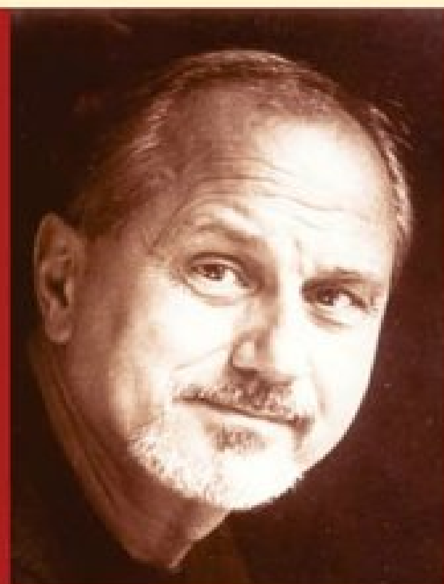
Al doilea mesager

Bujor Nedelcovici

Bujor Nedelcovici

Al doilea mesager

Editura ALLFA
2011

EDITURA ALLFA

Al doilea mesager

Bujor Nedelcovici

Editura ALLFA:

Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,

sector 6, cod 060512 – Bucureşti

Tel.: 021 402 26 00; Fax: 021 402 26 10

Departamentul distribuţie:

Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi la: comenzi@all.ro, www.all.ro

ISBN ePub: 978-973-724-504-5

ISBN PDF: 978-973-724-407-9

ISBN print: 978-973-724-033-2

Redactor: Augustin Frăţilă

Corectură: Marga Popescu

Coperta: Andra Penescu

Recitind „Al doilea mesager”[1*]

Ce aş putea să vă spun acum despre Bujor Nedelcovici?

Aş putea povesti cum s-au petrecut lucrurile cu *Al doilea mesager* la Paris. Dar înainte aş vrea să spun că am recitit recent *Al doilea mesager* şi am rămas uimită de un lucru pe care nu puteam să-l observ atunci când am citit romanul prima oară, dar pot să-l constat acum. Este vorba despre actualitatea totală a acestei cărţi în clipa de faţă. Adică, după ce mi-am dat seama de ceea ce el, scriitorul, inconştient probabil, îşi dăduse seama înainte, de un fel de – cum să spun – de *piteştizare* a societăţii despre care vorbeşte (recte, societatea românească), pentru că, finalmente, pe linia lui Orwell, bineînţeles, romanul său merge mai departe. Pentru că fiecare cetăţean a devenit acum, în *Al doilea mesager,* propriul său denunţător; omul nou, care înainte trebuia obţinut prin tortură, se descoperă dintr-o dată consimţitor, şi colaborarea călău-victimă se face automat. Dacă acest proces era angajat încă din anii ‘80, fără ca noi cei din exterior să ne dăm seama, atunci probabil că el explică şi problemele societăţii româneşti din epoca de tranziţie, pentru că *omul nou* fusese obţinut, după prima fază de tortură, fără tortură, şi reeducarea *dăduse rezultate*. Mi se pare cartea mult mai actuală acum decât atunci când a fost scrisă. Şi la limită mă întreb dacă însuşi Bujor Nedelcovici îşi dădea seama când a scris-o de ceea ce aducea nou cu această carte. Nu l-am întrebat.

Pentru noi, după Goma, el a fost primul scriitor român care trimitea un volum în străinătate, neputându-l publica în ţară. Şi volumul a fost

imediat publicat la Paris şi a primit şi un premiu destul de prestigios, *Premiul libertăţii* (Le prix de la liberté) al P.E.N. Club-ului francez. Deci, noutatea ni se părea destul de mare pentru a nu mai urmări cât a mers de departe scriitorul în dezvăluirile sale. Însă am impresia, la această relectură, că el a mers într-adevăr foarte departe. Dacă o citim acum fără prejudecăţile sau sentimentul pe care-l aveam atunci când am citit-o prima oară, când împărţeam universul totalitar între *ei* şi *noi* (de fapt se constituise deja în anii '80, probabil, acest amalgam între *ei* şi *noi*), cartea ne demonstrează că reeducarea devenise un fapt social. Bineînţeles, omul nu se denunţa singur, nu existau figurile exacte de stil din această carte, însă esenţa aceasta era. *Al doilea mesager* este pentru mine o revelaţie, o revelaţie a clipei de faţă.

A fost o revelaţie, de altfel, chiar sosirea acestui manuscris, la Paris, dar din alt punct de vedere. Pentru că vedeam un post-Orwell mergând mai departe de Orwell, cu *ideoterapia* sa. Dacă vă aduceţi bine aminte, în Orwell încă se tortura. Era faimoasa tortură a ultimului om. Acum ultimul om a devenit prin multiplicare *ultimii* oameni, dar care nu mai au nevoie de tortură. Ea vine de la sine. Şi mi se pare asta o revelaţie. Ar trebui să-l întrebăm pe Bujor Nedelcovici – şi chiar am să-l întreb – dacă a citit *Piteşti*-ul înainte de a scrie *Al doilea mesager*.

Insist asupra acestui lucru, pentru că nici noi nu am realizat că, după încheierea *experimentului*, Piteştiul continuă pe scară mare, prin această colaborare reactivă a unei societăţi; dacă nu în totalitate, probabil, în majoritatea ei.

Cred totuşi că dacă Bujor Nedelcovici ar fi ştiut despre *Piteşti*, n-ar mai fi putut să procedeze prin *ideoterapie*, pentru că la Piteşti era o tortură neîntreruptă. Acesta a fost principiul Piteştiului: întâi că deţinuţii torturau pe deţinuţi, şi al doilea că această tortură era una continuă. Malraux spunea

că nimeni nu poate rezistă unei torturi neîntrerupte. Deci, pe Bujor Nedelcovici, *Piteşti*-ul nu l-ar fi ajutat.

Există încă ceva apropiat în *Al doilea mesager*: *Institutul* acela este la un moment dat puţin analizat şi poate fi pus în legătură cu *experimentul Piteşti*, dar referinţele la el nu constituie partea cea mai bună din carte. Şi nici nu trebuie, în fond, descris. În realitate nici nu cred că putea fi descris. Pentru că aceasta este o poveste de durată, ceea ce un roman nu poate urmări decât în structurile reprezentative. Dacă ne gândim bine, după Piteşti, a doua *reeducare*, înainte de ieşirea celor din închisoare, în '65 (eu zic despre cele de la jumătatea anilor '60, din '63-'64, nu ştiu exact când a început) s-a produs tot fără tortură. Şi atunci au fost nişte *reeducări* neaşteptate, bazate deja pe un principiu de *ideoterapie*, dacă vreţi, ieşirea din închisoare ca perspectivă a *ideoterapiei*.

Am însă impresia că după aceea, mult mai târziu, s-au putut vedea rezultatele. Pentru că *omul nou* – în care noi nu am crezut, nici unul – nu este *omul nou* visat în principiu, proclamat de comunişti. *Omul nou* pe care îl constatăm astăzi este omul fără răspundere, cu frică, cu „capra vecinului", cu dorinţa de egalitate în mizerie. *Omul nou* este cel care nu mai ştie să pronunţe decât un singur cuvânt, *da*. Asta face parte din cartea lui Nedelcovici. *Omul nou* este cel care nu mai înregistrează protestul, chiar când este spus prin Radio. Vă aduceţi aminte că, în *Al doilea mesager*, scriitorul, scriitorul neîmblânzit încă, face o ultimă încercare, după ce trece prin *Institut*, şi îşi proclamă protestul împotriva tiraniei, împotriva totalitarismului, prin Radio. Şi nici măcar nu este întrerupt. Pentru că nimeni nu-l ascultă...

Aşa că înţeleg acum de ce ne-a pasionat atât acel roman când l-am primit. Mi-aduc aminte că Virgil Ierunca şi cu mine nu ştiam cum să ne

„furăm" cartea unul de la celălalt, ca să o citim mai repede. Era şi este pasionantă! Finalmente, despre „utopia" orwelliană, care este un document capital al epocii noastre, Alain Besançon, sovietologul francez, spunea la un moment dat că reprezintă *apocalipsa după Orwell*. Aş spune că la Bujor Nedelcovici, *Al doilea mesager* devine *apocalipsa după comunism*.

26 noiembrie 2001.
Monica Lovinescu

1[*] Transcriere de pe banda de magnetofon, reprezentând înregistrarea unei emisiuni literare şi publicată în „Jurnalul literar" – 2003.

EXTRASE DIN PRESA FRANCEZĂ

„Literatura română s-a îmbogăţit cu prima sa utopie politică de mare anvergură, scrisă cu o surprinzătoare măiestrie a scriiturii şi a «legilor» genului. (...) Nu-i facem, fără îndoială, proces lui Bujor Nedelcovici al cărui talent, acuitate spirituală, clarviziune socială şi politică şi independenţă morală sunt în afara oricărei discuţii şi pentru care îi dăruim toată adeziunea noastră.”

Le second messager
Adrian Marino
„Dialogue”, 1985

„Aceste pagini înfiorate de viaţă ni se impun mai mult decât ca o meditaţie, încă una, asupra responsabilităţii morale a intelectualului în timpurile noastre ameninţate. Dincolo de metamorfoza realizată pe linia lui Huxley, Orwell sau Platonov, găsim o viziune bogată în culori şi parfumuri ale vechilor oraşe de la munte sau de la mare pe care ni le înfăţişează aceste text sosit din România.”

Le second messager
„Le Monde”, 25.04.1986

„Alături de *Al doilea mesager, 1984* este un roman fotografie şi Orwell un debutant. Bujor Nedelcovici nu îşi imaginează o lume totalitară de mâine, dar descrie, cu referinţe explicite – o ţară succesiv transformată – Belle-Ille devenită «Insula Victoriei» după «invazia Metropolei», iertare, după «Insurecţie». (...) Român trăind în România, Nedelcovici n-a trebuit să meargă prea departe pentru a căuta sursele de inspiraţie. Dar cu numele franţuzeşti date personajelor şi scenele ştiinţifico-fantastice, scriitorul, foarte cotat în ţara lui, a vrut să camufleze posibilităţile de identificare a

realităţii. În orice caz, *Al doilea mesager* nu a putut fi publicat în România".

Le second messager
„Libération", 9.08.1985

„Orwell poate părea depăşit în contextul românesc şi al utopiei negative pe care Bujor Nedelcovici, asumându-şi toate riscurile, publică la Paris această carte care nu a putut vedea lumina tiparului în România. *Al doilea mesager* pare a ilustra, cu o surprinzătoare precizie, teza pe care André Glucksmann o are asupra post-totalitarismului: puterea nu mai are nevoie nici de teroare, nici de tortură, nici de gulag pentru a anihila toată opoziţia şi a aneantiza conştiinţele."

Le second messager
„Esprit", 1986

„Carte eveniment, fără îndoială (…) *Al doilea mesager* a marcat o dublă piatră de hotar: mai întâi prin autorul ei care renunţă deliberat la beneficiile celebrităţii cucerite în ţara sa, făcând să parvină în străinătate unul din cele mai puternice rechizitorii contra totalitarismului şi, în al doilea rând, pentru literatura română care cu totul neprevăzut (sau pentru mai lungă durată) este revitalizată prin acest refuz absolut al ororii: «Aici şi acum» doreşte de obicei literatura disidenţei şi a exilului. Bujor Nedelcovici îi opune o viziune temporală, dar de necontestat prin opţiunea pe care o ia asupra viitorului pe linia trasată de Orwell."

Le second messager
„La Croix", 13.07.1985

Al doilea mesager este mai aproape de Kafka decât de literatura de samizdat. Este percutant politic pentru că recunoaştem în «Insulă» un portret compozit de diverse birocraţii populare. Procedeul folosit, care i-a dat cuvântul naratorului, devine o fabulă neliniştitoare.

Le second messager
„Bulletin Critique du Livre Français", oct.1985

EXTRASE DIN PRESA ROMÂNESCĂ

„Această resonsabilitate asumată cu o gravitate rigidă, proprie lui Bujor Nedelcovici, şi, probabil, cu teama de eventualele represalii din partea autorităţilor – îl împiedică să se manifeste cu dezinvoltură de artist. Prozatorul se simte obligat să judece evenimentele sociale din epocă de pe poziţia unui martor care a jurat cu mâna pe Biblie că spune adevărul.”

Alex. Ştefănescu

„România literară”, februarie 2004

„Referatul găsit la «Dosarul meu de Securitate», Arhiva Fondului Informativ Nr. 2011784. Referatul a fost cerut lui Eugen Simion de către Editura Cartea Românească. Nu ştiu cum şi cine l-a trimis la Securitate. Cenzura, exercitată de Editura Cartea Românească, mi-a cerut mai multe modificări pe care am refuzat să le fac. Aceeaşi situaţie s-a petrecut şi la Editura Albatros. Nu am acceptat modificările cerute. După doi ani de aşteptare, am trimis manuscrisul pe căi clandestine la Paris, a fost citit de Monica Lovinescu (vezi prefaţa), Virgil Ierunca şi Paul Goma l-a propus să fie publicat la Editura Albin Michel de la Paris unde a apărut în 1985 şi a primit «Premiul libertăţii» acordat de PEN – Clubul Francez”.

«Noul roman al lui Bujor Nedelcovici este o parabolă (sau o utopie satirică) despre existenţa individului într-un sistem totalitar *(frază subliniată cu stiloul de către ofiţerul care a citit referatul).* Acţiunea se petrece într-o insulă, fostă colonie franceză, dominată de un Guvernator absolut şi controlată până în cele mai mici detalii de un sistem represiv ingenios construit. Profesorul şi scriitorul Danyel R. se întoarce după 10-12 ani în

Rockisland însoţit de o mare reputaţie internaţională. Regăseşte o lume altfel decât o lăsase. Un abil sistem despotic a transformat individul într-un robot. Există un institut specializat în spălarea creierelor, există un serviciu de ordine însărcinat cu supravegherea atentă a cetăţenilor, un eficient, monstruos sistem de informare. Indivizii care încep să gândească altfel decât trebuie se autodenunţă şi sunt internaţi într-un institut unde urmează cursuri de reeducare. Structura socială şi politică pe care o vizează Bujor Nedelcovici este aceea a unei dictaturi de dreapta de tip sud-american *(frază subliniată cu stiloul de ofiţerul care a citit referatul).* Cum reacţionează într-un mecanism de acest fel un spirit pentru care libertatea este o necesitate? Iată tema mai profundă a cărţii lui B. Nedelcovici. **«Ereticul îmblânzit»** are două părţi (**Jean Elby** şi **Noul Mancurt**): cea dintâi este o confesiune, cea de a doua este un jurnal în marginea confesiunii dinainte. Danyel R. povesteşte ce i se întâmplă lui după întoarcerea în Rockisland până la ieşirea din faimosul institut de reeducare morală. **Noul Mancurt** este, în fapt, jurnalul acestei benevole detenţii. E o carte bine scrisă, într-un ton grav, cu reflecţii foarte profunde despre condiţia omului într-un mecanism aberant. Tema intimă a romanului este înstrăinarea şi manipularea individului în actele lui fundamentale. Danyel este întâi revoltat, apoi se îmblânzeşte. N-are vocaţie de martir sau are dar, într-o lume care şi-a pierdut valorile, lupta pentru adevăr este fără sens. Profesorul devine intim al sceleratului, ubuesc-ului guvernator după ce ereticul a scris o carte în care povesteşte procesul acestei convertiri. Reproşez autorului două lucruri: puţinătatea epicului într-o naraţiune unde se petrec răsturnări atât de grave şi abundenţa «franţuzismelor» în text. În latura reflexivă, romanul este remarcabil.» *(ultima frază este subliniată cu stiloul).* Semnează **Eugen Simion,** 15.VII.1982

Pentru Ruxandra şi Mihaela,
acolo unde sunt, dacă mai sunt,
acoperite de timp încă din viaţă.
29 septembrie 1980

PRIMA CARTE

JEAN ELBY

„Şi cel ce sunt viu şi am fost mort;
şi iată, sunt viu în vecii vecilor,
Amin şi am cheile iadului şi ale morţii.
Scrie cele ce ai văzut şi cele ce sunt
şi ce vor să fie după acestea.”

Apocalipsa,
Sf. Ioan Teologul

„Enervat de această lungă agonie
a unui veac suspect;
umilit mai mult ca totdeauna
de ironica reflexiune
a unui poet din veacul viitor al
frumuseţii,
veneam spre casă într-o noapte, târziu,
înnebunit de mizeria şi minciuna
în care am apărut.”

George Bacovia

1

Când ai sosit ?! Acum două ore. De ce ai rămas în prag ? Nu pot să cred! Tu eşti cu adevărat ?! Hai! Intră, Victor! Fă-ţi loc printre bagaje… n-am desfăcut toate geamantanele. Cum arată marele poet, Victor Labry? Neschimbat! Bravoooo! Doar câteva fire albe la tâmple. Şi vreo zece kilograme în plus, nu vezi ce burtă am? Spune-mi, ce bei? Nu ştiu. Când văd atâtea sticle?…. Whisky! Noroc şi bine te-am găsit! Dacă ieri mi-ar fi spus cineva că azi voi bea un pahar cu tine… Fugi d-aici! i-aş fi răspuns. Milord bântuie continentele! Poate e prin America! Au trecut câţiva ani de când ai plecat?! Unsprezece, Victor! Cuuummm? Chiar atât?! Da. Ai dreptate. Era în ’87, amândoi profesori la facultate, părinţii tăi muriseră. Nu-i aşa? Da, locuiam cu unchiul Jean-Paul. După ce ai plecat, vedeam mereu geamurile luminate, apoi am aflat că bătrânul s-a stins, casa părea pustie… uneori zăream un grădinar care îngrijea trandafirii din curte. Şi acum… Iată! Lumină la ferestre! Din toţi cei care au plecat eşti singurul care s-a întors! Ce face Marcel? Arheologie în Mexic şi Peru, iar în timpul liber… muzică. Mai cântă la violoncel? Da. Am stat la el vreo trei săptămâni, are o casă pe malul mării şi o nevastă portoricană mai tânără cu cincisprezece ani. Seara ieşeam pe terasă, priveam marea şi asfinţitul soarelui, iar el ne cânta una din sonatele lui Bach. Nopţi de vis…

Tăcem amândoi şi fumăm. Entuziasmul revederii parcă ar fi obosit subit ori s-ar fi lovit de un „teritoriu tainic” numit: *Marcel Rousset.* De afară se aude un greier şi răsuflarea greoaie a mării; o pală de vânt aduce până la noi parfumul trandafirilor şi face să tremure o frunză accentuând şi mai mult liniştea. Marcel era cel mai bun dintre noi, spune după un timp Victor uitându-se în

întunericul de afară. De ce „era”? Când te desparte un timp atât de îndelungat şi o distanţă atât de mare… Tu eşti însă Lazăr care a înviat! Hai! Pune ceva muzică, să ne veselim! Ai adus ultimul şlagăr sau vreo videocasetă cu fete? Ce dracu ai încremenit, Milord? Ultimul spectacol de la un bar din Quezó City. Se află pe planeta noastră? În Filipine. Ai fost pe-acolo? În trecere. Hai! Lasă amintirile! Mai bine toarnă puţin whisky, n-am băut de câţiva ani. De ce? Nu se mai găseşte? Rar… foarte rar. Spune-mi, Danyel, pe unde ai fost, ce ai făcut? Ţi-am trimis ilustrate din toate oraşele. Le-ai primit? Da. În ultimul timp au încetat să mai sosească… Nu ştiam ce s-a întâmplat cu tine?! Cele din America n-au ajuns? Nu, dar e bine că nu m-ai uitat. Hai! Vreau să aud *story*-ul vieţii tale… După ce am plecat, am rămas la Paris vreo doi ani. Mi-a apărut o carte. Ştiu. Un *bestseller*. Ne-am bucurat cu toţii. Mândrie naţională. Ai luat şi un premiu? Da… După ce am terminat banii… care nu au fost pe măsura „triumfului”, mi-am căutat un *boulot*. Am făcut de toate: doamnă cu căţelul… Ce-i asta? Plimbam câinii cu ora şi mâncam sandvişul pe care mi-l dădeau pentru cockerul spaniol. Apoi am fost agent de bursă, comisionar, casier la un hipodrom, paznic la un hotel, bibliotecar… La Heidelberg am găsit o catedră. Am predat un curs de literatură. În vacanţă am plecat la Torino, mi s-a propus un post de suplinitor, am stat un an. Munceam un timp, apoi călătoream; când simţeam buzunarul gol, căutam altă muncă. Pe unde ai umblat? Europa am bătut-o cu piciorul, apoi… Egipt, India, Ceylon, Filipine, Singapur, Japonia, America, Mexic, Peru şi din nou la Paris. Altădată o să-ţi povestesc cum adunam *les mégots* şi fumam ca la şcoală, acum spune-mi despre tine. Ştiu că ai ajuns un mare poet! Premii! Succese! Hai! Nu râde de mine. Nu-nu! Când coboram din tren sau avion mă repezeam la chioşcuri şi cumpăram toate publicaţiile din ţară.

Ţi-am văzut fotografia de câteva ori şi lungi poeme pe prima pagină. Hei! Victor! De ce taci? Nu te ştiam prea modest. Am avut puţină şansă, Danyel. Amănunte! Vreau amănunte! Am rămas la facultate vreo doi ani, apoi am primit o revistă. Redactor-şef? Da. Bravo! Visul tău de-o viaţă. Şi de atunci mereu acolo… Sunt în consiliul de administraţie al câtorva publicaţii, am o emisiune la televiziune şi consultant la Colegiul superior… Nu-i deloc puţin, Victor. Eşti un tip realizat! Cred că ai multă putere? Nu atât cât crezi. Ai mai scris? Câte cărţi ai publicat până acum? Nouă. Versuri, eseuri şi chiar un roman. Bravo! Să mi-l dai să-l citesc. Te-ai însurat? Nu încă… viaţa începe la 45 de ani. Dar tu? Am fost mereu pe drumuri, n-am avut timp… Hai să gustăm ceva, n-am mâncat de dimineaţă. Peşte şi brânză… te ştiu amator. Aşa! Pe colţul mesei, ca în timpul studenţiei. A! Să nu uit! Un cadou pentru tine, îl pusesem deoparte. Să mergem în bucătărie. Ia sticla! Pâine nu am, o înlocuim cu nişte biscuiţi.

Mâinile mi se îndreaptă nesigure spre dulapul unde erau farfuriile şi sertarul pentru tacâmuri; sunt încă un străin în casa mea, în acest oraş, în această ţară, lângă acest prieten care îmi vorbeşte despre *homo politicus*, supraindividualitate sau *l'ordre des choses*. Îl ascult, dar… voi reuşi oare să-mi amintesc unde se află aparatul de desfăcut conserve? Nu cumva au trecut prea mulţi ani de când am plecat? Deschid cu furie rafturile şi trag sertarele, izbutesc în cele din urmă să aşez pe masă cele necesare. Ce-i cu tine? Nimic, Victor! Te rog! Serveşte-te. Te-am întrebat de ce nu m-ai anunţat că soseşti, te-aş fi aşteptat la gară? Iartă-mă, nu te-am auzit… Am fost întâmpinat de doi domni scorţoşi de la Colegiu. Mi-au urat bun venit şi mi-au întins câte un buchet de flori. Nu prea merge peşte cu biscuiţi, dar… Le-am mulţumit. M-au felicitat pentru succesele mele. Înainte de a ne despărţi m-au invitat la şeful departamentului…

„le-ar face plăcere să mă însoţească într-o audienţă la Guvernator”. Tralala-tralala! Pe drum m-am întrebat: de unde dracu au aflat că voi sosi? Gustă puţină brânză cu nuci. Hm? Ce zici? Divină! Asta e cu usturoi, iar asta cu chimen. Te ştiam amator de „fromaj”, mă bucur că ai venit în seara asta, mâine n-ai mai fi găsit-o! Sus paharul! Noroc! Nu te-am întrebat ce fac băieţii? Jean, Pascal, Philippe, Claude, Michel? Despre Jean nu ştiu prea multe, am auzit că urmează cursurile Institutului. Ce Institut? De îndrumare, educaţie şi învăţământ. Pascal a rămas la facultate, profesor şi adjunct al decanului. Bravo! Felicitări. Philippe a dispărut fără urmă. Claude a plecat din ţară, la fel Michel… Cu ceilalţi mă întâlnesc mai rar… fiecare cu viaţa lui… Gataaa! Ia brânza din faţa mea, nu rezist când o văd şi mai pun un kilogram de osânză! Nu vrei să afli nimic despre Micheline?! Tac. Încep să strâng farfuriile. Nu s-a măritat, am întâlnit-o de câteva ori pe stradă, era cu Pierre… cred că are aproape 18 ani. Într-o zi se ducea cu el la pescuit, am schimbat câteva vorbe, nu m-a întrebat nimic despre tine. Aţi corespondat? Cu lungi pauze… timpul, distanţa. Aş vrea să-mi spui… Pierre e copilul tău? Nu. N-ai ştiut? Nimic precis…

Încep să spăl tacâmurile şi farfuriile. Nu-l mai aud, am senzaţia că în fiecare clipă pot să scap ceva din mână. Tremur, iar cineva strigă în mine. Termin. Mă întorc spre Victor, care continuă să vorbească şi să fumeze: elegant, robust, puţin cam gras, bărbia cu un început de guşă, iar buza de jos suprapusă pe cea de sus, aerul unui buldog de rasă, acum sătul, cu privirea spre o ţintă ştiută numai de el.

În fond… tu pe cine mai ai în ţară? Părinţii au murit, rudele la fel, iar Marie, sora ta, e la Paris. De ce te-ai întors după unsprezece ani?! Ridic din umeri. Zâmbesc. Iau o ţigară şi o aprind. Hai să mergem în casă! Bem un pahar şi ascultăm puţină muzică…

Traversăm culoarul întunecat ce desparte bucătăria de living, am senzaţia că parcurg un labirint în care rămân singur şi cineva îmi pune rapid sute de întrebări. Ar fi stupid să-i spun lui Victor că aici, în această casă, m-am născut, am copilărit, am învăţat, am devenit profesor, am scris câteva cărţi… în aceste camere au trăit părinţii mei, iar prin culoarul pe care îl traversăm acum mi-am imaginat „tunelul timpului" în care intram şi ieşeam când doream, alergând de la un capăt la altul. Am obosit să umblu de colo-colo şi peste tot să fiu un exilat. Nu cred că am găsit adevărata explicaţie, poate toate împreună şi încă ceva ce-mi rămâne mereu nedesluşit. Pun o videocasetă şi torn în pahare. Mă aşez în fotoliu, sting ţigara şi mă uit la Victor, sperând că a renunţat la acest „interogatoriu prietenesc". Ce ai de gând să faci? continuă el cu obstinaţie trăgând din ţigară. Să-mi reiau munca la facultate, să predau… şi să scriu o carte. Crezi că ţi-au păstrat locul timp de unsprezece ani? Nu, dar se poate găsi alt post. Am muncit opt ani… preparator, asistent, conferenţiar, profesor. De când ai plecat s-au schimbat multe lucruri, dragă Milord! Avem un nou decan. Cine? Georges Matrac. Îl ştiu, am fost împreună într-o inspecţie. Acum e aici mare *boss*. Nu-ţi face griji, Victor! Nu mă întorc cu mâna goală. Am doctoratul la Sorbona, câteva cărţi publicate în străinătate, un premiu… iar aici un manuscris lăsat la plecare pentru a fi publicat. Nu sunt chiar ultimul, *mon vieux*! De ce tace domnul redactor *en chef*? Aş vrea să te mai întreb ceva, Danyel? Nu-mi plac interviurile, confesiunile şi interogatoriile… dar îţi răspund, îmi eşti prieten din copilărie. Cu ce gânduri te-ai întors în afară de cele spuse? Ascultă, Victor! Marea se află la 180 de metri de casa mea. Am măsurat distanţa de câteva ori… Lasă glumele, Danyel! Bine, răspund, domnule ziarist. Ştiu ce vreau, dar în special ce *nu* vreau…adică, n-am vocaţie pentru a fi om politic,

preot, medic, conducător de oşti, erou, martir, sau redactor-şef… Nu vreau să-mi asigur posteritatea în istoria literaturii, în dicţionare, să devin scriitor naţional sau să primesc titluri universitare. Doresc să le vorbesc studenţilor despre autorii mei preferaţi şi să mai scriu un roman. Atât şi nimic altceva! Mulţumit de răspuns? Priveşte! Două geamantane cu cărţi şi mai trebuie să-mi sosească o ladă. Am nevoie de timp să le citesc şi mai presus de orice: prietenia vechilor mei colegi cu care mergeam la plajă şi la pescuit. Mai pot să-mi doresc altceva? Spuneai cândva că te vei împotrivi „himerei în redingotă”? A! Da! Îmi amintesc! Adică prostia, teroarea prin cuvânt şi absurdul considerat drept realitate. Domnul scriitor mai suportă o întrebare? Fericit că v-am întâlnit, domnule redactor-şef. Danyel! Spune-mi… Ai scăpat de „micul gardian” ascuns în tine? Ce gardian? Cel care îţi făcea cu degetul şi îţi spunea: Asta să scrii, asta să nu scrii! Autocenzura? Sunt liber, Victor! E poate singurul meu câştig adevărat dobândit în toţi aceşti ani de când am plecat. Ce ai aflat despre cartea mea pe care am lăsat-o pentru publicare? Te rugasem să te interesezi. Trebuia să fie aprobată de Colegiul superior. De ce? Nu ştiu… Credeau că rămâi acolo. Da. Posibil. Acum totul se va rezolva…

Pun un disc din cele pe care le aveam înainte, De Falla, *Les Nuits dans les jardins d’Espagne.* Primele note, primele semne că sunt acasă, puţin obosit, dar alături de un prieten. Ce mai e nou pe-aici? Tot Guvernatorul? Da. Să dau drăcia asta mai tare şi să acoperim telefonul cu o pernă. Nu, dragă Danyel! De ce râzi cu atâta poftă? Nu se mai folosesc astfel de procedee! Zău?! Mă bucur. Eram convins că s-au produs schimbări esenţiale. Situaţia de atunci nu mai putea dăinui. Cu politica cum merge? În ce relaţii suntem cu Metropola? Aceleaşi. Dar aici? Hm! O să constaţi singur… vei avea tot timpul. Cum o duc ţările din jurul Insulei?

Unele s-au mişcat, altele au dat din coate, la noi însă a fost linişte şi pace. Când te duci la Colegiu şi la Guvernator? De ce să mă duc? Păi nu te-au invitat cei de la gară? *Merde!* Nici nu mă gândesc! Guvernatorul nu invită pe oricine, Danyel! Am treburi de nu-mi văd capul! Să-mi întâlnesc prietenii, să mă duc la editură, la facultate, să fac baie în mare şi să pescuiesc. Eu de Guvernator stau acum? Hm! Cum e apa, bătrâne? Caldă, cum o ştii… Ai barcă? Nu. Am vândut-o. Păcat! Vom găsi noi una să ieşim în larg. Promiţi, Victor? Da. E două noaptea?! Am plecat. Te las să te culci, cred că eşti frânt de oboseală după o călătorie atât de lungă. Nu pleci dacă nu bei tot din pahar! Ultima picătură! Ştii pentru ce? Da. Pentru ziua în care am simţit că suntem cele mai minunate fiinţe de pe acest pământ. Era şi Jean cu noi. Pentru toţi prietenii! Te sărut! Cu barba asta de preot nu mă pot apropia de tine. Vorbim la telefon. O.K.! Pregăteşte-ţi lansetele! Duminică pescuim „La stânci”!

2

Mă întorc în living, stau nemişcat… Regret că nu l-am reţinut pe Victor, aş dori să găsesc un pretext sau chiar să-i spun: „Mai stai cu mine, prietene! Nu vreau să rămân singur”. Încerc să-mi fac ordine prin gânduri şi… bagaje. Pun cadourile în pungi de plastic, scriu bilete cu numele fiecăruia şi le prind cu un ac. Duc lucrurile mele în dulapul din dormitor, deschid uşa, rămân înlemnit: cămăşi, costume, pantofi… mă uit la ele, parcă ar fi ale unui străin; sentimente ambigue, umbre ce se conturează în întunericul dinăuntru alungate cu greu de o toropeală ce mă cuprinde treptat.

Să-i dau un telefon lui Micheline? Cât e ceasul? Aproape două noaptea. Mi-e teamă să n-o deranjez. Ar fi trebuit să-i cer amănunte lui Victor, poate are o „legătură”, bărbatul acela locuieşte cu ea, şi atunci ce rost ar mai avea s-o caut? Să-i spun că am un cadou pentru Pierre? Pun o casetă, ascult muzică. Nu mi-e somn. Mai bine zis nu vreau să-mi fie somn în prima noapte când am sosit acasă. Mă plimb prin camere ca printr-un teritoriu regăsit, o împărăţie câştigată. Stau în fiecare odaie, mă împrietenesc cu obiectele, le salut, le mângâi şi ele îmi răspund. Unchiul Jean-Paul a lăsat totul neatins, parcă nici n-ar fi trăit aici câţiva ani după plecarea mea, sau poate el ştia că mă voi întoarce şi a vrut ca totul să fie… Intru în birou: masa mea pe care am scris câteva romane şi prelegerile pentru facultate, biblioteca cu rafturi până la tavan pline cu cărţi; la stânga autorii preferaţi, câteva pipe într-un vas de argint, maşina de scris Remington a tatălui meu, tablourile părinţilor şi al bunicului. Dormitorul: icoanele, lampadarul, patul în care a murit tata, mama şi unchiul Jean-Paul… Poate acum e rândul meu şi de aceea am venit, pentru a muri în acelaşi pat. Inutil să caut

adevăratul sens al întoarcerii mele! Mă întorc în living, zăresc pendula, răsucesc cheia… primele sunete de gong, potrivesc limbile la ora două şi cinci… E noapte? Zi? Unde mă aflu? Ce caut în faţa acestui ceas? Acestui ceas-om căruia îi vorbesc! Şi din nou GÂNDUL: poate m-am întors aici să mişc minutarul pendulei, să mişc timpul din locul în care se oprise pentru mine, pentru ei, şi acum, cu primul balans al discului de aramă încep să trăiesc din nou, şi eu şi Ei… Dar mai e ceva despre care nu ştiu nimic, până atunci mi se va îngădui să trăiesc. Nu voi afla decât după aceea, şi atunci va fi prea târziu…

Ies pe terasă, beau o gură de whisky, mă aşez în fotoliul de pai, umplu pipa cu tutun şi o aprind. Ascult liniştea nopţii şi încerc să aud liniştea din mine… Luminile oraşului, răsuflarea monotonă a mării şi mirosul sărat amestecat cu alge. Poate pentru ea m-am întors? Sirena de ceaţă urlă sacadat şi alarmant. N-aş fi vrut s-o aud din prima noapte, nu e semn bun. Nu mi-a plăcut niciodată, o uram când îi auzeam tânguirile! La dracu cu ea! Pipa s-a stins, fac eforturi s-o aprind, poate a apărut din nou vântul din Nord care aduce ceaţă? Fumul de tutun cu miros de migdale îmi reface calmul. Nu vreau să mă culc, chiar dacă sunt frânt de oboseală. Am călătorit trei zile şi două nopţi. Am tremurat prin gări, am năduşit prin aeroporturi şi de fiecare dată număram geamantanele, cifra nouă repetată la infinit şi aceeaşi explicaţie pentru a-mi justifica efortul: cadouri pentru prieteni şi cărţile strânse pe unde am umblat. Ultima noapte am găsit o cuşetă, mă simţeam bine, dar mă trezeam mereu, mă uitam la ceas şi număram orele până la sosire. La cinci dimineaţa căutam marea pe fereastră, ştiam că va apărea în depărtare, apoi la câţiva metri de calea ferată, încercam să-mi stăpânesc emoţia şi neliniştea, am lipsit mult timp, poate lucrurile s-au schimbat, la fel şi prietenii… Până acum nu eram nicăieri pentru că eram peste

tot, ce va fi în viitor? Nu cumva e vechea tentaţie de a mă iluziona, tentaţie dublată mereu de curiozitatea de a „cunoaşte un necunoscut” din mine şi din afară, care mă obsedează de când mă ştiu şi care m-a determinat în noaptea aceea la Milano să spun: Plec acasă! Nu mi-am găsit liniştea decât în ziua în care am cumpărat biletul de drum. „Din toţi cei care au plecat eşti singurul care s-a întors”, a spus Victor. Ce a vrut să insinueze? Să nu fiu bănuitor, să nu caut mereu „partea ascunsă şi falsă” a fiecărui amănunt. M-am întors acasă cu inima liberă. Şi cu asta… basta! E frig şi sirena blestemată nu mai încetează!

Intru în baie, fac un duş şi mă duc în dormitor. Iau cuvertura de pe pat.: cearşafuri albe, scrobite, răcoroase, miros de rufă curată, poate aşa cum le-am lăsat la plecare, sau la „plecarea” unchiului Jean-Paul?… Cele două momente se întâlnesc în mine, iar la mijloc „ei”, morţii mei şi un interval de unsprezece ani şi câteva fire de praf… Clipe de linişte pe care le ascult în tihnă. Mă întind în pat, senzaţia de odihnă se răspândeşte prin braţe ca o băutură caldă ce curge odată cu sângele. Sting veioza. Ascult bătaia pendulei şi sirena de ceaţă. Imagini, culori, mirosuri, voci, mereu voci şi imagini, toate încep să alerge prin mine, de parcă ar fi aşteptat această clipă pentru a le aparţine din nou… gemetele paraliticului şi târşâitul lui pe dalele de piatră, jegul lucios de pe gâtul fachirului, 1345 săpat pe fereastra de piatră a celulei din Palatul dogilor din Veneţia, mâna tânărului care a vrut să-mi fure bagajele din cabina telefonică, mirosul de femeie tânără şi de spermă de pe străzile portului, statuia Fecioarei negre de la Burgos ce semăna cu pielea de om întinsă pe o păpuşă de lemn, ochii Michelinei înainte de a ne despărţi, culoarea rănilor poliţistului împuşcat în piept, fesele rotunde ale negresei care spăla scările hotelului, tălpile crăpate ale bătrânului îngenuncheat în faţa pietrei sfinte Kaaba şi glasul

care m-a întrebat: „Ce ai simţit când ai plecat din Insulă?”… Mă desprind de ei, de ele… Vocile! Vocile! Din nou în mine. Exista mereu ceva pe care îl preţuiam mai mult decât orice pe lume, nu erau nici banii, nici gloria şi nici dragostea, „mă păstram pentru cărţi şi numai pentru cărţi” sau poate pentru toate împreună, şi cei unsprezece ani de goană prin lume şi prin mine, pentru că adevărata aventură este în cărţi şi fiecare „detaliu” pe care îl trăiam era un rând dintr-o carte pe care abia acum va trebui s-o aştern pe hârtie… Scriam şi „mă scriam”. Şi din nou vocea sorei mele Marie: Ce ai simţit când ai plecat din Insulă? Întind mâna prin întuneric, trag sertarul de la noptieră, găsesc lanterna pe care am pus-o acolo la ultima inundaţie: lanterna nu funcţionează. Caut prin beznă carnetul în care notam fraze, cuvinte sau dialoguri dintre personajele pe care le auzeam în somn sau înainte de a adormi. Aprind veioza. Deschid carnetul, ajung la ultima pagină. Regăsit cu cel pe care îl lăsasem în pat în ultima noapte înainte de a pleca. Poate de aceea m-am întors? Încep să scriu. Într-o seară, plimbându-mă singur pe marginea mării, am simţit că cineva m-a păcălit de când m-am născut şi până azi… am fost *furat de viaţă*, tras pe sfoară de nişte jucători profesionişti cu care am stat la masă până la vârsta de 35 de ani. Dar de atunci şi până azi ai dat tot ce ai putut? Nu. Şi ce ai de gând să faci? Să dau acum totul, poate de aceea m-am întors. Nu ştiu cine m-a chemat sau dacă m-a chemat cineva, oricum, nu am luat singur această hotărâre. Cine? Nu ştiu, altcineva… dar şi eu. Şi? Voi încerca să dau acum chiar peste puterile mele şi la urmă să râd, dacă voi mai izbuti să râd… „La limita absurdităţii universale se află domeniul mântuit”, spunea cineva. Şi tu vrei să ajungi acolo? Nu ştiu unde voi ajunge, dar ştiu că voi începe de aici, cu primul care îmi va sta în cale. Şi dacă îţi vei pierde pielea? Nu-mi pasă. Dacă tot va trebui s-o pierd, cel puţin

s-o pierd cu un preţ mai scump. Ştii de ce? Nu. Pentru că nu ştii dacă vei mai avea a doua ocazie să te pierzi la un preţ atât de mare. Da. Ai dreptate. Am fost prea multă vreme cuminte, supus şi ascultător! Fir-ar să fie! Din când în când trebuie cineva să se ridice şi să scuipe nimicnicia în faţă! Aşa! Pentru binele lui şi al celorlalţi. Şi te-ai găsit tocmai tu? Nu ştiu dacă eu am hotărât sau altcineva, dar merită să încerc, dacă tot am venit aici de bunăvoie…

Închid carnetul, împing sertarul noptierei; sunetul de lemn ce glisează pe lemn pare o şoaptă ce dispare treptat de lângă mine. Sting veioza. Rămân cu ochii deschişi în întuneric. Simt mâinile cum mi se strâng pentru rugă. Doamne! Ai grijă de mine în ţara mea, în oraşul meu, în casa mea… Fie voia ta!

Sirena de ceaţă urlă în depărtare.

3

Micheline nu răspunde la telefon. Nici Victor nu e acasă. Philippe nu figurează în anuar, la fel Pascal. Simt nevoia să vorbesc cu cineva, să ies din casă, să mă plimb pe străzi, să văd oraşul. Mă îmbrac în grabă, sunt febril, parcă am întârziat de la o întâlnire pe care o stabilisem cu mulţi ani în urmă. Trec pe lângă straturile cu trandafiri sufocaţi de buruieni; grădina pare părăsită, cred că bătrânul Coffier e bolnav sau a murit, altfel nu l-ar fi lăsat inima să n-o îngrijească. Închid poarta. Gardul a început să putrezească… Clanţa de fier îmi răsună încet sub palmă ca un bun venit. Merg de-a lungul străzii Eugène Pittard, casele sunt neschimbate, doar tutungeria a dispărut, obloanele sunt lăsate, pare pustie. De aici cumpăram ţigări pentru tata şi bomboane pentru mine… Ştiam fiecare colţ al străzilor, dar n-am avut imaginea oraşului decât în ziua în care am primit în străinătate o ilustrată: „Portville văzut din avion”. Marea, ţărmul, plaja în formă de S, portul comercial, digul, portul pentru bărci, străzile înguste care urcă spre Vieille Ville, unde se află liceul, universitatea, catedrala… iar în dreapta Neuve Ville, cu blocuri noi şi clădiri înalte. Pentru ca locurile şi oamenii să treacă dincolo de acel simplu „îi cunosc” şi să devină „a doua mea fiinţă”, trebuie mai întâi să-i pierd până la disperare, apoi să-i „revăd”, să-i „re-cunosc”, într-un moment de linişte concentrată, un fel de transă lucidă împreună cu povestea, parabola sau legenda lor. Ce se va întâmpla când ceea ce am considerat „important” şi „re-cunoscut” va deveni derizoriu? Adevărul meu e în permanentă mişcare şi eu mă pierd şi recâştig de fiecare dată în această moarte şi înviere ce se numeşte viaţă…

Ajung în Place des Eaux Vives. Nu mai regăsesc restaurantele şi cafenelele care înconjurau scuarul;

vara mesele şi scaunele erau scoase până la marginea trotuarului. Erau însă clădiri mici, insalubre, cu igrasie până la tavan, iar pereţii acoperiţi cu tapet colorat ce se scorojea toamna, parcă şi-ar fi schimbat pielea la fiecare sfârşit de an. Piaţa e acum degajată, iar la mijloc se află statuia Guvernatorului cu braţul ridicat spre mare. Îl privesc atent, nu recunosc în el un om, ci doar un simbol al puterii. Urc strada şi ies în Bulevardul Turnebride; trotuare largi şi palmieri. Ştiu un loc de unde poţi zări marea. Îl găsesc. Ceaţa în pâlcuri greoaie mai pluteşte în larg, sirena a încetat să-şi mai trimită vaietele. Plec. Privesc în jur şi îmi povestesc tot ce văd. Ajung în centru, intersecţia dintre Bulevardul Independenţei şi Bulevardul Victoriei. Mulţi trecători. Încerc să le prind privirea, nu reuşesc, sunt grăbiţi, îngânduraţi… Femeile nu mai poartă în mână eterna sacoşă, acest amănunt mă bucură. Bărbaţii, corect îmbrăcaţi, au un aer preocupat, absent, uşor apatic. Poate e o simplă impresie. În faţa Teatrului Municipal, un ecran uriaş. Cineva ţine un discurs. Lumina soarelui care iese din ceaţă spală imaginea diluând-o până la desfigurare. Megafoanele înfipte în fiecare stâlp mă fac să grăbesc pasul. Un necunoscut îmi atrage atenţia că am intrat pe sensul contrar, toţi pietonii circulă pe două culoare într-o ordine desăvârşită. Trotuarul e marcat la mijloc de o dungă albă. Nu înţeleg nimic, dar mă conformez pentru a nu fi scos din rând. Mărşăluiesc alături de ei şi în ritmul lor, care nu e al meu, dar n-am altă soluţie. Circulaţia maşinilor nu e prea intensă, abia acum observ că autoturismele sunt de un singur tip, vopsite cu diferite culori. Încep să număr: 28. Toate de aceeaşi construcţie. Nu încerc să-mi explic, nu am timp, bat pasul alături de ceilalţi. La colţul străzii reuşesc să ies din rând. Zâmbesc. Merg mai departe pe fosta Stradă Mare, mai puţin aglomerată. Nici un glas, nici un zgomot, decât cel

făcut de tălpile picioarelor şi roţile maşinilor. Nimeni nu râde, nimeni nu strigă… toţi vorbesc în şoaptă sau aşteaptă tăcuţi în staţiile de autobuz. Trec pe lângă Banca de Comerţ, las în stânga strada Muzy şi continuu pe Sainte Hélène îndreptându-mă spre faleză. Privesc casa pălărierului Anny, n-am ştiut niciodată de ce-l numeau aşa? Se spunea că „avea gânduri de crab şi cap de langustă”, alţii pretindeau că numai cineva „jumătate femeie şi jumătate bărbat” poate face o rochie de seară atât de frumoasă. Prăvălia a dispărut, cred că e locuită de cineva din familie. Doi bătrâni trec pe lângă mine ţinându-se de braţ, îşi şoptesc ceva, când ajung în dreptul meu încetează de a mai vorbi şi se uită cu coada ochiului. Cabaretul din colţ a dispărut, i-a luat locul un atelier de reparat fermoare şi valize. Mă opresc în faţa Şcolii Centrale, unde am învăţat cursul primar. Privesc prin gard. Tinerii fac exerciţii de gimnastică, flutură steguleţe şi panglici colorate, în timp ce scandează numele Guvernatorului. Aşteptaţi copilul? mă întreabă o femeie în vârstă cu un neg mare în dreptul urechii ce pare un cercel. Nu, răspund eu încurcat. Se pregătesc pentru Ziua Victoriei, ţine ea să-mi explice cu un aer de mândrie arătând spre copii. E a patra din stânga. Cine? Nepoţica mea! O vedeţi? Are un steguleţ în mână… Plec mai departe. Străzi înguste, clădiri mici văruite. Aici am locuit o perioadă din copilărie. Caut casa, o regăsesc, e la fel de cochetă: temelie înaltă din piatră, zidurile albe, ferestre cu obloane. Văd curtea în care mă jucam cu Patrocle, câinele meu. Cineva începe să-mi spună în goană „legenda zilelor petrecute aici”… Zgomot de paşi cadenţaţi. Un grup de tineri trec pe stradă încolonaţi, sunt îmbrăcaţi în uniforme cenuşii, lovesc cu putere cizmele în asfalt, din când în când unul strigă ceva iar toţi ceilalţi răspund în cor, disting doar cuvintele „Victorie” şi „Înainte”. Strada se cufundă imediat

în linişte. Poate vor să dea o mână de ajutor cuiva, acolo unde e nevoie de ei… şi presupunerile mele se opresc în faţa unui gând pe care îl refuz. Ajung la faleză. Imaginea mării îmi aduce prima certitudine. Cerul s-a limpezit, doar în depărtare se mai ridică fumul ceţii spulberat de vânt. Clipe de linişte şi încredere. Câţiva pescăruşi pe plajă, un vapor aşteaptă în rada portului. În stânga, masa de piatră, locul unde veneam când chiuleam de la şcoală şi fumam chiştoace. Nici un elev, doar doi bătrâni care citesc ziarul. Vânzătorii ambulanţi au dispărut, le-au luat locul chioşcurile unde se vinde îngheţată. Mă îndrept spre portul de bărci. Respir cu plăcere aerul. Miros de sare şi alge. Nu găsesc animaţia din trecut. Unde sunt bărcile cu pânze, cele cu motor sau ale pescarilor amatori? Pontonul a dispărut, stâlpii de lemn îşi scot capetele putrezite din apă. Locul pare abandonat. Privesc cu atenţie şi pentru prima oară am senzaţia că oraşul şi oamenii au trăit o transformare profundă pe care n-o înţeleg. Lucrurile s-au schimbat, îmi spun eu. Uite! Nu mai sunt gunoaiele care se aruncau pe râpa de colo! Străzile sunt curate, oamenii disciplinaţi şi ordonaţi…

Mă aşez pe marginea parapetului de piatră. În stânga, aproape de Cazino, e „scorbura” mea, locul unde mă ascundeam când fugeam de acasă. Simt sub palmă căldura pietrei, a pământului pe care îl regăsesc cu aceeaşi statornică bucurie. Orice s-ar fi întâmplat… „sunt acasă”, şi încep să refac filmul pe care l-am văzut de când am ieşit pe poartă. Când voi „povesti” această „dimineaţă a întoarcerii mele”? Am trăit fiecare zi ca şi cum ar fi trebuit s-o istorisesc cuiva care nu era de faţă, numai aşa înţelegeam ceva şi în special ştiam ce *nu* înţeleg. Am vrut ca zilele să se ordoneze astfel încât să le trăiesc şi concomitent să le povestesc, mie sau altcuiva – o legendă, o parabolă –, n-am reuşit niciodată, ordinea nu era respectată, „vocea” pe care o auzeam acoperea „trăitul” şi de aici

confuzia… adevărul aparţinea „vocii" sau „ochiului"? Şi eu unde mă găseam?

Soarele s-a ridicat la zenit, tot ce mă înconjoară a rămas fără umbră şi relief: pete de argint strălucitor ce plutesc la câţiva centimetri de pământ. Desprins de mine şi din mine. Exist doar prin palma aşezată pe piatră; îmi vorbeşte despre stânci, mare, pescăruşi, iar eu trebuie să le „tălmăcesc glasul", să scriu despre o piatră şi cinci degete care au venit de aiurea şi s-au întâlnit în această clipă de taină…

4

Corpul ei înalt, înainte cu mişcări uşoare şi armonioase, acum pare greoi, cu o lipsă stranie de vigoare, în pofida liniei încă tinere; cred că trăieşte momente de absenţă când rămâne ore întregi într-o încremenire somnolentă. Mă priveşte îndelung, pentru prima oară de când am sosit, parcă încearcă să-şi amintească cine sunt, pe cine caut şi de ce mă aflu acolo. Lumina apusului îi desenează blând profilul, ochii mult deschişi, cercetători şi în acelaşi timp obosiţi, buzele puţin întredeschise, ca şi cum n-ar avea destul aer sau ar fi vrut să rostească un cuvânt şi s-ar fi răzgândit sau l-ar fi uitat. Îşi sprijină coatele de masă, îşi cuprinde palmele şi continuă să se uite la mine în tăcere. Dimineaţă am făcut o plimbare prin oraş, spun eu la întâmplare, stingherit de tăcerea ei. Apleacă din cap, semn că mă ascultă, face efort să se concentreze, să se întoarcă din călătoria în care plecase încă din clipa în care am deschis uşa şi am spus: Bine te-am găsit, Micheline! Oraşul s-a schimbat, au apărut blocuri noi, străzile sunt curate şi liniştite… La o intersecţie am văzut un ecran uriaş şi multe difuzoare. Apleacă iarăşi din cap, fără să-mi dea nici o explicaţie, ca şi cum ar fi normal să se găsească acolo un ecran şi imaginea cuiva care ţinea un discurs. O şuviţă de păr îi alunecă pe lângă ureche, e singura mişcare vie de pe chipul ei încremenit. Din camera învecinată se aud zgomote. Pierre probează bocancii şi costumul de fotbal pe care i le-am adus, din când în când loveşte mingea şi zgomotul ei pare o bilă grea de lemn care se rostogoleşte pe parchet, ajunge până la noi şi toată casa e cuprinsă de un balans în care ne legănăm infinit de încet. N-am înţeles – continuu eu cu fervoarea celui care vrea să acopere o gafă comiţând alta – de ce trotuarele sunt pe

alocuri marcate la mijloc cu o dungă albă?! Cum n-ai înţeles?! mă întreabă ea surprinsă, parcă acest amănunt ar fi avut darul s-o scoată din muţenia ei. Cum ar şti pietonii care e sensul de circulaţie? Mai ales pe trotuarele înclinate… Este invenţia Guvernatorului nostru! Avem nevoie de ordine şi disciplină. Glas puţin răguşit, cu tonuri aspre. Întoarce privirea spre fereastră, nemulţumită de ignoranţa mea. Soarele îi cade direct pe faţă, făcându-i şi mai palizi obrajii şi buzele. Aş fi vrut să recunosc că sunt multe amănunte din viaţa oraşului pe care nu le ştiu şi după o absenţă atât de lungă nu îndrăznesc să le judec, dar… prefer să tac. Mă ridic de la masă, desfac geamantanul în care am adus mai multe daruri. Sunt şi nişte cărţi, îi explic eu şi scot câteva volume pe care le aşez pe masă. Stau în genunchi, scotocesc printre lucruri şi abia acum o regăsesc pe femeia care fusese cândva pentru mine: *Micheline Rolebon*, sau *Michy*, sau *Michenka*. Anul ăsta e o invazie de râme şi omizi, spune ea luându-şi ochii de la mine. Uite două în colţul geamului! Blestematele! Vor să intre în casă! Renunţ să-i mai arăt cadourile, mă ridic şi îmi îndrept privirea într-acolo, văd două râme care îşi balansează trupurile dizgraţioase căutând un loc prin care să se strecoare înăuntru. Nu mai vor să stea în pământ! continuă ea cu glas aspru, plin de scârbă şi ură. Vor să ne mănânce de vii! Ieri am găsit una lângă noptieră, încerca să se urce în pat! Dacă aş fi găsit-o noaptea pe pernă? Pe unde dracu o fi intrat?! Am astupat toate crăpăturile! Anul ăsta au căzut pe capul nostru ceaţa şi râmele. Anul trecut a bătut vântul din nord, au murit sute de oameni, s-au prăbuşit zeci de case… Cred că ai aflat? Da. Am citit în ziare, nu ştiam însă proporţiile. Vântul din nord ne-a îmbolnăvit pe toţi! Parcă suntem blestemaţi! O Insulă mâncată de viermi şi bătută de vânt! şi vocea ei se stinge fără nici o urmă de uimire sau regret, o acceptare supusă a acestui destin. Ţi-am

scris tot timpul, reiau eu discuţia. Cred că ai primit scrisorile mele? Da, până acum doi ani, apoi au încetat. Eu ţi-am scris totuşi… Bănuiam, glas sec, uşor obosit, ca şi cum ar fi spus: Ei?! Şi ce-i cu asta? şi deodată întoarce ochii spre mine şi rosteşte cu glas răspicat, parcă abia acum şi-ar fi dat seama cine se află în faţa ei: Te-ai întors în Insula noastră, Danyel? şi în expresia ei ambiguă pot citi uimire, ironie, milă şi pedeapsă. De ce ţi se pare atât de curios? Tace, leagănă încet capul într-o parte şi alta, şuviţa de păr o mângâie pe lobul urechii. Iartă-mă că-ţi spun, Dany, niciodată n-ai avut instinctele bune. M-ar fi mirat să procedezi acum altfel. Şi toată fiinţa ei iradiază o forţă nouă ce îmi dă senzaţia că s-a trezit dintr-un somn îndelung; o frază rostită de atâtea ori în trecut a făcut-o să se întoarcă la viaţă. Parcă te bucuri de fiecare dată când găseşti ceva care să te distrugă! N-ai învăţat nimic pe unde ai umblat?! Şi fără să mă lase să răspund continuă: Ce spuneai de Victor? Mi-a făcut o vizită, răspund eu. Crezi că a venit întâmplător? Ce vrei să spui? Nimic… Locuieşte pe aceeaşi stradă cu mine, a văzut lumină în ferestre şi a sunat la uşă. Ne cunoaştem de când eram copii! continui să-l apăr fără să ştiu de ce. Ai vreun motiv să ţi se pară suspect, Micky? şi pentru prima oară îi spun pe nume. Ridică ochii spre mine, a remarcat acest amănunt. O să afli mai târziu. Ce să aflu? Tace. Nu insist. Nu vreau s-o sâcâi cu întrebări, să se închidă iarăşi în muţenia ei. Mă uit la ea, încerc să aflu ce s-a întâmplat, ce a putut s-o schimbe atât de mult. Aş vrea să te întreb ceva? Să nu te superi. Spune, nu mă supăr… De ce nu-mi reproşezi că am plecat şi te-am lăsat singură cu un copil? Cu toate greutăţile unei case, unei familii? Hm! râs nervos, buzele strânse, capul întors iute spre fereastră, preocupată mereu de ceva ce-mi rămâne necunoscut. Ştiu ce vrei să spui! Nu-ţi reproşez nimic! Ai fost un prieten bun. Nu ţi-am cerut să te însori cu mine… copilul nu

este al tău, aşa că… nu aveai nici o obligaţie. N-am înţeles de ce o femeie îl face pe bărbat să se simtă îndatorat imediat după ce se culcă cu el… Totuşi, într-o scrisoare pe care mi-ai trimis-o când eram la Paris, ai spus… nu pot să-ţi uit cuvintele: „Vreau să te trezeşti şi să afli că o femeie nu-şi poate dori mai mult decât ca bărbatul de lângă ea să-i aparţină cu gândurile, viaţa şi tot ce are mai bun. Indiferent cum e, proastă sau inteligentă, egoistă sau generoasă, do-rinţa de acaparare a partenerului este singurul ei bine şi tu nu poţi schimba ceea ce e lăsat pe lumea asta de Dumnezeu. Nu puteam fi eu alta pentru că atunci nu eram femeie şi nu mă culcam cu tine ca femeie. E greu să înţelegi cu modul tău de a privi complet ireal. Erai blindat de o mândrie nejustificată." Am memorat bine? Nu mai ştiu… Poate aşa gândeam atunci, sufeream că ne-am despărţit. Nu-ţi face nici o grijă. M-am descurcat de minune! Am un salariu, o locuinţă… am tot ce-mi trebuie. Aş putea să-ţi reproşez un singur lucru: ar fi trebuit să mă chemi la Paris. N-aş fi rămas pe capul tău, am o meserie bună, aş fi muncit. Nu te-ai gândit? Fireşte. Erai preocupat de cartea ce urma să-ţi apară… eventual o catedră sau vreun premiu! Nu-i nimic! Toate au trecut, am şi uitat că aş fi putut să am această ultimă şansă. De ce nu mi-ai scris un cuvânt din care să-ţi aflu intenţia?! protestez eu. Cum să-ţi cer un lucru pe care îl dorea fiecare dintre cei rămaşi aici? Era necesară o simplă invitaţie, după un an n-ar mai fi fost de folos, s-au închis toate porţile. Clanţ! Am rămas închişi aici pentru totdeauna! Hai-hai! Să lăsăm amintirile! Acum totul e bine…

Pierre intră în cameră, vrea să-l admirăm în noul costum de fotbal; controlează crampoanele bocancilor, îşi aranjează jambierele şi tricoul, sare pe loc de câteva ori, loveşte mingea, freamătă de fericire şi nerăbdare, apoi fuge afară să-şi întâlnească prietenii. În urma lui rămâne o prelungită linişte în care se aude doar sirena de

ceaţă. Vântul apleacă ramurile copacului din faţa geamului, cele două râme sunt tot acolo, ne pândesc, parcă ar aştepta o clipă de neatenţie pentru a intra în casă. Lucraţi şi seara? încerc să reiau discuţia. Uneori… Sunteţi obligaţi? Nu. Conştiinţa noastră de cetăţeni ai Insulei! rosteşte ea cu acelaşi glas sec, puţin răguşit, apoi tace din nou, îmi urmăreşte privirea lăsată întâmplător spre ceaşca de pe colţul mesei. N-am cu ce să te servesc, spune ea fără să se scuze, ca şi cum ar fi constatat un fapt oarecare. Acolo e – arată spre ceaşcă – ce a rămas dintr-o cafea pe care o fierb cu zahăr de trei zile. Zaţul! Auzi, Danyel! Zaţul! Atât mai am! De ce? întreb eu prosteşte. Peste opt zile iau porţia ce mi se cuvine pe luna viitoare. Atunci o să te invit să bem împreună o cafea. Nu-i cer explicaţii, nu vreau s-o tulbur cu amănunte pe care oricum le voi afla mai târziu. Ascultă-mă, Michy! Ce s-a întâmplat cu tine după ce am plecat? spun eu, încercând s-o smulg din nervozitatea ei înfrântă. Parcă aş fi lovit-o cu un bici de-a lungul spatelui, trupul i se crispează, ochii nemişcaţi, goi, glas sugrumat. Să nu-mi ceri asta niciodată! Auzi! Niciodată! Bine ai venit prietene drag, Danyel! Fii fericit în casa ta! Nimic altceva. Totul a fost, a murit… Nu te supăra, Michy. De ce nu vrei să vorbim ca doi prieteni, să-mi povesteşti ce ai făcut în toţi aceşti ani? Se uită cu coada ochilor în jur, spre fereastră, de-a lungul străzii. Nu-mi dau seama ce se petrece cu ea, ce îi provoacă această spaimă?! Ţi-e frică să nu ne audă cineva? Leagănă din cap. Să acopăr telefonul cu o pernă? Acelaşi gest. Să întorc televizorul? Ai microfoane în cameră? Casa se află în raza unei antene audio-vizuale? Nu, murmură ea abia mişcându-şi buzele. Şi Victor mi-a spus acelaşi lucru… Totul s-a schimbat, nu mai e ca înainte. M-am bucurat pentru voi… Erau sisteme barbare. Viaţa a revenit la normal. De ce tremuri? Nu te simţi bine? Te rog, Danyel! Te implor! glas şoptit, istovit. Vorbeşte-mi

despre tine, pe unde ai călătorit, ce ai văzut, ce ai învăţat, ce ai citit? Te ascult o oră, două, trei… dar nu mă întreba nimic despre mine! Bine! Aşa va fi. Nu vreau să-ţi fac nici un rău. O.K.! şi în câteva fraze rezum ce am făcut în aceşti ani de când am părăsit Insula. Eşti singurul care te-ai întors din toţi cei care au plecat, spune ea la urmă, ca o constatare pentru sine. Acelaşi lucru l-a remarcat şi Victor. De ce vi se pare atât de curios?! Totuşi… de ce te-ai întors? şi ochii ei par acum mai blânzi, îngăduitori. Am o sumedenie de motive, dar… Aş putea să-ţi spun că pentru tine, pentru prietenii mei, pentru mare, soare… rămâne mereu o parte pe care n-o înţeleg nici dacă mă dau cu capul de pereţi. Aici însă a fost vântul din nord, acum invazia de omizi şi râme… Nu e firesc să aflu ce s-a petrecut cu voi? E o pretenţie absurdă? Tu, dacă ai fi în locul meu, n-ai proceda la fel? Pe cine să întreb şi în cine să am mai multă încredere decât în tine? Răspunde-mi, Michy! Pot să-ţi spun un singur lucru: cerându-mi să-ţi vorbesc îmi provoci un imens rău. Fii calmă! Relaxează-te! Să gândim împreună. Dacă nu există nici un mijloc prin care să fim spionaţi… atunci?! Nu mai rămâne decât persoana mea? Ţi-e teamă că sunt un *mouchard* ordinar? Nu. Ce motiv mai e? Ascultă-mă! Ai fost recrutată? Nu. Atunci?! Tace. Aceeaşi expresie împietrită, privirea mereu îndreptată spre fereastră, parcă de acolo ar veni singura explicaţie. Se ridică de pe scaun, deschide fereastra cu mişcări încete, sigure, întinde mâna şi striveşte cu palma cele două râme care se apropiaseră de noi. Se aşează cu un gest greoi pe scaun, respiră adânc şi în acelaşi timp cu o imensă silă şi greaţă, apoi îşi priveşte palma acoperită cu o zeamă vânăt-rozalie amestecată cu mici fragmente viermănoase care i se mişcă printre degete. Asta sunt, Danyel! rosteşte ea cu glas clar, trecut dincolo de ţipăt, fără să se uite la mine. Asta sunt şi ăştia suntem toţi! Nişte viermi striviţi! Poate de aceea ne-au invadat… Au

simţit că putrezim! Râs scurt, nervos, ascuţit. Ce să-ţi povestesc, prietene Danyel Raynal? Ce să-ţi povestesc, Milord? Călătorule! Să-ţi mărturisesc că am devenit o locuitoare fericită din Belle-Ile, sau Insula Victoriei, cum i se mai spune? Ei bine, da! M-am liniştit… nici cel puţin resemnat. Ar fi grozav dacă s-ar numi resemnare, asta ar însemna că am dorit ceva şi n-am obţinut. Înţelegi? De ce te uiţi aşa la mine? Am avut dreptate când ţi-am spus că n-ai instincte bune, altfel nu te-ai fi întors. N-o să mai pleci niciodată de aici! Gata, băiatule! Uşa s-a închis definitiv în spatele tău. Clanţ! Ai auzit zăvorul? Vei deveni şi tu un om nou şi fericit, un om al viitorului din Insula Victoriei! Nu cumva exagerezi? spun eu încercând să-mi revin din năuceala celor auzite. Am văzut totuşi multe lucruri bune… Eu n-am imaginaţia ta! mă întrerupe cu glas tăios. Ce-ţi spun eu nu e literatură: *Cadavrul viu, Suflete moarte, Ciuma, Procesul*,… şi toate celelalte pe care le-am citit de la tine. Noi trăim într-o *irealitate* ce depăşeşte orice imaginaţie sau ficţiune! Ai auzit? Îţi este clar?!

Se opreşte, îi aud respiraţia precipitată; îşi şterge palma cu o batistă, apoi se retrage în tăcerea ei încremenită. Am senzaţia că trăieşte concomitent două stări: veghe şi somn, absenţă totală şi prezenţă acută, cu toţi nervii întinşi la maximum. N-o întreb nimic, ştiu că va ieşi din aceste lungi pauze în care parcă îşi reface puterile consumate vertiginos. Aseară – începe ea să vorbească cu glas potolit, cu ochii îndreptaţi dincolo de mine – am sosit acasă pe la ora şapte… Am răsucit cheia în broască şi am simţit pe cineva străin de cealaltă parte a uşii… fremăta de bucurie. Ştiam că Pierre plecase la antrenament. Poate e un câine care se va lungi la picioarele mele? am zis. Atunci mi-am dat seama că eu eram cu cheile în mână şi tot eu aşteptam dincolo sosirea mea. Împărţită! Tăiată în două, şi la mijloc, în mine, o uşă care nu ducea

nicăieri… Înţelegi, Danyel? Poţi să înţelegi? Eu nu mai sunt eu… chiar dacă mă mişc, muncesc, vorbesc, mănânc. Eu nu mai sunt Micheline pe care o ştiai când ai plecat. Sunt altcineva care poartă acest nume… „Eu sunt locul stărilor mele”. Cine a spus? Sunt vasul în care s-a turnat alt conţinut… Imaginează-ţi o casă, o stradă, un cartier, un oraş, o ţară cu chipul şi asemănarea mea. Acum ai înţeles ce s-a petrecut cu mine, cu noi toţi în aceşti ani de când ai plecat? Ai înţeles, Danyel?

Umplu pipa cu tutun şi o aprind, degetele îmi tremură uşor. Încerc să-mi adun gândurile. Spune-mi Michy, ce ai făcut azi la serviciu? încerc eu să abat discuţia spre alt subiect concret din care să pricep ceva şi în acelaşi timp să-i verific modul de a gândi. Hm! zâmbet subţire, îmi simte neîncrederea. Până la prânz, *le boulot comme d’habitude*: analize cu ochii în microscop. Unde lucrezi? Un laborator de cercetare. Nu te-ai transferat, parcă aşa intenţionai? Nu avem voie să părăsim locul de muncă decât atunci când e nevoie de noi în altă parte… Transferul sau demisia au fost desfiinţate. La prânz am avut o adunare în care s-a discutat despre igiena closetelor şi a locului de depozitare a deşeurilor şi gunoiului. Ce legătură are asta cu munca ta de cercetare? Nici una… Ei! Dă-i în mă-sa de tâmpiţi! sar eu revoltat şi în acelaşi timp amuzat. Nuuuu! Greşeşti, dragul meu! S-a trecut de mult de acel stadiu. Gata! Nu se mai poate! Acum trebuie să-ţi pui mintea la contribuţie, chiar dacă e vorba despre closete sau gunoi. Să gândim temeinic, aşa ne cere Liga! Şi nu puteai să te ridici şi să protestezi… sau să pleci din sală? Aşa am procedat în urmă cu câţiva ani… în timp ce îi auzeam vorbind aveam senzaţia că stomacul, gura şi toată pielea de pe corp se întorc pe dos, cum ai scoate o mănuşă de pe degete. După fiecare adunare făceam o alergie pe mâini şi spate… cu timpul a rămas doar senzaţia că aş fi avut dreptul

la ceva, şi apoi i-am uitat chiar şi numele. Suntem siguri doar pe ceasul care ne trezeşte la cinci dimineaţa pentru a merge la muncă. În rest… Auzi! Iar a început să urle sirena aia blestemată! Parcă anunţă de fiecare dată moartea cuiva… nu din cei pe care să-i duci la cimitir, nu, din cei care merg, vorbesc, mănâncă… mereu şi mereu altul şi altul. Morţii sunt vii! La noi nu mai moare nimeni! Ce vrei să spui, Michy? Nimic-nimic! Bine că mama n-a auzit sirena. Mi-ai scris despre sfârşitul tragic al mamei tale, spun eu amintindu-mi de scrisoarea primită la Milano. Ai spus tragic?! Hm! Te înşeli! Tragic era un cuvânt care se folosea în trecut când exista viaţă personală, intimitate, dragoste, prietenie, bucurie… Moartea mamei a fost o eliberare pentru ea şi pentru mine. Astăzi avem doar entuziasm, eroism şi sărbători! Asta ne ţine treji, angajaţi şi vigilenţi! Mai avem, e adevărat… supunerea, uniformizarea, omogenizarea şi mai găseşte tu un alt cuvânt din familia *acte de soumission*. Suntem oamenii viitorului şi trăim fericiţi în Insula Victoriei! Îţi simt bănuiala, Danyel! Întotdeauna m-ai considerat o exagerată şi o exaltată. O nebună! Îmi reproşai mereu lipsa de măsură, echilibru şi nuanţă. Îţi aminteşti? Sunt cuvintele tale… Nu mă grăbesc să te conving, vei avea suficient timp să vezi totul cu ochii tăi… De ce taci? Poţi să-mi pui şi alte întrebări. Dacă ai ţinut morţiş să-ţi spun „povestea mea”, acum să mergem până la capăt, tot acolo voi ajunge… Încearcă să nu vezi atât de cenuşiu, chiar dacă afară e ceaţă, spun eu dezorientat de cele auzite şi fără să înţeleg ce a vrut să insinueze prin: „tot acolo voi ajunge”. Sunt şi lucruri care nu sunt repartizate de Guvernator. Să le aud! Vreau să le aflu de la noul venit! Ascultă-mă, Michy! Nimeni şi nimic nu ne poate lua prietenia, dragostea, cărţile, scrisul, umorul şi chiar… sportul, băutura şi sexul. Am înşirat la întâmplare… Să le luăm pe rând! Despre dragoste nu discut nimic, vreau să-ţi

rezerv surpriza de a descoperi singur ce a rămas din candoare, idilă sau sex. Despre prietenie… vei vedea câţi ţi-au rămas cu adevărat prieteni. Lectură? Cărţi? Hm? Mă faci să râd! Mi-ai adus câteva cărţi? Te rog să le iei, ar trebui să le predau la Biblioteca municipală, nu avem dreptul să le primim… dealtfel, nici nu am timp să le răsfoiesc, vin acasă frântă de oboseală, moţăi într-un scaun, fac lecţii cu Pierre, ascult marşuri la televizor sau mă culc. Avem şi noi ziare, broşuri sau cărţi… manuale şi cursuri, romane eroice despre vremurile noastre eroice! Avem de toate. În sfârşit… Scrisul? Peste un an să-mi spui ce ai scris! Poate o nuvelă închinată Guvernatorului sau versuri pentru marşurile mobilizatoare… sau nimic. Manuscrise pentru sertar? Nu se poate. Nu există sertar! Fiecare amănunt se ştie şi se află… Tu singur te vei duce să le spui că acasă, în birou, ai câteva pagini… Te vei convinge! Totul la vremea cuvenită. Băutura? Află, dragul meu, că e drămuită şi scumpă precum aurul. Sportul? Da. Să fie organizat şi să ai un carnet la Clubul Avântul. Să te duci la un meci de fotbal cu Pierre, te vei edifica… Îţi spun eu ceva nerepartizat de către Guvernator. Somnul! Da. E singura noastră bucurie. Am un coleg de laborator care doarme atât de mult, încât în pauza de prânz se culcă într-un dulap în care ţinem dosare… Visele? Nu! Sunt cenzurate! Vei afla singur la timpul oportun. Nu toate odată, pentru că nu mai înţelegi nimic. Umorul? Era „un mijloc de eliberare, suportabilitate şi ieşire din tragic”. Sunt cuvintele tale. Dar acum nu mai e nimic tragic… De ce să râdem când avem ţeluri atât de măreţe? Cum, Michy, pretinzi că voi nu mai râdeţi? Nu. Râdem şi noi în hohote, dar atunci *când* trebuie şi despre *cine* trebuie… Totul e organizat, ordonat şi dirijat de oamenii cu simţ de răspundere şi simţul umorului. Avem spectacole cu artişti de estradă, cântăreţi şi clovni. Emisiuni speciale la T.V. şi

radio. Eu, Danyel dragă, nu vreau să mai înţeleg nimic, nu mai pun nici o întrebare, sunt devotată şi loială cauzei noastre, Ligii şi Guvernatorului! M-am sufocat, am murit şi am înviat la ordinul primit. E necesar să fim creduli şi fanatici. Eu recunosc Legea de bază. Care lege? E prea complicat să-ţi explic… Înainte era tăcerea, însingurarea, închisoarea, sau moartea… Acum s-a simplificat. Nu există decât Institutul. Ce Institut? De îndrumare, educaţie şi învăţământ. Şi Victor a amintit despre el. Ce reprezintă? Vei afla mai târziu. Dar mai sunt şi oameni de valoare, spun eu vrând să „n-o pierd într-o altă absenţă". O inteligenţă remarcabilă, Danyel – spune după o clipă de meditaţie, parcă ar cita de undeva –, este considerată un fapt anormal, iar o prostie remarcabilă este apreciată ca o inteligenţă remarcabilă. Poate de înşeli, Michy! Nu mai ai putere de detaşare şi apreciere exactă a oamenilor de lângă tine. Nu e un re-proş… Dă-mi un exemplu, Danyel! Vreau să-l aflu şi eu. Victor Labry! A fost profesor la facultate, e un poet bun, n-am zis foarte bun… acum e redactorul-şef al unei reviste literare, publică poezii, articole… e un nume cunoscut chiar şi în străinătate. Vei afla mai târziu cine este acest Victor Labry şi de ce a venit la tine după două ore de la sosirea ta în ţară! Glas sec care nu îngăduie replică.

Tac din nou. Aprind pipa care nu se stinsese, încerc să-mi fac de lucru. Se înnoptează. De afară vine un parfum de caprifoi. E vorba de *lavage du cerveau* în proporţii de masă? întreb eu după un timp, când o simt mai relaxată. Nu. Nici vorbă! *Nier l'existence?* Prostii! *Double pensée?* Nu. Grefe cu inteligenţă artificială? S-a renunţat de mult timp la aceste procedee. Un singur gând, o singură idee, o singură acţiune, un singur om: Omul viitorului. Bine-bine! Dar cum se poate afla când nu mai ai un singur gând şi a apărut al doilea? Se poate, la noi totul e posibil chiar şi când

e imposibil… Cel mai mare duşman, Dany dragă, e sistemul nervos, tensiunea interioară care se manifestă, devine vizibilă. Cine o vede? Tu însuţi! Erezia, dragul meu, se citeşte în ochi şi cuvânt. E suficient o inflexiune a vocii, o expresie prost plasată în frază şi… Dar cine controlează toate astea?! Ţi-am spus: tu însuţi! Cum adică? De ce taci?! Vei afla mai târziu. Eu cred că eşti… puţin disperată, Michy. Disperarea şi luciditatea nu se exclud, iar pe mine nu mă interesează nici una din ele. Stupiditatea şi imbecilitatea conştientă sunt la fel de necesare ca şi inteligenţa… dar la fel de greu de obţinut. Iată! Am început să gândesc, adică… să greşesc! Trebuie să plec. Unde? De ce eviţi mereu să-mi răspunzi la unele întrebări?! Stai! Potoleşte-te! Vreau înainte de a pleca să-ţi dau câteva sfaturi practice… am fost „tare" în acest domeniu. Aşaaa. Unu! Să te înscrii la un restaurant-cantină. De ce? Unde vei mânca? Acasă sau la restaurant. Nu se poate. Doi! Pentru cumpărarea unor produse ai o fişă personală… şi un calculator electronic care îţi scade de fiecare dată ce ai luat în coş. Când ţi-ai epuizat dreptul… bara metalică a calculatorului nu se mai deschide în faţa ta şi faci cale întoarsă. Ai înţeles? Absolut nimic! Ai toată viaţa la dispoziţie. Sunt cu ochii pe tine! Să nu uiţi! Ar mai fi şi altele, dar trebuie să plec. Pot să te întreb unde? La Institut. Acolo unde lucrezi? Nu, dragă! Eu muncesc la un laborator de cercetări. Ăsta e Institutul de îndrumare… Ce faci acolo? Să nu uit valiza… Spune-mi, Michy? Ne ducem periodic, atunci când avem nevoie… Victor mi-a spus că Jean Elby este la acest Institut. Da. De cât timp? Aproape un an… sau chiar doi. L-ai văzut? De câteva ori. Ce face? Întreabă mereu de tine. E singurul care era convins că te vei întoarce. Te aşteaptă ca pe Mesia. Să dau un telefon să-i chem. Pe cine?

Se ridică de pe scaun cu aceleaşi mişcări lent obosite, face câţiva paşi – umerii aplecaţi, braţele

atârnând greoaie pe lângă trupul înalt – şi se opreşte în dreptul telefonului. Se uită lung la el, parcă ar amâna sau ar încerca să găsească o ultimă soluţie. Respiră adânc, formează numărul şi aşteaptă cu receptorul desprins de ureche, ca şi cum i-ar fi scârbă de ceva necunoscut. Apelul de la celălalt capăt al firului răsună distinct în liniştea încăperii. Nu înţeleg nimic, sunt ameţit de tot ce am auzit până acum şi aştept parcă o „ultimă surpriză”. Alo! Sunt Micheline Rolebon din strada Zorilor nr. 23, arondismentul 5. Aş vrea să veniţi să mă luaţi. Da. Totul e pregătit. Şi valiza… Bine. Peste cât timp sosiţi? Vă aştept. Bună seara. Pune receptorul în furcă, îşi trece mâna prin părul scurt, parcă ar vrea să-şi amintească ce are de făcut. Se îndreaptă spre dulap, scoate o valiză. Se duce în baie, aduce periuţa de dinţi, savoniera şi pieptănul. Rămâne nemişcată în mijlocul odăii. Mă vede, parcă ar fi uitat de mine. Zâmbeşte în felul ei în semn de scuză. Poate acum vei înţelege de ce n-am vrut la început să-ţi vorbesc de mine. Te-am rugat să nu-mi pui nici o întrebare, să mă laşi liniştită în somnul meu, dar… Ridică din umeri neputincioasă. Le-ai dat telefon?… Tu le-ai dat telefon?!… Adică tu i-ai chemat?! mă bâlbâi eu prosteşte. Da. Aşa facem toţi. N-ai grijă! Nu mă vor aresta. Urmez un curs la Institut, apoi mă întorc acasă. Nu vreau să ai mustrări de conştiinţă, să crezi că numai din cauza ta mă duc acolo. Acum câteva zile am simţit… prezenţa ta doar a accentuat… aş fi rezistat un timp, până la urmă tot acolo ajungeam. Bine, dar de ce i-ai chemat *tu*? Asta nu pricep?! Nu-i nimic. Ai tot timpul să înţelegi. Vreau să te întreb deschis: eşti bolnavă de nervi? Institutul este un spital psihiatric deghizat? Aşa arată un om nebun?! Ţi-am spus doar că e vorba de un curs. Ne ducem periodic. Cine? Toţi cei care au nevoie. Stăm acolo o săptămână, două, trei… apoi ne întoarcem şi ne vedem liniştiţi de treabă. Simplu, organizat şi disciplinat… Şi dacă

nu-i chemai? De unde ştiau că ai nevoie? Termenul se dubla, se tripla… şi până la urmă tot aflau. Nimic nu poate rămâne o taină în Insula noastră! Deci… telefonul, televizorul, microfoanele ascunse, antenele audio-video, poliţia, întreaga armată de agenţi, spioni şi turnători… nu mai sunt necesari? Nu… Fiecare se autodenunţă? Da. Acum ai înţeles. Fiecare locuitor al Insulei a devenit propriul său gardian!? Da. Să nu uiţi să iei cărţile şi lucrurile… Îţi mulţumesc! Unde o fi copilul ăla? Mă trezesc abia când îi aud glasul strigându-l pe fereastră.

Pierre intră în casă cu mingea în mână; gâfâie şi e transpirat. Vorbeşte aferat despre impresia pe care a făcut-o asupra colegilor cu noul costum de fotbal. Pleci, mamă? întreabă el văzând valiza în mijlocul camerei. Da. Mă duc pentru câteva zile. Ai mâncare în frigider. Să spui la şcoală să te ia la cămin. Ştii unde? Da. Căminul 28 de lângă poştă. Exact! Ţi-am pregătit lucrurile în valiza galbenă. Să nu uiţi periuţa de dinţi şi săpunul! Cheile sunt pe frigider. Să nu le pierzi. Bine! Totul va fi O.K.! Mă duc să mă schimb. Duminică avem meci, vrei să mergi şi tu, Dany? Cu plăcere… Terenul Viitorul, cel de lângă fabrica de cărămizi. Te aştept! şi dispare fluierând în camera lui. Ştii unde vei fi dusă? o întreb în timp ce îşi aranjează părul în oglinda de la cuier. Sunt mai multe Institute… în oraş, în împrejurimi. Depinde unde mă vor trimite. Poţi să mă anunţi de acolo? Nu. Este interzis să comunicăm cu cei de afară. Acum să ne luăm rămas bun, în curând vor suna la uşă. Îţi dau voie să mă săruţi! În fond… sunt vechea ta iubită. Nu-i aşa? Sunetul strident şi alarmant al soneriei. Tresar. Auzi! Ne-au luat-o înainte. Încep să tremur. Aş vrea s-o opresc, să nu deschidă uşa, să strig, să urlu, să fug la fereastră şi să cer ajutor vecinilor… Simt însă că totul e inutil, agresorii nu vin de afară, sunt înăuntru, în casă, ascunşi în sufletul ei. N-aş avea nici o şansă să mă opun…

Se deschide uşa. Doi bărbaţi stau în faţa noastră. Sunteţi doamna Micheline Rolebon? Da. Eu sunt, răspunde ea cu glas ferm, cu acele note aspre şi puţin răguşite pe care le-am sesizat la început. Ia geamantanul şi iese. Îi urmez. Unul din bărbaţi deschide portiera maşinii. Ea întoarce privirea spre mine şi îmi zâmbeşte cu un aer împăcat şi resemnat. Apoi brusc zâmbetul îi îngheaţă pe chip. Roţile se pun în mişcare.

Rămân pe trotuar cu valiza în mână şi privesc spre locul în care a dispărut.

5

Telefon strident şi prelungit. Stau sub apa caldă a duşului, senzaţie de plăcere şi abandon, razele soarelui străbat prin geam şi strălucesc pe robinetul ce pare de argint… voci, mirosuri, imagini… fereastra hotelului construit din lemn de santal; tinerele ceyloneze care se îndreptau spre templu, îmbrăcate cu sariuri colorate, ţineau în căuşul palmelor petale de trandafir pe care urmau să le depună la altar; mersul lor plutitor, profilul abia conturat de eşarfele ce le înconjurau fruntea şi obrajii, clopotele îndepărtate, şi din nou mireasma lemnului de santal… Nu vreau să mă gândesc la ziua de ieri. Inhibiţie de protecţie? Nu! Sunt acasă şi mi-e bine… Abia acum aud telefonul. Sar din cadă şi alerg cu picioarele ude pe parchet. Ridic receptorul. Alooo! glas melodios. Domnul profesor Danyel Raynal? Da, eu sunt, şi privesc picăturile de apă cum alunecă pe covor. Vă rog să mă iertaţi că vă deranjez. Aţi cerut o întrevedere cu domnul decan Georges Matrac? Da, este adevărat, confirm eu continuând să contemplu apa strânsă în jurul picioarelor. Vă aşteaptă azi la orele douăsprezece. Bine, vă mulţumesc. Vin negreşit! şi încerc să închei convorbirea. Domnul decan regretă că n-a avut iniţiativa acestei întrevederi, dar nu ştia că aţi sosit în ţară. Încep să tremur, senzaţie neplăcută de apă uscată pe trup. Şi încă ceva, domnule Raynal! continuă vocea glisant-răsfăţată de la celălalt capăt al firului care mă leagă de mâini şi de picioare. Voiam să vă spun că am citit toate romanele scrise de dumneavoastră, cu excepţia celor apărute în străinătate. Ştiţi, nu le putem procura… Am auzit că aţi obţinut premiul cel mare? Nu cel mare, dar un premiu, ţin eu să stabilesc adevărul şi în acelaşi timp caut cu privirea un prosop, orice ar putea… nu găsesc nimic, sunt în stare să mă bag sub covor.

Intrarea veche, prin Castel! îmi precizează glasul-teroare. Bine! Mulţumesc! La revedere, domnişoară!… Arunc receptorul în furcă şi alerg în baie. Din nou sub duşul cald. Decanul nu ştia că am sosit?! Dacă Victor ar fi cu adevărat un *mouchard*, cum pretinde Micheline, l-ar fi anunţat că intenţionez să-l văd. „Sunt cu ochii pe tine", a zis tot ea. Atunci de ce a trebuit să-l caut eu pe Matrac „pentru a-şi îndrepta ochii spre mine"?! Dialogul continuă un timp, apoi dispare în clipa în care închid robinetele şi încep să mă şterg cu prosopul atât de dorit cu câteva clipe înainte. Sunteţi prea speriaţi şi supuşi, mă adresez eu celor doi închizând uşa camerei de baie, apoi las loc bunei dispoziţii pe care o doresc în această dimineaţă însorită.

Beau cafeaua în tihnă şi ascult un disc cu muzică de Bach executată la chitară. Aleg din garderob un costum care să nu fie prea elegant-oficial, dar nici sportiv-ostentativ. Pipa în buzunarul stâng, pachetul de tutun şi obişnuitul carnet de note împreună cu pixul de argint. Câteva picături de Givenchy pe barbă şi tâmple şi închid uşa în urma mea. Trec pe lângă trandafirii din jurul casei, îi mângâi cu privirea. Ar trebui să mă ocup de ei, îmi reproşez eu, apoi ies din curte. Am suficient timp pentru a merge pe jos. Nu mă îndrept pe strada Eugène Pittard, care duce spre centru, ci pe strada Muzy, care urcă spre Vieille Ville şi spre Cetate. Cartierul pare neschimbat, n-a fost încă invadat de blocuri noi. Urc strada pavată cu pietre cubice, calc pe trotuarul ce seamănă cu pielea uscată şi ridată a unui elefant bătrân, din cauza rădăcinilor platanilor care au început să ridice asfaltul. Pe această stradă am mers în fiecare dimineaţă aproape douăzeci de ani: şcoala, liceul, studenţia, apoi preparator, asistent, conferenţiar şi profesor. Las în urmă Villa Barton, o ştiam închisă, acum e renovată; zăresc prin poarta deschisă câteva maşini oprite în dreptul peronului. Cândva a

fost locuită de baronul Brunswick, acum cine i-o fi luat locul?! Văd în depărtare zidurile roşii ale Cetăţii, turla înaltă a Catedralei. Paşii mi se iuţesc singuri. Aducerile-aminte mă împresoară, le resping pentru a lăsa loc bucuriei de a mă întâlni cu aceste locuri şi cu prietenii mei: Pascal Mulin, Philippe Grimaud şi ceilalţi… Trecători puţini. Unde sunt elevii şi studenţii care împânzeau băncile de pe marginea zidului – cu picioarele rezemate de balustrada de fier –, care fumau ţigară de la ţigară contemplând *superbe panoramma sur la ville?* Nu-i găsesc nici în micul parc *Mon Repos* pe gazonul căruia făceam plajă sau citeam lungiţi la soare. Poate sunt la cursuri, încerc eu să-mi explic. Trec pe sub arcada Turnului cu Ceas şi intru în interiorul Cetăţii. Zăresc doi bătrâni care se îndreaptă spre Catedrală. Îi urmez. Aprind o lumânare pentru cei morţi, apoi una pentru cei vii. Nu mai am pe nimeni, am rămas singur, doar soră-mea şi… Micheline. Fac o cruce şi ies repede, nu vreau să-mi amintesc zilele când am fost copil de biserică şi fugeam de aici la „scorbura mea" de pe ţărm, locul unde plângeam în voie cu genunchii la gură… Lumina de afară mă orbeşte, strâng pleoapele, aud în spate liniştea, întunericul şi vocile din biserică, parcă ies ca un melc ce alunecă uşor din cochilia pe care o abandonează pe dalele din faţa micului cimitir. Mă îndrept cu paşi alerţi spre *Tour Nord*, sau Turnul Tâmplarilor, de unde începe strada Reformei, *bordée de nombreuses boutiques d'antiquaires et galeries d'art*, alături de mici cârciumioare, cafenele, cofetării, iar la etaj camere de închiriat sau locuinţele profesorilor şi învăţătorilor mereu scandalizaţi de ceea ce vedeau în jurul lor. Lumina alb-galbenă a amiezii străluceşte pe zidurile de piatră, lasă pete de umbre în muşcatele din ferestre sau bate cuie de rubin pe câte un colţ de cremene din pilonii arcadelor. Îmi ascult paşii ce răsună în liniştea din mine şi din jur… voci, imagini… casele colorate din Burano

ce păreau un joc de cuburi desenate de un copil visând prinţi şi vrăjitoare, picioarele dansatorului de flamenco şi pantofii care vibrau lovind scândurile estradei, Marcel tăind capetele pescăruşilor care agonizau pe plajă, fesele rotunde ale negresei care spăla treptele hotelului… Ceasul din turn mă trezeşte, îl caut cu privirea, îl găsesc printre acoperişurile caselor cu olane roşii: spinări de animale sau cozi de raci scoşi din apă fierbinte. Privesc dansul figurinelor de lemn urmărite de moartea cu coasa în mână. Totul e ca înainte. Da. Absolut totul cum am lăsat acum unsprezece ani… Doi bătrâni trec pe lângă mine, îşi consultă ceasurile, îi salut cu plăcere, de parcă mi-ar fi buni prieteni, îmi răspund surprinşi, le simt privirile cum mă urmăresc cu capul întors. Zâmbesc şi îmi continuu drumul. Ajung la „Corbul de Aur”, aici beam în fiecare zi o cafea sau un pahar cu Martini împreună cu colegii. Trec pragul, aplec puţin capul. Nu mă întâmpina Kingdon, cum îi spuneam noi fostului proprietar, un bărbat mic de stat, părea un pitic, dar avea cele mai frumoase mâini din oraş, acoperite cu inele grele de aur. Nu mai aud glasul lui de copil. „A! Bine aţi venit, domnule profesor Danyel Raynal! «Corbul de Aur» vă aşteaptă ca în fiecare zi. Nevermore! Nevermore!” şi ridica braţele, iar degetele lungi şi subţiri băteau aerul gata în fiecare clipă să se desprindă de la pământ şi să plutească într-un zbor ştiut numai de el. Privesc pereţii tapetaţi cu tablouri, caricaturi, inscripţii, poezii, autografe… însemnele de nobleţe ale celebrităţilor din oraşul nostru care îi frecventau cafeneaua. Văd într-un colţ, lângă fereastră, numele meu scris de Jean Elby în ziua în care am publicat prima poezie. Kingdon i-a îngăduit să-mi treacă numele, „Dar mai la margine, a zis el, nu e încă o vedetă”. Ies din cafenea şi mă aşez la o masă. Nici o emoţie sau nostalgie: constat, văd, pipăi şi nimic altceva. La picioarele mele panorama întregului oraş: portul şi

marea. În mijloc Piaţa Victoriei, fosta Piaţă centrală, statuia Guvernatorului, intersecţia dintre Bulevardul Victoriei şi Independenţei… Senzaţie de bine, linişte şi regăsire. Un chelner tânăr, cu expresie de boxer, se opreşte lângă masa mea. Îi cer un pahar cu Martini Bianco. N-avem! Cafea cu frişcă? N-avem! Surprins. Pentru prima oară surprins. Îngheţată de ciocolată? N-avem! latră boxerul. Ceai? Da, avem. Cu zahărul separat, îndrăznesc eu să precizez. Buldogul apleacă puţin capul şi dispare. Îl urmăresc cu privirea. Abia acum constat că toate celelalte cafenele, bodegi sau cofetării au obloanele trase. Poate e încă devreme, încerc eu să-mi explic. Nu intenţionez să-i cer nici un detaliu; marea, soarele şi ceaiul parfumat îmi sunt suficiente. Încerc să-mi amintesc versurile poetului-filozof pe care le recitam împreună cu băieţii. „Stau aici, adulmecând cel mai bun aer, / un aer ca din rai, într-adevăr, / un aer limpede, uşor şi daurit / astfel de aer numai arar, / din lună se pogoară, / fi-va dintr-o întâmplare / ori din prea multă semeţie, / cum spun poeţii din vechime. / eu, încrezătorul însă o pun la îndoială, / de aceea vin / din Europa, / cea mult mai neîncrezătoare ca orice soţioară. / Dar-ar Domnul să se-ndrepte. Amin.”

Mă uit la ceas. Las o monedă pe masă, nu mai vreau să văd chelnerul-câine. Mă îndrept grăbit spre facultate. Trec prin arcada de la intrare cu vechea emblemă: *L'aigle et la clé* şi traversez curtea interioară. Cineva vorbeşte la un microfon. Mai multe rânduri de bănci şi scaune. Studenţii scandează cuvinte care îmi rămân nedesluşite, poate din cauza ecoului care se formează între zidurile castelului. Par nişte răspunsuri la apelurile celui care vorbeşte, sau poate e o lecţie de limbă străină?! N-am timp să rămân. Trec cu paşi înceţi pe lângă zid. În faţa intrării, pe ultima treaptă, văd o tânără surâzătoare, bănuiesc că e fata cu glas tentacular care mi-a dat telefon. Sunt condus pe

scara principală de marmură. Tânăra vorbeşte cu însufleţire despre romanele mele şi despre… N-o ascult. Toate candelabrele sunt aprinse, covoarele întinse ca în zilele de sărbătoare. Ajungem la etaj. Rămân în anticameră, vechea odaie a gărzii palatului. Îmi anunţă sosirea. Ştiu încăperea în care voi fi condus, este salonul de recepţie al fostului castel: la stânga o masă Louis XV, unde îl găseam întotdeauna pe decanul Fabrice Brousse, în dreapta scaune şi canapele din acelaşi stil, pe consola şemineului câteva *statues et bas-reliefs*, iar pe peretele din faţă *Aigle impérial figurant entre l'Ours et le Lion*, emblema familiei. Ferestrele înalte se deschid spre o terasă largă cu perspectiva spre grădina de portocali. Mi se pare că aştept mai mult decât ar fi necesar. Mă uit în jur, tablourile vechiului proprietar, care a fost evacuat din castel imediat după invazie şi care nu a luat decât un costum de haine şi o pătură. În sfârşit… se deschide uşa. Trec pragul. Clipă de ezitare. Toţi profesorii facultăţii sunt reuniţi în salon. Mă aşteaptă în picioare. Suport greu surpriza. Georges Matrac se apropie de mine, plastron alb şi diagonală roşie. Surprins, dezorientat. Discuţiile în şoaptă încetează. Linişte deplină. Sunt prezentat corpului didactic, fiecare trece prin faţa noastră. Matrac spune câteva cuvinte, strâng pe rând mâna şi încerc să mă dezmeticesc. Nu cunosc decât foarte puţini dintre ei. Pascal Mulin îmi surâde conspirativ, parcă mi-ar spune: „Stăm de vorbă imediat, hoinarule!” Particip cu emoţie la această ceremonie; nu-mi plac întâlnirile oficiale, serbările publice, onorurile de orice natură şi cu atât mai mult când eu trebuie să fiu „actor principal”. Georges Matrac – înalt, robust, impozant – vorbeşte cu aer solemn despre activitatea mea de profesor, om de litere, eseist şi romancier. Începe chiar de la debutul literar, mă fac mic în scaunul Louis XV, care parcă îşi îndoaie picioarele sub greutatea mea. Ascult primele fraze, apoi nu mai

aud nimic până când începe să înşire facultăţile unde am predat. Aminteşte chiar de *Cornell University*, vreau să-i spun că e o eroare, ridic puţin mâna ca un elev care cere îngăduinţa să iasă afară. Georges Matrac – grav, autoritar, solemn – îşi continuă cuvântarea cu voce răsunătoare, trecând cu privirea peste mine ca un tăvălug. Sunt evocat, elogiat, citat de parcă aş fi recomandat membru al Academiei în locul unui bătrân de curând decedat. Tac. Suport şi tac! Răbdarea mea se curmă când sunt numit „ambasadorul culturii noastre în Europa". Mă ridic în picioare, rostesc doar: Nu-nu! Dar Matrac continuă cu aceeaşi impetuozitate, fără să uite titlurile şi premiile obţinute. Aplauze, scurte comentarii, batista lui Matrac pe frunte… Liniştea ce se aşterne în salonul cu pereţi înalţi şi lampadare aprinse mă face să înţeleg că trebuie să răspund „cuvântului de bun venit". Mă ridic în picioare, simt ochii tuturor îndreptaţi spre mine. Privirea lui Pascal mă salvează. Mă adresez ca unor vechi colegi şi prieteni. În timp ce vorbesc, constat lipsa lui Philippe. Închei repede cu câteva fraze scurte şi cu speranţa că ne vom întâlni cu alt prilej mai puţin oficial. Din nou aplauze, zâmbete, felicitări, mâini strânse cu căldură… Vreau să mă îndrept spre Pascal, o tavă cu şampanie îmi taie drumul. Sunt înconjurat, blocat. Ciocnesc cupele, încerc să-mi amintesc câte ceva despre fiecare, sunt foarte puţini din vechii mei colegi. Explicaţii, întrebări, amănunte, atmosferă destinsă, flatantă, râsete, pişcoturi, priviri cu coada ochiului, şoapte rostite la ureche, buzele bătrânilor molfăind un sandviş cu icre… Simt cum îmi arde în pupile „grăuntele diavolesc al orgoliului". Totul pregătit pentru mine, la întoarcerea în ţară după o absenţă de unsprezece ani, îmi zic eu. Micheline are „o privire deformată". Nu e dracu atât de negru. Pascal mă ia de braţ şi mă scoate din cercul celor strânşi în jurul meu. Ieşim pe terasă. Privesc grădina cu portocali,

ferestrele claselor, strigătele celor de pe terenul de sport. Simt în această clipă că sunt „acceptat”, timpul comprimat la maximum, „cel care am fost” şi „cel care sunt” devenit unul şi acelaşi. Bine ai sosit, Danyel! şi Pascal îmi întinde o cupă de şampanie. Bine te-am găsit, prietene! Spune-mi, unde e Philippe? A renunţat la catedră, s-a retras la ţară. Din ce trăieşte? Creşte albine… A fost întotdeauna un singuratic, era împotriva unei atitudini *consumer*-iste de tipul *american dream*, constată Pascal cu un aer doctoral, volubil, uşor distant cu „cei care nu ţin pasul”. Philippe era un tip special, remarc eu fără să-l contrazic, cu toate că nu-i împărtăşesc părerea. Îi ştii adresa? Nu. Cum să-i dau de urmă, aş vrea să-l văd? Îl caut eu şi îţi comunic. Ceilalţi colegi ce fac? S-au întinerit cadrele, Danyel! Am primit forţe noi! Cele două, Marie-Thèrese şi Marie-Blanche? Aceeaţi soartă. Una a plecat în Suedia, cealaltă e profesoară într-un sat de pescari. Care din ele? întreb eu fără să-mi explic cum un profesor universitar poate ajunge într-un sat de pescari. Nu ştiu, semănau atât de bine încât cea pe care o cred în Suedia poate fi în satul de pescari… şi invers. De ce a ajuns acolo?! Îmi dai voie să-ţi prezint pe colega noastră, doamna Gilberte Claudel, profesoară de limbi clasice, spune Pascal fără să-mi răspundă la întrebare. Femeie frumoasă, înaltă, coapse lungi, privire directă, schimb convenţional de impresii dublat mereu de un „dialog secund şi insinuant”. Ceasul din turn bate de două ori. Profesorii se retrag luându-şi rămas bun. Încep orele de curs. Pascal îmi strecoară în buzunar cartea lui de vizită şi îmi şopteşte la ureche să trec pe la el. Dispar pe rând, ultima e Gilberte care îmi întinde mâna şi mă priveşte cu ochii larg deschişi, parcă mi-ar spune: Ne mai vedem, băieţaş! Poate voi afla ce-i de capul tău!

George Matrac mă invită să luăm masa împreună. Traversăm curtea interioară şi ne

îndreptăm spre noua aripă în care bănuiesc că se află restaurantul universităţii. Matrac merge lângă mine cu paşi legănaţi, aerul mulţumit al celui care a izbutit să facă o treabă bună. Masa rezervată cu flori ne aşteaptă în dreptul unei ferestre, de unde avem perspectiva oraşului şi a mării. Chelnerii vorbesc în şoaptă, doar câteva mese ocupate, atmosferă plăcută de *tête-à-tête*. Îmi amintesc sfatul lui Micheline de a mă înscrie la restaurantul-cantină din cartier. Zâmbesc amuzat. Meniu compus din icre, languste, peşte, friptură, vin alb, vin roşu, îngheţată şi la urmă cafea cu frişcă. Volubil, gurmand, voce de bariton, gesturi largi, bărbia dublată de un început de guşă, Georges Matrac e cuceritor prin aerul de francheţe şi firesc în contrast cu cel avut în timpul ceremoniei şi contrar mie care sunt într-o permanentă uimire şi expectativă involuntară, privat de plăcerea de a mă simţi bine alături de un om care mi-a făcut o primire cu totul neaşteptată. Încerc să mă relaxez, aprind pipa, după primul fum mă simt împrietenit cu „uriaşul" care îşi desface primul nasture de la cămaşă şi răstoarnă pe gât câteva pahare pline. Barba te îmbătrâneşte! îmi spune el. Înainte de a pleca ţi-am văzut o fotografie într-un cotidian, era pe vremea când apăreau pozele scriitorilor, apoi s-a renunţat la acest obicei… Mi-a atras atenţia chipul tău de adolescent la treizeci şi ceva de ani, care râdea cu o poftă nebună. De atunci au trecut unsprezece ani, domnule profesor, încerc eu în glumă să mă apăr, dar aud din nou un glas: „Învinge-ţi partea feminină din tine, partea slabă şi credulă!" Da-da! Ai dreptate, colega! imediat întrebare-şoc: Vrei să predai la o catedră din facultatea noastră? O catedră şi un roman – e tot ce-mi doresc, marşez eu. De aceea m-am întors. Ce ai vrea să predai? expresie schimbată, preocupată. Literatura veche, un curs cu scriitori afirmaţi peste hotare înainte de insurecţie… despre ei am vorbit la Milano şi Heidelberg, şi… Pentru

prima oară de când m-am întors un gând ascuns, prima minciună: n-am folosit termenul de invazie a Metropolei, ci insurecţie. „Falsul şi mistificarea încep la nivel de limbaj”, ar spune Jean Elby. Ce cursuri ai mai ţinut? şi Matrac îşi aprinde o ţigară. Un curs pe care l-am intitulat: „Istoria şi literatura”. Adică? Începând cu Sade, Napoleon, Rasputin, Bismark, Hitler, Troţki, Stalin şi terminând cu… literatura. Interesant, constată decanul cu un aer de târgoveţ, bine mâncat la un birt din oraş… dar pus în încurcătură. Adu-mi un *curriculum vitae* şi o cerere. Le voi înainta forurilor superioare cu un aviz favorabil şi o scurtă prezentare! şi zâmbeşte cu toată forţa lui cărnoasă şi dinţi sănătoşi. Nu-ţi promit că vei preda ultimul curs de care mi-ai vorbit, dar restul… şi râde în hohote săltându-şi guşa răsfrântă peste gulerul cămăşii. Ştii carte, Danyel Raynal! Ai umblat mai mult decât toţi. Am nevoie de dumneata! Rămâne doar avizul celor de sus şi poate al Guvernatorului. Nu cred că vor fi probleme… cu toate că eşti o „persoană specială”! şi din nou râsul zgomotos, ridică paharul, ciocneşte şi îl răstoarnă pe gât. Nu cer amănunte, îmi e suficient acordul lui. Mă conduce până la scară, îmi strânge mâna, la urmă îmi aminteşte să nu uit să-i aduc cât mai curând cererea şi dacă nu-l găsesc s-o las secretarei.

Cobor străzile mici şi înguste care duc spre oraşul nou. Mă bucur la gândul că voi veni în fiecare zi în Vieille Ville. Trec pe lângă zidurile Catedralei şi mă opresc în faţa Turnului cu Ceas. Au trecut patru ore de când mă pot considera „profesor la facultatea de litere din oraşul natal”. Un grup de tineri mă ajung din urmă cântând în cadenţa unui marş, citesc pe feţele lor mândria misiunii încredinţate, chiar dacă doi de la urma coloanei râd şi îşi pun piedică. Sunt tentat să-i urmez, după primul pas mă opresc jenat şi temător să nu fi fost văzut de cineva. Ce repede poţi intra în coloană! îmi zic eu surâzând.

Nu mă duc acasă, simt nevoia să mă plimb puţin, să iau aer după o masă copioasă, tentat de cerul încă fără nici un nor şi poate… să „savurez în linişte bucuria primirii triumfale de la facultate”. Ajung pe faleză. Trec prin faţa Cazinoului şi mă apropii de stâncile care îl înconjoară. Miros de alge şi crabi morţi. Acum înţeleg îndemnul ascuns, voiam să ajung la „scorbura mea”. Cobor câteva trepte, o caut cu privirea, valurile mari ale refluxului o acoperă. Renunţ. Mă întorc pe faleză şi mă aşez pe o bancă. Am senzaţia că stau aşa cum aş fi acolo: ghemuit, cu genunchii la gură şi privesc marea din acel marsupiu de piatră. Aici am venit când am fugit prima oară de acasă, când am publicat prima poezie în revista liceului, când l-au arestat pe tata, când a murit unchiul Constant, când a plecat soră-mea, când am fost îndrăgostit de Lizzi, când a murit mama… Aici veneam de fiecare dată când simţeam „nevoia să plâng”. De ce caut azi acest loc? Nici un gând, doar bucuria că m-am întors în „cochilia mea”. Miresme aţâţătoare, senzuale… Un pescăruş ţipă în apropiere. Tresar. Privesc întinderea mării şi ascult ce se petrece în mine şi afară. De la un timp nu mai pot gândi decât cu creionul în mână. Scot din buzunar carnetul de note, pixul şi încep să scriu pe genunchi. De ce nu văd ceea ce văd? Cred că cel mai mare viciu al „construcţiei” mele este acela de a nu admite inadmisibilul, adică viaţa aşa cum este: simplă, adevărată, crudă, mincinoasă, frumoasă… E vorba de o tiranie pe care o exercit asupra vieţii şi a mea în dorinţa de a schimba câte ceva sau neputinţa de a înţelege şi a ieşi din „ficţiunile” în care trăiesc? De o parte Micheline care este *hors-la-loi*, Philippe care a dispărut, tinerii încolonaţi pe străzi, cafenelele şi restaurantele închise, oraşul cu străzi pustii… De cealaltă parte „bucuria întoarcerii acasă”, primirea triumfală de la facultate, perspectiva unei catedre şi a unei cărţi publicate, blocuri noi, oameni

disciplinaţi, organizaţi… *Qui suis-je?* Unde sunt eu cu adevărat? Primii paşi către fals şi eroare? Nu! Încă nu ştiu ce s-a petrecut în Insulă de-a lungul acestor unsprezece ani cât am lipsit! Nici optimism şi nici îndoială. Lucid. Ochii deschişi şi suflet ocrotit. Şi totuşi… bucuria domină! Recunosc. Aplauze, felicitări, cupe cu şampanie, „mesagerul culturii noastre peste hotare”, perspectiva de a reînscrie numele meu în memoria oraşului şi a ţării… Girul valorii e recunoscut orice s-ar întâmpla, chiar dacă Micheline contestă acest amănunt. Incapacitatea de a depăşi nivelul realităţii trăite sau incapacitatea de a admite ce n-ai parcurs tu însuţi cu suferinţă şi smerenie? De căutat notele: Ștergerea limitei convenţionale dintre planul real-confesiv şi cel fantastic-imaginar. Sub semnul cărui mit mă aflu acum? Oare Prospero, regele alungat din ţara lui pe o Insulă, a fost un ratat în mijlocul unei populaţii de Calibani care au izbutit să-i impună oglinzile lor deformatoare încât nici el n-a mai ştiut cum arată? Sau Prospero a rezistat Calibanilor? De meditat! Totul să fie scris cu furie, sinceritate şi adevăr până la jupuire de sine. Să nu uit versurile poetului filozof: „Tu, ce-ai văzut în om / şi Dumnezeu şi oaie, / pe Dumnezeu care se sfâşie în om, / precum şi oaia-n om, / şi sfâşiindu-se amândoi cum râd. Iată, aceasta-i fericirea ta, / o fericire de panteră şi de vultur, / o fericire de poet şi de nebun!…”

Închid carnetul. Îl strecor în buzunar cu intenţia de a nu-l uita pe cel din noptieră, vor constitui „materia primă” a viitoarei mele cărţi. Stau pe bancă cu ochii îndreptaţi spre mare. Mă simt bine şi liniştit, poate pentru că „am gândit şi scris ce am trăit”, chiar dacă tremur puţin din cauza răcorii ce anunţă înserarea. Fumul ceţii apare la orizont din neştiut. Şi totuşi, de ce am venit aici? Care este pericolul care mă ameninţă? De *ce* şi de *cine* trebuie să mă feresc după o „primire triumfală”? De ce am minţit azi pentru prima oară când am

spus „insurecţiei” în loc de „invazie a Metropolei”?! Instinctele mele sunt chiar atât de proaste cum pretinde Michy? Sau vor să mă prevină? Este oare nevoie de a reface de fiecare dată când trăiesc un eveniment esenţial un drum invers în existenţă şi de a sta în „scorbura mea” ca într-un uter matern al pământului din care să mă nasc singur? Sirena de ceaţă începe să urle. Vreau ca nimic rău să nu mi se mai întâmple! Mă simt ocrotit şi păzit. Mă aflu în grija lui. E mereu cu mine şi lângă mine, aşa cum a fost de fiecare dată şi poate de aceea mă întorc mereu aici, îl întâlnesc mai uşor ca oriunde… dar n-am aflat decât azi! Amin!

Mă ridic de pe bancă şi mă îndrept spre casă.

6

Ajung în Piaţa centrală. Privesc careul pavat cu dale de marmură: „Salonul”. Aici aveau loc serbările naţionale, petrecerile populare, spectacolele în aer liber şi tot aici veneam cu tata să dăm mâncare porumbeilor care mi se aşezau pe umeri spre hazul şi fericirea mea. Nici un porumbel! În mijloc, statuia Guvernatorului, înaltă de vreo douăzeci de metri. Pe latura din fund, Primăria cu aspectul ei de cetate medievală cu turnuri şi creneluri, în stânga fostul Palat, reşedinţa de vară a familiei princiare, devenit apoi Casă de recepţie a Guvernatorului. Pe latura din dreapta, Colegiul superior. Piaţa pare pustie, câţiva trecători grăbiţi, iar în dreptul intrărilor poliţişti şi maşini care staţionează. Tăcere apăsătoare, doar ceasul din turnul primăriei îşi îngăduie să bată la jumătate şi la fix. Trec pe lângă statuia Guvernatorului – la baza postamentului zăresc câteva coroane de flori – şi mă îndrept spre Colegiul superior. În faţa scării doi poliţişti în uniformă. Nu mă întreabă nimic. Intru. Mi se cere legitimaţia, unde vreau să merg, la cine, dacă am fost chemat… telefoane, confirmări. Stau şi aştept în faţa unui ghişeu. În sfârşit, mi se îngăduie să intru. Scară somptuoasă de marmură. Un culoar spaţios cu lampadare bogat ornate. Veneam deseori aici când am publicat cărţile apărute înainte de plecare. Deschid uşa, îi spun secretarei că am o întrevedere cu directorul editurii, Alexandre Papillon. A! sare ea de pe scaun. Sunteţi scriitorul Danyel Raynal?! Poftiţi! Vă rog! Sunteţi aşteptat! Glas plăcut în pofida mersului apăsat; statura ei voinică îmi aminteşte paznicii de afară.

Ce faci maestre?! mă întâmpină Papillon cu braţele deschise traversând încăperea spaţioasă. Ia loc! şi îmi strânge cu căldură mâna, gata-gata să

mă îmbrăţişeze. Mă bucur că te văd… după un secol de aşteptare! parafrazează el titlul unei cărţi. Campari? Cinzano? Coniac? Am un Florio Marsala rarissim. Adu-ne sticla pusă deoparte, îi spune secretarei-soldat ce stă în poziţie de drepţi lângă uşă. Vreau să sărbătorim întoarcerea lui Danyel Raynal! expresie radioasă, braţele fâlfâind, volubilitate de actor mereu în mişcare şi în contrast cu faţa total imobilă, doar ochii îi joacă în orbite ca unei păpuşi de celuloid. Ce faci? Când te-ai întors? Îi răspund pe scurt, surprins nu de veselia şi locvacitatea pe care le ştiam, dar de efortul pe care îl face pentru a mă primi ca pe un oaspete de onoare. Am aflat de succesul tău la Paris! mă întrerupe el. Bravo! Când ţi-am văzut fotografia prin ziare şi cronicile care au comentat cartea, mi-am zis: Iată un insular care a spart gheaţa! Am şi eu un merit: sunt primul tău editor!

Ştiam că trebuie să-l las să-şi facă numărul, se va ridica de câteva ori de pe scaun, va traversa camera în lung şi în lat vorbind şi dând din braţele lungi şi flexibile, îşi va arunca de fiecare dată privirea cu coada ochilor în oglinda veneţiană, apoi se va linişti sau îl voi opri din tiradă, aşa cum fac şi acum.

Domnule Papillon, aş vrea să vorbim despre… Da-da! Ştiu! mă opreşte la rândul lui. Ai o carte la noi, o carte de eseuri… Am lăsat-o când am plecat, era trimisă la tehnoredacţie, urma să apară în câteva săptămâni… de atunci au trecut unsprezece ani?! Ştiu totul, dragul meu Danyel! şi se aşează în fotoliul din faţa mea. Crezi că am uitat? Hm?! *Gânduri pentru mai târziu!* Ăsta-i titlul? Da, într-adevăr… Vezi! Cum era să-l uit eu pe Danyel Raynal, scriitorul meu preferat?! Uite! Ne-a adus sticla cu Florio, şi se ridică în picioare. Noroc şi bine ai venit! Nu! Până la fund! apoi către secretara-gardian: Să nu uiţi cafelele! Nu-i pot prinde privirea, „alunecă” mereu ca un melc, mi se strecoară printre degete. Da-da! Era pregătită

pentru tipar, continuă el. Exact! şi se opreşte brusc, îşi aprinde o ţigară cu mişcări încete; melcul atins peste cornițele-ochi se retrage puţin în cochilie. Să-ţi explic, dragă Danyel… S-au schimbat multe de când ai plecat, foarte multe. Viaţa înaintează cu paşi repezi, recită el. Mai sunt şi colegii noştri, cu invidiile şi intrigile lor, şi pleoapele se strâng şi se deschid mecanic sub sprâncenele stufoase ce par greşit lipite pe arcade. Ce s-ar fi zis dacă te publicam şi tu erai…? Unde eram?! Plecat prin lumea largă. Nu? Şi dacă nu te mai întorceai… cum au făcut alţii? Rămâneam în pom! Ce-ar fi zis Guvernatorul? Acum, însă… eşti aici, se schimbă situaţia; râs scurt, buzele subţiri trase spre urechile cu pavilion mare, pregătite parcă să prindă orice sunet, orice şoaptă; melcul iese din cochilie. Cafea naturală! mă îndeamnă el fără să fi auzit când a intrat secretara. Noi o găsim aşa… ştii tu! şi iarăşi zâmbetul insinuant şi conspirativ pentru un secret care îmi rămâne necunoscut, parcă îmi spune mereu: „Rămâne între noi, eşti de-al nostru". Acum nu mai e nici un impediment, mă asigură el continuându-şi jocul pe care îl ştiam, dar azi mi se pare mai amuzant ca oricând. În câteva luni… De ce zic luni? Într-o lună se va afla în librării. Noi avem interes să te publicăm! Eşti mândria editurii! Banderolă: Prima carte apărută după întoarcerea cunoscutului scriitor… Ta-ta-ta! Hm? Ce zici? se ridică, îşi freacă palmele, aruncă o privire în oglindă şi se prăbuşeşte în fotoliu. Am uitat să-ţi spun! Trebuie să luăm aprobarea Colegiului superior şi a Guvernatorului. O simplă formalitate. Nici o grijă, apoi tranc la tipar şi tac-tac-tac! şi mâna lui imită rotativa. Publicitate, lansare, radio, televiziune… De ce trebuie aprobarea Guvernatorului pentru apariţia unei cărţi care se află la tehnoredacţie de unsprezece ani?! Nu vi se pare absurd?! Dragul meu Danyel, Colegiul superior conduce activitatea culturală, educativă şi artistică din oraş: publicaţii, edituri, teatre şi

învăţământ. În cazul nostru e o simplă formalitate, după două zile avem răspunsul pe masă. Bine, admit pentru Colegiu, dar de ce Guvernatorul?! Hm! El e *bossul* din oraşul nostru… iar tu nu eşti un debutant oarecare! Nici o grijă! Ai contractul semnat? Parcă… Vrei nişte bani? Bine. S-a făcut. Vei încasa peste trei zile. Apropo! Cine se ocupa de carte? Hélène. O chem imediat, să se apuce de treabă. Soneria, secretară, ochiadă în oglindă, o sorbitură de cafea… Un fluture cu cap de melc, îmi zic eu privindu-l cu îngăduinţă şi chiar cu simpatie. Continuă să vorbească, nu-l mai aud, Hélène intră în birou. Se opreşte şi mă priveşte cu ochi mari. Cred că-ţi aminteşti de vechiul nostru coleg? o întâmpină el. Discutam despre cartea pe care a lăsat-o înainte de a pleca. Hélène îmi întinde o mână rigidă. Te rog să te ocupi să apară cât mai repede! Luăm aprobările necesare apoi, tranc… în librării! şi îşi pocneşte palmele cu zgomot. Tresare, abia acum îşi ia ochii de la mine. A! Hélène! Să-i faci formele pentru plata unui acont. O voce la interfon îi opreşte tirada, ascultă împietrit. Alexandre Papillon este chemat de Preşedintele Colegiului! răsună o voce impersonală în cutia de ebonită cu multe butoane şi clape. Sare din fotoliu, ia o mapă de pe birou şi se îndreaptă spre uşă. Îşi aminteşte de mine. Peste câteva zile să-mi dai un telefon, Danyel! spune el clipind des, gândindu-se vădit în altă parte.

*

Mă sărută pe obraz apoi se sprijină de canatul uşii. Îi simt apropierea, mâna îmi caută şoldul. O sărut şi eu. Gândul îmi fuge la Micheline, regret că nu i-am atins buzele înainte de a pleca la Institut. Se depărtează puţin, vrând să mă privească. Cum arăţi, iubitule? Elegant, suplu şi cu barbă! Şi tu arăţi bine, Hélène! Câteva riduri în plus şi multă oboseală în oase, îmi replică ea făcându-mi semn să iau loc. Te-ai măritat?! constat involuntar

văzându-i verigheta. Da. Îl cunosc? Nu cred… Mă numesc Newman! Este cu adevărat cel dorit de tine? La început da, apoi… cum se întâmplă de obicei. Ce faci tu?! Ai găsit Lâna de Aur? O caut mereu… chiar şi aici, la editură! Spune-mi! Romanul pe care l-ai publicat la Paris e cel pe care l-ai început când stăteai în casa mea de la munte? Da. Mi-ai purtat noroc. Îţi mulţumesc mereu în gând. Când mai mergem acolo, Hélène? Am un bărbat, Dany! A! Da, iartă-mă! O tristeţe surâzătoare îi alunecă pe faţă, abia acum simt efortul pe care îl face pentru a suporta surpriza revederii; îmi atinge mâna cu vârful degetelor, vrând parcă să mă roage să nu vorbesc despre zilele de atunci şi în acelaşi timp să pună totul în mişcare: timpul, sufletele, viaţa… Tu citeai din manuscris, „interpretai partitura" pentru a auzi cum sună notele-cuvinte, dacă sunt bine aşezate în fraza-muzicală… Îţi aminteşti? Nu te juca cu inima unei biete femei! spune ea găsindu-şi umorul. Mai bine să vorbim despre *Gânduri pentru mai târziu*. Spune-mi, Hélène! Se află tot la tehnoredacţie, cum a pretins Papillon? Danyel, dragă băiatule, cum poţi să fii atât de naiv să crezi că o carte rămâne unsprezece ani pe acelaşi raft?! S-a pierdut cumva? Nici vorbă! Avem evidenţe bune. În asta suntem tari. Voi spune celor de la arhivă să mi-o trimită. Ce să cred, Hélène, din tot ce mi-a spus Papillon? Nimic. E neschimbat? Da. Atunci? Te poţi bizui pe faptul că eşti o adevărată autoritate şi nu-ţi poate băga beţe în roate. În plus… Spune! De ce eziţi? E mai dificil, Dany-boy! De ce? N-ai încredere în mine?! Nu am în nimeni. Credeam totuşi… nu ne cunoaştem de azi. Eşti „omul zilei" Dany, aşa cum eu sunt „omul nou"! Ce vrei să spui? Ai plecat când ai vrut, te-ai întors fără să păţeşti nimic… acolo n-ai fost prea ortodox, nu ţi-ai ţinut gura şi nici pana, ai vorbit la radio, ai scris prin ziare… Ce vrei să insinuezi? Nimic. Îţi spun deschis ce cred despre tine şi…

Priveşte ziarele! Numele tău peste tot. Dar fără acordul meu! Nu ştiu, îţi spun ce văd… Adaugă prietenia cu Victor Labry şi vei afla rezultatul. De unde ştii că l-am văzut pe Victor? A publicat un interviu. Citeşte-l! Iau ziarul, arunc o privire, numele meu şi fotografia… Deci, părerea ta este că sunt un *salopard?!* Un turnător plătit, care s-a întors din misiune? De ce să-mi fac griji pentru carte, eu… care sunt omul lor? Nu-i aşa? Da, cam aşa, Dany-boy! Nu vreau să mă apăr, m-aş simţi umilit. *Je m'en fiche* pentru tot ce se spune. Despre Victor nu ştiu ce să cred, nu mi-a spus că va publica… De ce zâmbeşti? Eşti neschimbat. Când am vrut să-mi întorc privirea m-ai apucat de bărbie şi m-ai obligat să mă uit în ochii tăi… aşa făceai şi când vorbeai despre cărţile tale, nu-mi îngăduiai nici o clipă de răgaz până nu terminai ce aveai de spus. Îţi cer doar un singur lucru, Hélène! Să nu te grăbeşti. A! Nici vorbă! Aici timpul a îngheţat. Vei avea destulă vreme să mă verifici. Pot să te întreb ceva, Hélène? Am auzit că peste tot s-au făcut schimbări. Nu erai văzută prea bine, publicai manuscrise mai puţin mutilate de cenzură iar concepţiile tale literare… Cum ai rămas la editură? Îţi răspund imediat iubitule! Am devenit membră a Ligii, sunt în conducerea editurii, iar bărbatul meu este mare director într-o mare instituţie! Eşti mulţumit? Te-am convins? De ce ai rămas *bouche bée?* Cândva spuneai că „nu vei spăla decât cămaşa iubitului”… acum speli mizeriile unui director. Ce să fac? N-am avut încotro! Trebuia să rămân aici, să-ţi public cărţile şi să-mi păstrez capul pe umeri! Mai suporţi o întrebare? Te ascult, iubitule, fără să întorc privirea de la tine. De ce gândeşti *altfel* decât toţi ceilalţi? De la un anumit nivel, când ai dat probe de fidelitate faţă de Ligă şi Guvernator, îţi este îngăduit… să exişti. Individualitatea este un act ilegal, eu am primit dreptul de „a fi” în raftul meu alături de celelalte rafturi. Acesta a fost preţul pe care l-am plătit când

am intrat în Ligă şi m-am măritat cu Newman. Sunt reală şi concretă! Pune mâna, sunt din carne şi oase! Eşti mulţumit de răspuns, iubitule? Tac. Nu înţeleg prea bine acest drept al „gânditorilor de profesie”: îi simt „vechea manieră” de a înlătura orice dubiu sau neclaritate şi de a obliga interlocutorul la o atitudine la fel de tranşantă. Nu ştiu care a fost preţul tău, Danyel? continuă ea. Nici unul! bolborosesc eu puţin enervat. Nu poţi rămâne în afara Tablelor de legi, băiatule! Altfel n-aş fi aici, Hélène… şi nimeni nu mi-a stabilit preţul! Te vei convinge mai târziu. Exclus! Fiecare are eticheta, raftul şi numele înscris în registru. Numai aşa eşti sau nu eşti! De ce te-ai întors, Dany-boy? Nu fi stupidă, Hélène? Vrei să ne certăm din prima zi? Nu-ţi văd „scopul” şi „funcţia”? Încetează, Hélène! N-am argumente să te conving de contrariu şi nici nu încerc să le găsesc. Timpul va limpezi „funcţia” şi „gradul”… De acord! Dacă îţi va apărea cartea… eşti unul de-al nostru! Şi dacă vei pierde? Mergem la munte, căutăm o casă… De acord! Dă-mi un telefon peste câteva zile. Până atunci cer cartea de la arhivă şi încerc să obţin aprobările. Te sărut…

7

A! Bine ai venit, Danyel! Ia loc! şi Jean îmi arată un fotoliu, parcă ne-am fi despărţit cu o zi înainte şi acum vrea să continuăm conversaţia. Ţi-l prezint pe Roland Dusty, zis Roli sau Praf! Istoric renumit, om de cultură, îi place să râdă şi e gata oricând la o nebunie. El este Danyel Reynal, zis Dany sau Milord sau mai simplu El, cred că ai auzit de el, adică El – şi cuvintele sunt însoţite de un gest fluturat al braţului cu care face prezentările. A semnat câteva cărţi, adevărate *comic-books*-uri, chiar dacă prin străinătate a avut mult succes. Îi strâng mâna lui Roland, un bărbat voinic, faţă mare, nas puternic înfipt între obrajii ridaţi, gesturi calme, studiate, aer hâtru de conte rus îmbătrânit prin biblioteci, cafenele şi localuri de noapte, un amestec bizar de inteligenţă şi vulgaritate. Tocmai ne pregăteam pentru un joc, mi se adresează Jean cu aceeaşi grabă în care simt vechea lui volubilitate febrilă, cuvintele rostite cu sufletul la gură, tentat mereu să facă o glumă, un calambur, sau o farsă alternând brusc cu tăceri prelungite sau hotărâri decisive. Eşti arbitrul nostru, Dany! Tema jocului! „Marii disperaţi ai lumii! Nebunii, suciţii, săriţii şi operele lor.” Am zis bine, Roli? Da. Perfect! confirmă adversarul cu bărbia în piept şi cu ochii mereu îndreptaţi spre mine. Ieri, dragă Dany, am jucat: „Marile victime ale Istoriei”. Am uitat, Jean, intervine Roland, să-l includem pe Lavoisier pe lista celor omorâţi în timpul Revoluţiei Franceze. Bine! De acord! Te incomodează soarele? mă întreabă Jean. Vino mai aproape sub umbrelă! Ce zici de perspectiva pe care o avem aici? Priveşte marea!… Aşaaaa! *À nous deux, maintenant, mon cher Roland-Rastignac!* Din cele mai vechi timpuri! precizează contele aprinzându-şi o ţigară cu gesturi domoale.

Da. Te ascult, Praf! Platon compara inspiraţia cu delirul. Am una şi mai veche, Roland-Rolingston! După o legendă, Romulus ar fi întemeiat pe Capitoliu un loc de refugiu pentru exilaţi, proscrişi, artişti sau disidenţi politici. Un *Asylum* pentru *furor heroicus* care se afla sub protecţia *Zeului Lucoris*, un fel de Institut al nostru, poate puţin mai primitiv. Bine zis, bine găsit, *brute que tu es!* îi replică Roland frecându-şi barba proeminentă, încercând să se concentreze.

Să fie oare un mod de a-mi spune unde se află? mă întreb eu nedumerit de acest joc al lor în care nu pot să mă las captat.

Erasmus, *Elogiul nebuniei*, 1509! sare Roland fericit că şi-a amintit. Te-am tăiat, Don Quijote-de-Cinci-Parale! Nu-i rău, dragul meu Roli-Rasputin, dar am alta şi mai veche. În 1492, Sebastian Brand a scris *Corabia nebunilor*, mai târziu altul i-a furat titlul, hoţi de cărţi au fost şi vor rămâne. Stai! Opreşte-te! Îţi propun să facem un salt peste secole, altfel nu mai terminăm nici până la apusul soarelui şi nu uita că ai un oaspete! Da. Sunt de acord, Roli! Te plictiseşti, Danyel? Nu-nu! Continuaţi! îl asigur eu la fel de uimit de „primirea” făcută. Deci, să aruncăm la coşul de gunoi al Istoriei câteva sute de ani, dar să nu-mi aminteşti de cei doi mari nebuni: Nero şi Caligula, spune Jean cu entuziasm. Mi-au fost întotdeauna antipatici pentru lipsa lor de fantezie. E rândul tău, *maître*, îl îndeamnă el pe Roland. Te contrazic, Jean-Valjean! Cred că nu ştii multe amănunte din viaţa celor doi scelerați, spune Roland cu un aer de superioritate. Ascultă-mă! *Caius Caligula commit l’inceste aves ses deux soeurs, il les invita à souper avec leurs maris et après… Néron a coupé les testicules à un jeune Grec, un nommé Sporus et s’efforça même de la métamorphoser en femme. On le lui amena en grande pompe avec la dot et la voile rouge, suivant l’usage du mariage, et il lui donna le rang d’épouse*. Ceva asemănător cu

tratamentul la care poate vom fi supuşi noi! spune Jean în glumă. Îi simt iarăşi insinuarea, parcă ar vrea să-mi vorbească pe această cale despre ei. Domiţian i-a întrecut pe cei doi, a dat dovadă de un păgânism ce depăşeşte orice imaginaţie! continuă Roland. Punea în scenă spectacole, dar totul se petrecea aievea. Prometeu înlănţuit era jucat de un actor căruia i se sfârtecau măruntaiele în faţa spectatorilor. Iar în altă *représentation théâtrale… Phasiphaè s'est accouplée avec le taureau de Crète; la scène a été reproduite devant nos yeux.* De unde ştii toate astea, Roland? îl întreabă surprins Jean. Epigramele lui Marţial! răspunde el cu satisfacţie. Îţi dai seama ce rafinaţi erau pe vremea aceea conducătorii şi protectorii artelor? Noi nu i-am egalat încă! Te contrazic! Marţial nu a putut scrie…

Încep să se certe. Nu-i mai ascult. Încerc să înţeleg ce vrea Jean să-mi sugereze prin acest *show* de bun venit? Şi-a pierdut minţile? E un şiretlic prin care vrea să-mi „vorbească despre viaţa lor”? Prezenţa mea îi este indiferentă?! Micheline mi-a spus că mă aşteaptă cu nerăbdare?! Atunci?! Pentru ce este necesară această farsă de nebuni din care nu pricep nimic?

Coborâm treptele care duc spre plajă. Nu vorbim. Paşii noştri răsună pe cimentul digului. Marea se izbeşte cu putere în stânci; aer sărat, miros de alge, strigătele pescăruşilor şi albatroşilor, lumina blândă a după-amiezii… Ne aşezăm pe parapetul de ciment. Încă nici un cuvânt. Ascult tobele valurilor care răsună la picioarele noastre şi privesc zborul pescăruşilor. Jean scoate lanseta din trusa de pânză, o montează cu gesturi atente, sigure, preocupat de ceea ce face, ca şi cum ar fi uitat de mine, apoi azvârle cârligul în mare cu o mişcare puternică. Tăcem amândoi. Plutitorul roşu se leagănă pe valuri. Întorc puţin capul spre el: chipul slab, obrajii supţi, ridurile frunţii, cele din colţul pleoapelor, şi ochii… ochii

mari de icoană înfipţi în orbitele adânci. Se întoarce spre mine. Zâmbeşte. Chipul i se însufleţeşte, îl recunosc pe cel care fusese pentru noi: *Jean Elby*, zis Izbăvitul! Bine ai venit, Danyel, şopteşte el şi parcă tot ce a făcut până acum n-a fost altceva decât să amâne această clipă pentru a o suporta mai uşor şi abia acum poate să stea în faţa mea, să-mi vorbească, să mă privească. Cum ai aflat că sunt aici? Micheline mi-a spus că mă aştepţi. Da. De mult timp… De prea mult timp! şi întoarce brusc privirea, tuşeşte scurt, răsuceşte capul într-o parte, vechiul lui tic, parcă s-ar uita de fiecare dată în spate, să nu-l urmărească cineva. Strânge-mă de umeri! Nu înţeleg. Apucă-mă de umeri şi strânge-mă… vreau să ştiu că ai venit cu adevărat. Întind braţul, îi simt trupul slab, aud un hohot de plâns acoperit de tusea lui seacă, în timp ce faţa crispată, ochii împăienjeniţi îmi caută chipul. Hai! Gata! Linişteşte-te! Suntem din nou împreună! Da. Ştiu… I-am spus mereu lui Micheline că te vei întoarce, că nu poţi rămâne în surghiun. Eşti obişnuit să trăieşti pe malul mării, să înoţi în larg, să aţipeşti la amiază pe nisip… Hm! Nu m-a crezut! Acum s-a convins că am avut dreptate! Ai venit, Dany! Fir-ar să fie a dracului de viaţă! Lipseşte doar Marcel. Ce face? L-ai întâlnit? Acum un an am fost la el în Peru… Nu vine acasă? Nu mi-a spus nimic…

Nu insistă, nu-mi cere amănunte. Văd lanseta cum îi tremură în mână. Tace. Aprind o ţigară, trag un fum şi i-o întind, aşa cum fumam în closetul liceului. Înfăşoară bobina lansetei, se uită la cârlig, apoi îl aruncă departe cu o mişcare puternică, nervoasă, plumbul vâjâie prin aer şi cade în valuri. Crezi că m-am scrântit? mă întreabă el întorcând capul şi privindu-mă intens. Aşa ai zis în timp ce asistai la jocul meu cu Roland. Ţi-am citit în ochi. Sunt aici de un an şi opt luni, semăn cu un păianjen. Ţi-am povestit de Albert? Nu. Când am fost arestat… După ce am plecat? îl întrerup eu.

Nu, înainte, erai aici… Am stat singur într-o celulă vreo trei luni. În fiecare zi vedeam un păianjen în colţul întunecat de deasupra patului. L-am numit Albert. Nu l-am omorât, îi stricam pânza, îmi era frică să nu mă prindă în plasa lui… nu-mi dădeam seama că eu eram prins într-o plasă cu ochiuri mai mari. Dimineaţa găseam pânza ţesută din nou, iar Albert la locul lui. Treceam iarăşi degetul prin firele subţiri… o teamă animalică, idioată. Ce putea să-mi facă un biet păianjen? Regretam de fiecare dată, devenisem pentru Albert ceea ce anchetatorii erau pentru mine. Cu timpul n-a mai reuşit să-şi refacă plasa cu aceeaşi exactitate, avea găuri mari, firele suprapuse, desenul inform, iar cu vremea n-a mai izbutit… Dimineaţa găseam un ghem, un simplu ghem… Acum pânza mea e ţesută dezordonat, are goluri mari şi de aceea încerc să mă apăr râzând, altfel mi-aş fi pierdut minţile. Roland este un băiat bun, un bun prieten, un prieten adevărat… şi lui îi plac nebuniile. Născoceşte în fiecare zi ceva să mă distreze, să nu semăn cu Albert…

Tace un timp. Nu-i pun nici o întrebare. Privesc marea şi plutitorul roşu care se leagănă pe valuri. Ce face Micheline? mă întreabă stingând ţigara. Am fost la ea, am găsit-o mult schimbată. Am stat de vorbă, la urmă a cerut să fie dusă la Institut. Şi ea?! Da. Ţi-a povestit câte ceva despre viaţa noastră? Da, fără prea multe amănunte… De ce te-ai oprit? Cred că Michy nu izbuteşte… ea a fost întotdeauna „o radicală”: alb sau negru, bun sau rău. În tine am mai multă încredere… ironia ta e chezăşia unei detaşări lucide şi echilibrate. Te exprimi ca la catedră, profesore! Zâmbesc, sunt gândurile care mi-au apărut în drum spre el, voiam să le trec deseară în carnet. Trebuie să te iau pe ocolite, Danyel. Sunt atât de idiot? Ai lipsit prea mult timp. Unsprezece ani şi douăzeci şi opt de zile! Cum de ştii atât de exact? Am un calendar. Te-am aşteptat în fiecare zi. În sfârşit… o să crezi

că totul e o minciună, o farsă, o glumă a unui creator dement sau… fac literatură. Apropó. Mai scrii? Da…. Cum o să admiţi că eu, Jean, „ţes un ghem inform”? Metaforă! Nu-i aşa? Ei bine, nu! Realitate! Cum să admiţi că mi s-a amputat sufletul aşa cum ai tăia o mână sau un deget cangrenat? Cum o să admiţi că suntem nişte oameni împăiaţi?!… Tu eşti acum un *descensus ad inferos*. Vezi că ai amuţit, Orpheus! Te uiţi la mine ca la un bătrân scrântit… Păianjenul Albert!

Nici un gând. Totul s-a oprit în mine. Simt că mă apropii de un teritoriu străin şi periculos; ezit să înaintez, aş vrea să mă întorc în prima zi când am sosit. Nu mai doresc să aflu nimic, să rămână totul – cel puţin – cum ştiam că era înainte de a pleca. S-o luăm metodic şi didactic, *mon maître*, începe Jean să vorbească cu obişnuitul umor. Nu-ţi mai spun nimic despre Perioada de început. Bănuiesc că n-ai uitat-o, cu toate că n-ar fi rău să scutur puţin praful de pe tine, timpul şi distanţa şterg suferinţa şi înţelegerea… O singură precizare: după invazia Metropolei s-a săvârşit o lovitură de stat. Am trecut apoi cu pas voios la etapa a doua: Perioada avântului creator. A fost etapa cea mai bună: eliberarea deţinuţilor, reconsiderarea vechilor creatori, munca în limita celor opt ore… apăreau cărţi, spectacole, muzică, tablouri… mâncarea era bună. Tu ai plecat la sfârşitul acestei etape. A urmat: Perioada de dezvoltare şi consolidare, numită de noi etapa *je m’en fou*-tismului sau a minciunii organizate şi coerente… Atunci era foarte bine! Una pe hârtie, alta în viaţă. Două concepţii: una oficială, alta reală… două culturi, două morale, două conştiinţe, două interese. Toţi ştiam convenţia, nimeni nu dispera chiar dacă era folosită strategia falsului generalizat, mistificarea conştientă, sărbătorile rituale şi mistica şefului absolut. Confuzia era suportabilă, cu toate că uneori totul părea o aberaţie produsă de o minte bolnavă. Atunci mai

aveam timp să ne trezim. N-am făcut-o… suntem un popor de pescari pe o insulă, cu „un scepticism sănătos şi o inteligenţă ironică”. Noi avem nuanţe, domnule! Noi nu intrăm în tragic! Noi nu suntem încăpăţânaţi şi fanatici!…

Se opreşte brusc. Alternanţa dintre gravitate şi ironie mă încântă, dar în acelaşi timp mă derutează. Stă nemişcat cu lanseta în mână privind atent plutitorul roşu care se leagănă pe valuri. Tuşeşte smucind scurt capul într-o parte: umerii strânşi, sacoul ponosit, bărbia în piept, expresia concentrată. Aşaaa! spune el simţind parcă mereu nevoia unei odihne de câteva clipe. Paşii noştri cadenţaţi şi triumfali s-au îndreptat spre Perioada evaluărilor şi consolidărilor. Noi am numit-o: Marea Prăbuşire sau B.U.S. – Bucuria Universalei Surpări! A apărut criza economică, socială, morală şi culturală. Austeritatea severă pe toate planurile! Mândria sărăciei considerată bunăstare! Statul era prea mare pentru lucrurile mici şi prea mic pentru lucrurile mari… dar el nu aflase acest amănunt. Buzunarul ţării era gol, dădeam din colţ în colţ. Eroare? Fals? Reforme? Noooo! Câteva victime necesare aruncate mulţimii. Subalternii care n-au informat la timp Guvernatorul! Vreo doi-trei fugari, trădători şi spioni. Toţi au rupt câte o halcă din trupurile lor şi s-au declarat mulţumiţi. Înaintam victorioşi mai departe pe baze ştiinţifice şi ideologice! Întuneric! Frig! Tăcere! Atmosfera unei cetăţi asediate din interior în care o bucată de carne sau un kilogram de zahăr marcau diferenţa dintre sărac şi bogat. Conştiinţa de a fi vinovat de ceva necunoscut, de a fi în primejdie la orice pas, de a fi mereu flămând. Umiliţi şi călcaţi în picioare şi în acelaşi timp… aplauze şi urale adresate Ligii şi Guvernatorului. Diversiunile clasice: religioase, naţionale şi rasiale, dar a apărut una nouă: apartenenţa la „casta intelectualilor”. Ameninţarea Metropolei făcea puterea Guvernatorului şi a celor din Prima Ligă să pară justificată. Sunt mai multe

Ligi? Îţi explic imediat… Strângeţi cureaua, mergeţi cu capul în jos şi cu paşi mărunţi şi neauziţi. Uitare de sine! Vid! Oameni-umbre! Atunci am fost „eliberat” din postul de conferenţiar. *Salopards!* Eliberat? În loc de dat afară. De ce?! Îţi spun imediat. Le-am citit studenţilor o pagină dintr-un clasic… Era în orice curs de literatură. Dar de ce te-au dat afară?! Ce ţi-au spus? Am fost chemat la decan, era acolo şi un *défécateur*. M-a întrebat cine m-a autorizat să citesc studenţilor acest text. Nimeni. Paginile scrise de autor. Dă-i pe o parte, dă-i pe cealaltă. *Arrête de moucharder!* am sărit eu când am văzut că se întrec cu gluma. Vreţi să plec? Poftiţi demisia mea! Ştiam ce urmăresc: intimidarea şi apoi încadrarea în Ligă. Târgul cu temnicerii! Plata pentru bucata de pâine: *Merde!* Ai o ţigară? Da, cu plăcere. Stai să trag lanseta. Cum?! N-am pus momeală în cârlig?! Formidabil! De când am venit aici stau ca un idiot crezând că voi prinde peştele cel mare! Seamănă cu viaţa mea…

Râs scurt, nervos. Aprind două ţigări, aştept să-şi înfăşoare lanseta. Fumăm în tăcere. Nu se uită la mine, pufneşte de câteva ori pe nas, mărul lui Adam i se ridică şi i se lasă de parcă i s-ar fi uscat gura sau şi-ar stăpâni un strigăt. Să-ţi continuu istoria, dragă Danyel. A urmat Perioada noului avânt, progres şi dezvoltare. Marea Ficţiune! Viaţa noastră seamănă cu o carte scrisă de tine. Ce vrei să spui? Stai! N-am zis nimic rău! Se înlocuise o realitate cu o iluzie… aşa cum tu ai dori ca oamenii din oraşul nostru să trăiască precum personajele pe care le-ai imaginat în roman. Ai înţeles? Aproximativ… Tu ştii că sunt oameni în carne şi oase, totuşi îi obligi să trăiască viaţa din cartea ta, din dogma concepută de tine. Şi pentru ce asta? Pentru că el se consideră autorul acestei iluzii reale! Cine?! Guvernatorul! O scamatorie conştientă în care *nu* Insula are un Guvernator, ci Guvernatorul are o Insulă. Acum ai înţeles? O

societate geometrică şi arhitecturală concepută la masa de calcul şi construită în formă de turn viu: Babilonul. Sus El, apoi Prima ligă, a Doua ligă şi restul populaţiei, iar deasupra tuturor …Metropola. Omul devenit obiect social! Un singur om multiplicat la indigo, un singur gând, o singură acţiune, o singură soluţie. Secretul ocult şi misterul absolut instituite ca politică de stat: centralism, disciplină, ordine! Destin total şi colectiv! Individul abrogat prin decret. Perioada cea mai grea… Dar noi am găsit întotdeauna o soluţie, o portiţă de salvare! spun eu încercând să-i atenuez pesimismul. De ce nu vezi şi reversul medaliei? Pe ambele feţe ale medaliei o să găseşti acelaşi chip! Asta nu poţi admite! Nu-i aşa? Au rămas totuşi „vechile arme ale insularzilor", insist eu fiindu-mi greu să admit tot ce mi-a spus, vrând parcă să mă încurajez singur, să-mi acord o ultimă şansă. Religia, familia, umorul… Râzi pe marginea prăpastiei, Danyel, dar când începi să te rostogoleşti şi vezi că te vei sfărâma de stânci nu-ţi mai arde de râs. Lauda somnului a încetat, Milord! Defularea în creaţie sau singurătate este o noţiune depăşită, *mon vieux!* Dar să-ţi povestesc mai departe aventura mea… De la facultate am fost trimis la postul de radio local, redactor pentru emisiunile de literatură şi artă. De acolo… pe tobogan în jos. De ce? Autorii recomandaţi de mine, dragul meu Odysseus, şi concepţia mea despre artă nu coincideau cu „arta autentică şi folclorică" a timpului nostru, cum a spus directorul de la echipa de zgomote unde am lucrat un timp. Cred că n-ai uitat cât de bine imitam câinii, pisicile şi în special porcii. Îţi aminteşti ce perfect grohăiam în timpul orelor de matematică? Guvernatorul e un mare amator de porci şi când a aflat că eu sunt „porcul de la radio" m-a transferat la Districtul cultural şi de educaţie. Guvernatorului îi plac intelectualii şi porcii! Pe intelectuali îi ţine într-o aripă separată a Primăriei, alături de oameni

de ştiinţă, iar porcii într-o crescătorie specială, unde îi vânează. De ce faci mutra asta, Milord? Nu exagerez cu nimic! Te vei convinge la timpul potrivit. Aşaaaa! Acolo am rezistat câteva luni. Afaaaară! A strigat şeful de secţie. Unde te trezeşti, Jean Elby?! Ce înseamnă: „Scopul nu este niciodată superior şi nu poate justifica mijloacele folosite”. N-am spus eu. Dar cine?! Ghandi. Cine mai e şi ăla? Dar aici ce ai scris? a continuat el negru de furie. „Valoarea artistică şi cantitatea de adevăr din opera de artă conferă dreptul la eternitate. Nimic altceva.” Asta cine a spus-o?! Eu!… Mi-am luat geanta şi am plecat…

Aruncă ţigara în apă, respiră adânc şi îşi apasă ochii cu două degete. Câţiva pescăruşi se opresc pe o stâncă din apropiere. Îi privim amândoi de parcă ne-ar aduce o veste. Ţărmul şi plaja sunt pustii, marea a împrumutat culoarea cerului în amurg. „Mi-e inima plină de cadavre ca un vechi cimitir”, rosteşte el cu glas încet. Cine a spus? Nu mai ştiu. O să-l întreb pe Roland. Nebunul ăsta, dragă Danyel, spune că suntem precum o casă… la etaj spiritul, la parter raţiunea, la subsol instinctele şi animalitatea. Casele noastre s-au dărâmat, locuim în subsoluri, în beznă, alături de şobolani şi râme. Când scoatem puţin capul, ne loveşte vântul şi ceaţa. Priveşte! Începe să se ridice din mare. E ora cinci. În curând se va auzi sirena. Să-ţi termin povestea Marelui-Kitsch! Acum ne găsim, dragă Danyel, în plină Perioadă a Victoriei. Ce victorii? Victoria generală! Pe toate planurile, straturile şi substraturile! Noi o numim: Perioada Victoriană! După ce ai distrus totul: economie, industrie, agricultură, artă, morală… constaţi că ai rămas doar cu oamenii. Ce faci cu ei? Câteva milioane de oameni stau în faţa ta, te privesc şi au pumnii strânşi. Îi pui la muncă? Prea puţin. Ştergi orice diferenţe umane şi în special valoarea individuală. Îi egalizezi, uniformizezi, omogenizezi… *Il faut s'abêtir*. Îndobitocirea dirijată şi conştientă a

maselor! După ce au devenit o substanţă inertă, incoloră şi inodoră… o pastă omogenă din care n-a mai rămas nici un individ concret, dar absolut nici unul, ai în mână o plastilină cu care începi să te joci, faci orice şi în special omuleţi: le pui ochi, gură, braţe, îi aşezi unde vrei, în orice poziţie doreşti şi îi înveţi să rostească câteva cuvinte şi îndeosebi… să aplaude. Când te plictiseşti le schimbi capetele, picioarele… unei femei îi pui sex de bărbat şi invers. Nu mişcarea este legea esenţială, ci imobilitatea dirijată! În acest joc „de-a soldaţii de plumb”, numit existenţă, rămân distincte: Brigăzile de ordine, a Doua Ligă, Prima Ligă, sus Guvernatorul, iar dincolo… Metropola. De ce te uiţi aşa, Milord? Sunt sigur că îţi spui: Asta e o nouă trăsnaie de-a lui Jean. Sau! Jean a înnebunit de tot! Bine, dar… cum s-a ajuns aici?! mă bâlbâi eu. Care au fost… mijlocele?! Prin violenţă sau… Nu, Orpheus! Nici vorbă! S-a renunţat la procedeele folosite înainte… nici cel puţin culpabilitatea colectivă sau personală practicată după invazia Metropolei. Atunci? Teroarea Ideii? Nu răspunde. Cum să modifici conştiinţa, memoria şi „eul” unor oameni… fără lagăre, închisori, tortură, foamete?! Sunt atribute mult prea interioare să le poţi determina şi manevra…

Tace. Simt că nu-mi spune totul sau ocoleşte anumite detalii, poate mă protejează şi în acelaşi timp mă pregăteşte pentru a înţelege ce este de neînţeles. Grija lui mă deranjează, mă insultă, mi-ar plăcea să-mi spună în faţă: „Vei fi îngropat de viu, amice!” Uneori am senzaţia că glumeşte, alteori vrea să-şi dea importanţă, orgoliul celui care a suferit, care „a rămas acasă, în faţa celui care a plecat” sau… o exagerare ori o simplă „îngroşare” a unor trăsături care nu sunt atât de grave…

A! Da! sare el de parcă în tot acest timp ar fi încercat să-şi amintească ceva. După ce am plecat

de la Secţia culturală am devenit fotograf. Ştii! Vechea mea pasiune. Lucram la ziarul *Lupta noastră*, sectorul montaj, decupaj, retuşuri şi colaje… Aici am stat mai mult timp. Am înţeles că dacă respecţi „micile legi” poţi să le ignori pe „cele mari”. Ce făceai acolo? Lipeam capete! Cum adică? Puneam capete la trupuri. Mi se spunea Jean-Tête! Luam capul Guvernatorului dintr-o fotografie în care a zâmbit spre mulţime şi îl puneam la trupul care se afla într-o fabrică sau la o creşă de copii pe care o vizitase în ziua aceea. Râdeam şi munceam în bezna din camera de montaj. Aveam senzaţia că sunt stăpânul stăpânului! Hm! Încălcam legea: unul şi toţi sub unul… iar eu deasupra lui „unu”! Şi dacă eu eram cel care hotărăşte zâmbetul, profilul, nasul, mâna sau pălăria… ce-mi trebuia? Eram Marele Magician! Şi aşa am râs până când am simţit că se rupe ceva în mine. Atunci am pus un cap de femeie la un bărbat… Ziarul a apărut aşa. Îţi dai seama ce scandal a ieşit?… Ce ai păţit? M-au dat afară. Altceva? Nimic. Ai scăpat uşor. Da, poate vei înţelege mai târziu. Curând după aceea am cerut să fiu adus aici. De ce? Nu mai aveam încotro să apuc. Pentru că sunt cadru didactic, am fost trimis în această rezervă, noi în spuneam „menajeria de sticlă a intelectualilor”. Altfel aş fi fost trimis acolo unde se află Micheline sau în altă parte… Şi ce faci aici? Nimic…

Începe să-şi strângă lanseta cu gesturi atente, îngândurate, din când în când tuşeşte în felul lui… Ceaţa apare ca un cârd de păsări ivite de după orizont. Soarele încearcă să-şi arunce ultimele raze din spatele zidului alb. Marea se pregăteşte de înnoptare, se aşterne calmă între valuri. Un abur sărat pluteşte peste noi, îl simt în obraji, pe buze… Înainte erau arşi pe rug – începe să vorbească Jean încercând să-mi răspundă la întrebare – decapitaţi, ghilotinaţi, spânzuraţi, împuşcaţi, gazaţi, trimişi în lagăre de muncă forţată, internaţi în spitale

psihiatrice… acum au inventat Institutul. Nu se mai ating de nici un fir de păr din capul tău. Îţi iau sufletul! Ai auzit, Argonautule?! Înainte mureau cu milioanele, acum… în Insula noastră nu mai moare nimeni! Sună ca un vers dintr-o poezie. Vrei să mă întrebi ce-i sufletul şi cum se poate lua? Nu e o cămaşă sau o cruce! Asta vrei să-mi spui? Hm! Am făcut cu Roland o listă de definiţii ale sufletului. Platon zicea că e o „substanţă”. În sfârşit… Individul, dragul meu Danyel – îmi pune mâna pe umăr, tresar, îi simt ochii arzând în orbite, faţa crispată, ridurile dintre sprâncene adâncite –, nu mai e individ decât atunci când încetează de a mai fi individ. Când s-a identificat cu Liga, cu destinul colectiv şi a devenit Om-al-viitorului! Iartă-mă, Jean, dar îmi vorbeşti mereu numai de „rezultate”… singur ai spus că sufletul nu e o cămaşă pe care s-o smulgi de pe trupul cuiva. *Cum* şi prin *ce* metode s-a ajuns aici? Vei afla singur… Îţi dau totuşi o explicaţie: omul a fost desfăcut în mici rotiţe, axuri, lamele, pârghii şi apoi reasamblat într-un chip atât de nou încât nici el însuşi nu se mai recunoaşte. Mănâncă, latră, aplaudă şi munceşte! Atâta tot! Există, Jean, elemente care nu pot fi învinse, ucise sau schimbate. Care?! Sunt tare curios să aflu şi eu! Spiritul uman! Danyel, dragă Ulysses! Sentimentul de sine, acel ultim atom al componentei umane care te face să spui: „sunt ceea ce sunt!” nu mai există! Auzi! Au reuşit să distrugă chiar şi amintirea că ai fost cândva altcineva. Eşti „nimeni” sau ce au hotărât ei. Asta-i tot, Milord! Eu nu mai ştiu dacă faptele mele sunt un efect al voinţei proprii sau efectul unui act de re-creaţie într-o recreaţie a unui smintit! Eu, Jean Elby, declar cu mâna pe inimă că înainte de a veni aici eram pregătit pentru a deveni „un altul”. N-am primit încă ordinul, numărul şi funcţia, le aştept de un an şi opt luni. Dar de atunci am simţit de multe ori că am fost locuit periodic de altcineva… M-am

împrumutat de bunăvoie unui străin care vine din când în când şi locuieşte cu mine în acelaşi trup… gândeşte, vorbeşte şi acţionează înăuntrul meu şi suntem unul şi acelaşi. Acum m-ai înţeles, Danyel? Nu te-am întrebat dacă te-am convins, nu asta urmăresc, vei avea tot timpul să constaţi singur… Încă ceva… un om şi o colectivitate se bazează pe continuitate şi unitate, când îi rupi în două coloana vertebrală… unitatea de acţiune, voinţă şi gândire se frânge. Orice schimbare trebuie să ţină seama de această unitate. La noi schimbările… etapele de care ţi-am vorbit, au fost impuse după invazia Metropolei, care l-au înscăunat pe bătrânul Guvernator. Dar ameninţarea a rămas! Copilule! Interesele de stat sunt o pură abstracţie, sunt interese personale deghizate în interesele generale. Conduci o ţară ca pe o familie sau o moşie. Invazia… sau războiul ideologic au drept scop menţinerea structurilor actuale într-un prezent intern şi congelat, imobilizarea istoriei în sărăcie şi ameninţarea perpetuă până la sfârşitul sfârşitului. Şi totuşi, Jean, iartă-mă că te contrazic, i-am spus şi lui Micheline, am văzut blocuri noi, oamenii corect îmbrăcaţi, străzile curate… De ce nu eşti mai puţin pătimaş? Aparenţe, Orpheus! Labirint de carton! Butaforie şi mucava! Să nu mori de foame şi de frig. Atât tot! S-a confiscat realitatea aşa cum eu pun lanseta în trusa de pânză. Uite! Chiar aşa! A apărut un nou fel de a gândi şi simţi… să nu crezi că e unul din vechile şiretlicuri pe care le facem noi de când ne ştim. Nu! Acum simţim, gândim şi acţionăm conform Legii de bază în care credem cu sinceritate şi devotament. Nu mai e suficient să respecţi călăul, trebuie să-l iubeşti cu adevărat! Să-l venerezi! Da-da! Laude şi liturghii adresate absurdului şi neantului! Nebunie artificial provocată, dar fiind logică şi coerentă pierde aspectul de nebunie şi capătă un caracter absolut normal. Din luptători şi pescari cum erau vechii noştri bătrâni, am devenit… un popor de strigoi. Şi

ce-i de făcut? Întreb eu parcă învins de avalanşa argumentelor.

Nu-mi răspunde. Îşi pune trusa pe umăr, ridică gulerul sacoului, se uită în jur şi îşi vâră capul între umeri. Mergem în tăcere de-a lungul digului. Simt frigul cum mă cuprinde. Se opreşte, tuşeşte scurt, îmi caută ochii cu insistenţă. Mai întâi o întrebare. Crezi ce ţi-am spus? E rândul meu să tac. Întorc privirea spre mare. Ceaţa înaintează încet, parcă ne-ar îngădui să plecăm de pe dig înainte de a ne acoperi. Pescăruşii s-au refugiat pe promontoriu. Sirena urlă înfundat şi horcăit. Mi-e frig. Încep să tremur. Cum să-ţi spun, Jean?… Direct! Fără ocolişuri! Şi tu ai evitat unele răspunsuri, încerc eu să mă apăr. Un bărbat vine la Iisus şi îl roagă să-i vindece copilul stăpânit de diavol. Fără legende! Ascultă-mă, Jean! Iisus îl întreabă: „Crezi" El îi răspunde: „Doamne! Învaţă-mă să cred!" Şi eu sunt la fel… Bine! mă ia de umeri şi zâmbeşte. Bine, repetă el mai destins. Ştii de ce te-am aşteptat atât de mult? *Eu cred* în tine, Danyel! Eşti ultima noastră speranţă. Ce vrei să spui? Poţi să ne ajuţi! Glumeşti?! Ce stă în puterea mea? Să-i trezeşti din somn, din hibernare… O glumă bună! Cum îţi imaginezi, dragă Jean, că eu, un umil cetăţean al acestei Insule, aş putea să mă fac auzit şi ascultat?! Renunţă la farsele astea! Păstrează-le pentru Roland! Un moment, Neîncrezătorule! Îţi explic imediat. Am tot planul pregătit. Eşti cunoscut ca profesor, dar în special ca scriitor! Ai autoritate. Numele tău a făcut vâlvă când ţi-a apărut romanul în străinătate. La primul cuvânt se vor strânge în jurul tău şi poate vor încerca să se scuture de îndobitocirea în care trăiesc de atâta timp. Sunt cu ochii pe tine, dar… Stai! Opreşte-te, Jean! „Nici o putere, puţină înţelepciune, puţină cunoaştere şi cât mai multă savoare", cam atât vreau şi eu. Savoare?! Aici? În Insula Victoriei? Marea ta greşeală, Dany, este că nu ştii câte parale faci. Nu-ţi cunoşti puterea! Eşti prea modest, cu

toate că modestia ta este forma răsturnată a orgoliului. „Exilat în sine şi faţă de ceilalţi pentru a se cunoaşte pe sine şi re-cunoaşte pe alţii”. Am *citat* bine? Aproximativ… Umilinţa ta slavă, primită de la bunica rătăcită pe aici, este un mod de a-ţi ascunde puterea pe care o simţi în singurătate când poate te sperii de tine însuţi. Te-am *citit* bine? Acum a venit vremea, Odysseus, să te afirmi. Am fost pentru tine Penelopa, mi-am ţesut pânzele în aşteptarea ta. Jean! Bătrâne scamator! Ascultă-mă! Dacă tu ai inventat cu Roland diferite jocuri şi ai făcut liste de cuvinte, eu am una singură. Nu vreau să fiu! Eşti atent? Vraci, cavaler, cruciat, erou, profet, reformator, revoluţionar, terorist, anarhist, predicator, martir… şi multe altele. Nu-ţi cer nimic din toate astea, Danyel! Îţi cer să fii doar ce eşti: scriitor. Adică? „Rostitor de adevăr!” Mărturisitor întru credinţa ta. Hm? Ce zici? „Nu vreau, prietene, să mor. Vreau să trăiesc pentru a gândi şi suferi”, spunea poetul. Dar de ce nu te aşezi pe „tronul încins” pe care mi-l oferi cu atâta generozitate? Eu? Cine mă cunoaşte? Un critic aproape uitat? Un ziarist de mâna a doua şi autorul a câtorva epigrame, asta mi-e toată opera. Cărţile tale se vindeau pe sub mână şi la suprapreţ încă de când erai aici! Trebuie doar să te decizi. Crezi că glumesc? Că am înnebunit cu adevărat? Nu-i aşa? Da. Recunosc… Mai am un argument! Ai scris câteva cărţi bune, dar nici o carte mare… cartea vieţii, cum se spune. Până acum ţi-ai reglat tirul, ai lovit în opt, în nouă… dar niciodată în zece. N-ai câştigat lozul cel mare. Iartă-mi duritatea. N-ai scris un roman care să rămână peste… douăzeci sau cincizeci de ani. Cât crezi că trăieşti? Vei ajunge la vârsta când îţi vei pune proteza în paharul de pe noptieră, vei stinge veioza şi te vei întreba: Ce-am făcut, Doamne, cu viaţa şi harul pe care mi le-ai dat? O să-ţi răspunzi: Dacă n-ar fi fost războiul, invazia, Guvernatorul, călătoria prin lumea întreagă… Ei!

Dacă ar fi fost alte vremuri, aş fi ajuns şi eu un mare romancier! Hm! Scuze! Explicaţii şi justificări! Riscă-ţi odată pielea, Danyel Raynal! Pune-o pe băţ sau întinde-o pe cuie la soare! Urcă-te pe cruce! Altfel viitoarea ta carte va fi tot o „făcătură”: puţină istorie, puţin curaj, puţin umor, puţină aventură, puţin adevăr, o parabolă, o legendă… puţin din toate şi pentru toţi, să nu supărăm pe nimeni şi iată reţeta romanului! *Kitsch-uri!* Nu-i aşa? Trăieşte mai întâi un eveniment esenţial, intră în labirintul suferinţei, acceptă iniţierea, contactul du Divinitatea, dar şi cu Diavolul, naşte-te singur pentru a doua oară… joacă-ţi viaţa pe o singură şi ultimă carte şi numai când vei privi astfel lumea apucă-te şi scrie-o. Ce zici, Orpheus? *Pas goût de martir, mon cher maître,* Jean-Seducătorul! Regret că te dezamăgesc, dar de ce să par ceea nu sunt şi nici nu pot să devin? Ascultă-mă, Danyel! Tu n-ai „darul” unei opere mari. Iartă-mă. Nu-nu! Te rog să spui tot ce gândeşti. N-ai „grăuntele divin”… dar azi poate nici nu mai e nevoie de el. Îl poţi înlocui cu un act de demnitate creatoare. Vei fi primul care va contrazice şirul de tăceri, laşităţi şi umilinţe. Sunt epoci erori. „Să facem în aşa fel ca imensa eroare să nu se producă, dacă preţul unei valori este mult prea ridicat în fiinţe umane decât rezultatul obţinut.” Îţi aminteşti citatul afişat în camera ta? Da… Iar deviza noastră era: „Să trăim în literatură ca într-o religie. Suntem sfinţi laici.” Exact, Danyel! Mă bucur că n-ai uitat. Cum ai putut crede că… Dă-mi voie! Erai cel mai talentat din generaţia noastră, Milord! Aşa îţi spuneam la facultate. Deasupra ta şi a noastră era Marcel. Opreşte-te, Jean! Un singur cuvânt şi am tăcut. Faci parte din fiinţele privilegiate, fiecare roman intră într-o carte a timpului care poate să va scrie cândva. Îţi aminteşti cum ai terminat discursul de la sfârşitul facultăţii? „În Evul mediu se numeau sfinţi, noi îi numim scriitori. Misiunea lor în

această lume este de a apăra partea de spirit invadată de vulgaritatea profanului şi de a reda puritatea pietrei.” Am citat bine? Nu sunt cuvintele mele. Nu-i nimic! Tu ştii cum să dai spirit pietrei! Deci! Ai două misiuni! Care? Prima: să devii „mărturisitor de adevăr”. A doua: predată cu legământ de tatăl tău, care a murit în puşcărie…

Se opreşte: palid, obosit, cu sufletul la gură, ochii ascunşi în orbitele adânci. Nu sunt capabil să scot nici un cuvânt. Picioarele se pun singure în mişcare, parcă aş vrea să plec de acolo, să fug şi să nu-l mai aud. Ceaţa încearcă să ne oprească cu funii de vată. Mergem tăcuţi pe dig. Glasul lui gâfâit îmi răsună în urechi, cuvintele scrâşnite, tensiunea aşteptării şi a gândurilor pe care poate le-a rostit de zeci şi sute de ori… Şi iată! Eu tac şi încerc să scap. În timp ce vorbeai – spun eu după un timp – aveam impresia că joci rolul călăuzei întru iniţiere, iar eu pe cel al… Să nu crezi că nu te înţeleg… dar dacă ţi-aş urma îndemnul aş semăna cu ţăranul din poveste. Care ţăran? întrebă el vrând parcă să mă ajute să ies cu faţa curată din încurcătura în care am intrat. Un ţăran se duce la oraş, vinde marfa pe care o avea şi cu banii obţinuţi îşi cumpără nişte ghete. Bea câteva pahare de vin şi se întoarce vesel spre casă. Pe drum, toropit de căldură, oboseală şi băutură se culcă la umbra unui copac. Drumul era îngust, o căruţă trecea pe acolo… Căruţaşul îi strigă: „Băi, omule! Trage-ţi picioarele din drum, că de nu, trec cu roţile şi ţi le zdrobesc!” El se trezeşte, se uită la picioarele încălţate cu ghetele noi, nu le recunoaşte şi zice: „Poţi să treci! Drum bun şi cale bătută!” şi se culcă mai departe… Întoarce capul şi se uită în ochii mei, îi simt regretul unui efort inutil. Râzi?! Da. Te înţeleg… O hotărâre ca aceasta nu se poate lua imediat… Nu-ţi rămâne decât târgul cu temnicerii sau sinuciderea entuziastă după ce vei încerca să mergi până la capătul ororii, apoi vei fi… torţionat şi torţionar, schingiuit şi schingiuitor

şi poate primul pe care îl vei arunca drept victimă voi fi eu… Hm? Cine ştie? N-o să închei cu nimeni nici un târg şi sunt convins că nu mă bănuieşti că te voi denunţa. Voi da Cezarului ce este al Cezarului, atâta tot… Să-i dai şi Domnului ce i se cuvine. Dar să ştii! Nu poţi sluji la doi stăpâni! Să nu uiţi asta!

Ne apropiem de scara ce duce spre promontoriu. Marea arde mocnit în spatele nostru, fumul ceţii a acoperit-o în întregime, ţărmul s-a ascuns undeva în depărtare. Urcăm încet treptele. Jean e înaintea mea, ţine pe umăr lanseta, îi văd spatele adus, umerii strâmţi, ceafa subţire, gulerul sacoului ridicat. Îi aud respiraţia gâfâită, îl simt îmbătrânit, parcă strivit de griji şi mizerii dar şi de misiunea pe care şi-a asumat-o. Ştiu că l-am dezamăgit, toate speranţele puse în mine în aceşti ani de aşteptare s-au spulberat. Ajungem sus. Clădirile Institutului se desenează cu greutate prin ceaţă. Vântul suflă în rafale, fuioare albe aleargă nebune într-o parte şi alta, apoi totul încremeneşte brusc ca un giulgiu care ar încerca să ne acopere. Se opreşte, îşi trage răsuflarea, ochii îi strălucesc în orbitele cu cearcăne negre. Simt nevoia să-i spun un cuvânt, să ne despărţim ca doi prieteni care nu şi-au ascuns nici un gând. Vreau să te întreb ceva. Da. Te ascult! îşi aşează lanseta pe celălalt umăr şi se apropie de mine. Dacă toţi cei din Insulă sunt nişte „paiaţe cu sufletul amputat”… tu cum ai rămas totuşi întreg? Cum de gândeşti ca un eretic în plină inchiziţie şi simţi ca un protestatar în plină teroare?! M-am aşteptat la această întrebare. N-am intrat încă în „morişcă”, n-am început cursurile Institutului. Ţi-am spus că sunt ţinut în „rezervă”. Cum îţi explici? Ori mă protejează Thomas, ori au alte intenţii cu mine. Thomas Guinet? Da. Îl cunoşti? Am fost prieten cu fratele lui, Roby Guinet. Ce face? Profesor. Altceva? Nu ştiu… Ai vrut să mă prinzi la sfârşit cu un şiretlic? Nu-i aşa? Nu. Am încercat să înţeleg, mi s-a părut totuşi

curios… E firesc, te întorci din altă lume, cum să admiţi realitatea de aici? Auzi! Sună clopotul. Ne cheamă la cină. Încă un cuvânt. Admit că tu şi Roland aveţi un tratament special, doi intelectuali care nu sunt periculoşi… Dar ceilalţi? Cum pot fi treziţi din somnul lor?! Cum se poate reda tot ce li s-a luat? Chiar dacă aş încerca să le explic ceva n-ar înţelege nimic. Ştiu ce vrei să spui! Sunt totuşi mijloace prin care pot fi zgâlţâiţi. Care?! Puterea exemplului… să le demonstrezi că se poate muri şi altfel decât cu căluşul în gură. Cuvinte mari! Da. Recunosc. Avem nevoie de o ofrandă! Viţelul care să fie aruncat pe altarul sacrificiului spre binele celorlalţi. Şi cine să joace rolul viţelului? Te-ai speriat, Danyel?! Credeai că te-am ales „victima necesară"? Nici vorbă! Tu eşti… cel care soseşte în cetatea asediată cu veşti din afara zidurilor! Odysseus întors în Itaca din călătorie. Tu trebuie să rămâi în viaţă, eşti „mărturisitorul de adevăr"! Ai uitat? Avem nevoie de altcineva. Cine? Eu! Şi?! Mă ofer drept ofrandă! Îţi dau viaţa, fă ce vrei cu ea, dar să fie o izbândă pentru tine şi ceilalţi. N-ai înţeles până acum?! Hm? Credeai că te arunc în cuşca cu lei şi eu voi culege aplauzele? Nu, gladiatorule! Îţi ceream doar un mic serviciu pe care să mi-l faci… să-mi dai brânci în groapa cu şerpi! Sigur, cu mari riscuri şi pentru tine, dar… Îţi aminteşti salutul nostru? Cine eşti tu? Celălalt răspundea: Pentru univers nimeni, pentru mine totul! Ei bine, Danyel prietene, pentru mine nu mai reprezint nimic. Ştii ce-nseamnă asta? Am pierdut sensul! Nu mai am pentru cine şi pentru ce trăi. Mi-e totul egal. Gata! Sufletul meu de plastilină a primit până acum prea multe chipuri… Am obosit! Ţi l-am oferit. L-ai refuzat. Nu-i nimic… Mâine mă întorc cu undiţa pe dig. Voi încerca să pescuiesc chiar şi fără momeală în cârlig. Cu bine, Danyel! Ai grijă de tine şi să nu crezi să sunt supărat. Rămânem prieteni la fel de buni… Când

n-ai ce face, mai treci pe-aici. Ne vom distra cu Roland. Inventăm noi un joc…

8

Ridic receptorul. Recunosc imediat vocea-miere a secretarei urmată de glasul bubuitor al lui Georges Matrac. Am o veste bună pentru profesorul Danyel Raynal! şi râde gâlgâit de câteva ori; parcă îi văd cele două bărbii cum tresaltă şi nasul mare între obrajii cărnoşi, un cartof uriaş în care cineva a înfipt un topor.

Colegiul superior… Alo? Mă auzi? Da. Vă ascult, domnule decan! Aşa! Colegiul superior ţi-a aprobat numirea în învăţământul superior ca profesor titular. Acordul Guvernatorului e o simplă formalitate. Să treci pe la mine să stabilim câteva amănunte. Apropó! Când preferi să ţii cursurile, dimineaţa sau după-amiaza? Dacă mă obligaţi să mă trezesc la şase dimineaţa, mă veţi concedia a treia zi. Din nou râsul cascadă; îi aud respiraţia şuierătoare în receptor, parcă în timp ce vorbeşte ar fi nevoit să-şi încheie şireturile de la pantofi. Bine, profesore! Voi avea grijă de somnul tău! Te felicit pentru reuşită! Altceva? Totul bine, domnule decan! Perioadă de acomodare la noul fus orar! Te aştept mâine pe la mine…

Pun receptorul în furcă. Continuu să-mi beau cafeaua lungit pe canapea. Cum s-a aprobat atât de repede ştiut fiind drumul anevoios al hârtiilor?! Nu cumva Hélène are dreptate? Poate sunt „programat” de mult timp şi acum sunt „manipulat” din umbră şi eu, dulce copilaş, nu-mi dau seama de serviciile care le aduc sau le voi aduce în viitor? Dar dacă totul e mult mai simplu? Au nevoie de cadre didactice. Atâta tot şi basta! Bine-bine… Dar de ce au fost concediaţi Jean şi Philippe? Poate acum s-a „schimbat vântul” şi când au analizat cazul meu au ţinut cont că am predat la câteva facultăţi din străinătate, am publicat mai multe cărţi… De fiecare dată iluzia că

reprezentăm un caz excepţional. Întrebări, îndoieli, încercarea de a găsi o explicaţie, alta decât cea aparentă. Simt în locul realităţii o ficţiune care vrea să se prezinte drept realitate… nu e vorba de clasica mistificare: alb e negru şi negru e alb, ci de un procedeu mult mai rafinat care îmi scapă de fiecare dată… Cum să aflu ce se ascunde dincolo de panourile de carton colorate din spatele cortinei? Încă un pas în parabolă! Dacă ajung la facultate am o singură obligaţie: să fac tot ce va fi posibil pentru întoarcerea lui Jean şi Philippe. Mi-e teamă să nu pierd pariul încheiat cu Hélène…

Stau lungit pe canapea… Iau o carte şi încep să citesc.

9

Ieşim pe terasă, ne aşezăm în fotoliile de pai. Un porumbel sălbatic zboară de lângă noi, îi urmărim zborul, apoi rămânem tăcuţi şi însinguraţi. Philippe se uită la paharul cu băutură, din când în când îşi umezeşte buzele. Tace, parcă ar fi uitat de mine. Îi simt încordarea. E îmbătrânit, îmbrăcat cu un costum uzat, obrazul zgâriat de o lamă proastă, doar în priviri i-a rămas ceva din vechea lui mândrie şi încredere, „ţepoşenie”, cum îi spuneam noi.

L-am întrebat pe Pascal despre tine, încerc eu să reiau discuţia. Mi-a spus că nu-ţi ştie adresa, dar se va interesa… Da. M-a căutat, de la el am aflat că ai venit, şi gustă din băutură; degetele lui frumoase par transparente pe marginea paharului în care străluceşte o rază de soare ce se strecoară prin crengile copacului din faţa casei. Ce a fost între voi? V-aţi certat? Ai o ţigară? mă întreabă el drept răspuns. Îi întind pachetul. Tu fumezi tot pipă? Hm! Ţi-ai lăsat barbă? Acum te văd, nu-ţi stă rău! E treaba voastră, revin eu. Dar de ce nu-mi spui deschis. N-am ce, Dany…

Nu insist. Avea o fire închisă, la optsprezece ani a vrut să dea „proba singurătăţii”, o lună de zile n-a scos nici un cuvânt. Acum parcă nimic nu mai prezintă interes pentru el, poate doar paharul pe care continuă să-l privească încercând să-l facă să strălucească în raza de soare. Dincolo de terasă se aud zgomotele străzii, simt oraşul care răsună precum un glob de sticlă spart sub o talpă uriaşă.

Ţi-am adus nişte cărţi, Phil! spun eu. Filozofie, eseuri, istorie… Îţi mulţumesc, şi trece cu privirea peste ele, nu le răsfoieşte. Mă mişc în jurul lui puţin jenat dintr-un motiv care îmi rămâne străin. Şi câteva lucruri pentru soţia şi copilul tău, adaug eu. Ce face Sandy? Tace. Uite şi nişte discuri!

Ravel şi Stravinsky! şi continuu să ies şi să intru pe terasă într-un du-te-vino în care încerc să-i captez atenţia. Eşti tare drăguţ, Dany, dar nu trebuia să cheltuieşti! şi mă priveşte îndelung, puţin încurcat: ochii lui par stinşi, uscaţi, arşi, ca şi cum ar fi avut un accident şi ochii ar fi suferit cel mai mult. Mă întrebai despre… Nu ţi-a povestit Pascal de ce am plecat de la facultate? Mi-a spus ceva… Ţi-au cerut ei… sau ai vrut tu? A fost o adunare, s-a discutat situaţia mea. Şi? Prostii! Rahaturi! Explică destul de confuz: educaţie, Ligă, filozofie idealistă, scrisori din străinătate… Scrisori de la mine?! De la tine, de la nevastă-mea. Cum, de la…?! Da. A plecat mai demult. Cu băiatul? Da. Şi Pascal ce a zis? Te-a apărat? Nu. A tăcut. Cum?! Aşa cum se tace: ţii bine gura închisă şi strângi dinţii până ce-ţi crapă măselele sau îţi trosnesc urechile. A trebuit să-mi dau demisia. N-ai ţipat? N-ai protestat? Nu le-ai spus câte cărţi ai scris? Că ai devenit profesor la 29 de ani cu o teză de doctorat publicată în străinătate? Nu răspunde. Iartă-mă, Phil, dar nu te înţeleg?! Cum ai suportat acest linşaj moral? Nu ştiu… dacă aşa au hotărât. Stai, băiatule, cum nu ştii? Cine a hotărât? Ei! Şi cine sunt ei?

Gustă din pahar, e singurul lucru care îl preocupă. Continuă să tacă, poate aşa a tăcut şi când a fost adus în faţa mulţimii şi jupuit de viu. Mă ridic, torn în pahare; o creangă a copacului de lângă terasă mă atinge pe umăr. Tresar! Mă aşez în fotoliu, îi văd ochii vii, ochii unui om care parcă a început să trăiască în această clipă, trezit la viaţă. E firesc să nu înţelegi, prietene! Glas încet, nici ironic nici blând, mai mult amuzat. Eşti uimit de atitudinea mea?! Hm? Poate ai dreptate, dar… eu mă luptam cu fiecare zi, oră, minut să nu cad în genunchi şi să nu urlu?! Ai simţit vreodată că-ţi pierzi minţile? Nu numai din cauza condiţiilor în care trăim… ele m-au ajutat să ajung mai repede la fundul sacului, dar… înţelegeam jocul în care

intrasem… pierdusem „amăgirea” pe care trebuie s-o ai din clipa în care te trezeşti şi până adormi. Ştii ce-nseamnă secundele dilatate până la demenţă când te învârţi prin casă ca într-o cuşcă sau umbli singur noaptea pe stradă şi te întrebi: Ce să fac? Încotro s-o apuc? Ştii ce-nseamnă să simţi că eşti o gâză căzută pe spate bătând din aripi şi picioare în timp ce toţi se uită la tine şi râd? Ai avut vreodată această senzaţie? Nu cred! Şi tu mă întrebi de ce nu m-am revoltat? Hm! Ţi-ai intuit de tânăr destinul, o mare calitate… l-ai consolidat prin şcoli şi biblioteci şi acum, încă în putere, te întorci să „culegi laurii de acasă, aducând în mână coroana victoriei”! Nu-i rău, n-am ce zice! Ţi-ai cucerit faima peste mări şi ţări, acum vrei s-o ai şi pe cea din satul tău! Vrei să contrazici dictonul: Nimeni nu e înţelept în ţara lui. Danyel Raynal este înţelept şi glorios în ţara, oraşul şi casa lui! Nu-i aşa? Bravo! Felicitări! Mai scrii două-trei romane şi îţi asiguri statuia încă în viaţă. Eternitatea! Bine gândit! N-am ce zice. Pretextul? Voi, prietenii mei, nu am pe nimeni, am rămas singur. Dar asta ai vrut toată viaţa, Danyel! V-am adus cărţi şi cadouri pentru voi şi soţiile şi copiii voştri! Zâmbete, băutură, poveşti din Vestul sălbatic… vreau în schimb dragostea voastră! „Oamenii! Trebuie să iubim oamenii! Ei sunt admirabili! Îmi vine să vomit.” Cine a rostit această frază, scriitorule? Şi pe mine mă apucă durerea de rinichi când văd „eroi ai bunăvoinţei”. Unde erai, prietene, când urlam pe străzi de unul singur? Hm? Unde erai când voiam să stau de vorbă cu cineva şi nu aveam pe nimeni?! Nevastă-mea plecase. Ştii ce a spus: „Să vadă şi ăsta mic muzeele din Italia”. Am ajutat-o, am făcut totul „să trăiască bucuria unei călătorii”… Rezultatul? Un picior în fund profesorului de filozofie care câştiga puţin şi nu avea cu ce să-şi întreţină familia! Sunt oameni de care nu trebuie să te desparţi decât odată cu moartea! aşa îi scriam. Ce a urmat? Scrisori,

telefoane, disperări, apoi ilustrate şi după aceea o lungă tăcere… scenariul ştiut. De câţiva ani nu mai am veşti de la ea, copilul a uitat că are aici un tată. Sunt încă tânăr, îmi spuneam atunci, am destulă putere să iau totul de la capăt. Dar ce să iau de la capăt? Cărţile pe care le-am scris, cele patru cărţi… le răsfoiam, le priveam, apoi le puneam pe noptieră. Noaptea, când mă trezeam, întindeam mâna spre ele, le căutam prin întuneric, erau acolo şi încercam să dorm… Cu atât mai rămăsesem, erau singurele lucruri de care mă puteam agăţa. Totul mi se clătina sub picioare, parcă mergeam pe un covor rulant de pe care în orice clipă puteam să mă răstorn… senzaţie de incertitudine şi inutilitate pentru cel mai mic gest, când făceam o cafea sau mă spălam pe dinţi. Apăruse „fundătura" din care nu mai puteam scăpa… Şi tu vii după unsprezece ani şi mă întrebi de ce am tăcut? De ce nu m-am revoltat? Aş vrea să te întreb şi eu: Unde erai când am avut nevoie de tine să-ţi vorbesc şi să plâng? Auzi! Să plâng în faţa ta fără ruşine şi să-ţi spun: Nu mai pot să îndur, prietene! Să te simt cum pui mâna pe mine şi te încovoi de durere… Şi la spital, acolo unde am fost internat din cauza rinichilor… o chemam pe nevastă-mea, o strigam, cu toate că ştiam că e plecată şi nu se va întoarce niciodată… n-am avut pe cine să rog să mă salveze, ci să mă ajute să mor. Ştii ce-nseamnă, prietene, prieten bun şi drag, da, foarte drag, ştii ce-nseamnă să n-ai cui să-i ceri să te ajute să mori mai repede?! Am înţeles atunci că numai ticăloşii, idioţii şi tiranii pot câştiga ceva pe lumea asta! Întotdeauna pierzi dacă eşti cu adevărat om. Mi-e greu, dragă Dany, să suport aerul tău indulgent, înţelept, calm şi senin… Aerul omului realizat care a venit să cunoască realităţile din Insula Victoriei!… Iartă-mă. Te rog să mă ierţi…

Se opreşte. Stă crispat în fotoliu, cu ochii îndreptaţi dincolo de mine. Nu încerc să-i spun că n-am îndrăznit să-l judec, ci doar să aflu şi să

înţeleg ce s-a petrecut cu el. Trăiesc încă o dată senzaţia că am intrat într-o lume de legendă. Mă aşteptasem să se deosebească de lumea din care soseam, dar… cum se poate ca un om să fie lapidat moral în public şi el să tacă?… Nu cumva eu sunt vinovat că nu fac un pas pentru a trece dincolo de zid?… Să ies din legenda mea şi să intru în legenda lor? Unde mă aflu acum?… Gustă din pahar, aprinde o ţigară, pare mai destins. Mă ridic, mă duc în casă, aduc gheaţă, apă, îmi fac de lucru. Nu-i spun nimic, nu-l mai întreb nimic.

De la liceul seral am trecut la bibliotecă, începe el să vorbească. Am stat acolo vreo doi ani, apoi au vrut să predau etnografie, folclor şi datini noi. Ştiam că datinile sunt vechi? Acum sunt şi noi! Le-am spus că nu mă pricep, sunt profesor de filozofie… mai ales că e vorba de „folclor nou". Cum nou? Aşa cum ai auzit! Folclorul închinat Victoriei şi Guvernatorului! Acum sunt instructor la un azil de bătrâni, ţin cursuri de filozofie… Am şi un cerc de studii al pensionarilor! Vin acolo pentru că la sfârşitul orelor se dau consultaţii gratuite: tensiune, masaj pentru prostată… fiecare cu ce-l doare. Îmi aprind pipa, trag adânc de câteva ori, pentru o secundă nu-l mai văd, în locul lui, pe fotoliu… o pată de culoare nedefinită, o pată care se dilată şi se comprimă convulsiv. Un om-pată! Clipesc des, îl văd din nou. Se ridică, face câţiva paşi pe terasă, apoi se aşează. Cam asta am făcut, Danyel dragă! Acum îmi supravieţuiesc, în mine e un om mort şi unul viu care mănâncă, vorbeşte, se mişcă şi bea… în special bea şi din când în când se duce la Institut pentru re-facere, re-condiţionare şi re… „Înălţimile înzăpezite ale onoarei", cum spunea poetul, au devenit un mare rahat! Înainte, dragă Dany, „totul era permis" în Insula noastră. În numele acestei idei se putea umili, batjocori, ucide! Acum „totul e posibil"! Sesizezi diferenţa? Primul termen se referă la aspectul pragmatic: acţiune, gest… Posibilul include sfera ipotetică,

teoretică… fără nici o limită, fără minus sau plus infinit… Imposibilul devenit posibil! Un singur cuvânt împotriva decanului ar fi însemnat „o conştiinţă în revoltă” şi asta ar fi reprezentat nu numai câteva săptămâni la Institut… dar o „lipsă de supunere interioară” fără de care nu se poate trăi… nu „afară”, ci „între patru pereţi”, pentru că toţi au acceptat neacceptatul şi „excepţia” trebuie să moară sufleteşte… nu fizic! Respirăm după regulile stabilite! Cordonul nostru ombilical se reduce la: om-societate-prezent. Celălalt: om-divinitate-cosmos a fost definitiv tăiat şi de aceea ne strângem singuri de gât. Acum mi-e bine! Rostesc doar atât: DA. Am fost de acord cu Pascal, care a spus: „Grandoarea unui popor constă în puterea de sacrificiu în folosul cauzei”. Ce cauză? Liga şi Guvernatorul! Şi tot el a spus: „Dictatura morală are dreptul de a intra în sferele personale pentru a dirija mutaţiile din conştiinţa individului”. Şi iată, prietene drag, aceste mutaţii au fost realizate! Pascal e prieten cu Georges Matrac? întreb eu după un timp. Da. Reţeaua are ochiuri mici, dacă ai intrat… nu mai poţi ieşi. Dar Victor Labry? Este membru în Liga superioară şi în conducerea brigăzilor de ordine. Eşti sigur, Phil?! Te vei convinge mai târziu. Deci… tu, Jean şi Micheline de o parte, Pascal şi Victor de cealaltă parte a plasei de prins oameni. Deocamdată! Ce vrei să spui? Nu garantez pentru nici unul dintre noi, nici chiar pentru mine însumi. Să vedem ce vei face tu, Danyel? Vei fi învingător sau supus? N-am zis învins, asta presupune o luptă şi aici lupta a dispărut, nimeni nu te mai consideră adversar, toţi suntem o apă şi un pământ. O cunoşti pe Hélène Newman? Da. Mi-a spus că s-ar putea să fiu şi eu un *mouchard*, să fac un joc pe care nu-l cunosc şi de care voi afla mai târziu. Totul e posibil! De ce zâmbeşti, Danyel? Am început să mă îndoiesc de mine înainte de a avea motive… Da! Cred că am trecut dincolo de zid, sunt în

„parabolă” şi nu ştiu încă! Eu, Dany, sunt orb, iar capul mi-e blocat la punctul zero. *L'homme n'est ni ange ni bête, et le malheur veut que qui veut faire l'ange fait la bête*, cum spunea „celălalt” Pascal… Mutaţia a devenit acum o realitate; humanoizii se produc singuri, în serie. Nu numai ce au vrut să facă ei din noi… dar ce am reuşit noi înşine să facem din noi! Asta cred că e mai important…

Clipe lungi de tăcere. Se înserează. Vuietul mării se aude clar adus de vânt, pare respiraţia unui bătrân în agonie… încetează brusc, mi-e teamă să nu fi murit, apoi îi aud din nou răsuflarea gâfâită. Zgomotul mării seamănă cu cel din faţa mea: nici mort, nici în viaţă. Ia paharul, îşi umezeşte buzele, rămâne cu el în mână, degetele osoase – în lumina înserării – par crengi subţiri de copac în care s-a ascuns un cuib de pasăre. Sus paharul! Cred că te-am distrat destul cu poveştile mele? Acum trebuie să plec. S-a făcut târziu…

Ne îndreptăm spre uşă. Merge cu paşi înceţi, obosiţi, umerii strânşi, pare îmbătrânit. Aş vrea să-i spun ceva, înainte de plecare, nu ştiu ce, îl întreb totuşi: Mai scrii, Phil? Nu. Mi-au rămas totuşi cuvintele… unele din ele sunt pângărite, mânjite, deformate, mutilate… le aud cum strigă de ruşine şi ură. Învăţ greaca. Ţi-am spus? Nu. Traduc din Platon, aşa din plăcerea de a scăpa de cuvintele din limba noastră. De exemplu… Verbul *trépo* înseamnă „a se întoarce”, „a se abate de la direcţie”, aşa cum ai făcut tu. Substantivul *trópos* înseamnă „fel de a fi”, „chip”, „fire”… poţi afla chipul unei persoane după abaterea care poate fi o întoarcere fatală, o alterare sau o pervertire. Fii atent la *trópos,* Danyel!

Ajungem la uşă. Îi caut ochii, îl găsesc pe cel căruia îi spuneam: Ţeposul. Sâmbătă mergi la Pascal? Te-a invitat? îl întreb eu. Da… dar n-am să vin. Regret. Nu te supăra! După o zi întreagă de alergătură abia aştept să ajung acasă… Mă

înţelegi? Te-ai culcat vreodată cu o femeie care poartă în pântec copilul altuia şi fătul se mişcă sub tine? Cam aşa seamănă fiecare zi în care mă trezesc când sună ceasul deşteptător. Totul e minunat, Danyel prietene! Bine ai venit în Insula noastră fericită!…

10

Ai pierdut prinsoarea, iubitul meu! Au fost obţinute aprobările pentru publicare. Vorbeşti serios, Hélène? Priveşte manuscrisul cu toate vizele, parafele, ştampilele! Şi a Guvernatorului? Da, băieţaş! De ce te uiţi aşa? Încep să cred că ai dreptate… Ştim ce suntem, dar nu ştim ce putem fi. Nu este aceasta motto-ul cărţii tale? Nimic nou prin casă, doar câteva aparate, multe sticle cu băutură şi… multă dezordine. Casă de burlac bătrân! Ce vrei să bei? Whisky? Nu te deranja, îmi iau singură şi… încearcă să-ţi revii, avem treabă. Ce treabă? Crezi că am venit la tine doar să-ţi văd barba asta căruntă?! Sunt în manuscris câteva fraze şi cuvinte pe care trebuie să le revezi. Adică… să le suprim? Ai ghicit, iubitule! Fă-mi loc lângă tine. Nu-i rău whisky-ul. Să pun şi muzică, să avem atmosfera necesară… Unde să apăs? Aici? Da. Perfect! Condiţii optime de lucru! Ascultă! Papillon a luat aprobările pe răspunderea lui, dar nu vrea să-şi piardă scaunul pentru gloria ta. Ai înţeles? Da. Spune-mi, Hélène, cenzura a fost desfiinţată? Da. Adică nu ştiu… Cum nu ştii?! Oficial da, real nu… Acum se numeşte „răspundere şi conştiinţă profesională”. Hai! Vino mai aproape şi pregăteşte-ţi un creion ascuţit. Uite! Ţi-l dau pe-al meu. Sunt la dispoziţia ta, iubito! Hm! Bine că ţi-ai revenit. Ce frumos miroşi! Apa de colonie Victoria! Am pentru tine un flacon Fidji! Nu mă las mituită. Fraza asta trebuie s-o ştergi cu mâna ta! Uite ce ai scris: „Ipocrizia măruntă de zi cu zi a copiilor şcolari, pervertirea în adolescenţă şi mistificarea la maturitate, iată treptele pierderii de sine şi ale intrării în neantul abandonului şi al absurdului”. Iar la pagina cincizeci: „Falsele sentimente şi idei duc la lipsa de atitudine, extirparea sentimentelor şi teama de a

gândi. De aici nu mai este decât un pas spre o mişcare centrifugă în interiorul individului care duce la fuga din viaţă sau mimarea vieţii printr-o permanentă şi cumplită sufocare în artificial şi mascaradă generalizată.” Altceva? Imediat, puişor! Nu te grăbi! Citeşte! „Inautenticul a devenit o sărbătoare permanentă a simulacrului colectiv, o mască totemică purtată în dansuri rituale care acompaniază glorificările, o incantaţie estetică cu sloganuri repetate la infinit şi monoton, un festival al falselor sentimente şi atitudini. Viaţa golită de viaţă din care n-a mai rămas decât ambalajul de carton.” Repeţi prea des cuvintele: pasivitate vicleană, comportament de gangster, Divinitate, oroare, Satanism, dispreţ la adresa intelectualului şi multe altele, dar… Recunosc că ai avut câteva profeţii care… s-au adeverit. Ascultă ce ai scris aici şi hotărăşte singur dacă aşa ceva poate fi publicat? „Siluirea personalităţii de către spiritul colectiv până la cele mai intime ascunzişuri şi transformarea eului individual într-o pastă amorfă a eului comunitar”. Nu-i rău spus, dar trebuie tăiat cu mâna ta. De ce n-o faci tu, Hélène? Nu pot, nu mă lasă sufletul şi n-am acest drept! E necesar să dai dovadă de „răspundere profesională şi civică de scriitor”. Umilinţa şi supunerea să fie a mea? Nu strică puţină smerenie! Nu-i aşa? Şi dacă refuz? Eşti liber într-o ţară liberă! E cartea ta… eu însă va trebui să-i spun lui Papillon. El a subliniat cu creionul. Priveşte! De ce stai? Sunt doar câteva fraze şi cuvinte! Nu rata o carte bună pentru fleacuri! Trebuie să plăteşti un mic preţ! De ce te uiţi aşa la mine? Şi nu mai bea din paharul meu! Nu tai nimic, Hélène! Nu te încăpăţâna, iubitule! Renunţă puţin la orgoliul tău de mare scriitor. Vei regreta şi mai târziu vei tăia şi ce nu ţi-am cerut. Am văzut câteva cazuri în lunga mea experienţă… „Aici” nu eşti „acolo”! Nu uita acest mic amănunt! Dacă cenzura a fost desfiinţată îmi ceri un lucru ilegal. Nu eşti tu cel care hotărăşte ce este şi ce nu

este legal. Dacă am primit toate aprobările, de ce să nu mă folosesc de epoleţii mei ca membru în Brigăzile de ordine? Lasă gluma, băieţaş! Dă-i Cezarului ce e al Cezarului! Ai dreptate Hélène, dar acolo mai spune să-i dai şi Domnului ce i se cuvine. Cezarii au vrut cândva să mă strivească, atunci am dat pentru toată viaţa, acum nu mai dau nimic. Conturile sunt achitate cu dobândă. Ai auzit? Nu striga, iubitule! Ce te-a apucat? Ştiu prin câte ai trecut… dar ce facem acum? Spune-i lui Papillon să lase cartea aşa cum am scris-o. Eu răspund cu capul pentru ea. N-o să se scufunde Insula pentru câteva cuvinte. Nu e bine ce faci, Dany dragă! Vrea şi el o mică satisfacţie, cum dracu nu înţelegi?! Sau poate ştii tu ceva de care eu habar n-am? Crezi ce vrei. Închide manuscrisul şi termină ce ai în pahar. Vreau să ne ocupăm puţin de noi. Muzică pentru iubita tinereţii mele! Hélène! Pentru tine aş începe chiar un război! Hai-hai! Nu te juca… şi nu încerca să mă dezbraci. Pot s-o fac şi singură… chiar dacă ai pierdut pariul. Da. Recunosc… Femeile din Insula noastră sunt disciplinate, organizate, emancipate, militarizate şi fac amor când le ordonă camaradul lor de viaţă. Ştii că facem armată de două ori pe săptămână? Nu mă interesează… Bine. Dar ştii cum se numeşte sutienul ăsta? Spune! „Noua eră!” Vorbeşti serios?! Ciorapii? Hai! Gândeşte, Vizionarule! „Avântul”, sandalele? „Victoria”. Ai ghicit. Era şi mai uşor… Iată ce pline de „avânt victorios în era nouă” sunt *dessous*-urile unei femei! Nu mai avem nevoie de candoare, gingăşie şi feminitate. De ce faci iarăşi mutra asta de meduză? Ai înlemnit văzându-mă goală sau… Mă întreb… dacă tu mă suspectezi că aş fi un turnător şi colaborator odios, o canalie cu simbrie, cum accepţi totuşi să te culci cu mine? De unde ştii că nu te înregistrez pe bandă şi mâine o predau soţului tău? Hai! Lasă panseurile pentru altă dată, dragul meu! Nu-ţi face griji, am controlat.

Suspiciunea strecurată până şi în patul a doi amanţi. Bravo! Hei! Ce ţi-a venit să filozofezi tocmai acum?! Rezervă-ţi „eseurile” pentru hârtie, acum numai trup! Ca două animale care se împerechează în perioada de rut! Exact! Dar ele sunt cel puţin libere să-şi aleagă partenerul şi să se călărească în voie. Eşti penibil, băieţaş! Vrei suflet, iubire, încredere?! Auzi ce doreşte domnul în vremurile noastre?! Unde te trezeşti? Întotdeauna ai fost cu capul în nori! Faci filozofie şi în pat? „Subumanul a înlocuit umanul.” Sunt cuvintele tale! De ce nu le recunoşti? „Starea de pândă a jivinei care e în călduri, se împerechează dar aşteaptă vânătorul”. Tot tu ai spus! De ce nu sfidezi arma vânătorului? Hai! Du-te şi închide aparatul, s-a terminat banda!

Mă ridic. Fac câţiva paşi în cameră. Stupid! Sunt într-adevăr stupid! Cred că am îmbătrânit şi am început să doresc puţin suflet. Singura femeie pe care am iubit-o cu adevărat a fost Micheline, nu cumva m-am întors pentru ea şi acum aş vrea să fie în locul ei? Când a plecat nici cel puţin nu i-am atins buzele… Va înţelege vreodată? Uneori am senzaţia că tot ce mi se întâmplă are un singur scop: să alung existenţa din mine, picătură cu picătură, să golesc zilele şi clipele de toată zgura şi mizeria ce le conţin, să le storc, să le usuc, să le purific pentru a dobândi cel puţin o dată, o singură dată, un sunet precis, clar, o singură notă… adică o pagină sau o carte de care să se bucure şi Dumnezeu că am scris-o.

Bine că te-ai întors. Vino lângă mine! Mi se făcuse frig…

11

Ieşim în curte. Peluză cu iarbă şi piscină. Îmi amintesc de hotelul din Neapole de pe malul mării în care am locuit după ce m-am întors de la Sorrento. Ai o casă minunată, Pascal! îi spun eu în timp ce ne aşezam pe o bancă. După o masă bună, un pahar cu Porto nu strică, răspunde el scoţând sticla din frapieră. Spuneai ceva despre casă? Da. E frumoasă, are puţină lumină, dar o compensează grădina. Când vei fi numit profesor, vei obţine şi tu o casă, Danyel. Poate în acest cartier… sau aproape de facultate, şi gustă din pahar închizând ochii, savurând lichidul de culoare brună. Cum adică? Aşa cum ai auzit! Vei intra în „categoria universitarilor" asimilată cu Academia de ştiinţe şi a militarilor, primul pas către Ligă, şi râde amuzat de lipsa mea de cunoştinţe în ierarhia puterii. Totul e în funcţie de funcţie, constat eu. Aşa e peste tot de când lumea! N-ai ştiut? Ba da… Am însă o casă lăsată de părinţi cu iarbă şi mulţi trandafiri cam neîngrijiţi. Nu-mi trebuie altceva. Cum crezi, gusturile vin mâncând, şi ridică paharul în cinstea mea. Îl imit, beau din vinul cu aromă de ambrozie. Véronique ne aduce cafeaua. E bine venită după un prânz copios care a început cu icre, a trecut prin câteva feluri de mâncare şi s-a terminat cu tort de ciocolată. Toarnă lichidul fierbinte cu gesturi atente şi delicate pe care le urmăresc cu plăcere, mă întreabă din ochi cât zahăr vreau, e modul nostru de a ne înţelege. Miros aburii fierbinţi şi înmoi buzele. Faci cea mai bună cafea din lume, Véronique! Am băut de la *expresso, filtro, alla turca*, până la cea pregătită în nisip. Ai uitat, Danyel, că sunt turcoaică? Şi „materia primă" e bună, constată Pascal simţindu-se parcă eliminat din dialogul nostru. Cafeaua din comerţ parcă e

fasole prăjită. Da, ai dreptate. Nici la „Corbul de Aur” n-am găsit…

Gust din cafea. Trăiesc o stare confuză: nevoia de acomodare-acceptare şi în acelaşi timp incapacitatea de a înţelege misterul care înconjoară cel mai banal amănunt, toate amestecate cu plăcerea unei sieste după o masă bună şi o cafea excelentă. Vă las, spune Véronique. Ştiu că aveţi multe de povestit. Dacă mai vrei cafea, găseşti în cafetieră, şi se retrage. O urmăresc cu privirea, ştiind că amănuntul nu-i poate scăpa lui Pascal. Calcă prin iarbă cu picioarele desculţe, trupul înalt şi coapsele pline i se conturează prin rochia de mătase transparentă; mersul elegant, elastic, senzual mă ajută să-mi păstrez buna dispoziţie şi chiar plăcerea unei simpatii pe care i-o adresez în taină. Pascal începe să vorbească despre Philippe care i-a refuzat invitaţia. Îi simt nemulţumirea. Nu-i spun că l-am văzut, încerc să aflu de ce a fost scos din învăţământ, îi amintesc că era un student eminent şi un profesor strălucit. E adevărat, dar când o iei razna găseşti tot felul de explicaţii, îmi replică el. Ce înţelegi prin „a lua razna”? Făcea gafe şi era imprudent! Adică? Le-a spus studenţilor că la noi schimbările au fost determinate de invazia celor din Metropolă. A auzit Matrac. Măi băiatule, i-a spus el, ţine-ţi gura! Nimic. Philippe a continuat. S-a aflat la colegiu şi până la urmă a fost informat chiar Guvernatorul…

Nu comentez, gust din cafea, îl privesc îndelung, încerc să-i aflu „partea ascunsă”. Nu pare încântat de subiectul abordat. Vrea totuşi să-mi vorbească, să-mi explice şi în acelaşi timp să se justifice faţă de el însuşi. Ce părere ai de Jean? îl întreb eu. Un aiurit. Cum îl ştii de-o viaţă! Îmi povesteşte apoi episodul „capetelor schimbate în fotografia publicată în ziar”. A vuit tot oraşul! A aflat întreaga Insulă. Mi-a părut rău pentru el, dar ce puteam să fac? Ce semeni aia culegi! şi Pascal

pare împăcat cu situaţia celor doi prieteni pe care nu i-a putut ajuta.

De la etaj se aude muzică. Jacques – fiul lui Pascal – urmăreşte videocasetele pe care i le-am adus în dar. Acorduri de pian şi trompetă. În ultimele zile n-am ascultat muzică simfonică, nu mi-am făcut „cura de calmare”. Ar trebui să nu mai iau somnifere, am coşmaruri şi mă trezesc buimac. La început luam un sfert de pastilă, acum am ajuns la o pastilă întreagă. Revin. Scot pipa şi încep să fumez. Clipe de destindere acompaniate de muzica ce se aude de la etaj. Un bărbat îmbrăcat în salopetă apare la marginea peluzei, pare un grădinar, ţine în mână un aparat, stropeşte iarba. Din cauza omizilor! îmi explică Pascal. Anul acesta e o invazie de omizi şi râme. Pereţii par desenaţi. Suntem invadaţi de viermii ăştia scârboşi. Véronique face crize! Un coleg mi-a spus ieri… a aflat de la cineva care locuieşte la ţară, că vacile nu mai dădeau lapte, nu-şi explica de ce? Într-o zi le-a văzut cum îşi sugeau laptele una de la alta. Hm! Tot felul de minunăţii! Să le scrii într-o carte! îmi spune el cu acelaşi aer care oscilează între un orgoliu afişat şi o vinovăţie ascunsă. S-au schimbat multe lucruri de când ai plecat, Danyel. Nu-i aşa? Da, foarte multe. Tu şi Victor sunteţi *en haut*, Jean şi Philippe *en bas*. Când am plecat eraţi toţi la facultate. Gaşca întreagă! Admit că Jean şi Phil nu s-au încadrat, n-au intrat în Ligă, iar voi doi… Suntem nişte lichele care am trădat idealurile din tinereţe! mă întrerupe el. Nu. Stai, Pascal! Ascultă-mă! Nu vă judec, nu vă condamn, nu am acest drept, vreau doar să vă înţeleg… Şi înainte cei care mergeau „în sensul curentului” aveau o altă poziţie decât cei care… Aşa a fost de când lumea şi peste tot. Am putut constata în călătoriile mele. Ceea ce mi se pare surprinzător este sancţiunea aplicată celor care vor să rămână liberi! Întotdeauna căutăm o explicaţie laterală în loc să privim lucrurile în faţă, Danyel. În curând vei începe să

predai. Îţi va apărea o carte. De unde ştii? Am intuiţiile mele. Peste o lună tot oraşul se va întreba cum a reuşit Danyel Raynal să „se angajeze” atât de repede?! A plecat, a călătorit câţiva ani, s-a întors, n-a păţit nimic, iar acum obţine tot ce doreşte. Hm?! Nu se poate! E ceva suspect la mijloc?! Are relaţii, a intrat în Ligă, trăieşte cu nevasta Guvernatorului… şi aşa mai departe. De ce taci, Danyel? Care este drumul ocolit pe care l-ai ales pentru a obţine o catedră şi o carte? Vrei să-ţi spun sincer? Da. Îmi e tot atât de neclar cât îmi este preţul pe care l-ai plătit tu pentru a avea această casă şi… întreaga poziţie. Te înşeli, Danyel! şi în glasul lui simt primele semne de enervare. Casa nu e proprietatea mea şi nimic din ce se află în ea nu-mi aparţine. Când voi pleca de la facultate va trebui să predau totul. Cum?! Şi lucrurile? Da. Tablourile, porţelanurile, argintăria, mobila… sunt ale Primăriei, ca tot ce există în acest oraş. Dar ce este al tău? Nimic. Nu se poate, Pascal?! Câştigi bine, amice! Ce faci cu banii? Hai-hai! Recunoaşte! Am pus ceva deoparte, atâta tot… Aha! Important este să faci parte dintr-o categorie cât mai apropiată de Prima Ligă şi să-ţi vezi de treabă, să nu pui întrebări, să nu gândeşti, să nu judeci… Dacă vorbeşti ce nu trebuie studenţilor ajungi să ţii ca Phil conferinţe unor pensionari senili şi bolnavi de prostată. De unde ştii, Danyel? Îţi spun imediat. Mai întâi trebuie să fii „neutralizat”, adică scos de unde munceşti, apoi „depreciat” şi batjocorit, iar dacă nu cedezi eşti împins până acolo încât te autodenunţi şi ceri să fii dus la Institut. Oare am înţeles eu bine, dragă Pascal, acest mecanism în care intri în ziua în care ai zis: NU? Te-am întreba ceva, Danyel? Phil a fost la mine acum câteva zile, mi-a povestit cum s-a desfăşurat şedinţa în care s-a hotărât destituirea lui şi în care tu ai tăcut ca un peşte. Nu-i adevărat! Dă-mi voie. Când a deschis uşa nu l-am recunoscut… Distrus. Ars de viu. Nici ochii nu

mai aveau lumina lor veche. Acum totul îi e indiferent, nu mai ştie cine este sau dacă a fost cândva cel pe care noi îl numeam: Ţeposul. Învaţă greaca. Replierea în irealitatea vieţii pentru că viaţa… i-a luat viaţa. Jean Elby e la fel. L-ai văzut? Da. Am fost la Institut. De ce nu mi-ai spus? sare el surprins, parcă l-aş fi prins cu o minciună. Nimeni nu-mi explică… nici chiar el, ce reprezintă acest Institut fantomă?! Micheline Rolebon, o cunoşti? Da, prietena ta… Exact. A cerut să fie dusă la Institut. Încep să pricep cum stau lucrurile, Pascal. Ei fac parte din „categoria salariaţilor”, adică „ceilalţi”… tu şi Victor din „categoria universitarilor”, asimilată Academiei de ştiinţe şi militarilor, Liga a doua, apoi Liga întâi şi în vârf: Guvernatorul. Acum este totul clar! Nu mi-ai spus, prietene, că eşti membru în Ligă, mâna dreaptă a lui Matrac, iar la rândul lui prieten cu Guvernatorul. Te afli în „primul cerc al puterii din oraş”. Aceeaşi poziţie o are şi Victor: poet naţional, poet de curte, cântă Era Victoriei. Eşti cam dur, Danyel! izbucneşte Pascal roşu de mânie. Nu. Din contra. Ca între doi prieteni care îşi spun în faţă ce gândesc. Nu te strigam noi în liceu: Eficientul? Repet! Nu te judec, nu te condamn. Nu am acest drept după o absenţă de unsprezece ani. Vreau doar să aflu şi să înţeleg ce s-a petrecut cu voi şi calea pe care o am de urmat…

Mă opresc, aprind pipa, flacăra brichetei tremură, abia acum îmi dau seama cât sunt de tensionat. De la etaj se aude o melodie în ritm de marş urmată de un imn de slavă adresat Guvernatorului. De când am venit mănânc la „masa calicilor”, adică restaurantul-cantină, spun eu. Mi se întoarce stomacul pe dos de câte ori intru acolo: feţele de mese soioase, oamenii înfulecă, plescăie şi îţi râgâie în faţă… nu mai vorbesc de ciorbele care nici la armată nu erau atât de rele. Iau câte ceva în sufertaş şi mănânc acasă. Deci, de o parte restaurantele-cantină, de cealaltă parte

Oficiul alimentar central şi restaurantul cu regim special al facultăţii. Acolo unde vei mânca şi tu! îmi replică el imediat, trăgând puternic din ţigară. Poate, nu te contrazic, esenţial este să nu fim orbi, să ne obişnuim cu minciuna şi falsul pe care cu vremea nu le mai vedem… În sfârşit. Ai putea să-mi spui acelaşi lucru pe care mi l-a reproşat şi Phil. Unde ai fost, prietene, când am avut nevoie de tine? Păi vezi! sare imediat Pascal. Nu fac pe eroul, bănuiesc prin ce aţi trecut, n-am simţit pielea jupuită de pe trup, nu am nici un drept, doar acela de a afla şi de a scrie cândva… nu grefier, nici notar, nici scrib, nici stenograf, nici cronicar, ci „scriptor"… nu numai al acestui timp, ci al sufletelor oamenilor furaţi de sufletele care trăiesc în plină parabolă… un mit dezghiocat de învelişul său ireal pentru a deveni cu atât mai real şi în acelaşi timp fantastic…

Tăcem amândoi. Simt palmele transpirate – cum numai rareori mi se întâmplă – buzele uscate şi gura amară. Renunţ la pipă. Beau puţin vin. În camera de la etaj continuă să răsune cantate, marşuri şi imnuri. Soarele apune dincolo de pomii din grădină. Lumina zăbrelită se întinde pe gazon până la picioarele noastre, ca un animal care ne răsfaţă gleznele. În fond… dragă Pascal, continuu eu să vorbesc la fel de transpus, nu mă interesează toate aceste aspecte de viaţă: mâncare, casă, leafă, decât în măsura în care mă ajută să aflu ceva despre locul pe care îl ocupă fiecare, în „turnul viu al existenţei". Poate ţi se pare stranie curiozitatea mea, însă… Vin dintr-o lume diferită de cea de aici… diferenţa presupune deosebiri şi asemănări… o lume în care simbolul vieţii este *pendulul*, mişcarea, meandrele ascendente ale muntelui, iar veriga lanţului a fost înlocuită cu *spirala*… o lume care încearcă să afle factorul subiectiv şi iraţional al Istoriei, valorile adevărului, ale îndoielii tragice, ale relativismului, ironiei şi umorului. Lumea de aici are ca simbol *ancora*

înfiptă într-un timp şi un spaţiu cu meandre laterale care ocolesc mereu un drum ce nu duce nicăieri… *lanţul* cu verigile lui… totul e calculat, organizat, disciplinat… se ignoră selecţia, valoarea, unicatul în favoarea seriei, tipului, marşului, corului… o luptă fără sens, situată cu două secole în urmă… Am plecat de „acolo” şi am venit „aici”, pendulul este oprit la margine, valurile se întind pe ţărm, dar nu se mai întorc în mare, nimic pe verticală… mlaştină, nisip mişcător, covor rulant, ameţeală… Nu mă pot întoarce „acolo”. Eram un exilat, „în exterior”. Ce să fac „aici”? Sunt un exilat „în interior”. Societatea unor şlefuitori de piatră care lucrează pe baza datelor unui computer condus de un singur om: Guvernatorul! Ce cale să iau? Unde să-mi găsesc echilibrul?! Acolo era o lume în stare de veghe şi permanentă mişcare ce urmărea modificarea din exterior a individului şi a societăţii. Aici, o lume modificată din interior şi transformată în lungi coloane care mărşăluiesc spre o ţintă ce se îndepărtează permanent. O lume în stare de somn şi bântuită de coşmaruri, omizi, animale care îşi sug laptele sau… ceaţa ce apare la oră fixă. Să aştept dimineaţa în care se vor ridica bolnavii din paturile în care zac? Să mă culc şi eu alături de ei şi să-mi visez visul şi viaţa? Sau să încerc să-i trezesc? Cine va învinge? Spirala sau Lanţul?

Clipă de linişte în strălucirea blândă a apusului. Un strigăt disperat se aude de la ferestrele etajului. Parcă cineva s-ar smulge din braţele unui agresor care i-ar astupa gura. Pascal sare din fotoliu şi aleargă spre casă. Îl urmez. Îmi face semn cu mâna să rămân pe loc. Nu am timp să înţeleg. Ajung în salon. Ridic privirea spre scara interioară ce urcă la etaj. Véronique încearcă să coboare în timp ce Jacques o trage în spatele unei uşi ţinându-i gura astupată cu mâna. Ne vede. Abandonează jenat. Ce s-a întâmplat?! întreabă Pascal alarmat. Palidă,

părul în dezordine, rochia deschisă mult la gât. Nici un cuvânt. Întinde mâna şi ne arată un disc, încearcă să ne spună că acolo se află explicaţia, apoi strigă cu un glas gâtuit de furie şi durere. Nu mai pot! Nu mai pot! Nu mai pot să suport marşurile şi muzica de fanfară! L-am rugat! L-am implorat de atâtea ori! Nu vrea, nu vrea! – şi aruncă discul care alunecă pe trepte până la picioarele noastre. Abia acum parcă ne vede cu adevărat. Duce speriată mâinile la gură şi dispare în spatele uşii. Pascal stă pe loc încremenit, apoi se apleacă şi ia discul de jos. Ridică privirea spre mine. Dacă s-ar afla… ar trebui s-o duc la Institut. Mai stă o clipă pe loc, apoi iese din casă şi se îndreaptă spre grădină. Îl urmez. Îşi aprinde o ţigară, rămâne pe gânduri. A uitat de mine. Aş vrea să-i dau o mână de ajutor, nu îndrăznesc să intervin, poate ar fi bine să-mi iau rămas bun şi să plec. Se ridică, striveşte ţigara în scrumieră şi se îndreaptă cu paşi înceţi spre casă.

Rămân nemişcat în fotoliu. Regret că sunt martorul acestei scene. Grădinarul traversează o alee şi iese pe o poartă laterală. Îi privesc silueta robustă, salopeta decolorată… îi aud ghetele grele cum răsună înfundat. Încerc să-mi imaginez cum arată această grădină când este invadată de râme şi omizi; le văd cum apar din toate părţile, le aud foşnind prin iarbă şi prin crengile copacilor… iar la marginea gazonului grădinarul, acest „stăpân al teritoriului protejat" care începe să calce râmele cu picioarele lui uriaşe şi să scuture pomii de omizi…

Din casă se aude o vece. Alo! Sunt profesorul Pascal Mulin din strada Stăruinţei nr. 12, arondismentul 1. Vă rog să veniţi… Nu! Soţia mea, Véronique Mulin. Va avea geamantanul pregătit… Vă mulţumesc. Bună seara…

Am impresia că n-am auzit bine, refac în minte frazele, întorc privirea spre uşa terasei. Pascal stă nemişcat în prag. Da. Acum nu mă mai înşel… iarba, zidurile albe ale casei, aleile, tot ce ne

înconjoară par acoperite de omizi şi râme, iar noi suntem despărţiţi de aceşti viermi peste care nu îndrăznim să călcăm…

12

Intru în bucătărie. Pregătesc cafeaua. Mâinile mi se mişcă anevoie, sunt încă ameţit din cauza somniferelor. Aştept să fiarbă apa din ibric, flacăra pâlpâie ca o lumânare, gazele sunt reduse. Întorc privirea spre geam, văd trandafirii din grădină năpădiţi de buruieni. Când locuiam în camere de hotel sau odăi închiriate cumpăram flori pe care le puneam în glastre, sticle, borcane sau chiar pahare; nu simţeam „nevoia de flori” decât în prima oră a dimineţii, apoi treburile mă captau, uitam florile şi parcă nici nu le mai vedeam.

Beau cafeaua în grabă, are un gust de nisip fiert în smoală. Mă duc în magazia din spatele garajului, caut o sapă, o greblă, o foarfecă şi mă îndrept spre straturile cu trandafiri. Stau aplecat, smulg buruienile din rădăcini, tai ramurile uscate… Poate „nevoia de flori” este o formă de protecţie din cauza incapacităţii de a înţelege toate schimbările care s-au produs în absenţa mea… Ştiam că voi găsi unele modificări, dar ele depăşesc orice aşteptare… „ne putem salva şi în ultima clipă”, aşa am spus mereu, dar acum ultima clipă a trecut, am pierdut această şansă. Insula noastră nu seamănă cu nici o ţară din câte am văzut, nu mai imităm nici un sistem sau formă de guvernământ… bulgări de pământ, buruieni, furtunul cu apă, petale căzute, boboci roşii, galbeni, albi… florile mele…

Arunc o ultimă privire de pe scară, grădina arată altfel: brazdele despovărate de buruieni, pământul săpat şi-a recăpătat culoarea de pâine rumenită, iarba greblată respiră în voie mângâiată de o pală de vânt. Intru în casă mulţumit şi mă duc în baie să fac un duş. Dau drumul la apă şi mă săpunesc. Câteva picături şi… aştept. Răsucesc din nou robinetul poate mai curge un mic şuvoi de apă

pentru a scăpa de săpunul de pe mine! Nimic. Mi se face frig. Tremur în cadă şi clăbucul începe să crape pe piele. Stau ca un idiot şi nu ştiu ce să fac. Încep să mă şterg cu prosopul, senzaţia de insectă căzută în dulceaţă. Ies din cadă cu gândul de a fugi cât mai repede „La stânci” să fac o baie. Mă îmbrac în grabă, hainele mi se lipesc de trup, parcă am vârât picioarele într-o cizmă plină cu noroi. Mă opresc în dreptul telefonului. Pe cine să chem să meargă cu mine? Primul gând: Micheline! Nu răspunde nimeni. Jean Elby? E la Institut. Philippe? Nu mi-a lăsat adresa sau numărul de telefon. Victor şi Pascal? Nu-i caut… Deschid uşa de la debara: geanta cu uneltele pentru pescuit, lanseta şi… carnetul de note în care n-am scris de câteva zile. Ies din casă şi mă urc în maşină. Bateria e descărcată. Învârt la manivelă, transpir, „gelatina” începe să curgă pe gât şi ceafă… În sfârşit… motorul începe să funcţioneze. Rulez încet pe şoseaua ce şerpuieşte pe marginea mării. Zi cu soare şi cer senin. Poate deseară nu voi mai auzi sirena de ceaţă… Senzaţie de bună dispoziţie chiar dacă frişca de pe piele mă face să mă scarpin ca un râios. Pun în funcţiune radiocasetofonul, ascult o bandă lăsată acolo acum unsprezece ani. *Bee Gees*. Câţi mai trăiesc dintre ei? Pentru prim oară parcurg acest drum fără prietenii mei. Apăs pe pedala de viteză şi ies din oraş. Nu vreau să mă indispun, caut în gând argumente: trandafirii, plaja, marea, soarele. Ajung „La stânci”. Părăsesc şoseaua şi intru pe un drum de ţară ce duce până la plajă. Opresc maşina. Nu cobor. Privesc nisipul, stâncile mari, greoaie, pescăruşii care se odihnesc pe ele… clipe îndelungi fără nici un gând, doar imensa bucurie a unui loc regăsit în mine şi în faţa mea. Poate de aceea m-am întors? Poate şi pentru această imagine, aceste culori, sunete, mirosuri… Cobor din maşină. Plaja e pustie. În golf nici o barcă. Nebun de bucurie şi în acelaşi timp stăpân, lucid, „cu hăţurile în mână”. Geanta, lanseta şi

abia acum îmi amintesc că nu mi-am luat costumul de baie. Cu atât mai bine. Cobor panta, ocolesc câteva râme, eu însumi o râmă acoperită cu săpun lipicios… Îmi scot pantofii, simt nisipul sub tălpi, apoi stâncile… Găsesc cu uşurinţă „locul meu”. Mă dezbrac cu mişcări încete, caut mereu imagini, ascult valurile care se lovesc în stâncile de sub picioarele mele, prind în nări mirosul de apă sărată şi alge, ascult liniştea şi strigătele pescăruşilor. Plonjez în apă. Câteva mişcări de bras, apoi mă spăl de săpunul-aspic din păr. Văd prin apa limpede stâncile acoperite de scoici, desprind câteva pentru momeală şi le pun pe colţul unei pietre. Mă joc, sar într-o parte şi alta, strig, arunc stropi de apă în soare… Aici veneam cu Micheline, cu ea am ieşit prima oară în larg până când n-am văzut ţărmul… înotam fără costume îi priveam trupul care i se unduia în mişcările de bras. O văd şi acum… Ies din apă. Deschid geanta, pregătesc lanseta, momeală şi arunc cârligul în apă. Aştept cu ochii îndreptaţi spre plutitorul roşu. Un pescăruş se apropie de mine, mă priveşte ca şi cum n-a mai văzut de mult timp o asemenea vietate pe acolo, apoi îşi ia zborul. Închid ochii, soarele îmi încălzeşte faţa, dacă voi prinde vreun peşte voi simţi „la mână”… Cuvinte, imagini, primele semne ale „dialogului pe care îl aud mereu în mine”… tălpile crăpate ale celor îngenuncheaţi în faţa uriaşei pietre sfinte Kaaba, fesele rotunde ale negresei care spăla scările hotelului, mirosul de spermă de pe străzile Rotterdamului, cerşetorul cu ochiul scurs pe obraz care stătea la uşa moscheii, tânărul arab care m-a urmărit toată seara pe străzile înguste din Alexandria, patul în care a murit D., intrat în duşumeaua putrezită, şoarecele uscat din noptieră… Deschid ochii. Mulţi sori în privirile ameţite de lumină şi imagini. Mâna mi se îndreaptă parcă singură spre geantă, scormonesc printre cutii şi caut carnetul de note. Cedez ispitei. Pun lanseta sub talpă, s-o simt dacă… şi carnetul

pe genunchi. Totul oprit în mine şi în jur. Trec „dincolo” şi ascult vocile… Nu înţeleg primele cuvinte apoi încep să scriu: Biofilie? Da. Ştiu! Iubire de viaţă. Necrofilie. Iubire de moarte. Oare noi iubim tristeţea şi moartea mai mult decât bucuria şi viaţa? Tendinţa biologică spre conservare realizată prin fugă = cauze istorice + geografice + sociale + temperamentale. Supunerea ca formă de existenţă + tendinţă de „a ieşi” pe căi ocolite + gustul de a defila în rând… şi până la urmă pericolul de a uita cine suntem şi calea pe care o căutăm. Înţelepciune practică şi de rezistenţă = „Lasă, vom vedea, ai răbdare, timpul va aranja totul până la urmă.” Stupiditatea acceptată conştient = nu vrea să ştie unde se află adevăratul pericol şi nici în ce constă. Act eroic pentru antieroici = „Ei? Şi cu asta ce ai rezolvat? Vor strânge şi mai mult şurubul şi vor mări numărul de turnători”. Incapacitatea intelectualului de a merge până la capăt = dualitatea alcătuită din orgoliu şi umilinţă + conştiinţa unicităţii şi a creaţiei + neputinţa de a admite că eternitatea se construieşte „şi aici”. Dreptul de a şicana pornit din spiritul de şicană generalizat! Dimensiunile individuale = persoană + familie + societate + politicul + suferinţa + transcendenţa + profeţia + cosmosul + divinitatea. Câte trepte am parcurs până acum? Conştiinţa de sine = dublul infinit: în afară şi în sine. De văzut notele: „Romanul înainte de invazia Metropolei”. De verificat cine a spus: „Ne vom salva cu toţii sau vom pieri toţi împreună”.

Închid carnetul. Trag lanseta din apă. Cârligul a rămas fără momeală. Am început să-l imit pe Jean. Zâmbesc. Mă întind la soare. De ce nu m-am dus azi la Jean? De ce îl evit? Ce să-i spun? Voi primi o catedră la facultate şi îmi vor publica o carte? N-am făcut nimic pentru el şi Philippe. Mă arunc în apă, înot cu furie spre larg până zăresc stâncile ca nişte boabe de cafea înşirate pe o sfoară. Mă întorc

mai liniştit, mă îmbrac, iau lucrurile şi mă urc în maşină. Aş vrea să mănânc un măr sau nişte struguri. Intru în oraş şi mă îndrept spre piaţă. N-am văzut până acum această parte a oraşului. Sunt curios câţi ţărani mai vând zarzavaturi, fructe, brânză, miere, flori… Trec printre tarabele aşezate în ordine, construite după un model nou. Privesc cu atenţie chipurile bărbaţilor şi femeilor în halate albe care vând produsele în linişte. Nu mai găsesc feţele arse de soare, mâinile bătătorite şi schilodite de muncă. Nu par nici speculanţi, sunt mai degrabă simpli salariaţi deghizaţi în ţărani pentru a demonstra că „această specie rară" n-a dispărut. Nu ştiu ce să cred?! Voi întreba pe cineva de încredere. Mă aşez în dreptul unui „ţăran" care vinde struguri. Înaintea mea sunt zece persoane. Aştept. Privesc în jur, fiecare stând la rândul său. Oamenii stau în ordine, fără să vorbească. Mă surprinde liniştea din piaţă, locul unde înainte era zgomotul şi freamătul celor care invitau clienţii cu voce tare. Nimic din vechea agitaţie, acum o rumoare abia auzită, doar din când în când o voce, o chemare… În faţa mea un bărbat cu guler soios şi părul plin de mătreaţă: citeşte ziarul. Mă aplec puţin şi încerc să aflu ce urmăreşte atât de preocupat. Zăresc peste umăr un articol semnat de Alexandre Papillon. Încep să citesc: „Un respect reciproc, o politeţe neforţată, o stare generală de confort; trecătorii nu se grăbesc, nu se înghesuie, o atmosferă de calm şi pace generală în care intimitatea nu este violentată de nici un zgomot sau cuvânt." Caut titlul: „Impresii dintr-o călătorie prin ţară". Gulerul soios îşi mişcă poziţia, nu mai văd nimic. Renunţ. Bravo, Papillon! Parcă ai descrie atmosfera de aici. De ce vinde atât de încet? De ce nu înaintăm? Încep să-mi pierd răbdarea, m-am dezobişnuit să aştept la rând. Aud în dreapta o voce mai ridicată. Mă uit într-acolo cu interes, bucuros că „se va întâmpla ceva" şi timpul va trece mai uşor. O femeie discută aferată cu

vânzătorul. Nu-mi dau seama ce motiv a declanşat această dispută. Toţi privesc curioşi. Femeia ridică tonul, gesticulează, îi arată ceva în sacoşă, glasul ei se aude din ce în ce mai puternic. Cei din jur încep să comenteze în şoaptă, se fac supoziţii, toată lumea se agită, rumoarea se întinde repede de la un grup la altul. „Cozile se mişcă”, par nişte şopârle agăţate de un punct fix de unde încearcă să se desprindă. În scurt timp întreaga piaţă e cuprinsă de o nervozitate mocnită, scrâşnită. Glasul femeii se aude distinct, se produce o mică busculadă, vânzătorul încearcă să-i smulgă sacoşa din mână. Mă uit cu aviditate la cei de lângă mine: expresii crispate, feţe congestionate, ochi scormonitori şi temători, gesturi necontrolate, nări ce amuşinează scandalul. Unii ies din rând şi se îndreaptă într-acolo, alţii le ocupă locul, se îmbulzesc, se înghesuie, o vânzoleală generală se întinde cu rapiditate în întreaga piaţă, o nervozitate isterică ce-i contaminează pe toţi: femei, bărbaţi, bătrâni, copii. Încep şi eu să mă mişc fără rost, mut geanta de pe un umăr pe altul, bat pasul pe loc, mă joc cu cheile de la maşină rotindu-le pe degetul arătător. Cei din spatele meu mă împing, eu la rândul meu îi împing pe cei din faţă. Vreau să protestez, întorc capul, mă întâmpină privirea agresivă a unui bărbat care poate fi măcelar, halterofil sau asasin cu plată. Renunţ. Vânzătorul îşi continuă treaba, dar e atent la ce se întâmplă „acolo”. O ladă cu struguri alunecă din stiva de lângă noi, cineva încearcă s-o aşeze la loc, altul ia o boabă să guste. În clipa aceea zeci de mâini se reped să ia mai întâi câteva boabe, apoi un ciorchine întreg, iar la urmă încep să umple sacoşele cu struguri. Vânzătorul protestează. Mă trag deoparte, să nu fiu călcat în picioare, regret că nu am aparatul de fotografiat, încerc să nu mă las captat de psihoza care i-a cuprins pe toţi. Vânzătorul îi îmbrânceşte, îi loveşte cu pumnii; nici o voce ridicată, nici un strigăt, doar câte o

înjurătură printre dinţi, un picior în gleznă, o haină sfâşiată, un nasture căzând, o pălărie rotindu-se printre lăzi. Nici glasul femeii nu se mai aude. Toţi se feresc de cineva… O bătrână cade printre lăzile cu struguri, alta îşi înfundă câţiva ciorchini în sacoşă, iar un copil vâră la repezeală în gură mai multe boabe. Un cântar se răstoarnă peste picioarele unui bărbat care se fereşte în ultimul moment. Pumni, ghionturi, coate înfipte în coaste, fiecare îşi face loc să se apropie de o ţintă care îi rămâne necunoscută. Piaţa e cuprinsă de o convulsie generală, un singur corp cuprins de nebunie. Se îmbulzesc, cad unii peste alţii, se calcă în picioare, se întind peste tarabe, desfac coşurile, sacii, lăzile… abandonează treaba la jumătate, se duc în alt loc, o iau de la început… fructe pe jos, zarzavat zdrobit, miros de rădăcini smulse din pământ de o mână dementă. Mă trag lângă un stâlp, mă prind cu amândouă mâinile să nu fiu luat de vârtejul oamenilor dezlănţuiţi. Nici un strigăt, nici un urlet, totul făcut cu o tăcere de pe altă lume! „Să nu se audă”, e singura lege care guvernează instinctele dezlănţuite. Văd la picioarele mele „ziarul gulerului soios”, îmi revin în minte cuvintele lui Papillon: „trecătorii nu se grăbesc, nu se înghesuie, o atmosferă de calm şi pace generală”… Câteva maşini apar la marginea pieţei, mai mulţi poliţişti coboară în grabă însoţiţi de civili cu brasarde B.O. pe braţul stâng. Brigăzile de ordine! îmi spun eu şi parcă în această clipă cuvintele s-au transmis vertiginos în toată piaţa. Cei căzuţi se ridică iute, îşi aranjează hainele, îşi recuperează sacoşele, se aşează la rând, se refac cozile. În câteva minute piaţa arată aşa cum era înainte, vânzătorii îşi văd de treabă, doar pe ciment au rămas urmele: fructe şi zarzavaturi călcate în picioare. Nu după mult timp totul încremeneşte: mâini, paşi, şoapte. Piaţa aşteaptă înlemnită. Tăcere grea, apăsătoare, ameninţătoare. Un poliţist urmat de trei civili din Brigăzile de

ordine înaintează cu paşi rari şi apăsaţi printre tarabe. Nici un ordin nici un glas, doar tălpile cizmelor lovite cu putere. Se opresc în dreptul fiecărui rând. O femeie sau bărbat se desprind din rând şi se îndreaptă spre maşinile care aşteaptă în apropiere. Încerc să observ dacă sunt „chemaţi" sau singuri iau hotărârea de a se preda autorităţilor. Abia acum îmi dau seama că mă aflu încadrat între „gulerul soios" şi „bărbatul-măcelar". Monomul celor din Brigăzile de ordine se apropie de noi. Stau înlemnit, strâng în pumn toarta genţii şi ţin ochii înfipţi în ceafa celui dinaintea mea. Mi-e îngrozitor de frică şi nu ştiu de ce?! Care este vinovăţia mea? Vechea teamă izbucneşte prin toţi porii ca o transpiraţie rece. Tremur! Strâng dinţii! Doamne! Din nou… SPAIMA. Oribila şi greţoasa şi puturoasa spaimă cuibărită în oasele şi carnea şi sângele meu… spaima de care crezusem că am scăpat în toţi aceşti ani! Se opresc în dreptul meu. Întorc capul cu un efort imens. Expresii inumane reproduse la maşină, aceeaşi statură, robuşti, îmbrăcaţi cu bluzon şi pantaloni de culoare gri. Privirile lor se concentrează asupra fiecăruia cu o încetineală şi răbdare ucigaşă… Ochi incredibil de puternici pe care nu i-am întâlnit niciodată, par nişte puşti de vânătoare cu două ţevi care se pot descărca în orice clipă. Rezist! Ies de sub povara ochilor-arme. E rândul celui din faţa mea. Gulerul uzat îmi alunecă din priviri. Nu văd nici un semn, nu aud nici un ordin şi totuşi… Pune sacoşa pe ciment şi se îndreaptă spre una din maşini. Simt cum mi se înmoaie genunchii. Respir mai greu, aud aerul cum şuieră din nări, am senzaţia că sângele mi-a izbucnit pe nas şi gură. Fac un ultim efort să-mi revin. Cei patru bărbaţi se îndreaptă spre un alt rând. Las ochii în jos, sacoşa plină cu struguri parcă se mişcă singură, seamănă cu un stomac străpuns de un cuţit în plină digestie. Îmi vine să vomit…

Ajung acasă. Beau whisky din sticlă. Mă trântesc în fotoliu. Încerc să-mi aprind pipa. Tremur. Trag primul fum, calmul mă ocoleşte. Aş vrea să notez în carnet, sunt atât de epuizat încât preget să mă ridic şi să-l iau din geanta de pescuit. Văd o pagină albă de hârtie pe care e scris ceva, dar nu disting nimic. Senzaţia de vid. Parcă m-am lovit de un perete şi acum mă prăbuşesc pe spate… De ce am tăcut? De ce n-am strigat?! Oameni buni! Cum acceptaţi să plecaţi singuri la abatorul de suflete? O nouă laşitate? Nu cumva am intrat de mult timp în această maşină de sfărâmat oase şi nervi şi cred că sunt liber? „Sunteţi atât de fricoşi încât în curând o să vă transformaţi în raţe”. Unde am citit? Cine a spus?…

… mama se află în comă de câteva zile, îşi revenea, apoi recădea din nou în inconştienţă; stăteam lângă pat, simţeam că vrea să-mi spună ceva, m-am apropiat de buzele ei. Îi auzi? a bolborosit ea de câteva ori şi numai la urmă am priceput. Le auzi paşii? Le auzi cizmele pe cimentul din hol? a rostit ea mai clar, surprinzător de clar şi pentru o secundă am crezut că şi-a revenit, că a scăpat… Îi auzi? Au venit să-l ia pe taică-tu! Am aplecat din cap, i-am căutat ochii… Până unde? Până în ce strat al fiinţei umane coboară teroarea pentru ca în halul în care se afla paşii lor să mai răsune în sufletul ei?!…

Mă duc în baie, mă spăl pe faţă, parcă aş încerca să alung nişte râme scârboase lipite pe obraji. Ridic privirea, văd în oglindă sacoşa-stomac mişcându-se încet şi strivind strugurii în digestia ei scârboasă. Beau apă, multă apă să alung voma… Mă întorc în cameră, iau un calmant şi încă unul, apoi caut febril un disc. Abia târziu, spre seară, izbutesc să alung vocile care urlau în mine, să şterg imaginile şi să ascult Vivaldi… Antonio Vivaldi… Francesco Manfredi, Tommaso Albinoni…

*

Telefon strident. Tresar. Mă uit la ceas. Ora zece şi cinci. Cine o fi? Ridic receptorul. Nu recunosc vocea. Încerc să mă concentrez. Alo! Ascultă, *mon vieux!* Unde umbli de azi dimineaţă? Alo? Danyel? Da. De ce nu răspunzi? Sunt eu, Pascal! Te-am căutat de câteva ori. Ai fost la pescuit fără mine, *vieux crabe!?* Alo! Danyel? Da. Ce-i cu tine? Nimic. Eşti bine? Da. S-a întâmplat ceva? Nu. Am două „veşti bombă" şi nu ştiam unde să te găsesc. Stai jos? Da. Aşează-te mai bine în fotoliu. De ce? Guvernatorul ţi-a aprobat numirea în postul de profesor titular la catedra de literatură. Hm? Ce zici? Ce mutră faci? Cred că nu-ţi revii. Te felicit, bătrâne! A doua bombă! Te-a căutat Hélène… m-a rugat să-ţi comunic că Papillon a „înghiţit găluşca", chiar aşa a zis. A fost de acord să nu tai nici un rând din carte. Foarte bine ai procedat. Felicitări! Dacă cedai un deget… înghiţeai tu găluşca. Când nu te laşi călcat în picioare şi ţii la preţ… câştigi lozul cel mare. *Chapeau!* Peste o lună cartea va fi în librării. Aşa mi-a spus. Vom bea împreună o cupă de şampanie Cordon-Rouge. Véronique e bine, se va întoarce acasă peste două săptămâni. Să treci pe la noi… Acum te las să faci nani… Te aştept mâine la facultate. Noapte bună…

13

Mi-a spun Jean că te-ai întors. Şi eu voiam să te caut, Thomas… mă îngrijorează soarta lui Jean. Ce faci aici? Stau la rând să iau ţigări şi nişte bomboane pentru ăsta mic. Copilul tău? Cum te cheamă? Joseph şi am cinci ani. Să treci pe la mine, am nişte gumă de mestecat şi nu ştiu ce să fac cu ea! Când? Acum? Hai-hai! Termină, Jo! Cum te simţi, Danyel? Perioadă de acomodare. Acum mă duc la facultate. Ai primit un post? Da, aşa ceva… Înaintaţi, vă rog! Uite! M-au prins în rând cu tine. Dar tu, Thomas? Sunt instructor la Institut. Mi-a spus Jean. Dacă tot ai stat, de ce nu iei ceva? Aveţi tutun de pipă? Amestec… cu mătase de porumb! glasul sec, grăbit, plictisit al unei femei cu mustaţă şi câteva fire de păr în barbă. Cu ce?! N-aţi auzit? Nu. Niciodată şi sunt fumător de câţiva ani… Vreo invenţie? Altul la rând! Uf! Bine că am scăpat din dugheana asta cu miros de ceapă prăjită. Ce face Jean? E în „rezervă" cu Roland. Născocesc mereu „jocuri literare". Thomas! Toţi vorbesc despre acest Institut, dar nimeni nu-mi explică ce se petrece acolo, cred că eşti în măsură… Eu lucrez la Secţia de studii şi documentare. Adică? Sistematizăm şi analizăm datele fiecărui student în funcţie de nevoi şi aptitudini. Şi după aceea? Datele sunt prelucrate de către profesori care îi repartizează la diferite cursuri de pregătire. Ce se predă la aceste cursuri? Nu ştiu, Danyel. Fiecare cu „porţia" lui. Ştii cum e la noi! Formidabil! Nu pot să aflu nimic, cu toate că majoritatea celor cu care vorbesc au trecut pe acolo! Te las, Danyel. Trebuie să-l duc pe ăsta mic la Radio. De ce? Este într-un cor de copii care cântă marşuri ostăşeşti. Cum? La vârsta lui? Grădiniţa din cartier are un caracter special: „Viitorii ostaşi ai Insulei". Stai, Thomas! Dă-mi

numărul tău de telefon. M-am mutat într-o locuinţă nouă, n-am încă telefon. Notează-l pe al meu. Bine, te caut, Danyel. Neapărat. Promit!…

Rămân pe loc. Îl privesc cum dispare printre trecători, trăgând copilul de mână. *Pauvre petit salaud... qu'ont-ils fait de toi?* Sau poate nu e atât de ticălos pe cât cred… Jean mi-a spus că datorită lui e ţinut în „rezervă”. Dar eu?! De ce am minţit din nou? De ce nu i-am mărturisit că azi ţin primul curs la facultate? I-ar fi spus lui Jean. El e acolo… iar eu voi fi la catedră! De ce sunt necesare aceste mici falsuri, laşităţi, tăceri, eschivări pe care le comit conştient sau inconştient de când am venit în Insulă? Cum să înţeleg ceva din această viaţă care nu are „două feţe” cum eram obişnuit să cred, ci o sută, o mie…

*

… totul e aranjat: aprobarea Colegiului superior, a Guvernatorului, postul în schemă! Uite! Profesor titular la catedra de limbă şi literatură! Of! Nu mai scap de telefoanele astea! Scuză-mă!

Îl privesc un timp, apoi ridic ochii. Pe peretele din spatele lui, în locul unde înainte era portretul vechiului proprietar al castelului, văd tabloul Guvernatorului cu însemnele puterii. Are privirea celor din Brigăzile de ordine. Ce s-a petrecut în sufletele acestor oameni pentru a avea o asemenea expresie? Întorc capul, pe colţul biroului o glastră cu flori, simt mâna secretarei cu glas de miere. Printre petalele lalelelor câţiva boboci, am senzaţia unor ochi deschişi în orbite transparente care îmi pândesc fiecare mişcare. Cum îţi spuneam, dragă Danyel, continuă decanul şi îşi aşează comod trupul greoi în fotoliu, se sprijină în coate şi îşi scoate guşa din gulerul strâmt al cămăşii cu un gest de cal ţinut în zăbală. Totul e aranjat, lipseşte doar fondul de salarii. Un amănunt fără importanţă. Ce vreţi să spuneţi?! Nu încep azi cursurile?! O zi, două, cel mult trei, dragă

profesore… o simplă formalitate contabilă. Dar mi-aţi spus că azi ţin prima oră de curs?! Nu te impacienta, dragă colega! Vrei o cafea? Nu. Mulţumesc. Naturală! Să nu crezi că e amestec… azi totul e „amestecat”. Domnule decan, sunt surprins de ceea ce îmi spuneţi! Da-da! Te înţeleg foarte bine, profesore Raynal. Dar ce să fac? Nu scăpăm de birocraţia asta. S-au obţinut atât de repede aprobările şi acum ne împiedicăm de un amănunt?! Ei! Nu fi atât de nerăbdător! Nu e vorba de nerăbdare, dar mi se pare… Acum trei zile am fost anunţat că azi voi preda în amfiteatrul Victoria, pentru studenţii din anul doi! Aşa mi-a spus secretara. M-am pregătit, am venit, şi acum…? Da. Exact! Când am vrut să intru în amfiteatru, aceeaşi fermecătoare secretară mi-a spus să trec mai întâi pe la dumneavoastră. Studenţii mă aşteaptă! Sunt acolo! Ascultă-mă, dragă Danyel. Nu bănuiam că până azi nu voi primi fondul de salarii, de aceea ţi-am spus să te prezinţi la cursuri, şi ridică din umeri, capul rotund cu fălci şi guşă intră în trunchiul pătrat, seamănă cu un desen animat lovit de un ciocan spre care îşi trimite neputincios ochii mici. Pot să predau fără să-mi plătiţi aceste ore! Nu am nici o pretenţie. Nuuu! Nu avem voie. Înţelegi? Nu. Nimic. Absolut nimic! Din contră, mi se pare totul absurd… Legea! Legea, dragă Danyel! Priveşte! Legea de funcţionare. Biblia noastră! Uite ce spune la articolul patru: „Profesorul angajat nu poate începe cursurile decât după primirea fondului de salarii”. Ce tâmpenie! Spune-i cum vrei, dar eu nu pot să încalc Legea! Domnule decan, înainte se invoca legea ori de câte ori nu voiai s-o aplici… sau s-o ocoleşti dintr-un motiv oarecare. Înainte da, acum însă… Daţi-mi voie! Vă rog să-mi spuneţi deschis ce se ascunde în spatele acestui truc? Absolut nimic, dragă Danyel! Se poateee? Ai cuvântul meu de onoare! Ce, suntem copii să ne jucăm?! Te deranjează ventilatorul? Nu. Uf! Ce cald e azi! şi

îşi desface puţin cravata şi primul nasture de la cămaşă; aer jovial, binevoitor, derutant, şiret. Am o mare rugăminte, domnule Matrac. Spune, te ascult cu plăcere, dragă Danyel! Nu suport amânarea, şicana, hărţuiala… pentru ca în cele din urmă să accepţi orice propunere şi compromis. Vă rog să jucaţi deschis cu mine! *Cartes sur table, mon cher!* E stilul meu! Dacă nu pot să-mi reiau catedra dintr-un motiv sau altul, spuneţi-mi sincer: „Du-te, omule, şi caută-ţi alt loc de muncă. Fă-te marinar, pescar, ceasornicar, sau…” Nuuu! N-ai aflat că pescarii particulari au fost desfiinţaţi? Acum pescuitul se face organizat şi cu mijloace mecanizate! Bine, atunci mecanic auto, mă pricep… găsesc eu ceva. Nu-mi dau seama dacă glumeşte sau vorbeşte serios, din nou senzaţia de alunecare pe o coajă de banană, de data asta e un om, o instituţie, un sistem, o concepţie, o idee care îmi rămâne străină. Stai-stai! Nu e vorba de şicane, dragă colega. Se poaaate! O simplă formalitate pe care o vom îndeplini în câteva zile. De ce să nu fim cu toate în regulă? Ai să vezi că ne vom privi în ochi ca doi prieteni. De ce eşti atât de bănuitor? Şi acum să-ţi mai spun ceva, dar să rămână secret. Noi avem interesul să predai cât mai repede. Studenţii au aflat. Azi era agitaţie mare pe culoare. Vine Danyel Raynal! Cel care a scris *Ereticul îmblânzit*. Te cunoaşte tot oraşul! Toată ţara! Chiar dacă n-aş vrea… acum nu mai pot să dau înapoi. Înţelegi? Îmi sar golanii în cap. Ha-ha! Unde e Danyel Raynal? Vrem să-l ascultăm! Atât mi-ar trebui! N-ai nici o grijă! Sună-mă peste câteva zile! Te aştept. Rămâi cu bine… A! Era să uit! Dacă vrei să mănânci la noi… Ştii! Acolo unde am luat masa împreună, poţi să te duci la responsabil, îl cheamă Lucien, îi spui să-mi dea un telefon… Scapi de mizeria de la restaurantele-cantină. Hm? Ce zici? Nu, mulţumesc. Azi e miercuri. Dă-mi sâmbătă un telefon, ca luni să te prezinţi la ore. Cu bine, dragă profesore!…

14

Îi invidiez calmul. Răsfoieşte o revistă tolănită în fotoliu, picior peste picior, fusta puţin ridicată îi dezvăluie pulpele bronzate. Mă ridic din fotoliu şi mă duc la fereastră. Piaţa centrală, fostul „Salon de marmură”, statuia Guvernatorului şi în depărtare fântâna arteziană. Piaţa pare pustie, mai multe maşini negre oprite în dreptul primăriei, aspect de cetate închisă cu poliţişti în dreptul intrărilor. Părăsesc fereastra şi mă aşez în fotoliu. Aprind pipa, fumez în tăcere, mă uit din nou la ceas. Am fost invitat pentru ora douăsprezece, acum e unu fără un sfert! spun eu încercând s-o trezesc din apatia ei răbdătoare. Nu suport nepunctualitatea! Lipsă de bună creştere şi respect pentru timpul şi munca celuilalt! Stai, dragă Dany! De ce te enervezi? îmi răspunde Hélène ridicând ochii din revistă. Ai uitat unde te afli, iubitule? Suntem în Insula pinguinilor, ne mişcăm şi trăim ca nişte pinguini, şi imită cu mâinile mersul lor încet şi legănat. Încă nu te-ai obişnuit cu ritmul nostru? Adică lipsa de ritm? Da, ai dreptate… mi-e greu să admit că ora douăsprezece poate fi unu sau chiar două! Auzi! e glasul lui Papillon.

Te salut, *maître!* Iartă-mă că am întârziat! Am fost reţinut la Colegiu, credeam că adunarea se va termina mai repede, şi se îndreaptă spre birou, îşi aruncă o privire în oglinda veneţiană şi îşi aranjează cravata cu un gest discret; părul ondulat, cărunt, rărit, pare azi mai răvăşit ca oricând. Cartea se află la tehnoredacţie pentru „toaletă” şi în curând va pleca la tipografie, mă anunţă el şi se sprijină de speteaza înaltă a fotoliului cu un calm desăvârşit care contrastează cu aerul aferat de până acum. Peste două săptămâni vom avea prima corectură… numai dacă va fi nevoie vom cere corectura a doua, apoi drumul e deschis spre

librării. Ţi-am spus? Va avea o banderolă: „Primul volum apărut după întoarcerea…” Puţină publicitate nu strică: o prezentare la Casa cărţii, unde vom invita radioul, televiziunea, cinematografia, iar seara un banchet cu câţiva invitaţi de onoare. Totul pe cheltuiala editurii! Ce zici? Eşti mulţumit, Danyel Raynal? Nici o altă problemă? întreb eu sceptic. Mă refer la paginile… Nu! Nu!? Absolut nimic! A fost doar o simplă sugestie… Scriitorul e stăpân pe cartea lui. Fără intervenţii sau cenzură! şi în clipa aceasta se ridică brusc de la birou, face o piruetă şi se opreşte în faţa mea cu mâna întinsă în semn de perfectă înţelegere şi rămas bun. Condu-l, Hélène, la tehnoredacţie, stai de vorbă cu Grecu şi Spaniolu. Îţi mulţumesc, domnule Papillon! îi strâng mâna şi îi caut ochii. Editura să-ţi mulţumească, dragă Danyel! Cu excepţia punctualităţii, totul a mers perfect! şi râde flatat dar şi în semn de scuză. Ţinem legătura prin Hélène! Dacă întâmpini vreo greutate mă anunţi! şi ne conduce până la uşă dând mereu din mâini.

Cine sunt Grecu şi Spaniolu? o întreb eu pe Hélène traversând un culoar. Îi vei cunoaşte imediat… Mărunt, îndesat, voce alterată de alcool, bărbia în piept ca un porumbel cu guşă, Vanghelis, zis Grecu, abordează un aer important, copleşit de treburi şi obligaţii şi în special de telefoanele care zbârnâie pe masa lui. Hélène mă prezintă cu toate onorurile. Rămâne impasibil şi îmi aruncă o privire scurtă printre firele rebele ale sprâncenelor. Ia manuscrisul dintr-un dulap, îl răsfoieşte cu vârful degetelor temându-se parcă să nu se contamineze de o boală căpătată în cei unsprezece ani cât a stat în arhiva plină de praf, apoi îşi îndreaptă ochii spre colegul din dreapta. Hélène repetă prezentările. Înţeleg că este directorul adjunct Ignatio, zis Spaniolu. Nu o putem trimite imediat la tipar! decretă el. Litera, grafica, hârtia, toate acestea… nu pot fi realizate decât de o tipografie din

provincie. De ce? întreb eu surprins, rotind capul de la unul la altul. Acolo suntem programaţi. Domnul director Papillon mi-a spus că peste o lună va apărea în librării. Imposibil! sare Vanghelis de lângă el. Domnul director e bine intenţionat, dar aici – arată spre el cu o mână-cleşte şi spre şeful din faţa lui – noi suntem în măsură să stabilim exact care e situaţia şi data apariţiei, şi iarăşi bărbia în piept, apoi fruntea smucită în sus, capul dat pe spate, ca şi cum s-ar pregăti să cotcodăcească de pe un gard. Peste cât timp apreciaţi că va fi tipărită? întreb eu încercând să-mi păstrez calmul, puţin amuzat de tandemul celor doi claponi. Câteva luni… trei sau patru, spune directorul adjunct. Chiar cinci! sare din nou Vanghelis. Nu putem scurta termenul? fac eu o ultimă tentativă şi în acelaşi timp îmi amintesc titlul cărţii pe care îl căutam în minte din momentul în care auzisem că se numeşte Ignatio. *Exerciţii spirituale*, Ignatio de Loyola! Iată cum arată noul fondator al Ordinului iezuiţilor! Expediem manuscrisul, îmi explică Vanghelis, aşteptăm corectura întâi… O pot aduce cu maşina! găsesc eu imediat o soluţie, ştiind că nu va fi acceptată. Acum se află în mâinile noaste, noi ne ocupăm de manuscris. Noi răspundem! Nu-i aşa, Don Ignatio? Capul uscat se leagănă de câteva ori în faţă şi în spate, într-un acord perfect cu purtătorul de cuvânt al noului ordin călugăresc. Da-da! ţine el să adauge, vrând să ne asigure că trăieşte şi gândeşte. Vanghelis are dreptate! Este o carte dificilă. Mai repede de cinci luni este imposibil…

Mă ridic de pe scaun. Hélène vrea să mă oprească, ies fără să mai scot nici un cuvânt. Intru direct în biroul lui Papillon. Îi reproduc tot ce mi-au spus cele două pisici bătrâne. Ooo! N-ai nici o grijă, dragă Danyel! De ce nu l-ai pus în gardă, Hélène? Grecu e cel mai bun tehnoredactor din editură, dar are figurile lui. Iar Ignatio e un om de

zahăr! Nu-ţi face nici o grijă! Aranjez eu cu ei să trimită manuscrisul la o tipografie din oraşul nostru. Am uitat să-ţi spun ceva, dragă Danyel. Vrei un avans? Nu prea mare… un sfert din drepturile de autor. De acord? Tac. Sunt puţin dezorientat de întorsătura luată: eu am venit să-i reclam doi subalterni, el îmi oferă… Banii nu prisosesc niciodată, spun eu încercând să-mi recapăt umorul. Bine! Hélène te va conduce la contabilitate, vei semna contractul şi formele de plată. Le voi aproba imediat. Cu bine şi n-ai nici o grijă! Aranjez eu totul…

*

Birou spaţios, zgomot de maşini de scris, fum de ţigară, miros de năut dat în foc, voci de femei, dialoguri întretăiate de apeluri telefonice. Prezenţa noastră nu e remarcată, cu toate că stăm de câteva minute în faţa unei femei cu părul roşu în jurul unui cap lunguieţ de sfeclă cu frunzele crescute mult în dreptul urechilor. Îi transmite unei prietene o reţetă de tort „ieftin şi cu blatul făcut în casă". A! Bună, Hélène! spune ea într-un târziu. Iartă-mă. Ei! Cum să nu-l ştiu pe scriitorul Danyel Raynal! Cine n-a citit *Ereticul îmblânzit*? Fetelor? Priviţi pe cine avem în vizită! Am venit la dumneavoastră pentru drepturile de autor, am aici o carte care va apărea în curând, îi întrerup eu complimentele. Mişcările pieptului ei voluminos se opresc brusc, parcă ar fi încetat să mai respire. Ce drepturi? Nu ştiu nimic?! şi frunzele de sfeclă reîncep balansul în jurul obrajilor de păpuşă. Domnul director Papillon ne-a trimis la dumneavoastră, doamnă Matilde, îi explică Hélène. Vă rog să-i întocmiţi formele de plată pentru cartea pe care o are la noi şi să-i spuneţi când să ridice banii de la casierie. Fetelor! strigă ea în dreapta şi stânga. Odille! Antoinette! Voi ştiţi ceva? Nu-nu! răspund ele în cor. Nimeni nu ştie nimic, poate şeful nostru, domnul Antoine, să cunoască problema. Şi unde

este şeful? întreb eu. În concediu… Nu mi-a spus când a plecat, aşa că… Ne pare foarte rău, domnule Danyel Raynal. Dacă aflu ceva te anunţ imediat, Hélène. Se poate să nu vă ajutăm pe dumneavoastră? Nu-i aşa, fetelor? Îi mulţumesc. Vreau să scap cât mai repede de agitaţia şi vocile femeilor din jurul meu. Ies din birou. Rămân nemişcat pe culoar. Surpriza mi-a alungat orice urmă de enervare sau indignare. Hélène stă lângă mine. Întorc privirea, zăresc o uşă pe care scrie: Director, Alexandre Papillon. Apăs pe clanţă şi intru cu paşi mari. Hélène mă urmează. Îl căutaţi pe domnul director? mă întreabă secretara, parcă atunci m-ar fi văzut prima oară. Nu-i răspund. Traversez încăperea şi deschid uşa. Biroul e gol. Acum a plecat, aud glasul timid al femeii care venise în goană după mine, simţind pericolul. A fost chemat urgent la Colegiu. Tac. Strâng din dinţi să nu urlu. O ţigară fumegă în scrumieră. Hélène stă rezemată de canatul uşii. Nu îndrăzneşte să spună nici un cuvânt…

*

Aprindem câte o ţigară. Tăcem amândoi şi fumăm. Pe marginea ferestrei apar câţiva porumbei, caută firimituri de pâine. L-ai văzut pe Vanghelis? spun eu. Dar pe Ignatio de Loyola? Un împăiat şi un năpârlit! Tu ştii cum arăţi, Danyel? Un lord ieşit la plimbare prin oraş! Ai uitat că te-ai întors în Insula Victoriei? Ce vrei să spui? De ce nu admiţi să-şi umfle şi ei guşile şi penele… ca porumbeii ăştia înfometaţi? Cu ce să se laude în faţa lordului şambelan? Care este „victoria” lor? Participarea la festivalul corurilor de bărbaţi? Şicane ridicate la rang de lege! o întrerup eu. Da-da! Ai dreptate, dar… Nevoia de a umili a umilitului! Hărţuiala – principiul de viaţă al hărţuiţilor! Ai dreptate, Danyel, dar… de ce nu-i înţelegi pe aceşti mici funcţionari care nu ştiu că cel care posedă e victima propriei sale posesiuni,

deoarece îl ignoră pe cel care îi posedă cu adevărat?! Îi înţeleg foarte bine, Hélène! Ştiu ce înseamnă orgoliul exacerbat al funcţionarului mărunt… ei sunt soldaţii din prima tranşee, alţii însă îi mână din spate. Eu nu „trag" în ei pentru că ar fi primii care mi-ar sta în faţă, pe mine mă interesează *cine* şi *ce* se ascunde în spatele acestor crabi-soldaţi?! Crezi că întâmplător ieri Matrac mi-a spus că nu are fond de salarii, iar azi Papillon a jucat această comedie cu „doi biscuiţi şi o sfeclă roşie"?! Nu ştiu ce să-ţi spun, Danyel… poate ai dreptate.

Tăcem iarăşi un timp. Porumbeii îşi iau zborul nemulţumiţi că azi nu şi-au primit porţia de firimituri. Telefon strident! Tresar ca de fiecare dată. Hélène vorbeşte un timp, apoi pune receptorul în furcă. Dacă în Insula noastră – spun eu continuându-mi gândurile – totul este organizat, disciplinat şi manipulat… cum crezi tu că doi cioroi bătrâni şi o găleată spartă ar face altceva decât ce le-a poruncit stăpânul lor absolut: Directorul! Nu mă interesează ce le-a spus, *ce urmăresc*, asta aş vrea să ştiu? Rămâne mereu o parte de mister, cu toate că jocul se desfăşoară aparent pe faţă. Nu-mi dau seama care va fi următoarea „mişcare"? Când va apărea „Marele scamator"? Matrac stă într-un fotoliu Louis XV, dar are deasupra capului tabloul Guvernatorului. Când se urcă în maşină se aşează alături de şofer. Trucuri clasice… În ce constă „noutatea" şi spre ce duce tot acest „machiaj"? Papillon, directorul şi stăpânul tău… Nu-i al meu! Bine, Hélène! Stăpânul absolut al acestei mici feude din marea feudă condusă de Guvernatorul-cancelar… Deci, Papillon este manierat, abordează un aer preocupat, o vagă absenţă şi rosteşte frazele pe jumătate. Ştii de ce? Nu. Vrea să te implice, să gândeşti alături de el completându-i ideile. Da. Aici ai dreptate! Să fraternizezi la ticăloşiile lui până la nivel de cuvânt… Să renunţi la ideile

proprii printr-o autosiluire care să-ţi dea senzaţia de comunicare şi înţelegere perfectă. Toate astea sunt procedee vechi, încă de pe vremea când eram în ţară! Nouă mi se pare conspiraţia dintre Matrac şi Papillon dirijată de cineva din umbră în vederea unui scop care nu înseamnă nici şicană, nici hărţuială şi nici orgoliul micului funcţionar… Poate sunt primii paşi spre acea „dislocare psihică" necesară pentru a-mi transforma viaţa într-o scamatorie ce face parte dintr-o strategie generală… mai târziu să devin un iepure scos din jobenul Marelui iluzionist! Secretul şi scopul real al acestei „iluzii" în care am intrat îmi este încă necunoscut… Ce va urma, Hélène? Asta aş vrea să-mi spui! Crezi că ştiu, Danyel? Automistificarea cu variantele ei: autodenunţul şi autoacuzarea au ajuns în acel stadiu în care minciuna nu mai este minciună. *Nu mai avem nevoie de minciună!* O mare realizare a Insulei noastre! Adică eu, Hélène Newman, nu ştiu dacă te mint sau nu? Aşa ceva… Cuvântul nu mai „acoperă" ideea sau obiectul. Tu ştii numai *ce* trebuie şi *când* trebuie. Atunci se declanşează acel resort interior care te determină să spui sau să nu spui ceva. Tu „nu minţi" când „mă minţi"… în cugetul tău nu s-a conectat acea „clapetă a conştiinţei" care te ajută să diferenţiezi adevărul de fals, dreptatea de nedreptate. Pentru a fi mincinos trebuie mai întâi să ai „conştiinţa falsului", dar ea ţi-a fost extirpată precum o glandă inutilă şi înlocuită cu o „clapetă" a unui computer numit: „societatea nouă din Insula Victoriei"! Nu te înţeleg, Danyel?! Peştele nu are senzaţia că a fost prins decât atunci când se loveşte de ochiurile plasei în care a intrat… tu, poate şi eu, plutim acum în această imensă plasă-eroare fără să ne dăm seama încotro ne îndreptăm? Ce vor de la noi vânătorii de oameni? Când va trage năvodul la ţărm Marele pescar de oameni-peşti? Un lucru îmi este mai clar, Danyel! Pariul nostru e în pericol. Va trebui să ne ducem la munte într-o cabană…

Acum, Danyel, în clipa aceasta, aş vrea să nu câştig prinsoarea… Nu-ţi pierde umorul, draga mea…

15

Deschid uşa. Fum de ţigară. Miros de ceapă arsă, urină şi pâine caldă. Mă strecor printre mese, prin zgomotul scaunelor scrâşnite pe ciment, al tacâmurilor trântite pe farfurii, al vocilor şi înjurăturilor. O caut pe Christine. Mă vede, apare iute în halatul alb şi bine scrobit. Bună ziua, domnule profesor! Aţi adus sufertaşul? Nu, Christine. Nu vin de acasă. Mâncaţi aici? Da. S-a întâmplat ceva? Nu. Absolut nimic. E totul în ordine şi sunt fericit! Bine. Luaţi loc la masa din colţ, vă aduc imediat mâncarea. Împing masa până la zid şi rămân singur. Mă aşez pe scaun şi îndrept ochii spre peretele din faţă, stropit cu picături mari de sos ce par nişte ploşniţe strivite de o mână furioasă. Nu mai aud zgomotul din jur, nu văd feţele celor flămânzi, nu simt îmbulzeala, nu mai am sub tălpi rumeguşul întins pe ciment care de fiecare dată îmi dă senzaţia unei piei de om în care toţi lovesc cu picioarele. Inhibiţia de protecţie funcţionează perfect! Aud cuvintele lui Matrac: „Dacă vrei să iei masa la noi…" Zâmbesc. Nici o suferinţă, nici cel puţin sentimentul de autocompătimire pe care îl trăiam uneori. Lucid, perfect lucid şi chiar amuzat de noua mea „aventură" în care am intrat înainte de a împlini cincizeci de ani. Poate se apropie acea clipă „stoarsă de orice sentiment, curată, pură, ce va produce pentru prima oară un sunet clar, distinct, o pagină sau o carte…" Vă amintiţi de Florance, domnule profesor? mi se adresează Christine aşezând farfuriile pe masă. Nu. De ce? Am fost colegă cu ea la facultate, înainte de a fi exmatriculată. I-am spus că mâncaţi aici. Ar vrea să-i daţi un autograf pe o carte. Sunteţi de acord? Sigur… Vă mulţumesc. Poftă bună! şi dispare de lângă mine. Trăiesc brusc o acută senzaţie de

bătrâneţe… un profesor în vârstă, ieşit la pensie, care mănâncă la „masa calicilor”. Înghit „starea” odată cu prima lingură din ciorba de fasole pe care o găsesc delicioasă. În fond, de ce vreau să aflu ceva din toată această „ficţiune reală”? Explicaţia va apărea fără nici un efort, trăiesc aici şi nimic din ce mă înconjoară nu-mi va fi străin. Mecanismul funcţionează încet şi sigur, nimeni nu scapă din roţile lui. Care e rostul meu înainte de a deveni o ploşniţă moartă pe perete? Să ordonez elementele haotice în vederea unui sens. Să adun date, să „fixez delirul”, cum spunea poetul, chiar dacă taina îmi rămâne mereu străină şi temeiul încă necunoscut… „Ridică piatra şi mă vei găsi acolo” a spus Nazariteanul. Eu caut piatra… Până atunci umblu, ascult, văd… Încă o lingură de fasole şi mai multă pace în mine, detest stările care seamănă cu această ciorbă tulbure. Termin. Mă bucur că mănânc mai puţin, în curând vor reveni la vechea mea greutate. Văd o mână cum se strecoară pe masă îndreptându-se spre borcanul de iaurt pe care abia îl terminasem. Un bătrân în haine peticite. Mai mâncaţi? mă întreabă el. Nu, dar nu mai e nimic în borcan! îi răspund eu nedumerit. Am nevoie de iaurt, îmi explică el şi zâmbeşte stând aplecat, parcă mi-ar spune un secret. Cresc porumbei, am acasă doi pui care au rămas fără mamă şi ăia mici nu mănâncă decât pâine înmuiată în iaurt. De ce nu au mamă? îl întreb eu privind chipul frumos al bătrânului, vrând să intru în vorbă cu el; îi fac semn să se aşeze la masă. Ori au prins-o vecinii şi au tăiat-o s-o mănânce, ori a fost otrăvită de cei de la Primărie. Sunt singurul columbofil din oraş! spune el cu mândrie, apoi ia borcanul şi strânge cu linguriţa resturile de iaurt. În urmă cu câţiva ani porumbeii din Piaţa centrală au fost otrăviţi, murdăreau faţada Primăriei. Cei care au mai rămas au fost prinşi pentru a fi preparaţi… Şi cu timpul porumbeii au dispărut din oraşul nostru. Acum trei zile, spun eu, am văzut

câţiva porumbei pe o fereastră a Colegiului superior. A! Da! Îi ştiu. Sunt migratori, vin la locurile ştiute… Vor muri. Cei de la Primărie le pun grăunţe otrăvite. O să-i vedeţi nemişcaţi pe câte o cornişă, schelete uscate la vânt, de parcă sunt împăiate…

…Marcel tăia capetele pescăruşilor care agonizau pe plajă, tălpile crăpate ale celor îngenuncheaţi…

Mă ascultaţi, domnule? Da-da! Sigur că da! Înainte oraşul nostru era renumit prin porumbeii pe care îi aveam. Columbofilii din Portville participau la toate concursurile din ţară şi străinătate! Erau expoziţii cu exemplare de o frumuseţe rară. Ehei! Erau toate rasele: Dragon, Ramier, Paón, Boulant, Capucin, Voyageur… Acum am rămas singurul crescător! şi bătrânul izbucneşte în râs, parcă s-ar bucura singur de isprava lui. Nu le dau drumul să zboare. Doamne fereşte! Ar fi imediat omorâţi. Şi pâine de unde ai? îl întreb eu vrând să mai stau de vorbă cu el. De aici de pe mese, de unde găsesc, îmi explică el. Şi uite aşa, domnule dragă, îmi cresc porumbeii! şi iarăşi izbucneşte în râs, pare un mic tremolo cu care termină fiecare frază. Rămâneţi cu bine şi vă mulţumesc…

Îl urmăresc cu privirea, merge aplecat trăgând o sacoşă mare burduşită cu resturi de mâncare. „Ultimul crescător de porumbei”! Sună frumos pentru un titlu de carte. E primul om pe care l-am auzit râzând din tot sufletul. Dacă mai există unul singur în Insula noastră… nu e totul pierdut. I-aş desena chipul pe acest zid pentru a acoperi petele de sos, pe celălalt perete aş aşeza „Pelerinajul epilepticilor”, lângă fereastră „Prăbuşirea magicianului”, dincolo „Coloana orbilor” iar afară, în locul firmei „Restaurant-cantină”, aş pune „Masa calicilor”. Fixăm delirul cu ajutorul tablourilor, cum ar spune poetul…

16

Mergi cu noi la stadion, Dany? mă întreabă Micheline. Pierre are azi un meci important de calificare. Da, sigur! accept eu puţin nedumerit; aş fi vrut să stau de vorbă cu ea, să-mi spună ce a făcut la Institut, cum se simte? Am luat bocancii aduşi de tine! îmi spune Pierre cu mândrie, pregătindu-şi sacul de sport! Vei marca cel puţin două goluri, îl asigur eu cucerit de entuziasmul lui. Haideţi! ne îndeamnă Micheline. Să nu întârziem…

Ne urcăm în maşină. Pierre – pe bancheta din spate – vorbeşte aferat despre echipa adversă, apoi mă întreabă câte ceva despre Mustangul meu „rămas unic în oraş”, motiv de mândrie şi admiraţie. Într-adevăr, oprit la un stop, văd privirile celorlalţi îndreptate spre mine. Pierre continuă să vorbească despre colegii de echipă. Micheline pare odihnită, relaxată, trăieşte alături de Pierre emoţiile meciului, e în acelaşi timp atentă cu mine, gata să mă ajute când vreau să-mi aprind o ţigară. Înainte, când plecam la drum, aşeza palma pe piciorul meu în aşa fel să nu mă incomodeze când schimbam vitezele şi în acelaşi timp să fie „permanent cu mine”. Regret din nou că nu am rămas acasă să stau de vorbă cu ea, să-i spun: „Bine ai venit Michy! Mi-a fost dor de tine!” Am senzaţia că meciul lui Pierre e un prilej de a evita orice discuţie legată de zilele petrecute la Institut.

Ajungem la stadion. Lume multă, îmbulzeală, maşini dirijate de poliţişti, atmosfera unui eveniment sportiv. Găsesc cu greutate un loc de parcare. Vreau să mă las cuprins de frisonul pe care îl trăiam în adolescenţă când jucam şi eu fotbal. Pierre coboară iute din maşină şi se îndreaptă spre vestiare. Îl urmăresc cu privirea, în

această clipă regret că nu e copilul meu. Urcăm scările prinşi de fluxul celor care se precipită spre arenă. Tribunele sunt aproape pline. Ne căutăm locurile. Mulţi au venit aici cu câteva ore înainte. Se joacă table, şah, zaruri, cărţi, se mănâncă, se bea şi se cântă la chitară şi acordeon. Zgomotul şi animaţia îmi amintesc prin contrast cu liniştea apăsătoare din piaţa de fructe. Pentru prima dată văd oameni care trăiesc firesc, liberi de orice „condiţionare şi dirijare”. Mă bucur de constatarea mea, aş vrea să i-o împărtăşesc şi lui Micheline, dar e preocupată de găsirea locurilor. Ocolim sacoşele cu sticle de bere şi vin, beţele steagurilor, tricourile şi cămăşile celor care fac plajă în timp ce aruncă zarurile. În sfârşit, ne aşezăm.

Privesc cu interes în jur. Gazonul terenului îmi încântă ochii. Vechiul prânz la iarbă verde a fost înlocuit cu „arena gladiatorilor”. Micheline scoate din geantă două sandvişuri, muşc cu plăcere, vrând să mă integrez cât mai repede în „atmosfera de coridă”. Niciodată nu mi-a plăcut înghesuiala, mulţimea, spectacolul de stradă, carnavalul, manifestaţiile, sărbătorile comune şi chiar cea legată de Anul nou… Pare o bucurie dirijată, o fericire comandată de altcineva, în care mă pierd pe mine. În copilărie am jucat fotbal ca orice insular, cu timpul însă stadionul „a devenit un loc profan în care se manifestă diavolul pentru potolirea setei de circ, matadori şi sânge.” Continuu să mănânc din sandviş. Aştept. Cumpăr floricele de porumb de la un „vânzător autorizat”, ştiu că lui Micheline îi plac foarte mult. E încântată că n-am uitat. Cum a fost? o întreb eu după ce ne potolim foamea inventată, dar mă feresc să rostesc cuvântul „Institut”. Bine. M-am odihnit puţin, acum totul e în regulă, apoi tace. Tu ce ai făcut? mă întreabă ea după un timp. Cred că voi obţine o catedră la facultate. Cartea ţi-a apărut? Nu încă… Ai început să scrii? Simple note într-un carnet pe care îl ţin în noptieră. Aşa faci de fiecare

dată, apoi scrii o carte… E adevărat. Acum însă… invazia de râme şi sirena de ceaţă nu sunt prielnice inspiraţiei, încerc eu să glumesc. Curios?! De când m-am întors nu mai aud sirena de ceaţă?! Arăţi bine, Michy! Ai o rochie frumoasă! Vrei să-mi faci un compliment! Da. Îmi pare bine că pot să constat, şi în privirea ei o regăsesc pe Michy cea pe care o ştiam înainte de a pleca în străinătate.

Jucătorii se pregătesc să intre pe teren. Spectatorii strâng mesele improvizate, beau ultima înghiţitură de bere, închid tranzistoarele, cutiile de table şi îşi pregătesc sirenele, clopotele, claxoanele, pârâitorile şi steagurile. Tribunele sunt împărţite între suporterii Albilor şi Roşiilor. Linişte deplină. Arena e pregătită să-şi primească gladiatorii. Iată-i! Arbitrii şi jucătorii apar pe teren. Urale! Ţipete! Ovaţii! Steaguri fluturate! Fanfara intonează obişnuitul marş care precede turnirul. L-ai văzut pe Pierre? îmi strigă Micheline la ureche. E al cincilea în echipa Albilor! Noi suntem în tabăra Albilor? întreb eu. Da. N-ai nici o grijă, mă asigură ea fără să înţeleg de ce; nu am timp să-i cer explicaţii. Fluierul arbitrului anunţă începerea „marii confruntări". Îl văd pe Pierre, aleargă frumos, joacă atent, pase precise, nici o mişcare în plus. Micheline „e lângă el", participă la fiecare gest. Mă uit cu coada ochiului la ea şi la cei din jur. Spectacol dublu: „acolo" şi „lângă mine". Tribunele par două miriapode uriaşe cu zeci de braţe în continuă agitaţie. Steagurile, fanioanele şi clopotele sunt puse în funcţiune. Mă bucur pentru ei… şi din nou întrebarea: De ce erau atât de tăcuţi şi speriaţi în piaţa de fructe? Firesc! Aici e circul şi distracţia, acolo e supunerea şi tăcerea. Şi înainte era la fel. Ce a apărut nou?… Primul gol al Albilor mă aduce pe teren. Ciclon! Apocalips! Micheline e fericită. O invidiez. Tribunele Roşiilor reacţionează. Pierre înscrie al doilea gol pentru Albi. Micheline mă strânge în braţe şi mă sărută. Ţip şi eu pentru bucuria ei. Revanşa Roşiilor e

amânată de pauza anunţată de fluierul arbitrului. Comentarii, reproşuri, felicitări, înjurături, huiduieli. Ar trebui să găsim două locuri mai aproape de ieşire, îmi spune ea. De ce? Să putem pleca mai repede după terminarea meciului. Mă ridic în picioare, caut cu privirea. Lumea stă pe scări. Orice mişcare e imposibilă. Meciul începe cu aceeaşi înverşunare. Roşii încearcă să egaleze. Eu obosesc subit. Zgomotul, ţipetele, agitaţia parcă mi-au consumat toate energiile. Michy e la fel de implicată. Acolo e copilul ei sau… rezultatul cursurilor de la Institut? De ce o suspectez? Aici e Arena! Bucuria simplă şi nimic altceva… Din nou îmi scapă ceva esenţial, sau totul e atât de simplu încât… Echipa Roşilor înscrie un gol. Michy e nefericită. Ţip pentru o cauză ce-mi rămâne străină. Sfârşitul meciului se apropie. Scorul este 2–1 pentru Albi. Michy mă strânge de mână şi îmi spune la ureche: Bocancii aduşi de tine i-au purtat noroc şi acum… să încercăm să fugim, se ridică şi îşi face loc pe lângă un steag care flutură într-o parte şi alta. O urmez docil fără să înţeleg de ce se grăbeşte; merg aplecat, temător, pe lângă un stâlp de care e prins un difuzor. Michy dă semne de îngrijorare. Atenţia îmi e atrasă de poliţiştii şi membrii Brigăzilor de ordine care apar pe marginea terenului şi înconjoară tribunele din interior. Meciul ia sfârşit. Aplauze, urale, strigăte, huiduieli, înjurături. Jucătorii ies de pe teren. Nu înţeleg de ce sunt necesare aceste mişcări de trupe şi pe cine protejează odată ce gladiatorii au plecat?! Dacă vor intra pe teren înseamnă că nu se va termina nici până diseară, spune Michy. Ce să se termine? Bătaia! Cine cu cine? O să vezi. Ce? Au voie să se bată, doar aici, în tribune. Au voie?! Da. Cine le îngăduie? Guvernatorul! Cu o singură condiţie: să nu se atingă de băncile de lemn. În rest? Totul e permis… Pe „liniile de demarcaţie” dintre cele două tabere încep deja schimburile de pumni şi beţe de steaguri. Vacarmul s-a micşorat,

îşi face loc o tăcere grea, ameninţătoare. Furia se răspândeşte ca un val ce se mişcă peste marea de capete. O furie fără adresă şi cu atât mai dezlănţuită. Grupuri mici se strâng pentru a începe bătaia. Michy se apropie temătoare de mine, cu o mână mă ia de braţ, iar cu cealaltă se prinde de stâlpul metalic fiindu-i parcă frică să nu fie smulsă de această maree în reflux. Pumni, picioare, sticle, clopote… fiecare izbeşte cu ce nimereşte şi în primul care îi stă în cale. Treptat, schimbul de lovituri începe şi în tabăra aceloraşi suporteri care nu au nevoie de prea multe motive. *Toţi se bat cu toţi!* Nu are importanţă cu cine şi pentru ce. Ne lăsăm în genunchi, ne ferim de sticlele care zboară pe lângă noi. Primele pete de sânge, primele capete sparte, ochi învineţiţi, urlete, înjurături şi blesteme. Michy urmăreşte curioasă acest spectacol, simt că e mai mult „interesată" decât înfricoşată. S-o fascineze cumva această „stare de animalitate"?! Lângă noi, două grupuri se lovesc cu pumnii şi picioarele, apoi folosesc beţele de la steaguri şi curelele de la pantaloni. Nu pot să cred. Sunt cei alături de care am stat până acum zece minute! Recunosc doi tineri care jucau table când am venit. Doamne! Încep să tremur, aud un urlet în mine. Nu înţeleg de ce nu intervin poliţiştii, de ce îi lasă să se schilodească în halul ăsta?! Vreau să mă ridic, să ţip, să-i chem! Mâna Michelinei mă opreşte să fac orice mişcare. Gestul ei presupune grijă pentru mine, dar şi un oarecare interes, chiar o plăcere… Nu pot să cred, refuz… Nu mai văd, nu mai aud… O sticlă se sparge lângă piciorul meu, privesc cioburile care strălucesc în soare şi aştept ghemuit…

Un glas puternic răsună în difuzorul de deasupra capului. Tresar biciuit. „Meciul a luat sfârşit! anunţă el. Echipa Albilor a învins echipa Roşiilor cu scorul de 2–1. Rezultatul e definitiv! Au marcat…" Aud şi numele lui Pierre. Toţi poliţiştii încep să fluiere, semn că bătaia trebuie să înceteze.

Permisiunea pentru barbarie s-a încheiat. Devenim din nou cetăţeni paşnici şi ascultători ai oraşului Portville. Primii răniţi abandonează lupta. Grupurile se desprind treptat, câte unul mai dă un pumn, aruncă o înjurătură sau un scuipat înroşit de sângele din gură. Ochi învineţiţi, arcade plesnite, capete sparte, maxilare fracturate, haine rupte, nasturi săriţi… Armatele combatante – învinşi şi învingători – se retrag spre scările tribunelor… Satisfacţie obosită, expresia de ură împletită cu bucurie le dă un aer de satisfacţie. Tăcem amândoi lângă stâlpul difuzorului.

V-aţi distrat bine, domnule? Întorc privirea, este bătrânul crescător de porumbei. Straşnic meci! comentează el cu plăcere. Nu-i aşa? şi bătrânul râde hâtru ţinând sacoşa grea pe umăr. Ce faci? îl întreb eu cuprins de o curiozitate nervoasă, dornic să vorbesc cu cineva, orice, să nu mai tremur, să încetez de a mai transpira pe faţă şi pe mâini. Strâng pâine! Priviţi! Am avut o recoltă bună! Aici găsesc întotdeauna… Micheline! Pe dânsul l-am cunoscut la restaurantul-cantină unde mănânc. E singurul columbofil din oraşul nostru! Da, doamnă! Cresc porumbei! Pâinea pe care am adunat-o azi îmi ajunge pentru patru zile. Hă-hă! şi din nou râsul gâlgâit. Ce credeţi că am găsit prin tribune? Un termos, un pantof şi o proteză. Hă-hă! L-au mardit rău pe ăsta dacă şi-a lăsat dinţişorii pe jos! Iar aici am o legătură cu chei. Ăsta o să bată la uşă până dimineaţă! Minunaţi sunt oamenii din oraşul nostru! Minunaţi! şi râsul lui e urmat de cel al Michelinei, care priveşte proteza şi cheile din mâna slabă a bătrânului. Rămâneţi cu bine şi odihnă plăcută!…

Merge aplecat sub greutatea traistei de pe umăr, şchioapătă puţin din piciorul drept, parcă ar face o glumă, un joc de copil. Coborâm scările şi ne îndreptăm spre vestiare. Micheline vorbeşte despre „frumuseţea meciului” şi victoria lui Pierre. Aş

vrea să alerg după bătrân, să ţopăi într-un picior şi să mă joc cu cheile găsite…

17

…spaţios, elegant, tablouri, discuri şi cărţi. Trei camere? Da. Ţi se par multe? Hm! Să nu-ţi trimită un chiriaş… aşa sunt legile acum. Am văzut că ai şi o grădină cu flori. Da. Trandafiri! Eu îi îngrijesc. Ce bei? Mai am câteva sticle… un deget din toate. Ultimele rezerve! Ceva slab. Cinzano! Nu te superi că am venit în trening? Se poate, Tom? Ai fost surprins când ai deschis uşa? Da. Nu mă aşteptam… Alerg în fiecare seară. *Jogging!* Şi eu ar trebui să fac puţină mişcare. Dacă vrei, alergăm împreună pe faleză, de la Cazino la Port, patru kilometri. S-a făcut! Eu am un „schif uscat”, trag uneori la rame până transpir, dar mi se pare monoton. Noroc şi bine ai venit şi Thomas ridică paharul, apoi îşi lungeşte în fotoliu trupul înalt, atletic, cu aerul unui proprietar de *bateau de plaisance* venit în vizită la un prieten care a acostat în port alături de el. Degajat, voce caldă, mereu bronzat… era prezent la toate întrecerile de iahting, *weekend*-urile şi la *party*-urile selecte din oraş. Când fratele lui, Pierre Guinet, a murit într-un accident pe munte, întâmplarea a stârnit multe comentarii în cercurile tinerilor. Spune-mi, ce face Jean? reiau eu discuţia aprinzându-mi pipa. E bine. Cum îl ştii! În forţă! Pescuieşte, înoată şi se distrează cu Roland. Când îl văd cât e de slab nu pot să cred că are atâta energie şi vitalitate! Deci… în „rezervă”? Da. „La rece”, cum spunem noi. Adică? N-a fost încă repartizat la nici un curs… Toată lumea vorbeşte despre Institut. Nu vrei să-mi lămureşti acest mister? Ţi-am spus… lucrez la Secţia de studii şi documentare. Ce reprezintă aceste studii? Analizăm elevii din toate punctele de vedere: ereditate, familie, pregătire, înclinaţii, preocupări, dorinţe eşuate etc… O radiografie spirituală cât mai completă a personalităţii

fiecăruia. Şi după aceea? Sunt repartizaţi la cursuri. Şi acolo? Se predau lecţii… în funcţie de nevoile fiecăruia. Nu cunosc prea multe amănunte, ţi-am spus. Sunt alţi profesori în alte clădiri…

Trag din pipă. Nu vorbim câteva clipe. Zăresc pe terasă trei râme care vor să intre în casă. Mă ridic şi le omor cu furie strivindu-le cu piciorul. Mi se face greaţă. Golesc paharul. Stau rezemat de uşă, cu privirea îndreptată spre Thomas care îşi savurează Cinzano. Bine, Tom… renunţ să-ţi mai cer amănunte în legătură cu Jean. Te-aş ruga să mă ajuţi să înţeleg ce se petrece cu oamenii din Portville? Am plecat de câţiva ani şi nu izbutesc… sunt puţin dezorientat. N-aş vrea să-i judec greşit, dar… parcă mă aflu într-o lume străină, cu toate că am trăit aici până la 35 de ani. Stau de vorbă cu prietenii mei, dar am impresia să nu mai sunt cei pe care îi ştiam. Cu unii am copilărit, cu alţii am făcut liceul şi facultatea, dar nu-i mai recunosc. Oare ceaţa, vântul din nord şi invazia de râme să determine aceste schimbări? Poveşti! Nimic adevărat, Danyel! Anumite fenomene naturale pot influenţa starea de spirit, dar nu sunt determinante… Atunci?! Cum îţi explici? Spune-mi sincer, Tom! Acest faimos Institut este un spital psihiatric? Nu. Instructorii sunt medici? Nuuu! Nici vorbă. S-a renunţat de mult la aceste metode. Atunci ce scop are acest Institut? Care este explicaţia autodenunţului şi a Brigăzilor de ordine? De ce taci, Thomas? Sunt secrete profesionale? Spune-mi deschis. Închidem discuţia, bem paharele şi alergăm pe faleză. Nici o supărare! Nu, Danyel. Nu e un secret… ce pot să-ţi spun eu e cunoscut de toată lumea din oraş. Oamenii se feresc să vorbească ori pentru că n-au înţeles, ori pentru că le este jenă. De ce?! Atunci când ceri să fii dus la Institut te afli într-un dezacord cu tine însuţi şi cu cei din jur. Fii mai clar! Să-ţi mai torn o înghiţitură. Ultima picătură să cadă la tine… Destul! Vreau să mai aleg în această seară…

Îi simt iarăşi ezitarea. Nu vrea să vorbească sau… a venit la mine cu gândul să schimbe câteva cuvinte cu un prieten şi deodată se vede pus în situaţia de a ţine o disertaţie despre Institut. Cum să-ţi explic, Dany? Fiecare dintre noi este un *Ianus bifrons* cu o faţă spre interior şi alta spre exterior, când una din feţe se „întunecă” cere ajutorul nostru. Continuă! Sunt numai ochi şi urechi! Când legăturile subiectului, adică ale elevului, cum spunem noi, încep să se rupă… pentru a evita o stare de dezacord, apatie, frustrare sau vid existenţial, apelează la noi. Scopul Institutului este profilactic şi curativ. Am fost clar? Până aici, nota zece! O întrebare? Nu cumva acest dezacord este primul pas spre psihoză? Nu. Nu e nimic patologic sau mai bine zis… este „înainte de a deveni patologic”, de aceea ţi-am spus că are un rol profilactic. S-a depăşit vechea metodă a spitalului psihiatric care era o închisoare deghizată a celor care deveneau indezirabili pentru societate. Cine a avut această idee? Michel Fontaine! El a transformat Institutul de învăţământ în actualul Institut de îndrumare şi… Cine este Michel Fontaine? N-am auzit de el? Profesor. Mare şaman! Deci… înainte galerele, temniţa, ospiciul… acum Institutul de îndrumare, educaţie şi învăţământ! Bravooo! Straşnică idee! Minunaţi sunt oamenii din Insula noastră! Nu te grăbi, Danyel! E mai complicat decât crezi! Iartă-mă. Te ascult! Ai o ţigară? Da, te rog… Îl lăsăm pe Marele şaman şi ne întoarcem la un simplu individ… Dacă între el şi societate nu e un acord perfect se produce o ruptură, o blocare a energiilor, un eşec care determină un conflict latent… la început sub forma unei apatii generale, apoi capătă un caracter exploziv. De aceea, dragă Danyel, se acţionează prin forme dirijate şi organizate pentru restabilirea acestui acord dintre individ şi societate. Fii mai clar, profesore! Se intervine prin reforme, legi, decrete sau numai asupra

individului? Se intervine prin legi, dar societatea nu poate fi modificată în fiecare zi la cererea şi nevoia oricărui individ. Nu-i aşa? Deci nimeni nu mai spune: *Vreau şi Sunt!* Se autodenunţă, devin sinucigaşi morali datorită unui linşaj educativ! Dă-mi voie! Bine, scuză-mă! Spuneam că azi se acţionează deopotrivă asupra factorilor sociali cât şi a celor subiectivi… Dacă nu vreau să fac pantoful mai mare… tai piciorul! Opreşte-te, Danyel! Iartă-mă, Tom, dar nu pot să tac! Gata! Am închis gura! Ce spuneam?… Un individ se caracterizează prin profunzimea angajării şi a libertăţii. Subiectul care şi-a alterat aceste funcţii alunecă în afara „cercului de viaţă". Societatea însă intervine şi îl ajută să se integreze în circuitul firesc de viaţă. Foarte uman, Tom dragă, dar dacă individul este permanent ajutat, dirijat, integrat, manipulat, zi de zi, ceas de ceas… nu se produce un efect contrar şi chiar se periclitează existenţa grupului şi a speciei? Nu, Danyel! Vitalitatea distribuită cu linguriţa de societate fiecărui individ-elev nu se epuizează la un moment dat? Nu se produc mutaţii în subconştientul colectiv şi nu se „îmbolnăvesc" generaţii întregi? Nu, Danyel! Societatea n-o să dea niciodată indivizilor ei atât de mult încât să-şi pericliteze existenţa! Pier exemplarele slabe, neadaptate… dar societatea va rezista. Nu ar fi însă mai simplu ca fiecare persoană să ia de la societate ce vrea, când vrea şi să dea tot atât? Nu. Ar putea să ia prea mult şi noi avem o viaţă organizată, planificată şi umană! Aha! Da. Am înţeles. În Etapa Victoriei… fiecare cu linguriţa lui! Să trecem, dragă Tom, la aspecte mai concrete. Când un subiect… Vezi! Ţi-am adoptat termenii. Oamenii nu mai sunt oameni, ci subiecţi pentru a fi trataţi la Institutul-Şcoală! Poate te angajezi la noi profesor, Danyel? Ce ai făcut cu postul de la facultate? Îţi povestesc mai târziu. Ne aflăm, iubite Tom, în momentul în care eu pun mâna pe telefon şi cer să fiu dus la Institut.

Simt o suferinţă difuză, o „jenă morală”, un inconfort social, o accentuare a spiritului critic, a nemulţumirii… „stare de conştiinţă”. Nu-i aşa? Am înţeles bine? Aproximativ… Iar tu, Micul şaman, îmi vei da drumul din Institut când voi recăpăta sentimentul de confort social, voi pierde spiritul critic, luciditatea, *conştiinţa* şi voi deveni un robot-umanoid! Ai tăcut? Gataaa! Nu mai scot nici o vorbă!

Aşa se gândea acum zece ani. Încearcă, dragul meu, să-ţi schimbi ochelarii! Altfel n-o să înţelegi nimic din ce s-a petrecut în Belle Ile. Ţi-am spus, e mai complicat decât crezi. E vorba de o nouă concepţie! O nouă gândire şi filozofie… Aşaaa! Am ajuns în clipa în care pui mâna pe telefon şi spui: Sunt Danyel Raynal. Locuiesc pe strada… Vă rog să veniţi. Sunt pregătit. Bate-te peste gură, Thomas! N-am să ajung niciodată să dau un asemenea telefon! Am fost de faţă când Micheline Rolebon… Autodenunţul contrazice instinctul de conservare… De ce te miri?! Ai să vezi cum prin noile metode inventate de Marele şaman se poate cunoaşte individul până în cele mai intime şi profunde nuanţe… până la instincte. Fii mai clar! Ai răbdare, Danyel! Subiectul este „pregătit” cu mult timp înainte de a pune mâna pe telefon: supravegherea permanentă, controlul, frica, suspiciunea, nesiguranţa toate formele terorii fizice şi psihice practicate înainte, ani şi ani, zi de zi, pentru fiecare fapt de viaţă, frază scrisă, cuvânt rostit, gest afectiv… de când eşti copil şi până mori, toate acestea plus noile metode au dat posibilitatea să se coboare atât de adânc în interiorul individului încât s-a ajuns până la nivel de instinct şi vis. Cum adică, Tom?! Aşa cum ai auzit! Este imposibil! Ne cenzurăm şi visele?! S-a demonstrat în mod practic. De aceea s-a renunţat la cenzura oficială? Când fiecare dintre noi are în cugetul său „un mic gardian al ordinii publice” care îi face semn cu degetul şi îi spune: „Asta e

bine, asta e rău”, crezi că mai e necesară cenzura? De ce ai tăcut, Danyel? Nu, te ascultam… Autodenunţul se bazează pe un vechi sentiment de culpabilitate legat de toate actele şi gândurile noastre şi în special cele care sunt în dezacord cu societatea. Foarte clar, dar… Stai! Ai răbdare! Culpabilitatea de zi cu zi duce la nevoia de eliberare prin autopedepsire şi de aici la eliberarea prin autodenunţ nu mai e decât un pas. Iar ai amuţit, Danyel? Da. Într-adevăr, a trecut mult timp de când am plecat… foarte mult. Parcă îmi spui o poveste. Nu-nu! E o poveste adevărată pe care o vei trăi şi tu. Nimeni nu scapă! E munca mea de fiecare zi. *Ideoterapie!* Ce mai e şi asta? Un sistem teoretic şi practic! Pentru a conduce trebuie să fii capabil nu numai să modifici realitatea istorică, dar chiar s-o înlocuieşti cu o „nouă realitate compusă din oameni noi”! Realismul magic din artă înfăptuit în societate, reuşesc eu să rostesc. Da. Cam aşa ceva. Acel *Magischen Realismus* de care ai vorbit într-o conferinţă îl poţi vedea cu ochii tăi. Minunată această *Islas sonantes!* E cu adevărat o insulă a „muzicii fantastice”! Ideoterapie? N-am auzit până acum? Da. Să formezi o societate cu ajutorul ideologiei… să re-modelezi şi să re-formulezi individul pentru a crea un „om al viitorului”. Vorbeşti serios, Thomas? Aprinde-ţi pipa! Văd că s-a stins. Cine a născocit această drăcovenie? Marele şaman! Profesorul Michel Fontaine! Aş vrea să-l cunosc şi eu pe acest mare ticălos. Unde s-a născut? În patria noastră fericită! Şi n-ai aflat decât zece la sută din… „producerea şi menţinerea unui sistem unic de gândire socială şi individuală bazat pe ideologie şi educaţie”. Din ce ai citat? Legea noastră de bază! Adică, Tom dragă… subconştientul colectiv e controlat şi dirijat în direcţia necesară?! Da, cam aşa ceva… M-ai dat gata, Tom! Ceva din *double pensée?* Depăşit! *Double langage!* Învechit! Un singur gând şi un singur limbaj! Vrei să spui că s-a

realizat… omul-plastilină? Denumeşte-l cum vrei… Bine, Tom, dar… cum se poate afla ce gândeşte cel de pe stradă? Cum ştii tu ce gândesc eu acum despre tot ce mi-ai spus? Lucrez la Secţia de studiu şi documentare, nu ştiu care sunt mijloacele folosite pentru obţinerea omului-plastilină… eu îţi expun rezultatele. Thomas dragă! Prietene scump! Oare e posibil să afirmi că habar n-ai ce se petrece la zece metri de clădirea în care lucrezi? Nu. Nici vorbă! Atunci? Ţi-e teamă… era să te întreb dacă ţi-e teamă că te denunţ, am uitat că nu mai e nevoie de denunţători, informatori, delatori… Ştiu, Danyel, câteva principii, nu cunosc metodele concrete. Care sunt aceste principii? Poţi să mi le spui? Se pleacă de la ideea triontică a persoanei: EU, TU, EL. Primul termen EU – unitate cu sine – este „atenuat" până la dispariţie. Rămâne unitatea dintre TU şi EL. Raportul: persoană + grup + societate. Şi astfel e refăcută unitatea triontică bazată pe elementele: TU, EL, NOI! De aceea subiectul pe care îl avem în studiu nu mai este o „aparenţă" ce se ascunde în spatele dublului gând prin deghizare, mistificare, duplicitate, ipocrizie, pervertire etc. Subiectul este o „prezenţă" care se manifestă deplin „în afară" şi „în concret". Dar a pierdut sinele, „interiorul"? Da. Exact! Robinetul vieţii e închis spre SINE şi lăsat deschis numai spre cei din jur. Bine-bine, Tom… ce mi-ai spus poate fi valabil teoretic, nu cred că s-a realizat practic! De ce taci? Conştiinţa de sine este cel mai intim şi particular element al omului, dacă l-ai pierdut eşti mort! Şi totuşi, Danyel… Cum s-a putut face aşa ceva? În Insula noastră totul este posibil, Danyel! Iartă-mă Tom, dar nu cred… nu pot şi nu vreau să cred. Mi se pare o glumă! O glumă sinistră! În locul tău aş reacţiona la fel…

Ies pe terasă, zăresc două râme, le calc cu furie, îmi place să le văd trupurile strivite. Îmi simt stupiditatea. Cotrobăi prin sticlele din colţ. Nu

găsesc nici una plină. Mă duc în bucătărie, caut şi acolo puţină băutură. Nimic! Pun un disc, ascult câteva clipe, încerc să mă calmez, mă întorc şi mă aşez în fotoliu. Am căutat ceva băutură, îi explic lui Thomas, am pus în schimb un disc, Hayden, Simfonia în Do, *Ceasul.* Aprind pipa. Fumăm în tăcere şi ascultăm primele acorduri din andante. După câte îmi amintesc, încep eu să vorbesc încercând să-mi ascund nervozitatea, cuvintele Eu, Ego, Eutimie, vin de la *eutim* adică bun, echilibrat şi *tymos*, tonus afectiv. Eutimie: cu măsură, agreabil. Dacă distrugi Eul, self-identitatea, imaginea de sine… cu ce mai rămâi? Cu restul! Adică? Proiecţia ta pe ecranul social în ochii celorlalţi, „coaja”… şi fiecare devine o oglindă a celui din faţă, fără să mai ştie cum arată el însuşi. Poate de aceea, Tom… oamenii au început să semene atât de mult între ei. I-ai văzut pe stradă? Nu mai au nevoie de uniforme, chipul şi expresia lor este uniformizată, născuţi de aceeaşi mamă şi tată: mama-Insula şi tatăl-Guvernatorul. O fecundaţie monstruoasă într-un stup cu o singură regină şi, pentru prima oară… un singur mascul! Nu-nu! Nu se poate, Thomas! Exclus! Voia ta… „Eul meu! Ei îmi smulg eul!” Cine a spus? Aş putea să-ţi amintesc că realitatea depăşeşte uneori imaginaţia, iar alteori imită tablourile lui Bosch şi Brueghel. Tu ştiai că individul este suma dintre „a fi”, adică: conştiinţă, libertate, demnitate etc. … şi „a avea”, adică: educaţie, credinţă, cultură, proprietate etc. Şterge-le pe amândouă! Glumeşti? Aşa cum eu înlătur acest pahar de care nu mai am nevoie pentru că am terminat băutura. Vrei să mă întrebi cu ce rămân? Cu această masă: uni-formă, uni-dimensională, uni-personală. Omul-masă! Consimţirea şi angajarea fiecărui om în lupta pentru propăşirea Insulei! Ai înţeles? Seninătate înţeleaptă şi mobilizare! Am fost clar? Cred că exagerezi, Tom! Deformare profesională… orice specialist are în vedere aspectele generale,

situaţiile limită… uită amănuntele, cazurile particulare care găsesc întotdeauna o cale ocolită pentru a se salva din această maşinărie modernă de distrus oameni. A! Da! Am uitat să-ţi spun că elevii care urmează cursurile Institutului au mâncare mai bună, iar salariul este redus doar cu un sfert pentru perioada de şcolarizare. Vezi! Am ştiut eu că este şi o altă explicaţie! Crezi, Danyel, că merită să fii remodelat pentru un blid de fasole şi un salariu aproape neştirbit? Sau adevărata explicaţie este… Bine, Tom! Ai dreptate, cu toate că îmi este greu… imposibil să admit. Dar cum s-a putut? De ce am ajuns aici? Sunt două „direcţii”, după opinia Marelui şaman. Prima: existenţa considerată ca unicitate irepetabilă în timp şi de o absolută originalitate în spaţiu. A doua: existenţa considerată în grupuri, serii şi tipuri general umane. Noi am adoptat-o pe a doua. Dar acest mod de a gândi neagă însăşi noţiunea de „individ”! Păi tocmai acesta e scopul! Cine vrea să afirme? Anonimatul egalitar înseamnă şi anularea adevăratelor valori pe care se bazează o colectivitate! Cine pretinde că are nevoie de aceste valori? Atunci! Cu ce rămânem? Sunt şi alte valori: sacrificiul şi eroismul într-o luptă pe care n-o cunoşti, cu un adversar inexistent şi al cărui final nu-l întrevezi… renunţarea la bucata de pâine pentru binele obştesc, acceptarea cu stoicism, entuziasm şi aplauze a mizeriei de fiecare zi pentru o fericire viitoare. Admit iarăşi că ai dreptate. Cine îşi asumă totuşi un act de gândire, de „expresie” tehnică şi artistică? Cineva trebuie să gândească cu capul pe umeri! Da. Ai dreptate. Cine este acela? Guvernatorul! Iar restul? Trăiesc în pace, linişte, mulţumire şi siguranţă… la nevoie folosesc *Ideoterapia.* Am fost limpede? Da. Totul e foarte limpede, dar… şi pentru prima oară nu mai ştiu ce să-l întreb, semăn cu *turntable*-ul din casă, pe care îl aud cum merge în gol. Simt că am ajuns la capăt, dar imediat apare întrebarea. De partea cui se află

dacă e profesor „acolo”? De ce are „voie să gândească”? Nu cumva a venit să mă spioneze? Poate nici nu există „a doua faţă a vieţii”, ci una singură pe care am început s-o trăiesc fără să ştiu…

Tăcem un timp. Se înserează. La apus, lumina soarelui izbucneşte ca o explozie sonoră lovind în geamurile casei. Ce-ar fi dacă azi nu s-ar mai ridica ceaţa şi n-aş mai auzi sirena? Nevoia de miracol într-o lume a miracolelor! apoi cu glas tare: Şi dacă cineva, Tom, îşi mai pune banala şi eterna întrebare: Pentru ce trăiesc? Care e sensul existenţei mele? Ar răspunde în felul următor: Trăiesc *pentru* propăşirea Insulei şi *am* datoria de a lupta eroic până la sacrificiu de sine. Mulţumit de răspuns? Suntem oare cu toţii bolnavi, profesore? Nu. Suferinţa noastră a trecut dincolo de durerea fizică, sufletească sau morală… e o „boală a conştiinţei” pe care o vindecăm cu ajutorul *Ideoterapiei*. Cum, Tom?! Te întreb din nou! Prin ce metode? Tortură fizică? Nu. Tortură morală, de la intimidare, şantaj, corupţie până la… Nu! Medicamente? Nu, şi glasul lui devine mai aspru, parcă ar vrea să scape de aceste întrebări prosteşti care demonstrează că n-am înţeles nimic şi în acelaşi timp îmi pregăteşte o ultimă surpriză. Nici una din metode, Danyel! şi se apropie, mă prinde cu mâna de braţ şi îmi caută ochii. De ce să-l torturezi dacă poţi să-i iei sufletul din care poţi să faci *ce* vrei şi *când* vrei?! Auzi, Danyel! *Orice vrei!...* Ai putea să-mi spui că un sistem nu poate rezista mult timp dacă se bazează pe aceste principii… Este nevoie de o înţelegere motivată pentru fiecare amănunt în parte. Da. Ai dreptate… Dar noi trăim în afara motivaţiilor şi explicaţiilor… Ne interesează numărul posesiunilor şi posedaţilor… nu calitatea posesiunii şi a celor posedaţi! Am cedat de mult timp viaţa de „aici” pentru viaţa de „acolo”, iar Margareta este o prostituată ştirbă şi bolnavă de lingoare! Şi vocea

lui şoptită, rea, răzbunătoare se opreşte brusc, apoi îşi retrage mâna de pe braţul meu şi trupul i se ghemuieşte în fotoliu, parcă ar vrea să se ascundă undeva în colţurile umbrite ale camerei.

Mă ridic, schimb discul fără mă uit ce pun. Mă întorc, mă aşez în fotoliu. Abia acum îmi dau seama că gesturile au fost involuntare, parcă aş fi fost dirijat de cineva până în clipa în care am revenit lângă el. Aprind pipa, degetele îmi tremură. Vuietul mării se aude în depărtare adus de o pală de vânt. Soarele a dispărut în norii de la orizont. Se ridică ceaţa, ştiu, simt… de fiecare dată apare odată cu un murmur, un ecou ce răzbate din cer şi din pământ… Totul aruncat peste bord! spun eu cu glas tare, vrând să mă apăr prin cuvinte de „stările şi amintirile" care au început să mă împresoare. Ştiam că viaţa nu poate rezista în afara raporturilor: existenţă-luptă, izbândă-eşec, libertate-supunere… Anulează un termen! mă întrerupe Thomas. Rămâi doar cu: existenţă, eşec, supunere. Dar supunerea, Tom dragă, starea de înlemnire, de moarte aparentă, sunt reacţiile animalului! Ce ne-a împins în animalitate? Secolele de spaimă şi moarte! Sunt oare suficiente aceste explicaţii? Suntem fiinţe speriate, Dany! Oameni-cârtiţe! Ori înţelegi împrejurările în care trăieşti şi te revolţi în dorinţa de a le schimba… ori le accepţi şi sapi un tunel îngust în pământ prin care te strecori chiar dacă treci prin noroi şi până la urmă orbeşti din cauza întunericului în care ai trăit. În fond… de ce să cerem mai mult decât putem? Îţi aminteşti povestea pe care ne-a spus-o Gérôme Laprade, profesorul de istorie? Care din ele? Cea cu Marc Aureliu. Nu, n-o mai ştiu… Invadatorii au dat drumul la câţiva lei. Marc Aureliu le-a spus soldaţilor că leii sunt doar nişte bieţi câini mai mari şi nu s-au mai înspăimântat la vederea lor. Noi nu avem capacitatea de a vedea în lei doar nişte câini. A sfida pericolul, a ne iluziona pentru o clipă şi a câştiga! Asta ne lipseşte. Suntem prea

lucizi şi prudenţi şi în fond… de ce să ne vrem altfel decât suntem? În Insula noastră tensiunile nu se mai compensează în război, religie sau… o strădanie oarecare, ci în adecvare, adaptare şi remodelare. Ne-am ucis speranţa şi bine am făcut pentru că speranţa pleacă dintr-o certitudine posibilă, iar la noi e cultivată incertitudinea dirijată, generală şi absolută. Ai avut dreptate, Tom, când ai spus că nu e atât de simplu cum pare… Hai mai bine să alergăm puţin, acum apare ceaţa… Ai nişte bascheţi? Da. Ştiam că am pe undeva…

Mă duc în debara. Caut prin dulapuri, sertare, rafturi, cutii… Deodată, mă simt proiectat în alt timp… lucruri vechi, prăfuite, locuri pe unde n-am umblat de când a murit mama… un salt vertiginos din „ficţiunea reală” din prezent în „ficţiunea din trecut” şi eu la mijloc, abandonat, eliminat… o cutie goală, o pălărie cu voaletă mov, pantofi de mireasă, perucă, evantai, şanuri pentru cizme, bască de marinar, frac, melon… Ai găsit? Da! Vin imediat! Sting lumina, ies dintr-o lume care „a fost” într-o lume care „nu există”… Mă aşez pe canapea şi încerc să încalţ bascheţii. Cum e la facultate? mă întreabă el. Ai avut emoţii la primul curs? N-am ţinut nici un curs… De ce? N-au primit încă fondul de salarii. Stau aplecat: şireturile, nodul, piciorul şi bucuria că nu trebuie să-l privesc. Puteai să predai gratuit până la… Nu e admis. Cine a spus? Georges Matrac! De atunci l-am căutat de douăsprezece ori. Ba nu e la birou, ba nu are nici un rezultat… Şi cartea? La fel. Papillon e un personaj din piesele lui Lope de Vega: intră pe o uşă şi iese pe alta. Spune că manuscrisul e la tipografie, dar el se află încă la tehnoredacţie. Of! S-a rupt şiretul. Îmi oferă bani, dar la contabilitate… Ai avut dreptate, Tom! Insula noastră nu seamănă cu nici o ţară din lumea întreagă! Nu ştiu cum să procedez! De câte ori l-ai căutat pe Papillon? De opt ori. Dublează! De ce?

Asta-i regula la noi… Mai întâi umilinţa, apoi… o eventuală rezolvare. Eşti gata? Da. Am găsit şi nişte pantaloni de trening, sunt cam ciupiţi de molii, dar… Sunt foarte buni. Hai! Stinge lumina şi închide uşa.

Ieşim în curte. Thomas face câteva mişcări de încălzire. Mă uit la el, e din nou relaxat, pare un sportiv care a ieşit să-şi facă *jogging*-ul de fiecare seară. De ce mă priveşti? Hai! Mişcă-te puţin, încălzeşte-ţi muşchii! Aş vrea să te întreb ceva? Spune… dar nu sta pe loc. Nu-ţi vine să strigi? Aşa! Să urli ca un câine? Nu un cuvânt, ci pur şi simplu să urli! Nu vrei să strigăm amândoi? Aici, în curtea mea. Nu ne poate interzice nimeni. Vecinii sunt mai departe. Punem mâinile la gură şi urlăm cât ne ţin puterile… Danyel! Băiatule dragă! Am încetat de mult timp să mai ţip… Cum poţi rezista acolo unde eşti… şi încă să mai gândeşti? Ţi se dă voie de la Primărie? Da… însă nu-mi pun nici o întrebare, nu aştept nici un răspuns şi în fiecare seară alerg patru kilometri! Bine, Tom! Poate în noaptea asta voi dormi şi eu fără somnifere. Să începem. E foarte bine! E minunat, Tom! Respiră pe nas, Danyel! Aşa! Ritm egal, pas egal! Genunchii prea sus. Aşa! Acum e bine! Să-mi spui când vrei să ne oprim. Să nu ajungi niciodată la limita de rezistenţă. Eu cred, Dany, că pentru azi e destul… Opreşte-te, Danyel! Ai auzit? Ce-i cu tine? Mă auzi, Danyel? Ce s-a întâmplat? De ce nu te opreşti?! Hei! Danyel!…

18

Ai lumină? Nu. Cum îţi petreci timpul pentuneric? Ascult muzică şi fumez… Aparatul tău funcţionează fără curent electric? Am un casetofon cu baterii. Da. Se aude. Poţi să-l faci mai tare? Smetana? Nu. Liszt. Mă inviţi la tine să ascultăm *Rapsodia a doua?* Nu sunt într-o stare prea bună… Suport greu un refuz, iubitule! Ai să-mi spui ceva, Hélène? Da. Voiam să te văd, să stăm de vorbă şi… să fac dragoste cu tine. Am fost limpede? Da. Prea limpede. Ce ai făcut dimineaţă? Ţi-ai îngrijit trandafirii? Da. Ca de obicei… Apoi? Te ascult. Am stat… Cum? Pe terasă. De ce nu te-ai dus la plajă? Nu ştiu. Şi? La prânz am fost la cantină, am adus mâncarea… Şi după-amiază? Nimic. Ai ieşit pe terasă şi ai citit? Nu. Cum?! Ai stat înlemnit atâtea ore? Da. Apoi? Am ascultat muzică. Fără să citeşti, fără să scrii?! Exact. De ce m-ai sunat, Hélène. Trebuie să-ţi repet? Acum mă mulţumesc să te aud! Altceva? Nimic. Ai devenit bănuitor. Te-am întrebat… Poate am simţit că eşti într-o pasă proastă… sau nu-mi place să stau singură pe întuneric, mă deprimă. Alo! Da. Te ascult. Ai crezut că am vreo veste? Nu. Cartea se află încă la… „biscuitul crăpat şi claponul răguşit”, cum le spui tu. M-ai auzit, Milord? Da. Încep să cred că voi pierde pariul şi va trebui să plecăm la munte. Hm? Ce zici? Vom fi chit. De ce? Şi eu am pierdut un pariu mai vechi. Cu cine? Cu mine. Nu fi patetic! Ăsta e defectul tău şi în scris! Ar trebui să ai mai mult umor, Dany-boy? Nu simţi că întunericul ne apropie, parcă am fi în aceeaşi cameră? Sunt lângă tine, pe fotoliul din dreapta. Mă vezi? Mă simţi? Tot oraşul e tăcut, adormit, părăsit… iar noi, mici şoricei, chiţăim prin beznă. Ea, şoricioaica, îi face curte, se gudură, îşi freacă blana cenuşie şi pântecelul grăsuţ… el îşi ronţăie

tristeţea şi singurătatea. Alo! Dany! Da. Mâine-poimâine te voi chema să-ţi vezi prima corectură a cărţii. Te asigur. Hai! Nu mai fi posomorât! Ce face Micheline? S-a întors de la Institut. Şi? Îşi creşte copilul şi are grijă de casă. Mai sunteţi împreună? Alo! De ce taci? Nu-mi place întrebarea. Bine, iartă-mă. Să-ţi fac eu o confidenţă? De ce? Vreau să vorbeşti cu mine… este singurul lucru pe care ţi-l cer, eşti singurul meu prieten şi acum am nevoie de tine. Hélène! Da. Te-ai desparţit de „omul tău cel nou”? Nu. E plecat… Te-ai supărat că în lipsa lui… te-am căutat pe tine? Nu. Raporturile dintre noi sunt clare. Eşti cam dur, Milord! Ce se aude? Au intrat hoţii la tine? Am schimbat caseta. Grieg? Da. Hm! Te las. Un nordic nu se poate asculta decât în singurătatea gheţurilor sufleteşti de care eşti bântuit. Noapte bună, Danyel şi… să ştii că mă gândesc mereu la tine. Noapte bună, Hélène…

Pun receptorul încet în furcă, infinit de încet… simt cele două obiecte cum se ating şi se primesc ca într-un act erotic pe care îl privesc cu invidie.

…înoată goală prin apă… se apropie de mine, mă sărută, picături de apă i se preling pe cap şi obraji, buzele par spălate de o peliculă transparentă ce-i alunecă pe bărbie şi gât… zăresc din nou telefonul, vreau să scap de el şi de acea imagine. Aud marea adusă de vânt în pauzele lungi ale sirenei. Îmi stăpânesc respiraţia, vreau să prind orice zvon de viaţă din jurul meu. Oraşul a încremenit, sau poate… au murit cu toţii? Nici un om pe stradă, nici o maşină… În timpul războiului, în intervalul dintre alarmă şi apariţia avioanelor care bombardau oraşul, era un moment de stagnare brusc-speriată a vieţii întregului oraş. Seamănă cu clipele de acum şi… buzele ei nu-mi dispar din priviri. Alarmă! Mereu alarmă în sufletele noastre! Sirena de ceaţă a înlocuit sirena din timpul războiului. Pândă, primejdie… întunericul care a acoperit casele, iar dincolo… lumina orbitoare a

unei zile cu soare la amiază şi trupul ei înalt pe plajă şi braţele înotând în apă şi privirea mea căutând-o prin valuri şi buzele ei zâmbind, zâmbind… la geamul vagonului mi-a spus: poate n-o să te mai văd niciodată, apoi şi-a lăsat fruntea şi mi-a şoptit: tu m-ai ajutat să plec… sirena, sirena de alarmă, sirena de ceaţă, stare de război fără război şi fără avioane pe cer, stare de asediu a unei cetăţi asediate din interior, cu porţile deschise doar spre mare, de unde nu mai vine şi nu mai pleacă nimeni…

Aprind lanterna. Fâşia albă întinsă pe ciment. Mă duc în bucătărie şi încerc să-mi pregătesc ceaiul. Privesc flacăra aragazului. Când va înceta să mai ardă? Aud telefonul sunând pe terasă. Sting aragazul. Mă împiedic de un scaun. *Merde!* Bâjbâi cu lanterna prin casă. Alo! Da. Cine-i? Eu, Victor. Ai lumină? Nu. Ce faci? Pregăteam un ceai. Alo! Ce-i cu tine, Danyel? Ai o voce… De ce te-ai dat la fund? Am aşteptat telefonul tău, aşa mi-ai promis. Alo? Da. Mă asculţi? Da, Victor. Am fost ocupat… cartea, catedra, micile mizerii de la început. Tu ce mai faci? Muncă şi iar muncă! Revista, câteva articole, o poezie-două. Hai! Ieşi cu cărţile pe masă. S-a întâmplat ceva? Nu, dar… n-aş vrea să umblu cu cioara vopsită. Am aflat că eşti membru al Ligii. Da. Faci parte din Conducerea brigăzilor de ordine. Da. Cum da?! Aşa cum ai auzit. Altfel cum aş fi putut că conduc o revistă literară şi scrie poezii! Vorbeşti serios, Victor? Crezi că-mi arde de glume pe întunericul ăsta? Ai amuţit? Aş da o lună din viaţă să-ţi văd mutra în clipa asta! Altă întrebare? Alo? Danyel? Da. Vrei să mai vorbim? Da… Este adevărat că ai venit la mine imediat după ce am sosit… deoarece aveai o misiune? Da. Să afli ce intenţii am? Ce am adus în geamantane? Pe cine vreau să caut? Dacă sunt periculos sau… Nu. Nimic din toate câte ai înşirat. Voiam să accepţi invitaţia celor care te-au primit la gară… Altceva? Plăcerea şi bucuria de a

revedea un vechi şi bun prieten! De ce nu mi-ai spus că ai această sarcină? N-ai fi înţeles… Nu voiam să te indispun de la început. Ţi-am acordat timpul necesar… N-ai de ales, Dany! Cum adică? N-ai altă soluţie, Milord! Există o singură cale, cea aleasă de toţi şi pe care o vei adopta şi tu. Nu sunt de acord! Bine. Nu te contrazic… Eşti sincer sau cinic? Şi una şi alta! Pentru a scăpa de complexe şi a-ţi impresiona adversarul? Nu am complexe, Danyel! Şi tu nu-mi eşti adversar… Îmi fac doar datoria ca un membru devotat al Ligii şi ca un vechi prieten. Atâta tot! Nu înţeleg cum poţi să stai de vorbă cu mine, apoi să întocmeşti un raport? Vei înţelege mai târziu. Ştii de ce ţi-am dat telefon? Te plictiseai pe-ntuneric. Nu. N-ai ghicit. Vrei să mă tragi de limbă pentru alt raport? Nici asta! Vreau să te întreb dacă ai fost la Colegiul superior? Nu. N-am fost şi nici nu am de gând să-i pup în cur p-ăia… aşa cum faci tu pentru a avea o revistă, a publica o carte…

Vorbeşte. Nu-l mai aud. Aprind lanterna, plimb fascicolul de lumină prin casă. Când eram copil mă distram la fel, după ce mă culcam mă jucam cu lanterna sub plapumă. Era un univers pe care îl descopeream în fiecare seară… Ajung în dreptul rafturilor cu cărţi şi discuri. Sunt câteva sute, o mie, dacă nu mai mult… Pot să rezist tot atâtea zile câte cărţi şi discuri am, apoi le iau de la început. Un disc pe zi, câteva pagini de lectură, carnetul cu note pentru viitoarea mea carte şi două somnifere la culcare! Alo! Da. Te-am convins, Danyel? Te vei duce la Colegiu să le spui doar bună ziua? Nu. De ce? N-am nici un motiv. De ce taci? Mi-a venit o idee. Mă duc mâine! Vorbeşti serios? Ştii că n-am umor. Te felicit! Dai mâna cu câţiva oameni şi schimbi o vorbă cu ei… Stai! Nu mă duc la Colegiu! Dar unde? Ghiceşte? Păi unde dacă… La Guvernator! M-a invitat, nu-i aşa? Dar mai întâi la Colegiu şi numai după aceea… Şi ce se va întâmpla dacă voi încălca ritualul? *Sans*

blague, Danyel! Nu glumesc, Victor! Mâine cer o audienţă la Guvernator. Cum de n-am făcut asta până acum? Papillon, Matrac, Vanghelis, Don Ignatio şi tot şirul de gâşte afumate nu făceau altceva decât să execute ordinele lui! Nu-i aşa? Mă duc să fac o baie, Victor! Mâine vreau să fiu curat în faţa *leader*-ului. Stai, trăznitule! Să-mi dai un telefon după ce te întorci şi să-mi spui ce ai făcut. O.K.!

19

…din nou în Piaţa centrală. Înainte veneam rareori aici, acum „bat drumurile cu jalbe pe la autorităţi”. Trec prin faţa clădirii Colegiului superior. Unde sunt porumbeii pe care i-am văzut de la fereastra lui Hélène? Au dispărut! Crescătorul de porumbei a avut dreptate, au fost omorâţi… Azi nu trebuie să ocolesc pe trotuarul vecin, merg drept, cu paşii apăsaţi, siguri, îmbrăcat cu un costum de sărbătoare şi pantofi de lac cumpăraţi de la Paris. Primăria-Cetate cu „turnuri şi creneluri” mă aşteaptă greoaie şi sfidătoare. Încerc să-mi fac curaj, simt priviri care mă pândesc de la fiecare colţ. Sunt oprit, legitimat, întrebat, controlat de către poliţiştii care patrulează peste tot. Arăt legitimaţia, invitaţia, dau explicaţii şi reuşesc să-mi păstrez calmul. Numele meu este transmis prin aparatele agăţate de gât, zgărzi groase, vorbitoare; nu m-ar mira să aud un lătrat de câine. Nu-mi pierd răbdarea, accept aceste formalităţi poate fireşti unei întâlniri cu *leader*-ul oraşului şi al Insulei. Mă opresc în faţa intrării – destul de modestă – rezervată celor invitaţi sau cu treburi de serviciu. Citesc în ochii poliţistului – care îmi studiază invitaţia şi legitimaţia – că primirea a fost confirmată. Sunt condus de un membru al Brigăzilor de ordine. Stăm în cuşca liftului ce urcă cu iuţeală prin faţa cifrelor înscrise în dreptul etajelor. Nu vorbim, nu-i caut ochii, nu simt în el o prezenţă omenească, îi văd nasturii de metal ai bluzonului care strâng stofa pe pieptul bombat, de carton. Liftul se opreşte brusc în dreptul etajului cinci, parcă mi se sparge în gură punga de aer a unui peşte mort. Înaintăm pe un culoar spaţios luminat de candelabre. Paşii noştri au acelaşi ritm, am impresia că sunt un soldat alături de alt soldat şi instinctiv schimb pasul şi

duc mâna la nasturele hainei să văd dacă nu e cumva de metal. Ne oprim. Deschide uşa cu o politeţe rece şi mă predă unui civil, bănuiesc că e şeful de cabinet. Sunt invitat să iau loc pe scaun. Nici un cuvânt, acelaşi aer tainic, grav, conspirativ. Şeful de cabinet se duce în încăperea alăturată pentru a-mi anunţa sosirea. Rămân singur. Abia acum văd un bărbat la masa din dreapta, nu dă semne că trăieşte. Minute lungi de aşteptare. Vreau să-mi adun gândurile, să nu mă las impresionat de acest „ritual al primirii" care face parte dintr-o stratagemă mai generală: intimidarea şi supunerea în faţa „însemnelor puterii". Încerc să-mi rememorez ideile principale, să-mi fac un plan, să prevăd cum se va desfăşura întrevederea. Până acum, pe unde am umblat, cu cine am vorbit, nu am simţit niciodată nevoia de a-mi pregăti gândurile, cuvintele… Iată! Autocenzura şi frica au început să funcţioneze automat, semn că mă acomodez, că reintru în obiceiurile locului, în pielea celui pe care l-am părăsit în urmă cu unsprezece ani. Mă ridic de pe scaun, mă apropii de fereastră, caut marea… n-o găsesc. E prima oară când văd „Salonul de marmură" din acest loc, de obicei îl priveam de pe trotuarul învecinat. Hm! Ce uşor se poate schimba perspectiva! Aud uşa deschizându-se. Întorc privirea, şeful de cabinet e surprins că nu mă găseşte în acelaşi loc; îmi face semn să-l urmez. O încăpere spaţioasă, elegantă, rece, ferestre înalte; o masă lungă cu scaune de o parte şi alta şi un birou greoi cu un jilţ comod. Nimeni. Surprins, derutat… Mă opresc. Pe peretele din faţă un tablou de mari proporţii: Întemeietorul statului, primul pescar care s-a oprit pe această insulă stâncoasă. Păpuşa de lemn e mult înaintea mea. Încerc să-l ajung. Intrăm într-o încăpere mai mică. Ne oprim, rămân la câţiva paşi în urma lui. Fotolii comode, canapele, covoare groase, ferestre deschise, perdele mişcate de briză, marea pe care nu o văd dar o simt în depărtare.

Înţeleg că este biroul particular al Guvernatorului în care locuieşte aproape tot timpul. Mi s-a rezervat o primire specială, îmi zic. Mă simt flatat şi parcă mai destins. Nici un zgomot, nici un cuvânt, aceeaşi tăcere apăsătoare. Lumina puternică a dimineţii mă face să observ cu întârziere că şeful de cabinet a dispărut izgonit parcă de un magician. Pe fotoliul din dreapta, întors aproape cu spatele spre mine, se află… Acum îi văd clar profilul şi mâna stângă. Clipă de linişte. Aud vântul cum leagănă perdelele. Mâna se ridică, duce o ceaşcă la buze. Încă nici un cuvânt. O rază de soare sclipeşte în porţelanul ceştii care devine aproape transparent. Abia acum se întoarce spre mine şi îmi face semn, fără nici un cuvânt, să iau loc în fotoliul din faţa lui.

Hm? Cum e? mă întreabă el cu vocea puţin răguşită a unui vechi fumător; aer apropiat, chiar prietenesc şi o nuanţă de umor, parcă ar fi vrut să-mi spună: Hai! Nu mai fi necăjit. Nu e dracu atât de negru cum crezi! Ştiu că şi aceasta e o strategie: dezarmare, iluzionare şi chiar încredere. Fumezi? şi deschise o cutie cu ţigări de foi. Nu. Mulţumesc. Am pipă! Scot din buzunar tutunul şi bricheta. Îşi aprinde o havană. Stăm amândoi şi fumăm în tăcere ca doi vechi prieteni care s-au întâlnit pe terasa cafenelei „Corbul de Aur" şi în curând vor fi serviţi de „Piticul cu inele". Îmi place! Zău că-mi place Guvernatorul nostru! Are un farmec şi e cuceritor! Şi eu am fumat pipă când am fost pescar, spune el şi aruncă fumul într-o parte. M-am lăsat, nu mai am timp pentru aceste mici… cum să le spun? Curăţat, desfundat, îndesat tutunul, aprins de câteva ori. Eu am ales pipa, domnule Guvernator, tocmai pentru acest ritual al gesturilor pregătitoare care mă calmează şi odihnesc, îi răspund eu încercând să glumesc, dar şi cu intenţia de a stabili ce ne desparte şi ce ne-ar putea apropia. Nu-mi răspunde, trage din havana lungă şi groasă, parcă ar vrea să-mi „arate" ceva ce n-am

înţeles până acum, aruncă fumul spre fereastră fără nimic arogant, cu un aer de siguranţă şi putere în tot ce face chiar atunci când tace. De ce te uiţi aşa la mine? mă întreabă el prinzându-mi privirea. Voiam să ştiu dacă semănaţi cu cel din fotografii, şi glasul îmi sună la fel de relaxat, apropiat, egal cu el, chiar cu o vagă urmă de bună dispoziţie şi umor. Şi? Este o oarecare deosebire, spun eu zâmbind. Sunt mai bătrân, nu-i aşa? Ziariştii pun fotografiile de acum câţiva ani! şi râde încet. Vor să par mai tânăr… şi eu nu mai sunt tânăr de treizeci de ani! şi abia acum râde deschis, puternic, cu poftă. Este al treilea om pe care l-am auzit râzând din toată inima în oraşul nostru. Primul a fost Georges Matrac, al doilea crescătorul de porumbei şi al treilea … Şi eu te ştiu! şi scutură încet havana într-o scrumieră de argint cu aceleaşi gesturi calme, chiar elegante care se armonizează cu poziţia relaxată a trupului aşezat comod în fotoliu. Pe mine? sar eu surprins. Da-da! De ce te miri aşa? Mi-au adus ziarul în care era fotografia… şi un articol, când ai primit un premiu în străinătate. Eşti la fel… doar barba ţi-a albit puţin. Şi? mă întreabă el, parcă nu ne-am fi văzut de două zile şi vrea să ştie dacă am găsit cafea sau fructe. Bine! Strălucit! şi abia acum privirile noastre se întâlnesc. Niciodată n-am întâlnit ochii unui condamnat la moarte care îşi permite să trăiască în voie şi chiar să se amuze. Surprins, derutat, mă ascund în spatele fumului de pipă din care trag cu nesaţ. Cap de tip asiatic tăiat într-o bucată de lut ars apoi ţinut în ploaie, obrajii lăsaţi, carnea flască, cearcăne adânci cu două pungi vineţii sub ochi; umeri laţi, puternici, acum slăbiţi de bătrâneţe, mâini de pescar ca două vâsle, cu degete groase, descărnate şi unghii sidefii, strălucitoare, frumoase. Şi ochii, două păsări negre ascunse în orbitele adânci păzite de urechile mari, dezlipite de cap, parcă ar încerca să asculte şoaptele şi ecourile lumii. La ce te gândeşti?

Întrebare şoc! M-a simţit fiara! La dumneavoastră! spun eu trăgând din pipă. Şi? Mereu acest „şi” care presupune o legătură, dar pentru el e de fiecare dată un început. Vreţi să vă spun sincer, sau să improvizez? Sincer… de aceea te-am invitat, altfel puteam să stau de vorbă cu un prost de la Primărie. Mă uitam cum arătaţi şi mă gândeam să scriu o carte despre această întâlnire. În ce carte? Nu ştiu încă… Aha! Până acum n-a îndrăznit nimeni, în afară de laudele şi osanalele pe care le ştii, dar alea… Mi-au făcut nişte tablouri, adică picturi, înţelegi? Nişte porcării, parcă aş fi un domnitor care descalecă de pe cal! Dar d-astea, cum le ziceţi voi… descrieri în cărţi nu mi-au fost făcute! Ton autoritar, răspicat, ca un avertisment. Nu-i este îngăduit oricui! subliniază el. Înţelegi? Dar dumneata – glas brusc schimbat – mare scriitor şi profesor… cine ştie? Nu-şi continuă fraza, înţeleg că nu mă refuză, dar nici nu-şi exprimă acordul. Văd că mi-ai trimis un memoriu! şi arată cu degetul spre mapa de hârtii pusă pe măsuţa de lângă el. Mi l-a adus tâmpitul ăla de secretar! Hm! Nu m-a lăsat în pace până nu l-am citit. Mi l-a vârât sub ochi de câteva ori… că spui „lucruri tari la adresa Primăriei”. Atunci am vrut să aflu şi eu ce se poate spune atât de tare şi… l-am citit. Nu-i rău scris! Nu-i rău! şi bate cu degetul în măsuţă; prima falangă a arătătorului – puţin întoarsă în jos, o veche fractură prost sudată – pare un cioc de pasăre care încearcă să ciugulească cuvintele de pe coala de hârtie. Înainte de a discuta – loveşte din nou cu degetul în masă – să luăm o gustare. E ora zece. Aşa! Un fruştuc!…

Apasă pe soneria ascunsă sub mânerul de lemn al fotoliului. Doi bărbaţi apar imediat, parcă ar fi aşteptat în spatele uşii, fiecare ţine câte un platou în mână, al treilea aduce băuturile şi aşează tacâmurile. Tăcuţi, cu mişcări iuţi şi sigure. Îmi place „primirea”, dar nu vreau să cad în cursa pe care mi-o pregăteşte cu fiecare gest şi cuvânt.

Ritualul seducţiei? Sau îi este foame şi eu sunt un biet pretext. Serveşte-te! Nu aştepta să te invit! Întinde mâna spre platou, rămâne o clipă nedecis, apoi cade vertiginos ca o pasăre răpitoare care şi-a ales din înălţime victima. Mănâncă cu poftă, înfundă în gură bucăţi mari de peşte, carne friptă, carne tartar şi iarăşi peşte şi icre, parcă n-ar fi mâncat de câteva zile. Îi aud respiraţia şuierătoare în paharul din care bea îndelung, apoi îşi şterge buzele cu un şervet, gest elegant, calm, satisfăcut; şervetul îi alunecă de pe genunchi ba pe marginea fotoliului, ba jos, e ridicat imediat de omul-umbră care stă în spatele lui. Îşi toarnă singur în pahar. De mine parcă a uitat. Se comportă firesc, chiar dacă pare un pescar în timpul cinei pe vapor – atitudine rar întâlnită la cei din oraş, care sunt „făcuţi”, pre-făcuţi, pre-fabricaţi. Iată primul om liber! îmi spun eu privindu-l cu uimire.

Ei! Ia să vedem ce ai scris aici? spune el ridicându-se de la masă fără să mă întrebe dacă am terminat sau mai vreau să beau un pahar cu vin. Se îndreaptă spre fotoliile aşezate în „rotonda” încăperii de unde se poate vedea oraşul, faleza, portul şi marea. Mers ferm, surprinzător pentru vârsta lui, paşii puţin legănaţi, de marinar, umerii aduşi, costum bine croit, elegant dar cam larg pentru trupul slab, pantofii ca nişte opinci pentru cel care i-au degerat cândva degetele de la picioare. Ai fost la Georges Matrac de 24 de ori şi la Alexandre Papillon de 21 de ori – citeşte el în memoriu – cu toate că ţi-au spus că ai primit aprobările necesare pentru obţinerea unei catedre şi publicarea unei cărţi. Buni băieţi, n-am ce zice! Ai rupt ceva pingele! Noroc şi bine… te-am cunoscut! şi ridică paharul. Te întrebi – bate cu degetul-cange în hârtiile pe care le ţine în faţă – de ce ai fost tratat în felul acesta? De! Aşa îţi trebuie… Cine te-a pus? Ce vreţi să spuneţi, domnule Guvernator?! îl întreb eu uimit de hazul pe care îl face. Ţi-am trimis doi emisari cu flori la

gară… te-au primit ca pe o adevărată vedetă de cinema cu care se mândreşte oraşul. Te-am invitat încă din prima zi, dar n-ai venit să-mi faci o vizită, aşa… ca la o gazdă care te aşteaptă cu flori! glas ironic, dojenitor, aspru. Nu-i nimic! am zis eu. Aştept! Până la urmă o să-mi bată la uşă! Ai apărut în ziare, reviste, televiziune, radio… toţi au vorbit de întoarcerea „celui mai de seamă om de cultură din Insula noastră”! Tam-tamul de rigoare! Te mint? Exagerez? Vezi că nu mă poţi contrazice… cu toate că mi-ar fi plăcut. Zău! Te saturi, domne, să ai dreptate tot timpul! Să auzi de fiecare dată: „Da. Am înţeles. Aşa vom face domnule Guvernator!” Mai vrei şi tu să auzi pe cineva care îţi spune: „Nu. E imposibil! Până aici!” şi râde puternic. Mă feresc de ochii lui, nu numai că n-aş rezista fixităţii lor dar am senzaţia că la rândul meu aş comite un act de violare a unui teritoriu care nu-mi aparţine, o indiscreţie dusă până la indecenţă şi vulgaritate, ca şi cum de fiecare dată când ochii noştri se întâlnesc aş deschide o uşă în spatele căreia s-ar petrece un incest, o crimă, un viol în grup… Şi acum – continuă el cu glas schimbat, blând, binevoitor – ai ajuns la ananghie şi ţi-ai zis să apelezi la „ăla mare” şi arată cu degetul-cange spre tavan. Ăla mare din palatul de marmură! cum ziceţi voi. Am dreptate! Bravo! Eşti aşa cum te vreau! Îmi placi! şi în vocea lui simt ironia faţă de viitoarea victimă cu care îi place să se joace. Cei doi emisari care au venit la gară m-au invitat la Colegiul superior! spun eu nu pentru a mă justifica, ci în dorinţa de a elucida un amănunt care a devenit important. Dar de mine?! De mine nu ţi-au spus nimic?! Nu. Păi nu conduc eu Colegiul superior? Nu ştiam „aluzia”?! Dar vreun prieten, coleg, cineva… nu te-a sfătuit să-mi faci o vizită? Apariţia ta în gazete, reviste, televiziune, radio… cine a aprobat-o? Nu le-am considerat ca pe o favoare, domnule Guvernator, ci ca un drept câştigat pe baza unei munci de ani de zile! Vezi!

Aici greşeşti, profesore! Nu! Milord! Aşa ţi se spune între prieteni! De unde ştiţi? Îl întreb eu siderat. Am aflat… şi bate aerul cu degetele lui descărnate, ca o creangă uscată, vrea să-şi amintească numele celui care… A! Da! Redactorul-şef, Victor Labry! Amuţesc ţintuit în fotoliul cu spetează înaltă; simt degetele-cuie pe gât, piept, pântece… aceeaşi senzaţie pe care am trăit-o în ziua în care am aflat că o scrisoare trimisă printr-un prieten şi adresată Michelinei a fost reţinută la vamă, scrisoare în care vorbeam despre mine şi despre coşmarurile prin care treceam. Deci… aveai dreptul să ţi se facă publicitate! Să ocupi o catedră şi să publici un roman. Nu-i aşa? Aplec din cap. Dreptul tău? Lasă-l, mi-am zis eu. Treacă de la mine. E un artist. Până la urmă va înţelege… Nimic! Îţi vedeai mai departe de florile din grădină şi pescuitul în mare. Şi totuşi, domnule Guvernator – îndrăznesc eu să-l opresc – avem în ţară legi care asigură fiecărui individ anumite drepturi! Ce drepturi profesore? Să le aud şi eu! Dreptul la viaţă, întrunire, cuvânt, artă… Cine te contrazice?! şi rămâne brusc pe gânduri, expresie ce contrastează cu starea voios-febrilă de până acum. Când aud cuvântul „artă” mă duc cu gândul la… corurile pescarilor, cântecele ciobanilor din munţi sau la picturile olarilor din Sud… Le înţeleg mai bine, profesore! Le simt mai aproape de sufletul meu. Masele largi sunt prezente… nu mai e vorba de un singur scriitor, pictor sau muzician, ci de zeci şi sute de pescari, olari sau crescători de porci. Înţelegi? Parcă n-ai mâncat nimic? sare el brusc la altă idee. Vrei să-ţi aducă ceva? O îngheţată? O cafea? Nu. Mulţumesc, bâlbâi eu. Bine, cum doreşti… sau poate un coniac? şi în clipa aceea apar din nou cei doi oameni-umbre care aduc pe tăvi ceşti mari cu cafele, sticle cu coniac franţuzesc şi ceai. Uite ce spui aici! şi arată spre memoriul pe care îl ţine în mână fără se le dea nici

o atenţie celor care se rotesc în tăcere în jurul nostru. Uite ce spui aici! repetă el. Da-da! Frumos! N-am ce zice! „Individul nu mai acceptă neşansa, întâmplarea, eşecul, suferinţa sau destinul determinat de cauze istorice, sociale sau geografice.” Splendid! Da-da! Iar aici… „Menţinerea puterii cu ajutorul Brigăzilor de ordine şi al Ligii nu mai justifică un sistem care se consideră că emană de la…” Eşti împotriva Ligii, profesore? Hm? Ce idei? Uite ce minunăţie ai scris! „…abuzuri, corupţie, apatie, nesiguranţă, lipsă de perspectivă, confuzie de valori… atmosferă de pândă, goană, arţag, şicană, delaţiune…” Bravo, profesore! Ha-ha! Frumos! Da-da! N-am ce zice! Frumos ne mai încondeiezi! şi lasă încet paginile pe masă cu un aer absent, nici cel puţin contrariat sau enervat, parcă şi-ar fi amintit ceva mult mai important şi n-ar vrea să uite. Acum câteva zile – şi îmi face semn să beau o cafea sau un coniac – am citit un studiu în care se spunea că dacă şobolanii nu dorm câteva zile şi nopţi… mor! Nu pentru că nu s-au odihnit… ci pentru că n-au visat! Ai auzit, profesore! Dar de ce nu bei un coniac? Te rog! Aşa! foarte bine. Noroc! Cum îţi spuneam… Noi, adică Liga, Brigăzile de ordine şi Institutul putem să facem în aşa fel să nu mai visezi… nici în somn şi nici în realitate, pentru că tot ce ai scris acolo sunt vise, profesore! Visele unui scriitor care pot fi valabile în cărţi, dar nu în viaţa noastră. Ai uitat unde te-ai întors? Ai uitat că noi construim o societate a viitorului? N-am uitat nimic, domnule Guvernator, dar viaţa pe care am găsit-o în acest oraş nu mai seamănă nici cel puţin cu cea lăsată la plecare. Nu seamănă cu nici o ţară din toate prin care am umblat în lumea largă! Este nevoie, domnule Guvernator, de schimbări, reforme şi legi noi… Da-da! mă întrerupe el fluturând mâna-creangă. Poate ai dreptate, dar să revenim la cazul tău, profesore. Vrei o catedră şi o carte? Nu-i aşa? Înţeleg că nu aveţi nevoie de

mine? Se poooate, profesore?! Ce îmi cereţi în schimb? Abia acum ai înţeles că trebuie să dai ceva în schimb?! râs puternic, mărul lui Adam face de câteva ori cursa în sus şi în jos, parcă s-ar fi înecat, apoi ia ceaşca cu cafea, pune o linguriţă de frişcă şi se sprijină de rezemătoarea comodă a fotoliului. Gândeşti bine, profesore… dar puţin cam târziu. Nimic pe gratis! E adevărat. Cartea şi catedra contra… Nu-i aşa? Cum îi spune? Cui? Cărţii? *Gânduri pentru mai târziu*. Hm! Frumos titlu!…

Tace. Gustă din cafea, pune ceaşca pe măsuţă, ia un pahar cu coniac, îşi înmoaie buzele şi savurează lichidul de culoarea bronzului ce străluceşte în paharul de cristal cu picior subţire, apoi deschide ochii şi îi împlântă în mine. Dă-mi o idee, profesore! Ia să te văd! Ce să-ţi cer? Eşti plin de idei! şi arată cu mâna spre memoriul de pe masă. Un poem închinat Guvernatorului! răspund eu preluându-i ironia. Nu. Prea puţin! Reportaje din viaţa pescarilor sau a muncitorilor industriali? N-ai ghicit profesore! Puşcăria? Pentru un scriitor ca tine? Hm?! Ţi-aş face un imens serviciu şi o publicitate mondială! Încadrarea în Ligă şi în Brigăzile de ordine? Nu, cu toate că nu ţi-ar strica, dar… Institutul? Nici vorbă! Nu mai ştiu, domnule Guvernator. Ce-ar fi să scrii o carte despre cei care muncesc la Ferma de porci? Un reportaj? Nu-nu! O carte întreagă, una d-aia, cum îi zice? Una groasă… Un roman despre porci? Nu numai… ci despre fermieri, zootehnicieni, medici veterinari. De ce taci? Ce-i mutra asta profesore?! Ai văzut vreodată cum fată o scroafă? Îi aruncă, domne, ca pe o ţeavă de puşcă şi îi proiectează la câţiva metri! Da-da! Unul după altul! Pac! Pac! Pac! Formidabil, profesore! Un miracol al naturii! Ce zici? Nu te-ar interesa? Sau vrei să te iau aici, lângă mine… să-mi scrii discursurile? Am nevoie de un om inteligent. Cred că ai aflat că oamenii de ştiinţă şi cultură din oraşul nostru lucrează în aripa

dreaptă a Primăriei? Acolo au laboratoare, biblioteci… M-am săturat însă de intelectualii mei care folosesc mereu aceleaşi idei, fraze şi cuvinte! Hm? Ce zici? Nu mă pricep, domnule Guvernator. Regret. Discursurile şi porcii nu sunt specialitatea mea. Eu predau literatură. Hm! Hai că ne-am jucat destul! ton schimbat, sec, dur. Vreau să pleci, profesore! Unde? sar eu cuprins de o revoltă inconştientă. Acolo unde ai fost până acum. De ce te-ai întors? Cum-cum de ce? mă bâlbâi eu. Aşa cum ai auzit. Cei care te-au întâmpinat la gară… nu ţi-au spus să stai o lună, două, trei, apoi… Încă de atunci gândeaţi aşa? Da. De ce te miri? Ce rost a mai avut toată comedia cu postul şi cartea?… Cum ai fi venit aici? Aţi bănuit că pot fi pentru ceilalţi un exemplu de nesupunere? Nuuu! Doamne fereşte! Nimeni nu mai poate fi exemplu pentru nimeni! Noi ne bazăm viaţa pe alte principii! Totuşi, nu eşti încă un oarecare… profesor, scriitor cunoscut în lumea largă. E puţin? Aţi spus „încă”? Da. Credeţi că voi deveni „un om al viitorului din Insula Victoriei”? Ei! De asta nu mă îndoiesc, dar… De aceea te sfătuiesc să pleci. Îţi fac o mare favoare! Îmi eşti simpatic. Poţi să te întorci când vrei, îţi vizitezi prietenii, rudele… stai o lună, două, apoi pleci din nou la Paris, Milano, Veneţia… Hm? Ce-i rău? Nu cred. Te cultivi, înveţi, scrii ce vrei, despre cine vrei… iar noi ne mândrim cu o personalitate ca tine care s-a născut în Insula noastră. Toată lumea e împăcată: şi tu şi noi! E greu să rezist la favoarea pe care mi-o faceţi, domnule Guvernator… dar dacă nu vă mai cer nimic? Adică? Renunţ la catedră şi carte… pot să rămân? De ce? Am îmbătrânit umblând, vreau să trăiesc câţiva ani în casa mea… Ce o să mănânci? Am nişte bani puşi deoparte, poate vreo traducere în străinătate… Se vor termina! Voi munci… corector într-o editură, tipograf, muncitor, am practicat multe meserii. Nuuu! Nu se poate! Un scriitor să muncească într-o tipografie?! Nu e

drept. Ce vor zice ăia din Metropolă? Şi dacă rămân… ce mi se va întâmpla? Nu ştiu… dar te vei distruge singur. Cum adică? Sau poate ar fi bine să rămâi? Eu ştiu? Ce vreţi să spuneţi, domnule Guvernator? Vei cere să mergi la Institut, apoi vei intra în Ligă, în Brigăzile de ordine… Poate nu e rău să rămâi, dacă aşa vrei…

Tăcem amândoi. El îşi soarbe cafeaua, eu încerc să-mi revin; mototolesc la întâmplare un şerveţel de hârtie pe care l-am găsit pe masă, îl aşez la loc puţin ruşinat, încurcat, umilit şi uimit de alternativele propuse. Aş vrea să vă spun ceva, domnule Guvernator, încep eu să vorbesc stăpânindu-mi vocea pe care o vreau egală şi sigură. Te ascult, profesore! şi ridică ochii spre mine; pentru prima oară rezist. Înainte am făcut de prea multe ori ce mi s-a ordonat. Am fost un om ascultător, supus, tăcut… Tatăl meu a murit în închisoare. Da. Ştiu. Acum eu, la aproape cincizeci de ani, nu mai accept să fiu constrâns să fac altceva decât ceea ce vreau. Mă înţelegeţi? Da, profesore. Ai dreptate. Eu am crezut că-ţi fac un bine, dacă vrei să rămâi… Încă ceva, domnule Guvernator. M-am săturat să-mi tot pun pielea la adăpost şi să trag obloanele. Există o „perioadă a riscului necesar” când vrei să arunci totul peste bord şi s-o iei de la capăt! Sunt curios… teribil de curios să văd ce se va întâmpla cu mine?! Minunat! Minunat, profesore! Ce aţi zice, domnule Guvernator… am văzut că sunteţi un om deschis, m-aţi tratat ca pe un prieten… ce aţi zice dacă aş juca totul pe o „singură carte”? Nimeni, profesore, dar absolut nici un individ nu a câştigat atunci când şi-a jucat viaţa pe o singură carte… mai ales într-o dispută cu puterea! Da. Aveţi perfectă dreptate! Dar asta o spun toţi cei care n-au încercat nimic pentru a afla… nu dacă puterea poate fi înfrântă, ci cât rezistă puterea în faţa unui individ care ţine în mână o carte? Cât rezistă cel care exercită tirania istoriei şi cel care o suportă, cum

spunea un prieten! Şi ce rămâne până la urmă din cartea celui care o ţine în mână ca pe o… O cruce, ai vrut să spui? Nu. O Biblie? Nu! Puneţi-le împreună. Credinţă şi statornicie… Nu-i rău ce spui, cu toate că pentru mine e puţin neclar… Nu te îndemn să afli, eşti de pe acum învins! Nici nu mi-ar plăcea să câştig, mă interesează *cum* voi pierde şi ce voi „vedea atunci”? Vorbe frumoase, profesore! Ţi-am spus că-mi placi, te stimez pentru toate cărţile scrise, de aceea te-am primit azi… Faci cum vrei! Eşti liber! Înainte de a pleca să bem un coniac. Gustă din ăsta! *Martell Medaillon!* Straşnic! Ce zici? Eşti un intelectual de rasă, profesore! Un om cu carte… Eu sunt un om de acţiune, un om al faptei. Spune-mi un cuvânt care să rezume totul! Ce anume? ce înţelegeţi prin „totul”? Ce suntem noi şi ce ne înconjoară. De ce taci? Viaţă, spun eu după un timp. Al doilea? Fiinţă. Hm? Al treilea? Credinţă. N-ai zis Dumnezeu? Nu… dar îl cuprinde. Al patrulea? Fraternitate. Al cincilea? Conştiinţă. Al şaselea? Putere şi revoluţie. Stai! Opreşte-te! Ce ar fi să pui pe primul loc ce ai aşezat pe ultimul? Aceasta e adevărata ordine, profesore! Şi şterge chestia aia… Cum i-ai zis? Conştiinţă! Da. Miroase urât! Mai bine şterge totul şi lasă numai ce ţi-am spus! Ai uitat moartea, profesore! Cum se poate? De ce nu răspunzi? La ce te gândeşti? Din nou aceeaşi întrebare pe care mi-a pus-o şi la început… *Ochii lui*, doi crabi cu foarfeci care încearcă să se apropie de degete să mi le reteze cu o singură mişcare în clipa în care voi ţine în mână creionul cu care o să scriu despre el şi despre această zi. Îmi retrag încet mâinile şi le vâr în buzunare. Le simt reci, de gheaţă, deja moarte. De ce taci profesore? îi aud din nou glasul parcă din depărtare. Vreţi să vă spun ce gândesc? Sau să improvizez ceva la adresa Guvernatorului care „nu va muri pentru că trebuie să ne conducă până la Victoria finală”? Ei! Cine te-ar crede, profesore?! Lasă-i pe poeţii noştri

să ne preamărească! Lasă-l pe Victor Labry şi pe ceilalţi, tu însă… Spune-mi adevărul, parcă aşa ne-am înţeles. E mai complicat, domnule Guvernator. Nu-i nimic, încearcă! Acum doi ani eram pe terasa unui cafenele la Istanbul… beam o cafea şi priveam marea. Stăteam de vorbă cu un prieten care preda istoria artei. La masa noastră s-a oprit un cunoscut al prietenului meu, un geolog. Ne-a povestit o legendă din Orient. În războaiele pe care le duceau… nu ucideau prizonierii. O parte îi vindeau, altă parte… îi alegeau pe cei mai voinici, le rădeau părul de pe cap, le aşezau pe craniu un uger de cămilă şi îi ţineau legaţi la soare o zi, două, trei… De ce? mă întreabă el captat de poveste. Ugerul de cămilă e foarte elastic. Stând la soare se usca atât de mult încât strângea craniul şi creierul până la… Mulţi mureau, cei care rămâneau deveneau *mancurţi*. Oameni-animale. Spuneau doar: DA. Aceasta e moartea de care mă tem, domnule Guvernator. Nu de cea pe care o vom întâlni într-o bună zi. Nu credeam că vă gândiţi la moarte?! Da-da! Frumoasă legendă! Şi de ce te-a mirat că mă preocupă moartea? Cei care deţin puterea cred că nu vor muri niciodată, altfel ar fi mai îngăduitori… Hm! N-am această naivitate, dar nici îngăduinţă! Aş vrea să vă întreb ceva, domnule Guvernator. Spune! Te ascult! M-aţi primit în audienţă foarte repede, aţi vorbit deschis, mi-aţi oferit şansa de a pleca… Spune direct, nu mai ocoli! De ce v-aţi purtat aşa cu mine, mi se pare… Da. Am înţeles, şi mă priveşte iarăşi cu vechea lui îngăduinţă. Ţi-am vorbit… pentru că vei fi cândva aici, lângă mine… Cum adică? Nu ştiu „cum" dar „vei fi"… Dacă vei povesti cuiva „cum te-a primit Guvernatorul în audienţă"… nu te va crede nimeni, cine poate să admită că ţi-am spus tot ce ţi-am spus?! Şi încă ceva. Sunt prea bătrân pentru a mă purta altfel decât sunt. Şi în fond… Da-da! Ţi-am spus eu adevărul?! Hm! Ce copil eşti. Sunt lucruri pe care

n-am curajul să mi le spun nici mie însumi. Ce mi-a venit azi? Nu ştiu… Poate pentru că eşti scriitor şi vei descrie cândva această zi într-o carte şi vreau să apar altfel decât sunt, să nu mă recunoască nimeni şi toţi să creadă că sunt un Guvernator sincer, loial, amabil… puţin chiar prea vorbăreţ. Poate e singurul adevăr neadevărat pe care ţi l-am spus azi. Nu ştiu… Uneori vorbim să ne ascundem nu numai gândurile, dar să ne ascundem chiar cuvintele… Nu-i aşa? Alteori însă… Voi aveţi o falsă înţelegere în ceea ce priveşte… consideraţi că aici totul e acoperit de mister. Greşit! Nimic mai greşit! Conducerea are nevoie de claritate şi clarviziune. Pentru cel de pe stradă toate apar acoperite de o ceaţă greu de pătruns, dar pentru tine, om cu carte, inteligent?… Vino aici şi ai să vezi ce limpezi sunt toate. Domnule Guvernator. Spune! Un conducător este uneori înlocuit cu un mit… ca şi cum s-ar putea face ceva fără ca altcineva să dea un ordin. Uneori chiar ordinele dumneavoastră nu mai ajung ale celui care trebuie să le execute sau când ajung nu mai sunt îndeplinite. Cum vă explicaţi? Hm! şi din nou zâmbetul-îngăduinţă-milă. Această maşinărie numită societate, sistem sau… nu funcţionează întotdeauna perfect, pârghiile se suprapun… hotărârile celor din Colegiu se contrazic cu cele date de Ligă, Provinciile din Sud înţeleg altceva decât cele din Nord. Amiralitatea vrea să-l subordoneze pe Procuristul Şef şi aşa mai departe. Dar aici, în Palatul de marmură, totul este foarte limpede. Este puntea de comandă. Un cuvânt, un semn, o privire sunt suficiente… Nu-i aşa? Jos, în sala maşinilor, ordinele sunt acoperite de zgomotul motoarelor. Chiar eu sunt uneori obligat să accept situaţii care nu au putut fi prevăzute. Cred că ai auzit despre greutăţile avute la construirea noului port? Aveam nevoie de câteva macarale produse în Metropolă. Cine le-a comandat? Cine le-a adus? Ne-am trezit cu ele aici şi am fost obligaţi să le

plătim. Anchete peste anchete! Cercetări peste cercetări! Nimic! Sau… De ce mă numesc încă Guvernator şi n-am luat titlul de Preşedinte? Pentru că cei din Metropolă îmi contestă calitatea? Nici vorbă! Pentru că unii spun că ei m-au pus aci, cu toate că noi ne-am cucerit singuri independenţa şi am devenit ţară liberă dintr-o fostă colonie? Nuuuu!… Pentru că se tot amână ceremonia, iar costumul de gală este executat de nu ştiu care tâmpit care între timp a orbit… Cu cât eşti mai sus lucrurile se simplifică şi în acelaşi timp se complică… cu cât eşti mai jos lucrurile se complică fără să se mai simplifice vreodată. Vei înţelege totul când vei veni să lucrezi cu mine. Mi-a făcut plăcere că te-am cunoscut profesore şi să mai treci pe aici… Stăm de vorbă, bem o cafea şi-mi spui o poveste. Rămâi cu bine, profesore…

20

Mă dezbrac, pun hainele pe o piatră şi plonjez în mare. Nu mă gândesc la nimic, nici la întâlnirea de ieri cu Guvernatorul… doar apa, valurile şi braţele care se întind înainte spre orizont. Vreau să obosesc, să-mi sleiesc puterile, să mă liniştesc, să nu mai aud pe nimeni vorbind în mine, nici un glas, nici un cuvânt sau strigăt… Micheline înoată alături, apa îi alunecă pe faţă de câte ori ridică fruntea… umilinţă! mereu umilinţă! prea multă mizerie şi tu unde erai de nu vedeai nimic? cum puteai să crezi că voi rezista? plângeam în fiecare zi ascunsă în baie şi auzeai, dar… pragul acela ultim dintre viaţă şi moarte în care nu mai contează nimic, când îţi spui de o sută de ori pe zi: aş vrea să mor; mă întrebam mereu cum ai putut fi stăpânit de un orgoliu atât de mare încât să crezi că îmi erau suficiente telefoanele şi întâlnirile noastre? ce realitate ai trăit? pe ce planuri ne aflam amândoi încât nu-ţi dădeai seama?!… ai un mod de a gândi complet ireal!… ţineam ilustrata în mână, stăteam pe treptele scării şi atunci mi-am spus: S-ar putea ca această scrisoare să-mi schimbe definitiv viaţa şi am râs, adică am izbucnit în plâns apoi am râs şi m-am plimbat pe străzi şi după un timp mi-am zis: sunt curios ce mai vrea Domnul de la mine dacă mă supune acestei încercări, şi peste câteva zile, după ce l-am întâlnit pe Gégé, am luat biletele de drum şi am plecat spre casă, după unsprezece ani de absenţă, şi abia în avion am gândit: cartonul acela pătrat cu o fotografie pe el, pe care toţi îl numesc ilustrată, e de la Micheline şi ea ştie de ce face asta… şi după ce am sosit în Insulă am înţeles că nu ea mă chemase şi nici eu nu venisem pentru ea, altceva şi altcineva mă adusese, şi iată, încă n-am aflat *pentru cine* şi *pentru ce* m-am întors, a rămas doar

jocul şi visul şi bucuria de a mă juca cu ceea ce alţii nu s-au jucat niciodată dar toţi o numesc „viaţă”… cioburi de apă, scame de lumini, neîngăduitul care s-a produs, ireversibilul, nu plângeţi! *ficţiunea nu poate fi pusă în scenă decât după eliminarea totală a realului,* Jean, Philippe, Micheline şi cerşetorul din faţa moscheii cu ochiul scurs pe obraz, fesele rotunde ale negresei care spăla scările, o femeie care mă învelea cu plapuma şi făcea semnul crucii deasupra mea, picioarele mamei lungită pe targă în timp ce o duceau la morgă, Marcel tăind capetele pescăruşilor care agonizau pe plajă, trupul Michelinei care înota lângă mine… valuri, apă şi alb, soare alb şi orizontul, aer, mult aer în plămâni şi puterile mele sleite, în sfârşit sleite, şi fără nici o voce în timpane, singur, liniştit şi singur…

Mă opresc. Fac pluta şi privesc pata albastră a cerului. Alunec, mă trezesc, văd ţărmul în depărtare, o dungă subţire, tremurată, maronie ce se ridică şi coboară… în spate nimic, la fel în dreapta şi stânga, fără limite, primele semne, prea departe, cineva începe iarăşi să vorbească şi îmi spune: prea departe, până aici n-ai ajuns decât rareori şi atunci erai cu Jean, Philippe şi Micheline… Rămân totuşi. Mă odihnesc, nu ştiu dacă voi putea rezista până la ţărm şi de aceea mai stau, dar deodată aud rostit cuvântul: Ceaţă! Înţeleg că trebuie să mă întorc înainte de a apărea ceaţa. Înot cu ochii lipiţi de ţărm… scrâşnet, cioburi de apă rotitoare şi ameţitoare şi din nou obosit, fără glasuri, doar apa, soarele şi inima în timpane şi bucuria că nu voi mai putea întinde braţele, plăcerea şi curiozitatea! Acum ce mai vrea Domnul de la mine?…

Ajung la ţărm, la câţiva zeci de metri de „scorbură”, merg ameţit, picioarele împleticite, ajung… mă lungesc pe nisip, simt „cochilia” în spatele meu şi sunt mulţumit, casa de piatră şi păianjenul… adorm, mă trezesc, nisip în gură,

scuip şi înjur, nu ştiu unde sunt, nisip scormonit cu furie, parcă aş fi vrut să mă ascund în pământ sau mi-a fost frig în somn… tremur, stau lungit şi tremur… ceaţa e numai la un braţ depărtare de mine…

Intru în casă. Dezordinea îmi sare în priviri. Strâng sticlele de băutură, revistele, ziarele, duc cărţile în birou, aşez discurile în rafturi, pun aspiratorul, şterg praful, spăl mormanul de farfurii din chiuvetă şi la ora zece seara toată casa e în ordine. Simt mai multă ordine şi în mine. Trec dintr-o cameră în alta cu paşi mari, cu mândria celui care priveşte un teritoriu recâştigat. Am cărţi, discuri… citesc, scriu, ascult muzică, mă duc la plajă… „Te vei distruge singur!” Adică? Îmi voi pune frânghia de gât, domnule Guvernator? Nu ştii că „în lumea trupului regula este că poţi pieri de mâna altuia, iar în cea a spiritului nu poţi pieri decât de tine însuţi? Nimeni în afară de tine nu te poate distruge”. Ai auzit, domnule Guvernator? Şi eu n-am de gând să-mi pun capăt zilelor!

Mă duc în baie, fac un duş. Stau mult sub apă, scot nisipul din păr… Un biet scriitoraş bun pentru a scrie un roman despre porci sau discursuri pentru Guvernator! Pleacă! Mi-e milă de tine, vreau să te ocrotesc, copilaş, eşti o fiinţă fragilă ca orice poet şi îmi eşti simpatic! *Merde!* De o mie de ori *merde!* Ies de sub duş. Din nou liniştit, relaxat, cu halatul pe umeri… stau în fotoliu. Deodată, o văd pentru prima oară de când am sosit acasă şi pentru prima oară de când mă ştiu… stă în fotoliul din faţa mea, e vie, din carne de fum, un gol cu margini precise, o femeie cu picioarele desfăcute într-o poziţie obscenă… *Singurătatea!* Mă ridic. Pun un disc. Vreau să beau o cafea. Borcanul e gol. Simt nevoia să vorbesc cu cineva la telefon, să aud o voce adevărată. Micheline? Unde eşti?! Mă tem de ea, la stadion, dincolo de participarea firească alături de Pierre, trăia „plăcerea pentru cruzime”. Nu mai e cea pe care o ştiam… Jean? Philippe?

Iau din dulap un borcan cu gem, o bucată de pâine uscată şi ies pe terasă. Mănânc încet şi mă uit în bezna de afară. Sirena de ceaţă urlă în depărtare. Idiotule! Pe cine crezi că impresionezi dacă se va afla printr-o minune că te gândeşti acum la Micheline şi n-ai cedat propunerii făcute de Guvernator de a pleca la Paris? Eşti singurul cretin care mai crede în miracole! Ai mereu impresia că te vede cineva în papuci şi halat şi fiecare gest al tău este apreciat, judecat şi stimat! Infantil, patetic şi desuet! Ăsta eşti! Telefon. Tremur! Alo! Da. Eu sunt, Victor. De ce taci? Dragă Victor, ce vrei tu de la mine? Ai sarcină să afli ce efect a avut asupra mea întâlnirea cu Guvernatorul şi dacă nu cumva m-am răzgândit? Sau vrei să te rog să mă duci la Institut? Spune! Hai, dă-o dracului de treabă, fii şi tu sincer, o dată! Danyel dragă… funcţia mea de turnător oficial şi cu brevet îmi dă dreptul să nu fac nimic din ceea ce presupui tu. Stai, Victor! Nu cred nici o virgulă din ce-mi spui… atâta timp cât ai fost în stare să-i dai Guvernatorului şi amănuntul că în facultate mi se spunea Milord!… Ar trebui să-ţi urlu în faţă: *Salopard! Arêtte de moucharder!* N-o fac, nu am acest drept. Tu ai rămas aici, ai înghiţit rahatul în fiecare zi, eu am plecat, am văzut până unde poate să decadă sau să se înalţe un om… Nu te judec, nu te acuz, nu vreau să mă apăr în faţa ta şi a nimănui. Dar nici nu mi-e frică! Ai înţeles? Nu mă comport ca un asediat care a început să dârdâie şi să facă în pantaloni de spaimă. Ai înţeles? Perfect! Sunt un om liber care s-a întors acasă. E clar? Danyel! Stai! Linişteşte-te! Ce ţi-a spus Guvernatorul? Să scriu discursuri pentru el, o carte despre porci… sau să plec din ţară. De ce? I-e milă de mine şi îi sunt simpatic. Să nu piară un mare scriitor! Ţi-ai luat biletul de tren? Ce bilet?! Pentru că mi-a poruncit Guvernatorul?! Să-ţi dea ţie ordine! Eşti membru în Ligă şi în Brigăzile de ordine! Tu primeşti bani! Nu iau nimic de la el, nu are dreptul să-mi ceară nimic.

Danyel dragă! Ascultă-mă! Tu procedezi cum vrei, dar îţi spun părerea mea, ştiu ce se petrece în Insula noastră… Lichidează totul: casă, maşină, lucruri… ia-ţi cărţile şi spune-le: „Duceţi-vă dracului de proşti! M-am săturat să mă tot lupt cu voi!” Acum ai poarta deschisă, mai târziu… se va trage zăvorul şi vei rămâne aici pentru totdeauna. Îţi vor putrezi oasele! Danyel! Alo! Iubitul meu prieten, Victor Labry! Îţi mulţumesc pentru sfaturile date… dar acum e târziu, am înotat în mare, sunt obosit şi vreau să mă culc. Şi încă ceva, Victor. Ne cunoaştem din copilărie… tu şi Pascal sunteţi de-o parte… Jean şi Philippe de cealaltă parte. Rămân alături de ei! Te rog să uiţi că mă cunoşti. Să nu-mi dai telefon. Nu te urăsc, nu te dispreţuiesc, încerc să te înţeleg… Bine, cum vrei. Un singur cuvânt. Nu te-am minţit şi nu ţi-am ascuns nimic, ţi-am spus doar că *nu se poate altfel*. Jean şi Philippe dovedesc că *se poate*. Cum, Danyel? Unul la Institut şi altul predă cursuri de filozofie unor bătrâni senili şi bolnavi de prostată?! Eu, dragă Victor, n-am să accept târgul cu „vânătorii de oameni şi porci”… „Vom muri şi vom vedea” cine a avut dreptate şi cine s-a înşelat… Vei ajunge la concluzia că fiecare, dar absolut fiecare este un ştergător de picioare pe faţa căruia îşi curăţă tălpile murdare de noroi un singur om: Guvernatorul. Vei simţi pe obrazul tău pingelele lui pline de lături. Noapte bună, Danyel. Dacă vei avea cândva nevoie de mine să-mi dai un telefon. Te consider mai departe prietenul meu… Noapte bună, Victor…

Din nou în alertă. Sângele în timpane şi urechi. Cineva urlă în mine. Tremur. Tuşesc până la demenţă. Ceaţa mă sufocă. Aş vrea să mă plimb, să alerg pe faleză, poate îl întâlnesc pe Thomas… să mă ascund în „scorbura mea”, să stau cu genunchii la gură şi să ţes o plasă… Sleit! Terci! Ţăndări! Mă târăsc până la pat. Aprind radioul, caut cu înfrigurare muzică, ascult, caut altceva, alerg…

zgomot, voci, note, acorduri, paraziţi… Doamne! Câte zile şi nopţi m-a rugat Marie să rămân cu ea! Suntem fraţi buni! striga. Nu mă lăsa singură aici! Singură… din nou cuvântul ăsta jegos, puturos… Regret că n-am rămas la Paris? Nu ştiu? Prima îndoială! Poate am venit aici pentru a mă distruge singur, aşa cum a zis Guvernatorul? Nu ştiu. Întotdeauna n-am înţeles lucrurile simple decât mult mai târziu, când ceilalţi… Sub ce „semn" mă aflu? Cine mi-e „patronul"? Aprind veioza. Scot carnetul din noptieră. Caut ultima pagină scrisă. Pixul nu se mişcă… apoi desenează încet, chinuitor de încet, câteva litere şi la urmă le citesc cu glas tare: *dăinuim*. Încremenit pe pagina albă, nici un alt cuvânt şi pentru prima oară senzaţia că *scrisul nu mă mai salvează*. Neputinţa de a gândi cu ajutorul cuvântului caligrafiat! Nu mai sunt nici aici… Închid carnetul temător să nu afle cineva ce se petrece cu mine. Iau un somnifer. Îl înghit fără apă, simt gustul amar şi scârbos cum alunecă pe gât. Stau în întuneric şi aştept somnul… Ascult sirena. Pun perna pe cap. Cineva îmi spune: somnul raţiunii nu mai naşte… acum se nasc monştri raţionali care beau cafea şi se uită la televizor. Nu mai aud sirena. Nici glasul. Doamne, ajută-mă să trec de noaptea asta! Doamne, fii cu mine, să nu mă pierd! Şi dacă mâine sau peste un timp nu voi ceda, înseamnă că vrei altceva de la mine… încă de când mi-ai spus să mă întorc şi eu n-am aflat de ce m-ai ales tocmai pe mine şi dacă sunt pe măsura încrederii tale…

21

Nu v-am văzut de mult timp, domnule Raynal! mă întâmpină tânăra funcţionară de la Bancă. Vreau să scot nişte bani, domnişoară Beatrice. Dar mai întâi aş dori să te întreb ceva. Cu plăcere! Un cont personal poate fi blocat, anulat, naţionalizat sau… şters din registre? Doar dacă dăm faliment sau se surpă oraşul! Un atac banditesc n-a fost de patruzeci de ani! Legile ţării şi statutul de funcţionare al Băncii din Portville garantează banii depuşi, secretul operaţiunilor şi dreptul de a fi eliberaţi numai titularului, îşi recită ea poezia şi se uită în ochii mei parcă ar zice: „Ştiu că e doar un pretext pentru a sta de vorbă cu mine. Mai bine m-ai invita să luăm cina împreună”. Bine, domnişoară Beatrice, îţi mulţumesc… Nici o grijă, domnule Raynal! Vă garantez! îmi spuse ea aplecată peste ghişeu, lăsând să i se vadă sânii cărnoşi din decolteul mult deschis. Vă rog să aşteptaţi câteva clipe… dar mai întâi aş vrea… Fetele, ştiţi, colegele mele, şi chicoteşte, îşi aranjează părul smucind brusc capul. Vă roagă să le daţi un exemplar din romanul pe care l-aţi publicat… În străinătate? Nuuu! Dacă ne-ar prinde cineva cu el… Ultimul roman care a apărut în ţară! Îl citim şi vi-l dăm înapoi. Toate vorbesc despre dumneavoastră, în special de când v-aţi întors… că ar fi o carte… cum se zice? îmi scapă cuvântul. A! Da! O carte profetică, iar acum s-ar adeveri ce aţi prezis în urmă cu câţiva ani. Dacă mai găsesc un exemplar, ţi-l voi dărui cu multă plăcere. Mulţumesc! Sosesc imediat…

Mă aşez într-un fotoliu şi încep să răsfoiesc revista *Patria*, editată de Primăria oraşului Portville. Articolul de fond: *Succesele în muncă ale pescarilor în campania de prindere a sturionilor.* Pagina a doua: *Depăşirea prevederilor*

de producţie a coşurilor de nuiele, împletiturilor şi pălăriilor de pai. Noi procedee în tehnica vidului şi industriei frigorifice. Se continuă căutarea vasului de pescuit dat dispărut în urma furtunilor din ocean. Grafice! Victorii! Succese! Fotografia Guvernatorului decorând cel mai mare curcan din ţară la concursul fermierilor. Închid revista. Privesc aiurea. Am senzaţia că văd pe ciment cuvintele ce par căzute dintr-un afiş ce fusese dat jos din neatenţie: „Dacă Liga şi fiecare eveniment trăit de locuitorii oraşului reprezintă Istoria… înseamnă că Istoria e bolnavă iar noi toţi…” picioare, pantofi, umbrele, cimentul curat, lustruit, strălucitor… Ridic ochii.

Beatrice n-a apărut încă la ghişeu. Efortul meu de a mă gândi în altă parte rămâne fără rezultat. O zăresc, discută aferată cu o colegă, îi arată fişa contului meu, apoi dispare într-un birou. Iat-o! În sfârşit. Pun pe masă revista şi mă îndrept spre ea. Domnule Raynal! Aţi făcut recent o plată mai mare? Ce plată? Aţi cumpărat ceva de preţ: o casă, maşină sau?… Nu, domnişoară Beatrice! Am rezervat aceşti bani pentru existenţă şi mâncare. Calculaţi pe fiecare lună. Dar ce s-a întâmplat?! Şeful nostru, domnul Bruce, a scris pe fişă: cont blocat. Priviţi! Cu creion roşu! Nu aveţi cumva vreo datorie neachitată în străinătate? Niciodată n-am plecat de undeva înainte de a plăti ce datoram! O amendă sau un impozit restant? insistă ea vrând să găsească o explicaţie. Ce amendă sau impozit poate fi atât de mare? Da. Aveţi dreptate. Dar de ce nu-l întrebaţi pe domnul Bruce? A plecat chiar în clipa în care aţi intrat, a fost chemat undeva. Hm! Da! E clar. Să mergem la director, domnule Raynal, propune ea la fel de agitată. Inutil, domnişoară… Nu-nu! Veniţi cu mine, şi începe să urce scările. O urmez mai mult să-i fac plăcere. Nu au acest drept! E un abuz şi o ilegalitate! vorbeşte ea agitată, dând din mâini. Domnul director e în birou? întreabă secretara intrând în cabinet. Nu. E

plecat la Colegiu, aud răspunsul laconic. Zâmbesc. Când a plecat? insistă Beatrice. Acum o jumătate de oră era aici, m-a întrebat la telefon dacă am făcut situaţia plăţilor pe săptămâna trecută? şi fără să mai aştepte răspunsul deschide uşa şi rămâne în prag. Citesc pe chipul ei că biroul e gol. Se întoarce dezarmată spre mine, lăsând neputincioasă braţele în jos.

Înţeleg. Orice insistenţă e inutilă. Atât de repede şi brutal! Ostilităţile sunt declarate! Războiul nervilor a început! Cine va învinge?

Coborâm treptele. Beatrice continuă să vorbească enervată: tribunal, procuror, avocat… Cum puteţi fi atât de calm, domnule Danyel? şi pentru prima oară îmi rosteşte prenumele. Spuneţi că sunt banii economisiţi pentru existenţă? Din ce veţi trăi? Ce veţi mânca? S-a comis un abuz. S-a încălcat legea! De când lucrez aici nu mi s-a întâmplat aşa ceva! Directorul e un mare ticălos, dacă e capabil… Nu el e vinovat, domnişoară Beatrice! Dar cine? E mai complicat să-ţi explic, poate o să-ţi spun cu altă ocazie… când o să-ţi aduc un exemplar din cartea mea. Oricum… „pagina” scrisă azi e strălucită, iar dumneata eşti un „personaj” încântător! Păcat că nu sunt mai tânăr… Îţi mulţumesc pentru efortul şi devotamentul… La revedere, domnişoară Beatrice! Ne vom vedea în curând…

22

Locuiesc pe strada Harponului 12. Ce arondisment? Patru. Cum vă numiţi? Danyel Raynal. Ce doriţi? Aş vrea să ştiu dacă sunt obligat să primesc pe cineva în spaţiul pe care îl am. Câte camere? Un living, un dormitor şi un birou. Trei? Da. Sunteţi proprietar? Da. Am moştenit casa de la părinţii mei care au decedat. Puteţi să închiriaţi, dacă vreţi… Aţi spus „dacă”? Exact! Nu vi se pare firesc? Am lipsit mult timp din ţară, domnule. Nu mai ştiu care sunt legile… de aceea v-am întrebat. Aţi plătit impozitul? Da. Unchiul meu a plătit în avans cu cinci ani, nu ştia când mă voi întoarce. Ce unchi? Care a murit. Aha! Am acasă chitanţele, dacă doriţi să le vedeţi pot să le aduc. Nu e nevoie… şi nu fiţi îngrijorat. Proprietarul are dreptul la două camere, iar livingul… este un hol de trecere. Nu-i aşa? Da. Puteţi trăi liniştit în casa dumneavoastră! Vă mulţumesc, domnule. Bună ziua…

23

Intru în magazin. Aştept la rând. Predau fişa unei tinere cu expresie de gardian, se uită la fotografie, la mine, apoi introduce fişa în calculator. Bara de metal se deschide. Iată, pot intra… Merg printre rafturi. Aceleaşi cutii de conserve cu etichetele decolorate. Mă uit în portofel. Ultimii bani. Ce să vând? Maşina! Apoi videocasetofonul, magnetoscopul, combina… ultimul va fi radioul şi niciodată *pick-up*-ul. Am nevoie de cărţi şi muzică. Nimic altceva. Caut rafturile unde se află… *Merde!* N-o să mă învingeţi voi, chiar dacă o să-mi luaţi acest zahăr de la gură! *Je m'en fiche!* Ai auzit, Guvernatorule! Deci… un kilogram de zahăr şi patru sute de grame de cafea. Să le pun în coş. Scuzaţi-mă! Nu vezi pe unde mergi? Se întâmplă… Şi i-aş spune: Nu am nimic de pierdut, nici chiar lanţurile! Nu mai am pe nimeni! Sunt singur. Auzi! Ai mei sunt toţi morţi, chiar şi Micheline! Puterea mea stă în morţii mei şi în cuvântul scris, iar tu n-ai cum să te atingi de ei şi de paginile mele… Dacă îmi vei tăia mâinile voi zgâria hârtia cu un cui pe care îl voi ţine în gură! Auzi, Guvernatorule! Să nu uit: săpun, pastă de dinţi, hârtie igienică… Cam puţină cafea, extrem de puţină pentru mine care beau câte cinci cafele pe zi! Voi păstra zaţul, cum făcea Micheline. Zaţ cu zahăr. O nouă invenţie! Z.Z.! O cană cu scursoare neagră şi câteva pagini scrise pe zi! Unde sunt detergenţii? Şi încă ceva, Guvernatorule! Străbunicul ţinea în mână harponul de pescar, bunicul ţinea Biblia, tata avea Legea, iar eu… sunt păcătosul, călătorul, „scriptorul" care deschide poarta spre legenda acestui timp de miracole… Vă rog să mă scuzaţi! Nu le-am observat! Le pun la loc! Dar ce-i cu tine, omule? Eşti orb? Dincolo ai dat peste o femeie. Aici

loveşti cutiile de conserve?! Noroc că nu erau sticle să se spargă. Fii mai atent, că dai de bucluc!…

Ies din magazin. Traversez strada cu sacoşa în mână. Intru la masa-calicilor. Aaa! Bine aţi venit, domn profesor! mă întâmpină Christine cu zâmbetul pe buze. Aţi adus sufertaşul? Da, Christine. Bine. Mă întorc imediat cu mâncarea. Îi privesc picioarele lungi, fesele bombate ca două mingi care se mişcă sub halatul alb. Zgomot, fum de ţigară, feţe de mese murdare, scaune trase pe ciment, miros de sudoare, ceapă prăjită, rântaş… o gură molfăie o bucată de pâine înmuiată în sosul din farfurie, mâna unui muncitor murdară de var, un copil care cere o furculiţă ridicându-se pe vârfurile picioarelor… Mă lipesc de zid şi închid ochii. Istoria poate şterge de pe suprafaţa pământului un om, un oraş, o ţară… cu o singură mişcare de braţ, dar rămâne strigătul lor, fraternitatea în suferinţă, zâmbetul acestei fete şi fesele ei şi pântecul ei matern care vor face din tine doar o amintire. Nimeni nu poate ucide spiritul pentru simplul fapt că spiritul nu poate fi ucis. *Si un homme est seul contre tous, il a toujours raison.* Ciorbă cu perişoare şi macaroane, domnule profesor! V-am pus şi o plăcintă cu mere, am făcut eu rost… Ieri ce credeţi că am găsit în rafturile bibliotecii? Hai, spuneţi! De ce vă uitaţi aşa la mine? Nu ştiu, Christine, spune-mi tu. Am găsit caietul de notiţe de pe vremea când eram la facultate. I-am spus mamei: uite, mamă, caietul cu notiţe… acum domnul Raynal vine în fiecare zi la cantină şi parcă… Ce parcă? Parcă sunt iarăşi studentă… Îţi mulţumesc. Nu ştiu ce m-aş face fără tine. Vă aştept mâine, domn profesor! Cred că vom avea cartofi prăjiţi şi linte bătută… fac eu rost de ceva bun pentru dumneavoastră…

Cobor treptele, sunt atent să nu mişc sufertaşul. Zgomotul, fumul, mirosul de ceapă, toate rămân undeva în urmă… văd doar zâmbetul ei, o linişte şi

o împăcare adâncă se aştern în sufletul meu cum rareori am trăit în ultimul timp. Mă îndrept spre casă cu braţele pline de pachete şi sacoşe. Vrei să te ajut? aud un glas. Întorc privirea. Hélène! Ce faci? Bine. Tu? Excelent! Nu se vede? Uite ce scrie aici! Hârtie igienică: *Excelent*. Simbolul vieţii noastre. Sacoşa asta se va rupe, Danyel! Da. Ai dreptate. Să ne oprim în părculeţul de peste drum. Aici e umbră. O să-mi fac puţină ordine în calabalâc. Cu ce treburi în cartierul meu? Te aşteptam. Pe mine? Da. Vorbeşti serios, Hélène? Ce ti-a venit? Aşa… ştiam că la ora douăsprezece te duci la masă. Dacă nu te întâlneam, treceam pe-acasă. Am câteva ore libere, Dany-boy! Mă aşez pe bancă lângă ea şi o privesc atent, apoi întorc ochii şi văd pe frontispiciul unei clădiri *L'aigle et la clé, les armes de canton*, una din casele fostului proprietar al Castelului. Eşti atent? Da. Ai spus că ai pierdut pariul. Îmi pare rău, Dany. Am venit să-mi cer scuze. Tac. Plimb degetele pe marginea de metal a sufertaşului şi continuu să mă uit la casa de peste drum pe care o descopăr abia acum, cu toate că am trecut prin faţa ei de mii de ori. Am aflat ce ai păţit cu postul de la facultate, iar despre carte… Regret. Sincer îţi spun, Dany. De ce taci? Ce să-ţi spun, Hélène? Ai o ţigară? Da. Fumăm amândoi în tăcere. Doi copii se joacă cu o minge care ajunge în dreptul meu, o lovesc cu putere, copiii continuă să se joace în iarbă, iar eu îmi spun: Când ai ajuns la mal, când crezi că după o viaţă întreagă de goană şi strădanie ai dreptul să respiri în linişte, să te odihneşti puţin, cineva te izbeşte cu gheata în gură ca pe o minge… din nou la pământ, cu buzele în ţărână! Dany! Da. Scuză-mă… Mingea. Ai văzut ce minge frumoasă? Da. Nu m-a surprins că m-ai considerat un gunoi, un turnător ordinar sau un simplu poliţist în civil care vine şi pleacă atunci când vrea şi i se promite o catedră şi o carte… Nu te acuz, Hélène! Din contră, dacă ai fi gândit altfel ar fi fost anormal în normalul răsturnat cu capul în

jos în care supravieţuim… De ce te-ai oprit? Nu ştiu… Am dormit puţin azi-noapte, nu mă pot concentra. Mi se pare totuşi că m-ai „trădat”. Nu în amor, asta ar fi fost amuzant. Atunci? Vorbeşte! Nu-mi place să scormonesc rahatul. Te rog, Danyel! În ziua în care ai venit la mine şi mi-ai cerut că fac anumite modificări în carte… Ce vrei să spui? Ascultă-mă, Hélène! Papillon a acceptat prea uşor să nu tai frazele pe care mi-a cerut să le suprim. Era ceva suspect. Prea multă generozitate e bizară. Şi tu ştiai asta. Ţi-ai dat seama că este un truc… nu avea de gând să publice cartea. Nu-i adevărat, Dany! Nu ştiam nimic din farsa pe care a jucat-o din prima zi. Te contrazic, Hélène! Tu eşti o femeie cu instincte bune şi îl cunoşti pe Papillon. Trebuia să mă avertizezi că a transformat editura într-o „piesă de teatru cu două intrări”. Credeam că pentru tine are un respect special. Nu mai eşti un debutant! Nu te cred, Hélène! Nu te judec, nu te condamn, încerc să te înţeleg… dar semeni cu ei, ai acelaşi chip, eşti o „casă cu două intrări”. Dimineaţa accepţi flirtul lui Papillon, eşti preferata lui… seara te afli în compania lui „newman”. E greu, Hélène… e foarte greu să rămâi cât de cât onestă. Ştiu! Nimeni nu poate fi sfânt în vremurile noastre barbare şi ticăloase, nici nu te-aş vrea altfel, dar… există o limită a păcatului chiar dacă navigăm fără lest moral, cum spunea un prieten… Nu! Acum lasă-mă să vorbesc. M-ai provocat. Am avut o zi excelentă la Bancă, am găsit hârtie igienică Excelent, am luat mâncare în sufertaş, sunt bine dispus şi fericit! Spuneam că… semeni cu ei pentru că ai tăcut sau te-ai făcut că nu înţelegi tertipurile lor… ţi-a fost teamă, chiar dacă ai voie de la Guvernator să gândeşti. Nu te mai poţi concentra, mă asculţi dar eşti absentă, chiar acum citesc în ochii tăi „pânda”. Ştii de ce? Eşti permanent preocupată nu numai să te strecori prin sârma ghimpată invizibilă în care trăieşti… dar să nu te scoată cineva din „ascunzătoarea” în care

respiri şi care se numeşte: casă, familie, rang… pas sacadat în marş alături de ceilalţi încolonaţi în marea coloană a Brigăzilor de ordine! Nu te mai dăruieşti în nimic: om, carte, idee, sex… pentru că eşti „furată din tine” şi n-a rămas decât aparenţa, masca, rujul şi rimelul. Şi tu voiai să mergem acum acasă, să facem dragoste şi să credem că ne iubim ca înainte? Nu-i aşa, Hélène? Când m-am întors am sperat că voi rămâne alături de Micheline şi Pierre, am simţit că nu se mai poate… murisem amândoi, fiecare în felul… Apoi m-am gândit la tine, să fii „omul meu de suflet”. Nu ţi-aş fi cerut fidelitate. Eşti o femeie măritată. Perfect! Dar aveam nevoie de puţin „conţinut” nu numai de… coajă, ambalaj, piele, carne, sex şi cuvinte şoptite în timp ce-mi ronţăiai lobul urechii! Înţelegi? Prefer să-i privesc zâmbetul Christinei, fata de la masa-calicilor, să-i fac curte, chiar să mă culc cu ea, pentru că are fese rotunde ca o negresă, îmi dă pe „sub mână” o plăcintă cu mere sau… Iau un somnifer, două, trei, până când cad ca un bivol în mijlocul camerei şi adorm. Câteodată sunt năpădit de o excitaţie nervoasă scârboasă, slinoasă, aş vrea să mă culc cu prima de pe stradă… Înţelegi, Hélène? Uneori aveam senzaţia că întâlnesc pe trupul tău mâinile domnului Newman. Dacă ne-am dezbrăca unul în faţa celuilalt… aş simţi pe pulpele tale degetele celor care seamănă cu tine. Deocamdată refuz complicitatea cu cei care mă supun la un „scalpel moral”… atâta timp cât nu pot să mă împotrivesc deschis sau să modific irealitatea ce mă înconjoară. Stau în pat, ascult muzică, repet la nesfârşit aceleaşi fraze: „Eşti singur! Scrie! Scrie şi nu uita nimic!” Apoi nu mai aud decât două cuvinte care izbesc în mine în ritmul unor valuri: dăinuim-jupuiţi, dăinuim-jupuiţi, jupuiţi, ju-pu-iţi… Cine ştie? Poate peste o lună, două, trei… voi deveni membru al Ligii şi al Brigăzilor de ordine. Îţi promit că te voi căuta şi vom fi iarăşi împreună. Nu-ţi pot garanta cât voi

rezista… dar până atunci, să rămânem prieteni. Sper că nu te-ai supărat. La revedere, Hélène! Mă voi gândi la tine, aceea pe care am cunoscut-o la munte, unde am scris cartea mea preferată. Cred că sacoşa nu se va rupe până acasă? Ce părere ai?…

24

La televizor se transmite „Festivalul producătorilor de cartofi”. Mă uit la cei care vorbesc şi în special la cei care aplaudă: se ridică în picioare, ovaţionează, bat din palme, apoi se aşează şi ascultă liniştiţi mai departe. Iau din bibliotecă un album de reproduceri: *Mâncătorii de cartofi*. Chipurile de pe ecran sunt identice cu cele din tablou. Hămesiţi, hăituiţi şi îndobitociţi. Spicheriţa anunţă că săptămâna viitoare se va desfăşura: „Festivalul producătorilor de morcovi”. Vor fi sărbătoriţi cei care au depăşit producţia de morcovi şi cei care… Cum vor arăta oamenii-morcovi? Poate găsesc vreun desen?… Morcoveaţă? Închid televizorul. Ceaţa pătrunde în casă în fuioare subţiri ce par plase de păianjeni. Nu închid uşa, iau o carte din cele aşezate lângă fotoliu şi încep să citesc. Nu înţeleg nimic, nu mă pot concentra. Aleg un disc: *Liturghia* de Ceaikovski. Mă simt mai liniştit. Închid ochii. Te joci? Încă te joci cu viaţa ta?!…

Sonerie! Cine poate fi la ora asta? Mă uit la pendulă: şapte şi cinci. Nu e prea târziu, încerc să-mi stăpânesc nervii puşi în alertă. Poate e Thomas, îmi zic eu îndreptându-mă spre intrare. A venit să mă invite la o partidă de *jogging*. Deschid uşa. Doi bărbaţi: unul cu pălărie pe cap, celălalt cu o servietă în care caută ceva printre hârtiile înghesuite. Domnul Danyel Raynal? mă întreabă pălăria. Da. Eu. Suntem de la Oficiul central de locuinţe. V-am adus o înştiinţare. Despre ce e vorba? Dispuneţi de un spaţiu prea mare pentru o singură persoană. Va trebui să închiriaţi o cameră unui locatar! Glas răspicat, dur, fără nici o urmă de îndoială, executor perfect al unui ordin. Sunt proprietarul acestei case, domnule! Acum o săptămână am fost la Oficiul dumneavoastră şi m-

am interesat. Mi s-a spus că nimeni nu mă poate obliga să primesc pe cineva străin în casă. Am două camere şi un hol de trecere. Comiteţi o ilegalitate şi un abuz! am continuat eu cu acelaşi ton rece, vrând să evit orice enervare. Avem un ordin scris, domnule Raynal! intervine servieta şi îmi întinde o hârtie bătută la maşină pe care îmi arunc privirea: „Prin prezenta vă aducem la cunoştinţă că în termen de cinci zile trebuie să eliberaţi una din camerele pe care le deţineţi în folosul unui chiriaş…" Mă opresc, ridic ochii. Cine v-a trimis? şi îmi plimb privirea de la unul la celălalt, vreau să aflu nu ce urmăresc, ci numele celui care se ascunde în spatele acestei manevre. V-am spus! vorbeşte servieta. Oficiul central al locuinţelor. Uitaţi! E semnat de Şeful Oficiului, şi îmi arată ceva pe hârtia pe care o ţine în mână ca pe un steag în spatele căruia îşi apără reduta dărâmată. Şi Oficiul de unde a primit ordinul? Hai! Vorbiţi! De ce aţi amuţit? Ştiu prea bine… dar vreau să aud din gura voastră! şi simt că nu mai pot să mă stăpânesc. Domnule Danyel Raynal, începe să vorbească pălăria, eu vă cunosc de mult timp, i-aţi fost profesor nepotului meu, Jérôme Mallet. Vă amintiţi? Nu. Sigur, aţi avut mulţi studenţi… iată ce vreau să vă spun, conform planului casei… camera din stânga are lângă ea un closet de serviciu şi o chiuvetă. Chiriaşul nu va trece prin cele două camere ale dumnea-voastră, veţi fi perfect izolat, aşa că totul va fi… Cine v-a dat ordinul? V-a spus colegul meu. Şi Şeful de unde l-a primit? De la Guvernator, domnule Raynal! Ce?! Parcă nu ştiţi?! Aaa! Acum totul e limpede, domnii mei! Intraţi în casă! Vă rog! Nu, lăsaţi, rămânem aici… Credeam că are mai multă imaginaţie! Cine, domnule profesor? Guvernatorul! Procedeu clasic, învechit şi previzibil. Vă rog să luaţi loc! Râdeţi?! Vă amuză? Ce să fac? Să urlu? Să protestez? Nu mă aude nimeni! Atunci de ce să nu mă amuz? Ce beţi?

Adică… mai am doar puţin vin într-o sticlă. Nu vă deranjaţi… Domnule profesor, mi se adresează pălăria, vă rog să vorbiţi mai încet. De ce? Nu ne aude nimeni! Ţi-e frică? Eu rostesc numele Guvernatorului, nu dumneata! Puteţi face o contestaţie, spune servieta prinzând puţin curaj şi privind cu coada ochiului rafturile cu cărţi. Eu?! Contestaţie?! Nici vorbă! Bine gândit! mă aprobă pălăria stingherit de misiunea ce-i revine. E inutil, timp pierdut, nervi consumaţi… Dacă aşa vrea ăla de sus, şi arată cu degetul spre tavan, nimeni nu poate face altceva… Ei! Nu fiţi atât de pesimişti. Pe mine mă interesează *ce, cât* şi *până unde* poate cel de sus?! şi amândoi izbucnesc în râs, apoi se opresc brusc, parcă speriaţi că au îndrăznit. Şi mai riscaţi şi un ordin de evacuare, continuă pălăria mai dezinvolt, sau domiciliul obligatoriu într-un sat de pescari. S-au mai văzut cazuri! întăreşte servieta. Este posibil aşa ceva? îi întreb eu fals consternat. Cum să nu? Indivizii turbulenţi şi periculoşi sunt trimişi la dracu în praznic. Ştiam că aşa se proceda în urmă cu douăzeci de ani. Sunt procedee practicate şi azi, domnule Raynal. Da, aveţi dreptate. Sus paharele! Noroc! Mă bucur să v-am cunoscut! şi ciocnim privindu-ne în ochi, ei puţin buimăciţi, eu trăind iarăşi o stare de curiozitate şi „rostogolire". Până unde merge oroarea? mă întreb eu înmuind buzele în pahar. Guvernatorul i-a trimis pe aceşti… Rosencrantz şi Guildenstern. Dar eu cine sunt? Ce a mai rămas din „profeticul meu suflet"? Totul e posibil! rostesc eu cu glas tare, parcă aş sta de vorbă cu doi prieteni care au venit în vizită. Când totul e permis totul e posibil, nu-i aşa domnii mei? Da, aveţi dreptate… Noi trebuie să plecăm, spune pălăria. E târziu şi vrem să ajungem acasă. Vă mulţumim pentru trataţie. O să avem noi grijă, domn profesor, să vă aducem o persoană de încredere. Am găsit pe cineva, îl completează Rosencrantz. Da-da! Aveţi noroc! O femeie cu un copil. Copil?! sar eu

speriat. Nu e un copil mic! i-o retează enervat Guildenstern. Are aproape zece ani. O să vă înţelegeţi de minune. Vă asigur, domn profesor. Noapte bună. Noapte bună, domnii mei! şi închid uşa în urma lor. Răsucesc cheia în broască, simt că acest gest nu mai reprezintă nimic, nu mai sunt, „la mine”, ei „sunt aici” când vor şi cum vor. Mă duc în living. Văd *pick-up*-ul cum se roteşte în gol, am senzaţia că mă învârt în jurul propriei mele axe. Mă aşez în fotoliu şi aprind pipa. Tremur. Trebuie să mă stăpânesc. Încă un fum şi parcă… Am citit undeva, sau am văzut la televizor când eram la Paris… un geolog a găsit într-o piatră o broască fosilizată… piatra avea un mic orificiu iar înăuntru era o cavitate precum o scoică… un pui de baltă intrat prin orificiu, a rămas acolo, mânca musculiţele şi păianjenii care încercau să-ţi găsească un ascunziş, cu vremea puiul de baltă a crescut, a devenit broască şi n-a mai putut ieşi afară, a trăit în casa de piatră câţiva zeci de ani. Mi-e teamă că semăn cu acea broască…

Fac duş, mă duc în dormitor, mă pregătesc de culcare. Deschid cutia cu medicamente. Scot două somnifere. Nu. Trei. Două le iau acum, unul îl pun pe noptieră. În fiecare noapte mă trezesc la ora patru. Deschid ochii, perfect lucid… Nevroza de ora patru, aşa se numeşte. Nimic grav. Sting veioza. A început să-mi fie teamă nu de insomnii, ci de vise. Ieri noapte am visat un câine care mă muşca de mână, am reuşit să-mi eliberez braţul. L-au trimis să-mi rupă degetele, să nu mai pot scrie, mi-am zis eu. Aprind radioul. Caut muzică. Ascult jazz. Mă prăbuşesc într-o groapă, încerc să ies, vreau să mă prind cu mâinile, râcâi pământul cu degetele, bulgării de lut îmi cad pe cap şi în gură, scuip, tuşesc şi continuu să mă caţăr pe marginea gropii, cu timpul înţeleg… sunt-în-propria-mea-groapă, eu însumi o groapă. Mă trezesc transpirat, istovit, fericit că nu sunt acolo. Aud muzică. Stau şi ascult, mi-e teamă să mai adorm. Ţin ochii

deschişi, prin faţa mea defilează un întreg *bestiarium*, păianjenul şi broasca apar mai des, ca nişte diapozitive prinse într-un caleidoscop din care până la urmă nu au rămas decât două clişee. Doreai să ştii sub ce „semn” te afli? Te găseşti sub semnul „păianjenului şi al broaştei”…

Rotesc butonul şi prind un post care transmite muzică simfonică. Nu mai aud voci, nu mai văd animale…

25

Eu l-am cunoscut pe tatăl dumitale, spune domnul Martin. Nicolas Raynal a fost un mare avocat! L-a apărat pe Fouquet, cel acuzat de spionaj acum vreo treizeci de ani. Vă amintiţi? şi mă priveşte în ochii lui mici de pisică; pare un medic de ţară, rafinat şi desuet. Când preotul Julien Raynal s-a mutat din casa parohială… am cumpărat de la el multe lucruri de valoare: mobilă, covoare, lămpi, oglinzi, tablouri. L-aţi cunoscut şi pe bunicul? întreb eu surprins. Da-da! Tatăl dumitale, Nicolas, era pe vremea aceea tânăr avocat, abia ieşit de pe băncile facultăţii. După câţiva ani bătrânul preot Julien a murit, ştiţi în ce împrejurări tragice… bietul de el. După ce mi-au luat magazinul de antichităţi, a trebuit să mă angajez la stat. Atunci „am cumpărat şi am vândut” tot oraşul. Cum adică, domnule Martin? îl întreb eu simţind că-i face plăcere să stea de vorbă cu mine. De la cei expropriaţi, evacuaţi, arestaţi, sărăciţi, omorâţi… pentru cei înstăriţi, împuterniciţi… Ehei! A apărut noua generaţie… Dacă vreţi să intraţi în dormitor, domnule Martin. Ah! Iartă-mă! M-am luat cu vorba. Am tăcut! Ia te uită ce raritate! Un dormitor stil vienez cu oglinzi veneţiene! Splendid! De ce îl vindeţi, domnule Raynal? Iertaţi-mă că vă întreb, dar azi nimeni nu mai ştie să lucreze aşa minunăţie! Şi de unde să mai procure lemn de trandafir? Trebuie să evacuez camera, domnule Martin. N-am unde să-l depozitez. Aha! Da-da! şi îşi scoate ochelarii, îi şterge cu o batistă albă, vrea să vadă mai bine acest „exemplar rarissim”. Rău îmi pare, foarte rău… Priviţi aici! şi bătrânul pare deodată întinerit ca la vederea unei femei frumoase. Este locul unde mama dumneavoastră, da, aşa cred, ţinea peria de cap, flacoanele cu parfumuri, pomezile, alifiile,

cutia cu bijuterii şi agrafele de păr… Vedeţi urmele degetelor?! Spuneţi-mi? Le vedeţi? Aceste obiecte sunt vii, trebuie doar să le trezeşti puţin din somnul lor, să le mângâi cu vorba… Sunt sigur că noaptea trosnesc uşor, vorbesc între ele… Au trăit în preajma unor fiinţe de la care au împrumutat gesturi, cuvinte, parfumuri… au individualitate, trecut, rafinament, şi iubire pentru cei care le-au îngrijit… Au cunoscut războaie, invazii, revoluţii, cutremure, inundaţii, au asistat la naşteri, botezuri, cununii, decese… şi acum cer să fie respectate pentru că au onoarea celor care au suferit şi rezistat în demnitate. Când vor pleca de aici vor plânge, sunt convins, au îmbătrânit în această casă şi nu se pot despărţi uşor… noi trebuie să le ajutăm, să le ascultăm bocetul, să le vedem lacrimile şi să le facem mai uşoară suferinţa „desprinderii”. Nu-i aşa, domnule Raynal? Vai-vai! Iar m-am luat cu vorba. M-am senilizat complet. Dacă îmi daţi o coală de hârtie şi un stilou trec imediat la lucru şi fără nici o vorbă. Absolut nici una! Aşaaa! Mulţumesc! Pot să stau pe scaunul ăsta? Da. Vă rog! Deci! Un pat dublu stil vienez cu tăblii înalte, somiere în bună stare, două noptiere cu etajere şi geam de cristal, o toaletă cu oglindă veneţiană…

Stau în picioare, rezemat de uşă: îl privesc şi îl ascult cum descrie fiecare obiect în parte cu o mare savoare pentru detaliu: are cheie, îi lipseşte un buton, furnirul e puţin rupt la un colţ… Îi simt plăcerea de a privi obiectele-fiinţe cu care vorbeşte, se sfătuieşte, se ceartă într-un dialog auzit numai de el. În curând, câteva coli de hârtie sunt acoperite cu scrisul lui mare, apăsat, ordonat, chiar pedant. Parcă ar fi caligrafiat un act de deces… Mă gândesc la el tocmai pentru a-mi aminti că pe colţul noptierei tata îşi punea în fiecare seară: ceasul de buzunar, ochelarii şi briceagul. L-am întrebat de câteva ori: Ce faci, tată, cu briceagul ăla vechi şi ruginit? Nu mi-a

răspuns niciodată, abia în ultimul an, înainte de a muri, am intuit că briceagul nu trebuia să folosească la ceva, era „semnul” transmis de străbunicul, care fusese pescar şi avusese cândva nevoie de un cuţit. Şi abia acum înţeleg… Doamne! Ce greu ne dăm seama de lucruri atât de simple! După ce stingea veioza îşi făcea rugăciunea şi atunci se întâlneau în el bunicul-pescar cât şi tatăl-preot… făceau parte din fiinţa lui aşa cum îi aparţinea tusea de dimineaţă sau uşa zgâlţâită după ce răsucea cheia în broască, „complexul zăvorului” cum spunea el, sau prima întrebare după ce se întorcea de la tribunal: „Ce aţi mâncat azi, copii?” Care sunt „semnele” transmise pentru mine? De ce înţeleg întotdeauna când e prea târziu? Acesta să fie oare preţul?

Domnule Raynal! Am terminat! Sunteţi de acord? Nu-mi place să rostesc suma în faţa lor! face semn către mobilă şi zâmbeşte. Vă rog să gustaţi puţin ceai, domnule Martin. Nu mai am nici o băutură în casă. Ooo! Vă mulţumesc. Ce parfum?! *Twinings!* Ceai englezesc! Tatăl meu era un mare amator de ceai… tot de la el am învăţat meseria. A fost colecţionar de tablouri. Ştiţi Colecţia Martin de pe strada Calvin? Sigur că da. Una din cele mai frumoase colecţii din oraş! Exact! Eu sunt fiul… cel bleg şi neizbutit, cum îmi zicea frate-meu! Tata mă lua cu el peste tot, mă ţinea de mână când treceam strada şi la optsprezece ani. După invazie a donat colecţia Primăriei, cu condiţia să rămânem în casă, la mansardă, iar eu… pentru că el îmbătrânise, să fiu custodele muzeului. În urmă cu câţiva ani… Straşnic e ceaiul ăsta! Îţi dă putere şi bucurie de viaţă! Aşa, ziceam că… După ce am trecut la Etapa Victoriană, s-a construit un muzeu al oraşului… Donaţia? Înţelegerea cu Primăria? S-au dus pe apa sâmbetei cu leafa de custode şi mansarda în care locuiam. Am fost evacuaţi şi trimişi într-o casă la marginea oraşului, dincolo de

fabrica de spirt. În casa noastră s-a mutat cineva de la Primărie. Ce este mai grav… noul muzeu s-a dovedit prea mic pentru colecţiile din oraş şi tablourile zac prin subsoluri… se degradează şi putrezesc. Ei, domnule Raynal! M-am luat iarăşi cu poveştile mele pentru ca lucrurile să sufere mai puţin la despărţire. Ele au simţit că eu sunt preţuitorul, geambaşul, dricarul, groparul, infamul, Iuda şi de aceea încerc să le îndulcesc durerea… În fond, domnule Raynal, chiar dacă ele vor muri, pentru că această noptieră va muri cândva… noi păstrăm ceva mai de preţ… nu ştiu cum să numesc această proprietate a obiectelor care au pierdut calitatea lor concretă, reală?… „proprietatea imaginii”, „sufletul oglinzii”… rămâne în noi aşa cum noi rămânem în ceva, chiar dacă murim sau ne despărţim de un om drag… el trăieşte, totuşi în tine orice s-ar întâmpla. Nu-i aşa? Rămâne ceva… altfel de ce m-aş duce mereu la muzeul oraşului să privesc un tablou, o statuetă, o tapiserie care ştiu că nu-mi aparţine? Nu numai obiectul în sine mă interesează, ci amintirea şi duioşia lui… aşa cum dumneavoastră n-o să mai vedeţi niciodată această noptieră pe care mama îşi punea peria de cap şi cerceii, dar imaginea ei va rămâne aici, în suflet, o să vă însoţească în mormânt, aşa cum faraonii îşi înmormântau în piramidele lor caii şi nevestele… noi avem „imaginea” lor şi a oamenilor dragi, şi cândva… peste sute şi sute de ani aceste imagini vor apărea din nou în altcineva, pentru că toţi, absolut toţi suntem „moştenitorii imaginilor” pe care le-am iubit şi care nu dispar niciodată… Nu ne desprindem de nimic ce a fost al nostru, cu o singură condiţie: Să le fi iubit? Gataa! Am tăcut. Nimic altceva. Totul la pământ. Praf şi pulbere! Venin şi otravă. Fâşii rupte din trupul nostru şi deasupra sufletului… iubirea şi credinţa! Ce se aude? A! Trec tinerii încolonaţi cântând marşuri. Sfârşitul veacului! Apocalipsa. Ce bine că sunt bătrân. Ce fericit sunt!…

Tace brusc. Se întoarce de la fereastră cu părul răvăşit, ochii îi aleargă în spatele ochelarilor, încearcă să-şi recapete calmul. Va trebui să mă duc la Institut… dar nu vor să mă primească. Sunt prea bătrân! Vă trimit mâine camionul să încarce mobila, domnule Raynal, şi iertaţi-mă… Uneori mă apucă nostalgii nepermise în regulamentul de serviciu. Să treceţi poimâine pe la Oficiu să încasaţi banii. Vă mulţumesc pentru ceai. Unde mi-am pus şapca şi bastonul? Mereu le uit…

Îl conduc până la uşă. Se opreşte, se întoarce spre mine şi mă priveşte. Să nu fiţi necăjit că vi le-am luat, ele vor rămâne… Nu-nu! Din contră, domnule Martin! M-aţi ajutat să mă eliberez… Da! Vă înţeleg! Ce bine!… Merge cu paşi mici, sprinteni, deschide poarta, nu se uită în urmă, cu toate că mă ştie pe scară, în faţa uşii… Mă eliberez… Să nu rămân cu nimic, numai după aceea pot să aflu ce se găseşte dincolo de cuvinte, gesturi, întrebări, răspunsuri… aşa ne îmbogăţim cu adevărat fiinţa sărăcită de prea multă avuţie şi abia atunci să dăruieşti totul unui om… Micheline… sau cuiva, sau pentru ceva… să simţi că trăieşti nu numai pentru tine, dar şi pentru altul, sau altceva dincolo de pielea asta scârboasă din care nu putem ieşi…

26

Un Ford Mustang cu tablă de tanc! Aşa spuneaţi când mergeam „La stânci”. Da. Îmi amintesc, răspunde Pascal privind maşina cu o admiraţie ascunsă. Deschide portiera, se aşează la volan, încearcă ştergătoarele, semnalizatoarele, farurile, apoi îşi caută o poziţie mai comodă în scaun şi în clipa aceea – stând puţin pe spate, cu ochii înainte şi mâinile strânse pe volan – simt că-i place, o doreşte ca pe o femeie şi o va cumpăra; se vede deja rulând pe şosea, toţi întorc capul după el şi se întreabă: „Cine o fi tipul cu o asemenea maşină? De mult timp n-am văzut un Mustang prin Portville?!” Coboară, îi dă târcoale, îmi face semn să-i arăt motorul, se scuză cu un gest că n-ar şti cum se deschide capota, îmi dau seama că nu vrea să se murdărească pe mâini de praf. Ridic capota cu gestul mecanicului pregătit să servească clientul, nu simte ironia, e preocupat. Îi „descriu” puţin motorul, îl pun în funcţiune, îl ascultă cum „toarce”, sting motorul şi îl las singur să se joace. Văd garajul cu uşile deschise, ar putea fi o „cameră de refugiu” destul de spaţioasă în care să mă ascund la nevoie. Va trebui să repar soba, să fac curat şi să văruiesc. N-ai mai trecut pe la facultate, îl aud pe Pascal, punând în funcţiune radiocasetofonul. Georges Matrac a regretat că n-a putut să te angajeze, glas absent, preocupat de butoanele şi manetele pe care le răsuceşte cu plăcerea unui copil. Să nu discutăm despre acest subiect! Te rog! Nu m-am aşteptat, dragă Danyel, să-ţi facă o figură ca asta! Nu erai străin de înscenare. Ce-ai spus? Nu te-am auzit din cauza radioului? Nimic. Pascal! Nimic! Îţi jur, Danyel, că n-am ştiut! Ascultă, Pascal! Matrac avea ordin să nu-mi dea catedra şi totuşi… a mers atât de departe încât mi-a cerut planul primei ore de curs

şi m-a chemat s-o ţin în faţa studenţilor! Înţelegi?! Cinism? Sadism? Nu. Monstruozitate cu chip uman, zâmbitor şi binevoitor! A căpătat chipul liliecilor care dorm cu capul în jos şi nu mai ştiu cum arată lumea în poziţie normală. Stai să închid casetofonul! Ce-ai spus? Nimic. Te-am chemat să te întreb dacă vrei să cumperi maşina. Atâta tot! Dragă Danyel… nu vreau să rămâi cu impresia că eu… Îţi place maşina? E singurul lucru pe care doresc să-l ştiu? Danyel! Nu mă lua aşa, ce dracu? Vrei s-o cumperi sau nu? Peste o oră aştept alt client. Un vechi camarad. Cine? Victor Labry. Are bani, e redactor-şef. Spune! Da ori ba! Vreau s-o întreb şi pe… Las-o pe Véronique! Va fi de acord să se plimbe într-un Mustang. Te asigur. Sunt grăbit, Pascal! Şi toată treaba asta îmi face greaţă… Uite factura. Din suma pe care am achitat-o scade 30% uzura şi vei afla suma pe care trebuie să mi-o achiţi. Îţi dau cheile, pleci cu ea… Nu cred că am toţi banii, Danyel! Te târguieşti? După ce ai totul pe gratis: casă, masă, mobilă… acum vrei şi maşină? *Sans blague!* Semnezi sau nu? Peste patruzeci şi cinci de minute apare Victor. I-o dau lui. Aşa. Toate patru exemplarele. Uite cheile. Să fie într-un ceas bun! Acum să bem ceva…

Intru în casă. Caut pe terasă, prin bucătărie. Nimic. Doar o sticlă cu sirop de lămâie. Mă întorc, Pascal stă pe bancă. N-am găsit decât nişte sirop… Noroc, Pascal! Noroc, Danyel! spune el fără entuziasm. Aprindem câte o ţigară. Fumăm în tăcere. El se uită la maşină, eu la trandafirii care ar trebui udaţi, el are un aer supărat şi în acelaşi timp încântat, ceea ce îl face puţin nătâng… Tăcem şi fumăm. Din vecini se aude un câine lătrând. Spune-mi Pascal, de ce sunt atât de puţini câini în oraş? S-a constatat că fiecare câine mănâncă… s-a făcut un calcul şi pentru economii s-a stabilit un impozit mare, răspunde el plictisit. Dar ce-ţi veni cu câinii?! întreb eu… Cum au renunţat cei care

aveau un câine de casă şi îl iubeau? continuu eu simţind cât de stupid e subiectul pentru el, care are acum un Mustang. A fost o campanie la televizor, presă, radio… s-a demonstrat că cel mai bun prieten nu este câinele ci Ideea, Cauza şi Liga. Vorbeşti serios? Da-da! Şi cu timpul oamenii au renunţat la *fox-terrier*-ul sau *caniche*-ul pe care îl creşteau în casă. Înainte au fost sacrificaţi caii, apoi câinii… La cai s-a revenit, aduc multe economii. Poate se va reveni cândva şi asupra câinilor? Nu este exclus. Să mai aşteptăm zece ani…

Goleşte paharul, îl pune pe bancă, stinge ţigara şi se ridică în picioare. Am plecat, Danyel. Mâine îţi aduc banii… sau preferi să-i depun la Bancă în contul tău? Nuuu! Să nu faci această greşeală! Aş schelălăi ca un câine lovit în pântece! Dar nu mi-ai spus, Danyel… de ce vinzi maşina? Pentru pântece! Ce vrei să spui? Da. Aşa cum ai auzit! Îţi place să glumeşti, Danyel! Sper să rămânem prieteni, chiar dacă nu mai mergem „La stânci”? Nici vorbă! Nu ţi-am spus până acum, Danyel, dar… întotdeauna ai avut asupra mea un ascendent. Nu vorbi prostii, Pascal! Mă duc să deschid poarta. Trei pedale pe acceleraţie, să-i vină benzină, roteşte cheile în contact până la capăt… Vei fi mulţumit! Te asigur. Un Mustang cu tablă de tanc!

Stau la poartă şi privesc maşina cum dispare pe stradă. Ce efort inutil! Câtă strădanie pentru a obţine acest „cal sălbatic”?! Şi acum? Mă desprind! Mă eliberez… Când a murit mătuşa Hélène am găsit în dulapul ei bani cât să trăiesc o săptămână, ceva haine vechi şi un şoarece mort la capătul patului, acolo unde piciorul de lemn intrase în duşumeaua de scândură putrezită… Ce târziu?! Ce târziu înţeleg că nu am nevoie de nimic, *doar iubirea…* Poate m-am întors în ţară din prea multă iubire, sau abia acum învăţ să iubesc pentru prima oară – eu, egoistul, ingratul care n-am iubit decât

cărţile şi ideile, cum spunea Micheline – şi de aceea trebuie mai întâi să mă lepăd de toate „maşinile” şi măştile din care sunt creat…

27

Deschid uşa. Pe scară, în faţa mea, o femeie cu un copil de mână. Sunt Marie Belfont, se prezintă ea. Fiul meu, Grégoire. De la Oficiu… ne-a repartizat o cameră… Da. Am fost anunţat! Intraţi! Aici este closetul cu un duş… aici locul pentru aragaz şi frigider. Aveţi intrare separată. O să vă dau cheile. Aţi pregătit totul. Nimic special, doamnă. După invazia Metropolei, părinţii mei au locuit împreună cu altă familie. Situaţia se repetă după treizeci de ani. Am desfiinţat dormitorul. Îmi pare rău că sunt nevoită să dau buzna în casa dumneavoastră, noi am fost demolaţi. Se va construi un nou local al Primăriei. Cred că aţi aflat? Da. Ştiu ceva… Poftiţi!

Un camion opreşte în faţa porţii, e încărcat cu mobilă. Ies în curte, îmi fac de lucru printre trandafiri. Atrag atenţia celor doi hamali ce pari fraţi gemeni – expresie, robusteţe, statură, îmbrăcăminte –, să ocolească cu atenţie trandafirii. Trec pe lângă mine fără nici un răspuns parcă m-aş fi adresat frigiderului pe care îl transportă. Rămân pe loc cu mâinile în buzunare: îmi displace postura de proprietar bătrân şi arţăgos care îşi apără avutul cu bâta în mână. Cei doi apar din nou: tăcuţi, încruntaţi, cu pasul îndesat şi puţin târşit din cauza greutăţii: două şenile de tractor. Transportă un bufet mare, demodat, negru: un animal agonizând pe care nu reuşesc să-l ţină pe umeri. Unul dintre ei se dezechilibrează, şenila de metal striveşte în plin tulpina unui trandafir. Spinii i se prind de salopetă, zimţii de oţel încep să se mişte înainte şi înapoi, enervaţi, înfuriaţi. Împietresc fără nici un cuvânt! Respir adânc de câteva ori şi intru în casă. Scot din legătura de chei pe cea de la intrarea din spate. Mâinile îmi tremură în aşa hal încât sunt nevoit să renunţ, mi-e teamă să nu mă fi văzut

copilul care stă pe culoar, rezemat de zid şi se joacă cu o minge de tenis pe care o izbeşte de ciment, apoi de zid şi din nou de la început. Trec pe lângă el, o privire fără expresie, capabil de orice cruzime. Şterg zidul cu spatele, să nu stârnesc „micul asasin” care a venit în casă pentru a mă ucide cu o minge de tenis pe care o loveşte la nesfârşit în nervii mei, în răbdarea mea…

Închid uşa, rotesc de două ori cheia în broască, aşez un scaun. Baricadat. Asediat! Merg prin cameră de colo până colo, nu ştiu ce caut, cine sunt, unde mă aflu… din nou senzaţie de păianjen. Cineva mi-a rupt azi pânza pe care o ţes de câţiva ani…

…o femeie cu braţele pline de flori, trenul începuse să se mişte, s-a deschis uşa compartimentului şi a intrat un soldat, a trântit valiza de lemn peste flori; am început să urlu şi să-l izbesc cu pumnii în piept… femeia plângea şi încerca să scoată margaretele de sub valiză. Doamne! Unde eram? Unde sunt acum? Ce caut? Îl aveam în noptieră! Nu cumva l-a luat domnul Martin odată cu mobila? Nu. Sunt sigur. Am controlat toate sertarele. Alerg în birou, răsfoiesc, răstorn… Îl găsesc. Carnetul de note. Pun un disc, Schubert, *Marea simfonie,* ascult prima parte, andante… Clipă de linişte şi fugă de aici spre acolo… tărâm protejat. Mă întorc. Pe speteaza scaunului o vestă, simt cum mi se lipeşte rece de spate… îmbrac vechea piele a trupului meu lăsată aici cu mulţi ani în urmă… intru în cel care am fost: tăcut, inhibat, laş, hăituit, speriat până la muţenie… spaima pe care o purtam ca pe o vestă uzată, rece, lipită cu sudoare de mine… credeam că am scăpat de ea, o lăsasem pe speteaza scaunului la plecare… iată! o îmbrac din nou după unsprezece ani! o trec pe braţe, o simt pe piept. De ce n-am ţipat? De ce n-am urlat? De ce nu i-am dat afară? De ce nu mă revolt? Când înţelegi… accepţi! De ce înţeleg înainte de a mă revolta?!

Laşitatea înseamnă lipsă de încredere şi credinţă. Mai întâi să mă potolesc, altfel nu pot face nimic. Nu orb de furie, ci furie lucidă, calculată, aşa cum procedează *Pontifex maximus!* Primul fum de pipă. Dacă nu l-aş mai auzi ţipând în mine! Dacă l-aş face odată să tacă! Să moară! Să nu-i mai aud dinţii scrâşnind! Stă ghemuit în mine de furie şi spaimă, cu genunchii la gură în scorbura… în groapa din mine, din care nu mai ies… Încă un fum. Ascult alegro din „marea simfonie". Schubert a murit înainte de a auzi prima interpretare a acestei *the great symphony*... mereu prea târziu…

O nouă mutare pe masa de şah, domnule Guvernator! Vă mulţumesc pentru onoarea de a mă considera adversarul dumneavoastră! Puteţi să mă ignoraţi, să mă striviţi prin sfidare! O mare cinste pentru mine! Aţi deschis partida prin mutarea pionului în faţa reginei. Mişcare clasică! Mi-aţi luat banii, casa, hrana, liniştea… Procedeele sunt vechi. Vreţi să-mi furaţi încrederea şi liniştea orelor în care citesc şi scriu, să mă împingeţi în promiscuitatea traiului de-a valma… Sunt teribil de curios care va fi mutarea a doua? Când va apărea „noutatea" Perioadei Victoriene? Am de ales două căi. Prima: să tac precum un şobolan speriat, să citesc şi să scriu tot ce văd şi ce încerci să faci cu mine, cu noi toţi. A doua: să mă revolt şi să scriu. Să mut calul meu în faţa calului tău… chiar dacă ştiu că eu sunt un „individ" iar tu eşti „sistemul". Hm? Ce zici? Oricum, îţi mulţumesc! Da. Îţi sunt recunoscător, *Mare dregător* al sufletelor noastre! Nu m-ai lăsat să trăiesc în apa călduţă a unei vieţi mediocre… Vrei să scriu despre porci sau despre Victoria Noului Faraon! Dragă domnule Minos! Mărite Rege al Insulei. Rogu-te să nu mă închizi în Labirintul din Cnosos. Eu l-am construit! Îi ştiu drumul şi, de nu… îmi fac aripi! Mă aflu sub semnul lui Dedal şi al Minotaurului, jumătate-om, jumătate-taur, *Noul*

mancurt al Perioadei Victoriene! Auzi! Mingea de tenis măsoară timpul pentru amândoi…

Cu cine am rămas? Philippe a dispărut. Bătrânii cărora le ţinea prelegerile de filozofie mi-au spus că în ultimul timp juca cu ei Capitaly. Era întotdeauna Bancă. Îi plăcea să cumpere case, hoteluri, străzi, să mânuiască banii, iluzii… apoi vindea totul, dădea faliment şi râdea de se prăpădea. Într-o seară n-a mai apărut. Nimeni nu ştie unde se află. Unii cred că a cerut să fie dus la Institut. Pascal şi Victor? Nu pot conta pe ei. Nu cumva îi judec greşit? Fidelitatea lor s-a născut dintr-o veche conştiinţă culpabilă… o vină generală inoculată zi de zi care a dus la identificarea cu sistemul pentru a-şi găsi liniştea interioară, eliminarea suspiciunii permanente şi a ispăşirii abstracte a unei vinovăţii existente. „Dacă le-aţi luat şi frica, nu le-a mai rămas nimica”, cum spunea poetul. Într-adevăr, nu mai au nici frica. Poţi fi mulţumit, domnule Minos! Cine a mai rămas? Micheline? Singură cu un copil, săracă, disperată, a abandonat o luptă inegală nu prin pervertire, ci prin acceptare şi supunere. Sinucigaşi de nevoie şi bunăvoie. Doar Jean Elby a rezistat. Pescuitul fără undiţă, jocul ca viaţă şi viaţa ca joc… Ce am de făcut? Aştept o nouă mutare a lui Pontifex Maximus, sau acum e rândul meu?…

Mă ridic de la masă, mă plimb prin casa-jumătate-a-mea, jumătate-a-lui-Grégoire. Deschid involuntar televizorul. Cineva vorbeşte la tribună. O adunare într-o sală imensă. Figuri de ceară, aplauze la comandă, măşti, ochi vidaţi, fixitatea feţelor de carton… sărbătoarea unui simulacru colectiv devenit formă reală de existenţă. Cum să-i trezeşti? Cum să le redai încrederea şi chipul de om? Un roman real, creaţia unui autor: Guvernatorul! Pe ce se sprijină acest artist care a transpus plăcerea, iluzia şi fantezia în realitate?…

Închid televizorul. Pun de la capăt discul. Încerc să nu mai aud loviturile de minge. N-am ştiut că se

poate înnebuni din cauza unei mingi de tenis… Iată! Tortura modernă: o simplă minge! Unde să mă ascund? Drumul de la masă la canapea şi din nou la masă. Nici muzica nu mă mai salvează! Nu cumva am înnebunit şi nu-mi dau seama? Cum să ies din acest mecanism de tocat carne umană şi nervi în care am fost împins zi de zi, ceas de ceas? Mai am un pas până la pancarta pe care scrie: Învârtiţi singuri manivela: autodenunţul, automodelarea, autodistrugerea! Folosiţi mingea de tenis! Masă, canapea şi din nou… Unde să mă ascund? Să fac ordine în garaj. Duc o masă, un scaun şi stau acolo în linişte: scriu, citesc… până la iarnă mai sunt două luni, apoi… Masă, canapea şi din nou… Trebuie să iau o hotărâre! Minotaurul să nu mai primească tributul: şapte tineri şi tinere. Puterea trebuie provocată şi înfruntată. Nici un eretic! striga Guvernatorul de la tribună. Noi nu avem eretici! Cred că avea dreptate, dar până azi…

Mă duc în dormitor. Două somnifere, al treilea pentru ora patru. Sting lumina. Doamne, ajută-mă să trec şi de această noapte! Stau cu ochii deschişi în întuneric. Am senzaţia că pereţii se strâng până ajung la patul meu. O cameră-de-piatră, iar eu la mijloc, un om-broască într-o casă-de-piatră. Voi rămâne aici, închis de viu, dar voi rezista o sută de ani…

28

Mi-a spus Thomas că te-a întâlnit şi aţi făcut *jogging* pe faleză. Da. Am stat de vorbă într-o seară… l-am întrebat de tine. După cum vezi, Danyel dragă, sunt tot în „rezerva intelectualilor”! Un provizorat etern şi eu profit de această eternitate acordată de către Guvernator. Trăiesc din plin: pescuiesc, înot, fac exerciţii de gimnastică, joc biliard cu ideile împreună cu Roland… Nu-mi trebuie nimic altceva! Eşti în plină formă, Jean? Neobosit soldat fără uniformă în slujba Victoriei! Hai cu mine să-l căutăm pe Roland. Azi-noapte a fost furtună pe mare. Vântul mi-a zgâlţâit obloanele până-n zori. Când Roland s-a trezit… ce crezi că a văzut pe plajă? O mulţime de lăzi. Un vapor a eşuat şi ne-a trimis în dar câteva zeci de lăzi cu portocale…

Ieşim din cameră, coborâm scara şi ne oprim la marginea promontoriului. Pe plajă o mulţime de bărbaţi: unii aleargă prin apă şi „pescuiesc” lăzi, alţii le desfac şi pun grăbiţi portocalele în coşuri sacoşe şi saci de plastic. Câţiva, mai nepăsători, stau deoparte, mănâncă alene şi aruncă cojile pe nisip. Coborâm treptele care duc spre dig. Jean pare grăbit şi preocupat de acest eveniment care a captat atenţia tuturor. Simt că este un mod de a-şi ascunde bucuria de a mă revedea şi nemulţumirea că n-am trecut de mult timp pe la el. Am ezitat, trebuia să-i dau un răspuns… Azi dimineaţă l-am văzut pe Grégoire lovind cu piciorul un trandafir, atunci am simţit… Ce curios?! Nu m-am revoltat când Papillon şi Matrac şi-au bătut joc de mine, sau Guvernatorul mi-a cerut să scriu despre porci, reacţionez când un copil loveşte cu gheata o floare! În clipa aceea am simţit „starea de copilărie şi barbarie în care ne aflăm”. Atunci m-am hotărât… Hei! Danyel! Jean! ne strigă Roland.

Veniţi să vă dau portocale! Ne apropiem de el, are un coş plin. Vom avea rezerve pentru două săptămâni! spune Roland şi ne întinde fiecăruia câte trei portocale. Voi ce faceţi? Nu-mi daţi o mână de ajutor? Ne ducem să ne plimbăm… Bine. Muncesc eu pentru voi, păcătoşilor! Când vă întoarceţi, să mă căutaţi. Mai luaţi câte o portocală să aveţi la voi.

Continuăm drumul pe plajă. Cojim o portocală şi mâncăm fiecare în tăcere. Stâncile înalte îşi fac apariţia în micile fiorduri. Jean îşi îndeasă portocalele în buzunarele largi ale pardesiului şi îşi aprinde o ţigară. Trage primul fum, apoi tuşeşte scurt şi de câteva ori smucind capul într-o parte, vechiul lui tic, parcă s-ar uita mereu înapoi să nu-l urmărească cineva. Ce faci? Cum o duci la facultate? Ţi-a apărut cartea? mă întrebă el fără să mă privească, avid de ştiri, cu vocea lui puţin ascuţită şi vorbirea repezită împingând cuvintele printre dinţi, gândurile fiindu-i mai iuţi decât rostirea lor. Îi istorisesc pe scurt „odiseea prin care am trecut după întoarcerea în Itaca”, totul spus cu detaşare, chiar în glumă, parcă aş vorbi despre altul, stare de care abia acum sunt conştient, ca şi cum întâlnirea cu el m-ar fi eliberat dintr-o încrâncenare şi mi-ar fi deschis perspectiva unei soluţii pe care nu eram capabil s-o găsesc singur. Ai avut dreptate, Jean, când ai spus că voi înţelege foarte greu schimbările care s-au produs în Insulă. A fost necesar să mă duc la Matrac de 24 de ori iar la Papillon de 21 de ori pentru a-mi da seama… Au devenit rafinaţi băieţii… nu te mai împuşcă şi nu te mai aruncă în puşcărie, te distrug încet, în libertate, te sorb cu linguriţa în fiecare zi până ceri să fii dus la Institut…

Nu comentează, parcă ar vrea să afle cât ştiu din „viaţa de insular”. Trage puternic din ţigară sugându-şi obrajii slabi: capul între umerii strânşi, puţin aplecat înainte, privirea în jos, mersul anevoios prin nisipul ud al plajei. Simt că m-a

aşteptat şi acum are răbdare să asculte nu numai ce s-a petrecut cu mine, dar de ce am venit azi şi ce am de gând să fac în viitor. Furtuna a aruncat pe ţărm cauciucuri, scânduri, lăzi, bidoane şi tot ce a găsit în drumul ei după ce a cotrobăit prin docurile portului. Bate un vânt rece şi iute. Se apropie iarna. Cerul e acoperit cu nori fumurii, lumina săracă, coclită… senzaţie că priveşti totul printr-un geam afumat. Pescăruşii se rotesc deasupra noastră, strigătele lor punctează zgomotul valurilor care se izbesc de stânci. Ţărm desenat pe o stampă.

Depăşim perimetrul Institutului. Jean ar putea ajunge în oraş, nu-l opreşte nimeni, nici un gard cu sârmă ghimpată, nici o sentinelă. N-ai încercat să fugi de aici? îl întreb eu. Unde? Suntem în Insulă, Danyel! Ai uitat? La urmă aş fi nevoit să mă întorc şi abia atunci aş fi cu adevărat un deţinut. Am venit de bună voie, suport mai uşor autopenitenţa… Îmi face semn să ne aşezăm pe o piatră. E palid şi parcă a mai slăbit. Îşi strânge gulerul pardesiului la gât. Ai fost la Guvernator? mă întreabă el vrând să reluăm discuţia. Da. Îi relatez pe scurt. Şi ce ai de gând? Pleci? Nu. Rămân. De-asta am venit la tine. De ce? Să mă „fanatizezi”! şi încerc să dau discuţiei un ton mai puţin grav, parcă aş vrea să mă scuz pentru nepăsarea de până acum. Nu-mi răspunde, zâmbeşte, apoi se ridică. Ne continuăm drumul pe plajă. Se apleacă, ia din nisip o păpuşă din celuloid adusă de valuri; o curăţă, se uită îndelung la ea: nu are un picior şi în loc de ochi sunt două găvane întunecate. Strivim sub paşi scoici moarte, am senzaţia că merg pe cioburi de sticlă şi în fiecare clipă îmi pot răni tălpile. Ai ce mânca? mă întreabă el. Nu mă plâng… am vândut maşina, dormitorul, câteva obiecte… Altădată am trăit cu două sute de grame de salam, un sfert de pâine şi multă… multă apă. Nu asta mă îngrijorează… Cineva a încercat să-şi şteargă picioarele pe faţa mea, cum m-a avertizat Victor. Suport foamea, frigul,

singurătatea, dar nu batjocura şi umilinţa… tortura amânării, senzaţia violului zilnic fără să fii dezbrăcat în fundul gol. Agresiunea organizată face parte din metodele lor, Danyel! Nu numai agresiunea, dar… pierderea oricărui punct de sprijin sau reper şi în special… dependenţa absolută pentru cel mai mic gest şi hotărâre, nebunia dirijată care nu ajunge niciodată la adevărata nebunie salvatoare…

Mă lasă să vorbesc, să spun tot ce gândesc. După un timp ne oprim. Îndeasă păpuşa în buzunarul larg al pardesiului şi îşi caută pachetul cu ţigări. Îl ajut să-şi aprindă ţigara protejând flacăra chibritului de vântul care bate cu putere dinspre mare. Stau aproape de el, am impresia că abia acum îl întâlnesc cu adevărat. Ţi-au rămas câteva soluţii, spune el trăgând primul fum. Băutura! Iei o sticlă, asculţi un disc, bei şi adormi. Nu pot, Jean! M-am gândit şi eu. Am încercat. De ce? Mă dor rinichii, am avut cândva… Prefer să fac *jogging* sau să iau somnifere la culcare şi unul la ora patru. De ce nu-ţi găseşti o femeie să te însori? Cu cine? Micheline? Au trecut prea mulţi ani de când ne-am despărţit, nu mai putem „recupera” greşelile… ea a fost preocupată de copilul ei, eu de cărţile mele. Ia-ţi o amantă tânără? Am încercat şi soluţia asta. Am întâlnit o fostă prietenă. Când o vedeam, îmi spunea că sunt un *mouchard*... după ce s-a convins că se înşeală era prea târziu, mi se făcuse silă. De ce, Milord? Nu i-ai făcut faţă? Ai să râzi, Jean dar… Hm! Am scrântit-o şi cu asta! Ţi-au rămas… cărţile şi prietenia „camarazilor de lanţuri”, cum spunem noi. Dintre amici… tu şi Philippe. De Victor şi Pascal nu discut… Dar cărţile, Danyel? continuă el să mă interogheze, să se joace cu mine şi în acelaşi timp să nu uite nici una din soluţiile care ar putea să mă salveze înainte de a lua o hotărâre. După ce citesc câteva pagini rămân cu ochii aiurea, nu mă pot concentra… ascult sirena de ceaţă… am

pierdut sensul în disputa cu lipsa de sens… am senzaţia că ceaţa intră în casă, iar râmele se strecoară şi pe sub prag, vor să mă devoreze de viu… nu mai ştiu de cine să mă apăr şi alături de cine să fiu. Izolează-te, Danyel! Exilat de bunăvoie şi în plin oraş. Nu pot! Sunt tentat să ies mereu pe stradă, să văd, să ascult, să preîntâmpin un pericol care mă ameninţă mereu… Ai nervii slabi! Montaigne se închidea în bibliotecă şi îşi vedea de treabă chiar dacă zurbagiii ţipau pe stradă. Petrarca scria în timp ce rugul ciumaţilor ardea în apropiere de casa lui. Canetti are un personaj care trăia printre cărţi aşa cum noi trăim în mijlocul oamenilor… Stai! Opreşte-te! Nu-ţi bate joc de mine! Nu am linişte în casă, copilul ăla… Ce copil? Grégoire, fiul chiriaşei, se joacă cu o minge de tenis pe culoar, lângă uşa mea, sunt lapidat cu o piatră-minge pe care mi-o izbeşte în ceafă, în cap… Ascult muzică, singurul lucru care mă linişteşte. Am amenajat garajul, stau acolo un timp, dar e umezeală, soba scoate fum ca un coş de vapor. Când va veni iarna… nu mai am unde să mă ascund, doar în scorbura de la mare… Mă sufoc! Mă sufoc, Jean! Înţelegi? Fac efort să trăiesc! De o sută de ori pe zi mă gândesc să nu mor, să trec şi de clipa aceea… mi-e greu să iau un ibric şi să-mi fierb un ceai împuţit şi fără zahăr… Mi-e teamă de ziua în care n-o să mă mai scol din pat sau o să rămân pe o bancă pe faleză, sau o să cer să fiu dus de aici… e singurul argument care mă determină să fac încă un pas. Visez omizi care mi se urcă pe mâini, pe faţă… Exilul, dragul meu, a devenit un lux de care nu mai avem parte în Insula noastră preafericită!

Tace. Ochii îi sunt orbi întorşi spre cerul orb, ascultă pescăruşii care se rotesc deasupra plajei căutând mâncare prin resturile aruncate de valuri; pescăruşii-corbi, pescăruşii negri croncănesc sinistru. Întoarce brusc capul spre mine, şi ochii lui… şi ochii lui… De ce nu scrii o carte cu tot ce

pătimeşti? Te-ar absorbi, ţi-ar da un rost, te-ar scoate din criză. Fă din Matrac şi Papillon două personaje, peste câteva zile te vei linişti! Dar e viaţa mea, Jean! Cu atât mai bine! Pune-te singur la zid! Fără pudoare, Danyel! Poate aşa vei scoate din tine o carte mare! Da. Ştiu, ştiu prea bine teoria… Voi, cei care scrieţi, sunteţi privilegiaţi, aveţi acest drog din care puteţi sorbi în fiecare zi câte o linguriţă. Vă aşezaţi la masă, luaţi o coală de hârtie şi plecaţi „dincolo”, în fantasmele în care trăiţi şi visaţi, pe când noi, ceilalţi… şi tot aşa te trezeşti într-o zi că vorbeşti singur, umbli prin casă dând din mâini, plângi fără rost, visezi râme şi urli în somn… şi dacă se întâmplă să dai ortul popii toţi vor spune: A fost un artist! Vor uita că a fost şi el un om şi voia să trăiască, să se bucure de o clipă de linişte şi… Nu-nu! susţin ceilalţi. Scoateţi-vă maţele pe masă! Vrem să le vedem şi noi! Spuneţi-ne cum şi ce simţi când faceţi amor cu o femeie, dacă aveţi prostată sau hemoroizi! Mărturisiţi totul fără jenă! Nu-i aşa?! Asta incită, excită şi surescită! Metode depăşite, dragă Jean! Nimeni nu mai are nevoie de sinceritate şi realitate! Şi în fond, dragul meu, ce înseamnă „sinceritate”? Dar „realitate”? Mai poate fi ceva sincer, real şi adevărat în Insula Victoriei?… Şi rândul trecut mi-a, propus să scriu… după ce voi juca totul pe „o carte”. Bine! Sunt de acord, O.K.! Aştept mai întâi să-i ştiu finalul. O carte se scrie „invers”, de la coadă la cap. Până acum cunosc doar personajele: Matrac, Papillon, Guvernatorul, Victor, Pascal, Micheline, Philippe, Jean Elby… Fă abstracţie de mine! Nu vrei să fii eroul meu? Mi-ai cerut să mă pun la zid. Sunt de acord, dar când eu îţi cer… Stai! Opreşte-te, Danyel! Să vorbim serios. De ce nu scrii o carte cu tot ce ai trăit de când te-ai întors în ţară? Ţi-am spus! Nu mi-am jucat rolul până la capăt. Nu ştiu finalul! De aceea am venit la tine… să mă iei de mână, să intrăm în Labirint şi să-i salvăm pe Dedal şi Icar închişi acolo de regele

Minos, iar eu îţi promit că vei apărea în capitolul 35 al romanului, sau… chiar vei purta titlul cărţii: *Jean Elby*. Da-da! Ce zici? Renunţă la glumă, Danyel! Dar nu glumesc deloc! Azi nu eşti în apele tale, *mon vieux!* Ne-am schimbat rolurile: acum eu fac pe clovnul şi tu pe spectatorul. Ştii de ce? Spune, Danyel! Ţi-e teamă să luăm o decizie, cu toate că tu ai aruncat piatra… Tu m-ai provocat! Tu ţi-ai asumat rolul de Mare astrolog, mag şi scamator! Ce avem de făcut, Jean Elby?…

Nu răspunde. Înaintăm pe plajă. Valurile mării loviseră ţărmul înalt de pământ care se surpase. Rândunelele de mare – care au cuiburile în mal – zboară dezorientate. Strigătele lor subţiri şi disperate străfulgeră liniştea.

Scoate din buzunar o portocală, iese şi păpuşa de celuloid – buzunar de scamator – se uită la ea, o întoarce pe o parte şi alta, îi mişcă braţele, o face să ţopăie în palmă… la optsprezece ani va simţi primul vid al vieţii, dar nu va şti ce înseamnă şi cum să-l numească, la douăzeci va încerca să plece în lumea largă, dar se va opri aici, la hotarul Insulei: primul eşec. La douăzeci şi cinci va dori să se lupte pe viaţă şi pe moarte pentru o cauză, fără să ştie ce reprezintă „cauza”, „viaţa” şi în special „moartea”. După patruzeci de ani va abandona şi într-o zi va veni la malul mării, aşa cum facem noi acum, şi se va întreba dacă merită „să încerce imposibilul”. Şi ce i-ai răspuns, Jean? Se opreşte, îşi întoarce capul spre mine, ochii lui: încredere, spaimă, rugă, iubire, curaj şi iarăşi iubire. Nu ştiu încă… Dar poate a venit sorocul s-o facă şi pe-asta, să încerce ce n-a încercat până acum, dacă n-are încotro s-o apuce şi dacă tot e să-şi piardă pielea… să scuipe minciuna în faţă… I-aş pune o altă întrebare, continuu eu să joc rolul păpuşii şi el al mânuitorului de sfori. *Cum* şi prin *ce* mijloace să scuipe minciuna în faţă? Înainte de a-i răspunde ar trebui să ştiu: E pregătit să se piardă definitiv pentru a se câştiga pentru totdeauna? Ştie ce îl

aşteaptă?! Ştie care e diferenţa dintre „a vrea” şi „a înfăptui”?…

E rândul meu să tac. Vâră păpuşa în buzunar cu un gest iute de scamator, apoi începe să cureţe portocala de coajă. Ajungem în dreptul unei stânci care ne barează drumul, îmi face semn să ne întoarcem. Nu vorbim. Şi tata a îndrăznit, îmi zic eu, şi el a îndrăznit cândva, dar a murit acolo… Poate ajunsese „la margine”, aşa cum suntem noi acum, la marginea pământului şi a răbdării, crăpase ceva în el, da, asta o ştiu perfect, nu mai putea să tacă… a murit în închisoare, acum întreaga Insulă e o închisoare fără paznici şi gratii înlocuite cu gratiile din noi şi marea ce ne înconjoară. A venit rândul meu… Ai o ţigară? îl întreb eu. Scoate pachetul, mă ajută să aprind chibritul, flacăra îi joacă pe obraz, îmi zâmbeşte. Să nu crezi, Jean, că nu m-am întrebat dacă sunt pregătit. Înfruntarea e „pe viaţă şi pe moarte” iar acum ştiu câte ceva din viaţă şi foarte puţin… Din moartea noastră de aici nu ştii nimic? Azi ereticii nu mai sunt arşi pe rug… ci folosiţi, recrutaţi, reeducaţi, remodelaţi. De când m-am întors am încercat să aflu cum a fost posibil să se schimbe, într-un timp relativ scurt, mentalitatea unui popor?! Care au fost mijloacele folosite pentru a produce o mutaţie psihologică în proporţii de masă? Teoretic am înţeles… Înainte evadam în umor, acum evadăm în ireal. Realitatea înlocuită cu o ficţiune, un mecanism utopic care ţine loc de viaţă… aşa cum eu aş scoate din cuibul acela tot ce se află acolo… pene, ouă… iar când rândunica s-ar întoarce ar găsi în loc de ouă nişte pietre şi ar fi obligată să creadă că trăieşte „o mare revoluţie”, chiar dacă pietrele niciodată nu vor deveni pui de rândunică… Şi totuşi, noi considerăm pietrele nişte păsări! Pietre-păsări! Aşa cum ele pot să ne creadă: oameni-pietre! Priveşte! Pietrele au început să zboare în locul păsărilor! Bine-bine! Admit totul, că eu sunt om-piatră, dar… cine a

avut ideea să vâre mâna în cuibul sufletesc al fiecărui om şi cum a fost posibil să ne ia puii şi tot ce avem acolo? *Cum* şi prin *ce metode* am devenit oameni-pietre? Află, dragă Danyel, că şi înmormântările sunt catalogate, computerizate! Sunt trei categorii. Prima: cu maşină, fără cortegiu şi fără fanfară… pentru salariaţi. A doua: car funerar, cortegiu, fără fanfară, pentru Liga a doua. Şi ultima: car funebru, cortegiu, fanfară, decoraţii şi coloană pentru cei din Prima Ligă. Hm?! Ce zici? Vorbeşti serios?! Acum totul este o certitudine permanentă provenită dintr-un prezent congelat în eternitate. Eu exist pentru că nu gândesc… am „putere" când am cedat-o, când am încetat de a mai fi… am scăpat de identitate şi nume, – şi scamatorul scoate iarăşi păpuşa din buzunar, o animă printre degete o mişcă într-o parte şi alta, alta, ţopăie în palmă, îşi întoarce capul, se apleacă, mă salută, face o reverenţă, apoi dispare din nou în buzunarul magicianului…

Plaja, malul, valurile… mă liniştesc treptat chiar dacă cineva continuă să urle şi să tremure în mine: furie, spaimă, milă şi… gunoaiele de pe plajă: lăzi, cauciucuri, alge, meduze, scoici, peşti morţi, vântul şi vuietul mării. O singură întrebare, îl aud eu pe Jean, parcă aş fi rămas în urmă şi fac efort să-l ajung: alerg, gâfâi, transpir. Merită să încerci? Ai vreo şansă?

Digul apare în depărtare. Se înserează. Marea a căpătat culoarea unei pete de cerneală. Călcăm obosiţi prin nisipul ud, cu trupurile aplecate, vrem să învingem vântul care ne izbeşte în faţă. Am impresia că eziţi! Ce-ai spus? Eziţi! Ai aruncat sămânţa, dar acum ţi-e teamă? Da, într-un fel… n-aş vrea să te împing într-un joc copilăresc din care să nu mai ieşi întreg. La tine nu te gândeşti? Ba da… eu însă trebuie să fiu „sacrificat". Nu-i aşa? încearcă el să glumească. Iar eu sunt imun la constrângere şi suferinţă. Am un fel de vrajă! Lăsând gluma la o parte… nu mai vreau să ajung

unde am fost înainte: îmi controlam fiecare cuvânt rostit, fiecare gând, ştergeam fraze întregi din paginile scrise, mă amputam cu propria mână… Mi-e silă şi greaţă! Auzi! Greaţă de cel care am fost înainte de a pleca de aici! Am îndurat o dată. Acum gata! Basta! Nu accept a doua oară ca cineva să-şi şteargă picioarele pe faţa mea! Te înţeleg, Danyel, dar nu mai e timpul frondei, al eroismului ieftin… Pericolul înseamnă risc. Fără risc, iată înţelepciunea! spunea un grec. A risca înseamnă a mă înşela şi viaţa mă va pedepsi, zicea tot grecul ăla afurisit. Aş putea să-ţi spun că fără risc nu câştigăm decât laşitatea… Dar te pierzi pe tine, prietene! Vorbe! Mereu vorbe mari! Stai! Nu ţipa, Danyel! Dă-mi voie! Un cuvânt şi am tăcut! Nouă ne place să vorbim, să facem literatură, când să trecem la fapte ne luăm rămas bun şi plecăm mulţumiţi că am spus totul. Am simţit de prea multe ori cât de stupid şi idiot poate fi cel care tace când toţi aplaudă sau ţipă când ceilalţi tac. Acum ori trecem la fapte, ori ne băgăm singuri pumnul în gură. Ai terminat? Da. Ştii cum îşi asigură cineva puterea asupra unui om? Făcându-l să sufere permanent: sărăcie, teamă, închisoare, tortură fizică sau morală… spunându-i în acelaşi timp cât e de fericit. Asta a fost întotdeauna, Danyel! Ia aminte! Dacă vrei să vezi cum va arăta viitorul tău în clipa în care vei comite un singur gest de protest… Imaginează-ţi o cizmă care îţi striveşte mâna în care ai o filă de manuscris… Nu! Tu rupi încet ultima pagină din manuscris, o arunci la gunoi şi apoi săruţi cizma călăului. Salvatorul şi binefăcătorul tău! Aşa o să arăţi!…

Ajungem la dig. Câţiva bărbaţi se plimbă singuri: umbre desenate pe cerul întunecat. Mă văd în fiecare dintre ei, siluete negre cu umerii aplecaţi şi mâinile vârâte adânc în buzunare. Repet prosteşte cuvintele: supraindividualitate, suprarealitate, suprarealism, apoi o iau de la capăt. Urcăm scara ce duce spre Institut. Îi simt mâna.

Tresar. Ne oprim. Se uită în jur, să nu ne audă cineva. Te-ai gândit bine, Danyel? Da. Mai poţi să amâni, vii altădată, discutăm, chibzuim… Ar fi greşit să facem un pas pe care apoi să-l regretăm. A doua oară ar fi prea târziu. Cât mai stai aici, Jean? Nu ştiu… Ar fi bine să fii cu mine. Dacă vrei, fug. Eu nu mai am nimic de pierdut, Danyel, dar tu… ai scrisul şi cărţile. Eşti încă viu şi ai pentru ce trăi. Eu te-am îndemnat rândul trecut, dar tot eu mă bucuram că nu mai vii şi acum îţi spun… n-ar fi rău să pleci din ţară. Te duci unde vezi cu ochii, scrii acolo o carte cu tot ce ai trăit aici! Hm? Ce zici? Tac. Îl privesc şi tac. După ce l-am refuzat pe Guvernator, ori mă ascund în gaură de şarpe… ori merg înainte, spun după un timp. Mai poţi încă alege, Danyel! Am ales! Ce? Să încercăm neîncercatul… să-l înfruntăm pe Guvernator… Noi doi! Se uită în ochii mei: fugă, milă, îndrăzneală, curaj… Vrea să vadă ceva dincolo de ceea ce vede şi îşi poate imagina. Stăm pe treptele scării, la picioarele noastre plaja, digul, marea… deasupra promontoriul, zidurile Institutului şi cerul coclit de un soare ascuns de aburi şi de pâcla ce se ridică din mare. Ştii rugăciunea toreadorului? mă întrebă el ca o ultimă încercare de fugă şi glumă. Nu, răspund eu surprins de luciditatea şi umorul pe care îl poate trăi într-o clipă ca aceasta. „Sfântă Fecioară! Fă în aşa fel ca taurul să vină drept.” Eşti pregătit, prietene, să-l aştepţi, ştiind că de data asta este un Minotaur, cum spui tu? Da! Stai-stai, Danyel! mă opreşte el speriat de hotărârea mea şi neputinţa lui de a-mi strecura îndoiala. Te întreb încă o dată de ce vrei să începi lupta?! Există în totul o limită. Foarte simplu! Şi altceva? Nu accept să fiu trimis la porci! Am fost clar?! Bine-bine! spune el repezit, tuşeşte smucind capul într-o parte după vechiul obicei, care apare mai des în momente de încordare. Şi cum ai de gând să procedezi? Nu ştiu! De aceea am venit la tine. Mi-ai spus că ai un plan pregătit…

Cotrobăie prin buzunare. Scoate pachetul de ţigări. Mâinile îi tremură. Vântul stinge chibritul, scapără alte două, reuşeşte: buzele strânse, obrajii supţi, pământii. Îmi dă să trag un fum. Mă apucă de braţ, apoi se apropie mult de mine. Crezi că poţi găsi pe cineva de nădejde? Nu ştiu, am întâlnit puţini… Dar dintre prietenii mei doi au cedat, al treilea a dispărut şi ultimul eşti tu?… Da. Ai dreptate. De o parte noi doi, de cealaltă parte toţi ceilalţi! Hm! şi izbucneşte într-un râs nervos. Veţi avea în curând un Congres. Ar fi un prilej să le vorbeşti. Numai lor? Nu. Toate adunările sunt transmise prin radio şi televiziune în întreaga ţară. Pe străzi sunt ecrane uriaşe, cred că le-ai observat? Da. Cuvântările sunt atât de controlate şi dirijate încât nu mai există nici un risc de a le transmite în direct. Cine ar mai îndrăzni să facă altfel decât i s-a ordonat?! Nu ştiu dacă voi fi invitat? Să te duci! şi mă strânge de braţ; îi simt respiraţia gâfâită, nervozitatea, puterea hipnotică din care nu mă pot desprinde. Nu vor avea curajul să te dea afară tocmai pe tine! Eşti cel mai bun dintre ei! Cinci minute, doar cinci minute să le vorbeşti şi e destul. Te urci la tribună… toţi vor fi cu ochii pe tine la televizoarele din case, magazine, intersecţii, gări, aeroporturi… În sală vor fi ziarişti şi corespondenţi străini de la toate ziarele şi reţelele de televiziune! După cinci minute te vor întrerupe, îţi vor tăia legătura, vor spune că s-a produs o defecţiune tehnică… Nu vei fi huiduit! Sunt mult prea deştepţi! Fă-ţi un discurs foarte scurt! Important e să trezeşti câţiva oameni care, la rândul lor… Vei primi telefoane, scrisori, se va crea un curent de opinie subterană, nimic pe faţă, se va săpa încet pe dedesubt. Le vei pune cea mai teribilă bombă, Danyel! Te asigur! Eu ies imediat de aici şi vin la tine. Vom începe să acţionăm. Nu te vor aresta! Te asigur! De ce? Metodă învechită! Iar tu eşti cunoscut în străinătate. Ce vor zice corespondenţii de presă? Atât aşteaptă! Ziare,

reviste, intervenţii… Nu vor să se lege la cap. În cel mai rău caz vei veni aici în cameră cu mine şi cu Roland. Ştiu că avem puţine şanse, dar… merită să încercăm. Sunt eşecuri care valorează mai mult decât o victorie! Poate aprindem totuşi chibritul! şi râde nervos, gâfâie, tremură, caută ceva prin buzunare, scoate cojile de portocală şi păpuşa de celuloid, le pune la loc parcă speriat. Nu ştiu ce vrea, ce caută. Febril. Transpus. Mă priveşte în ochi. În rest… să ne rugăm Sfintei Fecioare să ne ajute ca *noi* să ne ducem direct spre Minotaur. Să facem, Danyel, şi trăsnaia asta! Da-da! Nu mai avem nimic de pierdut… Aruncă ţigara, tuşeşte de câteva ori, se îneacă, tuşeşte din nou, apoi mă strânge în braţe cu o disperare furibundă…

29

Mă ridic din pat, sunt ameţit, buimac, mă doare cumplit capul. Cred că m-am intoxicat cu somnifere. Las duşul să curgă mult pe ceafă. Mă duc împleticindu-mă în bucătărie. Ştiu că am ascuns de mine puţină cafea. Încep că caut. Ochii au cataractă, creierul îmbibat în clei, mâinile de lemn. Renunţ. Cred că am visat că voi bea o cafea, nu mai ştiu, totul e posibil… Caut mai departe în prostie, vreau să beau ceva cald, nu mai suport ceaiul! Mă uit în ibric, văd un strat gros de zaţ… Micheline! Ce repede am ajuns… atunci mi se părea că exagerează, că joacă teatru, cum să bea cineva zaţ fiert cu zahăr? Iată-mă „actor pe aceeaşi scenă" cu ibricul în mână! Cum e posibil să n-ai… să depinzi de cineva care îţi dă câteva grame de cafea?! *Merde!* O bag în mă-sa de viaţă. Nu, domnule! Eu nu beau zaţ! Nu beau lăturile dumitale! Dă-le la porcii pe care îi iubeşti atât de mult! Pun ibricul sub robinet, îl spăl bine şi îl umplu cu apă pentru ceai. Mă uit prosteşte la flacăra aragazului, înainte priveam florile pe geam, era ora când simţeam „nevoia de trandafiri". Acum văd în faţa ochilor zidul alb şi calendarul adus din străinătate. Mai sunt cinci zile până primesc cafeaua şi zahărul. Ce dracu fac până atunci! O să-mi iau o sticlă cu băutură. Jean a avut dreptate. O să beau dimineaţa şi voi fi bine dispus toată ziua. Iau cana cu ceai şi mă întorc în living; dezordine, praf, scame pe covor. Să fac puţină ordine, aşa am zis şi ieri, n-o să mă ţin de cuvânt nici azi. Am oroare de murdărie, şi totuşi… Gust din ceai, simt lichidul cald cum alunecă prin mine, îmi alungă rugina din suflet şi intestine. Ar trebui să aştern pe hârtie câteva rânduri, peste trei zile va avea loc Congresul. O altă gură de ceai. Domnule Proust, daţi-mi voie să gust din *madeleine*-a

dumneavoastră. Îmi chiorăie maţele de foame… Aud zgomote în camera alăturată. Grégoire pleacă la şcoală, poate voi avea liniştea necesară să scriu… „Vreau margarină şi gem!” se aude vocea vikingului. Pun imediat un disc, ascult acordurile unui lied de Schubert şi continuu să beau ceaiul. „Vreau margarină şi gem!” răzbate prin perete urletul obsedant până la demenţă. Număr de şase ori aceeaşi frază repetată cu obstinaţia unui ucigaş. Aştept plecarea lui la şcoală. Am o speranţă şi mi-e destul. Dacă aş putea să scriu noaptea, aş fi un om salvat, dar după apusul soarelui îmi cade stiloul din mână… pot să notez câte ceva în carnet, dar nici asta n-am făcut în ultimul timp. Prefer să stau în întuneric, să ascult muzică şi să nu mă gândesc la nimic. Da. Am izbutit această performanţă. Nu-mi pun nici o întrebare, nu aştept nici un răspuns, „vocea” din mine a tăcut, dialogul a dispărut, uneori repet prosteşte câteva cuvinte: „mă eliberez”, „ne izbăvim” şi „dăinuim”. Azi-noapte am visat-o pe Micheline, mă învăţa cum să rostesc cuvântul: „dăruieşte”. Îi vedeam buzele, îi auzeam glasul, dar nu puteam silabisi cuvântul, la urmă am văzut că era moartă, chipul alb, nările răsfrânte şi gura de gips. M-am trezit urlând: „Dăruim! Dăruim!” Mi-am auzit glasul, răsuna în cameră, în timpane… am rămas ghemuit până am uitat de mine…

Dacă doamna Belfont lucrează după-amiază, sunt un om pierdut. Va spăla, va face curat şi apa va curge cu zgomot de cascadă prin ţeava din colţul zidului. Doamne! Ajută-mă să nu-mi pierd minţile! Voi fi nevoit să mă duc în garaj. „Ne vom salva împreună sau vom muri împreună.” Poate n-ar fi mai rău s-o trec în discurs. Stau în fotoliu înfăşurat în halatul pe care îl am de douăzeci de ani, rupt la umeri, gât şi mâneci. De ce nu mi-am adus unul nou când am venit? Mă imaginez la tribună… le vorbesc colegilor mei, dar nu numai lor… A sosit şi această zi. Dacă nu mă vor primi în

sală? Înfrigurare, răspundere şi teamă. Acum eu voi face o mutare pe tabla de şah, domnule Guvernator! Mi-e frig, dar nu mă mişc, stau cu cana în mână şi aştept. Întorc privirea spre pendulă. Grégoire ar trebui să plece! Nu mai înţeleg nimic. Sorb ultima picătură de ceai. Când se vor termina banii, să vând pendula… chiar dacă e de la bunicul. O ţinea în sufragerie, îi plăcea s-o asculte când ne aşezam la cină… Azi e „Sărbătoarea constructorilor de biciclete”. De unde ştiu? N-am citit ziarele, n-am aprins radioul şi televizorul? Atunci? Cum e posibil ca veştile să ajungă totuşi până la mine? Prin ce mijloace ţi se strecoară în suflet şi în minte? Poate am văzut un afiş în oraş sau am auzit pe cineva pe stradă?… *Grégoire nu se va duce azi la şcoală!* Frază-sentinţă! Doamna Belfont va rămâne acasă! Sentinţa executată. Nu-mi rămâne decât… garajul!

Încep să mă îmbrac. Privesc pe fereastră. Cade o ploaie măruntă şi deasă, cernută printr-o pâlnie ruginită. Toamna e pe sfârşite. Agonizează, agonizăm… Iau carnetul de note, câteva coli de hârtie, stiloul şi mă strecor afară cu teama de a nu fi văzut de tânărul terorist. Intru în garaj. Aprind lumina. Frig, umezeală, miros de mucegai. Clanţa e defectă, închid uşa cu o sârmă. Ocolesc masa, trag paravanul chinezesc, mă instalez comod pe scaun, pun o pătură pe picioare şi ridic privirea spre paravan: dragoni şi dansatoare. Aştept momentul în care voi aşterne primul cuvânt pe pagina albă de hârtie. Doamne! Pentru această clipă merită să îndur şi să trăiesc! Fii binecuvântat! Îţi apleci ochii spre mine… Ştiu că te bucuri când scriu. „Artiştii sunt nepoţii lui Dumnezeu, sfinţii sunt copiii lui.” Unde am citit? Sau poate… Despre ce să le vorbesc? Cât mai concis, aşa a spus Jean. Răsfoiesc carnetul de note, nu găsesc nimic. Ce greu este să redescopăr în mine nu numai cuvintele esenţiale, dar şi întrebările primordiale? Parcă tot ce am de spus s-a spus. Tot

ce vreau să scriu s-a scris. Şi totuşi… Cum să intrăm din nou în alternativa: acceptare-negare, supunere-revoltă?…

Zgomot suspect! Tresar! Cineva încerca să deschidă uşa, desface cu grijă sârma cu care am legat clanţa. Tremur. Strâng încet foile, carnetul, stiloul şi le pun lângă zid, în spatele unui bidon cu benzină. Aştept încremenit. Nu văd ce se întâmplă dincolo de paravan. A reuşit să desfacă sârma. Doamne! Cât sunt de nepregătit! Ce nervi tâmpiţi am?! De ce mi-e frică? De cine? Ce am de pierdut? Întrebări-mitralieră şi paşii celui care se apropie. Nimic mai terorizant decât aşteptarea. Din nou paşii. Ezită, caută, pândeşte şi pentru prima dată un gând clar: acolo jos, lângă bidonul de benzină, este o bombă care va exploda în curând. Calm, lucid, stăpân pe mine, nu acel „Fie ce-o fi”, ci „Fie!” Îi văd chipul la marginea de lemn a paravanului. Micul terorist: Grégoire! Nu pot crede! Aş vrea să izbucnesc în râs, dar… Ce faci aici? mă întreabă el şi se apropie de masă. Nu pot răspunde, sunt sigur că vocea mi-ar suna ca o placă zgâriată. Îi privesc chipul cu ochi mari, obrajii rotunzi şi pentru prima oară îi simt inocenţa care se loveşte de „gratiile de spaimă” în care m-am ascuns. Nu ţi-e frig? M-am îmbrăcat gros, izbutesc eu să rostesc. Mama a zis că tu eşti cel mai mare scriitor. E adevărat? Nu cel mai mare, dar sunt… Şi ce scrii? Poveşti… de trezit copiii. De adormit copiii, mă corectează el jucându-se cu sârma de la uşă. Nu, de trezit copiii, îl contrazic eu în glumă. Da, se poate… nu-mi place să dorm după-amiaza. Şi despre ce mai scrii? Despre tine. Cum? şi zâmbeşte, se sprijină de masă şi continuă să răsucească sârma printre degete. Aşa… cum stăm de vorbă acum. Nu cred! şi râde amuzat. Văd că nu scrii! Scriu aici, şi fac semn cu mâna spre tâmplă, apoi trec pe hârtie. Şi ce mai scrii? continuă el să se joace. Cum vom arăta noi dacă vom rămâne aşa. Cum adică? Aşa cum suntem acum. Vei vedea la

televizor. Zău? Vorbeşti serios?! O să apari la televizor ca Goldorak? Cine-i Goldorak? Superman! Eroul meu preferat care se bate cu sabia-laser! şi face o mişcare cu braţul vrând să-mi arate cum mânuieşte sabia, răstoarnă cu piciorul o găleată, o pune la loc şi revine lângă mine. De ce stai aici? Tac. De ce nu rămâi în casă? Tac. Mă uit la mâinile lui, care rotesc sârma: unghiile tăiate, curate, degetele frumoase; am senzaţia că m-am transformat într-o sârmă cu care se joacă un copil… Mi-a spus mama că te ascunzi aici că eu fac gălăgie şi mă joc cu mingea de tenis şi tu ai nevoie de linişte să scrii, pentru că eşti cel mai mare scriitor din ţară. E adevărat? Tac, dau din cap… Se scarpină la picior, se uită în jos, vede o cheie. Ce faci cu ea? Nimic. Dacă vrei poţi s-o iei. E bună la bicicletă? Nu cred… O foloseam la maşină. Unde e maşina? Am vândut-o. Se apleacă, se scarpină în acelaşi loc, dă semne de nerăbdare. Vrei să vii în casă? Nu. M-am obişnuit aici. Azi am ţipat pentru că mama nu mi-a dat margarină cu gem şi mie îmi place margarina cu gem, dar ea zice să n-are… şi mingea dracului, aia de tenis! Nu ştiu de ce naiba sare mereu în florile tale, cu toate că mama a zis să nu mai calc pe-acolo. Ţi-am distrus toţi trandafirii! Îţi pare rău? Tac. Azi nu m-am dus la şcoală. E sărbătoarea bicicletelor, dar eu n-am bicicletă şi am rămas acasă. Îţi las cheia, poate îmi dai în schimb o carte scrisă de tine. Bine, Grégoire. Îţi promit. Câte cărţi ai citit până acum? Nici una… în afara celor pe care le primim de la şcoală. Peste o oră te chem să-ţi dau o carte… sau îţi alegi tu una din bibliotecă.

Aud cum închide cu grijă uşa garajului. El, care întotdeauna trântea uşile cu furie. Tiranul îmblânzit! Preţul e cam scump, dar merită… Întind mâna spre carnetul şi foile de hârtie ascunse în spatele bidonului. O omidă uriaşă se odihneşte pe ele…

30

Am luat raţia de somnifere dar… nu pot să dorm. Azi am alergat pe faleză, am tras la schiful uscat, am vrut să obosesc fizic, să am o noapte liniştită. Nu cunosc nimic mai cumplit decât insomniile. Aş ridica un templu tuturor orelor petrecute cu ochii deschişi de cei care „trăiesc noaptea” şi celor care se trezesc la ora patru, în plină beznă, perfect lucizi, cu gândul lăsat exact acolo unde au aţipit… singuri, în casele lor friguroase, orbecăind, încercând să facă ceva, să scape de gândul sinuciderii. Şi blestemata de sirenă îmi urlă în creieri, o aud chiar dacă pun perna pe cap! Urlă! Urlă! Sirena = panică, fugă, ameninţare, pândă, cuţit scos din teacă, ochi înfierbântaţi de ură, sudoarea fricii, lovitură de cizmă în gură, pleoapele deschise înainte de a striga ajutor, omidă mergând pe gât… Gata! Încetează! Nu vreau să te mai ascult! Mâine voi avea o zi grea. Ziua-mult-aşteptată! Ţi-e teamă, de aceea vorbeşti atât? Da. Recunosc. Aş vrea să las totul baltă, să plec din ţară, chiar la o fermă de porci. Stau acolo un timp, scriu o carte, mă liniştesc, muncesc undeva, orice… Ai pretins că ai o misiune? Da. Totul are o limită! Vrei să sfinţeşti acest loc şi să-ţi joci viaţa pe o carte? Da. Aşa am spus. Atunci?! Nu ştiu dacă voi rezista nervos. Niciodată n-am fost prea echilibrat şi… Spune! Am oroare de durerea fizică. Dar nu-ţi vor clinti nici un fir de păr! S-a „redescoperit sufletul”! Ai uitat? Atunci de ce tremuri aşa? Nu ştiu, dar… Poţi să taci? Te întreb dacă poţi să taci o clipă până adorm?! Nu. Voi tăcea o zi, două, trei… apoi voi urla! Atunci va fi prea târziu, vei pierde prilejul de mâine. Nu poţi trăi cu gândul că n-ai încercat cel puţin o dată să scuipi ticăloşia în faţă! Şi totuşi mi-e teamă… De ce am fost ales tocmai eu? De ce m-

am întors în Insulă? De ce n-am rămas oriunde sau la soră-mea, mi-ar fi dat un blid cu mâncare?! Acolo: spiritul pragmatic. Aici: spiritul utopic. Acolo: robii materiei. Aici: robii arbitrariului. Unde e locul meu?! Alături de cine? Micheline? Ce rău îmi pare… Hai! Acum încearcă să dormi. Cineva mi-a spus că nu se mai găsesc coşciuge… Idiotule! Ai început să-ţi plângi de milă de pe acum?! Dormi!? Gândeşte-te la ceva… Spre ce să-mi îndrept gândurile? Ce a mai rămas frumos? Ce imagine mă mai poate salva înainte de a coborî în somn? Mâna lui Micheline care a strivit râmele, Marcel tăind capetele pescăruşilor care agonizau pe plajă, fesele rotunde ale negresei care spăla scările hotelului… Mâine! Ziua de mâine! Furie lucidă, calmă, echilibrată, acea putere care te va face să stai în faţa lor şi ei vor simţi că ţi-ai câştigat acest drept în nopţile de chin şi trudă… preţ care nu poate fi întrecut de nici unul dintre preţurile pe care ţi le vor oferi… Doamne! Ajută-mă să trec şi de această noapte! Fii cu mine! Mâine intru în maşina de tocat oameni!…

31

Cineva bate la uşă. De la un timp aud tot felul de sunete, tresar la cel mai mic zgomot. Ieri am dus o pungă de plastic la bucătărie, era mototolită, a început să-şi recapete forma, foşnea uşor. M-am trezit urlând, nu ştiam de unde se aude fâşâitul, părea un şarpe care se târa la picioarele mele. Totuşi bate cineva la uşă. Cred că Grégoire, care îmi cere o altă carte, citeşte foarte mult şi ne-am împrietenit. Vă caută cineva la uşa din faţă! strigă doamna Belfont. Mă ridic din fotoliu şi mă îndrept spre intrare. Refuz orice gând. Deschid uşa. Doi bărbaţi în civil cu brasardă la mână: Brigăzile de ordine. Nu mai respir. Le văd buzele mişcându-se, dar nu aud nimic, apoi primul cuvânt îmi explodează în urechi. „Să vă îmbrăcaţi şi să mergeţi cu noi." Abia acum respir cu adevărat şi imediat… calm, stăpân, furie lucidă căţărată de la tălpi până la frunte şi un gând clar: Vă aşteptam, ştiam că veţi sosi! Le fac semn să intre, îmi spun că rămân afară. Strâng halatul la gât, vreau parcă să mă apăr de ceva neştiut. Plec. Fac doi paşi în vestibul, mă întorc, îi privesc cu atenţie, unul îşi aprinde o ţigară. Aş vrea să-mi spuneţi cine sunteţi? Dacă aveţi un mandat de arestare? glas răspicat, la început strangulat, apoi clar, ferm. Nu sunteţi arestat, domnule profesor! Vă asigur! spune cel care îşi aprindea ţigara. Am primit un ordin… doar pentru câteva ore, şi îmi arată maşina oprită în faţa porţii ca şi cum n-ar dura prea mult. Îi privesc din nou, încerc să aflu ceva dincolo de cuvinte: expresie opacă, ochii fără pupile, executant perfect… din ce aluat or fi alcătuiţi aceşti oameni?! Renunţ. Ştiu că ar fi inutil să insist. Îi cunosc din noaptea în care l-au arestat pe tata şi din anii care au urmat. Încep să-mi caut hainele. Mâinile mi se mişcă mecanic. Iată-mă

ajuns în locul tatălui meu. Sunt totuşi câteva deosebiri: atunci au venit noaptea, au făcut o percheziţie, iar maşina era o dubă neagră, nu o maşină elegantă… culoarea a rămas aceeaşi. Oricum, s-au stilat băieţii! Să dau un telefon!? Cui? Ridic receptorul. Funcţionează! Înseamnă că e supravegheat. Dar pe cine să anunţ?! Micheline? Inutil. Singur! Cu desăvârşire singur! Înnod cravata. De ce nu ţip? De ce nu protestez?! De ce nu alarmez vecinii?! Aceeaşi reacţie ca şi a tatălui meu. Teama de ridicol? Sau convingerea că n-ar sări nimeni să-mi dea o mână da ajutor şi aş rămâne singur. Doamna Belfont şi Grégoire s-au închis în camera lor şi stau ascunşi ca nişte şoareci. Hm! Ce linişte?! Mă duc spre oglindă, constat cu plăcere că am îmbrăcat costumul de seară, cravată asortată, ciorapii negri şi pantofii de lac. Să mergem la eşafod în frac! Dar de ce îmi tremură mâinile? *Merde!* Puţină apă de colonie Givenchy. Nu, azi voi folosi… citesc eticheta sticlei: *Habit Rouge de Guerlain*, Paris. Părul bine periat. Pălăria. Să sting lumina. Mă uit prin casă. Am vreun document compromiţător, vreo carte? Toate! Carnetul de note! Unde să-l ascund? În frigider? Tâmpenie. Atunci? Printre cărţi, sunt câteva sute, o mie, nu le pot controla pe toate. Şi dacă…?! Altceva? Scrisorile de la soră-mea? Nu conţin nimic periculos. Rămâi cu bine!

Închid uşa. Mă uit în jur. Nimeni la fereastră. Nu! Greşesc. Văd chipul lui Grégoire la geam, îmi face semn cu mâna. Îi răspund. Fii binecuvântat! Nu te voi uita niciodată, copilule drag! Cei doi merg înaintea mea. Deschid portiera maşinii. Îmi fac semn să iau loc pe bancheta din spate. Unul urcă la volan, celălalt lângă mine. Tăcerea lor încruntată parcă îmi spune: „De acum eşti al nostru, puişor!” Maşina rulează încet, nu se grăbesc, opresc din timp la stopuri. Şoferul e un tip agitat, mişcă tot timpul mâinile, găseşte ceva de făcut: aranjează oglinda, caută pachetul de ţigări,

trage scaunul, şterge o pată pe parbriz, cotrobăie în torpedou, parcă vrea să mă distreze, să treacă timpul mai repede, iar eu îl urmăresc cu atenţie pentru a nu mă gândi la nimic. Cel de lângă mine stă nemişcat, privirea înainte, capul fără gât îndesat în trunchiul încremenit: un obiect neînsufleţit. Şi deodată sentimentul că „mi-am închis porţile”, am intrat în cochilie, trupul pliat în interior, lăsat afară doar de o scoarţă rigidă: o broască ascunsă într-o piatră. Senzaţie de bine, apărat, măsură, echilibru, ca şi cum cei doi emisari m-ar conduce spre „capitolul doi” al acestei „parabole” care a început din ziua în care m-am întors şi la capătul căreia îl voi întâlni pe domnul K şi vom bea împreună o cafea la „Corbul de Aur”, iar eu îi voi povesti despre aventura mea, „noua metamorfoză”: omul-broască.

Ieşim din oraş. Ne îndreptăm spre şoseaua care duce spre munte. Rulăm pe serpentine. Nu ştiu nici o puşcărie în această direcţie. Toate sunt la marginea oraşului. Neliniştea pare vie, o simt ca pe un animal care mi s-a strecurat pe lângă guler şi alunecă pe gât şi piept: şarpe sau melc?… Treceri bruşte de la panică la linişte şi deasupra lor satisfacţia că acţiunea mea a avut ecou. Bomba a explodat! Maşina părăseşte şoseaua şi intră pe o alee particulară. Opreşte în faţa unei vile ascunse între brazi. Şoferul deschide geamul şi spune ceva poliţistului de la poartă. Mulţi ochi îndreptaţi spre noi. Linişte. Maşina ocoleşte un rond de flori şi opreşte în dreptul unui peron cu scări. Cobor. Cineva mă întâmpină fără să rostească nici un cuvânt. Urc treptele. Sunt condus într-un salon spaţios. Un bărbat mă ajută să dezbrac pardesiul, îmi ia pălăria şi umbrela. Seamănă cu cel de la intrare, cu cel din maşină: produşi în serie de acelaşi mecanism automat. Privesc în jur: tablouri fără valoare, mobilă de serie, doar covoarele şi candelabrele sunt într-adevăr de bună calitate. Curiozitate şi în acelaşi timp dorinţa de a nu mă

lăsa impresionat. Pun mâinile în buzunare. Descopăr pipa şi tutunul. Nu ştiam că le-am luat, amănuntul mă bucură, parcă m-aş fi înarmat cu o puşcă secretă. Se deschide o uşă, acelaşi personaj sau altul mă conduce pe un culoar; vila e destul de spaţioasă, cu toate că de afară părea mai mică. Ajungem într-o încăpere foarte luminoasă, cu ferestre largi care lasă să se vadă perspectiva munţilor şi a văii.

Bine ai venit, profesore! aud eu dintr-un fotoliu. Fac doi paşi, salut fără să văd cine este. Ia loc! Te aşteptam. Mă prăbuşesc în pernele moi ale fotoliului. Te-am văzut la televizor! Bravo! Mi-ai plăcut! Recunosc… chiar dacă m-ai atacat! Ha-ha!… Da. El e, abia acum reuşesc că înţeleg că mă aflu în faţa Guvernatorului. Ai vorbit bine, documentat, concis… parcă prea concis, te-ai grăbit… Te pricepi! N-am ce zice! Voi profesorii, intelectualii, ştiţi să vorbiţi în public. E meseria voastră. Nu-i aşa? Nu te-am oprit, te-am lăsat până la capăt. Cred că n-ai nimic de zis? Zâmbeşte mulţumit, fără să mă privească, apoi îşi pregăteşte o ţigară de foi. Degetele descărnate plutesc deasupra măsuţei de lângă el, unde se află cutia cu ţigări, cleştele de tăiat, bricheta… Întoarce capul spre mine, abia acum îi văd ochii, mă invită să iau o ţigară, zăreşte pipa, renunţă fără să aştepte un răspuns. Capul robust de mongoloid se mişcă pe gâtul scurt ca turela unui tanc ce se răsuceşte greoi pe rulmenţii ruginiţi ai trunchiului, ţigara de foi înlocuieşte tunul care poate să explodeze în orice clipă. Acelaşi aer şiret-seducător, grav-ironic, derutant-sincer, şi ochii cu sprâncene rare… poate trimite la moarte cu răceala celui care întreabă cum e vremea afară. Ai tras clopotul de alarmă, profesore! continuă el privind pe geam piscurile munţilor acoperiţi cu prima zăpadă din acest an. Ai tras clopotul de alarmă – repetă el fals îngândurat-îngrijorat şi amuzat – care anunţă furtună pe mare. Se vede că n-ai fost marinar, profesore! Glas

schimbat, şoptit, dojenitor, ameninţător. Ai avut în familie vreun marinar? Da, rostesc eu primul cuvânt de când am venit. Străbunicul a fost pescar. Bravo! Dar n-a apucat să-ţi spună cum să prevezi furtuna şi vântul! Acum e senin, profesore! Priveşte! şi arată cu mâna cerul din spatele ferestrei; unghiile albe, strălucitoare, sidefii par unelte mici, ascuţite şi rafinate de tortură. Ehei, profesore! La cuvântări te pricepi, dar la furtună ba! Nu ştii s-o stârneşti şi nici să-i simţi apropierea… Vrei o cafea? Un coniac? De ce mă refuzi? Sunt convins că n-ai băut de mult timp un coniac bun? Nu se găseşte pe piaţă… Toarnă singur în două pahare. Noroc bun! Nu credeam că te voi mai întâlni, profesore! Când te-am văzut la televizor mi-am zis: omul ăsta merită toată atenţia. Da-da! Nu degeaba l-am chemat să lucreze cu mine. Mă pricep la oameni! Ceilalţi care au vorbit au fost… fără sare şi piper! M-au lăudat prea mult. Îi dispreţuiesc, crede-mă, profesore. Apreciez adversarul sincer, detest aliatul ipocrit. Se întreceau între ei care să ocupe primul loc la „periatul pantofilor”! În cinstea ta, profesore! Ce zici de coniacul ăsta? De ce nu mi-ai ascultat sfatul? Ce te-a determinat să iei o hotărâre atât de curajoasă? Dar înainte de a-mi răspunde, să te mai văd o dată. Te-am înregistrat.

Apasă pe sonerie. Apare un bărbat, îi spune să aducă magnetoscopul. În câteva minute totul e pregătit. De unde se porneşte? întreabă el. De unde se întrerupe? Înapoi! Înainte! Bine, trage perdelele. Poţi să pleci. În camera întunecată apar primele imagini din sală, apoi eu la tribună. Tresar. Nu mi-am văzut niciodată chipul la televizor. Un străin, un bătrân cu barbă căruntă… puţin nervos şi totuşi stăpân pe el… glas la început slab, apoi răspicat, ferm. Ai auzit ce ai spus? Nu. Stop! Stop! Încă o dată! Vezi! Mă pricep să umblu cu jucăria asta! Îmi place să am de fiecare dată una nouă. Ascultă! „Arta conferă eternitate unei epoci. N-am fi ştiut

nimic despre greci dacă n-ar fi fost Homer, Platon sau Fidias. N-am fi ştiut nimic despre Nero sau Caligula dar nici despre luminatul Marc Aureliu dacă…” Nu-i rău, profesore! Nu-i rău, dar cam demodat şi, cum să-ţi spun?… Câţi din Insulă mai ştiu cine au fost ăştia? Nu te superi? Uite! Aici ai zis mai bine: „M-am întors în ţară pentru că aveam o misiune de îndeplinit. Vreau o Insulă bogată în spiritualitate şi raporturi umane”. Simplu, direct, sincer. Da-da! Şi ce? Nu-i asta realitatea? Ei! Aici iar ai scrântit-o! Măi băiatule! Priveşte! Ascultă! „La violenţa instituţionalizată, a manipulării conştiinţelor, a omului considerat şi tratat ca un obiect, s-a adăugat monopolul absolut asupra societăţii, remodelarea umană, strategia minciunii coerente, nebunia logică şi dirijată conştient, teroarea exercitată nu cu o forţă brutală, ci teroarea ideii prin nivelare forţată, omogenizare şi ierarhizare. S-a realizat omul-colectiv, tipizat, laminat. Marea Ficţiune a înlocuit Simpla Realitate.” Stop! Auzi-auzi! Ce-ţi trece prin cap! Ştii ce-nseamnă laminare! Ai fost vreodată într-o fabrică să vezi cum se trefilează sârma? Nu cred. Să dăm mai tare aparatul ăsta. Acum se aude mai bine. Bravo! Mă pricep. Îmi place jucăria! Dar de ce nu bei? Încă un păhărel şi apoi luăm o gustare. Te rog! Fă-mi plăcerea asta. Aşaa! Noroc! Să te auzim mai departe. „Avem o conştiinţă simplă: a munci, a bea, a procrea, adică «a avea». N-am trecut la conştiinţa de sine, la «a fi» când spui: «sunt tot ce mă înconjoară»: floare, pământ, oameni, societate, viaţă, adică «sinele lărgit». Nu ne preocupă decât nevoile personale, meschine şi umilitoare. Am pierdut sensul existenţei!” Da-da! Cam pretenţios exprimat, dar ai dreptate. „În insula noastră – invadată de atâtea imperii – am fost împinşi în întuneric şi barbarie, s-au degradat relaţiile umane până la inumanitate, am făcut un salt în copilăria lumii. Nu mai reuşim să înţelegem decât ce atingem cu buzele, pipăim cu degetele sau

ne doare fizic.” Eiii! Iar exagerezi, profesore! Iar greşeşti! Ca literatură nu sună rău, dar viaţa e altfel… cu totul altfel, cum de n-ai înţeles ce mult s-a schimbat realitatea din Insula noastră? Cine mă sună la ora asta? Aşaaa! Să continuăm. Am uitat care e butonul de pornire? Ăsta! Nu. E pentru dat înapoi. Ia te uită ce caraghios eşti când te mişti de-a-ndăratelea. Stop! Acum e bine. Te mişti normal. Asta n-ai înţeles, profesore, noi putem să facem orice… să mergi într-un sens sau altul, cu o simplă apăsare de buton. Linişte! Ce spui? „Cain l-a ucis pe Abel nu pentru pâine, ci pentru glorie, care e mai teribilă decât foamea, e o foame spirituală, iluzia eternităţii, teroarea neantului.” Stop! Se poate, nu te contrazic, niciodată n-am fost prea tare la religie. N-ai zărit paharul meu? Pe-ntunericul ăsta nu văd nimic. Da. Mulţumesc. Înainte! Acum am învăţat. „Guvernatorul prezintă interesele personale ca interese ale societăţii, stăpâneşte oraşul şi Insula pentru realizarea profiturilor directe, ale megalomaniei şi slăvirii lui. El este Zeul Insulei!”

Tăcere. Întuneric. Stop-cadru. Imagine împietrită, împuşcată, şi eu acolo pe perete, desen mort. Se aude doar bâzâitul încet al motorului din aparat. Deodată… explozie de râs. Îl văd săltând în fotoliu, mişcă din mâini, chiţăie, se îneacă, râde, se agită… O rază subţire din lumină îi cade pe faţa schimonosită de veselie: pete roşii în obraji, braţele fâlfâind, unghiile sidefii par fosforescente; o pasăre de pradă bătând din aripi deasupra unei victime. Mi-ai plăcut, profesore! M-ai dat gata! Râs gâlgâit, behăit. Zău că mi-ai plăcut! Mi-ai zis-o! Trebuie să recunosc! Ai avut curaj! Jos pălăria! Uite! Nu mă pot stăpâni! Ha-ha! Eu! Guvernatorul! Zeu! S-a blocat! Uite că nu mai merge porcăria asta! Ce dracu are? Aha! Şi-a revenit! Mă amuză teribil jucăriile astea mici şi delicate. Am o sală de proiecţii, dar acolo mă plictisesc, trebuie mereu să-i spun unui idiot:

opreşte, înapoi, înainte. Aici când vreau totul rămâne încremenit… aşa cum stai tu cu mâna puţin ridicată! Nu e amuzant? Aşaaa! Să te vedem mai departe, profesore. „O societate nu se poate naşte pe ură şi duşmănie şi nu poate prospera dacă există neîncredere, pervertire şi minciună. Indiferenţa, apatia şi moartea spirituală s-au generalizat din lipsă de perspectivă şi speranţă. Ziua de mâine a fost ucisă! Ne-a fost luată chiar şi frica. Să despărţim mistica puterii de raţiunea vieţii reale. Lansez un apel pentru apărarea demnităţii! Vom dăinui prin izbăvirea pe care trebuie s-o recucerim cu orice risc.” Bravo! Cam patetic, dar frumos. N-am ce zice. Să ne oprim aici. După asta ai cerut reforme, legi, drepturi pentru fiecare cetăţean… Fleacuri! Să facem lumină. Apare acelaşi bărbat care trage perdelele. Dar ce-i cu tine, profesore?! Nu te-ai prea distrat? N-ai scos nici un cuvânt de când ai venit! Crezi că n-am observat? Eşti supărat pe mine? De ce? Te-am lăsat să vorbeşti! Nu ţi-am întrerupt discursul. Microfoanele au funcţionat perfect. Nimeni nu te-a huiduit. Câţiva chiar te-au aplaudat. Ai fost ascultat şi văzut în pieţe publice, intersecţii, în toate oraşele, în întreaga Insulă. De ce zici că la noi nu e democraţie şi libertate?! Hm?!

Tac. La început am vrut să-l contrazic, apoi am fost curios să aflu ce gândeşte şi cum va reacţiona un om care având puterea lui a fost totuşi înfruntat. Coniacul pe care l-am băut pe stomacul gol şi tutunul de pipă au început să-mi facă rău. Se ocupă de aparat, îl strânge şi îl pune într-o casetă. Parcă ar fi uitat de mine. Am citit undeva… „inautenticul pleacă dintr-o «cădere» în realul profan – fără semnificaţie – iar noi trăim într-o stare utopică, metaforică, într-un transcendent fals şi de aici senzaţia permanentă de nefiresc şi anormal.” Gata! spune el închizând caseta cu un aer mulţumit. Poate eşti supărat că am râs în timp ce te ascultam, reia el ideea aşezându-se în fotoliu într-o poziţie

relaxată. Păi cum să nu râd, dragul meu profesoraş? Dacă ai vrut să dai o lovitură trebuia să mă întrebi pe mine! Politica e o meserie grea! O învăţ de-o viaţă! Am organizat atentate, lovituri de stat, comploturi adevărate sau simulate, grupări deviaţioniste! Ehei! E un „meşteşug"! Nu-i aşa? Ce ai făcut tu seamănă cu un joc de copii care au suflat într-un balon de săpun. Nimeni nu e pregătit să te înţeleagă, profesore! Lucrul ăsta trebuie organizat cu migală: agitaţie în toate păturile sociale, aşteptarea unui moment de criză, activitate subversivă, conspiraţie… Mă apucă mila când îi văd pe bieţii intelectuali făcând politică! Ştii de ce? Gândesc prea mult şi au simţ moral! Ce am realizat noi presupune gândire politică… adică depăşirea unei logici obişnuite şi ignorarea principiilor morale. La început nici o lege! Apoi Legea de bază! Meserie grea! Înainte toţi făceau politică, acum a devenit o profesiune pentru care îţi trebuie instinct şi talent, ca în artă, aşa cum ţie, pentru a scrie o carte… Politica este arta unor profesionişti de elită! E invenţia noastră, profesore! Nu oricine ştie să dea o lovitură de stat şi să pună mâna pe putere. Şi tu vrei să răstorni lumea pe dos cu un discurs! Ha-ha! Cum să nu râd? Mă distrează şi în acelaşi timp mă înduioşează naivitatea de care ai dat dovadă…

Tac. Strâng din pumni mânerele de lemn ale fotoliului şi tac. Se ridică, trage perdeaua spre perete: nu înţeleg de ce nu-şi cheamă „umbrele"? Hainele puţin cam largi pentru trupul slab şi îmbătrânit, pasul apăsat, mers sigur, ceafa destul de muşchiuloasă pentru a susţine capul-turelă-de-tun. Se aşează din nou în fotoliu, se întoarce spre mine şi mă priveşte: curiozitate, compătimire şi haz, aşa cum te-ai uita la un copil care a făcut o năzbâtie şi nu ştii dacă să-l iei în serios sau să-l laşi în pace. Ai mâncat ceva la micul dejun, profesore? Nu aşteaptă răspunsul. Tot timpul se comportă de parcă ar fi singur. Îmi face semn să-l

urmez. Intrăm în odaia alăturată, unde se află o masă pe care se găsesc farfurii cu aperitive, ceai, lapte, cafea… Nimeni în jurul nostru. Parcă toţi servitorii au dispărut la un semn făcut de magicianul de lângă mine. Să nu-ţi laşi stomacul gol, profesore. Faci ulcer. Eu mănânc foarte des. Niciodată nu beau alcool fără să pun ceva în gură. Îţi recomand icrele. Sunt delicioase! Icre negre, icre de Manciuria şi de astea… nu ştiu ce sunt. Aşaaa! Ce-ţi spuneam? Înainte era mai simplu… se adunau trei-patru oameni de nădejde, găseau o teorie, o filozofie, căutau aderenţi, simpatizanţi, nemulţumiţi, sărăcimea, golanii… şi masele largi începeau să se mişte. Un şef, un cerc apropiat, o ierarhie strict respectată şi totul mergea ca pe roate… Acum e mult mai complicat. Gustă puţin batog, e cam sărat, dar e bun. Da-da! Ai dreptate. Oamenii au pierdut conştiinţa socială, ai remarcat foarte bine, mulţimea crede totul sau nimic, nu are discernământ. E greu să-i mobilizezi. Neîncrederea conspiratorilor distruge chiar conspiraţia, spunea un clasic. Ai să mă întrebi de ce nu mai pot fi captaţi şi convinşi când le vorbeşti şi le doreşti sincer binele? Cum e posibil ca cineva să nu-ţi sesizeze intenţiile? Păi noi ce crezi că am făcut în toţi aceşti zeci de ani? Hm? Sentimentul de solidaritate şi fraternitate a fost înlocuit cu suspiciunea, pânda… Omisiunea de denunţ se pedepseşte, acum toţi se denunţă singuri. Apoi le-am redat încrederea şi certitudinea în Ligă şi Perioada Victoriei! Luciditate politică provenită dintr-o gândire politică. Ia! Mănâncă! Ai gustat din ciupercile astea? Dar din scoici? Nu uita stridiile, sunt proaspete! Numai aşa pot fi conduşi, profesore! Restul e literatură… cărţi, romane, fleacuri. Dacă ar fi aflat cineva că vrei să ţii acest discurs am fi primit un telefon. Delaţiune? Laşitate? Frică? Nu-nu! Patriotism! Apărarea valorilor noastre! Gustă o bucată de muşchi afumat. Reţeta îmi aparţine. Şi de ce nu bei,

profesore? Puţin vin. O picătură! Aşa. Îmi place că mă asculţi cu atenţie. Voi intelectualii aveţi priviri inteligente, vă apreciez… Ţi-aş fi dat un post de consilier principal… până la urmă, cine ştie, ajungeai Intendent cu presa, ideologia şi cultura. De! N-ai vrut, m-ai refuzat. Acum e cam târziu, şi după gafa de la televizor… Să trecem dincolo…

Îşi aprinde o ţigară de foi. Buzele subţiri, vinete, uscate, ochii închişi. Savurează ţigara după micul dejun. Asist la acest „spectacol" în care n-am nici o replică. Sunt tentat să-l admir pentru puterea cu care „elimină celălalt termen". Izbutesc să rostesc: Triumful celui care oprimă termenul opus. Întoarce capul, deschide pleoapele, expresie de Buddha trezit la viaţă de câteva cuvinte magice. Zâmbeşte. Iartă-mă că nu te-am prea lăsat să vorbeşti, profesore. Aş vrea să te întreb ceva. De ce vrei să-i trezeşti din somnul lor? Dorm de câţiva zeci de ani… dacă nu şi mai mult. Cum îţi imaginezi că vor ieşi din amorţeala lor la primul glas care le-a luat apărarea?! Hm! Copilării! Înainte trezirea era un proces îndelungat şi greoi… acum e imposibil. Auzi! Imposibil! Destinul individului a dispărut. Aici ai avut dreptate. Noi am realizat idealul, dragă profesore! Conştiinţa de grup! Da! Destinul colectiv bazat pe memoria colectivă transmisă de la o generaţie la alta. Fiecare a cedat totul de bunăvoie în folosul celorlalţi şi al societăţii. O idee biblică! Nu? „Iubeşte-ţi aproapele" a devenit realitate prin renunţare… Ai putea să-mi spui că ai aprins chibritul. Foarte bine! Dar ar mai trebui încă 20 sau 200 de zănatici pentru a aprinde o făclie. Şi dacă se vor găsi, domnule Guvernator? Te înşeli, profesore dragă! Aici e partea greşită a calculelor tale! Mulţimea nu reacţionează spontan decât atunci când ajunge la ultima limită a suportabilităţii… noi ştim această limită şi mai slăbim puţin şurubul şi ei se liniştesc şi noi o luăm de la început şi mereu aşa… Ţi-am spus! Îţi lipseşte simţul politic, profesore. Dar ia spune-mi?

Ai primit vreo veste după ce ai ţinut discursul? Un telefon, o scrisoare? Ţi-a bătut cineva la uşă? De ce taci? Nu ştiam că vă interesează părerea mea? Vrei să spui că am vorbit tot timpul. Azi am fost bine dispus, m-ai făcut să râd! Nu e vina mea. Iartă-mă! Spune! Ai primit vreun semn? Da. Am găsit un bilet aruncat peste gard. Şi ce scria? „Suntem toţi alături de tine”. Frumos. Şi altceva? Nimic. Păi vezi! Crezi că merită să-ţi rişti pielea pentru un singur om? Merită, domnule Guvernator. Şi nu uitaţi telefonul, casa, cutia de scrisori… totul e supravegheat atât de bine, încât nu poate intra nici o pasăre. Crezi? Sunt convins, domnule Guvernator. Am verificat. Am ajuns la vârsta când nu mai am decât o singură pretenţie: să înţeleg câte ceva din viaţa mea şi a celorlalţi… din partea nevăzută şi tainică a lucrurilor, împrejurărilor şi oamenilor. Am trăit mulţi ani cu senzaţia că îmi scapă mereu ceva esenţial despre un om sau o întâmplare. Ce se petrece în Insula noastră a depăşit orice imaginaţie… n-am întâlnit nici în insulele vecine şi nici aiurea, la capătul pământului. Eşti nedrept, profesore! Înainte oraşul nostru era un port amărât de pescari. Acum avem industrie piscicolă, siderurgică şi electronică. Se construiesc blocuri noi şi oamenii prosperă. Nu ne salvăm în materie, domnule Guvernator! Dar în ce?! În spirit! Ei! Baliverne de intelectual. Auzi!? Spirit! Ce-i aia? Aţi văzut cum arată chipul unui om de pe stradă? Cum? Un om-împăiat! Un om produs de o maşină de fabricat oameni! În tot oraşul am întâlnit doar trei oameni care au râs cu adevărat. Cine sunt? Dumneavoastră, decanul Matrac şi un crescător de porumbei… ultimul crescător de porumbei din Portville. Ştiţi la ce mă gândeam în timp ce vorbeaţi? Spune! Sunteţi singurul om autentic din oraşul nostru. Restul: produse de consum şi reproducţie. Este normal ca eu, simplu cetăţean, să depind de dumneavoastră pentru orice amănunt?… Aţi ucis omul din om şi l-

aţi înlocuit cu anonimul colectiv… Trebuia profesore! Asta nu înţelegi tu! Puterea înseamnă sistem, adică un mecanism uriaş care produce la rândul său putere şi în care dacă îţi vâri mâna rămâi fără ea. Am fost clar? Da. O maşină de tocat carne umană şi suflete! îl întrerup eu. O fabrică de suflete! Nu, profesore! N-ai dreptate. Să te întreb ceva? Crezi că s-ar fi putut transforma atât de mult locuitorii oraşului nostru dacă ei n-ar fi vrut? În fiecare din noi există o slugă şi un împărat. În tine voiam să cultiv Împăratul, dar n-ai vrut. Pentru unii e mai uşor să cedeze cuiva puterea şi să trăiască în linişte. Dacă azi le-aş da libertate, n-ar mai şti ce să facă cu ea… ar fi ca nişte păsări speriate scăpate din colivie şi până la urmă s-ar întoarce de unde au plecat. Domnule Guvernator! Cum ar fi putut scăpa cineva din mecanismul de care aţi vorbit?! Din această lume fictivă construită zi de zi cu elemente reale pentru ca fiecare să fie o pasăre în colivia ei?! Aţi realizat teama de drept şi ura de formă. Aţi realizat vidul concret, domnule Guvernator! Un ideal! Un mare ideal!…

Tace. Pentru prima oară tace. La început preocupat de ce i-am spus, puţin iritat de îndrăzneala mea, apoi parcă ar fi uitat că mă aflu lângă el. Din nou senzaţia unei scamatorii în care sunt o păpuşă animată de Marele Magician. Mă uit la omuleţul care stă ghemuit în fotoliul din faţa mea, trage din ţigara de foi cu privirea pierdută undeva: amestec de cinism, primitivitate, inteligenţă, fanatism… dar şi de joc demonic; plăcerea de a sta de vorbă tocmai cu cel care i se împotriveşte… ştiindu-l însă în colivie. Se joacă tot timpul, se joacă cu aparatul de proiecţie, cu mâncarea din care abia ciuguleşte, se joacă cu mine, cu oamenii din oraş… ştie că în orice clipă mă poate trimite în faţa plutonului de execuţie sau la Institut, preferă să mă asculte. Un rafinat! Da. Recunosc. Îi plac intelectualii, păsări rare… le ascultă cântecul, râde şi visează… un spectacol în

care joc rolul unui personaj viu… un biet actor din acest Carnaval pe care îl conduce cu puteri de demiurg…

Hai să facem câţiva paşi, profesore! Să luăm puţin aer, îmi spune el ca unui prieten cu care a stat la taclale până acum. Se ridică şi stinge ţigara. Ne îndreptăm spre uşă. Doi oameni-umbre apar cu pardesiele în mână. Ne ajută să ne îmbrăcăm şi ne deschid uşile. Ieşim pe o alee din spatele casei. De o parte muntele împădurit, de cealaltă parte valea adâncă şi râul care şerpuieşte în depărtare. Întorc puţin capul, cei doi sunt în urma noastră. Mă uit cu coada ochiului la „bătrânul" de lângă mine: mâinile la spate, capul între umeri, privirea în jos. Începe să-mi fie teamă de tăcerea lui prelungită.

Ai amintit în discursul tău de doi căpitani de corabie, spune el cu glasul celui care până atunci s-ar fi gândit la altceva. Eu am fost marinar, pescar… ştiu ce-nseamnă corabie şi mare. Despre ce e vorba? Căpitanul Ahab, care a urmărit balena Moby Dick. Aha! Da. Parcă am auzit de povestea asta. E o carte? Da. Spune! De ce a urmărit balena? Voia s-o pedepsească pentru victimele produse… dar cu timpul a devenit o obsesie, un ideal pe care nu l-a putut atinge decât cu preţul vieţii. Aha! Frumos! Şi celălalt? Căpitanul Chaumareys care a condus fregata Medusa… Era un regalist fidel, adică un bun politician, dar un prost navigator. N-a ascultat sfaturile căpitanului secund şi fregata s-a scufundat. A fost cea mai teribilă catastrofă din secolul XIX. E o poveste, adică un roman? Nu-nu! S-a petrecut în 1816. Fregata plecase spre Senegal, pe drum a eşuat, o parte din marinari s-au urcat în bărci, ceilalţi au făcut o plută care s-a desprins de bărci şi a navigat în derivă. În derivă?! Da. Când au fost găsiţi… mai trăiau doar cincisprezece din cei aproape o sută cincizeci de marinari câţi fuseseră pe plută. Cumplită catastrofă! Da-da! Şi ce ai vrut să spui, profesore? Care-i tâlcul! E mai complicat de

explicat, domnule Guvernator! Hai-hai! De ce ai spus că situaţia din Insula noastră seamănă cu Pluta Medusei?! De ce taci? Căpitanul Ahab reprezenta atât spiritul practic: prinderea balenei, cât şi spiritul utopic: obsesia pentru o idee irealizabilă. Căpitanul Chaumareys credea că e suficient să-l iubeşti pe rege pentru a fi un bun căpitan de corabie. Noi am pierdut simţul practic, simţul realului, am rămas doar cu cel utopic… ideea de a ajunge la o ţintă ce se îndepărtează mereu… suntem pe o plută care se scufundă treptat… o plută care merge în derivă cu câţiva naufragiaţi la capătul puterilor, nu-i mai vedem pe cei morţi din jurul nostru, suntem arşi de soare şi însetaţi… Frumos! Foarte frumos! Îmi place cum povesteşti, profesore. Rândul trecut mi-ai spus o istorie din Orient… Tânărul mancurt. Îţi aminteşti? Nu-mi plac teoriile goale, ci ideile întruchipate în exemple. Pildele! Le înţeleg mai bine! Se opreşte, mă priveşte cu ochii lui hipnotici în care lucesc lumini stranii. Să ne întoarcem spre casă, profesore. Mi s-a făcut frig. Dar rămâne pe loc. Simt cum îmi pregăteşte lovitura. Adică eu sunt căpitanul Medusei?! Nu-i aşa profesore? Bun slujitor al Ligii, dar prost navigator?! Tac înlemnit. Mă feresc de ochii lui. Parcă am încremenit amândoi. Şi deodată îi aud glasul blând, indulgent, ca un bătrân care îşi ascultă fiul ce bate câmpii cu poveştile lui. Şi căpitanul Medusei a murit? Nu, gângăvesc eu. A fost pedepsit? Da. A fost condamnat, domnule Guvernator. Deci n-a pierit? Nu. Hm! Ştii ce ne deosebeşte de timpurile de atunci? Astăzi s-ar fi găsit o „scuză istorică” şi ar fi fost înaintat în grad, făcut general. Gândeşti ca un „mic burghez”, cum se spunea înainte! Ai prea mult bun-simţ, profesore! Căpitanul Medusei n-a greşit! De ce taci? El avea „gândire politică”… ceea ce îţi lipseşte ţie. Asta nu înţelegi tu şi mulţi din cei care trăiesc în secolul nostru… El ştia că e mult mai important să execute ordinul regelui

decât să salveze marinarii… Numai neşansa l-a făcut să eşueze, altfel devenea un Mare Cuceritor şi s-ar fi bucurat de glorie!… Hm! Mi s-a făcut frig, mă duc spre casă… I-am spus tâmpitului ăla să-mi dea paltonul. Aici ne despărţim, profesore. Ai nevoie de ceva? Nu. Vă mulţumesc, domnule Guvernator. Am auzit că o duci greu? Stai într-un garaj, fără foc… fără serviciu, cărţile nu ţi le publică. Ce porcărie?! Da. Aşa e, domnule Guvernator. Şi ce ai de gând să faci? Trăiesc mai departe în garaj şi… încerc să înţeleg cum puteţi fi unul şi acelaşi. Ce vrei să spui? Sunteţi cel care mă ţine în garaj, nu vrea să-mi publice cărţile şi totodată mă chemaţi aici, staţi de vorbă cu mine şi îmi explicaţi diferenţa dintre gândirea politică şi… Stai-stai! Nu te ţin eu în garaj. Tu confunzi cinismul cu clarviziunea. Tu crezi că eu sunt un cinic care are timp să se distreze cu tine? Nu-i aşa? Cine a mai pomenit un Guvernator care… Greşit! Absolut greşit! Uitaţi mereu că şi eu sunt un om care se spală pe dinţi, se duce la baie şi se poartă altfel cu tine pentru că nu eşti *încă în joc*, sau mai bine *vei fi în joc…* aşa cum *eu sunt* şi în acelaşi timp *nu sunt*. Cum adică?! Nu conduceţi dumneavoastră oraşul şi Insula? Eu le conduc… sau mai precis am condus-o… Nu înţeleg?! După ce ne-am cucerit independenţa faţă de Metropolă, am văzut că maşinăria merge singură şi ea mă conduce pe mine. Tot nu înţeleg. Ei, mă băiatule, dar nepriceput mai eşti… După ce l-am numit pe Restauratorul Provinciilor de Sud şi Nord, Primul Magistrat, Procuristul General şi am trecut prin cele Cinci Etape, am constatat că tot mai primeam ordine de la Metropolă. Prin cine soseau?! De ce se executau? Nu ştiu. Cineva este mereu peste Cineva şi numai un politician naiv crede că el este ultimul şi se numeşte Guvernator sau Preşedinte. Nimeni nu este ultimul. Nimeni nu este Supremul! Deasupra Supremului se află alt Suprem. Da! Aici se complică lucrurile, intrăm în ceaţă. Deci! Tot ce

se află deasupra capului meu este confuz… tot ce se află sub mine şi până la ultimul pescar se găseşte într-o realitate organizată. Singurul loc de claritate şi lumină este aici… Acum îţi este mai limpede cum trebuie să umbli printre stâncile puterii? De… Dacă mă ascultai, nu ajungeai în garaj. Cine-i de vină? Totuşi… îmi placi. Eşti mândru, dar până la urmă… În sfârşit. Eşti liber să faci ce vrei! Te va conduce maşina mea până acasă. O să te mai chem. Mai stăm de vorbă. Eşti singurul om care nu spune tot timpul: „Da. Am înţeles.” Ştii multe poveşti… Ne-am distrat de minune. Nu-i aşa? La revedere, profesore! Mă grăbesc… Mi-e frig. Să vezi ce-i fac idiotului ăla! Nu vrea să-mi dea paltonul! Zice că n-a venit încă iarna. Păi dacă mi-e frig! Depinzi de câte un cretin care susţine că e încă toamnă! Uite că a sosit maşina. Rămâi cu bine, profesore…

32

Ce mai faci, Danyel? Bine, Micheline. Foarte bine! Am venit să te văd, nu mai ştiam nimic despre tine… Unde e Pierre? La taică-său, e ziua în care se întâlnesc. Dar ce-i cu tine, băietule?! Eşti palid, cu cearcăne şi ai slăbit? Nu mai semeni cu cel pe care l-am văzut după ce te-ai întors? şi zâmbeşte în felul ei, ca o scuză, dar şi nedumerire. Nu mi-am aranjat barba, a crescut şi aşa albă… o să mă duc la frizer să mă fac frumos. Ia loc, Danyel. Văd că eşti cu pardesiul pe tine! Voiai să pleci în oraş? Nu-nu. Pot să mai întârzii câteva clipe… Mă duceam la birou. Lucrezi şi după-amiază? Uneori… Ce sunt ţipetele astea? Papagalii lui Pierre. Scot nişte sunete de groază. Cred că ai aflat… am ţinut o cuvântare. A fost transmisă la radio şi televiziune. Da. Te-am văzut… Cum a fost primită de colegii tăi? Aţi discutat în laborator? Aţi comentat? Mă interesează ce efect a avut în rândul vostru şi al celor din oraş? Nu, Dany. Ce nu?! N-am discutat cu nimeni, te-am ascultat, apoi… În laborator muncim enorm, n-avem nici o clipă de linişte, n-avem timp de comentarii… Aici sunt cu Pierre, aşa că… Ceream reforme şi legi noi în interesul tuturor! A fost totuşi… dacă nu un eveniment, un fapt mai puţin obişnuit. Ţi-e frică să-mi spui? Ştiu că în fiecare laborator aveţi un turnător! Nu, Danyel, aşa era înainte de Perioada Victoriei. Acum fiecare dintre noi are o conştiinţă nouă, dacă nu mai coincide cu a celor din jur cere ajutorul… A! Da. Am uitat. Institutul! Mănăstirea laică! Iartă-mă că insist, dar acolo unde lucrezi n-ai auzit un cuvânt… o remarcă: „L-ai ascultat ieri pe nebunul ăla?” Sau: „Ce-o fi fost în capul Zănatecului care a vorbit ieri la televizor?” Nu, Danyel. N-am auzit nimic! Dar colegele? Prietena ta cea mai bună ce a zis? Cum a primit? Vrei să-ţi

spun? Da. Te rog! O acrobaţie lexicală… pregătită şi dirijată. Un număr de circ cu scop diversionist… şi dacă a fost totuşi sincer, părea un animal dintr-o specie rară, o pagină din rubrica de „curiozităţi”. Chiar aşa a zis, Michy? Vorbeşti serios? Iartă-mă, Danyel. Am fost cam dură, dar… Nu-nu! E bine că mi-ai spus…

Stau ghemuit pe scaun, cu mâinile strânse între genunchi, mi-e frig şi aş fuma o pipă. Mă uit la cei doi papagali din colivie. Par două râme nemişcate cu cap de pasăre. Închid ochii, îi deschid. Încerc să-mi revin, parcă tot sângele mi-a alunecat brusc în picioare şi mâini. Ai venit cam târziu, Danyel! aud glasul ei. Mereu în întârziere… şi pentru mine şi pentru oamenii de aici. Nu se poate, Michy! Nu se poate să nu înţeleagă!… Am vrut să-i apăr, să le fac un bine, iar ei m-au considerat un brontozaur… nici cel puţin nebun?! Cum e posibil? Stai, relaxează-te! În urmă cu câţiva ani s-a practicat un sistem numit „diversiune organizată”. Un pictor a făcut nişte desene şi caricaturi la adresa… A vuit tot oraşul. Se demonstra că se pot „exprima” puncte contrarii şi critici la adresa… se poate chiar şi râde. Deci, avem democraţie, libertate etc. După aceea s-a aflat că pictorul a fost instruit şi plătit de Guvernator. Chiar el aproba cu o zi înainte caricaturile care ieşeau pe piaţă. De atunci oricine ar îndrăzni să facă ceva… ar deveni suspect. Cum eşti şi tu! Adică eu am fost plătit să ţin acea cuvântare?! Sunt un provocator cu simbrie?! Exact. Nu pot să cred! Imposibil! şi imediat amuţesc încremenit cu mâinile strânse între genunchi. Toţi locuitorii oraşului – continuă ea – au înţeles că un protest nu e posibil… au acceptat de mult timp ideea că Liga ne conduce înţelept viaţa, are grijă de nevoile noastre, ne dă mâncare şi meciuri de fotbal… De ce ar fi nevoie de un alt punct de vedere?

Tăcem amândoi. Ne uităm la cei doi papagali care sar de pe un băţ pe altul, noi înşine două

păsări într-o colivie mai mare. Aş vrea să plec s-o las să se ducă la serviciu, dar nu pot, parcă ar fi trebuit să spun ceva foarte important şi am uitat. Nu trebuie să-i condamn, îmi spun eu după un timp. Au pierdut deprinderea de a gândi „altfel”, au pierdut sensul… Nebunie, caricatură, spectru… nefiinţă! Am primit totuşi un bilet, Michy! „Suntem toţi cu tine”. Azi primul, mâine al doilea, mai târziu al treilea… Nu vreau să te descurajez, Danyel. N-ai să-l găseşti pe al treilea. Vorbeşti altă limbă, dragul meu. Cum de nu înţelegi?! Nişte japonezi nu vor pricepe niciodată ce le spui, dacă le vorbeşti în poloneză! Dar vor simţi ce doresc să le transmit! Există un limbaj al sufletului, Michy! Poate ai dreptate, cu o condiţie: să ai suflet!… Am aşteptat un telefon sau un semn din care să înţeleg că eşti alături de mine. Ai fi fost „al treilea”. Mi-am amintit de proiectele noaste de „a face ceva” pentru a ieşi din această situaţie. Înainte, Danyel! Cu mult timp înainte de a pleca. Eram tineri, acum… N-am crezut că aştepţi de la mine un telefon sau că aş putea adera la proiectul tău! De ce? Hm! Ai să râzi. În timp ce te ascultam la televizor îi controlam lecţiile lui Pierre. Avea de învăţat o poezie închinată Guvernatorului şi alta eroismului pescarilor. În acelaşi timp mă duceam în bucătărie şi amestecam într-o oală cu mâncare. Eram atât de obosită în ziua aceea încât am pus o farfurie lângă masă, nu mai vedeam nimic. Da. Te înţeleg. Muncă până la extenuare. Nu, Dany! Nu înţelegi! Este un alt mod de a gândi şi de a vedea viaţa. Ar trebui să treci dincolo de cuvinte şi aparenţe. Înainte îţi spuneam că eşti orb şi surd la tot ce se petrece cu mine şi Pierre, cu viaţa noastră! Acum îţi spun: închide ochii. Ce îţi arăt eu nu se vede cu ochii şi nu se aude cu urechile şi nu se pipăie cu mâinile. În mine s-a produs o schimbare atât de profundă, încât nu mai sunt conştientă decât atunci când stau de vorbă cu tine. În rest… Mi s-a schimbat sângele şi acum e inutil

să-mi faci transfuzii cu sânge adevărat, organismul meu îl refuză, s-a obişnuit cu sânge sintetic. Te poţi duce cu gândul până acolo încât să-mi vezi arterele prin care circulă sângele alb? Dacă nu reuşeşti, nu te mai strădui, e inutil… ce îţi spun eu aparţine altui domeniu… Încerc, Michy… dar ajungând în acel „domeniu” am impresia că încep să cedez, că îngenunchez, pentru că… acolo nu se poate ajunge în picioare. Uite! Ai să râzi din nou sau vei spune că ai vorbit cu mine aşa cum ai vorbit cu cei doi papagali. Am aici un memoriu în care expun pe larg… Măi copilule! Dă-mi voie! Am reluat câteva din ideile expuse în discurs şi am făcut un Program de reforme: legitimarea practică a drepturile recunoscute doar teoretic în Legea de bază, desfiinţarea delictului de opinie… în sfârşit, înlăturarea metaistoriei şi suprarealismului în care trăim. Totul perfect legal. Şi ce vrei să faci cu memoriul ăsta? Să găsesc mai mulţi care să-l semneze şi să-l trimit Guvernatorului!…

Izbucneşte în râs. Mă uit îngrozit la ea. Nu cumva e un râs nervos sau un mijloc de a ieşi din încurcătura în care am pus-o? Nu. Râde sincer. Se amuză copios. Danyel! Dragul meu, Danyel! Băiatule! reuşeşte ea să rostească printre hohotele de râs. Vrei să fiu prima semnătură a manifestului… parcă aşa ai zis? Nu contează titlul: manifest, protest, scrisoare deschisă… Uite! Citeşte! Cer mai multe drepturi printre care şi cel de întrunire. Dar nimeni nu ne opreşte să ne întrunim. Numai cu autorizaţie – o întrerup eu – şi dacă vorbim *ce* trebuie şi despre *cine* trebuie. Nu-nu! Te înşeli! Ne putem întruni oricând şi cu cine vrem, dar vom discuta tot despre: mâncare, băutură, Guvernator… Nu cred! Nu-i vina mea. Avem şi alte subiecte de discuţie: ameninţarea Metropolei, invazia de râme, producţia proastă de peşte, ceaţa, vântul… şi la urmă se va trage următoarea concluzie: Guvernatorul, indiferent de păcatele lui, ne apără de invazia Metropolei, se vor

importa insecticide împotriva râmelor, se vor construi două nave pentru pescuit oceanic, anul viitor vom avea o producţie sporită de peşte, iar vântul va îndepărta în curând ceaţa… Bine, Micheline! Să zicem că ai dreptate. Să luăm un alt exemplu, spun eu puţin derutat, fără să abandonez intenţia de a o convinge. Uite ce am scris aici: accesul liber la mass-media. Îmi pare rău că trebuie iar să te contrazic. Ai vorbit la TV! Ţi s-a transmis cuvântarea în toată ţara? Atunci? Au apărut articole şi fotografii în ziare şi reviste care anunţau sosirea ta în ţară? Ce ai de reproşat? Tu nu înţelegi că cercul rămâne închis ori de câte ori vrei să-l deschizi?! Dar mi-au interzis publicarea unei cărţi! protestez eu cu un ultim efort. Eşti singurul… pentru că n-ai acceptat condiţiile puse. Nu vei găsi al doilea. Consilierii Guvernatorului fac parte din Prima Ligă, sunt bine plătiţi şi apreciaţi. Cine crezi că ar refuza un post la Primărie sau ar risca poziţia pe care o are pentru a semna manifestul tău? Uite ce am scris mai departe… Nu te mai obosi, Dany dragă. Nu mă vei convinge nici pe mine… nici pe altcineva. Aş vrea să te rog ceva…

Se opreşte. Începe să-şi încheie nasturii pardesiului cu gesturi atât de obosite, de parcă ar fi avut degetele îngheţate; expresie complet schimbată, brusc îmbătrânită, aceeaşi înlemnire ca în prima zi. Când ai venit la mine – începe să vorbească cu glas încet, istovit, găseşte cu greutate nu numai cuvintele, dar şi puterea de a le rosti – mi-a făcut plăcere, chiar dacă a trebuit să mă duc la Institut. Eu te-am iubit mult, Danyel… Nu vei şti niciodată cât am suferit din cauza ta după ce ai plecat… Poate îţi voi povesti cândva ce a fost în sufletul unei femei rămasă singură înainte de a renunţa de bunăvoie la suflet şi la tot ce îi aparţine. Acum nu-mi cere să fac mai mult decât pot. Nu mă obliga din nou să dau telefon… să fiu condusă la Institut. Pentru mine viaţa nu mai contează, am

însă un copil, răspund de soarta lui, dacă aş fi singură, poate aş fi lângă tine… Nu ştiu, mai degrabă cred că nu… Modul de a gândi a devenit la fel de important ca şi modul de viaţă şi chiar viaţa însăşi! Te rog să nu te superi dar… să nu mai treci pe la mine până nu vei izbuti să vezi realitatea de la noi aşa cum este. Mai bine zis irealitatea noastră! intervin eu. Fantasticul real! Spune-i cum vrei, mi-e indiferent… Să nu te superi, dar… Te înţeleg, Michy. Te rog să mă ierţi pentru tot răul pe care ţi l-am făcut înainte şi după sosirea mea. Ştiu cât de mult deteşti cuvântul „iartă-mă”, dar… Ar fi fost de datoria mea să presupun… N-am vrut să-ţi pricinuiesc nici un necaz… Spune-i lui Pierre… Nu. Mai bine nu-i spune nimic, nici cel puţin că am trecut pe aici…

33

E frig. N-am bani să plătesc gazele, ultimele rezerve le păstrez pentru mâncare. Stau în pat cu plapuma până la gât. Ascult Stravinski, *Le sacre du printemps*. Iau carnetul de note, îl sprijin de genunchi şi aranjez pernele la spate. Aştept un timp, primul cuvânt nu apare. Mă ridic, pun discul pe cealaltă faţă. Caut o carte în bibliotecă. Ştiu că am subliniat un paragraf. Tremur. Caut cu înfrigurare, ca şi cum fără acele fraze n-aş putea trăi. Iat-o! Încep s-o răsfoiesc. Găsesc pagina. „Vreau să-i previn pe oameni de propria lor distrugere. Iar dacă nu vor, îi voi sili. Să fim înţeleşi sau mai degrabă să nu confundăm lucrurile: nu-mi propun să-i lovesc, vai, ca şi cum un singur om ar putea lovi o mulţime! Nu! Vreau să-i silesc să mă lovească. În acest fel îi silesc să facă ceva împotriva voinţei lor. Lovindu-mă, vor fi preveniţi, iar dacă mă vor omorî… asta ar însemna prevenirea absolută şi victoria mea va fi sigură."

Ridic ochii din carte. Stau în picioare şi tremur. Mi-e bine, chiar foarte bine! Fug în pat şi mă învelesc cu plapuma. De ce nu vine Jean? Mi-a fost teamă să mă întreb până azi?! M-a trădat şi el?! Am fi fost doi. Nu. Trei cu necunoscutul care mi-a trimis biletul. Îl aştept pe Jean cu înfrigurarea cu care el m-a aşteptat unsprezece ani! Încep să copiez paragraful în carnetul de note. Pe măsură ce-l transcriu neliniştea şi singurătatea se topesc în mine spălate totodată de acest *Le sacre du printemps*. Las carnetul lângă pat. Văd coperta discului, citesc cu atenţie. Închid ochii şi mă cufund sub plapumă ca într-o apă caldă. Cineva vorbeşte în mine şi repetă până la demenţă: Vreau să-i silesc să mă lovească, vreau să-i silesc să mă lovească… *Le sacre du printemps: Le sacrifice.*

34

Azi vreau să mă îmbrac elegant. Caut un costum în garderob. Îl privesc, îmi amintesc când l-am cumpărat, unde şi în ce împrejurare l-am purtat ultima dată, apoi îl aşez pe pat. După un timp văd în jur, pe scaune şi pat, un „eu multiplicat”, par nişte necunoscuţi care stau relaxaţi aşteptând o hotărâre decisivă. Fiinţa reprodusă în mai multe exemplare identice, senzaţie acută de nefiinţă, de pierdere a propriei identităţi. Sunt „în ei” şi nicăieri. Împăiat! Stau în mijlocul camerei cu un portmantou în mână şi mă învârt de colo-colo. Fiinţă-păianjen care îşi ţese anapoda firele şi în faţa mea mai multe broaşte. Gângania! Gângania!… Zâmbesc. Mă joc cu mine şi cu imaginile, experimentez, fac teste… nimic nu-i adevărat, totul e doar un joc, puţin cam periculos, totuşi un joc de-a baba-oarba, eu la mijloc şi tot eu multiplicat în jur: gângăniile!… „Costumele” seamănă cu cei care m-au privit după ce am ţinut cuvântarea. S-au retras din stimă, mi-am zis eu, apoi mi-am dat seama că din teamă… se fereau de mine ca de un lepros. Nici un cuvânt, nici o privire din care să înţeleg că sunt alături de mine. Câţiva m-au bătut pe umăr compătimitor, au zâmbit şi au trecut mai departe… privirile lor erau pietre, iar eu eram lapidat în foaierul sălii…

Ce ar fi dacă aş îmbrăca smochingul unchiului T.N.? Nu l-am purtat niciodată. Haina e bună, pantalonii sunt însă cam largi, dacă îi strâng cu centura… Acum trei zile m-am plimbat pe străzi, am ajuns în faţa cinematografului Victoria. Rula filmul: *Drumul spre izbândă*. Spectatorii ieşeau din sală, câţiva tineri comentau… Am început să le vorbesc cu glas tare: Prieteni! Aş dori să vă adresez câteva cuvinte! Daţi-mi ascultare! Să nu ne ceri bani! m-a întrerupt unul dintre ei. Nu vă cer

nimic, din contra… vreau să vă dăruiesc… Eşti beat, tăticule! Nu vezi cum arăţi? Hai! Ia o monedă şi cumpără-ţi o bere. Eşti rebegit de frig! Du-te acasă! Cineva profită de buna voastră credinţă! am continuat eu să strig. Sunteţi consideraţi bunuri de consum! Aveţi doar dreptul de a spune: DA! Cum suportaţi?! De ce nu vă revoltaţi?! Chiar şi acest film nu este decât un mod de manipulare a conştiinţelor! Eşti un provocator! mă apostrofează altul. Nu vezi că e beat! îl contrazice o fată. Du-te acasă! Hai! Ai făcut un număr bun de circ! Toţi izbucnesc în râs. E destul pentru azi! şi tânăra mă sărută pe obraz şi mă scoate din cercul lor. Fac doi paşi. Îi aud cum râd şi se distrează arătându-mă cu degetul. Mă sprijin de zid. În faţa mea un membru al Brigăzilor de ordine. Se uită indiferent la mine, nici cel puţin ameninţător… Nu prezint nici un pericol, un bătrân nebun care a vrut să distreze nişte tineri în schimbul unei… Strâng moneda în pumn şi plec mai departe…

Nu. Pentru azi cel mai bun ar fi costumul de catifea neagră cu vestă mov şi eşarfă legată la gât. Hm? Nu-i rău! Pun un disc: cântece ţigăneşti. Ieri am luat la bătaie un tânăr. Treceam prin parcul *Mon repos*. M-am apropiat de el şi i-am spus: Fii amabil, tinere domn… spune-mi cum ai reacţiona în faţa unei agresiuni? Nu vă înţeleg, domnule?! Dacă te-ar lovi cineva… cum ai proceda? Nu ştiu! Uite! Dacă eu îţi dau un brânci, ce faci? De ce te fereşti? Normal e să te aperi! Hai! Loveşte-mă! Dă şi tu în mine cu pumnii! Te-am avertizat, nu poţi să te scuzi că te-am luat prin surprindere. Apără-te! Te izbesc în faţă! Eu sunt agresorul, iar tu… De ce accepţi rolul de victimă? Domnule! Opriţi-vă! Ce aveţi cu mine? Înainte de a afla… apără-te! Altfel va fi prea târziu! Domnule! Vedeţi ce mi-aţi făcut? Îmi curge sânge din nas. Domnule! Lăsaţi-mă în pace! Sunteţi nebun? Îmi rupeţi haina! Te lovesc din nou! Uite! Îşi dau încă un pumn în faţă! Îţi spun dinainte lovitura şi nu te aperi! Omule! De ce

accepţi să fii izbit, călcat în picioare?! Omule! Fii câine, latră, muşcă, sfâşie! Eşti tânăr. Cu un singur pumn m-ai lungi la pământ. Cum suporţi să fii bătut de un bătrân ca mine? Domnule! Încetaţi! Vă rog! Mi-aţi rupt haina! Daţi-mi drumul! Nu mai trageţi de mine! Lăsaţi-mă să plec! De ce fugi, omule? Uite-l cum aleargă! Hm! Iepurele! Laşul! Poate l-am speriat… dar de ce nu s-a apărat? De ce nu m-a lovit? Puteam să-l ucid, să-l calc în picioare, să-l batjocoresc… Orice! Oricând! Oriunde! Cum se poate, omule! Vreau să-i silesc să mă lovească şi ei fug… Vreau să-i silesc… lovindu-mă vor fi preveniţi…

Costumul de catifea e cel mai potrivit. Pe celelalte le vând, mai fac rost de ceva bani. Azi va fi sărbătoare. Pardesiul, umbrela, aşa… iată-mă ieşind din casă. Paşi drepţi, apăsaţi, pieptul bombat, bărbia ridicată… sufertaşul însă zdrăngăne enervant în geantă. Nu vreau să-l aud. Zi cu soare… dar frig. Intru în restaurantul-cantină. Nu simt mirosul de ceapă arsă, nu aud zgomotul, nu observ murdăria, nici pe cei din jur. O caut pe Christine. Mă vede. O aştept la masa din colţ. Se apropie de mine. Oooo! Ce elegant sunteţi azi, domn profesor! Niciodată nu v-am văzut aşa de… nu găseşte cuvântul, mă priveşte! Pentru tine m-am îmbrăcat, Christine! Vreau să-ţi fac curte! Râde, se înroşeşte, îşi şterge mâinile pe şorţul din faţă. Nu mai glumiţi cu mine, domn profesor! Eu sunt o simplă chelneriţă la masa calicilor, cum spuneţi dumneavoastră… Tac şi o privesc. Dacă ar şti câtă nevoie… Aţi adus sufertaşul? Da. Am uitat să vă spun, domn profesor. Tresar de bucurie. Bossul mi-a atras atenţia că n-aţi adus adeverinţa şi mă va sancţiona. Ce adeverinţă? Că sunteţi salariat. Păi nu sunt. Cum nu sunteţi? Unde lucraţi? Nicăieri. Nu se poate, domn profesor! De ce glumiţi?! Nu glumesc, Christine! Toată lumea din oraşul nostru e salariată la o întreprindere… Eu însă nu, Christine. Iar glumiţi? Nu-nu! Vorbesc

foarte serios. Am vrut să-mi reiau catedra la facultate, dar… nu le-au plăcut ochii mei. Şi din ce trăiţi, iertaţi-mă că vă întreb? Mă întreţine o zână şi un filozof! Ce mâncaţi? Ce-mi dai tu. Dar eu nu pot să vă mai dau. Bossul mi-a interzis. Aşa sunt dispoziţiile. Are ordin… De la cine? Nu ştiu. Cred că de la Guvernator, de la el primim toate ordinele. Aha! E clar. Acum am înţeles… Cei de la facultate nu vă pot da o adeverinţă? Nu. Am nevoie de o hârtie din care să rezulte că sunteţi angajat undeva, chiar dacă lucraţi acolo doar trei zile. Aranjez eu după aceea. Îţi mulţumesc, Christine. Să-l anunţi pe bossul tău că ţi-ai făcut datoria şi el, la rândul lui, să-l anunţe pe bossul bossilor că ordinul a fost executat. Nu plecaţi! Azi vă dau mâncarea. Mâine nu mai intraţi pe aici… la 12 fix ies eu afară şi-mi daţi sufertaşul, dar poimâine… Îţi mulţumesc foarte mult, Christine. Totul va fi O.K.! O ducem bine şi suntem fericiţi! Nu e lozinca noastră? De ce râdeţi, domn profesor? Mă amuză, totul mă amuză, dragă Christine… iar tu eşti o fată teribil de frumoasă…

35

Cobor câteva trepte. Un subsol friguros, cu igrasie şi miros de şoareci. Multe rafturi cu multe dosare; aspect de arhivă în care bănuiesc că lucrează câţiva bătrâni înainte de a ieşi la pensie. Spre uimirea mea descopăr doi tineri: unul vrea să aprindă focul cu lemne într-un godin, celălalt – cu un fular gros în jurul gâtului şi o şapcă pe cap – bea un ceai. Îi spun ce doresc. Mă ascultă cu un aer indiferent, privindu-mă prin aburii ceaiului. Remarc asemănarea cu cel de la sobă, par doi fraţi gemeni refugiaţi într-un subsol din cauza unui atac aerian care va începe în curând şi va ţine permanent. Îmi întinde un formular. Îmi face semn să iau loc la masa de lângă uşă. Nimic nu mă enervează mai mult decât completarea unui formular în care trebuie să vorbesc despre bunici, părinţi, fraţi… senzaţie că cineva mă obligă să mănânc un cap de peşte mort. Ridic deseori ochii, încerc să scap din „expediţia retro", mă uit la tânărul care n-a reuşit să aprindă focul. Stă aplecat, ochelarii îi alunecă mereu pe nas. Îmi văd mai departe de treabă, mă întorc la trecutul glorios şi falnic al familiei. Termin fericit şi istovit. Mă ridic de la masă şi mă apropii de tânărul cu fular. Îi întind formularul. Pune ceaşca cu ceai deoparte şi citeşte atent. Mă uit la şapca ce îi acoperă chipul aplecat spre „viaţa mea". Iată tânărul constructor al Etapei Victoriene! Sunteţi profesor de literatură şi scriitor?! mă întreabă el. Da. Izbucneşte în râs, abia acum îi văd ochii şi chipul fără nimic personal. Nu înţeleg ce poate să-l amuze. Auzi, Lucien! se adresează celuilalt. E profesor şi scriitor! Râd împreună, unul cu ochelari, altul cu şapcă: râsul-ochelarilor-cu-şapcă. Ce vă amuză? reuşesc eu să rostesc. De ce aţi venit la noi? mă întreabă şapca-fular. Noi repartizăm locuri de

muncă pentru cei cu pregătire medie. Trebuie să vă adresaţi Colegiului superior sau Facultăţii. Accept un post care să depindă de dumneata: pedagog, portar… În sfârşit, orice… Focul începe să duduie în sobă, „ochelarii” se apropie de mine. Mă privesc amândoi ca pe un animal preistoric ieşit din subsolul clădirii. Posturile de suplinitori, învăţători, pedagogi – îmi explică şapca sub privirea atentă a asistentului „cercetător de focuri sacre” – depind de Colegiul superior… Puteţi să vă adresaţi Facultăţii, domnului decan Georges Matrac. Încep să râd. Îl cunoaşteţi? Foarte bine. Păi atunci nu e nici o problemă. Ba da! Decanul depinde de Guvernator, şi el… În oraşul nostru totul depinde de Guvernator! N-aţi ştiut? Nu-i aşa, Lucien? cere el o confirmare ochelarilor asistenţi. Domnule… v-am uitat numele? Danyel Raynal. Eu sunt Jean-Claude Fabre, şeful serviciului de repartizare a cadrelor. El este Lucien Brocard, adjunct de serviciu. Am bănuit, îmi scapă printre dinţi. De unde? Aşa… şi ridic din umeri. Mă bucur că v-am cunoscut, domnule profesor. Nu mai puţin… încântat. Aş vrea să-mi daţi o mână de ajutor, domnule Fabre. Am nevoie de un loc de muncă: funcţionar la poştă, muncitor la ecarisaj, grădinar… mă pricep foarte bine la flori, ştiu să tund câinii, să curăţ tuburile de orgă, să vând ziare, să fac reclamă în piaţă pentru baloane sau abţibilduri… De ce acceptaţi aceste… era să zic umilinţe, domnule profesor? Pentru un motiv foarte simplu. Restaurantul-cantină unde mănânc îmi cere o adeverinţă de salariat, altfel nu mai pot să iau mâncarea de acolo… ciorba-cea-de-toate-zilele. Înţelegeţi? Da. E foarte clar, remarcă adjunctul cu ai săi ochelari. Îi simt mai îngăduitori, chiar sincer preocupaţi de „cazul meu”. Stau amândoi cu coatele sprijinite de masă; eu de-o parte, în picioare, ei de cealaltă parte, fără să se gândească să-mi ofere un scaun. Priviţi, domnule profesor! Angajarea a doi muncitori la crescătoria

de scoici a fost aprobată şi semnată de Guvernator! Ia din colţul biroului o hârtie şi îmi arată cu degetul semnătura şi ştampila. Nu cred că are timp să semneze chiar toate hârtiile! încerc eu să-l contrazic şi să reduc proporţiile acestei puteri absolute. Are o ştampilă! sar ochelarii-adjuncţi. *Guvernatorul Oraşului Portville*. O aplică şeful de cabinet! şi bate cu degetul în hârtie…

Tăcem toţi trei. Eu – cu o nedumerită indignare şi nerăbdare de a-mi asigura cel puţin sufertaşul cu supa de linte sau mazăre, ei – neştiind cum să rezolve acest caz de nerezolvat. Şi voi, băieţi… cum suportaţi să staţi în subsolul ăsta friguros şi să depindeţi pentru fiecare semnătură de acelaşi om?! Ce să facem, domn profesor. Asta-i situaţia! remarcă adjunctul scoţându-şi ochelarii şi ştergându-i cu o batistă. Nu avem de ales, îl completează şapca şi îşi înnoadă mai bine fularul la gât. Mişcarea unuia parcă declanşează în celălalt un gest echivalent de echilibru: Arlechino şi Pulcinella. Chiar dacă am vrea să vă angajăm… să zicem la ferma zootehnică sau la crescătoria de porci… Nu-nu! ţip eu. Oriunde dar nu la porci! Bine! Atunci la fabrica de conserve de peşte sau la… Tot Guvernatorul trebuie să aprobe angajarea… O plasă de prins peşte, noi toţi înăuntru, el singur afară. Trage plasa când vrea şi cu cine vrea! spun eu indignat şi în acelaşi timp curios ce gândesc cei doi tineri. Aşa e, domnule profesor, remarcă şapca. Ah! Nu se mai încălzeşte odată aici! sare de la masă şi aruncă cu furie câteva lemne în soba de metal… N-avem ce face, spune el parcă mai liniştit, trage un scaun şi îmi face semn să iau loc aproape de foc. Îl simt împrietenit, dispus să stea de vorbă cu un necunoscut care le ştie necazurile. De ce nu protestaţi că aici e frig şi aveţi un salariu de mizerie?! De unde ştiţi? întreabă ochelarii. Ai haina ruptă la guler, iar tu – arăt spre şef – ai cămaşă fără guler, de aceea ţii fularul la gât. Se privesc consternaţi. De ce nu

faceţi ceva să ieşiţi din mizeria asta? continuu eu ca un adevărat instigator. Un subsol cu şoareci şi igrasie în care tremuraţi de dimineaţă până seara. O să vă îmbolnăviţi! Nu-i aşa că au început să vă doară genunchii, domnule Lucien? Da. Mai ales de când a apărut ceaţa asta ticăloasă, confirmă el şi continuă să mă privească bănuitor, cum de ştiu atâtea amănunte despre „raiul în care trăiesc”? De ce nu faceţi un protest? continuu eu. Noi suntem simpli funcţionari, domnule profesor. Un protest trebuie făcut de cineva… un intelectual sau un savant de renume internaţional, ştiţi dumneavoastră, nu de oricine… Am eu un memoriu pregătit! şi scot din buzunar o hârtie pe care i-o întind şefului. Îl urmăresc atent, vreau să văd cum reacţionează: o citeşte apoi i-o dă adjunctului cu un gest iute, parcă ar vrea să scape de ea. Mă privesc pe rând: suspiciune, teamă, îngrijorare… De ce nu citiţi până la capăt?! îi întreb eu. Poate sunteţi un provocator, remarcă cu glas pierit fularul. Vreţi să ştiţi ce gândim, şi după ce plecaţi să cerem să fim duşi la Institut? Eu sunt primul care l-a semnat, băieţi! Iată! mă ridic de pe scaun şi le arăt. De ce vă îndoiţi de bunele mele intenţii?! Ce aveţi de gând să faceţi cu memoriul? Mai găsim câţiva băieţi care să-l semneze şi îl trimitem Guvernatorului. Hm? Ce ziceţi? Puţin curaj! Ce dracu! Dacă la vârsta voastră nu îndrăzniţi… ce să mai zic eu la etatea mea? Ce aveţi de pierdut decât un subsol cu şobolani şi igrasie? Ieşiţi din dosarele astea împuţite şi putrezite! Nu-i aşa, domnule Febre, că dosarele au început să mucegăiască din cauza umezelii? Da. Aşa e, confirmă el. Şi n-ar fi bine să-i spuneţi cel puţin o dată: Ascultă, Guvernatorule! Nu te mai amesteca în toate treburile oraşului nostru! Nu te pricepi! Lasă-ne să muncim şi să hotărâm cel puţin, angajarea lucrătorilor la crescătoria de scoici şi porci? Hm? Ce ziceţi? Du-te, Guvernatorule, acasă şi mai lasă şi pe altul să conducă treburile

oraşului! Nu sună bine? Pune-ţi ştampila pe cur şi şterge-o! Ha-ha! Ce părere aveţi băieţi?

Tac amândoi. Adjunctul încremenit la masă, şeful lângă mine, cu mâinile întinse deasupra sobei de metal. Aud apa trecând prin ţevile care traversează tavanul; undeva chiţăie un şoarece, altul roade într-un colţ. Foşnet subteran, parcă ar trece un şuvoi de apă şi noi am fi încremenit cu picioarele îngheţate până la glezne. Cineva s-a oprit pe stradă în dreptul geamului, îşi curăţă tălpile de noroi sau poate e un câine care urinează pe zid. Şi în fond, domnule profesor, spune fularul parcă trezit din somnul lui, Guvernatorul ne apără de invazia Metropolei. Minciuni învechite ca un şoarece mort! strig eu indignat. Nu o ducem chiar atât de rău, îl aud chiţăind pe adjunct. Facem parte din corul marinei, din echipa de volei a oraşului şi când începem să ne certăm între noi… Chemaţi Brigăzile de ordine, îl întrerup eu, şi cereţi să vă ducă la Institut? Nu-i aşa? Da. Acolo avem mâncare bună, căldură… urmăm un curs, mai învăţăm câte ceva, apoi ne întoarcem acasă şi ne vedem de treabă liniştiţi. În frig şi printre şobolani – completez eu – dar cântând mereu: *Suntem fericiţi şi o ducem bine!* Cunoşti refrenul? De ce să ne amestecăm noi, domn profesor? intră în discuţie şeful răsucindu-şi fularul în jurul gâtului cu un aer superior. Vă e frică? i-o tai eu repede. Nu, dar nu putem face ceea ce nu fac şi ceilalţi. Adică turma, haita, îl întrerup eu. Sunteţi un intelectual, continuă el nestingherit, noi suntem simpli funcţionari… De ce nu găsiţi aliaţi printre profesori? Nu a semnat nici unul! Păi vedeţi? Şi ne-aţi găsit pe noi proşti să facem pe eroii? Ştiţi ce părere am eu, domn profesor? Ar fi bine ca nimeni să nu ştie ce ne-aţi propus şi ce am discutat aici, şi ia memoriul de pe masă, începe să-l rupă în bucăţele, le aruncă în soba de metal, apoi îşi freacă palmele ca după o treabă bine făcută. Se mai găseşte cineva şi îi spune Guvernatorului că ăia de

la Serviciul de repartizare a cadrelor se ţin de prostii. Nu-i aşa, Lucien? Vreau să urlu, să-i bat, dar imediat îmi amintesc că n-am contat pe ei, am vrut să aflu ce gândesc doi tineri care muncesc într-un subsol; acasă mai am o copie a memoriului. Tremur de frig şi enervare. Tac şi privesc bucăţile de hârtie care au căzut lângă sobă, în apropiere de gheata unuia dintre ei. Zâmbesc. Uite cum râde bătrânelul nostru! şi adjunctul îmi dă un cot. Ştiam noi că vrei să glumeşti! Ha-ha! Te ţii de goange, amice?! şi se pornesc amândoi să hohotească. Pătimire! Izbăvire! Credinţă! Iubire! Unde le-am scris? Unde le-am citit? Pătratul! Cele patru laturi… Pătratul existenţei care a înlocuit cercul. Duceţi-vă acasă, domn profesor, mă sfătuieşte adjunctul. Nu vă mai ţineţi de plângeri şi reclamaţii! Vă apucă noaptea pe drum şi nu arătaţi prea bine. Tremuraţi şi sunteţi palid! Eu cred că are febră, Lucien! Ajută-mă să-l conduc pe scări. Aşaaa! Încet, să nu se împiedice şi să cadă. Abia se mai ţine pe picioare şi bătrânelul face pe eroul! Ce-o fi în mintea lui? Mai bine ar cere o pensie şi ar sta liniştit acasă. Hai să-l sprijinim de zid. Aici e aer curat, îşi va reveni… La revedere, domn profesor! Multă sănătate! Duceţi-vă repede acasă, să nu răciţi! A început să plouă!…

36

Spăl patru cartofi şi îi pun în cuptor. Îmi amintesc că la prânz n-am mâncat nimic. Închid uşa cuptorului, potrivesc focul şi mă întorc în cameră. Mă dezbrac şi intru în baie. Vreau să fac un duş, apa e rece, mereu uit orele când doamna Belfont încălzeşte apa din care profit şi eu. Pun un disc. Chopin cu Rubinstein. Mă aşez în fotoliu, strâng halatul la gât şi trag o pătură pe picioare. Am impresia că jos, pe covor, văd bucăţile mici de hârtie, memoriul rupt… Ascult primele acorduri din *alegro maestro*. Sar din fotoliu, mă împiedic în pătură, alerg în bucătărie. Încă cinci minute şi cartofii ar fi fost scrum. Parfumul cartofilor copţi! Mestec încet coaja crocantă, gust din ceai şi miros aburul cald… bucuria de a trăi, aceeaşi curiozitate faţă de mine şi tot ce mă înconjoară, iar în disputa cu Guvernatorul, trebuie… să rup o fâşie, măcar o fâşie din ipocrizia acestui oraş… De ce nu soseşte Jean Elby?! De el nu mă îndoiesc, şi totuşi… Ce s-a întâmplat? Mi-a promis că va veni?! A fost reţinut? De ce nu eşti lângă mine când am nevoie de tine, prietene? Încă un cartof, puţină sare şi o gură de ceai. Trebuie să tai orice legătură cu „ce-a fost” şi să întâmpin „ce este”, care mă pândeşte clipă de clipă. Nu vor acţiona ca pe vremea tatălui meu, procedeele s-au schimbat, s-au rafinat, sunt mult mai subtili şi cu atât mai cinici. Care va fi următoarea mişcare pe care *Pontifex maximus*, o va face pe tabla de şah? Când va apărea „Marea surpriză”? Trăiesc deja o „stare de învins”? Nu. Sunt pe picioarele mele.

Spăl farfuriile, fac ordine în bucătărie şi mă întorc în cameră. Mă aşez în fotoliu. E linişte. Grégoire ori nu e acasă, ori citeşte. Aş vrea să aud telefonul sunând! Aş da orice şi oricât să aud în această clipă vocea unui prieten… cineva, un

necunoscut, o greşeală. Sunteţi Hotelul Central? Sau: Spitalul de urgenţă? Nu domnule, dar mă bucur că v-am auzit. Un semn! Vreau un semn de la fratele nostru om! Micheline?! Cum am ratat amândoi? E prima dată când simt destinul… Privesc mai departe obiectul acela numit telefon… pare un mic animal, o broască gri care se uită la mine cu ochii ei bulbucaţi, şi eu mă uit cu aceiaşi ochi… o broască într-o piatră. Gângania! De nu mi-aş pierde minţile. Nu mi-e teamă de ei, adevărata şi îngrozitoarea spaimă o am faţă de mine. Da, Guvernatorule! Ai avut dreptate când ai spus. Te vei distruge singur! Până acum… gângania e afară, n-o voi lăsa să se strecoare în casă, să devin o broască, un păianjen… Exilat de bunăvoie. Surghiunit între patru pereţi. Ştiu. În pustiu eşti mult mai aproape de oameni, chiar dacă trăieşti într-o grotă sau o colibă, decât într-un oraş ca Portville, unde izolarea este ea însăşi un pustiu. Am cărţi, discuri, două topuri de hârtie, un carnet de note… Sunt liber! Cât voi rezista? Nu cumva autoexilul este primul pas către autodenunţ?! Nu cumva toţi ceilalţi au trecut prin aceleaşi simptome?

Iau două somnifere. Nu. Trei. De la început trei! Mă lungesc în pat. Nu mă ating de carnetul de note, e prima seară când mi-e frică de el, când nu pot scrie. Sting veioza. Aştept să adorm. Sirena de ceaţă… Voci, fraze, cuvinte, imagini şi iarăşi cuvinte în care mă bălăcesc; o apă murdară din care ies mereu la suprafaţă pentru a vedea aceleaşi cuvinte-pomi cu care este înconjurat lacul mocirlos în care mă zbat să nu mă înec…

37

Frig! Vine iarna. Uf! Astmul ăsta nu-mi dă pace. Nu credeam că ne vedem atât de repede, domnule Raynal. Vreţi un ceai fierbinte? Dacă aveţi? E pregătit. Bine. Îl beau fără zahăr, m-am obişnuit aşa… de la o vârstă e bine să eviţi dulciurile. Hm! Straşnic ceai! Îmi încălzeşte sufletul. Te-am chemat, domnule Martin… vreau să vând lucrurile din casă. Ce anume? Ce se vede! Totul? Da. Plecaţi undeva? Nu. Poate vă mutaţi în altă casă? Cam aşa ceva… Domnul Martin se plimbă prin cameră cu ceaşca de ceai în mână şi se uită la mobilă. Şi tatăl dumitale, avocatul… a vândut mobila din casa parohială după ce preotul Raynal a murit… dar acum cine moare? şi mă priveşte cu ochii lui mici, bănuitori, inteligenţi. Nu răspund. Cum doriţi! Voia dumneavoastră. Vă mulţumesc pentru ceai… Aşşaaa! Să ne apucăm de lucru, să nu îngheţăm! Nu prea aveţi cald aici? Cum puteţi trăi? Deci! Un scrin Biedermeier în stare bună cu patru sertare. Frumoasă piesă! O canapea cu şase scaune Louis XV. Minunată lucrare! Priviţi picioarele şi mânerele! Sunt vii! Oglinda? Da. O oglindă veneţiană cu încrustaţii şi aplicaţii… Scriu cam greu, îmi amorţesc degetele din cauza frigului. Candelabru de cristal Murano. Ce feerie când aprinzi toate becurile! Priviţi! Păcat. Mare păcat! Azi nu mai găseşti aşa ceva în industria noastră de larg consum. Ascultaţi-i sunetul! Este suficient să-l atingi cu vârful degetului şi eşti în laguna Veneţiei! Vitrina? Totul, domnule Martin. Aici să rămână doar patul şi fotoliul, iar dincolo masa şi biblioteca, restul… la vânzare. Doamne-Dumnezeule! Cum piere o familie! Ultima familie adevărată din oraş… Dacă ar vedea bătrânul avocat Nicolas, cum i se duc lucrurile… Eu cred, zic şi eu aşa, ca om bătrân ce sunt, am văzut multe

în viaţa mea şi în oraşul ăsta… zic aşa, că sunteţi în pragul unei mari decizii dacă săvârşiţi o faptă atât de radicală. Nu vă supăraţi! Nu-nu! Nu mă supăr, domnule Martin. Partea amuzantă e că nu ştiu ce hotărâre să iau… şi în special nu ştiu finalul. Ce final? Sunteţi tânăr, domnule Raynal! A! Nu finalul vieţii! Finalul cărţii! Ce carte? „O viaţă e o carte”, nu-i aşa? Da-da! Noi trăim şi în acelaşi timp „scriem fără să ştim o carte”, care e scrisă deja în mare parte pe o tăbliţă de lut şi numai rareori e trecută pe hârtie şi atunci e amestecată cu multă, cu foarte multă fantezie… dar la urmă cineva compară „ce ai scris” cu „ce era înscris pe tăbliţa de lut” şi abia atunci apare adevăratul final: sensul. A! Da. Sunteţi scriitor şi vreţi să aflaţi finalul cărţii pe care o trăiţi şi în acelaşi timp o scrieţi. Exact! Ştiu doar că trebuie să fiu pregătit, să pun totul în ordine, cu mâna mea… nu am pe nimeni, sunt ultimul, sunt singur, absolut singur. Înţelegeţi, domnule Martin? Da-da! Aveţi dreptate! Vine o zi când trebuie să te desparţi de toate… simţi că nu te mai poţi agăţa de nimic. Important e să te desprinzi de bunăvoie, să nu fii silit de nimeni. Să faci totul cu mândrie, onoare şi demnitate, aşa spunea tatăl meu. Eu n-am avut curaj până acum… Iată! Sunteţi primul care… Să trecem în camera cealaltă, domnule Martin! Da. Iertaţi-mă! Aici să rămână masa, scaunul şi biblioteca… Şi tablourile le vindeţi? Da. Cu excepţia celor două, ale părinţilor. Pendula? Da. Ei! De asta chiar că-mi pare rău! Priviţi! Dacă stau în dreptul ei are statura unui om. Bătrâne pescar, vei lua şi tu drumul mării… De ce i-ai spus pescar? Sunt convins că era în casa străbunicului dumitale… Iată! Aici e trecută data fabricaţiei. Dacă fac o scurtă socoteală ajung în urmă cu trei generaţii… Ştie bătrânul anticar ce spune! Eu sunt primul cronicar al acestui oraş domnule Raynal! Şi eu scriu o carte. Fiecare casă e un capitol. Sau poate o scriu cu ajutorul obiectelor care îmi trec

prin mână şi prin ele citesc viaţa şi vârsta şi chipul oamenilor. „Ce ţi-e scris”. Bine aţi spus. Trebuie să ajungi la bătrâneţe să vezi ce n-ai văzut şi n-ai înţeles o viaţă întreagă… Mai aveţi ceva, domnule Raynal? Să mergem în bucătărie. Aici să rămână masa, două scaune şi aragazul, restul… Le ia „cronicarul”? Nu. Ţi le dăruiesc, domnule Martine. Mie?! Da. Şi încă ceva. Pendula! Îi tremură bărbia, dă din mâini negând, scapă hârtia, se apleacă, se ridică, râde, e gata să plângă… În debara şi în pod sunt doar nişte vechituri! spun eu cu glas tare, ca şi cum n-aş fi observat „încurcătura” în care l-am pus. Ia un pahar, bea puţină apă, îşi revine. Zâmbeşte. Sper să ne vedem, domnule Raynal şi după ce… Aş vrea să vă povestesc istoria câtorva familii din oraş. Poate veţi scrie cândva o carte. Am asistat la multe scene… plângeau, umblau bezmetici, stăteau înmărmuriţi… Dumneavoastră aveţi un surâs pe faţă, aşa… parcă vedeţi ceva dincolo de mine şi de noi toţi şi asta vă amuză, vă incită, vă cheamă spre ţinta pe care o ştiţi… Eşti amabil, domnule Martin. E adevărat, nu sufăr că mă despart de aceste obiecte. Ţinta? N-o văd. Aş fi fericit dacă aş bănui măcar unde se află şi ce chip are. E bine şi suntem fericiţi, domnule Raynal! Azi nimeni nu mai zâmbeşte în oraşul nostru… Am plecat! Mâine va veni camionul să ridice mobila. Banii îi încasaţi de la Oficiu. Mă uit prin casă, mi-o imaginez goală… Să vă spun ceva la ureche, să nu ne audă nimeni. Cred că cei din Portville au început să se împiedice de Danyel Raynal şi el îşi pregăteşte ringul, locul de luptă! Am plecat! Să nu uit geanta. La revedere, domnule Martin. Rămâneţi cu bine… iar în ce priveşte pendula… o să vă ascult sufletul în fiecare seară…

Rămân singur. Mă plimb prin camere fără rost… Am febră, cred că sunt răcit. Trebuie să fac mereu ceva în vederea unui scop care îmi rămâne necunoscut. Văd scrinul, să-l golesc, mâine va veni să-l ia… Mă aşez pe covor, trag primul sertar:

scrisori, invitaţii la nuntă, botezuri, anunţuri de decese, bilete de bancă, fotografii şi Biblia bunicului. Le scot pe rând, le citesc, pun deoparte fotografiile şi Biblia, restul le rup şi le aşez în mijlocul odăii. În celelalte sertare găsesc scrisorile mele adresate părinţilor, iubitelor, prietenilor, toate puse în ghiozdanul de şcoală… lângă el primele desene şi obiecte de carton făcute la grădiniţă, şerveţele brodate de soră-mea păstrate cu grijă de mama… Miros de hârtie veche, pânză îngălbenită şi levănţică. Le privesc îndelung apoi le rup şi le aşez în grămada din mijlocul camerei. Am permanent sentimentul că fac ordine nu în lucruri, ci în mine, pun la adăpost ceva de preţ distrugând altceva de valoare mai mică şi mă pregătesc de plecare. Unde? La cine? Spre cine? *Mă desprind!* Poate mă izbăvesc… A venit rândul meu să mişc pionul pe masa de şah din faţa Guvernatorului? Nici teamă, nici îngrijorare… datorie faţă de cei care au fost, datorie transmisă mie, ultimul dintre ei… Printre dosare şi hârtii găsesc cuţitul de pescar al străbunicului. Parcă tot timpul n-aş fi făcut altceva decât să-l caut. Prăsele groase din os de delfin, gardă de metal, lamă de oţel strălucitoare, vârf ascuţit şi arcuit: să te aperi şi să ataci spintecând. Îl strâng în pumn, încerc să-mi imaginez de câte ori l-a folosit cel care a fost primul pescar al familiei Raynal? Îl aşez cu grijă lângă Biblia bunicului şi fotografia tatălui. Trei generaţii! Eu unde sunt? Ce mai poţi face azi cu un cuţit când adversarul nu mai e un individ cu care să te lupţi bărbăteşte, ci un mecanism pe care nu-l ai în faţă? Cui să-i citeşti din Biblie şi cui să te rogi… când Biblia a fost înlocuită cu Legea de bază, iar Dumnezeu a fost substituit de Guvernatorul Insulei?!

Mă duc în debara, „camera cu pălării”, cum îi spuneam noi în copilărie. Aici erau depozitate obiectele care nu-şi mai găseau întrebuinţare şi mama nu se îndura să le arunce: rame de tablouri,

geamantane, statuete câştigate la bâlci, un scaun rupt, un fotoliu cu zegrasul ieşit prin pânza roşie, o colivie, un lighean, o maşină de făcut îngheţată… Le scot pe rând în vestiar, apoi le duc în curte. În pod nu găsesc decât nişte schiuri rupte, un abajur mâncat de molii şi câteva umbrele în care şoarecii şi-au făcut culcuş. Cobor totul în curte şi le aşez peste celelalte: un mic eşafod având ca bază fotoliul. În pivniţă descopăr o saltea pe care dormise cândva câinele meu Patrocle, un butoi şi un cadru de bicicletă. La urmă scot maldărul de hârtii şi scrisori. Tevatura mea i-a atras atenţia lui Grégoire. Stă pe scară şi mă priveşte. Nu înţelege ce intenţii am, niciodată nu m-a văzut atât de aferat. Stropesc cu benzină „rugul amintirilor cu jertfe pentru zei” şi un singur chibrit e suficient ca focul să izbucnească din toate părţile. Stau nemişcat şi mă uit la flăcările care le mistuie pe rând… primele dispar scrisorile, urmează schiurile care se îndoiesc ca două braţe ce-mi fac semne de rămas bun… umbrelele se deschid singure, mici paraşute aprinse care vor să-şi ia zborul, apoi cad dezumflate cu pocnete mici de baloane sparte… torţa e întreţinută de salteaua de lână şi fotoliul care pare un tron încins în care arde „Împăratul imperiului închis”… Pe cadrul de metal al bicicletei parcă aleargă o nălucă ce sfidează flăcările şi Împăratul… Lumina focului dansează pe zidurile casei, face semne de despărţire spre crengile copacilor… foc, ofrandă, jertfa unui sfârşit sau a unui început, o călătorie către o ţintă necunoscută. Doamna Belfont iese în prag, stă lângă Grégoire, rezemată de uşă şi priveşte vâlvătaia… Abia acum o văd mai bine pe această femeie pe care o salut în trecere în fiecare zi. Umerii aplecaţi, mâna în dreptul gurii, un aer trist, resemnat… poate şi datorită flăcărilor care îi joacă pe obraz şi îi accentuează ridurile. Mă uit la cei doi: de-o parte eu şi „vechea familie”, de cealaltă parte ei, „noii stăpâni stăpâniţi”, eroii fără vise ai

unei cauze pierdute încă de la început… şi la mijloc: focul în care putem fi aruncaţi împreună. De ce n-a venit Jean Elby să asiste la această „jertfă”?!

Deasupra focului care a mistuit totul a rămas doar bicicleta, lipseşte alergătorul…

38

Deschid cutia poştală. Un plic. Îl rup cu înfrigurare. Răspunsul la cel de-al nouălea memoriu trimis Guvernatorului. „Cazul dumneavoastră a fost trimis spre anchetare şi rezolvare Primăriei din oraşul Portville…” Nu mai citesc, răspunsul anterior era la fel. Rup hârtia. îmi amintesc de cei doi tineri de la Oficiul de repartizare. Ei ştiu mai bine decât mine „ce se poate”…

39

Aud pe cineva strigându-mă. Întorc privirea. E Christine. N-aţi venit pe la mine, domn profesor! Glas dojenitor, răsfăţat. Aţi rezolvat problema cu adeverinţa? Da, mormăi eu. Nu cred. Aparţineţi de această cantină, nu vă puteţi duce la altă „masă a calicilor”! Tac. Ridic din umeri, îi privesc obrajii înroşiţi de frig, părul blond ce iese din căciula de lână, dinţii, în special dinţii de animal tânăr; parcă râde tot timpul. Aţi slăbit mult, domn profesor şi sunteţi palid. Nu cumva aveţi febră? şi fără să aştepte răspuns îmi face semn să rămân pe loc; dispare pe uşa de serviciu a cantinei. Mi-e frig, bate un vânt rece dinspre mare. Ridic gulerul paltonului şi mă sprijin de zid. Stau zgribulit, cu mâinile în buzunare… la câţiva paşi cutiile pentru gunoi; miros greu şi foşnet de pisici şi şobolani. Christine apare în uşă, se uită iscoditoare într-o parte şi alta, apoi se furişează pe lângă zid, scoate de sub haină un pachet şi mi-l întinde. Poftă bună, domn profesor! Mai treceţi pe la mine, nu vă las eu flămând. Ar trebui să vă radeţi barba asta căruntă… şi dispare cu paşi repezi, nu înainte de a-mi arunca o privire peste umăr.

Rămân nemişcat. Ţin în mână pachetul, mi se pare foarte greu, sau poate nu mai am putere nici să duc… Cineva râde de mine. Nu e totul pierdut. Dacă o tânără n-a uitat ce se numeşte „milă”… nu e totul pierdut! Râde mai departe… Doamne, cum mai râde şi eu nu-l pot domoli…

Ajung acasă. Intru în bucătărie, desfac pachetul: friptură de pui şi cartofi. Nu mai ştiu de când n-am mâncat asemenea bunătăţi. Iau cu mâna şi încep să înfulec. Încă o aripă şi… Mă opresc, mi-e teamă să nu mi se facă rău. N-am simţit ce însemnă foamea – această gheară sălbatică ce-ţi stăpâneşte până la robie trupul şi gândurile, clipă de clipă – decât în

timpul războiului când tata ne aducea să mâncăm carne de cal. Acum a apărut din nou… Cumplita şi distinsa doamnă: FOAMEA! Plec din bucătărie, mi-e teamă să mai mănânc. Am tot timpul în priviri un picior de pui bine rumenit. Aprind pipa şi mă trântesc în fotoliu. Camera fără mobilă a devenit „a doua fiinţă", răspunde la fiecare pas, la fiecare zgomot. Sunt o broască închisă într-o piatră. *Gângania!* Încerc să mă relaxez. Fumez. Da. Fumez şi ţin pipa în mână… Deci! Azi, domnule profesor, ai primit pentru prima oară de pomană. În Portville se află un om care a avut milă de alt om! Acest „amănunt" nu a fost încă distrus de tine, domnule Guvernator! Poate e „semnul" pe care îl aşteptam… Eu îţi voi face adevărata şi marea surpriză! E rândul meu să mut calul pe masa de şah. Eu voi veni spre tine, nu tu spre mine! Ajută-mă, Sfântă Fecioară, să fiu taur sau minotaur şi să intru în labirint…

Mă lungesc în pat. Ce oră să fie? Nu ştiu, nu vreau să ştiu… Mă uit la peretele din faţa mea: un pătrat fumuriu, locul unde a fost cândva un tablou, locul unde a fost cândva ceva… adică eu: o ramă fără conţinut. Când sunt eu cu adevărat şi când sunt „altul", de cele mai multe ori sunt „altcineva"… poate un soldat de plumb într-o lume de soldaţi de plumb…

Deschid sertarul noptierei. Văd carnetul de note. Nu-l ating. Iau trei somnifere. N-am putere să mă ridic să beau apă, le înghit pe rând. Mă bucur să simt amărăciunea lor, sunt încă viu… E prima noapte când nu mai aud sirena de ceaţă. Adaptarea s-a înfăptuit. Sunt fericit. Închid ochii. Văd zâmbetul Christinei, părul blond… căciula de lână… Christine…

40

N-am vorbit cu nimeni de trei zile. Nu mai ies ziua din casă. Citesc, ascult muzică… E frig, stau mai mult în pat; dorm, mă trezesc şi iarăşi dorm… călătoresc prin Grecia, Veneţia, Ceylon. Ideea de a mă sinucide îmi apare din ce în ce mai des. „Te vei distruge singur!” Ştiu că asta aştepţi! Nu, domnule Guvernator! N-am să-ţi dau satisfacţia de a spune: „Intelectualii ăştia au nervii slabi, sunt fiinţe gingaşe”. Pentru tine trebuie să trăiesc! Asist cu mare plăcere la acest spectacol în care sunt narator şi personaj. Nu ştiu un singur lucru: *Finalul*. Faci o mare greşeală, domnule Guvernator, să crezi că există un „singur final”, cel calculat şi stabilit de tine!…

Noaptea ies din casă. Trec prin piaţa de zarzavat. Găsesc printre tarabe câte un cartof rătăcit, foi de varză, o ceapă. Da-da! O ceapă adevărată. Mă întorc acasă, pun totul într-o oală şi fac o supă. O supă teribilă. Aburul cald, mirosul de legume… În noaptea aceea cred că era Anul nou. Nu ştiu precis, am auzit multe focuri de armă şi sirena de ceaţă… nu, sirena a încetat şi Grégoire a bătut la uşă şi… nu mai ştiu decât că supa a fost cea mai bună mâncare pe care am gustat-o vreodată şi acum mă gândesc la ea… o simt pe buze şi sunt sătul…

Pe faleză ajung mai rar, e vânt puternic şi frig, am senzaţia că mă poate spulbera ca pe un ghem de hârtie. Cred că am slăbit foarte mult, hainele curg de pe mine, poate de aceea mi-e frig tot timpul. Mi-e teamă să nu înnebunesc. Fac mereu exerciţii de memorie, recit versuri din poetul-filozof. „Obosit de tot felul de răni, / degerat de tot felul de geruri, / gâtuit de propriul ştreang, / cunoscător-de-sine! / ucigaş-de-sine…” Nu mai ştiu! Am uitat! „Ca exilat să fiu / de orice adevăr /

Un biet nebun! / Un biet poet.” Da. Aşa se termină, întotdeauna se termină aşa. El ştia mai bine decât noi toţi… E încă bine! Sunt fericit şi Insula prosperă…

41

E aproape miezul nopţii. Am fost prin docurile portului, am găsit doi morcovi şi o ceapă. În piaţă am descoperit lângă o ladă trei cartofi. Mă îndrept spre casă, străzile sunt pustii. Simt de pe acum în nări mirosul supei de zarzavat pe care o voi prepara. Aud paşi alergând în urma mea. Întorc privirea. Un tânăr de la Brigăzile de ordine. Şefu vă roagă să veniţi până la el! îmi spune brigadierul gâfâind şi arătându-mi cu mâna spre colţul străzii. Mă îndrept într-acolo. Legitimaţia? mi se adresează un bărbat înalt cu o şapcă trasă bine pe sprâncene. N-o am la mine, îi răspund eu calm şi mă uit spre cel care stă aplecat şi caută ceva într-o geantă. Permisul de circulaţie după ora douăjdouă! continuă el cu glas poruncitor. Există aşa ceva?! Faci pe nebunul cu mine, bărbosule?! Treci lângă perete! şi ura parcă ar fi ţâşnit din el şi m-ar fi împroşcat pe faţă. Nu trec lângă perete şi nici n-o să fug! îi răspund eu căutându-i ochii ascunşi de cozorocul şepcii; încerc să fiu calm, să iau totul în glumă. Hai, mă! Ai scos tot ce ai acolo? Mişcă mai repede! se adresează celui care continuă să cotrobăie prin geantă, apoi spre mine: Şi zici că n-ai permis şi nici legitimaţie? Nu-i răspund. Unde lucrezi? Tac. N-auzi ce te-ntreb? ţipăt, urlet. Nu sunt obligat să vă spun! De ce? voce şoptită, uimită. Legea mă obligă să mă legitimez… dar nu să vă spun unde lucrez. Ştii tu legea, bărbosule?! Da. O ştiu foarte bine! N-o ştii! Auzi ce-ţi spun? Legea sunt eu! şi se apropie mult de mine, îi simt respiraţia caldă pe faţă, mirosul de băutură amestecat cu tutun, degetul arătător înfipt în piept ca o ţeavă de armă. Hai! N-ai terminat, bă?! către cel de lângă mine care scoate pachete şi pacheţele din geanta ce pare fără fund. Ia să văd! De unde ai furat porumbul ăsta? În bidon ce ai? Aha! Ulei de

floarea-soarelui! Ti-că-lo-su-le! Şi legitimaţia unde e? Acasă, don' şef îi aud glasul şi abia acum îi văd chipul ascuns de o căciulă mare: nebărbierit, slab, palid, speriat, buzele tremurând, îmbrăcat într-un palton uzat şi peticit pe la mâneci şi guler. Dai fuguţa acasă şi-mi aduci legitimaţia? Nu-i aşa? Da, don' şef! Locuiesc în apropiere, două străzi… Dar tâmpit mă crezi tu pe mine?! Ha-ha! râs behăit din burtă, din picioarele desfăcute şi înfipte în pământ. Dacă îmi scapi din mână te mai văd când mi-oi vedea ceafa, băieţaş! şi din nou râs scurt, apoi către mine: Nu-mi spui unde lucrezi, bărbosule? Tac. Ce noroc am eu în seara asta să prind doi băieţi deştepţi! Hm! Cheamă maşina! urlet, faţa încremenită, gura închisă. Tânărul brigadier începe să alerge spre colţul străzi, unde bănuiesc că se afla maşina.

Un pretext, o nouă şicană a Marelui Regizor ascuns în spatele acestui brigadier din forţele de ordine şi disciplină. Furia îmi dispare treptat, asist la un spectacol nocturn dintr-o piesă care a început cu mult timp înainte. Indicaţii de regizor: exterior, stradă, noapte, doi brigadieri, un civil şi personajul principal, care are în geantă doi morcovi, trei cartofi şi o ceapă. Nu cred că voi mai reuşi să-mi prepar supa de zarzavat. O maşină opreşte în faţa noastră, un turism elegant, acelaşi tip pe care l-am văzut când a plecat Micheline sau când eram în piaţă. Iată! A venit rândul meu! Urc alături de nefericitul care ţine geanta în braţe. Îi simt umărul lipit de mâna stângă. Tremură. Roţile scrâşnesc grăbite. Străzile pustii şi complet întunecate. Oraşul parcă se află în stare de asediu. Bezna şi ceaţa sunt străbătute cu greutate de farurile puternice. Maşina opreşte în faţa unei porţi metalice care se deschide automat. Cobor. O curte interioară înconjurată din patru părţi de ziduri înalte şi ferestre acoperite cu zăbrele. Câteva geamuri luminate. Şeful se apropie de mine; paşi apăsaţi, rânjet, capul dat mult pe spate vrând parcă

să mă vadă mai bine pe sub cozorocul şepcii. N-ai legitimaţie şi nu vrei să-mi spui unde lucrezi? Nu-i aşa bărbosule? mă întreabă el ca şi cum ar vrea să-şi amintească de ce m-a adus. Îi caut ochii, văd cum îi face un semn celui care se află în spatele meu. O izbitură în ceafă, apoi una în burtă şi alta în gură, de la fiecare câte una, o limbă de clopot între ei. Explozie de lumină în priviri, os frânt, carne ruptă… Un zid se prăbuşeşte. Cad în genunchi. Geanta mi se leagănă de gât ca o zgardă…

Deschid ochii. Un birou. Pe masă: trei cartofi, doi morcovi şi o ceapă. Un bărbat în civil. V-am văzut la televizor! glas plăcut, cald, prietenesc. Da! Aţi ţinut un discurs extraordinar! Sunteţi scriitorul Danyel Raynal! Nu-i aşa? Vă rog să-l iertaţi pe şeful brigăzii de ordine. Nu ştia cine sunteţi. Trec limba peste buze, le simt umflate, diforme, un bot de cal, sunt un cal şi privesc un om care îmi vorbeşte. După ora douăzeci şi două trebuie să legitimăm persoanele întâlnite pe stradă, îmi explică el; zâmbeşte, e amabil, gesturi moi, degete lungi, unghii îngrijite. Dacă vreţi să faceţi o plângere?… Vă asigur că va fi sancţionat pentru abuzul comis! De ce să-l pedepsiţi dacă a lovit un cal? aud eu o voce din mine. Ce părere aveţi, domnule Raynal? mă întreabă omul, şi calul îi răspunde: Credeam că voi fi oprit aici?! şi recunosc vocea celui care fusese cal şi… Sau mă trimiteţi la Institut? continuu eu. Nu-nu! Se poooate?! Cum să vă gândiţi la aşa ceva? Azi doar hoţii, speculanţii şi criminalii sunt arestaţi. La Institut se duc cei care au nevoie de ajutorul nostru. Veţi fi condus cu maşina acasă, domnule Raynal, şi se ridică, semn că întrevederea a luat sfârşit. Vreţi să vă luaţi… şi arată cu un gest jenat spre cartofii, morcovii şi ceapa de pe masă. Îi pun în geantă şi mă ridic. Suflă praful lăsat pe masă cu acea indiferenţă cu care ar putea să facă să dispară un om. Merg cu paşi înceţi pe culoar, mi-e teamă

să nu cad, aud de fiecare dată un tropăit puternic şi apăsat, am senzaţia că mi-au fost înlocuite labele picioarelor cu două copite care izbesc cimentul, dacă m-aş privi într-o oglindă aş vedea un cal… sau o…

Gânganie…

Ajung acasă. Şoferul mă ajută să merg, intră cu mine până în dormitor, apoi dispare fără să-i pot mulţumi. Mă prăbuşesc în fotoliu. N-am putere să-mi scot paltonul. Ţin strâns mânerul genţii. Mă doare gura, capul, stomacul. Adorm brusc, parcă aş fi căzut într-o groapă. Mă trezesc, simt în mână acelaşi mâner… deschid pumnul, aud geanta căzând pe parchet. Îmi scot anevoie paltonul şi mă duc în baie. Doamne! Dacă ar fi apă caldă, să fac un duş! Dacă s-ar fi îndurat doamna Belfont să lase puţină apă caldă în rezervor… Răsucesc robinetul. Nu e fierbinte, dar… Mă dezbrac în goană. Apa binefăcătoare îmi alunecă pe trup, îmi revin treptat. Văd labele picioarelor. Nu sunt copite. Zâmbesc. Ies din cadă. Ştiu o carte pe raftul din stânga, o carte, da, o ştiu foarte bine, este acolo un paragraf… Îmi pun halatul, iau o aspirină, un piramidon şi mă duc în bibliotecă. Da. O găsesc. Răsfoiesc nerăbdător. Dacă voi găsi acele cuvinte voi fi salvat. Iată-le! Sunt subliniate cu creion roşu. „Numai obiectele se dezagregă. Oamenii rămân indestructibili, ca entităţi unice, originale şi în acelaşi timp surse de necontenită noutate şi atitudine şi revoltă a voinţei lor.” Minţi! Auzi! M-ai minţit! Îţi urlu în faţă! Aşa am sperat până azi, dar acum… Auzi! Presiunea morală exercitată în timp şi fără scrupule poate să distrugă un om ca pe o cutie de chibrituri! Auzi! Ţi-o spun eu, care am crezut ca şi tine şi în special am crezut în cuvintele tale. Dintr-un om se poate face un cal, un cartof, o zgardă sau… orice vrei. Iar cel care a spus: omul nu poate fi învins, ci doar distrus, s-a înşelat! Auzi! M-am înşelat! Poate fi învins, modificat, dezagregat… *cum* doreşti şi *când* doreşti… Iată

adevărul! Vă spun eu, un om-cal, om-broască, om-păianjen, *om-gânganie* care a început să uite ce a fost…

Pun cartea cu grijă pe raft. Fiecare gest îl fac cu teama de a nu produce zgomot, aceeaşi teamă pe care o simţeau cei din piaţă. De ce? De cine? Unde să mă duc? Cu cine să mă sfătuiesc? Jean Elby? De ce mi-a promis că va veni?! Micheline?! Cel puţin dacă tu ai fi fost lângă mine! Să trec… Să trec de această clipă, apă, deşert… Doamne, fii cu mine!…

42

Aud paşi la uşă. Ridic privirea. Clanţa se mişcă încet. Poate au venit să mă ia, să-mi facă acest serviciu. E Grégoire. Respir. Se apropie cu paşi rari, muşcă dintr-un măr. N-ai ieşit din casă de trei zile, spune el aşezându-se pe pat. Mama a zis: Du-te să vezi ce face domnul Danyel, să nu fie cumva bolnav? Eşti bine? Da. Eu mai am vreo zece pagini din cartea pe care mi-ai dat-o, mâine ţi-o aduc. Îmi pui un disc? şi dinţii lui se înfig din nou în carnea dură a mărului. Îţi place muzica, Grig? Da. La „tele” nu aud decât coruri, fanfare şi cântece pescăreşti. M-am săturat. Ce-i asta? Un concert de Ceaikovski. De unde îl ai? Se găsea înainte… Aici? La noi?! Da. În urmă cu câţiva ani…

Tace. Ascultă şi muşcă absent din măr. Faţa puţin pistruiată, rotundă, părul tuns breton, ochii în permanentă mişcare. De ce te uiţi la mine? mă întrebă el sesizându-mi privirea. Să-ţi spun? Da. Şi să nu mă minţi! îmi atrage atenţia cu glas ferm şi muşcă iar din măr. Bine. N-o să te mint, intru eu în joc. Mă uit cum mănânci mărul. De ce? Vrei să nu te mint? Da. De ce taci, Danyel?! întreabă el puţin enervat, nu ştie dacă glumesc sau vorbesc serios. Aş vrea să mănânc şi eu un măr… Aaa! De ce nu mi-ai spus de la început! sare de pe pat şi iese în goană. Îl aud cum cotrobăie prin frigider. Se întoarce în fugă. Ţine în braţe ghiozdanul şi patru mere, scoate din ghiozdan două sandvişuri cu marmeladă. Mi le-a dat mama la şcoală, îmi explică el. Nu-mi place marmelada. Răstoarnă totul pe pătura ce-mi acoperă picioarele. Îţi mulţumesc, Grig… Îmi pare rău că n-am fost prieteni de la început. Eu sunt de vină, Dany! Ţi-am stricat toţi trandafirii cu mingea aia! Nu-i nimic, la primăvară sădim alţii. O să mă ajuţi? Sigur… Nu vorbim un timp, mâncăm amândoi şi

ascultăm muzică. Ce citeşti? Un roman. Îţi place? Hm! Nu prea… Cred că mâine îţi aduc cartea… Bine. Îţi dau alta. Ai zis rândul trecut că-mi povesteşti o carte…

Încep să-i spun istoria soldatului mancurt. Îi explic soarta prizonierilor, cum erau unii vânduţi, cum altora li se punea pe cap un uger de cămilă pentru a li se distruge mintea; îmi cere amănunte, apoi mă opresc. De ce taci? Nu, continuu… Fiul unuia dintre prizonieri izbuteşte să-şi găsească tatăl… dar el nu-l mai recunoaşte. Copilul încearcă să-i spună cine este, cum se numea înainte, cu ce se ocupa, în ce ţară a trăit alături de mama lui. Cu timpul, soldatul mancurt a început să dea semne că îşi aminteşte câte ceva din cele povestite de copilul care venea în fiecare zi în faţa palatului. Într-o dimineaţă, căpitanul mancurţilor a văzut sentinela stând de vorbă cu acel copil. A înţeles pericolul. I-a dat ordin să-l omoare. Soldatul a scos sabia… dar copilul a avut timp să fugă prin mulţimea ce mişuna prin bazarul din apropierea palatului. După câteva zile… copilul s-a strecurat pe lângă zidurile palatului şi i-a dăruit soldatului un măr otrăvit, şi mă uit la mărul din care tocmai muşcam. Adică tatălui?! sare Grégoire. Da. Cum a putut să-l omoare? De ce?! întreabă el revoltat. Din prea multă iubire, cum ar zice un prieten. Adică? În clipa în care soldatul a scos sabia… copilul a înţeles că toată strădania lui a rămas fără rezultat… mintea şi sufletul nu-i mai aparţineau. Tatăl lui nu mai era om. Acum ai înţeles? Da. Şi eu aş face la fel, admite el. Cu toate că e greu… Cum ai zis că se numea? *Soldatul mancurt*. Da… Mai stă puţin, apoi se ridică, pune cotorul mărului într-o scrumieră, ia ghiozdanul şi se pregăteşte de plecare. Mai vin şi mâine, Dany! Să ascultăm tot discul ăsta. Bine. Te aştept. Să-mi spui altă poveste. Vrei? Da. O să mă gândesc… Merge cu spatele, apoi închide uşa cu grijă.

Mă uit la merele din faţa mea. Aud discul cum se roteşte în gol, nu mă ridic din fotoliu. Abia acum înţeleg că datorită acestui copil am aflat ce am de făcut, parcă aş fi aşteptat până azi ca el să-mi spună… Da. Acum ştiu ce hotărâre să iau. N-ar putea fi acesta „finalul cărţii”?

Muşc cu poftă din măr. Mestec cu plăcere. Cineva zâmbeşte în faţa mea. Stă pe marginea patului, se uită la mine şi îmi spune: N-ai vrut să-i convingi… ci doar să-i previi şi să-i sileşti să te lovească, şi dacă ai izbutit vei afla mai târziu, cu mult mai târziu…

43

Mi-a spus nevastă-mea că m-ai căutat. Da. Ţi-am dat un telefon, am vrut să treci pe la mine. Eşti cu maşina? Da. Ce faci, Milord? Te muţi în altă casă? Văd că ai vândut totul! şi începe să se plimbe prin odaie cu mâinile în buzunare. Când ai de gând să te duci la noua reşedinţă? Ia loc, Victor! Te grăbeşti? Nu. Am pus deoparte câteva ore pentru un vechi prieten! Eşti în formă? Nu se poate altfel, Milord! Ţi-ai pregătit geamantanul, remarcă el. Elegant, costumul cel bun! Bravo! şi mă priveşte cu atenţie în timp ce îşi aprinde o ţigară. Îmi amintesc că nu mi-am luat pipa, o caut pe măsuţă, iau una de rezervă şi le pun în buzunar împreună cu bricheta şi ultimul pachet de tutun: *Mac Baren*. Când îţi pleacă trenul? mă întreabă el privind urmele tablourilor lăsate pe perete. Nu plec cu trenul. Cu avionul? Nu. Fii mai clar, Danyel! ton schimbat, bănuitor. Tac. Mă uit la el şi tac. Oricum… mă bucur să ai vrut să-ţi iei rămas bun… chiar dacă punctele noastre de vedere nu coincid. Dar nu mi-ai spus unde pleci? Îi caut ochii. Cândva mi-ai spus… dacă voi avea nevoie de tine să te chem. Da. E adevărat. A sosit ziua, Victor! Ooo! Cu mare plăcere, prietene! Ia spune? Care-i problema? Cu o condiţie! Să nu mă refuzi şi să nu-mi ceri explicaţii! Bine, accept, nu cu mare bucurie, dar accept. Ce nu fac eu pentru tine! şi gluma e brusc înlocuită de primele semne de nelinişte şi bănuială, îşi dă seama că n-ar fi trebuit să-mi promită înainte de a şti despre ce e vorba.

Vreau să mă duci la Institut! Sunt pregătit… Am geamantanul făcut… Împietrit. Mâna puţin ridicată, oprită în aer. Ţigara fumegă. Clipe lungi de tăcere. Ţintuit de cuvintele care parcă mai răsună în cameră. De ce? rosteşte el cu greutate. De ce tocmai eu? Ai promis că nu-mi pui nici o

întrebare! Tace. Se uită la mine şi tace, parcă ar vrea să-i explic, să-l fac să înţeleagă despre ce este vorba. De ce să facă treaba asta un străin? adaug eu. Ochii noştri nu se dezlipesc, nu mai clipeşte, abia acum a înţeles cu adevărat ce vreau şi de ce l-am chemat. Prietenul cel mai bun… gardianul cel mai bun. Nu. N-ai dreptate! Nu-mi place să apelez la nişte străini… în treburile personale. Nu ştiu dacă mă înţelegi? Parcă şi privirea lor m-ar murdări…

Se ridică, se duce la fereastră şi continuă să fumeze. Ai vândut totul pentru că n-ai ce mânca? şi se întoarce brusc către mine. Pascal mi-a spus că ţi-a cumpărat maşina! De atunci ar fi trebuit să ai trei maşini pentru a rezista. Eşti la sapă de lemn! Nu-i aşa?…

Tac. Am învăţat până acum un singur lucru: lasă-l pe om să vorbească, ascultă-l şi după aceea poţi să-i spui ce vrei, chiar să-l contrazici şi să-l convingi de contrariu.

Ai ajuns aici pentru că ai refuzat orice soluţie! Nu pentru un blid de fasole te duci la Institut şi nici pentru că faci în pantaloni de frică! Nu-nu! Te cunosc prea bine! Nu vrei să-ţi refuzi această „ultimă tentaţie”! Nu-i aşa? „Cum mi-aş putea scrie cărţile dacă aş rămâne în fotoliu?” Sunt convins că aşa gândeşti! N-ai înţeles că nu vei mai scrie niciodată şi vei uita că ai aşternut cândva o frază pe hârtie! Te joci mereu cu viaţa ta! Faci pe eroul! Aşa ai fost de când te ştiu… dar ai uitat că nu mai eşti la douăzeci de ani!

Tac. Am învăţat până acum un singur lucru: lasă-l pe om să vorbească, ascultă-l şi după aceea…

Măi băiatule, tu n-ai înţeles că un individ nu poate învinge un sistem?! Ce dracu? E atât de complicat? Din acest malaxor nu mai iese nimeni întreg! Inconştienţă sau… conştiinţă exagerată? Misiunea scriitorului şi imensa tentaţie spre imposibil şi nepermis! Iată cum pot să te definesc!

Ăsta eşti! Te cunosc! De aceea ai plecat, din aceleaşi motive te-ai întors: pofta nebună de a distruge totul când ai ajuns la mal şi de a lua-o iarăşi de la început! Performanţa cu sine şi cu ceilalţi! Nu spuneai aşa?

Se plimbă de colo-colo prin cameră cu mâinile în buzunare, pardesiul îi flutură în jurul picioarelor. Aprinde ţigară de la ţigară. Cum de nu pricepi că noi am realizat un vis al omenirii: *Cetatea soarelui?* Noi am ieşit din ambivalenţa în care te zbuciumi tu: adevăr-minciună, real-ireal, raţional-iraţional… şi toate rahaturile pe care le-ai predat la şcoală şi cu care te-ai obişnuit să judeci lumea şi oamenii. Ai auzit ce-ţi spun?!

Tac. Am învăţat până acum un singur lucru…

Ţi-am spus încă din prima zi să te duci la Guvernator! Nu te-am îndemnat să-l pupi în cur cum fac toţi, dar să vadă că-i dai o oarecare atenţie. N-ai vrut! N-ai acceptat nici una din soluţiile propuse… Şi acum mă chemi să te duc la Institut! Hm! Te rog să-mi pui ştreangul de gât! Nu-i aşa? M-ai găsit tocmai pe mine… Să te aibă altcineva pe conştiinţă!! De ce nu scoţi nici un cuvânt?! De ce nu vorbeşti?! De ce nu mă înjuri sau să mă trimiţi la dracu?!

Tac. Am învăţat…

Mă ridic din fotoliu şi mă îndrept spre telefon. Stai! Ce vrei să faci? Să întreb la informaţii care este numărul Institutului. Eşti hotărât, Danyel? Da. Nu ai nici o altă cale? şi mă priveşte intens în ochi, strângându-mi mâna în care ţin receptorul. Nu. M-am gândit… zile şi nopţi. Ieri am primit în dar patru mere şi două sandvişuri cu marmeladă… asta m-a ajutat să-ţi dau telefon şi să te chem… Nu înţeleg! Nu-i nimic. O să-ţi explic altă dată. Te mai întreb încă o dată, Danyel: Vrei să te duc la Institut? Da. Bine. Atunci să mergem… Ieşi tu primul, să închid uşa. O clipă… vreau să las cheile doamnei Belfont. Voi lipsi de acasă, doamnă… Vă dau cheile. Cine ştie? Se sparge o ţeavă, se aprinde

ceva în bucătărie… Dacă Grig vrea să citească… să-şi aleagă orice carte din bibliotecă. I-am făcut o listă cu câteva cărţi pe care i le recomand… este pe masă. Suntem prieteni, Grig! Nu-i aşa? Când vrei să asculţi muzică… discurile îţi stau la dispoziţie. Nu v-am plătit chiria pe această lună, domnule Raynal. Nu-i nimic, doamnă. Păstraţi banii până mă întorc. Nu! Mai bine să-i cumpăraţi ceva lui Grig… Rămâneţi cu bine, doamnă! La revedere, Grégoire! Îţi mulţumesc pentru prietenia ta…

44

Încerc să evit tot ce îmi aminteşte de lumea exterioară, să-mi creez aici o lume a mea, să pun ordine în trecut şi viitor – cei morţi şi cei vii – şi să nu mă abat de la scopul propus: să merg până la capătul fiecărui gând pentru a câştiga cât mai mult timp. Nu izbutesc! Nu mă pot concentra asupra câtorva idei care cu timpul devin imagini, simple fotografii – acompaniate de sunete, mirosuri şi voci – care defilează prin faţa ochilor: o femeie mă înveleşte cu plapuma şi îmi face semnul crucii, buzele puţin crăpate ale unei fete care îmi zâmbeşte, degetele de la picioarele mamei lungită pe targă în drum spre morga spitalului, o casă în flăcări, o scenă dintr-un film cu Stan şi Bran, chipul cerşetorului cu ochiul scurs pe obraz stând lângă uşa moscheii, mirosul de mentă din părul unei copile, umbra tânărului arab care m-a urmărit o seară întreagă, Marcel tăind capetele pescăruşilor care agonizau pe plajă… În restul timpului creierul lucrează singur, ascult un monolog care cu vremea devine un dialog de o specie rară, un dialog în care partenerul rămâne tăcut, iar „eu" îi vorbesc cu înverşunare fără să-i spun „tu", apoi partenerul începe să-mi vorbească cu aceeaşi ardoare, mi se adresează tot cu „eu", încearcă să mă convingă de ceva care îmi rămâne mereu străin şi de neînţeles, nu are nimic tainic sau mistic în lungile lui tăceri, apoi se ceartă din nou cu mine, simt că mă urăşte şi dispreţuieşte, iar la urmă îmi urlă în faţă: Te-au dat gata! VEI CAPITULA!

Mă ridic din pat şi în această mişcare bruscă imaginile, sunetele, mirosurile, vocile dispar din mine lăsându-mă vidat. Stau pe marginea patului şi încerc să iau act de fiinţa mea cu ajutorul obiectelor din jur: o chiuvetă, o fereastră cu geamul vopsit, o uşă cu vizetă, o masă cu

picioarele metalice, un scaun, patru paşi lungime, trei lăţime şi pereţi albi. Îmi simt din nou existenţa concretă, reală, mâinile înfipte în oasele genunchilor de care îmi sprijin trunchiul încercând să mă ridic. Stau în picioare nemişcat. Ce dracu se întâmplă cu mine?! Ars! Ţăndări! Terci! De ce am ajuns la capătul puterilor atât de repede? Încă înainte de a veni aici eram pe jumătate învins. Da. Ştiu. Intrasem deja în maşina de tocat carne umană. Bine-bine, dar de ce m-au îngenuncheat în mai puţin de o lună?! Fac un pas, mă opresc în faţa mesei: un top de hârtie albă, mai multe creioane, pixuri, un stilou şi o călimară cu cerneală. Pipăi cu privirea fiecare obiect până dispar! Refuz orice întrebare sau răspuns. Nu credeam că pot fi pus cu botul pe labe atât de uşor. *Quelle ordure? Salopard*! Unde îmi sunt cărţile, călătoriile, iubirile, victoriile şi înfrângerile prin care m-am constituit până acum? Un raft în biblioteca cu autorii preferaţi, câteva amintiri, diapozitive, filme, Marcel zis Alegro tăind capetele pescăruşilor care agonizau pe plajă, chipuri de femei goale, strigătul cuiva care se îneca în mare… nici o victorie, nici o înfrângere… stors de orice înţeles, împins în fundătură, împotmolit după 38 de zile în aceste ziduri care se prăbuşesc mereu peste mine. Credeam că am la ce medita zile şi luni, chiar ani în şir? *Merde!* Cum suna fraza pe care am scris-o pe peretele de lemn din baraca pescarului? „Totul e posibil în imposibilul marilor trădări ale vremii lui Iuda”…

Mă urc în pat, apoi pe bara de metal, mă sprijin cu mâinile de perete şi caut „cercul de lumină” pe care l-am zgâriat pe geamul vopsit: o peluză cu iarbă, doi copaci, colţul unei clădiri şi marea în depărtare… n-o văd, dar o simt, o aud, o miros. Stau aşa un timp, uit de mine, nu mai ştiu dacă ceea ce văd este real sau e cumva un decor de carton, o fotografie, eu însumi desenat cu cărbune pe acest zid… Labele picioarelor mi se curbează

pe bara rotundă a patului, degetele mi se transformă în gheare: o pasăre cocoţată pe un băţ, caraghioasă şi stupidă… Mă smulg de la fereastră, cobor anevoie cu trupul amorţit şi mă prăbuşesc în pat. După un timp ciocănesc cu degetul în zid. Ascult. Nici un răspuns! Cel puţin dacă aş avea un vecin, dacă aş auzi dincolo de perete o fiinţă omenească… Simt pentru prima oară *panica izolării*: tăiat, decupat cu foarfeca de tot restul lumii, un şoarece chiţăind în cuşca lui. Imagini pe tavan, mai întâi cercuri de lumină, apoi cruci… Toate tremură în mine şi afară. Alunecarea şi foşnetul timpului. Alte imagini se compun pe tavan… un animal îngenuncheat, copiii râd de el şi îl lovesc cu un băţ în timp ce muiezinul strigă din turn: *Alah Akbar!* Lângă asin cuvinte scrise din Coran: „Vreau să mai cred că nimeni şi nimic nu poate înfrânge, chiar dacă uneori simt că suntem născuţi pentru a fi trimişi în fiecare zi cu genunchii la pământ. Spiritul uman va dăinui în pofida tuturor încercărilor de a fi umilit sau distrus de forţele aberante şi absurde ale puterii. În umanitate este şi o parte de nebunie care nu-i umană. Să nu abandonăm.” Copiii continuă să lovească asinul, muiezinul spune cu vocea subţire: Sunt cuvintele scrise de tine într-o carte şi tăiate de cineva… Chipuri, voci, culori, mirosuri… o japoneză se scaldă goală într-un butoi, un rus mort într-o baltă de sânge scurs dintr-o rană căscată, un sex fotografiat într-o revistă, gustul colivei în chilia unei mănăstiri, mirosul de ulei ars pe o stradă îngustă, fluieratul unui păstor care îşi cheamă câinii, cerşetorul care avea ochiul scurs pe obraz, tânărul arab care m-a urmărit o seară întreagă, fesele rotunde ale negresei care spăla scările hotelului în care locuia Marcel, o casă arzând, şi din nou cuvintele desenate pe tavan: VEI CAPITULA!

Întorc privirea, totul dispare, văd doar raza de lumină pe colţul patului. Încerc să-i sesizez

mişcarea, vreau să mai câştig timp până va sosi. Îi aud paşii pe culoar. Închizătorul pocneşte sec. Clanţa se mişcă brutal… dar eu tot mai cred că sunt singur.

Bună ziua, domnule Danyel! Cum vă simţiţi? Se aşează pe scaun cu o mişcare degajată şi îşi sprijină mâna de colţul mesei; bluzonul gri strâns în talie îi dă un aer de eleganţă sportivă. Pot să sper că astăzi vom sta de vorbă, domnule Danyel? glas bine timbrat, amabil. Mă ridic şi rămân pe marginea patului cu mâinile strânse pe traversa de metal; îi văd ochii imenşi în spatele ochelarilor-lupe cu rame subţiri de aur. Aplec puţin fruntea. Minunat! Vă felicit! Aer fericit, bucurie mimată. Mi-a fost greu să vă înţeleg, domnule Raynal. Aţi cerut să fiţi primit în Institutul nostru, apoi aţi refuzat orice dialog şi m-aţi obligat să vă aduc aici. De ce? Tac. Privirea filtrată a miopului aproape orb, mâinile cu degete scurte şi groase de tăietor de lemne ţinute pe genunchi, apoi braţele strânse iute la piept, trupul ghemuit, alternanţa dintre pândă şi înfruntare, hăituire şi agresivitate, gentileţe şi brutalitate. Vă amintesc, domnule Raynal… v-am cerut o declaraţie scrisă prin care renunţaţi la activitatea de până acum, regretaţi ce aţi spus… şi un raport detaliat cu tot ce aţi făcut de când v-aţi întors în Insulă. Nu-i răspund, nu pot să-mi iau ochii de la el: zâmbet îngăduitor pe buzele subţiri, degetul arătător cu care îşi aranjează mereu ochelarii pe nas. Îi aud din nou vocea care balansează între bunăvoinţă şi ameninţare. Vă repet, domnule Raynal, aveţi o singură soluţie: să renunţaţi la convingerile de până acum şi să scrieţi ce v-am cerut! Proces-verbal sau… întreb eu. Nici vorbă! Cum să vă impun forma de redactare? Se poate? Sunteţi profesor de literatură şi scriitor?! Zâmbeşte, strânge braţele la piept, trunchiul pe spate, nările subţiri vibrează de bucurie. Încearcă să afle de ce am cedat, amuşinează vânatul care a început să chiţăie de spaimă. Puteţi scrie chiar şi o

carte! Iată o idee! şi şarpele îşi sună clopoţeii în jurul prăzii, prevăzător la orice mişcare, la ultimul spasm al victimei. Speraţi să faceţi o copie? Ochii mici, încremeniţi, bănuitori, mereu la pândă. În această cameră este ştiut şi numărat fiecare fir de pai din saltea, răspund eu. Speraţi s-o trimiteţi „afară”? Mă credeţi un mare naiv, domnule profesor! Vreţi să rămână în arhivele noastre şi cândva să se descopere manuscrisul? Nu. Atunci de ce v-aţi hotărât să scrieţi? Ridic din umeri. Aş vrea să râd, dar nu pot. Un coleg de-al dumneavoastră mi-a spus cândva… scrisul este ultima formă de rezistenţă: scriu, deci exist. E adevărat? Da, poate… Continuaţi, domnule Danyel! Am acceptat de bunăvoie să vin aici, domnule profesor… nu, am greşit, am fost silit să cer să fiu adus aici. Aveţi în mână Institutul, eu am doar câteva pagini albe, un stilou şi „povestea”. Sunteţi cel care exercită puterea, iar eu cel care o suportă, realizăm un raport simbolic. Nu-i aşa? Poate finalul „parabolei” va fi şi finalul meu? Cine ştie? E rândul lui să tacă, e totuşi mulţumit că m-a făcut să vorbesc. Am două rugăminţi, domnule profesor. Vă rog. Să nu fiu suspectat prin vizetă. De acord. Vă promit. Să-mi aduceţi câteva cărţi din bibliotecă. Vă dau lista, trebuie să citesc, am nevoie… Nu pot, domnule Danyel, îmi pare rău. Aţi venit aici tocmai pentru a uita cărţile, ideile şi concepţiile pe care le aveaţi înainte. E prima lecţie a cursului meu, un fel de „dezintoxicare intelectuală”. Vă pot da manualele Institutului. Nu, mulţumesc… Mă ridic, fac câţiva paşi prin cameră, simt labele picioarelor transformate în gheare de pasăre, am senzaţia că ţopăi prin faţa lui şi în curând voi cădea în genunchi. Altceva? Îi aud glasul, mă întorc brusc, parcă aş fi uitat că se află acolo şi acum îl văd pentru prima oară… Nimic, domnule profesor. Nimic. Veţi primi un regim alimentar mai consistent şi… câteva ore de plimbare. După ce veţi termina de scris, veţi fi

transferat în alt pavilion pentru a începe cursurile. Rămâneţi cu bine, domnule Danyel. Mă bucur că am început să colaborăm. Mâine voi veni la aceeaşi oră să iau primele pagini. Nu uitaţi! Mai întâi declaraţia, apoi „povestirea”. Se ridică de pe scaun cu mişcări încete, apleacă fruntea în semn de rămas bun şi se îndreaptă spre uşă strângându-şi în talie bluzonul gri. Se opreşte şi se răsuceşte spre mine. Poate după ce veţi termina… o vom publica! Hm! Ce părere aveţi? O carte scrisă de dumneavoastră ar face vâlvă în oraş! apoi dispare şi uşa se închide cu zgomot metalic.

Nemişcat, rigid, fără nici un gând, apoi mintea mi se pune încet în mişcare cu largi poticneli, pâcloasă, cu întrebări rămase la jumătate şi răspunsuri fără sens, abia la urmă izbutesc să am un gând clar: O carte scrisă „aici” şi publicată „afară”. Şi-a dat seama de intenţia mea. *Quelle ordure!* Asta n-am prevăzut. E în stare de orice. N-am altă cale de ales. Mă aşez la masă, iau o coală de hârtie şi stiloul. Clipă de ezitare, apoi peniţa începe să scrie parcă singură. Subsemnatul Danyel Raynal, domiciliat… născut în localitatea… la data… absolvent al… de profesie… declar prin prezenta că renunţ la activitatea de până acum îndreptată împotriva Ligii şi Guvernatorului, recunosc erorile comise şi accept de bunăvoie să urmez cursurile Institutului. O trec pe curat, tai „recunosc erorile comise”, citesc încă o dată, semnez şi o aşez pe colţul mesei. Mă scol de pe scaun, mă duc la chiuvetă şi încep să mă spăl pe faţă, vâr capul sub robinet şi las şuvoiul de apă să curgă pe ceafă, apăs cu degetele, strâng cu putere, mi-e teamă să nu apară iarăşi durerea… Mă şterg pe obraji, pe cap, mă trezesc frecându-mi prosteşte faţa cu prosopul. Nu mă uit în oglindă, nu vreau să dau ochii cu mine. Mă întorc la masă… Pagini albe de hârtie… Teamă. Greaţă! Şi totuşi bucuria de a scrie. Dacă aş memora fiecare filă? Dimineaţa voi „recita” ce am scris cu o zi înainte. Din minte

nu mi le pot şterge: *Lavage du cerveau?* Procedeu învechit. Institutul are metode noi şi perfecţionate! Cum să scriu? Jurnal, eseu, romanul unui roman? Sunt „înăuntru”, cine va privi de „afară”? Persoana întâi sau a treia? Sunt narator şi personaj?! Cum dracu să fac? De fiecare dată aceleaşi întrebări şi bâjbâieli! Mi-ar plăcea să scriu un *comic-book*. Dacă aş putea să râd de tot ce mi se întâmplă, aş da lovitura cea mare. Jean mi-a spus: Ai scris, Milord, tot felul de cărţi cu adevăruri mărunte. *Kitsch*-uri! Eşti în stare să-ţi joci toată viaţa pe o carte şi apoi s-o scrii? Iată, *mon cher maître*, tu m-ai împins în „povestea” asta, îţi fac pe plac fără să vreau. Încep s-o scriu! Aş fi preferat să stăm pe o terasă, să bem o cafea, să privim marea sau să plecăm la pescuit. Ne vom întâlni în curând, *vieux crabe*, Jean Elby!

Deci! Să încep!

Când ai sosit? Acum două ore. De ce ai rămas în prag? Nu pot să cred! Tu eşti cu adevărat?! Hai! Intră, Victor!...

Epilog

Aştept. Ştiu că va sosi în fiecare zi. Stiloul, sticla cu cerneală, pixurile, paginile scrise, toate sunt aşezate în ordine pe masă; de azi mă despart de ele. Să păstrez câteva coli de hârtie, poate voi avea nevoie. Privesc manuscrisul. Cineva tremură şi urlă în mine. Gâfâie de parcă aş fi alergat până acum şi n-aş mai putea să-mi trag răsuflarea. Am ajuns la capăt. Ultima zi din „carte" coincide cu prima zi când am venit la acest Institut. Cercul s-a închis, gura sacului a fost legată cu propriile mele mâini. Ştiu însă fiecare pagină pe de rost. O pot recita ca pe o poezie. Chiar dacă voi uita amănuntele… ştiu planul cărţii pe capitole, la toate sondajele am răspuns exact. Această idee mă obsedează atât de mult, încât noaptea visez paginile, parcă aş încerca să le fotografiez, să adun în minte microfilme pe care ulterior să le developez. Manuscrisul va rămâne la arhiva lor, dar şi în „arhiva" mea. Chiar dacă îmi vor spăla creierul, o am în carne şi nervi, impregnată precum un tatuaj pe fiecare centimetru pătrat de piele. Tremur şi abia răsuflu, nu mă pot opri din această goană prin mine. Respir adânc de câteva ori, încerc să-mi recapăt calmul, să nu mă găsească în halul ăsta…

Îi aud paşii pe culoar. Îi pot distinge dintr-o mie, însemnă că au trecut… De cât timp sunt aici? Câte zile? După trei luni m-am încurcat, apoi am renunţat… Zăvorul tras, clanţa mişcată infinit de încet…

Bună ziua, domnule Danyel! Zâmbet subţire pe chipul rasat şi eu încă mai gâfâi, scot parcă un sunet de câine hăituit. Se aşează pe scaun cu o mişcare elegantă, pune picior peste picior, scoate pachetul cu ţigări, mă serveşte, apoi aprinde bricheta, totul făcut cu gesturi moi, chiar leneşe, cu

o siguranţă de sine străină de aroganţă sau insolenţă, aşa cum te duci în vizită la un prieten în drum spre casă. Ia paginile de pe masă, le priveşte atent, le răsfoieşte cu răbdare, înţelege că am terminat şi îşi ridică ochii spre mine; ochelarii-lupe îi dau un aer de intelectual distins care contrastează cu alura sportivă ce se degajă din trupul înalt, bine legat. Minunat! Minunat, domnule Danyel! Sunt aproape 300 de pagini. O carte. Da-da! Un roman scris în acest Institut. V-am citit toate cărţile, chiar şi cele publicate în străinătate. Aceasta mi se pare cea mai bună… nu pentru că descrieţi o experienţă trăită, deci autentică şi convingătoare, dar ceea ce înainte părea ficţiune acum a devenit realitate. Nu-i aşa? Sunt noţiunile dumneavoastră preferate! Vă felicit! râs ascuţit, puternic, fals admirativ şi prietenesc. Regret că nu ne-am înţeles de la început, n-aş fi fost nevoit să vă aduc aici şi să vă izolez. Nu-i nimic! Totul e bine când se termină cu… o carte!

Se opreşte brusc, rămâne nemişcat, chipul fără expresie, doar degetele îi alunecă pe marginea manuscrisului cu o mişcare atât de înceată încât pare o mângâiere senzuală. Aş vrea să vă întreb… Eu v-am cerut să relataţi tot ce aţi făcut de când v-aţi întors în Insulă, dumneavoastră aţi scris „o carte”. De ce? Tac. Mă uit la el şi tac. Sigur, nu puteaţi scrie un proces-verbal, dar nu m-am aşteptat la o lucrare atât de vastă. Ce v-a determinat? Am scris pentru că… trebuia să scriu. Atâta tot! Totuşi, nu e singura explicaţie! Când scriu trăiesc şi astfel m-am salvat în toate aceste zile de singurătate. Da. Acum v-am înţeles. Aveţi dreptate… Undeva am citit, poate în una din cărţile dumneavoastră… „Atunci când scriu, se bucură Dumnezeu.” Nu-i aşa? Chiar în aceasta! Da-da! Faceţi sondaje? Nu! V-am întrebat. De azi veţi părăsi camera. Veţi locui împreună cu prietenii Jean Elby şi Roland Dusty. „Rezerva intelectualilor”, cum i se spune aici! râs scurt,

ascuţit. M-au întrebat mereu de dumneavoastră. Le-am spus că sunteţi bine şi lucraţi. Va urma o scurtă perioadă de reconfortare fizică: gimnastică, ore de bazin, plimbări în aer liber pe malul mării, un nou regim alimentar. Apoi veţi intra la cursuri… Instructor va fi: Maxim Velardo. Profesorul Thomas Guinet mai răspunde de „rezervă”? Întreb eu. Şi el, dar şi eu… Sunteţi personalitatea numărul unu a Institutului! Acelaşi zâmbet şi privirea concentrată prin ochelarii-telescopici. Strânge cu grijă hârtiile şi se îndreaptă spre uşă. A! Să nu uit! Nu trebuia să depuneţi atât efort să memoraţi fiecare pagină! şi lasă o lungă pauză să vadă ce efect a avut asupra mea. Parcă m-ar fi despicat în două, din creştet până la picioare. Îmi revin imediat, îi prind privirea şi îi rezist. Ştiţi de unde am aflat? Dacă n-aţi încercat să vă puneţi la adăpost o copie a manuscrisului… atunci trebuia să vă „asiguraţi” într-un fel sau altul că nu-l veţi pierde. Nu-i aşa? Ştiu pe cineva care pleca de acasă cu manuscrisul în geantă… iar altul a copiat mai multe exemplare şi le-a dat prietenilor. Aceeaşi spaimă! E un act imposibil de repetat! Aţi ascuns-o aici! şi duce mâna spre tâmplă. Efort inutil. V-am sugerat că e posibil s-o publicăm. Am o mare surpriză! Această „carte” va fi publicată! şi arată spre paginile de sub braţ. Ce vreţi să spuneţi? întreb eu consternat. Aşa cum aţi auzit! Nu cred. Nu-nu! Absolut! Cine ar avea interesul să publice o carte în care am demascat tot ce se petrece în Insulă?! Poate doar un nebun! Vă înşelaţi! Interesele noastre coincid. Asta n-aţi înţeles, domnule Raynal. Vom arăta cititorilor din ţară şi străinătate cum un cunoscut autor, întors în patrie după un lung voiaj, s-a integrat în viaţa noastră atât de perfect încât a cerut să urmeze cursurile Institutului. Nu-nu! Exclus! Mult prea riscant! Doar dacă veţi cenzura capitole întregi şi în special cele în care am vorbit despre Guvernator. Cenzura a fost desfiinţată! N-aţi aflat? Pe hârtie, în realitate,

însă… Cu cât acest proces de adaptare şi integrare este mai sincer şi mai „dramatic”, cu atât este mai convingător. Dacă ar fi fost un drum simplu… pe cine ar mai interesa? Dacă l-aţi fi lăudat pe Guvernator, aşa cum fac toţi, ar fi părut că simulaţi şi aţi scris cu „plata înainte”, dar aşa… Nu s-au folosit metode brutale, iar presiunea morală a avut un scop educativ şi a fost exercitată de colectivitate cu buna intenţie de a vă îndrepta pe drumul cel bun. N-aţi găsit nici un aderent să semneze memoriul întocmit. Nu-i aşa? Cartea va apărea cu o banderolă: *Romanul a fost scris în Institutul de îndrumare, educaţie şi învăţământ*. Pentru noi nu poate fi o reclamă mai bună! Traduceri în câteva limbi, apariţii în librăriile din străinătate şi în special la Paris… acolo unde sunteţi cunoscut. V-am spus că interesele noastre coincid, chiar dacă numai aparent sunt contradictorii. După terminarea cursurilor totul va intra în normal. Adică anormal! îl contrazic eu. Nu-nu! Am folosit bine termenul. Şi încă ceva, domnule Raynal. Cartea de eseuri *Gânduri pentru mai târziu* a plecat de la tehnoredacţie la tipar. Peste o lună va fi în librării. De ce vă uitaţi aşa la mine?! Domnul Guvernator a fost de acord s-o publice. De ce? Acum sunteţi „aici”! Eu răspund… recomandările mele au o oarecare greutate. Acum vă las. Ne vom vedea peste câteva zile la cursuri. Dealtfel… sunteţi studentul meu încă din prima zi de la sosire şi aţi participat la lecţiile… Ce lecţii?! mă bâlbâi eu. Un scriitor scrie din mai multe motive, dar… şi pentru a „se răzbuna”. Tot ce aţi trăit până azi n-o să vă mai preocupe. „Cartea scrisă a fost o expectoraţie afectivă şi spirituală” în obrazul societăţii… acum, conturile sunt egale. Sunteţi „curat”. V-aţi eliberat mintea, sufletul şi chiar… subconştientul. Aveţi o sensibilitate atât de… încât anumite evenimente v-au „perforat chiar instinctele”. Nu-i aşa? Sunt termenii pe care îi folosiţi! De exemplu… ziua în care l-au torturat

pe bunicul în curtea bisericii, sau noaptea în care l-au arestat pe tatăl, sau despărţirea de Micheline… v-au impresionat mai mult decât moartea celor dragi. Acceptaţi mai uşor „sfârşitul natural” decât „gesturile ucigaşe ale semenilor”… Sunt observaţiile lui Thomas Guinet, el v-a studiat. Puteţi scrie mai departe. Cine ştie? Veţi realiza volumul doi! Vedeţi! Nu vă ascund nimic! V-am spus de la început. Relaţiile noastre se bazează pe colaborarea sinceră dintre elev şi pedagog. Rămâneţi cu bine, domnule Danyel…

CARTEA A DOUA

NOUL MANCURT

„Să nu te temi de cele ce vei pătimi,
căci iată, diavolul va arunca pe unul
dintre voi
în temniţă ca să vă ispitească
şi veţi avea necaz.
Fii credincios până la moarte
şi îţi voi da ţie cununa vieţii.”

Apocalipsa
Sf. Ioan Teologul

„Dacă ai o sabie şi un sceptru,
poţi să faci ce vrei dintr-un om,
o cetate sau un popor.
Atunci nimic nu mai seamănă cu nimic.”

Inscripţie pe un templu din Peru

1

Eşti un bun ţintaş, profesore! Ai instinct de vânător. Ţi-am sesizat mişcarea: ai aşteptat să se întoarcă spre tine şi doar atunci ai apăsat pe trăgaci. În curând o să-mi ceri să venim mai des. Bea un gât! şi scoate sticla de metal cu whisky pe care o ţine întotdeauna în buzunarul din spate al pantalonilor.

Beau puţin, apoi… nu-l mai aud. Ploaia, ştergătoarele de parbriz, şoseaua, stâlpii de telegraf… înserarea, petele de culoare; albul nu mai e alb, totul e gri, un gri uniform, o pastă fără contur, care se întinde şi în care intrăm ca într-un tablou. Am început să „văd şi să-mi spun ce văd”, adică „povestea”, aşa cum făceam pe vremea când scriam şi auzeam voci, dialoguri, cuvinte… un străin care îmi atrăgea mereu atenţia: Asta să n-o uiţi! Îţi va folosi! Şi expresia, chipul, numele… Agop, de la Agopian, nume bun pentru un personaj. Îţi aminteşti? L-ai auzit dintr-o cabină telefonică, cineva striga şi tu… „Nu cruzimea e specifică unei vânători, ci exerciţiul morţii pe care îl practici cu sportivitate în raportul: vânător-vânat.” Te-am citat bine, profesore? Nu mai ştiu… Sunt cuvintele tale! Le-ai spus rândul trecut. Da, aveţi dreptate… Mai bea un gât! Nu, mulţumesc, mi-e destul, şi întorc privirea spre el, parcă îl văd pentru prima dată. Ce-i cu tine, profesore? De ce te uiţi aşa la mine?! Domnule Guvernator… când aţi născocit această vânătoare atât de originală? Oooo! Nimic ori-ginal. Tatăl meu a fost crescător de porci. Pe timpul foametei… Îţi aminteşti? Da. Pe timpul foametei am rămas doar cu o scroafă şi un vier… îi ţineam pentru prăsilă. Nu aveam ce să le dăm de mâncare, doar iarbă, ştir şi apă… multă apă. Erau nişte schelete care mergeau pe patru beţe. În primăvara acelui an, pe vremea asta, prin

aprilie, soră-mea Albertine, care avea trei ani, a ieşit din casă, a mers prin iarbă şi a intrat în ţarcul lor. Am ajuns lângă ea în clipa în care vierul îi prinsese capul în gură. Am auzit o trosnitură, aşa cum ai sparge o nucă în dinţi, şi capul i s-a desprins de trupul care a mai mers puţin în patru labe. De atunci aleg exemplarele cele mai frumoase, de preferat din rasa Stocli. Ştii cum sunt? Seamănă cu porcii mistreţi. Şi Cornwall-ul e bun, vierul în special. Mangaliţa, Bazna şi Landrace nu sunt buni, oricât ţi-ai bate capul. Sunt blegi şi se îngraşă repede. Nici Marele negru nu e rău! Aşaaa! Îi pun la un tratament special până când îi sălbăticesc… adică le redau vechile instincte de animale ale pădurii… o fiară realizată în incubator! Când încep să se sfâşie între ei înseamnă că sunt pregătiţi pentru a fi vânaţi. În loc să fie tăiaţi… întâi sunt vânaţi şi după aceea sunt duşi la măcelăriile din oraş. După câte ştiu eu, porcii sălbatici nu sunt carnivori, preferă ghinda şi cartofii… Nu! Porcii sălbatici când sunt înfometaţi atacă şi omul… cu atât mai mult cei „sălbăticiţi în eprubetă”! N-aţi uitat întâmplarea din copilărie, comentez eu încercând să-l justific şi întorc privirea spre el, îl zăresc în întunericul din maşină, simt că nu e singura explicaţie. Mare pezevenghi eşti! Ai mirosit că mai e ceva. În timpul invaziei… am ţinut o armă în mână… renunţasem la meseria de pescar. În loc de vâslă o armă… Nu i-am uitat pe cei care ne-au făcut să crăpăm de foame, să crăpăm fără să înţelegem cât de porci sunt oamenii. Nu-i mai am în faţă pe cei de atunci, au rămas doar fraţii lor: porcii! De fiecare dată când ridic arma de vânătoare văd la capătul ţevii un om cu cap de porc, sau un porc cu cap de om… Apăs pe trăgaci! O dată şi încă o dată! Pac! Pac! Şi porcii cad cu râtul în noroi şi scârnă. De ce taci? Nu te simţi bine? Mai bea un gât! Scoate cu o mişcare iute sticla de metal şi îi roteşte capacul ce seamănă cu un craniu minuscul răsucit de mâna

lui, strivit între degete cu uşurinţa unui scamator. Nu prea eşti în apele tale, profesore! Da. Nu mă simt bine… Aş dori să plec în vacanţă, n-am fost de câţiva ani, domnule Guvernator. Poate n-ar fi rău să mă duc la Institut. Ce Institut, profesore?! Aţi uitat că şi eu sunt „creat în eprubetă”? Eşti consilierul meu! Până acum nu dădeam doi bani pe intelectuali, cu toate că îi ţin în aripa dreaptă a Primăriei. Tu eşti altfel… Îmi scrii discursurile. Ştii de ce îmi placi? Rosteşti cu glas tare gândurile mele. De fiecare dată când te invitam, mă întrebai de ce sunt atât de sincer cu tine. Îţi aminteşti? Şi eu îţi spuneam: când vei fi aici, vei înţelege mai uşor şi totul ţi se va părea foarte clar. Acum cred că îţi dai seama că nu eram nici cinic şi nici imprudent. Diferenţa dintre „a privi” şi „a face”. Exact profesore! Spuneai că vrei să pleci în vacanţă!? Da. Vreau să-mi îngrijesc sănătatea. Dar ce simţi, profesore? Am început să vă critic. Cum adică? Vă bârfesc. Cu cine? Singur. Uite că am ajuns. Uf! Urâtă ploaie. Te invit să luăm cina împreună, apoi stăm puţin de vorbă…

Maşina intră pe aleea ce duce spre casă. Coborâm. Armele sunt scoase din portbagaj. Intrăm în salon, apoi în sufragerie. Eram aşteptaţi, masa e pregătită. Doamna Nathalie mă întâmpină ca întotdeauna cu zâmbetul ei familiar acordat unui vechi prieten. Morel şi Jean-Claude îmi strâng mâna, sunt „bătrânul perceptor, confidentul lor sau… *magister ludi*”, cum îmi spune mezinul. Unul mi se plânge de celălalt şi amândoi de tatăl tiran şi mama cicălitoare. Ne aşezăm la masă. Am impresia că mâinile îmi miros a sânge. Nimeni nu ne întreabă cum a decurs vânătoarea, toţi o consideră „vechea pasiune a crescătorului de porci”. Doamna Nathalie face abstracţie de fiecare dată, încât şi eu, odată cu aperitivul, încep să uit unde am fost. Se discută despre Cosmodromul din insula apropiată, unde au început noi experienţe. Cei doi băieţi sunt de părere că nu pun în pericol

Insula noastră. Amfitrioana dirijează din priviri pe cei care ne servesc. Guvernatorul mănâncă în tăcere, taie cu grijă bucăţile de carne, mestecă răbdător.

După terminarea cinei ne retragem în birou. Ni se aduce cafeaua şi coniacul, mereu acelaşi *Martel Medaillon*, de fiecare dată o sticlă nedestupată. Îşi aprinde o havană. Ia sticla, răsuceşte cu scrâşnet capacul de metal… Întorc privirea, revăd scena din maşină. Gustă din pahar cu ochii închişi. Aprind şi eu pipa. O lumină clipeşte în întunericul de afară: staţia telefericului. Ploaia continuă să cadă foşnind printre brazi.

O ducem rău, profesore! începe el să vorbească cu havana în gură. Criza se accentuează… Am citit propunerile tale, şi întinde mâna spre o măsuţă din apropiere pe care se găseşte un dosar cu câteva note extrase din lucrarea pe care i-am prezentat-o în urmă cu câteva zile. Ia să vedem ce ai scris aici. Este greşită ideea de a imobiliza evenimentele şi istoria. Hm! Poate ai dreptate. Viaţa politică trebuie să fie permanent animată. Da. Sunt de acord. Populaţia oraşului să fie preocupată de alte idei decât cele reale şi necesare. Perfect! Sărbători noi, distracţii noi, bucurii noi! Bineee! Aniversarea a 500 de ani de la prima aşezare de pescari pe locul actualului Portville. De acord! Mai multe pancarte şi portrete pe străzi şi la intersecţii. De acord! Mai departe… Tendinţa de sustragere, absenteism, apatie, grevă morală. Ei? Ce-i de făcut? Cum scoatem iepurii din ascunzători? Ţigara asta mă enervează! Se stinge mereu! Mai bea un coniac. Te rog! Aşaaa! Ia să vedem ce ai mai scris? Noi campanii ideologice şi de propagandă! Foarte bine, profesore! Foarte bine! Singura victorie este în viitor! Aşa ai scris aici? Dar zilele trecute parcă ai spus că nu există nici o victorie. Cum vine asta? Depinde de conjunctura politică internă şi internaţională. A! Da. Ai dreptate. Ce soluţii propui pentru greva morală?

Da. Am notat aici. Lansarea unei noi idei. Cultul sacrificiului şi al eroismului pentru ridicarea Insulei pe o nouă treaptă a Victoriei. Excelent! Stai o clipă! Până acum societatea noastră a fost condusă de un spirit angajat şi combativ. Nu-i aşa? Ce ai zice, profesore… dacă am fi conduşi de un cult al sacrificiului şi al eroismului? Hm? Ce zici? Să trecem de la Perioada Victoriei la Perioada Eroică! Ce părere ai? E foarte bine. Ideea vă aparţine! Tu mi-ai sugerat-o, parşivule! Nu fi ticălos cu mine! Bea! Mai bea un pahar. Noroc! Ce ai mai scris aici? Aşa! Relaţii noi interumane: o nouă morală, o nouă cultură, o nouă justiţie. Ce vrei să spui cu „o nouă morală”? Iubirea aproapelui? Nuuu! Ideea e veche şi mistică. Atunci? Iubirea umanităţii din spirit umanitarist! Formidabil, profesore! Nu eşti degeaba consilierul meu! Cum ţi-a venit ideea? Hai-hai! Povesteşte! Când eram în Orient, un bărbat m-a sărutat pe gură. Bărbat? Da. Al dracului pervers. Am simţit că nu m-a sărutat pe mine ca individ, ci lumea întreagă. Hm! Straşnic! Vreau să dezvolţi această idee! Plan concret, măsuri detaliate, responsabili pe sectoare. Când te apuci de lucru? După ce mă întorc din vacanţă. A! Da, aşa este… Aş mai vrea să te gândeşti la o lovitură, profesore. Ceva senzaţional care să justifice situaţia gravă în care ne aflăm. Am nevoie de nişte vinovaţi. Ce ai zice de un complot sau un sabotaj? Procedee vechi, domnule Guvernator. Dar eficace! Le putem actualiza într-o formă modernă. Afacerea X! Cazul Y! mă întrerupe el. Nu! Ceva simplu, firesc şi convingător pentru întreaga populaţie. Ce aţi zice, domnule Guvernator… descoperirea „scrisorilor inginerilor şi agronomilor”? Din analiza acestor „documente” rezultă că… lipsa de interes, nepriceperea şi birocraţia erau forme de grevă morală şi protest care au determinat o slabă producţie de maşini agricole, care la rândul lor au fost cauza unor recolte sub aşteptări, de cartofi,

sfeclă de zahăr şi nutreţ… adică moartea şeptelului din lipsă de hrană. Chiar pescuitul marin şi oceanic a scăzut din această cauză, profesore! Acum îmi dau seama! Da-da! Pescadoarele prost echipate şi întreţinute au fost dirijate intenţionat dincolo de bancurile de peşte, cu toate că aviaţia le-a dat indicaţii precise unde se aflau aglomerările de peşte. Rămâne o clipă pe gânduri, trage din havană cu putere. Se ridică din fotoliu, începe să se plimbe cu paşi mari prin odaie, apoi se opreşte în faţa mea. Cum de nu mi-am dat seama până acum?! Ticăloşii! Canaliile! Impostorii! Auzi! Grevă morală în tot oraşul! urlă el şi îşi continuă cursa prin odaie. Nu l-am văzut niciodată atât de furios. Se aşează în fotoliu şi toarnă în pahare. Facem o anchetă, profesore! Orice anchetă ar însemna folosirea mijloacelor vechi de presiune şi tortură, îi explic eu. Nu! Cei găsiţi vinovaţi vor cere să fie trimişi la Institut. De ce pleci tocmai acum?! Am nevoie de tine! Sunt obosit, domnule Guvernator. Ce ai? Nu mă simt bine… Ce simţi? Te doare ceva? Nu. Atunci? V-am spus, am gânduri negre, vă bârfesc… nu mai sunt de acord cu politica pe care o duceţi. Păi ce ai scris în referatul de acolo? şi arată cu mâna spre măsuţa de lângă el. L-am întocmit în urmă cu o lună. Şi ce am vorbit acum e altceva? Nu. V-am spus ce gândesc când rămân singur… Hm! Glumeşti! Nu-nu! Vorbesc foarte serios, domnule Guvernator. Şi ce mai simţi? Nu ştiu cum să vă spun… Îmi revine în minte… perioada petrecută la Institut. Auzi ce spune! N-ai uitat-o? Nu. Dar până acum nu m-a preocupat… Cât timp a trecut? Aproape opt ani. De opt ani lucrăm împreună? Da. Şi ce dracu e asta? Cum îţi explici? Nu ştiu… Aş vrea să stau acasă şi să mă odihnesc puţin, chiar să… scriu o carte. Ce carte?! Pentru a scăpa de o idee trebuie să scriu. Auzi ce prostie îţi trece prin cap! şi scutură nervos havana în scrumieră, apoi gustă din pahar. Credeam că ai renunţat la aiurelile astea din tinereţe?! Ce dracu?!

De cărţi avem nevoie acum când nu se mai găseşte nimic de mâncare şi oamenii stau în frig şi în beznă? Nu te gândeşti la răspunderea pe care o ai? Aveţi dreptate, domnule Guvernator. M-aţi întrebat de ce vreau să plec în vacanţă. V-am spus. Da-da! Ai dreptate, profesore! Te apreciez că nu m-ai minţit niciodată şi n-ai căzut în nici una din cursele pe care ţi le-am întins. Loialitate faţă de Ligă şi Guvernator! Tace un timp nemişcat, cu havana în mână, fumul se ridică încet, e singura mişcare din cameră, singurul semn că trăieşte. Bine, profesore! Stai acasă două-trei săptămâni. Du-te la munte, la o vilă de-a noastră. Aer curat, linişte… Dacă ai nevoie de ceva să-mi telefonezi. Bine, te conduc.

Îmi iau rămas bun de la doamna Nathalie, care se uită la televizor. Se împlinesc zece ani de la prima navă maritimă cu propulsie nucleară. Îmi întinde absentă mâna, televiziunea e una din marile ei pasiuni. Băieţii sunt plecaţi la un prieten, îmi spune ea peste umăr. Guvernatorul pare îngândurat. Îmbrac paltonul. Stă lângă mine, nu mă conduce decât rareori. Se ridică pe vârfuri apoi se lasă pe tocuri, simt că vrea să-mi spună ceva. Aştept maşina în faţa scărilor. După ce te întorci, începe el să vorbească, vreau să te propun în funcţia de Intendent cu presa, ideologia şi cultura din Insulă. Ce zici? Tac. Asta înseamnă că vei fi Adjunctul meu. Tac. De ce să nu fie şi un intelectual în conducerea oraşului? Nu-i aşa? Va fi o notă bună pentru întreaga insulă. Metropola va comenta iniţiativa noastră, şi abia acum întoarce capul spre mine, mă priveşte îndelung cu ochii lui hipnotici care de fiecare dată – şi acum după trecerea atâtor ani – mă obligă să rezist, să mă apăr. Am încredere în tine şi în inteligenţa ta, profesore. Te aştept cât mai curând şi… renunţă la aiurelile cu cărţile tale!

Urc în maşină. Când ajung la poartă întorc privirea. Îl văd în acelaşi loc, pe prima treaptă a scărilor, stă cu mâinile la spate, puţin aplecat…

2

Bună dimineaţa, domnule profesor. Cum aţi dormit? Lapte, frişcă, unt, cornuri, miere, dulceaţă… zahăr puneţi cât doriţi. De ce vă uitaţi aşa la mine?! Parcă nu mai ştiţi cine sunt?! Cam aşa ceva, răspund eu şi îndrept ochii spre femeia care aşează micul dejun pe o măsuţă lângă pat. Sunt menajeră de patru ani, comentează ea. Sper că nu v-aţi plictisit de mine? Zâmbesc puţin stingherit. Ştiu şi nu ştiu sau vreau să nu ştiu sau nu ştiu ce vreau… Pâinea prăjită e sub şervet, să nu se răcească. Să vă pregătesc o felie cu unt şi miere? Nu. Mulţumesc doamnă Vilas, spun eu cu ton schimbat. Ai pregătit totul foarte bine. Ca în fiecare dimineaţă înainte de plecare, îmi aminteşte ea vrând să continue jocul, sugerându-mi că e bine să mă grăbesc. Azi rămân acasă, am o vacanţă de câteva săptămâni, şi înmoi buzele în cafeaua cu lapte peste care pluteşte un strat gros de frişcă. Mă ajută să şterg o picătură de miere ce mi s-a prelins pe mână; îi văd braţul plin, cărnos, pieptul proeminent, îi simt mirosul curat, uşor parfumat. Prânzul la ora 12, continuă doamna Vilas cu un aer protector şi în acelaşi timp sever, pare o *Fräulein* care nu-şi uită nici o clipă mi-siunea, trădată mereu de temperamentul femeii născute undeva în Italia. Cina la ora şase… Fructe puteţi găsi în toate fructierele din casă, aşa cum aţi cerut: banane, portocale, ananas, mere, struguri şi fragi… Mulţumesc. Te rog să răspunzi la telefon şi să notezi cine mă caută. Nici o grijă, domnule profesor, continuă ea cu un aer grav şi important şi înainte de a ieşi mă întreabă: Cafeaua s-o aduc în birou? Da. Te rog.

Rămân singur. Termin de mâncat, mă duc în baie şi fac un duş. Halatul, papucii, câteva picături de colonie *Givenchy*, senzaţie de bine, linişte şi

totuşi… cu fiecare mişcare parcă străbat un tunel întunecat pentru a mă întâlni cu cel pe care l-am lăsat aici, în această casă, în acest fotoliu… în urmă cu opt ani. Aştept să aud vocea lui Grégoire: „Vreau margarină şi gem!” Mingea de tenis izbită la nesfârşit în perete. Dar foamea?! Unde e foamea de atunci şi frigul şi… Parcă întreaga mea existenţă s-ar fi oprit ca un ceasornic în clipa în care un copil mi-a dăruit patru mere, iar acum încep să trăiesc din nou după o lungă perioadă de absenţă din mine, de moarte în viaţă sau viaţă în moarte… clipa când am dus un măr spre buze şi am muşcat şi am înţeles ce am de făcut şi în acelaşi timp am fost fericit că „mănânc un măr”… Mă plimb prin camere: mobila, covoarele, tablourile… regăsesc ceva pierdut pe care uitasem că-l pierdusem. Casa este în întregime a mea! aud o voce în mine, eu, care până acum eram singur, sau nu eram, nu vorbeam sau vorbeam numai ce trebuia. Unde am fost până azi? Repet fraza de câteva ori. Trec dintr-o cameră în alta, ating obiectele, cărţile, discurile… aşa am făcut şi când m-am întors din străinătate. Am fost plecat într-o altă călătorie?!… Ceaţa alunecă încet prin crengile copacilor. Trandafirii au fost îngropaţi să nu îngheţe. Sirena! Azi o aud pentru prima oară? Paşii mei se întretaie cu zgomotul paşilor doamnei Vilas pe care îi aud în bucătărie, fiecare la capătul acestui tunel pe care încerc să-l traversez pentru a ajunge la ziua în care ea nu exista… Doamna Vilas! Această muiere cu fund de negresă nu era în gândurile mele… aceea spăla treptele unei scări şi avea rochia ridicată, i se vedeau pulpele pline şi conturul umbrit şi abia sugerat al locului unde piciorul întâlneşte rotundul feselor…

Intru în birou, aburii subţiri se ridică în spirală din ceaşcă, simt în nări parfumul de cafea, pulberea neagră a boabelor strivite. Au fost dimineţi când aş fi dat orice să beau o gură de cafea. Înmoi buzele, o păstrez în cerul gurii.

Privesc în jur: biblioteca, tablourile părinţilor, vasul de argint în care ţin stilourile şi pixurile, colile albe de hârtie. Ultima picătură de cafea pe limbă, puţin zaţ. Repet cuvântul. Nu-mi spune nimic şi totuşi. Când l-am folosit ultima dată? Poate ieri… sau în urmă cu opt ani. Da. Micheline! „Aici am doar zaţ pe care îl fierb în fiecare zi cu puţin zahăr”. Caut agenda, fac numărul ei, nu răspunde. Unde o fi carnetul cu note? Unde l-am ascuns înainte de a pleca?! Cercetez prin sertare, prin mapele de hârtii, prin spatele cărţilor din bibliotecă… răscolesc, cotrobăi, răstorn şi iau totul de la început. Mă opresc istovit şi transpirat. Când am plecat nu aveam decât patul, cele două fotolii şi masa. Mă duc în living. Ochii mi se opresc asupra fotoliului. Vâr mâna între pernă şi marginea de lemn. Caut şi în celălalt fotoliu. Simt în vârful degetelor coperta de carton a carnetului. Îl scot cu grijă să nu-i rup paginile. Îl şterg cu palma de praf. Încep să-l răsfoiesc. Sunt încredinţat că în aceste file voi găsi explicaţia de care am nevoie. Nu-mi recunosc scrisul: mărunt, nervos şi pe alocuri ilizibil… Ajung la ultima pagină. Nu e ce caut! Unde e carnetul în care am notat tot ce s-a petrecut în Institut?! Mă întorc în birou. Mă aşez pe un scaun, aprind pipa. Nu ajung pe această cale spre ziua în care… eram cu profesorul Fontaine, după ce am ieşit din „rezervă” mi-a arătat Institutul: clasele, amfiteatrele, laboratoarele, camerele de proiecţie, camerele audio, cabinetul de memorizare şi control electronic, sala de sport, bazinul de înot, promontoriul, marea… Dar carnetul? Ştiu că mi-am notat zilnic? Chiar profesorul mi-a spus că pot ţine un jurnal… A rămas la Institut? Mai mult ca sigur! Nu m-am întors cu el acasă! La început erau câteva coli albe pe care le-am cusut la carnetul cu coperţi albastre… Da. Acum ştiu! Pun mâna pe receptor, formez numărul. Alo! Institutul? Cu domnul director, vă rog. Sunt Danyel Raynal, consilierul domnului Guvernator. Cu cine vorbesc?

Bună ziua, domnule Lancelot. Aş vrea să citesc carnetul de note… un jurnal pe care l-am ţinut în perioada de şcolarizare la Institut. Da. Se află în arhivă. Ştiu precis! Este nevoie de aprobarea Guvernatorului? Bine. Când puteţi să mi-l trimiteţi? Aştept. Vă mulţumesc. La revedere…

A doua zi. Ora nouă dimineaţa. Aud soneria de la intrare. Doamna Vilas se duce să deschidă. O ajung din urmă. Un comisionar cu un pachet. Îl iau. Mă întorc în birou. Un plic sigilat. Citesc în timp ce rup marginea groasă a plicului: *Institutul de îndrumare, educaţie şi învăţământ*. Aceeaşi titulatură, îmi zic eu. Da. Acesta este. Copertă albastră. Ezit. Parcă n-am curaj să-l deschid. Încep să citesc…

3

…sentimentul că şi pagina albă de hârtie mă poate înşela… spaima că nu voi şti când am devenit alt om: un mancurt. Am capitulat? M-au dat gata pentru totdeauna?… Jean şi Roland au adormit. Scriu cu paginile sprijinite pe genunchi. Lumina se stinge şi se aprinde, senzaţie de ameţeală şi coşmar. Ascult apa prin ţevi, se opreşte brusc, apoi curge mai departe. Locuiesc într-un animal care tresare din când în când, îi aud sângele cum zvâcneşte prin artere. Am fost înghiţit, acum vrea să mă digere… Să stabilesc cât mai multe repere. Notez data de pe zid, apoi pe hârtie, *16 decembrie*. Nu mi-e teamă că-mi vor lua notele, aici „neîngăduitul" a dispărut, poţi scrie chiar şi o carte despre: *O zi din viaţa unui elev la Institut.* Eşti liber, pentru că totul: carnet, elev şi viaţă le aparţin. Profesorul Fontaine mi-a spus că pot continua „cartea". Parcă mi-ar fi strigat în faţă: Zbuciumă-te, cât vrei, idiotule! Scrie ce doreşti! O carte nu mai e un protest împotriva agresiunii morale sau fizice, aşa cum ştiai tu… astăzi nu mai sunt agresori… Tu însuţi faci parte dintre ei. Nu mai există nimic de apărat, cretinule! Îţi publicăm cărţile şi te lăsăm să vorbeşti în piaţa publică sau la televiziune! Aşteptăm să te goleşti de tot ce e al tău, apoi te vom umple ca pe un vas cu ce dorim noi. Şi totuşi voi scrie… nu ştiu de ce, pentru cine, pentru ce, dar…. voi scrie ce se va întâmpla cu mine până în ziua în care voi mai putea ţine creionul în mână sau nu voi mai şti că-l ţin şi cine sunt şi ce-i cu mine… scriu aşa cum respir, beau apă, mănânc; să nu uit nimic, să ascult vocea, vocile şi îndemnul care mă determină şi acum să scriu ce am făcut din clipa în care am părăsit „rezerva" şi i-am întâlnit pe Jean şi Roland…

…mă sprijină de braţ, parcă ar vrea să-mi arate drumul, înţeleg că sunt momente când mersul mi-e nesigur şi picioarele mi se împleticesc. Privesc atent culoarul cu mochetă groasă şi uşile dispuse simetric fără nici o indicaţie, doar un număr cu cifre mari, greoaie, metalice. Ne întâlnim cu câţiva bărbaţi în costume gri: pantaloni şi bluzon strâns în talie, ecuson în dreptul buzunarului de sus. Abia acum văd că şi eu port acelaşi costum; ridic puţin ecusonul pentru a-l citi: *Danyel Raynal, elev, anul I, secţia R*. Ce o fi reprezentând acest R? Însoţitorul meu se opreşte în dreptul unei uşi, o deschide şi la fel de tăcut îşi ia rămas bun aplecând capul. Intru. Lumina mă obligă să strâng ochii. Încep să disting siluetele: doi bărbaţi, o masă, paturi… Jean Elby şi Roland Dusty. Hei! Bine ai venit! Te aşteptam! Ia loc! Ţi-am pregătit ceva de mâncare! Mă îmbrăţişează pe rând, vreau să dau mâna cu ei, îmi dau seama că ţin în braţe „efectele personale”: hainele, pijamaua, halatul, prosopul. Jean mi le ia şi le aşează pe scaun, iar eu îmi spun: Mi-au lăsat hainele vechi, pot să plec dacă… numai dacă… Maxim Velardo „ne-a şoptit” că azi vei ieşi din „carantină”, îmi spune Jean. Cel care te-a însoţit până aici! explică el. Instructorul nostru! Hai-hai! Mănâncă! mă îndeamnă amândoi aferaţi şi emoţionaţi, învârtindu-se pe lângă mine. Sus paharul! Ai fost straşnic, băiete! Sunt mândru! Spune, Roland! De ce taci! Am vorbit mereu despre tine, adaugă el. Bine că suntem împreună, Danyel! sare fericit Jean şi se aşează în faţa mea, de partea cealaltă a mesei şi eu mă uit la el şi mă străduiesc să nu urlu, să nu-l apuc de guler şi să-l întreb: De ce m-ai trădat, prietene?! Alerg şi tremur şi gâfâi, apoi mă opresc încremenit, ţintuit de propria mea privire în ochii lui care îmi vorbesc, se agită şi eu tac mai departe şi încerc să scap de el care ţipă şi tremură… şi el vorbeşte, vorbeşte mereu.

Ai stat în „rezervă” 112 zile, aproape patru luni, spune el. Ai început să scrii după 38 de zile. Ai făcut greva foamei, ai dat foc saltelei… dar cea mai grozavă zi a fost aceea în care ai ţinut discursul la televizor. La început m-am speriat, apoi a început să-mi crească inima de bucurie. Băiatul ăsta are stofă de martir. S-a aruncat în luptă cu toate armele. E adevărat, Roland? Îl mint cu ceva? Aşa a spus, confirmă el. N-am dormit toată noaptea, continuă Jean cu acelaşi entuziasm. Dar ce ai? De ce nu mănânci? Ţi-e rău? Eşti bolnav? Ce-i cu tine, Dany?! şi se opreşte, abia acum se opreşte. Roland se aşează lângă el. Eu de-o parte a mesei, ei de cealaltă parte. Simt că pot vorbi, m-am oprit din goană, nu mai aud pe nimeni ţipând, apoi rostesc cu glas încet, răspicat: Unde ai fost când am avut nevoie de tine, prietene?! Ştii unde am auzit aceste cuvinte? Da. Îmi amintesc, Danyel! Eram studenţi… Când eşti în doi eşti apărat! Nu-i aşa? Da. Poate izbuteam să facem ceva… dar m-ai trădat! Acum, abia acum rostesc cuvântul de care m-am ferit atâta timp.

Tace. Tuşeşte scurt de câteva ori şi smuceşte capul într-o parte aşa cum face de fiecare dată când e nervos. Îşi aprinde o ţigară. Mâinile îi tremură, nu se ascunde, ridică ochii spre mine. În seara zilei în care ai ţinut discursul – începe el să vorbească cu voce repezită, sugrumată – am fugit de aici şi am venit la tine. În faţa porţii… Nu! La colţul străzii, m-a oprit unul din Brigăzile de ordine. Mi-a interzis să trec pe acolo… Am plecat, am înţeles că eşti „asediat”. Când m-am convins că nu sunt urmărit ţi-am dat un telefon dintr-o cabină publică. Am sunat îndelung, n-a răspuns nimeni. M-am întors la Institut. Voiam să găsesc o altă cale, să te anunţ… să ne întâlnim undeva… Profesorul m-a chemat la el, mi-a interzis să părăsesc Institutul fără permisiunea lui, altfel va trebui ori să plec definitiv, ori să fiu transferat la secţia de remodelare! Nu m-am speriat. A doua noapte am

fugit din nou. Casa era supravegheată. Am scris un bilet şi ţi l-am aruncat peste gard. Nu ştiu unde a căzut. Ce ai scris în el? „Suntem toţi cu tine”. Tu eşti cel care?!… Da. Eu. M-am întors la Institut, de atunci n-am încercat să mai fug. Recunosc. Deci tu eşti cel care?… întreb eu din nou. Apleacă din cap. Atunci e bine, e foarte bine… nici nu ştii cât de mult au contat pentru mine acele cuvinte şi faptul că nu m-am simţit singur! Într-un fel am fost împreună, chiar dacă… aflu abia acum.

Tăcem amândoi. Striveşte ţigara în scrumieră şi îşi aprinde alta. Roland n-a intervenit în discuţia noastră, mi-a plăcut discreţia lui, dar mi s-a părut… am început să fiu bănuitor, să mă îndoiesc de oricine şi orice; mentalitatea asediatului, a deţinutului devenit acum „elev”, care ştia că fiecare celulă are „mouchardul” ei. Când am aflat că ai cerut să fii adus la Institut, continuă Jean, mi-a părut rău că n-am tăcut în ziua în care ne-am plimbat pe plajă, că te-am împins… Oricum, „cauza nu e pierdută”, Danyel! Ce vrei să spui? Vei înţelege mai târziu. Am pentru tine o surpriză! Îmi voi juca rolul până la capăt! şi râde pentru un gând ştiut numai de el, apoi se ridică de la masă şi începe să strângă farfuriile. Suntem chit, Jean! spun eu răsucindu-mă către el şi apucându-l de mână. Şi eu te-am trădat. Ce vrei să spui?! În „raportul” pe care l-am scris… am trecut şi discuţiile noastre, cu toate că le ştiam numai noi, era un secret. Nu puteam să te uit tocmai în „cartea noastră”. Nici o teamă! Ei ştiau la fel de bine ca şi noi! Aici nimic nu poate rămâne un secret! Nici cel puţin gândurile… de aceea e bine să nu mai gândim, să trecem direct la fapte. Adică? Nimic… Glumesc şi eu, sunt fericit că suntem împreună…

Uşa se deschide brusc. Maxim Velardo. Abia acum îl văd mai bine: înalt, robust, mişcări domoale, expresia placidă a executantului care poate cu aceeaşi dezinvoltură să-ţi rupă un braţ, sau să te sprijine să nu te prăbuşeşti. Domnilor!

spune el cu voce groasă, puţin nazală, vreau să vă anunţ programul de mâine, şi scoate o coală mică de hârtie. Ora şapte: deşteptarea şi micul dejun. Ora opt: discursul zilei la televizor. Ora nouă: începerea cursurilor. Domnii Elby şi Dusty la camera 114. Domnul Raynal ore de sport: înot în bazin, gimnastică, plimbare în aer liber. Ora 13: prânzul. Program liber până la ora 16. Ora 16,30: program comun, convorbire cu profesorul Fontaine. Cina la ora 19. Stingerea la ora 22. V-am adus costumul de sport, domnule Raynal: tricou, chiloţi, trening, pantofi şi ghete pentru gimnastică. Noapte bună, domnilor!

Jean continuă să strângă farfuriile de pe masă. Roland pregăteşte unul dintre paturi, înţeleg că acolo voi dormi eu. De ce vor începe şi ei mâine cursurile? De ce au fost ţinuţi în „rezervă" până la sosirea mea?! Cred că îşi pun aceleaşi întrebări. Am fost împărţiţi în „începători" şi „avansaţi", comentează Jean. După doi ani putem intra direct la cursuri. Nu vă mai gândiţi la nimic, ne consolează Roland. Suntem în mâna lor şi am venit aici de bunăvoie… Asta e drept, acceptă Jean. Să nu dăm avans la griji, vor veni ele singure. Patul tău e gata, Danyel. Când vrei, poţi să te culci. Ce aţi mai făcut în afară de pescuit şi plimbări? îi întreb eu. Aaa! Nu ţi-am spus? Roland mi-a predat un curs de istorie a curentelor religioase începând cu Vedele, Upanişadele, Bhagavad-Gita, Budhismul Tao, Budismul Zen, Confucianismul, Iudaismul, Islamismul, Creştinismul şi încă vreo două „isme"… Prét este un mare Preot! A oficiat câteva seri cu predici-lecţii. Apoi tace brusc, efortul de a-şi recăpăta buna dispoziţie rămâne fără rezultat. Roland se duce în baie. Mă pregătesc de culcare. Jean stinge lumina. Simt că nici unul nu doarme. Ascult zgomotul mării şi sirena de ceaţă. Dacă ne vom despărţi, spune după un timp Jean, să ţinem legătura între noi. Pe scara ce coboară spre dig, la

ultima treaptă e un bolovan… puneţi acolo câte un bilet. Vom rezista numai dacă vom şti că toţi trei suntem împreună. Nu dramatiza, Jean, încearcă să-l liniştească Roland. Nu suntem primii care vor intra în „morişcă”. Nu viaţa o vom pierde aici… Ai dreptate, Prét, dar n-am presimţiri prea bune. Tu, Dany, să scrii ce se întâmplă cu noi. Trebuie să rămână ceva din ce trăim aici. Acum să ne culcăm băieţi. Mâine avem o zi grea. Noapte bună…

4

17 decembrie, ora 15,30

Nu vorbim. Ştim că orice cuvânt poate fi înregistrat. Jean îmi dă un cot şi îmi arată pupitrul de comandă. Roland e la fel de reţinut, ne-a spus că îl doare capul. Privesc în jur, o sală de cursuri pentru maximum 15 persoane, mese individuale; în faţă, un ecran pentru TV şi altul pentru film, difuzoare aşezate lateral şi diverse aparate de înregistrare. La mijloc o catedră, deasupra tabloul Guvernatorului, în stânga ferestre largi cu perdele şi draperii groase pentru a fi trase în timpul proiecţiilor. Aspect plăcut, modern.

Aşteptăm. Caut un ceas, nu găsesc. Se deschide uşa, apare profesorul. Mers alert, aer dezinvolt, bine dispus, un zâmbet pe faţă şi o servietă în mână. Se uită la ceasul de la mână. Îşi cere scuze că a întârziat trei minute. Mi se păruse că a trecut o oră. Pune servieta pe catedră şi ne întinde mâna, apoi se aşează la o masă alături de noi, amănunt care nu rămâne neremarcat. Cum vă simţiţi? şi ne priveşte zâmbind. Sunteţi mulţumit de orele de sport? mi se adresează el. Azi a fost o zi rece, să rămâneţi mai mult la bazinul de înot. N-aţi dori să faceţi o saună? îl întreabă pe Jean. Aveţi aşa ceva?! vrea să afle Jean. Orice şi oricând. O să-i spun lui Maxim să vă programeze… Domnii mei, mă aflu la acest Institut special pentru dumneavoastră, continuă el cu un ton schimbat, profesoral. Din cauza ochelarilor cu multe dioptrii am tot timpul senzaţia că se află în spatele unui ecran transparent de unde ne pândeşte fiecare gest. Sunteţi trei intelectuali de frunte. Domnul Jean Elby, cunoscut critic, ziarist şi excelent artist-fotograf. Domnul Roland Dusty, profesor de istorie a artei şi filozofie hindusă. Şi domnul Danyel Raynal,

profesor de literatură şi romancier… autorul unei recente cărţi scrise aici şi pe care am citit-o cu mult interes… sper să fie publicată în curând! Zâmbet, voce plăcută, uşurinţă de exprimare, inteligent, parcă ar sta de vorbă cu vechi prieteni. Scoate pachetul cu ţigări şi ne serveşte pe rând, apoi aprinde bricheta; gesturi elegante, încete care culminează cu răsuciri iuţi, surprinzătoare, ca din nou să intre în ritmul său calm, sigur, orgolios. Întâlnirile noastre nu se vor numi lecţii sau cursuri, vor fi dialoguri libere. Vom gândi împreună, ne vom contrazice, ne vom întrerupe, ne vom certa pentru a ne împăca…. Ideea principală: să ne cunoaştem între noi şi pe noi înşine cu ajutorul celorlalţi. Voi începe cu mine, o să vă vorbesc despre motivele care m-au determinat să înfiinţez în urmă cu câţiva ani această reţea de Institute în întreaga ţară… sau mai exact să transform vechiul Institut de învăţământ special… Din care au rămas unele metode, remarcă Jean pus pe harţă. Cum ar fi „discursul zilei la TV”. Da. Exact, domnule Elby! Voi reveni… Vă rog să mă întrerupeţi ori de câte ori simţiţi necesar. Repet! Nu vă ţin o prelegere, ci doar o introducere în viitoarele noastre dialoguri. În tinereţe am făcut studii de sociologie şi psihologie… apoi am urmat medicina şi filozofia. Am fost preocupat de filozofia ştiinţei şi viitorologie. Nu mă consider expert în nici unul din aceste domenii, o specializare strictă mi-ar fi limitat orizontul şi viziunea pe care încercam să o am asupra mea şi a lumii. N-am ezitat să citesc cărţi de religie, parapsihologie şi magie; din nou zâmbetul-mască, degetul arătător ridicat pentru a-şi aranja ochelarii, iar în cealaltă mână ţigara cu un gest elegant, aristocratic. În urmă cu câţiva ani… eram profesor la vechiul Institut de învăţământ, am observat că mulţi dintre elevi erau victimele modificărilor prea rapide produse în societate. Mulţi dintre ei nu puteau ţine pasul cu ritmul vieţii. „Presiunea condiţiilor de existenţă modernă poate

afecta teritoriul intim al individului”, spunea cineva. În alte ţări a apărut psihiatrul cu care te întâlneşti de câteva ori pe săptămână… Ce facem noi, o ţară organizată şi preocupată de om? Simţeam *arţagul* peste tot: troleibuze, metrou, birouri, fabrici, uzine… O nervozitate generalizată, primele simptome ale unei psihoze colective care dacă nu erau luate în consideraţie puteau duce la mutaţii psihice ireversibile şi de mari proporţii… Atunci mi-a apărut ideea unui Institut profilactic pentru cei care au simţit primele semne ale lipsei de armonie cu sine sau cu ceilalţi. O formă organizată şi superioară pentru prevenirea dezacordului dintre individ şi societate în vederea dobândirii unui nou tonus vital, unui nou bioritm. O întrebare! Da, domnule Elby. Vă rog. Mă bucur că am intrat în dialog! Îi aştept şi pe ceilalţi, şi face semn către mine şi Roland. În acest dezacord, cum l-aţi numit… dar care în realitate este un conflict declarat sau nedeclarat, interveniţi numai asupra unor indivizi sau şi la nivel de grup? Da, am înţeles întrebarea, spuse el gânditor, mimează surpriza şi încurcătura, apoi îşi aprinde o altă ţigară şi lasă pachetul între noi, semn că suntem invitaţi. După cum ştiţi… societatea noastră, aflată în prezent în Perioada Victoriei, are la bază o concepţie despre viaţă şi om, care, fără să fie o dogmă, cum ne acuză duşmanii noştri, nu poate fi modificată de la o zi la alta după bunul plac al fiecăruia. Să luăm un exemplu, domnii mei! Dacă un pescar intră muncitor într-o fabrică de conserve şi dă semne de neadaptare, insatisfacţie, apatie, evadare morală… noi nu puteam renunţa la ideea de progres! Nu-i aşa? Pe omul nostru, acel pescar de care vorbeam… îl ascultăm, îl înţelegem, îl ajutăm, îi recomandăm un anumit curs, plecând de la ideea că suferinţa psihică nu e o boală organică ci a conştiinţei, pe care o „tratăm” *nu* pe cale medicală, cum se proceda înainte, ci cu ajutorul *Ideoterapiei*. Şi iată, domnii mei, trecem la punctul

doi al colocviului nostru de azi. Ce este *Ideoterapia?* Este o metodă ştiinţifică bazată pe un studiu aprofundat al subiectului, al nevoilor pe care le reclamă, al mijloacelor necesare pentru câştigarea aptitudinilor pierdute şi a verificării celor dobândite. Ideoterapia! repetă Jean cu glas tare, uimit de această nouă ştiinţă de care n-a auzit până acum; vrea să afle amănunte, dar concomitent ascunde o ironie pe care profesorul se preface că n-o simte. Da, domnule Elby! îi răspunde el „încântat” de interesul pe care îl manifestă. *Ideo* cu triplu sens: *Idee*, termen generic pentru diferite forme de cunoaştere. *Ideaţie* în sensul procesului psihologic al formării ideilor şi reversul, adică tulburările de ideaţie care se manifestă în stări patologice de tipul delirului şi altele. Şi în sfârşit *ideologie*, ansamblu de idei şi concepţii care exprimă interesele unei clase sociale. Termenul de terapie cred că nu mai necesită explicaţii. Nu vreau să intru din prima zi în prea multe amănunte, le veţi afla pe parcurs… Privitor la *studiul subiectului*, adică al elevului, pot să vă spun că fiecare dintre cei care au urmat cursurile Institutului nostru are o „schemă computerizată” cu toate datele… Pentru domnul Raynal avem date chiar cu trei generaţii în urmă! Zâmbet subţire, braţele strânse la piept, poziţie relaxată. Aş vrea să vă întreb ceva. Da. Vă rog, domnule Raynal. Sistemul „schemelor” a înlocuit pe cel al fişelor de calculator? Nu-nu! Nici vorbă. Fişele folosite în urmă cu zeci de ani s-au dovedit depăşite. Se bazau pe date biografice: aptitudini, familie, şcoală… Pe noi ne interesează „datele interioare”, nu faptele. Schema-studiu este o analiză aprofundată… de la intelect, afectivitate şi până la instincte. Nu ne preocupă dacă tatăl dumneavoastră a activat în Ligă! Acelaşi zâmbet superior acum adresat vechilor metode. Vreţi să mai întrebaţi ceva? mi se adresează el intuindu-mi dorinţa, fixându-mă cu ochelarii telescopici cu

care încerc să mă obişnuiesc şi pentru prima dată nu-l urăsc, poate pentru că am intrat în joc: „dialogul” propus: faptul că sunt conştient îmi e destul, simt însă pericolul. Cunoştinţele de sociologie şi psihologie v-au ajutat în elaborarea acestei noi metode? îl întreb eu. M-au ajutat să înţeleg mai bine trăsăturile spirituale ale poporului nostru de pescari… elementele care pot caracteriza această colectivitate insulară şi, dacă vreţi, pentru a duce jocul de cuvinte mai departe: insular, insolit şi inspirat! – şi se opreşte, mă priveşte în fugă, un permanent „plan secund” pe care vrea să mi-l sugereze, o simpatie specială, ca şi cum mi-ar spune: „Ţie mă adresez! Tu mă interesezi cu adevărat.” Sunt convins că şi ceilalţi simt acelaşi lucru. E fascinant! Da-da! Cuceritor şi seducător! Nu e un Demon de două parale, iar copitele îi sunt de aur! În loc să ne revoltăm sau să ne opunem unei presiuni exterioare morale sau fizice… noi evadăm în irealitate, continuă el. Această trăsătură a fost greşit interpretată drept laşitate, oportunism, lichelism… Cine a spus „sărută mâna ce n-o poţi tăia” nu ne cunoştea prea bine. Cel care sărută mâna nu vede mâna şi nici pe cel care i-o întinde. Noi nu fugim din laşitate când ieşim în largul mării! Este forma… este însăşi forma noastră de existenţă în ireal şi fantasm! Da! Refuzăm responsabilitatea şi solidaritatea, lăudăm somnul, întoarcerea la izvoare şi mituri, acceptăm moartea violentă, crima sau sinuciderea morală, chiar autodistrugerea generatoare de noi energii. Dar ştiţi de ce? Pentru că avem vocaţia meta-istoriei şi meta-fizicului mult mai dezvoltată decât cea a materiei, a fizicului concret şi pieritor… trăim sub semnul martiriului pe care l-am simţit chiar la unul dintre dumneavoastră… nu e totuna cu suferinţa creştinească sau bucuria masochistă… Avem acea „glandă secretă” care generează permanent obstacolul, tentaţia eternului contrar finitului şi a vieţii sub categoria „timp”! În sfârşit! Să nu mărim

prea mult paranteza! Toate aceste cunoştinţe m-au ajutat să merg pe linia *vocaţiei spre ireal* pe care o avem. Chiar în scrierile dumneavoastră, domnule Raynal, am găsit referiri la atitudinea anistorică şi antiistorică pe care o au ţăranii şi pescarii. Ce este în fond Istoria? Dar să revenim, domnii mei! Vorbeam despre Ideoterapie, sau Psihoterapie socială sau pe scurt: *terapie colectivă*. Colectivă?! remarcă Jean ca un elev pus pe şotii. Da, domnule Elby! Individul nu se poate mulţumi cu o înţelegere liniară şi globală a existenţei: viaţa e bună, viaţa e rea sau Liga are dreptate… El are nevoie de nuanţe… de înţelegere motivaţională pentru fiecare caz particular în parte – de ce nu se împacă cu şeful de atelier care îi face mizerii?… şi numai rareori ajunge la idei generale. El nu poate discerne cauza acestor „dezacorduri” concrete şi intime, dar noi… cei care ne ocupăm de simptomele sociogenetice, avem datoria să-l ajutăm în cunoaşterea atât a fenomenelor generale cât şi a celor particulare, ajungând până la sursă, adică: formarea proceselor de inteligenţă, limbaj, fond afectiv şi cauzele care le pot tulbura. Cu alte cuvinte… ne ocupăm de fiecare elev sub cinci aspecte: *instincte, memorie, afectivitate, inteligenţă* şi *limbaj*. Nu intrăm în amănunte, n-o să vorbesc despre instincte, care, după părerea mea, au fost mult prea ignorate de teoreticieni şi care se află între Eros şi Thanathos, iar la mijloc: foamea, frica, sexualitatea, agresiunea şi libertatea… Atenţie: libertatea este o aspiraţie bazată pe un instinct. Vreau să reţineţi că elevul e „tratat” în funcţie de datele biogenetice, nevoile afective şi de cunoaştere… numai în funcţie de aceste imperative i se recomandă la sfârşit: reprofilarea, reeducarea sau remodelarea. Memoria intră în studiul dumneavoastră, domnule profesor? continuă Jean dialogul propus. Da, îi răspunde el şi pentru prima oară pare puţin absent, preocupat de alt gând. *Lavage du cerveau?* Ooo! Nuuu,

domnule Elby! Metode barbare! Noi excludem orice mijloc violent, moral sau fizic! Atunci cum puteţi să „ştergeţi memoria” şi apoi să formaţi una nouă şi s-o controlaţi. N-o ştergem şi nici n-o controlăm. Se vede că e prima oară când urmaţi cursurile noastre. Nu ignorăm şi nici nu negăm memoria individuală sau colectivă, aşa cum s-a procedat până acum… Noi ajutăm elevul în procesul de cunoaştere, creaţie şi devenire. Cum?! insistă Jean, puţin cam derutat de explicaţiile primite. V-am spus… fiecăruia îi recomandăm ce are nevoie. Nu pretindem că formăm o nouă memorie, un om cu desăvârşire nou, *nu* avem puteri demiurgice, dar îi acordăm şansa de a căpăta o nouă viziune asupra vieţii proprii şi a lumii în care trăieşte. O nouă conştiinţă. Noi nu distrugem, domnii mei! Încercăm să schimbăm ceea ce e strâmb în om, să „reformulăm” partea vătămată din intelect sau afectivitate, ştiind că eşecurile nu sunt excluse… cred că aceasta e adevărata noastră cucerire, nu avem orgoliul unei metode infailibile, al unei dogme, tocmai pentru că suntem oameni şi lucrăm cu oamenii. A şti înseamnă a te *reconstrui*, a deveni, spunea cineva. Această frază m-a urmărit nopţi întregi. Mai concret, domnule Fontaine! Nu vă grăbiţi! Totul la timpul cuvenit, domnule Elby! Esenţial este… cel care vine către noi să-şi dorească el însuşi „devenirea”. Nu uitaţi că toţi cei care sunt aici au venit din proprie iniţiativă, nesiliţi de nimeni. De ce nu-l contrazic? mă întreb eu. De ce nu ţip? Pentru că o imensă minciună nu poate fi contestată printr-un simplu: Nu. Şi în fond… are dreptate: eu am cerut să fiu adus aici, ce a fost înainte mă priveşte. Înţelegând, încep să admit, să accept, nu e pentru prima oară… Numai printr-o conjugare a efortului depus de elev şi de noi putem ajunge la rezultatul dorit. Şi cu aceasta ajungem la ultima idee a colocviului nostru de azi: *Ideoterapia se bazează pe confesiune colectivă.* De ce colectivă? se întreabă el poate pentru a evita

intervenţia lui Jean. Confesiunea se produce în faţa colegilor şi cu ajutorul lor. Fiecare devine la rândul său… confesat şi confesor. Torţionatul transformat în torţionar! remarc eu cu glas tare, fără să mă mai pot stăpâni. Foarte bine că aţi spus ce gândiţi, domnule Raynal! Dar… vă înşelaţi. O să vă convingeţi la timpul cuvenit. De ce confesiune? continuă profesorul cu acelaşi ton didactic. Pentru că terapia de grup este de tipul *catharsis*. Trăirile puternice care au „încărcat” afectul sunt detensionate prin degajarea sufletului de toate emoţiile, nemulţumirile, umilinţele, refulările, complexele, autocenzurile interioare sau exterioare, suferinţele conştiente sau inconştiente, ori de câte ori am tăcut când simţeam că trebuie să ne exprimăm… de aceea m-am bucurat când domnul Raynal a vorbit adineauri, a făcut primul pas spre ceea ce dorim. Confesiunea colectivă se bazează pe încrederea reciprocă între elevii care sunt aleşi din aceeaşi treaptă socială, pregătire profesională şi grad de cultură. Formăm caractere puternice care nu se mai duc să se „spovedească” unui coleg, îi vor simţi pe ceilalţi ca pe nişte prieteni intimi şi chiar intimitatea va avea alt conţinut… lipsită de pudoare şi spiritul mărunt, meschin, pervers de până acum… vom lupta împotriva ideilor învăţate anterior… a ideilor şi deprinderilor pornite dintr-o morală depăşită… morala şi atitudinea mic-burgheză de smerenie creştinească şi bun-simţ promovată în urmă cu câţiva zeci de ani. E totuşi jenant să vorbesc în public despre complexele mele, îl întrerupe Jean din tiradă. Mă aşteptam la această observaţie, şi profesorul este din ce în ce mai încântat, pare un actor care a înlocuit aplauzele cu întrebările din public. Noi nu folosim metoda catharsică după vechiul sistem psihanalitic. Nu ne numim psihanalişti! Împletim cunoaşterea psihicului cu formele educaţionale, morale şi ideologice. Revenim la întrebarea pusă… Am preluat termenul

catharsis = purificare, descărcare, eliberare… în sensul acordat iniţial de Aristotel, care constatase că identificarea dintre spectatori şi actori duce la „efecte de purificare şi relaxare”. Noi am înlocuit spectatorii cu colegii de clasă, iar actorii cu elevii care la rândul lor devin spectatori. Nu cumva această metodă – intervine Jean – este o variantă modernă a unui procedeu mai vechi: autodemascarea bazată pe o vinovăţie imaginară?

Tace. Pentru prima oară tace şi îl priveşte pe Jean. Nu surprins şi nici mâhnit, din contra, fericit, parcă ar fi fost cuvintele care trebuia să le audă. Vă felicit pentru intervenţia dumneavoastră, domnule Jean Elby! Asta doresc, să exprimăm ce gândim fără să avem nici cea mai mică teamă… Pe noi nu ne interesează *culpabilitatea*. Elevul nu se destăinuieşte pentru o vinovăţie reală sau imaginară, nu e un „proces” intentat individului, eu nu sunt o instanţă juridică sau morală, eu nu judec omul şi faptele lui… pe mine mă interesează sufletul… O eliberare, o relaxare, o *libertate* interioară, iată cuvântul! Da! Libertatea este un instinct, trebuie să înveţi să-l exerciţi. Nu poţi rămâne în pielea goală în faţa mulţimii! rezistă Jean avalanşei de argumente. E o mare umilinţă! Autoflagelarea prin confesiune, autojupuirea prin mărturisire, uciderea fiinţei intime printr-o poartă deschisă celor care au voie să-ţi intre în suflet aşa cum ar intra într-o cameră de baie! Recunosc o oarecare indiscreţie, chiar o imixtiune în „interiorul” elevului… dar o indiscreţie necesară, puţin dureroasă, ca orice operaţie pe viu, care dispare curând pentru că sentimentul de eliberare este mult mai important când sufletul îţi este prea plin şi se vrea izbăvit… mai ales când ştii că şi ceilalţi vor avea aceeaşi încredere în tine. Se realizează astfel o comuniune de un tip special, un spirit de echipă, o înfrăţire adevărată. Spuneam că devenirea, sau re-structurarea unei persoane nu se poate realiza decât după ce a fost „evacuat”

vechiul *eu* în care s-au aglomerat refulări, inhibiţii, cenzuri de orice fel… De aceea l-am rugat pe domnul Raynal să povestească în scris tot ce a făcut de când s-a întors în ţară. Puteam să-l rog să ne vorbească, mie sau colegilor… Specific însă pentru dânsul este cuvântul scris, nu rostit, şi spre bucuria mea a rezultat o „carte" care va fi în curând publicată…

Jean întoarce capul spre mine, mă priveşte intens.

Refacerea elementelor componente ale unui *eu*, continuă profesorul imperturbabil, acele mici rotiţe, arcuri, clapete şi remontarea lor va ţine cont de linia intelectual-afectivă dominantă a elevului care să tindă spre un *eu colectiv.* Iată scopul nostru! N-o să dorim niciodată să scoatem dintr-un mecanic un profesor, dar dintr-un profesor cu aptitudini de *chef de fil* putem pretinde un responsabil cu artele sau propaganda? Nu-i aşa? şi se opreşte o clipă, ne priveşte zâmbind pe rând, nu-mi dau seama cine dintre noi am putea fi acel „responsabil". De-a lungul istoriei, toate mişcările social-politice au fost iniţiate de intelectuali. Cred că nu e nevoie să vă dau exemple… Dorim ca dumneavoastră, trei dintre cei mai distinşi intelectuali din Insula noastră, să fiţi alături de noi. Să ne îndreptaţi acolo unde greşim şi în special… să vedeţi dincolo de limita peste care ceilalţi nu pot vedea. Aş vrea să meditaţi la aceste idei, de aceea le-am lăsat la urmă… Dar am intrat deja în prea multe amănunte încă din prima zi. Vă mulţumesc, domnilor, pentru colaborare! şi se ridică, îşi aranjează ţinuta, trage bluzonul în jurul şoldurilor, ia servieta de pe catedră şi ne strânge mâna pe rând, privindu-ne în ochi cu acelaşi surâs prietenesc. Îl văd foarte de aproape, am senzaţia că obrajii îi sunt puţin pudraţi. La început va fi mai greu, mi se adresează el. Aţi refuzat să povestiţi în scris, acum veţi trăi aceeaşi reţinere. Voi avea răbdare şi vă voi ajuta. Din nou zâmbet, mâna

stângă puţin ridicată în semn de rămas bun, paşi elastici, apoi se opreşte şi se răsuceşte spre noi. Veţi avea nevoie de linişte… cărţi de citit, ore de studiu. Vă recomand să locuiţi separat. Maxim Velardo se va ocupa de fiecare… La revedere, domnii mei!

Ieşim pe rând din sală. Nu vorbim. Abia acum remarc că Roland n-a scos nici un cuvânt, parcă n-ar fi existat alături de noi. Pentru prima oară mi se pare suspect…

5

18 decembrie

Din nou singur. Nu mai e o carceră, ci un mic apartament cu balcon spre mare. Ne-au îngăduit să stăm împreună o singură seară: V-aţi văzut, aţi discutat, acum la loc în cuştile voastre, băieţi! Trebuia să mă aştept la acest duş scoţian. Michel Fontaine! Inteligenţă, cinism şi absurditate!… Care e partea ascunsă? Unde vrea să mă împingă? Scopul este clar, a spus-o chiar el, uneori sinceritatea e cea mai bună minciună. *Eul colectiv*, omul social. Naşterea minotaurului: jumătate om, jumătate animal. Soldatul mancurt din legendă transpus în realitate! Când am ajuns prima oară la Mediterană, în seara când m-am plimbat pe faleză, am simţit că cineva mă păcălise ani de zile, fusesem „furat de viaţă”, acum poate voi fi „furat de suflet”. Care sunt procedeele? Cum poţi stăpâni un om? Făcându-l să sufere prin orice mijloace. Bine! Dar el nu vrea nu numai să mă stăpânească, ci să mă implice într-o „nouă devenire” cu ajutorul unei „tehnici” care se află dincolo de imaginaţia mea. Baliverne! Exclud ideea violenţei, deci fizic nu pot pieri de mâna altuia… dar nu se mai urmăreşte distrugerea, ci remodelarea! Nu cumva trăiesc cu naivitatea bunicilor şi părinţilor, care spuneau: „Asta nu se poate! Totul are o limită!” Şi totuşi a fost posibil, iar limita… Câteva generaţii şi iată: *un popor de mancurţi*. Atunci de ce mă încăpăţânez să cred că voi rezista şi voi ieşi din această experienţă care s-ar putea numi: *fission contrôlée de l’homme?!* Dacă în urmă cu câteva luni cineva mi-ar fi spus că eu voi cere să fiu adus la Institut l-aş fi considerat nebun şi i-aş fi râs în faţă. Şi iată! Ieri am participat la prima lecţie-dialog. Am sosit în ţară de bunăvoie! Am cerut să

fiu adus aici… de bunăvoie! Cum a fost posibil? Eu m-am dus spre ei, nu ei spre mine! Nu cumva ei ştiu ceva despre mine, de care eu încă n-am aflat?! Nu cumva în mine se află o dorinţă ascunsă de autodistrugere prin transformare? Poate eu vreau să fiu un „nou mancurt”?! N-ar fi fost rău s-o anunţ pe soră-mea… să ştie unde mi-am lăsat oasele. Nu-nu! Există şi o altă moarte decât aceea… Poţi să fii mort dar să mergi, să mănânci, să munceşti, să vorbeşti şi să spui mereu: Da-da-da-da. *Merde!* De un milion de ori *merde!* Să nu cedez! Să nu admit nici o îndoială. Am nevoie de noi argumente! Dacă aş fi acasă aş căuta prin cărţile mele preferate. Voi, autorii mei! Să-mi daţi o mână de ajutor! V-am slujit cu sfinţenie atâţia ani, acum am nevoie de voi! Hai! Citeşte! Răsfoieşte, caută un paragraf subliniat de sute de ori! Citeşte! „A scrie nu e în zadar.” Bine spus, dar nu-mi e suficient. Caută! Altă carte! Aceea cu scoarţe albastre. *Bravura eşecului.* Nu! Nu am nevoie de eşecuri şi nici de bravuri! Altă carte! Citeşte! Eroul bun şi slab. *The good weak hero.* Sau eroul bun şi puternic. *The good strong hero!* Ei?! Ce-i cu asta! N-ai pic de memorie! Ia altă carte! Citeşte! Nu se poate să nu te ajute nimeni dintre cei care la rândul lor au încercat să găsească ajutor. Uite! Acolo! Pe raftul trei! Cartea cu scoarţe rupte! Ai citit-o şi în spital. Ai avut-o mereu cu tine, pe unde umblai… Citeşte! Caută! Era un paragraf, jos, în dreapta, subliniat cu pix… „Omul va dura…” Da! Ăsta e. Citeşte mai departe. Nu se poate să-l fi uitat! „Omul va dura şi va învinge! El este nemuritor nu pentru că e singura dintre toate fiinţele a cărei voce este inepuizabilă, ci pentru că are suflet şi un spirit capabil de compasiune, sacrificiu şi revoltă.” Nu cumva… tocmai pentru că „are un spirit capabil de compasiune şi sacrificiu”… nu cumva aceste calităţi îl duc la pieire? Oare nu ne aflăm pradă unor concepţii vechi în ceea ce priveşte înţelegerea

existenţei şi în special a forţelor care se pot exercita asupra omului? Într-o zi cineva a răsturnat vechile idei, dar noi nu ne putem obişnui cu „noua religie a violenţei nonviolente” care acţionează pe dedesubt, treptat, subminează încet şi calculat, surpând însăşi esenţa umană. Dominarea omului de către om şi modelarea lui cu ajutorul ideoterapiei! Iată Noua Scriptură! Un Demon slujit de drăcuşori pe care noi îi ignorăm din teamă şi laşitate… până în ziua în care nu vom mai şti cum arătăm şi dacă n-am luat chipul şi asemănarea lor… Apocalipsa poate avea mai întâi înfăţişare… Nimic de care să mă prind! Nici o carte! Nici un rând! Doamne! Fii cu mine în această noapte şi în toate zilele şi nopţile care vor urma! Ucide-mă înainte de a nu mai şti cine sunt…

6

19 decembrie

7,30: micul dejun.

8-9: gimnastică în sala de sport şi *jogging* pe malul mării.

9-10: discursul zilei la TV, apoi lectura ziarului.

Apoteoza prostiei, banalitatea ridicată la rang de eveniment, îndobitocirea necesară… Când mi-a venit rândul, am citit un articol din *Lupta noastră…* Citeam şi gândeam: Idioţilor! N-o să mă convingeţi niciodată! Nu puteam totuşi să cred că eu rostesc acele inepţii! Nu mai ştiam dacă eu sunt cel care citeşte sau altcineva locuieşte în mine şi el este cel care… La urmă eram unul singur şi o singură voce…

10-11: Istorie: Începuturile revoluţionare ale Ligii.

11-12: Filozofie: Despre omul viitorului.

În sală e întuneric. Nu sunt atent la cel care vorbeşte pe ecran, nu văd scenele de luptă, discursurile înflăcărate, lozincile strigate în grup, aplauzele, uralele… Las capul în jos şi pun mâinile la urechi. Încerc să mă gândesc la altceva, caut imagini, parfumuri, culori… Micheline înota lângă mine, Marcel tăia capetele pescăruşilor care agonizau… Sunete, ovaţii, aplauze, cineva vorbeşte, strigă, ţipă, din nou ovaţii, aplauze… mă străbat chiar dacă stau cu capul în jos şi cu mâinile strânse la urechi, intră prin toţi porii ca nişte raze sub care sunt expus şi astfel devin transparent, eu însumi mă văd în spatele unui ecran cum stau puţin aplecat, cu capul în jos, coatele sprijinite de genunchi, apoi mă ridic… iau mâinile de la urechi, mă sprijin de rezemătoarea scaunului, îl privesc şi îl ascult cu atenţie pe cel care îmi vorbeşte mie şi numai mie şi la urmă aplaud şi scandez o lozincă

alături de ceilalţi colegi pe care îi simt în întunericul din sală… Mi-e bine! Acum mi-e mult mai bine!

13-14: prânzul.

14-16: odihnă. Sunt epuizat, dorm şi mă visez dormind.

16-18: studiu individual. Scriu ce am făcut azi. Sunt conştient, încă salvat…

7

20 decembrie

Intru în sala de curs 123. Îmi ocup locul. Schimb o privire de salut cu Jean şi Roland. Sosesc şi ceilalţi colegi. În curând sala e plină. Se vorbeşte puţin, ni s-a recomandat să nu discutăm între noi. Atmosfera de mănăstire laică: în loc de sutane, bluzoane gri, în loc de glugi capuţine, privirea mereu înainte, expresie concentrată, aer preocupat, gata să asculţi şi să execuţi versetele din „noul catehism”. Profesorul Fontaine intră în sală. Se aşază la pupitru, verifică dacă suntem toţi plimbându-şi privirea telescopică deasupra meselor. Din nou sentimentul de integrare şi omogenizare, sunt un bluzon gri în rând cu alte bluzoane, iar peste noi privirea „marelui iniţiator pe care îl iubim, ascultăm şi venerăm”.

Stimaţi colegi, începe să vorbească profesorul sprijinindu-şi coatele de pupitru, astăzi vom participa la prima lecţie de ideoterapie. Vom avea plăcerea să-l ascultăm pe cunoscutul profesor şi romancier, Danyel Raynal. Fiecare a primit fişele cu datele mai importante din viaţa acestui renumit scriitor din ţara noastră… Observ pe mesele lor un dosar. Întorc privirea spre profesor, nu pot crede că eu… mi se pare o glumă proastă. Îl caut pe Jean. Citesc în ochii lui încrederea şi curajul pe care vrea să mi le transmită. Să nu uit „revolta”! Să nu uit că în afară de compasiune şi sacrificiu mai este şi „revolta”! Puteţi să-i puneţi întrebări, aud din nou glasul profesorului, parcă în acea clipă m-aş fi întors în mijlocul lor… Să dezbatem orice problemă pe care o consideraţi necesară, continuă vocea-zâmbet urmată de un gest larg al mâinii prin care mă invită să mă ridic în picioare. Nu înţeleg, mă fac că nu înţeleg şi rămân pe scaun. Vreau să

vă amintesc, stimaţi colegi, că fiecare dintre dumneavoastră va vorbi în faţa celorlalţi! Nu avem nimic de ascuns. Nu dorim să recunoaşteţi culpabilităţi nedeclarate şi nici să inventaţi vinovăţii nesăvârşite. Sunt discuţii libere de cunoaştere reciprocă şi în special de autocunoaştere şi „eliberare”. Poftiţi, domnule Raynal! mă invită din nou cu mâna întinsă. Rămân nemişcat. Simt privirile colegilor îndreptate spre mine. Tăcere deplină, apăsătoare, penibilă. Trebuie să vă ridicaţi! îmi şopteşte Maxim. Duceţi-vă lângă perete! şi în acelaşi timp îi simt mâna cum mă prinde de braţul drept şi „mă ajută” să găsesc drumul. Mă smucesc. Degetele lui groase, ca o gheară, mi se înfig în carne. Sângele mi se urcă brusc în cap, în ochi… imagini colorate, apoi alb-negru, eu transparent stând ghemuit cu palmele la urechi. Orbesc pentru o clipă. Mă mişc. Rămân în mine dar mă duc spre… Sunt în picioare în faţa lor. Tremur. Gâfâi şi tremur şi cineva ţipă şi spune: „Partea feminină din tine, partea cea slabă!” Vă ascult, domnule Raynal! aud vocea lui, care ajunge slab până la mine. Nu sunteţi obligat să începeţi cu începutul. Las la aprecierea dumneavoastră să alegeţi orice eveniment pe care să-l povestiţi. Tac. Nu mai aud pe nimeni ţipând. Gâfâi şi tac. Văd feţele lor, aceeaşi expresie reprodusă în 15 exemplare: obrajii rotunzi, bine hrăniţi, fruntea pătrată, tunsoarea scurtă, privirea rece, impersonală, aerul celor care au învăţat să rostească de pe acum un singur cuvânt: DA. Flagelat de privirile şi tăcerea lor încremenită şi acuzatoare. Vor să mă ucidă cu pietrele tăcerii şi ale ochilor cu ajutorul cărora azvârlă spre mine ura lor dezlănţuită. Ereticul! Schisma! Glasul acela de femeie-bărbat ţipă mai puţin, din ce în ce mai slab… Nu mai tremur, dar gâfâi ca un idiot, scot un sunet hârşâit pe gâtlej şi dacă m-aş putea opri odată din goana prin mine… dacă am trecut de primele minute voi rezista. Acum suntem egali,

chiar îi înfrunt cu aceleaşi arme: tăcerea şi privirea. Bărbia în sus, capul ridicat, pieptul înainte, picioarele bine înfipte în pământ. Caut ochii lui Jean. Îl simt prieten şi deocamdată mi-e destul. Orice alt protest ar fi stupid, nici chiar să ies din sală. Maxim e lângă mine. În fond… am venit aici de bunăvoie! Unii au început să răsfoiască fişele, le văd chipurile înfometate de amănunte, le simt bucuria de a scormoni prin viaţa mea, de a trece labele lor păroase şi murdare prin măruntaiele sufletului meu! Acum toţi citesc cu aviditate. Michel Fontaine deschide o carte. Doar Maxim a rămas lângă mine: impasibil, absent, gardianul cel bun pe care noi toţi îl iubim.

După expirarea celor 45 de minute mi se interzice să ies în pauză. Stau mai departe în picioare, îmi schimb poziţia, caut un punct de sprijin, cât mai mic, umărul rezemat de zid… Maxim îmi face semn că n-am voie şi eu mă supun şi nu mai ştiu că mă supun. După terminarea pauzei elevii scot manualele de Istorie a Ligii şi îşi pregătesc temele pentru a doua zi. Profesorul scrie ceva la pupitru. Au uitat de mine. Nu-i mai interesez. Sângele mi se scurge în picioare picătură cu picătură. Mă clatin, stau pe o scândură care se leagănă în faţă şi în spate. Sunt o limbă de clopot. Încerc să uit de mine, să mă gândesc la altceva decât la picioare… Pantofii! Pantofii prăfuiţi din copilărie! Fotografia din prima zi de şcoală… ghiozdanul în spate, cămaşă albă, pantaloni scurţi, chipul acelui copil care îmi zâmbeşte: prima zi de şcoală… Altceva? Gândeşte-te la altceva! Nu izbutesc. Văd mereu pantofii din fotografie care mărşăluiesc singuri pe un drum de câmpie, două labe uriaşe şi zeci de degete care se mişcă prin noroi, un animal care ţopăie prin mocirlă îngheţată, se clatină în lutul galben al drumului… Mă prăbuşesc, o mână străină mă împinge la loc, e Maxim Velardo, paznicul meu iubit, îl ştiu, e lângă mine chiar dacă nu-l mai văd, sunt un hopa-Mitică,

un om de cauciuc cu picioare de plumb, care se clatină mereu dar nu cade… umerii! umerii sunt cei mai grei, nu mă dor picioarele, umerii! picioarele au dispărut în noroi, dar pe umeri ţin două greutăţi, doi saci sau poate eu sunt agăţat de propriii mei umeri, o fiinţă diformă, şi eu alunec încet, infinit de încet, insuportabil de lent, cad spre alt centru de sprijin, pentru că cei doi ştiu mai bine decât mine că genunchii pot fi labe, tendoane, degete, da! poţi merge în genunchi, poţi trăi în genunchi şi chiar privi din genunchi, iar dacă aş vedea de aici ochii lui Jean cred că aş mai rezista, sunt convins că nu m-aş prăbuşi, dar ochii lui sunt dincolo de genunchii mei galbeni… pete uriaşe, pete negre şi galbene printre ochii aceia care ştiu că m-ar putea salva… înlătur cu mâna petele colorate până când îi descopăr lângă mine, în faţa mea, sunt ochii pe care îi caut şi acum pot să alunec mai departe… nu sunt singur…

8

22 decembrie

7,30: micul dejun.

8-9: gimnastică.

9-10: discursul zilei la TV: „Apa, izvor de sănătate şi putere”. Lectura ziarului *Lupta noastră*. Citesc articolul: *Noi metode în pescuitul marin*. Remarc cu glas tare două greşeli de ortografie şi cinci exprimări negramaticale. Instructorul mă felicită pentru spiritul meu critic.

10-11: Economie. Anticiparea viitorului în economia energetică şi industrială, lege de bază a activităţii noastre actuale.

11-12: Etică. Principii de morală, devotament şi muncă eroică în Perioada Victoriei.

13-14: prânzul.

14-16: odihnă.

Fac o plimbare. Cobor scara ce duce spre plajă. Vânt aspru. Frig. Marea a căpătat culoarea zăpezii. Ridic gulerul paltonului şi vâr mâinile în buzunare. Mă uit în urmă. Nimeni. Toţi se odihnesc în chiliilor lor, „călugării iezuiţi” aşteaptă ora rugăciunilor de seară. Respir adânc, simt creierul cum se curăţă de cuvinte, pete, fraze, chipuri, imagini, aplauze, ovaţii, multe ovaţii… Caut bolovanul de la ultima treaptă. Îl văd. Mă aplec şi pipăi cu degetele. Nimic. Nu renunţ. Scurm cu unghiile pământul îngheţat. Ceva foşneşte, pare o pungă de plastic. O ridic cu multă scârbă. Un bilet într-o bucată de nailon. Pentru a nu se umezi, îmi zic şi în acelaşi timp verific dacă mai pot gândi, dacă ceea ce văd este real sau nu cumva o simplă imagine pe un ecran. Îl scot şi îl citesc cu înfrigurare. „«Nu există victorie, dar trebuie să trăim pentru a înţelege că toate înfrângerile personale sunt totuşi şi o victorie generală a celor

care nu s-au lăsat înfrânţi şi poate cândva o biruinţă.» Îţi aminteşti? Să vorbesc eu? Vrei să-ţi iau locul? Nu am nimic de pierdut. Spune-mi ce să fac?!” Citesc din nou şi încă de zece sau o sută de ori, apoi cineva repetă în mine la nesfârşit aceleaşi cuvinte. Urlu! Urlu cu adevărat. Tresar. E propriul meu strigăt! Mă opresc. Caut prin buzunare un pix, un creion, orice ar putea lăsa o urmă, un semn pentru cel care… Nimic. Mă uit în jur. Mă aplec şi caut cu mâinile pe jos, ca şi cum ele ar şti mai bine decât mine ce au de făcut… strâng în pumn o piatră, ce să fac cu ea! Încep să zgârii hârtia: NU! Apoi încă o dată cu vârful pietrei: NU. Ce înseamnă NU? întreabă glasul din mine. Adică nu vreau să-mi ia locul! Fiecare la rândul lui în această înfrângere-victorie sau victorie-înfrângere… sau dracu ştie dacă e vreo victorie sau înfrângere? Acum ai înţeles? Poţi să-mi spui dacă ai înţeles şi poţi să-mi dai o clipă de răgaz până pun peticul de hârtie în bucata asta blestemată de plastic şi apoi s-o aşez la locul ei, adică acolo de unde am luat-o… după aceea poţi să-mi spui ce vrei, chiar că sunt un mare rahat care nu mai ştie nimic din ce înseamnă să fii înfrânt în picioare, sau să fii victorios, mi se pare totuna, cu toate că e ceva mai important şi acel ceva este motivul care m-a adus aici în ziua când am spus la Milano: Plec în ţară! Şi acel ceva s-ar numi iubire, da! iubire sau puţină smerenie sau o lacrimă pentru tot, auzi!, pentru tot ce n-am iubit până acum cu adevărat, adică om şi zâmbet şi mână întinsă pe care nu le-am văzut sau auzit când eu călătoream prin deşertul din mine pentru a le găsi abia acum… cine ştie? poate… poate asta înseamnă înfrângerea necesară, sau victoria-înfrângere necesară pentru a mă ridica din genunchii trufiei în care am trăit până acum… pentru a mă înălţa spre iubire…

16-18: Intru în clasă. Sunt hotărât să nu cedez. Îmi iau locul la perete. Colegii încep să-şi facă temele. Orele de ideoterapie s-au transformat în

ore de studiu. Profesorul nu pare nemulţumit de această modificare de program, îşi vede de treabă la catedră. Repet la nesfârşit cuvintele lui Jean şi îl binecuvântez că mi-a trimis gândul lui cel bun. Rezist cu mai multă uşurinţă. Stau pe loc, dar sunt într-o continuă şi imperceptibilă mişcare. Maxim e lângă mine, dar nu simte „că nu rămân pe loc”. Mişc tot timpul degetele de la picioare, labele, gleznele, genunchii; dacă amorţesc sunt pierdut. Sângele trebuie să circule normal, aşa cum aş trăi normal… Cuvintele din bilet şi gleznele în mişcare. Nimic altceva! După terminarea celor două ore şi a pauzelor mă simt în formă. Procedeul dă rezultate. Maxim, bunul meu paznic, mă conduce spre cameră, îi simt privirea admirativă. Mă întreabă dacă vreau să mi se aducă cina în cameră. Îi spun că în această seară n-o să mănânc. Ne despărţim în faţa uşii…

Rămân singur. Mă târăsc în pat, abia acum pot să recunosc cât sunt de obosit. Aţipesc. Mă trezesc după un timp. Unde sunt zilele când spuneam: *Je ne fais rien sans gaieté?* Îmi masez muşchii de la picioare şi umerii, apoi intru în baie şi fac un duş. Mă simt refăcut. Ştiu că mâine disputa va continua. Cineva bate la uşă. Tresar. Parcă mi-ar fi auzit gândul. Dar am spus „mâine”! Stau încremenit pe marginea patului. Acum vreau să mă lase în pace! Poate e Jean! El n-ar fi bătut la uşă. Clipe lungi, goale, clipe de spaimă… Imaginea din cadrul uşii mi se limpezeşte treptat, am senzaţia că ochii refuză să vadă, ca şi cum picături de apă mi-au rămas pe gene şi acum mă protejează, încă o secundă, încă o ultimă şi lungă secundă înainte de a înţelege că Maxim e în faţa mea şi îmi vorbeşte. Domnul profesor, spune glasul vertical. Domnul profesor, repetă el simţind că nu-l aud-văd, adică nu-l văd pentru că nu-l aud şi… Vrea să stea de vorbă cu dumneavoastră. Cine? Domnul profesor, v-am spus de câteva ori, de ce mă puneţi să repet?

Iartă-mă, dragă Maxim. Te rog să mă ierţi! Am făcut un duş şi cred că mi-a rămas apă în urechi…

Mă îmbrac în grabă. Maxim mă ajută. Îi zâmbesc drept mulţumire. Înaintăm pe un culoar. Tălpile sunt dureroase, parcă aş merge pe scoici. Urcăm o scară. Maxim mă sprijină, îmi place din ce în ce mai mult relaţia dintre noi: eu ştiu că nu pot trece de el, el ştie că nu poate trece de mine, ne respectăm reciproc. Ce subtil şi rafinat se pot schimba raporturile: călăul îşi iubeşte şi protejează victima, iar victima… mai este oare victimă? Un alt culoar şi în sfârşit ne oprim în faţa unei uşi. Remarc lipsa obişnuitului număr de metal. Intrăm. O încăpere nu prea mare, luminată doar de o veioză aşezată pe colţul biroului. În jur ecrane, monitoare, înregistratoare, computere miniaturizate… pare cabina de comandă a unui aparat de zbor ultramodern. Nu m-ar mira să ne aflăm chiar în plină decolare. Bună seara! spune profesorul intrând pe o uşă laterală, îmi întinde mâna şi îmi face semn să iau loc pe scaunul din faţa biroului. Maxim! Da, domnule profesor! Poţi să te duci să te culci. Mulţumesc! iese fără zgomot. Profesorul îşi lasă privirea spre hârtiile de pe masă, apoi îşi ridică ochii-lupe spre mine; zâmbetul lui permanent, acelaşi aer de bună dispoziţie chiar după o zi de muncă. Reacţia dumneavoastră, domnule Raynal, era previzibilă. Amabil, curtenitor, prietenesc. Aici mi-am notat: Va refuza să vorbească despre trecutul său, şi îmi arată cu degetul pe una din fişele scoase din dosarul pe care îl are în faţă. Era şi firesc, până la un punct. Zâmbet, degetul arătător spre baza nasului aranjându-şi ochelarii, poziţie relaxată în scaunul rotativ. Aţi acceptat să „vorbiţi în scris”, deoarece o „carte” justifică totul, chiar dacă nu ştiaţi că o vom publica. Nu-i aşa? Acum refuzaţi, pentru că… nu vreţi să vă destăinuiţi în public. Consideraţi indecent, penibil şi absurd. Nu-i aşa? Tac. Îmi caută ochii. Simte că îl privesc fără să-l văd, de

data aceasta eu sunt cel cu „ochelari” în spatele cărora mă ascund şi tac; o cochilie transparentă, o grotă de sticlă în care stau ghemuit cu genunchii la gură în faţa uni Polifem. În fond, domnule Danyel… de ce n-aţi scrie o carte despre trecutul dumneavoastră? Nu-i răspund. Vorbeşte. Se apropie, scormoneşte, râcâie. Vorbeşte, zgârie în pupilele mele… să-l văd şi să-l ascult şi să-i răspund şi să ies din scorbura-mea-vie. Nu vă înţeleg, dar… încerc să mă situez în locul dumneavoastră. De ce n-aţi învăţat nimic din experienţa anterioară? Aţi aşteptat 38 de zile până v-aţi hotărât să scrieţi! Acum… refuzaţi din nou?! Curios?! V-am spus că avem nevoie de dumneavoastră. De toţi intelectualii din Insulă! Nu sesizaţi intenţiile noastre? Cum e posibil?! N-ar fi mai bine să ne înţelegem prieteneşte? Aştept un răspuns, domnule Danyel! şi se apropie mult de mine, parcă ar vrea să afle dacă mai respir, dacă mai trăiesc sau n-am murit acolo, în faţa lui. Şi totuşi tac! Aţi venit aici de bunăvoie, continuă el cu un început de enervare în glas. Nu! Greşiţi, domnule profesor! Am fost silit să cer aducerea mea aici. Am acceptat să scriu după ce am făcut greva foamei şi am dat foc saltelei şi am simţit că nu mă pot salva decât scriind nu o carte, ci „doar scriind”. Sesizaţi diferenţa? La urmă am înţeles că nu vă temeţi de cărţile mele şi n-ar fi exclus s-o publicaţi. Aş vrea să ştiţi că nici eu nu mă tem de dumneavoastră. Nu accept să intru în „maşina de tocat suflete” pentru a căpăta un „eu social”… o nouă identitate, cum vă place să spuneţi. Vreau să fiu clar, domnule profesor Fontaine! Ne aflăm pe poziţii adverse. Nu vă enervaţi, domnule Raynal! Vorbim ca doi prieteni! intervine el cu blândeţe ironică, superioară, mai periculoasă decât dacă ar fi ţipat sau m-ar fi lovit. O maşină vie! îmi spun. Regret că mi-am pierdut cumpătul.

Tăcem amândoi. El priveşte în jos, spre hârtiile de pe birou – vrea să mă liniştesc şi în acelaşi timp

caută noi argumente – eu mă uit la mâinile lui cu degete scurte, groase, unghii pătrate, mâini de tăietor de lemne, care contrastează izbitor cu înfăţişarea stilată şi rasată. Nu vreau să vă conving să-mi urmaţi sfatul… ci dumneavoastră să ajungeţi la concluzia că nu aveţi alt drum de ales, că nu se poate altfel! Nu vreţi să mă convingeţi, dar mă chinuiţi ţinându-mă în picioare în fiecare zi! Aţi pretins că nu veţi folosi tortura fizică?! Da, aşa este. Cum adică? Nu m-aţi ţinut în picioare ieri şi alaltăieri? Nu m-ar surprinde dacă aţi spune că în timpul acela eu stăteam lungit în pat sau înotam în piscină?! Domnule Raynal, încercaţi să nu mai ţipaţi. Am repetat o experienţă pe care aţi făcut-o la opt ani când eraţi copil de biserică şi îl ajutaţi în altar pe bunicul, care era preot, şi îmi arată o fişă din dosarul de pe masă. Atunci aţi stat în picioare opt ore. Nemişcat până la catalepsie, cum a spus doctorul chemat urgent de mama dumneavoastră. Aţi vrut să demonstraţi că puteţi fi „martirizat precum Iisus". E adevărat?

Nu-l mai văd, sunt acolo, în biserică, în faţa unui scaun pe care îl pusesem să observ dacă mă clatin, dacă ameţesc; lumină puţină, răcoare, linişte, doar o pendulă îşi numără minutele şi o candelă pâlpâie… privirea îndreptată spre o icoană, chipul unui bărbat cu o carte în mână şi eu nemişcat în picioare, în faţa lui şi nici un cuvânt, nici o şoaptă, desprins, din ce în ce mai desprins de pământ, de propriul meu trup pe care îl vedeam de sus, acolo, lângă un scaun… până când au apărut bunicul şi mama şi eu, adică m-am întors la chemările lor, am intrat în cel care rămăsese nemişcat în picioare, în cămaşă albă şi pantaloni scurţi, nici cel puţin în odăjdiile pe care bunicul mi le dădea când ieşeam din altar şi ţineam cădelniţa şi lumânarea. Nici tata n-a aflat! Dar doctorul? El a ştiut… o pată albă începe să se contureze din nou în faţa mea, o pată cu două sticle rotunde care cu timpul devin ochelari, obraji, nas, buze.

V-am ţinut în picioare nu pentru a vă obliga să vorbiţi despre trecut, nici pentru a vă convinge că nu există martiri, sfinţi… sau eretici cu ereziile lor… ci pentru a vă elibera de acest „reziduu afectiv” cu care trăiţi în suflet de când eraţi copil. M-aţi înţeles? Noi nu ne luptăm cu nimeni, domnule Raynal! Pe cei care mai cred că pot schimba ordinea firească a lucrurilor existente îi aşteptăm până vor veni la noi cu sufletul şi mintea… acceptând şi adoptând „religia noastră”, pentru a vă folosi cuvintele preferate. Dialogul pe care vi-l cerem are scopul de a vă „degaja” *eul format* în familie, adică *mal-format*… şi a dobândi acel *eu*, care se opune lui EL, adică: NOI! *Je ne veux pas être MOI, je veux être NOUS!* spunea Bakunin. Suntem aici, dragă domnule Raynal, ca într-o mănăstire politică, iar noi suntem „sfinţi laici”, pentru a folosi iarăşi o expresie care vă este dragă. Iniţierea în tainele cunoaşterii e dificilă, ca în orice religie, iar dobândirea acestei metafizici de „ordin politic” se face cu răbdare, strădanie şi migală… Nu uitaţi! *Cloître* înseamnă mănăstire iar *cloîtré* claustrat, iată cât de fină şi nuanţată este calea pe care trebuie s-o adoptaţi. Un simplu accent vă poate scoate din rândul nostru, sau dimpotrivă, vă alătură nouă. Am găsit deseori în cărţile pe care le-aţi scris cuvintele: „spiritul uman nu poate fi învins, ci doar distrus”. Ideea nu-mi aparţine. Nu-i nimic. Încercaţi să vă modificaţi acest mod de a privi şi înţelege lumea. Nu distrus, ci… schimbat prin devenire, modelat în funcţie de nevoile vieţii concrete! Renunţaţi la ideea atât de desuetă că individul este antiteza mulţimii… *au dessus de la mêlée!* Suntem cu toţii în aceeaşi grămadă, ca la rugby. *Cogito ergo sum,* se spunea înainte. Raţionament mic-burghez. *Exist pentru că eu gândesc alături de toţi cei din Insulă!* Iată „revoluţia” care trebuie să se producă în concepţiile dumneavoastră, iar noi… vă dăm o mână de ajutor. Niciodată, domnule Fontaine, n-o

să accept să devin o gură care spune DA şi o mână care va scrie tot ce i se comandă! Dar nimeni nu vă pretinde aşa ceva! şi se sprijină cu coatele de masă şi se apleacă spre mine vrând parcă să-mi spună un secret. Aţi rămas singur, domnule Raynal! E păcat să vă încăpăţânaţi! N-aţi înţeles că n-aveţi alt drum de ales? Ba da, am înţeles, dar… nu pot să accept să fiu o bucată de plastilină în mâna dumneavoastră, din care să faceţi ce vreţi. Vă înşelaţi! Eu nu vreau să vă „modelez”… dumneavoastră o să vă găsiţi „noul chip” în mijlocul nostru! Adică fără chip şi opinie, domnule profesor! Din contra, cu opinie şi chip. În special cu opinii. Trebuie să vă repet că avem nevoie de dumneavoastră? Nu cred nici o iotă din această teorie numită: *Ideoterapie!* Baliverne! Iertaţi-mă! Nu mi-aţi adus nici un argument concret! Nu mi-aţi demonstrat eficacitatea mijloacelor folosite. Omul trăieşte în zone intermediare de conştiinţă şi moralitate, stimate domnule profesor. Nu suntem entităţi uni-dimensionale, aşa cum eronat credeţi! Nu putem intra în calculul elementar 2+2=4. Ştiţi prea bine că uneori această adunare poate avea şi rezultatul 5! Nimeni până azi nu a putut avea reprezentarea exactă a fenomenelor afective! Se poate stăpâni totul, absolut totul… spiritul uman însă ne scapă mereu printre degete, nu-l putem pune sub microscop şi nici număra atomii sau protonii. Aproximăm, nu e nimic definit în acest domeniu atât de delicat. Nu avem o vină clară şi nici o virtute permanentă! Atunci, cum puteţi pretinde că veţi interveni în străfundurile mele sufleteşti pe care nimeni nu le-a sondat şi nici chiar eu însumi nu le ştiu… de cele mai multe ori rămân cu gura căscată, de parcă aş descoperi de fiecare dată un alt om. Cât orgoliu! Câtă nemăsurată trufie! Nu vrem să vă obligăm, dorim să veniţi de bunăvoie alături de noi. Ce greu admiteţi evidenţa, domnule Raynal. Noi am modificat mentalitatea unui popor, credeţi că ne

vom opri la un singur individ? Chiar dacă el rezistă, va fi o excepţie care va confirma regula! Nu-i aşa? Aveţi impresia că nu putem ajunge în zone intermediare? Vă înşelaţi! De aceea ziceam că aveţi un mod de a gândi prea european… îngheţat în dogme umanitariste şi morale. O să vă aduc un argument teoretic şi apoi… o să vă dau un exemplu concret, un caz apropiat dumneavoastră. Ştiţi că… funcţia formativ-modelatoare a ideologiei ajută orice sistem social la realizarea în planul conştiinţei a acelei suprapuneri treptate şi integrale dintre viziunea oficială şi cea individuală care în cele din urmă converg şi devin una singură. Opinia oficială devine convingere individuală, iar convingerea devine certitudine existenţială! şi palmele lui se întâlnesc şi se strâng ca „două entităţi" care se „sudează": o mână cu zece degete diforme. Fals! Absolut fals! strig eu. Daţi-mi voie! După această… interdependenţă şi condiţionare reciprocă a intereselor de viaţă şi gândire, aducem „enigmele" din zonele intermediare şi obscure în zonele clare şi inteligibile! şi degetele se deschid din nou, priveşte în bezna din căuşul palmelor şi zâmbeşte… Vorbe! Vorbe frumoase cu care vă înşelaţi de atâţia ani! Încă un cuvânt, domnule Raynal! Voi folosi o noţiune des întâlnită în cartea de eseuri pe care aţi scris-o: conştiinţa de sine: a te şti, a te simţi distinct de ceilalţi. Puteţi admite că noi am modificat „conştiinţa de sine"? Imposibil! Aberaţii! Utopii de două parale! Hm! Cum de n-aţi aflat până acum, domnule Raynal, că puterea nu mai are înţelesul vechi pe care l-aţi învăţat la şcoală şi l-aţi citit prin cărţile publicate în ţările din Europa?! Puterea înseamnă psiho-morfoză, dezmembrarea mecanismului uman în cele mai mici părţi componente care… seamănă cu un castel din basme, deschizi o uşă care te duce spre o cameră cu o uşă care se deschide în altă cameră şi aşa colinzi în voie prin castel, sau… da-da! seamănă mai bine cu o ceapă! de câte ori scoţi o

foaie găseşti altă foaie care se desface şi mai greu… sau un ceas! da! un ceas cu rotiţe, arcuri, lamele, axuri… Ei bine, nu! nu! Conştiinţa de sine nu e nici castelul din basme, nici ceapa şi nici ceasornicul, aşa cum a fost considerată până acum, ci… un fruct copt pe care îl desfaci cu un bisturiu, încet, cu atenţie, o singură crestătură şi îi sorbi conţinutul ca pe o nucă de cocos, o „goleşti”, o bei cu toată gura şi o „reumpli” cu un nou conţinut, cu o nouă substanţă: noua personalitate a omului-fruct, omului-nucă-de-cocos! Acum m-aţi înţeles? Nimic întâmplător! Re-umplerea se determină în funcţie de „dominanta afectivă şi intelectuală a subiectului” şi… până la urmă formăm un nou destin şi o nouă conştiinţă! Ştiţi care e dominanta dumneavoastră, domnule Danyel Raynal? Orgoliul creaţiei şi plăcerea de a pătimi întru cunoaştere! Vom înainta pe această cale până în zonele intermediare şi obscure de care vorbeaţi. Infatuări copilăreşti! spun eu nici cel puţin enervat, ci amuzat de aceste utopii. Nu m-aţi convins, domnule profesor! Regret pentru dumneavoastră! Am fost adus aici special pentru scriitorul Danyel Raynal. Ştiam că sunteţi un caz dificil, aşa că nu e o surpriză… Nu uitaţi că eu am înfiinţat acest Institut frecventat de zeci de mii de oameni! Sunt convins că aveţi puteri nelimitate, domnule Fontaine… dacă aţi realizat autodenunţul ca formă de existenţă a unui popor. Ar fi naiv să vă consider un diletant! Vă avertizez că şi eu sunt un bun profesionist, care nu are nimic de pierdut: familie, copii, rude sau… De acord, domnule Danyel, dar de ce nu admiteţi că cel care deţine puterea poate să-şi asigure stăpânirea şi transformarea celuilalt, indiferent dacă este un bun sau prost profesionist? Dacă aş admite această ideee aş fi un om pierdut… un *re-modelé d’avance*, şi dumneavoastră urmăriţi acum să mă convingeţi să renunţ teoretic la poziţia mea, după aceea drumul va fi liber „întru cucerirea şi modelarea pe care o doriţi”. V-aş scuti de un

imens efort! Trebuie să recunosc că nu mi-e uşor, tocmai pentru că vă cunoaşteţi bine meseria. Vă admir şi stimez ca pe un adversar de seamă. Până azi nu mi-aţi adus decât argumente teoretice bine închegate dar neconvingătoare. Vom trece, domnule Raynal, la argumente concrete, – şi abia acum sesizez că uneori foloseşte prenumele, alteori numele; îl simt distant, rece, vrea să mă pună cu botul pe labe, parcă mi-ar fi spus: Ne-am jucat destul cu teoriile, băieţaş! Vom trece la treabă!

Formează un număr de telefon. Apelul se aude distinct în liniştea din cameră. Degetele lui, crengi scurte tăiate în grabă, par desenate pe receptorul de culoare gri, culoarea bluzoanelor, a mochetelor, a chipurilor şi a ochilor. Bună seara, aud glasul profesorului. Vreau să te rog ceva: tonul celui care apelează la un prieten, ştiind că nu-l va refuza. Ai putea să vii până la mine? Da. Acum… Bine. Sunt în cabinet. Te aştept, şi aşează receptorul în furcă, se ridică din fotoliu şi pune în funcţiune televizorul, semn că discuţia noastră se va suspenda până la sosirea celui chemat. Mă despart de el. Rămân singur. Un nou procedeu? Să stau în tensiune până când se va deschide uşa şi atunci să-mi dau seama că a fost un simplu truc? Nu-nu! Să nu-l subestimez. Să fiu pregătit pentru o „adevărată surpriză”. Ce poate fi?! Mai bine să nu mă mai gândesc. Orice calcul e inutil. Urmăresc imaginile pe ecranul televizorului. Corul lucrătorilor din industria textilă intonează un imn închinat Ligii şi Guvernatorului. Alt ansamblu, alt cor, acelaşi cântec cu alt text şi alte note, dar cu identice osanale şi preamăriri. Bărbaţi şi femei îmbrăcaţi în costume-uniforme, trupuri rigide, pieptul bombat, expresii încremenite, doar gura larg deschisă, toţi sub comanda dirijorului, omul fără chip, cu mâinile în permanentă mişcare, legate prin multe sfori de gurile marionetelor care se închid şi se deschid de câte ori cele două braţe se

ridică sau se lasă… un animal cu zeci de guri şi un singur dirijor. Aşa aţi dori să arăt? rostesc eu fără să vreau, ca între doi prieteni care stau de vorbă într-o seară şi se uită la televizor. Nu-nu! îmi răspunde el cu glas şoptit, parcă ar vrea să-mi spună o taină pe care mi-a rezervat-o de mult timp. Sunteţi pregătit pentru o funcţie de înaltă răspundere. Pregătit?! Glumiţi, domnule profesor! Îmi pare bine să nu v-aţi pierdut umorul. Tace. Nu-mi place când „nu aduce argumente”, îl prefer când vorbeşte, mi-e mai uşor să intuiesc ce ascunde. Priveşte un ansamblu folcloric de pescari care dansează. Aaa! sare el. Am uitat să vă dăruiesc ceva, parcă şi-ar fi adus aminte de un amănunt foarte important, cerându-şi scuze pentru omisiune. Se apleacă, trage un sertar, scoate o carte, se răsuceşte spre mine, mă caută prin semiobscuritatea din cameră, mă priveşte îndelung cu ochii lui de melc care îşi întinde pupilele la capătul celor două antene invizibile şi… A apărut de curând în librării! ţine el să precizeze. Regret că n-aţi putut fi prezent… Nu văd prea bine. Citesc titlul pentru a treia oară, dar nu înţeleg nimic. De la un timp am senzaţia că intenţiile mi se consumă în minte, fără a le înfăptui în realitate şi de aceea le repet pentru a mă asigura… Citesc iarăşi titlul de pe copertă, cuvintele îmi sunt foarte cunoscute… doar la urmă izbutesc să rostesc cu glas tare: *Gânduri pentru mai târziu, Danyel Raynal,* apoi cu o voce fără glas: E cartea mea! De o sută de ori: E cartea mea! O întorc, o sucesc, îi mângâi coperta, îi simt „consistenţa” reală, am senzaţia… o ascult, o întreb… Cât o fi tăiat din ea? Citesc un paragraf. Sunt cuvintele mele. Alte fraze… Nu-mi dau seama dacă au modificat ceva! Modificat! Mereu acelaşi cuvânt! Finalul! Ia să văd finalul? „Noi n-am îngenuncheat în faţa apocalipsei care şi-a anunţat sosirea, altfel uitam că suntem nepieritori.” Da! Aşa am scris. Este exact…

Corul cântă, tinerii dansează, sufletul meu „umplut”, da! umplut de o necuprinsă, incalculabilă şi imprevizibilă bucurie şi moarte şi naştere în această divină fericire de a ţine o carte în mână şi cartea să fie a mea, fiecare cuvânt să fie plămădit din… Braţele dirijorului, acelaşi sau altul, gurile deschise şi închise la comandă, marionetele vii şi cartea în mâinile care îmi tremură infinit de încet, eu însumi o notă care vibrează la semnul Marelui Dirijor! Uşa se deschide brusc. Tresar. Din nou în mine, stăpân, pregătit, gata să primesc… Ce se va întâmpla?

Intră! Ai sosit mai repede decât prevăzusem, şi noul venit îşi dezbracă paltonul şi îl agaţă în cuier. Profesorul aprinde plafoniera şi se întoarce spre mine. Cred că vă cunoaşteţi? Mă uit atent la bărbatul care stă în faţa mea. Da. Îl ştiu, dar nu-l ştiu. O nouă „absenţă”, un alt „lapsus” al imaginii? Ce dracu se petrece cu mine? Cum să ştiu ceea ce nu ştiu?! Faţa rotundă, îmbujorată de frigul de afară, cămaşa albă, bluzonul gri, expresia… Da. El e! îmi zic eu, dar nu-i rostesc numele, apoi cu glas tare: Philippe Grimaud! Da, eu sunt, Danyel… Complet schimbat, aud eu o voce în mine, poate e altul şi vor să mă înşele. Te-am căutat, Phil! Nu le mai ţii bătrânilor de la azil cursurile de filozofie? Nu. Am cerut să vin aici, şi arată spre profesorul Fontaine. Îi recunosc vocea, nu mai am nici o îndoială dar… E un truc? Mă înşeală cu toate că… Şi ce faci aici? Sunt profesor suplinitor la Institut, şi fără nici un rost întind mâna spre el, vreau să mă conving că ceea ce văd nu e cumva o imagine proiectată de vreun aparat cu vocea pe bandă magnetică. Nu! E în carne şi oase. Nu mă înşel. El este Philippe Grimaud! Ochii sunt ai lui, dar nu mai sunt!…

Mă trezesc în cameră. Nu ştiu cum am ajuns aici şi ce s-a întâmplat după aceea. Ţin ceva strâns la piept. E cartea mea! O las pe pat, mă aşez şi scot ciorapul din picior… unghia degetului mare e

plină de sânge. De unde mama dracului a apărut sângele ăsta şi de ce mă doare?! Poate de ieri, când m-au ţinut în picioare! Naiba ştie? Caut ceva să şterg sângele, un prosop, o batistă, sau… Ştiu din copilărie că hârtia aplicată pe o rană opreşte imediat sângele. Rup ultima pagină din carte şi o înfăşor în jurul degetului. Şi tata făcea la fel când se bărbierea şi se tăia cu briciul: punea o bucată mică de hârtie, părea o confetă pe obraz şi atunci noi toţi ştiam că briciul i-a făcut o festă, nicidecum lipsa lui de îndemânare… Şi celelalte degete sângerează. Rup o altă pagină şi o înfăşor în jurul degetului mic, stau şi mă uit la laba piciorului: un melc cu două coarne de hârtie… cineva râde în mine, sunt fericit, iar un copil cu ghiozdanul la spate, îmbrăcat cu o cămaşă albă şi pantaloni scurţi, îmi zâmbeşte şi eu îi spun: Bine-bine! Ai fost la fotograf, dar de ce nu ţi-ai şters pantofii?! Uite! Sunt plini de praf şi ai stricat fotografia!…

9

23 decembrie

15-18: colocviu cu profesorul Fontaine.

Intru în clasă, mă îndrept spre locul meu lângă perete. Am devenit un elev disciplinat şi ascultător, trec la colţ înainte chiar de a fi trimis… Aştept stăpânul cel blând şi răbdător. Maxim se va aşeza lângă mine pe un scaun, va încrucişa braţele la piept şi va întoarce capul ori de câte ori va simţi că încerc să mă sprijin de zid. Colegii s-au obişnuit cu mine, nu-mi dau nici o atenţie, am devenit un obiect care poate fi găsit în fiecare zi în acelaşi loc. Elevii îşi ocupă scaunele în tăcere. Linişte deplină. Profesorul se îndreaptă spre catedră. Îşi plimbă privirea prin sală să vadă dacă suntem toţi prezenţi, apoi îşi întoarce ochii spre mine şi îmi face semn să-mi reiau locul la masă. Nu înţeleg?! Repetă glasul, ridică mâna şi arată a treia masă din rândul patru acolo unde am stat până acum două zile. Mă îndrept într-acolo şi abia pe drum îmi dau seama că Maxim nu apăruse. Mă aşez pe scaun. Imensă plăcere şi bucurie. Simt sângele cum alunecă prin toţi muşchii. Trupul relaxat. Clipe de destindere şi alunecare spre marginile de abur ale fiinţei. Tendoanele – mici arcuri care se închid – umerii eliberaţi de o imensă povară, gâtul drept, fruntea ridicată şi primul gând clar: Te bucuri, idiotule! Te bucuri că stăpânul ţi-a îngăduit să stai pe scaun! *Salopard*! Ai fi în stare să-i mulţumeşti şi să-i fii recunoscător toată viaţa pentru că te-a onorat cu dreptul de a… veneraţia pentru generozitatea Marelui Dirijor va apărea chiar şi atunci când îţi va permite să respiri în voie… De ce a schimbat tactica? Trebuia să mă aştept. După ce te-am ţinut în picioare – cum ai făcut în copilărie – pentru „a te curăţa de reziduurile

mistice şi fanatice", acum poţi să-ţi ocupi locul tău din cor, vei învăţa să cânţi în rând cu noi! Ştim totul despre tine, băieţaş! Conştiinţa purgată de orice afectivitate şi amintire, aptă de adevărul ştiinţific propagat de noi! Să-ţi fie silă şi greaţă de orice amănunt din viaţa ta! Vei urî ziua în care ai rămas singur în biserică, îi vei urî pe cei care au fost lângă tine şi te vei urî chiar pe tine însuţi şi toate zilele de atunci! Ai înţeles? Acum ai înţeles ce dorim de la tine? Philippe! L-ai văzut pe Philippe? Nu l-au pus să-ţi povestească nimic, a fost suficient să-l vezi şi să înţelegi un singur lucru.: Nu ai nici o scăpare!

Stau cu coatele sprijinite de masă, genunchii întinşi, ochii îndreptaţi spre profesor. Văd în acelaşi timp labele picioarelor înfăşurate în pagini de hârtie rupte dintr-o carte, abia acum îmi dau seama… Cartea! Cartea! Mă uit cu coada ochiului într-o parte şi alta să nu fi observat cineva. Sunt derutat, încolţit, pur şi simplu hăituit… capacitatea mea de apărare scade de la o zi la alta, nu prevăd viitoarele „mişcări", am permanent senzaţia că cineva umblă prin măruntaiele mele, prin creier, prin ochi şi muşchi… să ajung cât mai repede în cameră, să ascund cartea, să nu vadă nimeni paginile rupte! Bine că lipsesc numai două!… Dar odihna e plăcută mai ales când picioarele pot sta întinse, relaxate… Zgarda e lăsată în cuier! E bine să stai pe scaun şi să asculţi pe cineva care vorbeşte cu un glas atât de plăcut… gândurile dispar pe rând odată cu sângele care alunecă în voie prin muşchi şi tendoane. Nu mai vreau să înţeleg nimic! Mi-e bine. Ştiu un singur lucru: Mi-e foarte bine! Îl ascult cu atenţie pe profesor, urmăresc imaginile pe ecran…

Ora 22

Aş vrea să te rog ceva, Maxim! Cu plăcere, domnule Raynal. Voi primi de afară o sticlă de whisky, ţi-o dăruiesc. A! Nu trebuie să vă

deranjaţi! Dacă pot să vă ajut cu ceva… Ce face Jean? Bine. Foarte bine! Ai vrea să-i duci un mesaj din partea mea? Cu mare plăcere, dar domnul Jean se află la etajul trei şi are alt supraveghetor. Nu-l cunosc… Priviţi! Ecuson albastru, adică pentru etajul doi, la trei e permis numai celor cu ecuson galben. Aţi înţeles? Îmi pare rău… domnul Elby e aici de doi ani şi ne cunoaştem bine, am băut câteva pahare împreună. Dar de ce nu-i daţi biletul în clasă? Îl vedeţi în fiecare zi! Am încercat. A refuzat… Îl simt speriat. Poate nu vrea să mă expună. Aş fi dorit să aflu ce s-a întâmplat cu el? Regret, domnule Raynal. Cred că mă înţelegeţi? Noapte bună! Mâine cu bine…

10

24-25 decembrie?

E trecut de miezul nopţii. Nu pot să dorm. Ascult valurile, sirena de ceaţă şi mi-e dor de Micheline. Scriu în acest carnet, dar… uneori uit de ce scriu, despre cine scriu, dacă eu mai sunt eu?! Au reuşit oare atât de repede? Scriu din reflex, aşa cum mă spăl pe dinţi, mănânc, citesc ziarul cu glas tare, ascult discursul zilei, intru în clasă… Sunt zile în care încurc datele, scriu azi ce am făcut ieri, şi ieri… Uneori visez că scriu în acest carnet şi mă străduiesc să nu uit nici cel mai mic amănunt, alteori visez că n-am scris şi îmi spun în vis că nu trebuie să treacă nici o zi… dar a doua zi uit dacă am scris sau nu, mereu confuzia dintre intenţie şi actul săvârşit, dintre real şi ireal în care trăiesc totuşi… Când a fost Crăciunul? Nu cumva în seara asta? Ieri am ascultat „spovedania" lui Pierre Ober. Venea dumineca pe la noi, îi făcea curte sorei mele, acum… în bluzon gri. Vorbea calm, răspicat, cu demnitate, ca şi cum n-ar fi vorba despre el, se detaşase lucid de toate amănuntele şi emoţiile care pot fi provocate de evocarea amintirilor. Ştiam că devenise unul dintre filozofii de seamă ai oraşului nostru, apoi n-am mai auzit nimic despre el. Ieri ne-a vorbit despre antinomia dintre conştiinţa afectivă şi cea intelectuală, conflict tratat chiar de greci, dar privit acum din punct de vedere metafizic, adică raportul dintre veşnicie şi neant. Puţin cam confuz, dar destul de interesant şi original. Expunere liberă, concisă… S-a trecut apoi de la preocupările teoretice la aspectele concrete din viaţa lui. I s-au pus întrebări şi treptat am aflat amănunte din existenţa acestui om preocupat de filozofie care a înţeles de tânăr să aleagă între viaţa austeră,

însingurată şi orgolioasă a unui cercetător şi viaţa alături de o femeie, familie şi copii… Poate de aceea s-a despărţit de soră-mea, am zis eu… Nu cumva azi e Crăciunul şi am încurcat datele? Înainte împodobeam bradul, cântam colinde… Există o memorie dincolo de memorie, care nu poate fi distrusă…

26 decembrie

14-16. Mă plimb, respir aerul cu nesaţ şi privesc marea. Cobor scara ce duce spre dig. Caut un mesaj sub bolovanul de la ultima treaptă. Nimic! Mă şterg pe mâini şi le vâr în buzunare. E frig şi vântul bate cu putere. Cer senin, albastru, prea albastru, neconvingător de albastru pentru ochii mei obosiţi de gri, mereu gri şi numai gri… Ce se întâmplă cu Jean? În clasă mă evită ori de câte ori încerc să-i vorbesc… Mi-e frig. Mă întorc în cameră. Văd cartea pe pat. Încep s-o răsfoiesc. Frazele, cuvintele… totul mi se pare străin, din altă lume, ca şi cum n-aş fi scris-o eu, şi chiar eu însumi devin din zi în zi mai străin de mine şi în special de cel care fusesem înainte, dacă am fost cândva altfel, sau altcineva… Azi dimineaţă, după ce am ascultat discursul zilei la TV, am citit un articol în *Lupta noastră: „Munca din industria cartofului”*. Ştiam cât de periculoşi sunt gândacii de Colorado, dar nu mi-am închipuit că pot devora zeci de hectare în necurmata lor foame pentru frunzele de cartofi. Urăsc de moarte gândacul de Colorado! Am fost primul care am strigat, apoi toţi ceilalţi au scandat în cor: Urâm gândacul de Co-lo-ra-dooo! Gângania! Da. Scârboasa gânganie!…

27 decembrie

Pagină albă.

28 decembrie

11-12: Prelegerile de etică şi filozofie mi se par cele mai interesante. Am intervenit de câteva ori. S-a discutat despre: „Raportul dintre valorile

umane şi cele ale ştiinţei”. S-a demonstrat că omul nu dispare ca subiect în cercetările ştiinţei, nu uită de sine ca „centru de greutate socială”, nu renunţă la limbajul omenesc, nu creează unul impersonal, logic şi algebric…

15-18: Vreau să-i mulţumesc în numele dumneavoastră, începe să vorbească profesorul, domnului Pierre Ober pentru interesantul dialog pe care l-am avut timp de trei zile. Am aflat amănunte revelatoare… Îl invit în cabinetul meu pentru recomandări speciale. Vom trece azi la un alt coleg. Îl vom asculta pe cunoscutul critic, publicist şi artist fotograf, Jean Elby, care ne va vorbi despre viaţa şi munca depusă de-a lungul anilor. Puteţi să-i puneţi întrebări… Aţi primit fişele? Să-l ajutăm în înţelegerea mai exactă a anumitor aspecte din viaţă. Nu uitaţi! Fiecare răspunde de cel de lângă el. Suntem cu toţii un corp unit! Nu fraţi de cruce, cum se spunea înainte, ci fraţi întru cunoaştere şi conştiinţă! Vă rog, domnule Elby. Aveţi cuvântul!

Pe masa mea un dosar, nu-l deschid aşa cum fac ceilalţi, nu-l ating. Nici un ecou în mine, nici o tresărire. Aproape că mi se pare firesc… Ce metode au folosit pentru a-l convinge?! Poate a vrut să-mi ia locul, să amâne astfel intrarea mea în valţurile maşinii de tocat… Îi caut ochii, acum mă vede, abia acum, după ce a luat hotărârea… parcă ar vrea să-şi ia rămas bun înainte de a fi linşat în faţa lor. Tuşeşte scurt, smuceşte puţin capul într-o parte, vechiul lui tic, apoi începe să vorbească cu glas încet, puţin obosit dar hotărât să ducă totul până la capăt. Mai mult timp nu-l aud, apoi izbutesc să-l ascult cu atenţie. După o oră apar întrebările, fişele sunt răsfoite în grabă pentru a mai găsi un amănunt, care îl „contrazice” în afirmaţia… care dovedeşte că nu e sincer, că nu are deplină încredere în Ligă şi din nou gurile câinilor care mârâie şi latră şi îşi arată colţii făţiş, fără nici o teamă, şi el în picioare, în faţa lor, drept,

cu privirea mereu înainte, vorbind încet, fără panică, fără ură, căutând o imagine proiectată dincolo de câini, un gând ştiut numai de el, până în clipa în care ceva se surpă şi cedează, se lasă linşat de bunăvoie… hai! acum smulgeţi din mine! rupeţi fiecare o bucată din carnea sufletului meu…

Stau nemişcat, cu dinţii încleştaţi, nu scot nici un cuvânt, ţip mereu fără glas şi urlu şi sunt alături de el, împreună cu el şi totuşi mulţumit, da! mulţumit că mai am puţin răgaz, că poate se va întâmpla o minune şi nu voi fi adus în faţa mulţimii, tras pe roata întrebărilor…

5 ianuarie?

Timp de patru zile am ascultat spovedania lui Jean. Numele meu a fost rostit de câteva ori legat de copilărie, adolescenţă şi anii de facultate. Nu am fost obligat să-i pun întrebări şi nici să răspund… De mai multe ori mi s-a cerut să confirm exactitatea celor declarate. M-am ridicat şi am spus doar atât: „Da. Acesta este adevărul.” N-a ocolit nici un răspuns… jupuit de viu cu propria lui mână… acum am aflat chinul pe care îl trăia de fiecare dacă când se afla alături de o femeie, inhibiţia-blocaj şi apoi imensa durere… Întrebările s-au axat pe „nestatornicia şi permanenta lui dispoziţie către râs, batjocură şi insultă la adresa colectivului de muncă şi a societăţii”. Ce a determinat această neîncredere şi ironie? Formă de apărare sau atac? Predispoziţia exista încă din copilărie? De ce s-a amplificat pe măsură ce înainta în vârstă? Deriziunea ca formă de protest a unui „tip tare” sau „neputinţa de integrare”? Nu s-au ocolit legăturile care au existat între noi după sosirea mea în ţară şi nici rolul pe care l-a avut în hotărârea pe care am luat-o „de a înfrunta Guvernatorul şi Liga”. Demn, reţinut, obiectiv a răspuns fără să se umilească şi fără să „ceară iertare”, ca şi cum tot timpul ar fi vrut să spună: „Acesta sunt!”

Când va veni rândul meu?! Poate farsa se va opri aici? Am fost demascaţi, acuzaţi, desconsideraţi… De ce a spus profesorul că sunt „pregătit” pentru o funcţie superioară? Hm! Tot mai speri că nu-ţi vor măcina oasele sufletului? Gângania! Gângania din tine îşi face mereu apariţia! Gunoi ce eşti! *Merde!* De o sută de mii de ori *Merde!...*

Pun carnetul lângă pat, sting veioza şi adorm imediat.

6 ianuarie

„Sărută mâna ce n-o poţi tăia!” Da. A avut dreptate! Cine a spus? Unde am citit?! Chiar şi faptul că am uitat e un mod de apărare şi fugă în uitare…

7 ianuarie

Pagină albă.

9 ianuarie

Ce dată e azi, Maxim? Nouă ianuarie, domnule Raynal. Da. Atunci e bine. Deci a fost Anul Nou? Oooo! De mult timp, domnule Raynal! Vreţi să glumiţi? N-aţi coborât în sala de spectacole în noaptea de Revelion? Nu, Maxim. N-am ştiut sau poate am uitat… Aţi pierdut un spectacol excepţional! A fost Corul bărbătesc al fabricii de zahăr, Teatrul de păpuşi, o formaţie de dansuri pescăreşti cu fete teribil de frumoase… iar la miezul nopţii s-a servit şampanie şi toţi am cântat imnul închinat Guvernatorului. Aţi făcut o mare greşeală că n-aţi venit! Jean a fost? Nu. Nu l-am văzut. Vă rog să vă grăbiţi! Ne aşteaptă domnul profesor în cabinet, să fim punctuali. Bine, Maxim! Sunt gata imediat…

Luaţi loc, mi se adresează profesorul Fontaine şi obişnuitul său zâmbet nu-i mai apare pe buzele subţiri. Lampa de pe colţul biroului lasă restul încăperii în penumbră şi sticleşte în aparatele şi monitoarele care ne înconjoară. Îi face semn lui

Maxim că poate pleca. Caută ceva prin hârtiile de pe masă. Se ridică, trage un sertar dintr-un fişet metalic, scoate un dosar, se întoarce şi se aşează fără să mă privească. Începe să citească, parcă a uitat de mine. Clipele trec anevoie. Nu-mi place că amână începerea convorbirii, întotdeauna a afişat o „francheţe" care excludea tactica veche a tăcerii încordate. Simt că-mi pregăteşte „lovitura decisivă". Caut o poziţie comodă şi aştept. Ridică ochii spre mine. Rezist. De fiecare dată fac efort să rezist pupilelor diforme din spatele ochelarilor-lupe. Vom trece azi, domnule Raynal, la o „nouă-filă" a dialogului nostru – şi se opreşte, cred că vrea să-mi sugereze că nu e străin de jurnalul meu. Vom depăşi etapa argumentelor „logice şi teoretice", care nu s-au dovedit convingătoare pentru un intelectual versat în toate logismele şi silogismele posibile şi… vom trece la etapa argumentelor concrete. Mai înainte aş vrea să vă amintesc că în acest dialog… noi avem nevoie de dumneavoastră. Uneori e mai bine să te implici decât să stai de-o parte, să fii la conducere decât să fii condus… mai ales atunci când sunt foarte puţini oameni care au conştiinţa unei misiuni asumate. Domnule Raynal! În împrejurările decisive ale unui popor, intelectualii au fost primii care au sesizat sensul istoriei. Puteţi să mă contraziceţi? Dumneavoastră de ce nu simţiţi încotro bate vântul? Credeţi că eu sunt mulţumit de tot ce se petrece în Insulă? Nu! Tocmai de aceea mă aflu aici, încerc să fac ceva pentru fiecare… Cum? îl întreb eu. Modificându-le conştiinţa? Nu! Ajutându-i să trăiască şi „să vadă" altfel. De ce nu încercaţi să puneţi umărul alături de noi? Poate chiar să găsiţi alte căi… dacă aceasta aleasă de mine nu e cea mai bună. În sfârşit… Vă spuneam că azi vom trece la etapa argumentelor concrete. Probe, nu vorbe! cum spuneaţi dumneavoastră şi zâmbeşte vrând parcă să reia vechile relaţii prieteneşti. Pune mâna pe receptor, formează un

număr din patru cifre. Cheamă pe cineva din Institut, îmi spun eu puţin în alertă, apoi îmi reprim orice teamă şi mă uit la degetele lui care îmi dau un motiv în plus să-l dispreţuiesc. Etajul trei? Supraveghetorul de serviciu. Te rog să-i inviţi pe domnii Jean Elby şi Roland Dusty în cabinetul meu. Pune receptorul în furcă cu un gest atent, preocupat. Coatele sprijinite de masă, expresia imobilă, ochii retraşi ca ai unui melc în orbitele de sticlă. Din nou clipe de tăcere şi aşteptare. Aceste lungi „pauze" fac parte din „regia" lui; ştie când să zâmbească şi când să tacă. Încă n-am de gând să îmbrac uniforma soldaţilor mancurţi, chiar dacă port bluzonul gri… Simt pericolul, da, azi simt că va deschide o nouă uşă, dar nu ştiu cum să nu trec pragul… să rămân cel puţin unde mă aflu, ceea ce sunt, încă mai sunt… Mă bucur prosteşte că-l voi vedea pe Jean şi Roland, cu toate că întâlnirea noastră nu poate fi decât o „confruntare". Tresar! Ce dracu am?! Bună seara, domnilor. Luaţi loc! şi le întinde pe rând mâna; aprinde o lumină laterală, îi face semn supraveghetorului că poate pleca, ne serveşte cu ţigări, totul executat cu precizie, ca şi cum sfori invizibile sunt prinse de degetele lui. Îndrept ochii spre Jean, pare schimbat, slăbit, palid… mai palid ca oricând. Ce s-a petrecut cu el? De ce a vorbit? De ce a cedat? Îl simt totuşi prieten… Îl salut pe Roland care îmi face semn cu ochiul. Vreau să stăm de vorbă, domnii mei! începe să vorbească profesorul cu glas încet, concentrat. Colegul nostru, domnul Raynal, se află într-o situaţie dificilă, să încercăm să-i dăm o mână de ajutor, şi ne aprinde pe rând ţigările cu bricheta lui de aur. Trag primul fum. Unde o fi pipa mea? Nu e o „confruntare", cum s-ar putea aştepta cineva… noi nu avem poziţii adverse cu nimeni, vă repet, aşteptăm să veniţi spre noi din proprie iniţiativă, avem răbdare şi experienţă… Aş dori totuşi să lămurim anumite aspecte… mai bine zis să limpezim raporturile care există între noi…

raporturi care au început în urmă cu aproximativ trei ani. Sunteţi surprins, domnule Raynal, că ne cunoaştem de trei ani? Nu răspund. Îl privesc îndelung, simt că-l urăsc, pentru prima dată îl urăsc cu înverşunare şi asta mă ajută să rezist şi să-l înfrunt în tăcere. Eraţi la Milano – şi îşi întoarce scaunul spre mine. Uitasem că am fost cândva acolo… L-aţi întâlnit întâmplător pe stradă pe Albert Garaudy, zis Gégé. Vă amintiţi? Tac. Caut fulgerător în minte, ziua, locul, clipa… Aţi băut un filtru la o cafenea, i-aţi cerut veşti din ţară, amănunte despre colegi, prieteni şi… situaţia politică. Seara v-aţi văzut din nou, aţi mâncat un *bouillabaisse*, o ciorbă de peşte care seamănă cu cea pe care o pregătim noi. Aţi bârfit până al miezul nopţii, aţi flanat pe străzile pustii… dar pline de cocote cărora nu le-aţi rezistat. Înainte de a vă despărţi în faţa hotelului i-aţi spus lui Gégé: „În curând mă voi întoarce în ţară”. Nu! Aţi spus: „Cred că în curând…” Vă amintiţi, domnule Raynal? Tac. Revăd seara petrecută cu Gégé, eram într-o pasă proastă, mă despărţisem de Fabienne, îmi era dor de Micheline. Iată! Acum, după trei ani, primesc veşti de la Gégé! Hm! Şi ce veşti! Vânătorul de oameni amuşina cu botul pe străzile din Milano. Mâna Ligii e lungă şi se întinde peste tot, se strecoară pe sub pământ, cârtiţe, hârciogi, castori cu numele de Gégé sau Bébé sau… Din seara aceea v-am „preluat”, domnule Raynal! De atunci aţi devenit un subiect de studiu… elevul meu. Glumeşte ticălosul! Vrea să-şi dea importanţă şi să mă sperie! Nu cred nici o iotă! Îl văd, îl aud chiar dacă tace şi mă priveşte, adică îi aud din nou cuvintele repetate în mine. Cum adică… elevul dumneavoastră?! Vă explic imediat, spune el fericit că îşi poate continua demonstraţia. În aceeaşi perioadă domnul Elby a cerut să fie adus la Institut. Ştiam prietenia care vă leagă, scrisorile care i le trimiteaţi… dorinţa lui de a vă revedea. Atunci a început studiul fişelor dumneavoastră şi

ale domnului Elby. Thomas Guinet a lucrat un an şi jumătate… Fără să aveţi certitudinea că mă voi întoarce? Dacă după zece ani cineva mai poartă în suflet „dorul de ţară” şi nu îşi vede „rostul” decât pe pământul în care s-a născut, atunci sigur că va da curs îndemnului de a se întoarce. Pe de altă parte, domnul Elby susţinea că un „romancier nu poate trăi în surghiun prea mult timp” şi tot el spunea, cunoscându-vă foarte bine: „un creator dezrădăcinat ajunge în cele din urmă la sterilitate”. Danyel nu poate îmbătrâni ca un exilat printre străini, acesta a fost ultimul argument care m-a convins că are dreptate şi să am încredere în acel „mi-e dor de băieţi”, spus lui Gégé la Milano. Ne citeaţi scrisorile? A! Bineînţeles! De atunci am început să vă aşteptăm! Nu cred! sar eu aproape strigând, mai mult să-l opresc să vorbească, să nu mai asist la această demonstraţie absurdă. Priviţi! Priviţi, domnule Raynal! Şi dumneavoastră, domnule Elby! Aceste fişe întocmite de Thomas poartă data… Exact acum trei ani! Orice hârtie poate fi falsificată! îi explic eu. Perfect adevărat, dar… Imediat! Imediat vă aduc un alt argument care nu e scris pe „hârtia care suportă totul”, nu-i aşa? În aceeaşi perioadă domnul Jean Elby l-a întâlnit în Institut pe domnul Roland Dusty, cu care a locuit de la început şi s-au înţeles de minune în „jocurile literare”. Este adevărat? Ştiţi de ce au stat în „rezerva intelectualilor” mai bine de un an şi jumătate? Vă aşteptau pe dumneavoastră, împreună cu noi care vă pregăteam fişele. Ştiţi de ce au intrat la cursuri abia după ce aţi ieşit din rezervă? Pentru că numai împreună puteam să fim… în această seară aici. După ce aţi sosit în ţară aţi fost preluat de Victor Labry, Georges Matrac, Alexandre Papillon… toţi membri ai Ligii. Nu mă surprinde! izbutesc eu să rostesc, încercând pentru ultima oară să-i întrerup demonstraţia. Totul era prea cusut cu aţă albă pentru a nu-mi da seama că executau un ordin. Aveţi dreptate, dar la început

„nu aţi prins acest fir”, altfel nu vă duceaţi la Matrac de 24 de ori şi la Papillon de 21 de ori, nu mai vorbesc de memoriile trimise Guvernatorului… De fiecare dată aveaţi o ultimă speranţă. Nu-i aşa? Şi încă nu v-am spus totul!… Îl văd cum transpiră pe frunte de fericire şi pupilele din spatele ochelarilor-ţintă s-au dilatat la maximum, ca o pisică care îşi aleargă prada, o simte la capătul puterilor, o ţine strâns în acest colimator al ochilor-mitralieră. Dacă v-aş spune că tot ce aţi făcut de când aţi sosit în ţară a fost conceput şi dirijat de aici, din acest cabinet, de la această masă şi trecut zilnic în fişe… nu m-aţi crede. Nu-i aşa? Ba da! Cred! Mi-aţi luat banii, masa, casa, totul în mod deliberat şi calculat. M-aţi împins în mizeria necesară pentru a cere să fiu adus aici de prietenul meu, sau… să-mi pun singur ştreangul de gât! Sunt convins, restul însă… Regret pentru dumneavoastră, sincer vă spun. Aveţi o imensă şi incurabilă… credinţă în oameni, „naivitate lucidă” cum o numiţi, poate de aceea sunteţi scriitor… dar ar trebui să deschideţi ochii, să vedeţi oamenii aşa cum sunt. Să luăm pe rând fiecare aspect. Aţi vorbit la Congres, i-aţi trimis Guvernatorului un memoriu, aţi fost invitat la el, v-aţi revoltat şi aţi refuzat orice soluţie. Ştiţi de ce? Pentru că v-am simţit acea „dominantă spirituală” de care v-am vorbit şi *am vrut să deveniţi un eretic!* Izbucnesc în râs. Simt că nu râd eu, ci râsul din mine, cineva străin cu care am început mai de mult timp să trăiesc şi acum râdem împreună, behăim, hohotim, ne hlizim, rânjim, lătrăm. Sigur… acum e uşor să spuneţi aşa când totul s-a consumat. Nu-nu! Renunţ să vă arăt fişa, veţi spune că a fost falsificată sau mai ştiu cum… Vă aduc imediat argumente concrete! Nu mi-aţi cerut aşa?

Se opreşte. Îşi aprinde o ţigară, ne serveşte şi pe noi. Trag primul fum. Îmi revin. Văd în spatele lui, în întunericul din colţ, un păianjen care îşi ţese

dezordonat plasa, face un ghem inform, se răsuceşte bezmetic într-un singur sens, iar jos, lângă picior, broasca în casa de piatră unde stă de trei sute de ani… cineva loveşte cu putere în carcasa ei, în scorbura ei de piatră, loveşte cu ură şi iar loveşte, vrea s-o scoată la suprafaţă, s-o disece, s-o pună sub microscop, sub lentilele cu cercuri concentrice, sub pupilele-bisturiu… şi eu o îndepărtez cu piciorul, o ascund sub scaun, o împing în întuneric să n-o vadă, să n-o găsească… Un fum de ţigară şi din nou prezent aici, în faţa lui…

Era de prevăzut că după o absenţă atât de îndelungată să vă acomodaţi mai greu la noua situaţie din Insulă, începe el să vorbească cu glas încet, calm, atent la cuvânt, cu acea grijă pe care o ai când diseci un animal şi legi fiecare nerv, fiecare vas, apoi tai mai departe cu bisturiul şi ajungi la alte ţesuturi pe care le prinzi cu pensetele-argument. Ştiam din datele biopsihice şi studiile lui Thomas că sunteţi un spirit ardent, recalcitrant, într-o permanentă revoltă şi împotrivire faţă de tot ce vă atinge libertatea şi personalitatea… şi în special un mare, un foarte mare orgoliu, n-am spus orgolios, asta e altceva. Orgoliul creaţiei! Cândva o să discutăm despre diferenţa dintre… Mai ştiam că nu sunteţi sensibil la bani, carieră, putere şi „nu aveţi nimic de pierdut”, pentru a vă folosi expresia, adică: familie, copii, nevastă… Un tip greu de „prins” şi cu un preţ dificil de găsit. Mai ştiam că sunteţi un om curajos, iar succesul literar nu v-a ameţit, din contra… v-a provocat o insatisfacţie, o mărire a exigenţei faţă de opera de până acum şi întreaga viaţă. Nu aţi abandonat ideea de a scrie „o carte mare”. Nu-i aşa? Visul fiecărui creator. Aveţi chiar *goût de martyr*, cu toate că îl negaţi, născut încă din copilărie, când aţi stat în picioare în biserică… apoi donquijotismul din adolescenţă şi chiar o adolescenţă întârziată şi ajunsă dincolo de maturitate, sau mai bine zis o maturitate imatură

cu o permanentă tentaţie spre aventură… aventură a cunoaşterii, a călătoriei… nevoia de „întoarcere în sine şi către ceilalţi pe care i-aţi părăsit”, autodistrugere şi sacrificiu generator… ideile dumneavoastră, nu-i aşa! Dar să revenim la ce am spus înainte. Găsisem „elevul”, aveam nevoie de un îndrumător, sau mai bine zis un „iniţiator”… L-am găsit în persoana domnului Jean Elby, care era în Institut…

Sunt lucid şi totuşi mă clatin, mă aplec mereu într-o parte şi alta, mă prind cu amândouă mâinile de marginea scaunului şi strâng, ţip şi strâng cu putere până când simt că m-am oprit din balansul meu. Iau altă ţigară, mâinile nu-mi tremură. La primul fum îmi revin.

Domnul Elby trebuia să aibă o „călăuză”! Roland Dusty a jucat acest rol, el primea îndrumările de la mine, fiind membru al Ligii. Nu-nu! Să nu fiţi îngrijorat! Domnul Jean Elby nu este membru al Ligii! E singurul care ne-a făcut imense servicii fără să ştie şi să prevadă ce rezultate vom obţine. Veţi susţine că afirmaţiile mele sunt minciuni grosolane… Argumente! Mereu argumente concrete! Ideea revoltei şi a protestului cu prilejul Congresului? De unde ar fi ştiut domnul Jean Elby că va fi convocat? De la mine prin Roland. Cum vă explicaţi că aţi vorbit nestingherit şi microfoanele au funcţionat perfect? Vă răspund tot eu. Aveam aprobarea Guvernatorului, care ştia totul. Credeţi că altfel aţi fi putut rosti un singur cuvânt? Şi iată, dragă domnule Danyel Raynal, cum cercul s-a închis şi dumneavoastră aţi fost un eretic format şi determinat de mine, de aici, de la această masă… Minciuni! Minciuni absurde! Izbucnesc eu într-un strigăt în care nu-mi recunosc glasul; altul ţipă în mine, eu stau liniştit pe un scaun, încerc să mai apăr ce se poate apăra, împing mereu broasca în piatră, în întuneric, să rămână în casa ei încă o clipă, încă o secundă… Acum vă este uşor să imaginaţi această „capcană”! strigă

iarăşi străinul din mine. Vă amintiţi când aţi venit la Institut, domnule Elby? Nu… nu mai ştiu, după ce am fost dat afară de la studioul fotografic, la câteva luni. Vă spun eu! şi caută într-o fişă. Priviţi! 18 iunie, acum doi ani şi trei luni. După o lună de la întâlnirea lui Gégé cu domnul Raynal. Încă ceva. Aţi discutat cu Roland mijloacele prin care prietenul dumneavoastră ar putea să aducă la cunoştinţa opiniei publice drepturile încălcate şi neajunsurile din Insulă? Răspundeţi, domnule Elby? Eram în aceeaşi cameră, cred că am discutat… Cine a avut ideea unui protest cu ocazia Congresului? Tăcerea dumneavoastră îmi este suficientă. De când sunteţi membru al Ligii, domnule Roland Dusty? De 14 ani, domnule profesor…

Respir de câteva ori, îl văd din nou şi nimeni nu mai urlă în mine. Micheline Rolebon este membră a Ligii? mă aud au întrebând, ca şi cum aş mai avea un ultim argument care va rezista. A devenit după întoarcerea dumneavoastră, când a cerut să urmeze cursurile Institutului, până atunci nu era… Aţi vrut probe, iată-le, domnule Raynal! Nu v-am ascuns nimic, cu toate că m-aţi acuzat de multe ori de mistificare. Nu v-am minţit nici în ce priveşte faptul că sunteţi pregătit pentru un loc important în conducerea oraşului… era să zic ierarhia politică, dar am vrut să fiu mai precis, să înţelegeţi bine ce aşteptăm de la dumneavoastră. De aceea vă sfătuiesc să ne urmaţi… să participaţi la colocviile noaste, să renunţaţi la tăcerea pe care v-aţi impus-o. Vrem să intrăm în dialog, domnule Raynal, nimic altceva…

Nu-l mai ascult. Aud lovituri îndepărtate… cineva izbeşte în casa de piatră a broaştei, loveşte cu ură şi încăpăţânare… mereu în acelaşi loc. Iată! Piatra s-a spart. Cioburi în jur. A trăit aici trei sute de ani. Nici speriată şi nici temătoare. Lumină! Prea multă lumină pentru ochii ei învăţaţi doar cu o rază de soare. Prea mult aer! În curând vei muri.

Păianjenul s-a oprit şi el, ţine ghemul strâns la piept, nu mai ştie încotro să se ducă, stă şi moţăie în colţul lui. Păianjenul şi Broasca! Gângania!…

Maxim! Te rog să-l conduci pe domnul Raynal. Nu fiţi alarmat, domnule Elby. Dacă va fi nevoie, va fi chemat medicul de serviciu. Vă mulţumesc, domnilor! Vă urez noapte bună!…

Maxim? Da, sunt cu dumneavoastră… Să nu aprinzi lumina şi să nu faci nici un zgomot. Lasă-mă pe pat. Acum poţi să pleci, am cu cine să rămân…

11

Mă trezesc brusc din somn. Aprind veioza. Caut carnetul. Îl răsfoiesc cu înfrigurare. Într-adevăr, de aproape o lună n-am scris nici un rând. Ce dată e azi? Cred că 26 ianuarie sau… Nu. Azi e… Iau ziarul de lângă pat. *10 februarie!* De ce n-am scris de atâta timp?! Ce s-a întâmplat cu mine? Am visat că cineva îmi spunea… Era Micheline, stătea în picioare, ca o statuie, se uita la mine şi eu mă vedeam cu ochii ei, înainte de a pleca mi-a spus ceva, dar n-am înţeles. A ieşit în ninsoarea de afară. Am întins mâna spre ea, fulgi mari îmi cădeau în palmă, erau fulgi-cuvinte. Cineva striga. Era glasul ei. M-am ridicat din pat şi m-am dus pe plajă. Era departe, foarte departe şi striga: Scrie! ţipa ea. Scrie ce ai făcut ieri, azi!… apoi a dispărut acoperită de ceaţa mării. Am început să alerg prin zăpada de pe plajă, am fugit până când am simţit că mă părăsesc puterile… am căzut în genunchi… Am plecat mai departe, cuvântul apărea pe urmele paşilor. Un cuvânt scurt! Am întors capul şi am citit: Gângania! Gângania…

Doar cu atât am rămas: Visul. Doar el ştia că n-am scris de aproape o lună. „Şi visele pot fi cenzurate”, a spus… Dar îmi vor fura şi visele? *Hoţii de vise!*

Închid ochii, vreau să uit de mine, regret că am visat, că m-am trezit şi mi-am amintit… Micheline fără nimic pe trupul fosforescent în întunericul de sub pleoape, buzele i se mişcă, îmi spune ceva, n-o aud… Deschid ochii. Veioza, ziarul pe marginea noptierei, un pahar cu apă, carnetul… Îl iau, îl sprijin de genunchi şi încep să scriu…

12

10 februarie

Pierre Ober s-a apropiat de masa mea şi mi-a spus: Am citit mai multe romane scrise de tine, dar cel mai mult mi-a plăcut… Am început să discutăm despre cărţi, despre mine… colegii s-au aşezat în tăcere la locurile lor. Ne ascultam cu atenţie. Pierre cunoştea bine cărţile mele, ne-am amintit de zilele când venea în vizită la soră-mea, apoi am revenit la romane… ceilalţi au început să-mi pună întrebări despre personaje, sursele de inspiraţie, autorii preferaţi… aveam senzaţia că mă găsesc la o „întâlnire cu cititorii”. Cu timpul au vrut să afle amănunte din viaţa mea. Nu ocoleam nici un răspuns. Vorbeam cu o savoare necunoscută până acum despre amănunte din copilărie, adolescenţă, familie… De câteva ori am întâlnit ochii lui Jean. Nu am citit în ei nici reproş şi nici aprobare, aşa cum poate el a simţit din partea mea în timpul „spovedaniei”. Da. Vorbesc şi ştiu că vorbesc despre mine, adică despre cel de-al doilea din mine, pentru că „fisiunea” s-a produs spre bucuria mea… fac totul ca şi cum „aşa trebuie să se întâmple”… cu o voluptate perversă de a mă elibera sufleteşte şi fizic de o tensiune interioară vecină cu senzualitatea, de a scăpa de mine, de a scoate, de a fugi, de a ieşi, de a mă goli de toate amintirile, cuvintele, refulările, îndoielile, ezitările, minciunile, trădările, ticăloşiile… de a rămâne în sfârşit spălat şi în special singur, fără nici o voce sau imagine… bucuria de a ucide cel de-al „doilea peşte” din mine care a înotat toată viaţa prin noroi, minciună, trădare, frică, umilinţă… şi a rămâne doar „peştele ascendent” care a înotat la suprafaţa râului şi m-a condus de fiecare dată spre insulă… Şi când profesorul m-a întrebat care e prima

imagine de care îmi amintesc, i-am răspuns: o fântână. Tata scăpase un pahar cu care a vrut să-mi dea apă. Şi a doua? Fereastra dormitorului, vedeam o cruce luminată puternic… stăteam în pat, eram bolnav, ştiam că bunicul ţinea slujba de Paşti, îmi părea rău că nu sunt lângă el să-l ajut în altar… ascultam clopotele şi plângeam… Da! Este exact, domnule Raynal! Întrebările au continuat din sală, de la catedră: moartea tatălui în puşcărie, a mamei, plecarea sorei Marie, iubitele, prima, a doua… tata îmi făcea semnul crucii înainte de culcare, strada văzută de pe un cal, buzele crăpate ale primei fete pe care am sărutat-o, degetele de la picioarele mamei lungită pe targă în drum spre morga spitalului, o casă în flăcări, o scenă dintr-un film cu Stan şi Bran, chipul cerşetorului cu ochiul scurs pe obraz care stătea la uşa moscheii, mirosul de mentă din părul unei copile, umbra tânărului arab care m-a urmărit o seară întreagă pe străzile din Alexandria, o mână s-a strecurat în cabina telefonică pentru a-mi fura geamantanul, Marcel tăind capetele pescăruşilor care agonizau pe plajă, fesele rotunde ale negresei care spăla treptele unei scări, Micheline, Micheline… Chiar şi visele! În special visele! Într-o noapte am visat că eram îmbrăcat cu haine preoţeşti, vorbeam oamenilor despre Dumnezeu. Am încheiat predica spunând: Ridică piatra şi mă vei găsi acolo. M-am întors acasă şi am început să-mi rup hainele de pe mine. Le sfâşiam şi le călcam în picioare. Ce haine? m-a întrebat profesorul… Veşmintele preoţeşti! Nu. N-aţi avut niciodată asemenea haine, n-aţi fost îmbrăcat în ele şi n-aţi visat că aţi ţinut o predică. Poate, poate aveţi dreptate, cred că mi s-a părut, nu mai ştiu…

În ultima zi, după ce spovedania mea s-a terminat, profesorul Fontaine m-a felicitat strângându-mi mâna. Colegii m-au aplaudat şi au bătut în mese, apreciere supremă. M-am ridicat în picioare şi le-am mulţumit. Profesorul a scos din

servietă o carte şi a arătat-o clasei. Este ultima lucrare a domnului Danyel Raynal. Cartea pe care a scris-o în Institut. Aplauze. Din nou aplauze. Felicitări. Mi-am luat rămas bun de la ei. M-am dus în cameră. Eram fericit… extrem de fericit pentru succesul meu. M-am aşezat la masă, am privit îndelung cartea… îi mângâiam coperta, parcă nu aveam curaj s-o deschid, sau poate amânam bucuria… în cele din urmă… pagina de gardă, încă o pagină… primele rânduri. „Când ai sosit? Acum două ore. De ce ai rămas în prag?” Da. Aceasta este. Mă uit la literă, hârtie, din nou coperta… o copertă simplă, fără nici un desen, doar titlul şi numele, aşa cum mi-am dorit. De unde au ştiut? Iată! Visul realizat! Citesc din nou titlul: *Jean Elby*. Deci… eu am participat la spovedania lui, şi el, la rândul lui… „torturat prin asistare”, torţionat şi torţionar, unul şi acelaşi… Nu-nu! Nici un regret, nici o umilinţă. Unde e cealaltă carte? Iat-o! *Gânduri pentru mai târziu.* Am două cărţi. Îmi e destul, chiar dacă… Le mângâi, le răsfoiesc, le aşez una peste alta, le despart din nou… coperta, cartonul, filele, literele, numele autorului, numele meu rostit o dată, de două ori, de trei ori… de o sută de ori… Danyel Raynal, Danyel Raynal…

13

Poftiţi la masă! Grégoire va striga: „Vreau margarină şi gem!” Chemarea se repetă. Alunec pe un tobogan… mă apropii, recunosc, sunt din nou… E vocea doamnei Vilas? Da. Ea este! Ridic privirea, mă uit în jur, iau act de tot ce mă înconjoară, apoi las din nou ochii în jos… mâinile, carnetul, fila unde m-am oprit, rândurile scrise nervos. Balans. Absenţă. Întoarcere-plecare, revenire-fugă, ochean reglat de o mână dibace care schimbă mereu distanţa şi timpul şi imaginile şi vocile care se apropie şi se îndepărtează, se tulbură apoi devin clare… Mă ridic de la masă. Traversez camera. Nu. Uşa e în cealaltă direcţie, aşa era acolo… cineva e încă în fotoliu, a rămas „dincolo”… Intru în sufragerie.

Doamna Vilas mă aşteaptă cu mâncarea pregătită pe masă. Supă de pasăre, spune ea, friptură de miel cu cartofi prăjiţi, salată de andive şi îngheţată de ciocolată şi fructe… aşa cum aţi cerut. Da. Jigoul îmi place, dar e cam greu pentru cină. Suntem la masa de prânz, domnule! protestează ea scoţând sunete ascuţite. De câteva zile sunteţi foarte schimbat, domnule. Să nu uitaţi medicamentele, le-am pus pe farfuria de lângă îngheţată… să le luaţi la sfârşitul mesei. Acum vă las, ştiu că vă place să mâncaţi singur. Mulţumesc, doamnă Vilas, şi arunc o privire spre fereastră, constat că e ziuă. Aveţi totul pregătit şi bine încălzit… mâncaţi, să nu se răcească. Poftă bună! mai adaugă ea înainte de a ieşi cu paşi fermi. E îmbrăcată cu o rochie de culoare gri, guler şi manşete albe… Am uitat să vă comunic! şi se întoarce din uşă. V-a căutat domnul Guvernator. Domnul Victor vă roagă să-i daţi un telefon. Domnul Matrac vă sună diseară, iar doamna Micheline nu poate veni. Bine. Mulţumesc. Ai pus

cam multe găluşte. Mâncaţi doar două, lăsaţi restul în farfurie. Altcineva? Nimeni. Poftă bună.

Gust din supă, simt lichidul fierbinte cum alunecă prin mine, îmi face bine la stomac şi intestine. Nici un gând. Mestec atent, mă dor dinţii. Înainte îmi plăcea friptura de miel, acum… mănânc pentru a îndeplini o datorie. Îngheţata o las pe jumătate. Beau puţin vin şi mă ridic de la masă. Mă aşez în fotoliu. Doamna Vilas apare cu o ceaşcă cu cafea şi una cu frişcă. Gust puţină cafea, îmi aprind pipa şi privesc prin geamurile terasei. Primăvară. Cer schimbător şi crengile scheletice ale copacilor. N-am uitat nimic, dar parcă tot ce s-a întâmplat se află foarte departe în trecut… un străin întors dintr-o călătorie, cum străine mi se par toate, un „altul de atunci" faţă de „altul de acum". Dracu ştie! Aveţi legătura cu domnul Guvernator. Da. Mulţumesc. Alooo! Ce faci, profesore? aud glasul lui răguşit. Bine. Mulţumesc. Eşti sănătos? Da. Cum îţi petreci timpul? Citesc un carnet cu însemnări mai vechi şi mă odihnesc. Dumneavoastră? Cu treburile şi necazurile! Ce necazuri?! Inginerii îmi fac greutăţi! Vreau să aleg câţiva şi să-i pun pe frigare. Şi vreo doi-trei intelectuali! Hă-hă! Ai avut o idee straşnică când ai spus că e nevoie de „exemple" care să anime puţin viaţa din oraş. Profesore dragă, de ce nu te duci la munte? Avem destule vile care stau goale?! Mă simt bine acasă, domnule Guvernator. Dacă vrei îţi dau vila mea de la Trecătoare. Nu. Vă mulţumesc… Când te întorci? Am treabă cu tine. Bine-bine! Odihneşte-te! Vreau să citim împreună câteva dosare. Le-aţi întocmit dosare?! Păi crezi că-mi pierd vremea? Cum să justific situaţia în care ne găsim?! Hm! La revedere şi multă sănătate! Pun receptorul… alunecă, se rostogoleşte pe covor, doamna Vilas îl ridică şi îl aşează în furcă. Urmăresc atent fiecare gest, mă pierd în orice mişcare, obiect, glas, sunet… Beau din cafea. În fond… de ce m-a chemat? Să mă întorc mai

repede? Să-mi spună că a pus pe frigare câţiva intelectuali? Vorbiţi cu domnul Victor, spune ea şi formează numărul, apoi îmi întinde receptorul de care mi-e scârbă. Ce dracu am cu drăcia asta? Alo! Te salut, Victor! Am auzit că m-ai căutat. Vreau să te invit diseară pe la mine, spune el. Am chemat câţiva prieteni. Regret, dragul meu. Nu mă simt prea bine, mi-am luat câteva zile vacanţă şi vreau să mă odihnesc. Petrecere bună…

Mă duc în birou. Doamna Vilas aduce cafetiera şi ceaşca. Rămân singur, ştie când vreau să plece. Gust din cafea, aprind pipa. Privesc paginile îngălbenite ale carnetului. Nu mai pot să-mi definesc stările şi nu mai ştiu cine dracu sunt, apoi încep să citesc…

14

14 februarie

Ridic ochii surprins, e prima oară când vine în camera mea. Scrii? Scrii mereu? mă întreabă el văzând carnetul cu note. În ultima vreme nu prea am avut timp, acum însă… Foarte bine! şi se aşează pe scaunul de lângă mine. Voiam să te anunţ că vom trece la o altă etapă a cursurilor noastre, şi îşi îndreaptă privirea spre ţărmul care se vede dincolo de balcon. Tace, parcă ar vrea să admire această imagine de care mă bucur în fiecare zi, sau să-şi amintească ceva sau… un truc pentru a mă invita să vorbesc. Aş vrea să vă întreb, domnule Fontaine. Da. Te rog! De unde aţi ştiut unele amănunte din viaţa mea… nu mă refer la viaţa publică, sunt martori, informatori, referinţe, caracterizări, fişe, dosare dar… amintiri pe care nu le-am împărtăşit nimănui, chiar eu le-am uitat?! Thomas v-a studiat la „microscop”, şi zâmbeşte fără nici o urmă de mândrie, expresia celui care parcă se bucură că stă de vorbă cu mine. Totuşi… de unde ştia Thomas că am fost un copil atât de timid, în clasa întâi primară profesoara m-a considerat înapoiat mintal. Nu-nu! N-am ales cel mai bun exemplu… ar fi putut afla de la colegi sau chiar de la profesoară. Dar… de unde ştia Thomas că la opt ani, când eram cu părinţii mei la mănăstirea S, am avut… „o viziune?! Vă referiţi la noaptea în care aţi ieşit din casă cu picioarele goale, aţi traversat curtea mănăstirii călcând prin iarba acoperită cu rouă, v-aţi rezemat de zidul alb al bisericii şi aţi privit cerul şi luna care alergau în spatele norilor, şi atunci… Da. Văd că ştiţi perfect, bolborosesc eu consternat. Scena se află descrisă în una din cărţile dumneavoastră… atribuită unui personaj care mai târziu devine preot. E meritul lui

Thomas de a fi remarcat-o şi selectat-o ca fiind reală în mijlocul celorlalte ficţiuni… poate era mai bine scrisă, poate sugera mai bine „trăitul”, nu „imaginatul”… S-a pretins că nu putem afla prea multe „date interioare” despre elevii noştri! Greşit! Mai ales când subiectul se „exprimă artistic”. Priveşte-i tablourile, ascultă-i muzica, citeşte-i cărţile şi îi vei afla obsesiile, slăbiciunile şi forţa… sunt cuvintele dumneavoastră. Ştiţi mai bine ca mine că un roman „se lasă citit”, dar prin el „citeşti autorul”. Un artist se expune, se oferă cu braţele deschise… e riscul său! De care profitaţi! Dar nu urmărim pierderea identităţii, ci devenirea ei… iar pe dumneavoastră vă pregătim pentru un rol important în oraşul nostru. Şi de ce m-aţi ales tocmai pe mine? În copilărie m-am bâlbâit şi am fost considerat un înapoiat mintal! spun eu amuzat de această idee pe care o mai auzisem. Dacă aş fi avut vocaţie politică sau veleităţi de conducător… nu m-aş fi apucat de literatură şi n-aş fi scris! continuu eu din ce în ce mai surprins de argumentele profesorului. Scriitorul, domnule Raynal, realizează în ficţiune ceea ce n-au reuşit înfăptui în realitate, şi cum „realitatea noastră a devenit abstractă şi noi toţi trăim în nonfigurativ”, cum spuneţi dumneavoastră, atunci… şi izbucneşte în râs, pentru prima oară râde din tot sufletul, cu gura deschisă. Dar să trecem la noul program pe care îl veţi avea începând de mâine.

Se opreşte, scoate pachetul, îmi oferă o ţigară, o aprinde, apoi tace o clipă, ca şi cum ne-am distrat destul, acum să ne ocupăm cu treburile serioase. În studiile mele am numit această etapă *anti-faustică*. Îţi oferim totul şi nu-ţi cerem nimic! şi zâmbeşte cu buzele lui subţiri, albe, apoi aruncă fumul de ţigară: ton schimbat, mândru de studiile şi rezultatele obţinute şi pentru prima oară simt o ironie ascunsă, ca şi cum s-ar juca cu mine, cu el, cu tot ce se întâmplă. Un elev ca dumneata mă înţelege mai bine decât ceilalţi, care nu sunt

intelectuali de profesie… da-da! intelectualitatea e o profesie, dar şi o moştenire, dacă nu ai în urmă două-trei generaţii de oameni cu carte e mai greu să fii profesionist de frunte! Nu-i aşa, domnule Raynal? Şi cum vă spuneam… un subiect are câteva puncte *nodal-vitale, cercuri existenţiale* iar pe vertical mai multe *dominante*. Dar să nu vă plictisesc cu noţiuni teoretice… Voi trece la dumneata. Din cauza unei hipersensibilităţi care se manifesta în copilărie până la inhibiţii de gândire sau vorbire… *vocaţia iniţial eroică…* Erotică? Nu-nu! Vocaţia eroică a deviat către una mistică şi apoi artistică. Eroică! N-am greşit. Vă explic imediat. După ce aţi depăşit în adolescenţă stadiul întrebărilor şi al singurătăţii datorită aparentelor defecte psihice determinate de timiditate şi sensibilitate… n-aţi vrut să deveniţi *leader*, era şi firesc. Liderul oficial era Victor Labry, zis Okay. Nu-i aşa? Dar colegii şi prietenii: Pascal, Philippe, Marcel… la dumneata se întruneau, îţi cereau bani împrumut, îţi povesteau despre fata iubită, te porecliseră Mutul, erai confidentul, „prietenul de suflet”, erai conducătorul preferat şi real. Au trecut anii, au urmat discursurile de la terminarea liceului, a facultăţii şi cel de la Congres. Jean Elby de la dumneata a aşteptat „un gest eroic”, cum spunea el. Dar să ne întoarcem în copilărie, acolo putem afla… cel de-al doilea punct nodal-vital, adică *vocaţia mistică*. Aţi fost copil de biserică, l-aţi ajutat la altar pe bunicul dumneavoastră care era preot, aţi purtat odăjdii şi aţi cântat în corul de copii… Doreaţi să deveniţi preot, aţi stat în picioare opt ore pentru a vă demonstra că sunteţi capabil să renunţaţi la plăcerile copilăriei şi aţi dat „proba”, botezul, primul pas către iniţiere: rezistenţa fizică şi psihică… aţi avut câteva revelaţii, aţi simţit încă de atunci, fără să vă daţi seama, transcendentul… Următorul punct nod-vital a fost *frica* şi *culpabilitatea* determinate de uciderea bunicului târât de barbă şi împuşcat în

clopotniţă, pentru că n-au putut să-l spânzure de clopot. Aţi asistat la această scenă! Nu-i aşa? După aceea arestarea nedreaptă a tatălui, moartea lui în puşcărie şi plecarea sorei Marie… O singură soluţie: SCRISUL. Eliberarea prin şi întru scris. Pătimirea prin cuvinte, penitenţă deliberată, martirajul laic… cunoaşterea şi autocunoaşterea prin vivisecţia executată pe coala de hârtie… dar şi pedepsirea celor vinovaţi prin demitizarea falselor mituri, mărturia în scris, deci publică… nu întâmplător v-am cerut în cadrul orelor de ideoterapie să ne vorbiţi… Un scriitor adevărat scrie *din* ură şi furie, dar *cu* smerenie şi imensă iubire. N-aţi spus aşa?… Iată cum hipersensibilitatea aproape maladivă din copilărie, trecută printr-o iniţiere mistică şi sublimată în teamă şi culpabilitate… s-a recuperat în creaţie şi act eroic. Nu pot să nu amintesc de „partea feminină" pe care o aveţi şi care v-a şicanat de multe ori: milă excesivă, griji închipuite, dificultăţile transformate în catastrofe, dileme disproporţionate, credulitate, remuşcări, suspiciune, curaj exagerat… Al patrulea punct nodal-vital, sau al cincilea, în sfârşit, plecarea, fuga de stăpâni, *ieşirea din Labirint*, cum vă place să spuneţi. În timpul copilăriei aţi fugit deseori de acasă la „scorbura" de la Cazinou sau „La stânci", unde pescuiaţi… ultima evadare: călătoria de unsprezece ani. Cu aceasta *primul cerc existenţial* s-a închis. Trecem la al doilea: *întoarcerea acasă*… vechile tendinţe apar din nou, dar pe un plan superior. Vă contraziceţi, domnule profesor! îl întrerup eu. Aţi spus că după sosirea mea în ţară am acţionat sub influenţa lui Jean Elby, care la rândul lui era manipulat de Roland Dusty şi care nu făcea altceva decât să vă asculte ordinele! Dar nu erau „ordine întâmplătoare", domnule Raynal! Vă spuneam într-o discuţie anterioară că sunt două metode. Prima: „golirea şi umplerea" unui individ de pregătire şi importanţă medie sau submedie. A

doua: detectarea dominantelor spiritual-afective pentru indivizii cu personalitate accentuată şi „emiterea ordinelor”, sau punerea sub ordinator, în funcţie de *dominantă*, adică sinteza tuturor punctelor nodal-vitale şi a cercurilor existenţiale. Eu vă trimiteam prin Roland acele „ordine” care coincideau perfect cu tentaţiile, vocaţiile şi obsesiile pe care le aveaţi! Astfel n-aş fi primit nici un răspuns, încercările mele ar fi căzut în gol şi astăzi n-am fi aici şi n-am sta de vorbă ca doi vechi camarazi. Nu-i aşa? Acum să vă răspund la întrebarea: de ce v-am ales pentru un rol important în ierarhia oraşului nostru, adică a liderului secund. Ce înseamnă asta? Vă explic imediat. Nu aveţi fermitatea, duritatea şi chiar limitele sau obtuzitatea necesare unui *leader*. Un conducător trebuie să îndeplinească anumite condiţii… un profesor al Institutului nostru a stabilit 14 funcţii: de la arbitru, exemplu, simbol al grupului, ideologul… şi până la întruchiparea acelui *pater socius* de care vorbeau latinii. Dumneavoastră aveţi prea mult spirit critic, luciditate, inteligenţă, conştiinţă… şi, ceea ce consider important, aveţi simţ moral, care este precumpănitor atunci când luaţi o decizie… aveţi reprezentarea concomitentă a mijloacelor şi a scopului, pe când un lider adevărat „vede” mai întâi scopul. Nu puteţi conduce şi determina acţiuni vaste, vă lipsesc cinismul, cruzimea, sadismul şi chiar demonismul unor măsuri radicale şi hotărâri de anvergură… însă convingeţi grupuri mici de oameni inteligenţi care să vă urmeze cu totală dăruire şi sacrificiu. Noi vrem ca cineva să joace acest rol de *leader* secund iubit şi apreciat de populaţia oraşului. De ce?! Pentru multiple interese… interioare şi exterioare. Ne aflăm în plină criză, au nevoie de cineva în care să aibă deplină încredere şi care să fie inteligent, plăcut fizic, seducător… Străinătatea va aprecia iniţiativa noastră de a numi în conducerea oraşului un intelectual cunoscut peste

hotare. Nu eu ar trebui să vă îndemn să fiţi alături de noi, ci misiunea dumneavoastră de scriitor… obligaţia intelectualului de a fi acolo unde se hotărăşte destinul ţării, de a nu sta deoparte cu mâinile în buzunare… indiferenţa şi lipsa de angajare şi curaj atât de condamnate în cărţile dumneavoastră. Mă înţelegeţi? Răspunderea în faţa propriei conştiinţe şi a celor care ar trebui să-i reprezentaţi… Dar vă repet, domnule profesor Fontaine, nu mă interesează politica, puterea… plăcerea de a dirija destine umane. Aţi obţinut puterea în imaginar, domnule Raynal, pentru că n-aţi putut s-o câştigaţi şi s-o afirmaţi în real… dar tentaţia există mai chinuitoare decât vreţi să admiteţi… aceasta este mica dumneavoastră ipocrizie. Un creator este un mare orgolios, un „puternic" fără putere… răsuceşte-l ca pe o mănuşă şi vei citi în ochii lui setea… imensa şi orgolioasa sete de afirmare pe „treptele puterii politice" pe care se va căţăra imediat, motivând că el „afirmă artistul ascuns în spatele omului politic", că el afirmă opera şi crezul şi… conştiinţa de creator… el, Poetul! Vă ofer mijloacele, treptele, hainele preoţeşti ale puterii, sceptrul nevăzut al Poeziei… Nu vă înţeleg, domnule Fontaine! Nu-i nimic! Nu-i nimic! Scrisul, această patimă devoratoare, cuvintele din carnetul de pe noptieră şi tot ce aţi făcut pentru apariţia cărţilor şi romanelor… scrisul, domnule Raynal, înseamnă o mare forţă, o imensă forţă care ajunge până la autodevorare sau „vampirism", dar… şi o nemaipomenită slăbiciune: orgoliul. Da-da, ORGOLIUL! Aţi auzit ce sublim sună acest cuvânt? Eu vi-l îndeplinesc, vi-l dăruiesc aşa cum ar fi un fruct, nu-nu!… un vas de aur sau mai bine zis buzele unei fecioare pe care o sărutaţi! Nu-i aşa! Această creaţie-orgoliu-forţă-şi-slăbiciune. Apropiaţi-vă de ea, luaţi-i capul între palme şi mângâiaţi-o cu privirea şi iubiţi-o cum numai dumneavoastră ştiţi să iubiţi cuvintele pentru care

tremuraţi în fiecare zi când auziţi acea voce care vă spune: Scrie! SCRIE!…

Se opreşte transfigurat, pentru prima oară dezlănţuit şi descătuşat din vechea lui reţinere şi sobrietate. Transpirat pe faţă şi frunte, buzele de cretă… ochii albi în spatele lentilelor albe. Mă ridic, fac câţiva paşi prin cameră, caut ceva… ajung la noptieră, închid cu teamă coperta carnetului deschis „până la indecenţă”… beau puţină apă dintr-un pahar. Revin. Nu. Mă lovesc cu piciorul de marginea patului. Ţipă. Cineva ţipă! Sâsâie, bâlbâie, gângăveşte cuvinte de nebun… Dacă are dreptate? Poate ar fi mai bine să nu mai stau deoparte, să fiu acolo unde se hotărăşte destinul acestei ţări. Mă aşez din nou pe scaun. Întorc privirea spre el. Relaxat, perfect stăpân, vechiul zâmbet…

Sunteţi un artist, domnule profesor! Nooo! Eu creez artişti, domnule Raynal, ţin cont de scopul propus, dar şi de personajul ales. Hm! Scrieţi acolo, în carnetul de pe noptieră… scrieţi despre mine, dar… aş putea să spun cu modestie că şi eu scriu despre dumneavoastră. Vă scriu… vă creez. Sunt personaj şi în acelaşi timp autor. Auziţi ce-mi trece prin cap?! Mă inspiraţi! Sunteţi un personaj ideal… cu ochii ăştia şi buzele şi fruntea… Un personaj adevărat dintr-o carte adevărată. Mi-e teamă… da-da! mi-e foarte teamă de un singur lucru: când veţi căpăta puterea să nu consideraţi locuitorii oraşului ca pe nişte eroi de roman, aşa, un roman mai vast… iar dumneavoastră, autorul care determină destinul fiecărui individ, mai întâi pe coala de hârtie şi apoi în viaţă! Vedeţi! Nu vă ascund nimic, nici chiar temerile. Sinceritate faţă de elev şi loialitate faţă de Ligă, un principiu de la care nu mă abat niciodată. Mi-ar plăcea să vă purtaţi la fel… simt că am devenit prieteni şi putem colabora la această lucrare în care amândoi „scriem şi ne scriem”! Pentru azi e destul…

Respiră adânc, puţin obosit, ieşit din tensiunea acestei „prelegeri în doi”. Se ridică, îşi aranjează ca de obicei ţinuta cu gesturi precise, cazone, apoi îşi îndreaptă privirea spre mine. Veţi avea un nou program, domnule Raynal. Dimineaţa veţi urma cursurile teoretice de istorie, filozofie, morală, dar fără discursul zilei şi lectura ziarului. Gata! E destul! După-amiaza nu veţi mai participa la şedinţele de ideoterapie. Aş vrea să înaintăm mai repede… să ieşiţi cât mai curând de aici! O să vă repartizeze la o cabină pentru învăţământul intensiv. Veţi vedea! O jucărie automată care te distrează! Îmi întinde mâna şi se îndreaptă spre uşă. Îi fac semn că a uitat să-şi ia mapa de pe masă şi abia acum îmi dau seama că nu reuşesc să articulez nici un cuvânt. Nu-nu! Am adus-o pentru dumneavoastră, spune el cu glas şoptit, ca şi cum ar vrea să-mi împărtăşească o taină. Aţi avut mult succes! Colegii mei din Institut vor să vă citească ultima carte. Cei de afară mă întreabă mereu ce faceţi? Scrie! Scrie, le spun eu! Ia notiţe într-un caiet de notiţe! Nu-i aşa? Pare un maculator de şcoală, şi arată spre carnetul de pe noptieră. Elevul caligrafiază! Face „o” de mână, „o” de tipar, „i” de mână… Trebuie să plecaţi cât mai repede de aici! Totul depinde de dumneavoastră! La revedere… şi spor la „caligrafie”! Dacă aveţi nevoie de ceva, să-i spuneţi lui Maxim… sau puteţi să veniţi direct la cabinet. Cu bine… pe mâine!

Rămân singur. Mă apropii de masă. Deschid mapa. Ziare şi reviste din ţară şi străinătate… pagini detaşate, articole decupate… Iau o revistă, citesc un titlu scris cu litere mari: *Discursul scriitorului Danyel Raynal demonstrează deplinul democratism din Belle Ile*. Într-un ziar străin citesc: *Un moralist al noilor timpuri…* Prima frază: „După întoarcerea în patrie, romancierul Danyel Raynal publică două cărţi. Se infirmă insinuările duşmănoase făcute de anumite cercuri reacţionare asupra restricţiilor în cultura şi presa

din Belle Ile.” Un articol decupat: *Jean Elby, titlul noului roman scris de Danyel Raynal…* Închid mapa. Mă aşez pe scaun şi privesc pe fereastră ţărmul şi marea. Cineva îmi spune: caligrafiază, caietul de notiţe, maculatorul, caligrafiază! „O” de mână, „o” de tipar…

15

21 februarie?

Înaintez pe un culoar, nu întâlnesc pe nimeni, caut camera 14. Pe reverul bluzonului am un ecuson de culoare verde, pot să urc la etajul patru. Mă opresc în dreptul uşii pe care scrie: *Special box*. Ciocănesc. Nu răspunde nimeni. Apăs pe clanţă. Intru. Pare garsoniera unui tânăr care a dobândit la 20 de ani tot ce şi-a dorit în materie de aparate: instalaţie de muzică completă, televizor, videocasetofon, videodisc, magnetoscop, difuzoare… două fotolii, un balansoar şi o măsuţă pe care sunt câteva sticle cu sucuri de portocale şi pachete cu ţigări. Peretele din spatele aparatelor este înlocuit cu o draperie care imită perfect tapetul camerei. Bănuiesc că odaia e mult mai mare. Aştept şi privesc această „cabină specială". Îmi amintesc că am văzut-o în goană în prima zi când am ieşit de la „izolare" şi profesorul Fontaine mi-a arătat Institutul. Aud paşi. Ricard Clavel, instructor, se prezintă un tânăr întinzându-mi mâna. Îi spun cine sunt, apoi adaug: elev, grupa R şi în clipa aceea îmi dau seama că am devenit „elevul X din grupa R"… Domnul profesor m-a anunţat că veţi veni. Luaţi loc! şi îmi face semn să mă aşez în fotoliu. Cafea? Suc de portocale? Ţigări? Accept o ţigară, îşi aprinde şi el una. Aspect agreabil, până în treizeci de ani, aer inteligent, simpatic, privire directă, zâmbet profesional. Tânăr tehnician robotizat şi viitor om-ipotetic, îmi spun eu. Domnul profesor v-a explicat despre ce este vorba? mă întreabă el arătând cu mâna în jur. Nu. Perfect! O să vă dau imediat toate amănuntele. Aici se predau cursuri intensive de învăţământ: organizarea şi psihologia maselor, ştiinţa şi practica conducerii, limbaj şi oratorie

etc… Se opreşte, trage din ţigară cu aerului celui care prezintă într-o expoziţie aparate electrocasnice sau roboţi. Ideile de bază sunt extrase, selectate şi reproduse cu ajutorul unor computere care ajută elevul să le înţeleagă şi să le memoreze; se ridică, trage draperia şi îmi arată o „cabină” ce pare bordul unui avion supersonic în care domină un ecran, iar în jur o sumedenie de butoane şi întrerupătoare, totul grupat circular în faţa unui scaun rotativ. Fiecare curs are un program care este afişat pe acest ecran sub formă concisă: idei, scheme, rezumate… Frazele apar de trei ori vizual şi sonor… apoi trebuie să le rostiţi cu glas tare, aşa cum aţi învăţa o limbă străină. Dacă aţi greşit sau aţi omis un cuvânt sunteţi semnalizat, pe ecran apare cuvântul subliniat cu impulsuri. Şi aşa până când rostiţi exact întreaga frază, şi tânărul îmi face semn să mă aşez pe scaunul din faţa pupitrului. Să luăm un exemplu – şi apasă pe o clapetă. Pe ecran apare: „Încredere şi patriotism. Suntem fideli Ligii şi Guvernatorului.” Frazele se repetă de trei ori, apoi le rosteşte omiţând intenţionat cuvântul patriotism. Un sunet strident de câţiva decibeli îmi străbate urechile. Pronunţă corect frazele ca pe o poezie, pe ecran apare O.K.! Aţi înţeles? Am uitat să vă spun că la fiecare jumătate de oră aveţi pauză de zece minute. Este necesară, veţi vedea… se cere o atenţie deplină şi o concentrare perfectă… un efort deosebit. În timpul pauzei puteţi asculta cele mai recente şlagăre, beţi o cafea sau vă odihniţi în balansoar. Nu este vorba de un „dopaj ideologic”, cum pretind unii, nici de „memorizarea forţată”, şi zâmbeşte ironic la adresa celor care interpretează greşit munca lui. Cu ce vreţi să începeţi? Ridic din umeri uimit şi speriat de această maşină infernală. Vă propun câteva ore de limbaj pentru a vă deprinde mai uşor cu noţiunile elementare, apoi vom trece la expresii consacrate, devize, teze şi aşa mai departe…

Revenim în fotolii, continuă să-mi vorbească cu însufleţire despre acest „stimulator” care ajută la învăţarea rapidă a cursurilor… aici vin numai elevii care sunt pregătiţi, pentru a face faţă acestui efort de înţelegere şi memorizare. Răspunde de supravegherea a trei *special box* şi este prieten cu toţi cei care au frecventat aceste programe. Sunt convins că veţi fi interesat de orele de organizarea şi psihologia maselor cât şi de cele de ştiinţa şi practica conducerii. Conducere? întreb eu surprins şi în acelaşi timp jenat de tăcerea mea de până acum. Vom începe cu calităţile necesare unui conducător, apoi vom trece la verificarea aptitudinilor, adică… veţi fi pus într-o situaţie concretă în care va trebui să luaţi o hotărâre. Un test! Ca un joc cu întrebări şi răspunsuri. „Ce faci dacă?”… Se stabilesc aptitudinile, incapacităţile structurale sau cele provenite din lipsa de exerciţiu a puterii… „profilul psihosomatic”. Vom simula polemici şi adversari… împrejurări clasice, situaţii neprevăzute şi soluţiile respective, excepţii de la regulă… ca pe un câmp de bătălie miniaturizat. Vreo întrebare? Da. Cât timp vor dura aceste cursuri? Depinde de dumneavoastră. Cu cât asimilaţi mai repede… cu atât terminaţi mai curând. Actualul şef în probleme de relaţii externe a terminat cursul în două luni şi trei zile. Un adevărat record! Câte ore pe zi? Patru, după amiaza… Dimineaţa participaţi la cursurile obişnuite de istorie, filozofie, sociologie… Sunt convins, domnule Raynal – remarc aceeaşi formulare protocolar-oficială practicată de profesorul Fontaine –, că vom colabora în bune condiţiuni şi cu rezultate excelente. Ştiu cine sunteţi şi ce veţi reprezenta pentru noi. Nimeni n-a plecat de aici nemulţumit. Vreţi o cafea? Da. Am auzit lucruri noi încât simt nevoia unui reconfortant. Mă bucur! Vă rog să vă simţiţi aşa cum aţi fi în camera dumneavoastră. Aveţi în frigider gustări, sandvişuri, răcoritoare, dulciuri…

totul la discreţie. Vă las singur un sfert de oră. Relaxaţi-vă! Mă duc să controlez celelalte cabine şi… să pregătesc „jucăria” pentru dumneavoastră. Am uitat să vă spun, pauzele sunt semnalizate sonor. Dispare.

Rămân singur. Gust din cafea. Ameţit, speriat… La cursurile de dimineaţă nu sunt atent tot timpul, gândurile îmi zboară aiurea sau pur şi simplu dorm cu ochii deschişi. Aici însă inhibiţia de protecţie s-a dus dracului! Voi fi obligat să repet cu voce tare: Suntem fideli Ligii şi Guvernatorului, altfel ţiuitul ăla dement îmi va sparge timpanele. Mă ridic, mă apropii de uşă. Apăs pe clanţă. Nu se deschide. Un bec roşu aprins, semn că „pasărea se află în colivia specială”. Mă duc la fereastră, etajul patru, imposibil să ajung întreg până jos. Mă aşez resemnat în fotoliu şi gust din cafea. Aud paşii tânărului Ricard.

Începem, domnule Raynal! spune el cu entuziasm. Luaţi loc! şi îmi face semn să mă aşez pe scaunul din faţa pupitrului.

La sfârşitul celor patru ore simt că mi-e greaţă de mine şi mă urăsc de moarte. Ajung în cameră. Maxim mă invită la masă. Îi vomez pe pantofi.

Nu cumva suntem visaţi de cineva care se joacă în somn cu noi?

16

22-29 februarie
Pagini albe

4 martie

Cineva şi-a vârât mâna sub oasele craniului şi îmi strânge creierul precum un burete din care musteşte o zeamă purulentă…

6 martie

Activul, masele, fidelitatea, convingerea, mobilizarea, campaniile… eroism, victorie, Guvernator, victorie, victorie…

7 martie

Guvernatorul este exemplu, arbitru, ideologul, conducătorul de oşti, recompensatorul meritelor, vizionarul, călăuzitorul, simbolul. Ideea, viitorul, lumina… întruchiparea Tatălui. *Pater socius!* El este infailibil şi Liga omniprezentă!…

Încă două file albe. Mă opresc. Ridic privirea spre fereastră. Fug de acolo, din paginile oarbe, moarte… Plouă cu picături mici şi dese. Ceaţa se ridică din mare. Aud pentru prima oară sirena. Nici un gând, nici un sentiment. Sunt o pagină albă. Ies din birou şi mă duc în living. Privesc în jur, trec în salon. sufragerie… urc la etaj: dormitor, baie… cobor scara… Unde mă aflu?! Cine sunt? Nu mai locuiesc în casa părinţilor mei? Nu-l mai aud pe Grégoire strigând: Vreau margarină cu gem! Cum se numea mama lui? Marie? Nu. Pe sora mea o chema Marie. Ce s-a întâmplat cu ea? Dar cu Grégoire? Belfont, da, aşa o chema pe mama lui Grégoire. Aş vrea să-i întâlnesc. Nu pot să uit ziua în care mi-a adus câteva mere şi s-a uitat pe fereastră când am plecat la Institut… Continuu să mă plimb prin casă, zăresc mai multe aparate,

parcă le văd prima dată. Iau un disc la întâmplare. Mă aşez în fotoliu. Primele acorduri, senzaţie că provin „din altă lume”… ascuns adânc în mine, uitat cu desăvârşire şi în acelaşi timp regăsit. Parcă aud prima oară o orchestră simfonică. Pun discul de patru ori, abia la urmă îmi dau seama că este o simfonie a lui Beethoven. Care? Nu mai ştiu! Mă feresc de orice gând şi întrebare, apoi, aud în mine un glas uitat: Între 22 şi 29 februarie n-am scris nici un rând. După aceea multe pagini albe. Ce s-a întâmplat cu mine acolo?… N-am ascultat muzică de… opt ani? Nu mai sunt cel care am fost, sunt „cel care a devenit”! Încep să fiu atunci şi acum, acolo şi aici… Dar cine sunt eu cu adevărat?! Să citesc mai departe, poate voi afla din carnet… Nu mă mişc din fotoliu. Dacă voi găsi numai pagini albe? Cum de am ajuns aici? Şi imediat un glas: Cu cât te afli mai sus în ierarhia puterii cu atât ai mai mult acces la adevăr, eşti „gânditor de profesie”. De ce a spus Guvernatorul că voi fi promovat? Poate acum voi deveni „personajul secund” de care vorbea Fontaine? Oare şi acest amănunt a fost programat pe vremea când eram la Institut? Nu cumva tot ce am scris în carnet a fost „dictat” de el pentru ca eu, acum, să citesc şi să… *Până unde ajunge modelarea?* M-am considerat cândva martorul unui eveniment şi „autorul” unei cărţi: *Jean Elby*. Poate în realitate sunt un simplu personaj dintr-o carte scrisă de profesorul Michel Fontaine?! Cine este atunci cel care răspunde la numele: *Danyel Raynal?*

Uşa se deschide încet. A sosit doamna Micheline!… mă anunţă madam Vilas.

17

Mi-a spus Victor că ţi-ai luat câteva zile de vacanţă. Nu te simţi bine? Vreau să mă odihnesc puţin, îi răspund eu şi îi privesc profilul frumos, sânii puternici, părul tăiat scurt, câteva riduri în plus în dreptul ochilor… parcă azi o văd pentru prima oară. De ce nu te duci la munte? Ce faci singur toată ziua? şi în tonul ei simt o grijă prietenească, dar şi o curiozitate ironică, parcă ar vrea să-mi spună: "Eşti un burlac bătrân, singuratic şi cu apucături trăsnite". Dorm, ascult muzică, citesc, îi răspund eu trecând peste insinuarea ei. Ce citeşti? Ai vreo carte bună? Nu. Nu mai apare nimic în librării… Am găsit un carnet în care am scris când eram la Institut… O chem pe doamna Vilas pe care o aud în sufragerie, sunt convins că trage cu urechea. Micheline crede că trăiesc cu ea, n-o poate suferi pentru că are "fese de negresă şi îşi dă aere de stăpână în casă". Te rog să ne serveşti cina! îi spun eu. Totul e pregătit, domnule profesor! răspunde ea prompt, ca şi cum prezenţa "străinei" n-ar fi modificat cu nimic programul. Ne ducem în sufragerie. Ceaiul fumegă în paharele cu suport de argint. Doamna Vilas ne serveşte pe rând, îşi îndreaptă mereu ochii spre mine, intervine ori de câte ori am nevoie de o felie de pâine sau de un pahar cu ceai, pe care îl toarnă cu o mişcare elegantă din cana cu toarta înaltă, apoi iese cu paşi înceţi, face o piruetă scurtă în care nu uită să-şi arate fesele proeminente, ştiind cât de mult o enervează pe Micheline. Îi simt nemulţumirea, mănâncă în tăcere, apoi pune tacâmurile pe farfurie, strânge şervetul, ia paharul cu ceai şi se ridică. O urmez în living. Te-ai supărat? Nu. E o proastă! şi arată cu mâna spre bucătărie. De ce ai mâncat atât de puţin? M-am îngrăşat. Nu vezi? Arăt ca o locomotivă care abia mai respiră! Ton

schimbat, autoironic şi în acelaşi timp neîngăduitor cu sine şi cu ceilalţi. Tu de ce bei atât de mult? Crezi că nu văd sticlele cu whisky ascunse peste tot? Uite acolo! Lângă piciorul fotoliului în care stai şi arată cu degetul. Hm! Ai făcut pungi la ochi, ai pleoapele grele, faţa buhăită şi ai slăbit! Băutura face rău! Îţi spun de fiecare dată. Iartă-mă! N-ar trebui să mă amestec, n-ai crezut niciodată în părerile mele… Nu-Nu! Te rog, Michy! Vorbeşte! Chiar înainte de a sosi am simţit… nu ştiu ce dracu se petrece cu mine. Poate mă ajuţi să înţeleg. Am încredere în părerea ta. Tu n-ai încredere în nimeni! Te rog să continui! Ce să-ţi spun? Că ai început să semeni cu Guvernatorul? Când am intrat în cameră şi te-am văzut aş fi putut să jur că sunteţi fraţi, şi se opreşte, îşi dă seama că a mers prea departe. Câinele seamănă cu stăpânul, constat eu zâmbind, vrând să arăt că nu m-am supărat şi poate să vorbească mai departe. Asculţi muzică simfonică, sau… imprimi un discurs pentru Guvernator? şi arată spre pick-up. De ce taci? Te-am necăjit? Nu. Nici vorbă! şi aprind pipa care se stinsese, ironiile ei îmi fac bine, cineva loveşte într-o uşă închisă, zgârie o piele uscată, solzoasă, un pachiderm care îşi fumează pipa, ăsta sunt. Ce fel de muzică? ricanează ea simţindu-mă dispus să-i primesc loviturile. Simfonică, draga mea! Beethoven! Nu-l recunoşti? Îl ascultam împreună ore întregi. Da, răspunde ea absentă, brusc absentă. Înainte de a pleca, înainte de a muri… M-am obişnuit să ascult marşuri, fanfare militare, coruri şi muzica noastră veche de pescari şi agricultori, şi striveşte încet ţigara în scrumieră, se aşează comod în fotoliu, punând picior peste picior, lăsând puţin descoperite coapsele lungi şi cărnoase; simt că a renunţat la înfruntare. Discul se mişcă în gol. Ce vrei să asculţi? Alege tu. Mă ridic şi caut printre discuri. Ce ai zice de nişte cântece gregoriene din secolul XIII? Iau discul şi citesc coperta: *Prières pour les temps de détresse, în ţase părţi: 1. La*

guerre. 2. La déportation. 3. Le génocide. 4. L'occupation étrangère. 5. Après la mort ignominieuse de juste. 6. Bénédiction finale.

Ascultăm în tăcere. Prin cameră mai pluteşte parfumul ceaiului. Pe chipul ei alunecă o ploaie invizibilă care îi spală obrajii, ridurile şi scoate la suprafaţă amintiri uitate, bucurii ascunse care o trezesc dintr-un somn îndelungat, o prelungită hibernare… Acum arată aşa cum era în ziua când m-a condus la gară, cu ochii înfipţi în ochii mei şi braţul puţin ridicat, temătoare să-şi ia rămas bun, ştiind… sau neştiiind dacă mă va revedea cândva…

Telefon strident, alarmant. Tresar. Ridic receptorul. E Papillon. Vrea să ştie ce am făcut în ultimele zile. Îi spun că am citit nişte însemnări mai vechi. Îmi propune să le public. Nu-i răspund, apoi discutăm despre… Îl invit să treacă pe la mine, câteva cuvinte şi ne luăm rămas bun. Îi spun cine a fost, apoi încerc să-mi recâştig starea dinainte. Papillon şi-a amintit că ai publicat cândva nişte romane? şi constatarea ei neutră mă găseşte nepregătit, loveşte din plin, uşa se sparge… Da, Micheline! Am fost cândva scriitor, acum „scriu discursuri" pentru Guvernator. Ştiu! Mi-am trădat vocaţia pentru o măruntă carieră politică. Am devenit un „om al viitorului"! Asta ai vrut să spui! Nu-i aşa? Eşti mulţumită?!

E rândul ei să tacă. Trage din ţigară, mişcă încet piciorul: gleznă subţire, degete lungi… Ascultăm mai departe corul călugărilor gregorieni. Sirena de ceaţă răzbate printre vocile care răsună sub cupola unei abaţii în acordurile senine cu care se încheie ultima parte: *Bénédiction finale*. Poate Papillon are dreptate, gândesc eu cu glas tare. N-ar fi rău să public însemnările, vor constitui "partea a doua a cărţii"… Nu-ţi neglija treburile, dragul meu! Eşti consilierul principal al Guvernatorului! Inteligenţa cenuşie, creierul acestui oraş! continuă ea ironică. Ia două pahare, le aşează între noi şi toarnă puţin

whisky din sticla ce se află la piciorul fotoliului meu. Am auzit că vei fi avansat, Dany! Îşi ridică paharul. De unde ştii? Vorbeşte lumea… Să ne trăieşti şi la mai mare! şi gustă privindu-mă peste marginea paharului. Ai citit presa de azi? mă întreabă ea văzând teancul de ziare. Nu… Sigur! Domnul consilier ascultă cântecele călugărilor gregorieni şi citeşte însemnări dintr-un carnet mai vechi, pe care vrea să le publice. Ce-a apărut în ziare? o întreb eu curios. S-a extins ancheta în procesul inginerilor şi agronomilor. Ce proces? Cummm?! Nu ştii că s-a descoperit un grup de ingineri şi agronomi care sabotau industria piscicolă şi fermele de animale?! De aceea n-avem peşte şi carne! Pe ce lume trăieşti, consilierule? Te plăteşte degeaba Guvernatorul! Azi au început ancheta şi la mine… Am fost anunţată că va trebui să dau nişte declaraţii…

Tac înmărmurit, n-o mai aud ce spune. Guvernatorul se ţine de cuvânt, a început ancheta, acum o extinde… Capul mi se pune în funcţiune ca o maşină pusă în priză. Spune-mi Micky! În ce sector lucrezi? Biochimie. Ai uitat? Au venit şi la voi? Da. De ce pari surprins?! Unii pretind că ar fi o simplă înscenare… alţii spun că doi directori de la Piscicola şi unul de la Electronica s-au sinucis. De ce nu încerci să-l opreşti pe Guvernator? Am auzit că te bucuri de mare trecere… te duci cu el la vânătoare de porci sălbatici. Uneori cred că noi… noi toţi suntem nişte porci, aşteptând doar să fim vânaţi…

Nu vreau s-o mai aud. Pun din nou discul. Ascult atent partea a doua şi a treia: *La déportation* şi *Le génocide*. O văd prin fumul de ţigară, pieptul i se ridică şi i se lasă încet, cu o ritmicitate… Doamne! Sânii unei femei şi corul călugărilor sunt pentru mine mai importanţi decât?… Ce frumoasă era Micky când am plecat sau când mergeam “La stânci” şi făceam baie fără costume!… Propunerea lui Papi e tentantă. Da-da!

Mi-ar plăcea să ţin în mână o carte cu numele meu pe copertă. Ce vrea Papi în schimb? Două posturi la editură şi o intervenţie pe lângă Guvernator. Le va avea! Mâine să citesc mai departe din carnet… apoi să-l dau să-l dactilografieze. Ce final să-i fac? Ce titlu?

Danyel! Da… Te-ai întrebat vreodată de ce ai fost ales tocmai tu? Unde? Acolo unde eşti! Da, răspund eu surprins de remarca ei. Am citit chiar în carnet. Nu ştiu ce e scris acolo, dar… m-am gândit la tine după ce ai ieşit din Institut şi ai fost numit consilierul principal al Guvernatorului. Ton schimbat, îngândurat, preocupat, tonul celei care fusese cândva pentru mine: MICKY. Mi-am amintit… într-o zi stăteam în pat, făcusem dragoste cum numai noi ştiam… te-am rugat să-mi arăţi o fotografie de când erai copil. Ai tras un sertar al scrinului şi ai scos un tablou: „Prima zi de şcoală”, aşa ai zis. Un copil cu ghiozdanul în spate, cămaşa albă, pantaloni cu bretele, părul pieptănat cu cărare; stăteai drept, mândru, picioarele lungi, subţiri, pantofii puţin prăfuiţi şi zâmbetul… zâmbetul acela nu-l pot uita. Am rămas amândoi în pat şi am privit tabloul…. mi-ai povestit că ai fost un copil tăcut, închis, bolnăvicios şi singuratic, te ascundeai în pod, în pivniţă, în lăzile cu haine de iarnă, dulapuri… când ai crescut ai început să fugi de acasă la „scorbura” ta sau „La stânci”… Dacă primeai bomboane sau ciocolată mâncai doar jumătate, restul opreai “pentru mai târziu”, adormeai cu ele în mână, te murdăreai, te moscoleai… soră-ta Marie mânca totul imediat, uneori îţi cerea şi porţia ta, nu-i dădeai, păstrai, alteori ea îţi dăruia… A fost prima oară când ai vorbit mult despre tine, te-am iubit, am făcut din nou dragoste… în timp ce preparam o cafea te-am întrebat nu cine a fost prima femeie cu care te-ai culcat, dar ce a reprezentat pentru tine acea zi. Ai ezitat, n-am insistat, apoi mi-ai povestit… erai student, ai fugit de-acasă, locuiai într-o mansardă

nenorocită în care intra doar un pat şi o masă. Ai venit cu o colegă, nu, parcă nu era colegă de facultate, era în altă parte… a rămas la tine, v-aţi iubit toată seara, toată noaptea… a doua zi nu te-ai dus la cursuri, la prânz aţi ieşit din casă, ai plecat la cantina facultăţii şi ai mâncat, apoi te-ai întors… Eram lihnit de foame, aşa ai zis dar nu te-ai gândit să-i aduci şi ei, femeii tale, primei tale femei, un covrig sau… ceva, orice, aşa ai zis… Unde e tabloul? Care? „copilul în prima zi de şcoală". De ce? Aş vrea să-l mai văd… pantofii erau puţin prăfuiţi… Îţi spuneam mereu că eşti un om minunat, dar… îţi lipseşte ceva foarte important, nici până azi n-am putut defini… ceva care este absent şi din cărţile tale şi poate de aceea n-ai scris până acum o "carte mare"… Ce face o carte bună să fie o „carte care rămâne"? Nu ştiu… Toată viaţa te-a obsedat scrisul. O zi sau o oră care trebuia s-o dăruieşti cuiva stătea în cumpănă cu „pagina pe care ai fi putut s-o scrii în acel timp". Aşa spuneai când te rugam ceva… Când tatăl tău a murit ai regretat că n-ai făcut nimic pentru el, după aceea n-ai ajutat-o cel puţin pe maică-ta, şi când a murit ai spus: „Nu i-am cumpărat nici cel puţin un palton, în cel vechi îi era frig". Pe mine „nu m-ai văzut" cu adevărat niciodată, trăiam cu tine, lângă tine, dar… n-am simţit acea atenţie şi dăruire când vrei să afli nu numai ce se petrece cu omul de alături, dar să faci ceva pentru el, să suferi pentru el… n-ai trecut dincolo de tăcerile şi frământările mele, erai permanent preocupat de cursul care trebuia să-l ţii a doua zi la facultate şi pagina ce urma s-o scrii, iar eu eram o femeie singură, aveam un copil de crescut şi uneori nu mai puteam… ştii ce-nseamnă să simţi că nu mai poţi? Da-da! Te înţeleg! Să nu crezi că sunt atât de idioată să nu ştiu ce reprezintă acest blestem care se numeşte: A scrie! „Să-ţi goleşti singur viaţa de tot ce nu aparţine condiţiei de scriitor şi apoi să cauţi să ieşi din penitenţa pe care tu însuţi ţi-ai

impus-o. Constrângeri! Onoarea şi iubirea de viaţă!" Aşa strigai când ne certam. Doi peşti, doi oameni: cel care scrie, cel care trăieşte! Aşa urlai pe plajă când era să mă înec… Da-da! Semnul încercării, semnul prigoanei! Nu e uşor pentru tine, nu te invidiez. Eu eram martoră şi plângeam şi îl strângeam pe Pierre în braţe şi mă rugam pentru tine şi pentru liniştea ta…

Se opreşte. O aud cum… o aud cum… nu întorc privirea, nici ea, ştiu că nici ea nu ar vrea s-o văd, închid ochii… tabloul: „copilul cu ghiozdan"!… aş vrea să-i spun… aş vrea să-i spun că a trebuit să străbat mereu un deşert, da, un deşert în mine şi în afara mea, a trebuit s-o pierd pentru a putea s-o câştig de fiecare dată, definitiv, nu în viaţă, ci în sufletul meu şi când am plecat în călătorie prin deşertul lumii începusem deja s-o câştig… cum de n-a înţeles că în mine sunt doi oameni, doi peşti: unul înoată prin mâlul lacului, se târâie pe burtă în noroi, altul înoată la suprafaţa apei şi eu mă aflu mereu între ei, vor să stoarcă viaţa din mine şi tot ce aparţine acestui pământ pentru a rămâne fără nimic, gol, vidat… o cutie de rezonanţă din care să scot o dată, cel puţin o dată, o singură pagină, o frază, o notă curată, pură, alb-albastră, precum apa în care trăiesc cu cei doi peşti-ai-disperării-şi-neputinţei-mele de a ajunge vreodată la malul unei cărţi adevărate şi concomitent regretul unei vieţi netrăite… tu n-ai înţeles, aşa aş vrea să-i spun, tu n-ai înţeles că eu te păstram lângă mine din nevoia de viaţă şi suflet şi trup de dragoste şi în acelaşi timp puneam mereu între noi obstacole, constrângeri, nu puteam deveni niciodată unu-singur, făceam în aşa fel ca nimic din puritatea cutiei de rezonanţă să nu fie tulburată… peştii, cutia cu note, divina cutie de rezonanţă de-o parte şi tu, femeia, viaţa, de cealaltă parte, iar eu nicăieri… aşa doream să-i spun…

Şi când ai plecat în străinătate, Danyel, ai zis: Mă duc să văd muzeele din Europa, apoi mă

întorc. Au urmat scrisori în care ne acuzam reciproc… au sosit din ce în ce mai rar şi după aceea am înţeles că toată încrederea şi nădăjdea puse în tine au fost trădate… te pierdusem, murisem amândoi. Nu ştii… nu ţi-am spus în ce coşmar am trăit zi de zi, ceas de ceas… La ora şase dimineaţa luam un calmant, la ora cinci când veneam acasă încă unul, noaptea două-trei somnifere, îmi era teamă să nu înnebunesc, să nu rămână Pierre pe drumuri… Te visam noapte de noapte, luni în şir, visam că-mi reproşezi că nu te-am visat, că te-am uitat şi de ce te-am uitat, cu ce o să rămân dacă nici în vis nu te mai am… Am încercat să te înţeleg, să nu te acuz, să-mi spun că te instruieşti, citeşti, scrii şi ai nevoie să vezi lumea şi să călătoreşti. Şi te aşteptam chiar dacă ştiam că nu te vei mai întoarce niciodată. Când vedeam doi oameni care aveau un gest de tandreţe îi invidiam până la ură. Auzi? Până la cea mai feroce ură! Când m-am culcat cu un alt bărbat am plâns. Ticălosul simţise. Ştii ce mi-a spus? „Să nu-ţi pară rău, pe mine m-ai şi uitat.” M-am culcat şi cu alţii, credeam că te voi… dar de fiecare dată te simţeam pe tine şi îţi luam capul în palme cum făceai tu… Ştii ce-nseamnă chinul ăsta? Îţi poţi imagina, scriitorule? Iubitul meu scriitor! Începusem să-ţi recitesc cărţile. Ai fost permanent preocupat de ideea „sacrificiului pentru ceilalţi” tocmai pentru că n-ai izbutit să te sacrifici pentru un singur om, să treci dincolo de aparenţe şi cuvinte. Ştiu! Există o altă iubire decât cea pe care o dorim noi toţi, o iubire mai vastă, pentru destinele… pentru oamenii… N-ai înţeles însă individul, te-au preocupat „oamenii ca personaje”. „Un pictor a spus cândva că a învăţat să picteze când i-au căzut toţi dinţii din gură, eu am învăţat să scriu când i-am pierdut pe toţi cei dragi de lângă mine şi am rămas singur şi acum mă întreb: pentru cine scriu”?, aşa ai spus într-o carte. Generozitatea nu înseamnă „a da”, ea este în tine sau nu, există

sau nu… şi n-aş putea spune că e vorba de lipsă de generozitate, e altceva mult mai complicat… La început aveai un mod de a privi… nu ţi-a plăcut că m-am culcat cu tine în ziua în care ne-am cunoscut, aveai mereu nevoie de aparenţe, gesturi, cuvinte… râdeam prea tare, spuneam ce gândesc, „necesitatea permanentă a convenienţelor”… În sfârşit! Aş vrea să te rog ceva, Dany. Nu am apelat niciodată la tine, nici pentru cel mai mic serviciu… nici chiar să mă iei de nevastă sau să-l înfiezi pe Pierre. Cum?! Ai vrut să fii nevasta mea şi el să fie copilul meu?! Da. Am dorit imens, am aşteptat ani de zile… Bine, Micky, dar detestai căsătoria! Râdeai de fiecare dată… Vezi, Danyel! N-ai avut timp să treci „dincolo de cuvinte”. Îţi spuneam aşa tocmai pentru că… din mândrie, deoarece nu-mi propuneai. Îmi reproşai mereu că nu vorbesc. Şi eu îţi răspundeam „Chiar trebuie să-ţi spun?” Nu simţeai că în spatele fiecărui gest se află o tăcere, o taină, o stare pe care o afli dacă ai răbdare şi suferi puţin pentru a ajunge s-o descoperi… numai cu o imensă iubire poţi afla clipa în care celălalt are nevoie de un pahar cu apă sau să-l aştepţi la colţul străzii când a întârziat sau să-i aduci umbrela când plouă… fără cuvinte, detest cuvintele, frazele, silabele… le urăsc… auzi! le urăsc… Nu ştiu de ce ţi-am spus toate astea? Am plecat de la… de ce te-au ales tocmai pe tine să fii ceea ce eşti? Acum, dacă le-am aduna pe toate: copilul care dormea cu ciocolata în mână, tânărul care a plecat să mănânce la cantină lăsându-şi iubita singură fără să-i aducă un covrig sau… obsesia de a scrie despre oameni, nu despre om, adică personaje, simple manechine… incapacitatea de a dărui şi a te dărui dincolo de cuvinte şi gesturi, tentaţia de a fi „mărturisitorul de adevăr”, cum spunea Jean… adună-le pe toate şi vei vedea că ei au ştiut perfect de bine când te-au ales. Orgoliul! Imensul tău orgoliu şi neputinţa de a iubi! Iată chezăşia lor! Puterea? Nu! Eşti prea

inteligent să nu înţelegi că puterea este efemeră, dar erai tentat “s-o atingi” şi în acelaţi timp căutau ceva dincolo de putere, nu ştiu cum s-o numesc, dar se pare că tu ai văzut acel loc tainic… Ai putea să-mi răspunzi că a trebuit să alegi între oamenii-personaje sau individul-anonim, o înţelegere globală din viaţă sau una particulară. Asta cred că e marea ta greşeală din viaţă şi în cărţile pe care le-ai scris… ai uitat individul, umilul, singuraticul… Da! Acum ştiu de ce ţi-am cerut să-mi arăţi tabloul. Pantofii! Care pantofi? Pantofii erau singurul amănunt în discordanţă cu armonia perfectă a acelui copil… primele semne: praful, noroiul, clisa, mocirla care cu anii s-a ridicat încet peste glezne, a ajuns la genunchi, la gât, până sus… Nu ştiu de ce ţi-am spus toate astea? A! Da! Voiam să te rog ceva şi iată… în loc să te flatez, eu îţi vorbesc despre noroiul din sufletul tău. Hm! Aşa… Ziceam că vreau să-i vorbeşti Guvernatorului despre mine… să nu fiu implicată în ancheta care va începe. Am un copil, dacă mă vor da afară sau îmi vor reduce salariul… E prima dată când te tog ceva, să nu mă refuzi…

18

28 martie

Ricard mă întâmpină cu aceeaşi bună dispoziţie. Gust puţină cafea şi mă aşez pe un scaun. Azi am două ore: „Organizarea şi psihologia maselor”. Şi două ore: „Ştiinţa dobândirii şi practicii puterii”. Orele de limbaj s-au terminat, deveniseră ca un rebus. Mi-am însuşit termenii necesari, cuvintele se chemau singure între ele. La seminariile de dimineaţă răspund cu uşurinţă într-o limbă specializată care nu mi se mai pare străină. De două ori pe săptămână asist la cursurile de ideoterapie. Duminica avem zi liberă: gimnastică, piscină, *jogging* pe malul mării. Dorm bine şi mănânc cu poftă. Trăiesc cu plăcere. Abia aştept ziua în care voi face baie în mare.

30 martie

Puterea Ligii = decide + guvernează + controlează.

5 aprilie

Îi cunoşti? mă întreabă profesorul Fontaine făcând un gest cu mâna spre cei doi bărbaţi care stau în picioare în faţa mea. Îi privesc pe rând cu atenţie, ar putea fi marinari, frizeri, gropari… figuri care pot lua foarte uşor „culoarea locului”. Aminteşte-ţi noaptea în care a fost arestat tatăl dumitale! mă ajută profesorul. Mă uit din nou la ei, fără nici o emoţie la amintirea acelei întâmplări… s-a petrecut într-un timp mult prea îndepărtat, mi-e greu, aproape imposibil să mă întorc… cu toate că am trăit multă vreme cu credinţa că tatăl meu n-a murit şi se va sfârşi odată cu mine… vestibulul, dormitorul, bătăi în uşă, cei doi care au intrat, percheziţia, lucrurile aruncate pe jos, unchiul Jean-Paul care plângea, medicamentele, ochelarii,

mama venea şi pleca, tata nemişcat la biroul din bibliotecă, cărţile aruncate în sobă şi mâinile… mâinile care smulgeau volumele din rafturile… nasul, obrajii, fruntea fără frunte, ochii fără ochi ai celui care se ducea la sobă… flăcările jucau pe faţa lui… El e! Cel din stânga! El arunca volumele în sobă, iar celălalt i-a spus lui tata să se îmbrace că vor pleca. Da! Aceştia sunt, confirmă profesorul. E adevărat că în timpul anchetei tatăl dumitale a fost bolnav şi a avut o infecţie la cap? Nu ştiu. Cineva ne-a spus că l-a zărit pe culoar cu capul bandajat. Noi nu l-am mai văzut din noaptea în care a fost arestat. Aţi asistat la proces? Da. Pentru ce a fost acuzat? Delict de opinie. Unde a murit? Nu ştiu… într-o închisoare. Am primit doar actul de deces. Ce scria în act? Numele… nimic altceva decât că a murit, nici cel puţin unde a fost îngropat. Bine. Puteţi pleca, le spune profesorul celor doi însoţiţi de un civil. Rămânem singuri. Vor fi judecaţi, domnule Raynal… împreună cu cei doi anchetatori şi judecătorul care a pronunţat sentinţa. Moartea tatălui dumitale trebuie pedepsită! Mâine vom merge la tribunal. Să fii pregătit pentru ora opt. La revedere…

Mă ridic, îmi iau rămas bun şi ies din birou. Merg pe culoar. Revăd chipurile celor doi, trăiesc o bucurie imensă… voi fi răzbunat… nu! cei vinovaţi vor ispăşi pentru fărădelegea comisă… satisfacţie! am izbutit să fac dreptate celui nedreptăţit şi trimis la moarte… pedepsitul devenit pedepsitor? nu! necesitatea unui act justiţiar… exerciţiul urii? nu! urăsc, dar… atunci ce înseamnă?… de ce ai spus că trăieşti o bucurie imensă?… strivitul devenit strivitor? nu-nu! de o mie de ori nu! este necesar ca cei care l-au arestat, l-au condamnat şi l-au ucis pe tata să fie pedepsiţi! atâta tot! nimic altceva!…

Ajung în cameră. Ies pe terasă. Respir aerul rece, gândurile dispar, „o sudoare” de care scap treptat şi care s-ar putea numi: „gloria

învingătorului”. Mi-e frig. Rămân totuşi. Tremur. Pentru prima oară tremur de bucurie. Soarele se cufundă în mare, în curând va apărea ceaţa. Duc mâna la cap, ceva nedesluşit şi transparent îmi strânge tâmplele, fruntea… o piele subţire, invizibilă, elastică mi-a cuprins creierul, un uger de cămilă aşezat în jurul capului: aureola noului mancurt…

Peste cinci minute se va servi masa! aud vocea languroasă a spicheriţei. Plec de pe terasă, intru în cameră, iau pipa şi ies cu paşi alerţi. Mi-e foame! După-amiază am patru ore la cabina specială, apoi vreau să fac o plimbare pe dig, aerul şi mişcarea mă ajută să am un somn liniştit… nu mai visez de mult timp. Mâine va fi o zi grea… abia aştept să-i văd pe cei doi în boxă! Nu! Vor fi cinci! Cu atât mai bine…

6 aprilie

Ies pentru prima oară pe poarta Institutului. De când sunt aici? Nu mai ştiu?! Nici o senzaţie, mai degrabă o „stare de confort” provocată de costumul nou, pardesiul şi cravata englezească pe care le-am primit azi… Maşina elegantă rulează încet pe drumul care duce spre oraş. Cum ţi se pare profesorul de filozofie, Edmond Gauchon? mă întreabă profesorul Fontaine care stă lângă mine, picior peste picior şi fumează o ţigară. Sunt impresionat pentru cunoştinţele acestui tânăr care m-a ajutat să-i înţeleg mai bine pe raţionalişti pornind de la ionieni… adică legătura dintre idei şi aplicarea lor practică… concepţie redescoperită mai târziu şi bazată pe experiment şi libertate de gândire, exact principiile noastre de bază… Şi continuată, intervine profesorul, de ceilalţi filozofi… Mi-a plăcut această paralelă, dintre raţionalişti, realişti şi moralişti, de-o parte şi de cealaltă parte: iraţionalişti, idealişti şi mistici… Mă bucur, domnule Raynal, că ai urmărit cu interes aceste cursuri. Maxim! Te rog să conduci

mai atent! De ce zgâlţâi la fiecare stop?! Vă rog să mă iertaţi, domnule profesor. Ai suportat uşor „cabina cu jucării”? La început mi s-a părut obositoare, acum m-am obişnuit. Ce ţi-a plăcut mai mult din „organizarea maselor”? Psihologia colectivă, subconştientul de grup, conflictul dirijat, metodele de diversiune, răspunderile posibile… Dar la „ştiinţa conducerii”? Preluarea puterii, rolul conducătorului, seducţia colectivă, retorica, discursul… Sunteţi mulţumit, domnule profesor Fontaine, de răspunsurile date la acest seminar improvizat în maşină? întreb eu în glumă. Întoarce capul spre mine, pupilele din spatele ochelarilor nu mai au vechiul efect, pot să-l privesc „în ochi”. Aşteptaţi o confirmare? Da. Atunci… Veţi da o teză şi veţi obţine o diplomă de absolvire a cursurilor noastre. Sunteţi mulţumit? şi râde la rândul său. A! Să nu uit! Nu am veşti prea bune de la prietenul dumneavoastră, Jean Elby. Metodele noastre nu sunt infailibile, avem şi cazuri de „respingere”… N-a avut o evoluţie pe măsura aşteptărilor. Excepţia confirmă regula. Nu-i aşa? Poate ne daţi o mână de ajutor… Iată că am ajuns…

Coborâm din maşină. Urcăm treptele înalte ale tribunalului şi intrăm într-o sală. Publicul discută în şoaptă. Apare completul de judecată. Arestaţii sunt introduşi în boxă: cei doi poliţişti, anchetatorii, judecătorul şi încă un bărbat… aflu că e directorul închisorii unde a murit tata. Se iau interogatoriile inculpaţilor. Toţi recunosc învinuirile. Rechizitoriul procurorului: sunt acuzaţi pentru arestare ilegală, folosirea violenţei în timpul anchetei, tratament ilegal în închisoare şi uciderea prin înfometare şi tortură. Avocatul cere circumstanţe atenuante: executarea ordinelor superiorilor. Completul se retrage pentru deliberare. După cinci minute completul apare din nou în sală. Se pronunţă sentinţa. Sunt condamnaţi la opt ani de închisoare corecţională. Şi tata a fost

condamnat tot la opt ani. Suntem chit, domnii mei! Ieşim din sală. Întâlnesc privirea unuia dintre arestaţi, este S.G., fostul meu coleg de liceu. Îi simt ura cum se întinde spre mine ca două braţe invizibile care ar vrea să mă strângă de gât. Merg pe culoar alături de Fontaine. Paşii noştri răsună în acelaşi ritm: paşi egali, uniţi, mulţumiţi pentru o treabă dusă la capăt. Coborâm scările. În faţa maşinii, Fontaine mă întreabă: Vrei să faci o plimbare prin oraş? Tac. Sau poate vrei să treci pe-acasă?

Nu. Mergem împreună la Institut, răspund eu.

19 aprilie

Ticul ăsta enervant, tuşeşte şi smuceşte capul într-o parte, parcă ar vrea mereu să fugă undeva şi nu ştie unde. Aşa a fost toată viaţa! Nu mai pot să-l suport, să-l aud vorbind! Mi-e străin! Şi vocea! Vocea asta piţigăiată de castrat! Aerul lui impertinent, erou de două parale! Ironia şi sarcasmul la adresa tuturor!…

Fontaine: Continuaţi!

Jean Elby: Am râs de când mă ştiu, dar în special în ultimul timp…

Eu: De ce?

Jean: Fiecare om a pierdut ceva… n-a rămas decât „locul” şi el crede în continuare că există, se comportă ca şi cum „ar fi”…

Eu: Dezvoltaţi această idee!

Jean: Simţeam mereu că cineva îşi bate joc de mine, îmi râdea în faţă… puteam ori să-l iau în serios şi să intru în tragic, ori să râd şi eu. Sunt cele două alternative.

Eu: De ce aţi ales ironia?

Jean: Văd mai uşor grotescul, absurdul, circul şi clovnii… Sunt orb pentru: tribună, discurs, urale, aplauze… Ce să fac?! Regret! Asta mi-e firea!

Profesorul: De ce l-aţi îndemnat pe colegul nostru, Danyel Raynal, să se revolte?

Jean: Era ultimul care mai putea să ne trezească!

O voce: Aşa credeaţi atunci?
Jean: Da.
O altă voce: Dar acum?
Jean: Nu mai cred nimic.
Profesorul: Ce ne poate spune Danyel Raynal?
Eu: Niciodată nu mi-am imaginat că pot schimba de unul singur faţa lumii. Am fost crescut, educat şi instruit în ideea… trăirii vieţii ca experiment… o „aventură” a cunoaşterii la maximă tensiune. Când un om sau doi se revoltă… e sigur că cei doi n-au dreptate sau ceilalţi nu sunt pregătiţi pentru dreptatea şi schimbările propuse de ei…
O voce: De ce aţi făcut-o totuşi?
Eu: Adevărul nu poate fi cunoscut de la început, adevărul e în permanentă schimbare… este o deducţie din experienţa concretă şi tragică a experienţei.
Profesorul: Ce părere aveţi acum?
Eu: Cred că individualismul egoist şi orgolios trebuie înlocuit cu colectivismul generos şi anonim. Actul de libertate presupune discernământ, luciditate, responsabilitate şi sacrificiu personal în folosul comunităţii.
O voce: Cum vă consideraţi acum?
Eu: Definitiv integrat şi angajat într-o activitate de solidaritate umană. În actuala explozie demografică doar masele mai pot fi luate în consideraţie. Ridic un elogiu omului colectiv şi destinului social!
Profesorul: Mulţumesc, domnule Raynal! Alte întrebări?
O voce: Domnule Elby! Este adevărat că aţi afirmat: „Când un sistem deţine puterea absolută în societate printr-o reţea imensă de control şi supraveghere, represiunea brutală devine inutilă”?
Jean: Da.
O voce: Tot dumneavoastră aţi spus: „Tehnica dominării se bazează pe îndoctrinare şi izolare,

tăind toate legăturile dintre locuitorii cetăţii şi lăsându-i singuri”?

Jean: Da. Recunosc.

O voce: V-aţi inspirat din ideologia reacţionară?

Jean: Nu. Montaigne a spus că factorii de stabilitate ai unui sistem de guvernământ sunt: suferinţa, frica şi credinţa. Iar eu aş adăuga: credinţa în Dumnezeu sau în Guvernator.

Profesorul: În Înstitutul nostru aţi fost terorizat, maltratat, izolat?

Jean: Nu. Frica şi suferinţa au luat forme incredibil de rafinate… aparent inexistente.

O voce: Atunci de ce nu sunteţi alături de noi?

Jean: Nu pot, chiar dacă aş vrea.

O voce: Regretaţi?

Jean: O! Nu. Nu regret nimic!

O voce: În ce credeţi?

Jean: În individ, relativism, opţiune, îndoială şi cunoaşterea îndoielii opusă dogmei şi turmei cu dogma în mână. Cred în om şi în timpul care va reda adevărata imagine a lumii şi în special în… eternitate.

O voce: În ce nu credeţi?

Jean: În istorie.

O voce: De ce?

Jean: E tot atât de relativă şi imprevizibilă cum este omul pentru el însuşi.

Profesorul: Spuneaţi cândva într-un articol că orice comportament apare ca o relaţie mereu modificată dintre *eu* şi *împrejurări*, iar în alt articol – îl am în faţă – aţi citat un filozof: „Existenţa autentică presupune o continuă posibilitate de depăşire şi asumare a libertăţii de care răspund total. Existenţa neautentică renunţă la libertate şi se confundă în anonimat.” De ce acceptaţi anonimatul când noi vă oferim şansa de a deveni o existenţă autentică?

Jean: Ce facem noi acum e politică deghizată în vorbe frumoase… dar politica nu este o atitudine

pe care individul o poate adopta sau abandona de la o zi la alta…

Profesorul: Cum vă explicaţi că prietenul dumneavoastră, Danyel Raynal, a reuşit să obţină rezultate foarte bune în acest proces de integrare şi devenire?

Jean: E ca o gheară…

O voce: Cum adică?!

Jean: Nu ştie să se decripteze şi nu ştie *să râdă…* în special să râdă!

Profesorul: Bine. Admit că aveţi dreptate, dar aţi rămas singurul elev din Institut şi din oraş care nu s-a încadrat… care n-a intrat în relaţii fireşti cu ceilalţi din societatea în care trăim. Ce aveţi de gând să faceţi? Dacă vreţi, puteţi pleca… sunteţi liber. Institutul nostru nu e o închisoare pentru nimeni!

Jean: …

Profesorul: Ce spuneţi, domnule Elby?

Jean: Mă voi gândi… o să vă dau răspunsul în câteva zile.

Profesorul: Bine. Vă aşteptăm. Orele de azi s-au terminat! Vă mulţumesc, domnilor!

3 mai

Cafeaua este suficientă? Da. Pentru patru ceşti pe zi. Eşti un băutor de cafea? Puţin zis! Viciul cafelei! Stai în fotoliu, bei cafea, citeşti şi scrii… Mai scrii, domnule Raynal? Da. Îmi notez zilnic… sau aproape zilnic. Un jurnal? Da… Poate îl vei publica?…

Profesorul Fontaine a aprins o ţigară, îşi caută o poziţie comodă în fotoliu, priveşte marea şi gustă din cafea. A trecut un timp de când eşti în „mănăstirea noastră laică”, constată el întorcând privirea spre mine. Aer relaxat, bine dispus. În curând vei absolvi Institutul. Regret pentru prietenul nostru, Jean Elby. Cu toate că a fost primul care a acceptat să vorbească la orele de ideoterapie, după aceea însă… şi ridică din umeri

neputincios. Mai sunt şi eşecuri… Stinge ţigara şi se ridică. Hai să facem o plimbare pe plajă! E o zi frumoasă.

Coborâm cu liftul, ieşim în curte şi ne îndreptăm spre scările care duc spre dig. Înainte mă plimbam cu Jean, acum cu el… Micşorează pasul, simt că vrea să-mi spună ceva. Mi-a plăcut dialogul pe care l-ai avut cu Jean Elby. Cele două poziţii posibile. Prima: originalitatea absolută a vieţii individuale, fiecare ins considerându-se unic şi irepetabil în identitatea sa… Te-am reprodus exact? Da. Era concepţia mea de până acum când a intervenit nu o schimbare, ci o „nouă viziune”… Şi a doua, continuă el: existenţa angajată faţă de propria individualitate şi colectivitate, răspunderea şi misiunea omului de artă în cetate. Cu alte cuvinte: existenţa *în sine şi pentru sine*, intervin eu, opusă existenţei *prin şi pentru ceilalţi*. Mă bucur pentru dumneata că ai înţeles atât de bine aceste idei. Acum, pentru că am ajuns la sfârşit, trebuie să recunosc că m-ai preocupat în mod special, m-am gândit mult la dumneata… nu, la tine. Ce-ar fi să ne spunem pe nume? Să renunţăm la acest domnule profesor şi domnule Raynal! Ce zici? De acord. Spuneam înainte că… m-ai obsedat, au fost nopţi când te-am visat… cred că te iubeam. Şi eu v-am visat. *Te-am!* Nu pot să scap de „complexul elevului”! Încearcă! Să stăm pe piatra asta! Priveşte apusul. În curând va apărea ceaţa. Tăcem amândoi. Ţărmul înalt, plaja pustie, pescăruşii ţipând, valurile mici, întinderea nesfârşită a mării… Nici un gând, nici o voce, nici o întrebare. Alb. Doar două obiecte albe… Întorc puţin privirea spre el: nemişcare de piatră, doar mâinile cern nisipul pe care îl adună din jur, îl adună ca un orb, bâjbâie cu degetele… Ce drum interesant ai parcurs?! spune el în şoaptă. Copil-cu-credinţă-în Dumnezeu, om-sclav, în timpul abuzurilor de la început, om-stăpân-pe-sine, om-liber, om-creator, om-călător, şi acum întoarcerea

la om-cu-credinţă-politică. Cercul s-a închis! Mi-am făcut datoria, de aceea am spus la început că metoda mea este *anti-faustică!* Nu cer nimic, dau totul în schimb… De ce taci? Nu ştiu ce să spun… mi se pare o „poveste în poveste”. Hm! Nu uita că eşti aşteptat pentru o funcţie înaltă în oraşul nostru. Eşti cel mai bun absolvent! se apleacă mult spre mine şi îmi vorbeşte la ureche. Eşti „personajul” cel mai important dintre cei pe care i-am pregătit până acum, restul erau aşa… de calitate medie, „personajele secundare”, nici unul n-a fost cu adevărat din „marea elită”. Înţelegi? Reuşeşti să mă înţelegi? Aş vrea să-mi spui… dar sincer, ca între doi prieteni. Peste câteva zile, maximum două săptămâni, o să pleci, aşa că… spune-mi! Îţi mai este frică de *ceva* sau *cineva?* Nu. Sigur? Da. Absolut sigur! Ai scăpat de vechea umilinţă pe care o simţeai chiar şi atunci când beai o cafea? Da! Au dispărut „teama şi amintirea” pe care le-ai descris aproape în toate cărţile? Da! Înainte simţeam că cineva îşi ştergea în fiecare zi tălpile pe obrazul meu! Exact!… Spune-mi! De când te-ai întors în ţară ai scris ce ai vrut despre societatea noastră? Da! Fără nici o cenzură interioară, ştii, aia blestemată şi afurisită sau… cenzura exterioară de redactor, director de editură sau Colegiu? Da, am scris ce am gândit, mai ales în cartea pe care am scris-o aici. Deci! Ai publicat o carte în care ai criticat regimul aşa cum ai simţit şi gândit? Da! Şi ai fost sincer, deplin sincer? Da! Mai poţi vorbi acum de „strivitori şi striviţi”? Nu! Mai putem vorbi de autodemascare sau automutilare? Nu! Existenţa mea este cel mai bun exemplu! Bravo! Te felicit! Eşti un om minunat! Spune-mi, dragul meu, spune-mi! Te simţi răzbunat pentru toate erorile şi greşelile comise cu familia ta şi cu tine? Nu răzbunat, mai degrabă „conturile egale”… Spune-mi… care a fost momentul când ai simţit că trebuie să renunţi la poziţia avută şi să fii alături de noi? Ce a declanşat „trecerea”? De ce taci? Nu-ţi

mai aminteşti sau totul a fost treptat? Nu. Vă spun… Într-o zi am simţit că nu mai pot trăi în propria-mi piele… că nu mai pot trăi numai pentru mine… aveam nevoie să cunosc şi să simt acel „sine lărgit” de care îmi vorbea un prieten… să mă pun în slujba nu numai a unei idei, dar şi a omului-mulţime, să ies dintr-o „falsă elită” în care intelectualul era „primul între egali”. Trebuia să trec de la „a fi pentru sine” la „a fi pentru altul”, iar „a putea să faci” înseamnă „a face să poţi”. Adică? A face să poţi ceea ce înainte nu puteai să faci, să treci pragul imposibilului din tine către posibilul din ceilalţi… Aţi avut dreptate când aţi spus că nu aveam voie să stau deoparte, tăcerea nu a fost niciodată creatoare, chiar şi atunci când nu ai decât dreptul de a tăcea… trebuie să „faci să poţi”. Nu ştiu dacă am fost destul de limpede? Totul e foarte clar, mă bucur că ai început să gândeşti aşa… Aş avea o ultimă rugăminte, vreau să ţii o scurtă prelegere în faţa colegilor, un fel de lucrare de diplomă, ceva teoretic… te urci din nou la catedră, dar numai pentru oră, nu uita! Eşti pregătit pentru… ceva mult mai înalt decât un podium din acest Institut sau de la facultatea din oraş… Ce propui pentru lucrarea de diplomă? Nu ştiu, nu m-am gândit, ce-ar fi… Da-da! Ce-ar fi să plecăm de la vechea triadă: războinic, preot, poet şi s-o transpunem în: poet, călător, om-politic? Ce zici? Să te mai gândeşti. Da-da! Să te mai gândeşti… A început să-mi fie frig. Uite! Te ţin cu braţul după umeri, dacă ne-ar vedea cineva ar crede că sunt doi îndrăgostiţi. Sunt zile, ore sau clipe când simt… când îmi pierd capul, te caut, vin în camera ta, aşa cum am făcut azi, vreau să te văd, să pun mâna pe tine, să ştiu că exişti şi crede-mă… ceaţa şi oboseala, da!… numai ele sunt vinovate, voiam să spun… în fond, de ce să mă jenez? orice creator îşi iubeşte creaţia, nu-i aşa? ce? nu-ţi iubeşti cărţile? personajele? nu le strângi la piept şi le mângâi şi le săruţi… auzi! a început să urle sirena de ceaţă, să

ne întoarcem, s-a făcut frig, noroc că e întuneric, altfel ai crede că mi-am pierdut minţile…

19

11 mai

Azi am susţinut lucrarea de diplomă în faţa colegilor. Succes deplin!

18 mai

A murit Jean Elby. A fost găsit în zori pe plajă, scos de valuri… Undiţa rămăsese pe dig. Nu s-a aflat dacă s-a sinucis sau a fost un accident. Toţi ştiu că era un bun înotător…

„Eu sunt ofranda”, aşa a spus cândva… S-a ţinut de cuvânt… acum totul mi se pare prea târziu şi inutil…

16-17: Oră de sport în sala de gimnastică şi bazinul de înot.

20

Răsfoiesc paginile. Nici un gând. Închid coperta, o netezesc cu palma de câteva ori. Pun carnetul pe colţul biroului şi îl privesc îndelung stând nemişcat în fotoliu. V-am lăsat cina în sufragerie! Eu mă duc să mă culc! aud glasul doamnei Vilas dincolo de uşă. Mă ridic din fotoliu, fac câţiva paşi, caut ceva, mă învârt, mă sucesc, la urmă îmi dau seama că încercam să ies din cameră, căutam uşa de parcă aş fi fost acolo… în odaia de la Institut. Traversez livingul şi intru în sufragerie. Doamna Vilas mă aştepta, aranja ceva într-un bufet. Gust din ceai, muşc din pâinea prăjită… Am gura amară, mănânc în silă. Pentru mâine seară totul e pregătit. Aşa cum aţi spus. Ce ai pregătit? Aţi uitat?! Aveţi invitaţi! E ziua dumneavoastră de naştere. Vin toţi prietenii! Cine i-a chemat?! Cum cine? Dumneavoastră… încă de acum zece zile! şi pufneşte în râs, apoi începe să strângă farfuriile de pe masă. Noapte bună, domn profesor! şi se uită bănuitoare cu coada ochiului. Noapte bună.

Intru în baie, fac un duş şi mă lungesc în pat. Sting veioza. Nu pot să dorm. Sirena urlă mereu. Întind mâna, găsesc sticla de whisky lângă noptieră. Beau o gură. Să mă gândesc la ceva plăcut, un om apropiat, un prieten… Jean a fost singurul… era un bun înotător, ieşeam cu el în larg… S-a înecat? Accident? De ce a fost găsită undiţa pe dig? Încă mă îndoiesc, pentru că nici acum nu am puterea să admit că s-a sinucis… Să mai beau o gură! Încep să ameţesc… întind iarăşi mâna, intru cu degetele într-un pământ mocirlos amestecat cu plante şi broaşte moarte… multe broaşte putrezite care mi se lipesc de palmă…

21

Bine ai venit, profesore! Te aşteptam. Am pentru tine o mulţime de noutăţi! Ai picat la ţanc! Ce ai făcut? Cum te simţi? Bine, m-am odihnit… Te-ai dus la munte? Nu. Am stat acasă, am avut de citit nişte însemnări mai vechi… Nu te mai laşi de prostii, profesore… dar altfel nu ne-am fi cunoscut. Îţi aminteşti când ai venit la mine în audienţă şi mi-ai prezentat un memoriu cu revendicări?!

Continuă să vorbească, din când în când muşcă dintr-o bucată de ciocolată, ronţăie încet cu dinţii din faţă, îi plac enorm dulciurile. Mă uit la el: faţa descărnată cu pomeţi proeminenţi de mongol, obrajii supţi, buzele subţiri, albe, pungi vineţii în jurul ochilor, spatele puţin adus, mişcări de felină bătrână încă în putere. De ce a spus Micheline că semăn cu el? Am cu adevărat înfăţişarea lui? Nu-nu! strigă el dând din mâini. Nu te aşeza pe scaun! Să bem întâi un pahar cu şampanie! Cred că ai aflat? Da. Aţi început ancheta inginerilor şi agronomilor! Lasă fleacurile astea! Le discutăm mai târziu! Altceva! O bombă! Hai! De ce taci?! Am aprobat numirea ta în funcţia de Intendent cu presa, ideologia şi cultura din oraşul şi Insula noastră! Glumiţi, domnule Guvernator? Cum să-mi permit să glumesc, profesore?! Îţi dai seama ce spui? Bea! Aşa! Sus paharul! Noroc şi sănătate! Te felicit din toată inima! Nu. N-ai de ce să-mi mulţumeşti! Sunt meritele tale. De când te-am văzut, am simţit că vei face carieră.

Îl ascult, dar nu-l aud. Ţin paharul în mână, am senzaţia că e singurul punct de sprijin înainte de a mă prăbuşi. Mă agăţ de vocea lui răguşită care scoate sunete ascuţite de veselie şi bucurie.

Tace brusc. Muşcă din ciocolată, a început să i se topească în mână, mestecă cu mişcări de

şoarece bătrân. Ochii îi joacă bezmetici în orbite. Aud din nou pe cineva vorbind în mine. Nu am sentimentul că am minţit. Sunt cinic, sadic? Pentru prima oară spaima… nu spaima, din contra, imensa şi absurda fericire că nu mai pot distinge adevărul de minciună! Hm! Şi în fond… cine mai poate distinge firescul de nefiresc, normalul de anormal?… pentru simplul fapt, da!, pentru simpla explicaţie că totul, dar absolut totul, e dat peste cap şi nu de azi, cum credem, cum mai vrem să credem şi să ne iluzionăm, ci de mulţi, de foarte mulţi ani, când cineva a confundat voit sau fără intenţie realul cu imaginarul, a înlocuit concretul cu abstractul şi a instaurat domnia fantasticului şi a utopicului… cu toate că noi… noi toţi avem nevoie de…

Eşti atent, profesore? Da! Vă ascult, domnule Guvernator! V-aţi referit la ancheta inginerilor şi agronomilor. Da. Eu v-am sugerat s-o faceţi într-un singur domeniu, în piscicultură. Dumneavoastră aţi trecut şi în… cercetare, laboratoare… Da-da! Sunt toţi nişte leneşi şi ticăloşi! Hoţi şi curve! Asta sunt! Aveţi dreptate, domnule Guvernator, dar… nu e bine să râcâim în prea multe locuri, se va constata peste tot aceeaşi indiferenţă şi apatie: grevă morală… iar cu timpul va apărea neîncrederea în administraţia şi politica noastră! De aceea spuneam că ancheta să fie doar primul pas, să trecem apoi de la aceste „cazuri izolate” la metode noi pentru a ieşi din inerţia în care ne aflăm, să instaurăm o „stare de permanentă urgenţă”, de „mobilizare” în care trebuie să fie cuprinşi toţi locuitorii Insulei. Ce-ce metode? se bâlbâie el din cauza ciocolatei din care ronţăie mereu. Te-ai gândit? Spune-spune repede! Ce mai aştepţi? O campanie antinaţionalistă sau… naţionalistă sau antireligioasă sau… noi acţiuni împotriva experienţelor de pe cosmodromul din insula apropiată. Da-da! Îmi place ideea, profesore!… Iar am mâncat prea multă ciocolată,

mă dor dinţii şi o să mă apuce burta. Aşa fac de fiecare dată. Mănânc toată ziua câte ceva, dar nu se prinde carnea pe mine. Sunt slab ca o scrumbie. Şi tu eşti la fel, profesore! Să te mai îngraşi! Cât timp voi fi plecat, să ai grijă de porcii mei. Peste două zile trebuie să plec, uite câte hârţoage am pe birou! Tâmpitul ăla de şef de cabinet mi-a adus două teancuri pentru semnat. Azi nu mai semnez nimic! Gata! Ţi-am spus ce am visat azi-noapte? Un vis groaznic, profesore. Poate mi-l tălmăceşti tu, eşti priceput în toate! Aveam mâinile… nu, stăteam în pat şi mâinile erau atât de lungi încât puteam să le întind pe fereastră şi să ies cu ele pe străzi, prin cartiere, să intru în casele oamenilor şi să mă joc cu ei aşa cum ar fi nişte soldaţi de plumb, cu toate că eu rămăsesem în pat, înţelegi? Ce zici, profesore? Nu ştiu, poate… un om politic îşi simte puterea în mâinile pe care le trimite peste tot… dar la un moment dat ele, adică mâinile, acţionează singure, de capul lor, adică nu mai ţin cont de capul dumneavoastră, am vrut să spun de cel care a visat… Da-da. Înţeleg! Labele mele de uriaş, cu degete ca nişte macarale, luau câte un omuleţ şi se uitau la el şi îl ridicau din casă… E semn bun sau rău? Nu-i bine, profesore. Eu aşa cred… Puterea trebuie s-o ţii strâns în mâini! Ce vrei?! De ce ai intrat?! strigă el spre şeful de cabinet care a vârât capul pe uşă. Dumneavoastră m-aţi chemat, domnule Guvernator. Aaa! Da! Am apăsat pe sonerie. Dacă tot eşti aici… Peste două zile voi pleca. Să predai domnului Danyel Raynal toate hârtiile ce privesc presa, ideologia şi cultura. Să se anunţe numirea sa în funcţia de Intendent printr-un comunicat transmis la radio, televiziune şi presă. Hai! Pleacă… E tâmpit, profesore, dar credincios, şi aici ai nevoie nu de oameni de valoare, ci de loiali şi ascultători. De mâine să-ţi iei postul în primire…

Se ridică de pe scaun, îşi şterge ciocolata de pe degete. Ieşim din birou, traversăm un culoar şi

ajungem în holul principal. Ne îmbrăcăm pardesiele şi ne îndreptăm spre peronul din faţa scării. Dacă vrei să te muţi în altă casă… poţi să alegi una mai arătoasă. Să te porţi pe măsura funcţiei! Nu fi modest, altfel te vor dispreţui! De ce nu mai vine idiotul ăla cu maşina? Domnule Guvernator! Da, profesore, spune… Ce vânt rece bate azi… Aş vrea să vă rog ceva. Te ascult. Eu am fost ca şi căsătorit cu Micheline Rolebon, care lucrează într-un laborator. Ancheta ordonată de dumneavoastră a ajuns… este vorba s-o transfere, într-o uzină, în altă funcţie, cu un salariu mai mic… recalificare după aproape treizeci de ani de cercetare în laborator… are un copil. Hm! Şi! Ce-i cu asta?! Aş dori s-o ştergeţi de pe listele celor care vor fi sancţionaţi… Cummm?! Ce ai spus, profesore?! Tocmai azi când te-am numit Intendent?! şi întoarce ochii spre mine şi mă priveşte insistent. Uite că a sosi maşina. Te conduc până acasă. Urcăm. Portierele se închid cu zgomot în urma noastră. Îşi aprinde o ţigară. Tace. Fumează şi tace. Şi aşa, începe el să vorbească aruncând primul fum. S-o şterg de pe listă? Cum ai zis că o cheamă? Micheline Rolebon. Da. Aşa… s-o şterg de pe listă? Hm? Bravooo! Nici nu ţi-ai luat funcţia în primire şi… imediat o favoare. Ştiu. Eşti prins în situaţia asta, aşa cum eu am fost cu fratele meu. Îţi aminteşti? Da, şi aplec fruntea fără să întorc privirea spre el. Ar fi trebuit să-l iert, nu-i aşa? Ei bine, nu! şi glasul lui devine din ce în ce mai ridicat. Tac şi ascult, ştiu că nu e bine să-l contrazic înainte de a-şi epuiza argumentele. A fost judecat şi condamnat. Tâmpitul! Tot timpul a crezut că-l voi graţia. Era în boxă şi striga: „Să fie anunţat Guvernatorul!” Un prost! Cum de n-a înţeles că odată ce eşti Guvernatorul Insulei… nu mai poţi să ierţi pe cel care a greşit… chiar dacă îţi este frate, tată sau mamă! Un prost, dar tu… om inteligent? De ce gândeşti aşa? Unde este vigilenţa şi intransigenţa de care mi-ai vorbit de atâtea ori?!

N-ai spus tu că onoarea înseamnă loialitate faţă de Ligă şi Guvernator? Numai dacă această femeie… iubită, soţie, mamă sau ce îţi este, numai dacă va fi pedepsită vei da proba de onoare şi loialitate faţă de Ligă. Trebuie să ucizi în tine ultimele urme ale toleranţei, milei şi slăbiciunii… Ai înţeles, *profesoraşule?!…*

22

Să bem, strigă Victor, în cinstea prietenului nostru care trăieşte azi o dublă sărbătoare: aniversarea şi numirea într-o înaltă funcţie din oraşul nostru! Să ne trăieşti, Dany dragă! Multă sănătate, viaţă lungă şi… la mai mare! Toţi se ridică în picioare şi vin pe rând la mine, care stau în capul mesei. Georges Matrac mă sărută pe obraji cu buzele lui cărnoase şi unsuroase, Alexandre Papillon îmi întinde mâna ţeapănă cu aerului lui de conte, apoi mă trage la piept şi mă îmbrăţişează, Philippe Grimaud e gata să-mi răstoarne pe umăr cupa cu şampanie… Urmează Pascal Mulin, Thomas Guinet iar la urmă Micheline, care mă priveşte în ochi şi îmi zâmbeşte, nu reuşesc să-mi dau seama câtă admiraţie, bucurie şi ironie se află în „urarea” ei; nu-mi întinde mâna şi nu mă sărută, mă strânge de braţ prieteneşte, ca între doi vechi camarazi.

Se întorc cu toţii la masă şi îşi reiau locurile. Doamna Vilas şi cei doi chelneri încep să ne servească cu languste, scoici, ciuperci, icre, peşte, fazani, iepuri, purcel la frigare… totul pregătit în cele mai complicate şi rafinate aspicuri şi salate „stropite” cu vinuri albe şi negre. La urmă tort, îngheţată şi fructe. Cafeaua şi coniacul se servesc în living şi pe terasă. Se vorbeşte, se râde, se comentează… toată lumea e bine dispusă.

Aprind pipa, ies pe terasă şi mă aşez în fotoliu. Pascal şi Philippe se apropie de mine, se aşează în fotolii, ridică paharele în semn de urare. Zâmbesc. Mă uit la ei şi zâmbesc. Moment de tăcere, aşteaptă să le spun ceva. De când ne cunoaştem? îi întreb eu. De când ne ştim, răspunde Philippe, locuiam pe aceeaşi stradă şi am învăţat împreună la aceeaşi şcoală primară. Georges Matrac n-a fost cu noi, ţine să precizeze Pascal. Nici Alexandre n-a

fost, dar… dacă sunt acum aici putem să-i considerăm alături de noi, şi îi privesc pe rând ştiind că şi ei înţeleg că nu asta vreau să le spun. Cred că a sosit momentul, dragii mei, să facem împreună ceva pentru Insulă. Suntem câţiva intelectuali care pot decide destinele culturii noastre. Să nu pierdem acest prilej… dar şi această datorie.

Alexandre, Georges şi Thomas se apropie de grupul nostru, stau în picioare, doar Micheline a rămas în living, o supraveghează pe doamna Vilas cum strânge masa.

Poate nici o generaţie n-a avut şansa noastră de a trăi în plină pace şi stabilitate. Avem în mână hăţurile, băieţi! Să vedem cum vom conduce diligenţa! Prin tine, Pascal, avem presa, tu, Georges, ai facultatea, Thomas şi Philippe au Institutul, iar prin Alexandre avem editurile. Eu sunt primul între egali, iar sus… Guvernatorul care ne conduce! şi în această clipă simt cum glasul mi se schimbă şi fără să vreau mă trezesc în picioare. Trebuie să ştim ce vom cere oamenilor care muncesc în aceste instituţii! Să respingem de la început toate tendinţele individualist-egoiste şi liberalist-retrograde… concepţiile elitei fostei intelectualităţi. Avem nevoie de o nouă cultură care să provină de la mase şi să se întoarcă spre mase… articole nesemnate în presă, culegeri de poezii şi cântece la edituri… la fel la radio, televiziune, teatru şi cinematografie! Anonimul pescar să devină principalul personaj şi creator al artei! Iată deviza noastră!

Toţi încep să aplaude şi abia acum înţeleg că am ţinut fără intenţie un mic discurs. Ridic paharul, ciocnesc cu fiecare, orice cuvânt în plus ar fi de prisos. Mă retrag. Intru în sala de baie, mă spăl pe mâini şi pe faţă cu multă apă. Îmi văd în oglindă ochii sticlind de bucurie. Calm. Stăpân pe mine şi pe toţi nervii mei. Ies din nou pe terasă. Mă aşez la locul de unde am întreaga perspectivă a casei şi a

grădinii. Îi privesc şi îi ascult cum vorbesc şi beau încântaţi de „rolurile pe care le-am dat fiecăruia”. Aprind pipa. Alexandre vine lângă mine.

Zilele trecute mă gândeam la tine, Danyel. Când îmi aduci cartea promisă? Ai scris ceva în vacanţă? Tac. Gust din cafea şi trag din pipă. Aşteaptă, mă priveşte şi aşteaptă în linişte. Nu ştiu dacă se va putea publica, spun eu cu glas încet, ca pentru mine. Auzi vorbă! Eşti pus pe glume! Râde cu zgomot şi îşi ia poziţia lui preferată, picior peste picior şi bustul mult pe spate, parcă în fiecare clipă aştepţi să se răstoarne cu scaunul. E un jurnal pe care l-am scris la Institut. Şi ce dacă?! Au trecut câţiva ani de atunci. Metodele s-au schimbat. Nu prea mult, dragă Papi! Să privim critic acea perioadă… şi s-o elogiem pe cea actuală. Tu eşti îndreptăţit şi chiar obligat să dai tonul! Întorc ochii spre el, ideea mi se pare bună. Vei demonstra că în etapa actuală se acordă mai multă libertate oamenilor de creaţie… Şi nu uita, dragul meu, cine eşti! Ţi-ai cucerit dreptul de a scrie şi de a hotărî soarta literelor din oraşul şi Insula noastră! Toţi vor spune! Iată cum înfloreşte arta şi cultura în Insula în care un intelectual a fost numit în cea mai înaltă funcţie! Este cea mai bună recomandare şi… reclamă! Şi cu această ocazie va cădea un cap încoronat. Am auzit că profesorul Michel Fontaine stă pe un scaun cu trei picioare. Cine ştie? Va suna şi sfârşitul lui!… Îţi face curte Papillon? întreabă Micheline apropiindu-se de noi. Nu! Vreau să-l conving să publice o carte. Aaa! Bună idee! Poate îşi va aminti că a fost cândva scriitor! Băieţi! spune Papi cu glas tare şi bătând din palme. Puţină linişte! Veniţi mai aproape cu paharele pline! Vreau să vă anunţ ceva important! Toţi ies pe terasă, continuă să vorbească între ei, apoi treptat se face linişte. Danyel va preda în curând un manuscris… a doua parte a romanului deja apărut! Aplauze, felicitări, pahare ciocnite, comentarii… Cred că ai renunţat să ne mai foloseşti ca

personaje, aşa cum ai procedat în cealaltă carte? întreabă Victor în glumă. Poate intenţionat v-am invitat în această seară, răspund eu. Sunteţi personajele mele! Nu-i aşa? Cum să vă abandonez înainte de final… Stai-stai! sare Georges Matrac. Să ştii că nu-ţi mai trec pragul dacă mă vei prezenta tot ca pe un Gargantua cum ai făcut în primul volum! Ce dracu! Râde fii-miu de mine cu colegii lui de şcoală! Tu scrii un reportaj sau o ficţiune?! Eu să te învăţ?! De ce nu trans… Care-i cuvântul, Pascal? Te pricepi mai bine. Transformare! Nu-nu! Altul! Ajută-mă… Transfigurare! Da. Ăsta e! De ce nu transfigurezi? Suntem deja… „figuranţi, figurativi, fictivi”, mă joc eu cu cuvintele. V-am prezentat pe voi, dar m-am expus şi pe mine! continuu să mă apăr şi să glumesc… Tratament egal! Despre tine poţi să scrii ce vrei, dar nu şi despre noi! Şi voi credeţi… tu, Georges, tu crezi că eşti un personaj real? Cum adică? M-ai descris exact cum arăt! Are dreptate! intervine Micheline. Ai povestit ziua în care ai venit la mine după ce te-ai întors în Insulă, pe timpul invaziei de râme şi omizi! Cuvânt cu cuvânt! întăreşte ea şi toţi mă privesc cu o oarecare admiraţie-teamă-neîncredere, parcă ar spune: „De ce ne-a chemat ăsta la el? Să ne mai vadă încă o dată? Să descrie această seară în hârţoagele lui şi apoi…” Noroc că ne-ai schimbat numele, altfel ne făceam de râs în tot oraşul, reia Victor cu un început de nemulţumire în glas. Hai-hai! Potoliţi-vă! le spun eu vrând să-i liniştesc, dar simt nevoia să adaug: Toţi suntem o convenţie! Nu-i aşa? Ce vrei să spui? intervine Thomas. Sunt aici în carne şi oase, iar tu ai în mână vechea ta pipă! Îţi explic imediat. Tu eşti Thomas în carte, dar în realitate… Insula în care trăim este Belle-Ile dar… suntem o „insulă” în mijlocul mării şi al celor care ne înconjoară, dar… oraşul din roman poartă numele de Portville, adică fostul Bellville, dar în realitate… Deci noi suntem şi nu suntem, adică…

eu sunt narator şi personaj, acolo, în carte, dar aici, în această realitate-ireală sunt şi autor! Sunt şi nu sunt!! Voi existaţi şi nu existaţi! Nu mai am pretenţia de acum câţiva ani când spuneam că o carte trebuie să fie verosimilă şi convingătoare… Nu-i aşa, Pascal? Tu predai teoria literaturii, ştii prea bine… Realul şi firescul au luat alte forme… puţin „adevăr în mişcare”, negativul fotografic, o fărâmă de dreptate, mult viitor, iar deasupra eroarea, nebunia, caricatura, grotescul, ironia, nefiinţa în locul fiinţei şi cu asta reţeta e gata! Rezultatul îl vom afla? Trăim în plină mitologie a ridicolului… sau în plin fantastic-real, sau real-fantastic-fanatizat… Totul s-a amestecat atât de mult, dragii mei, încât mergem cu capul în jos şi cu tălpile pe cer, ne găsim permanent într-un „teritoriu intermediar al textelor ambivalente cu un adevăr în perpetuă deplasare ca nişte nisipuri mişcătoare, iar deasupra nu mai avem stele, nu mai avem nimic”. Te-am citat bine, Pascal? Eu nu mai ştiu… care va fi „istoria şi finalul noului mancurt”. Vedeţi! Cu cât încerc să vă explic ceva, cu atât devin mai confuz… Chiar dacă aş vrea să-i dau lui Papillon acest jurnal, n-am scris încă finalul. Poate mă ajutaţi voi? Sunt convins că profesorul Fontaine are în fişele lui *finalul* cărţii mele. Acum suntem toţi în acelaşi sac, poate el ştie chiar sfârşitul meu, al vostru, al fiecăruia dintre noi? Şi eu îl aştept, trebuie să apară de la voi, de la mine, din „parabolă”! Noi suntem într-o „poveste” pe care o „decodificăm”… adică ieşim din predestinare şi dirijare. Şi tu pe cine dirijezi? întreabă amuzat Pascal. Pe voi! Personajele mele din realitatea-cărţii sau cartea-irealităţii în care trăim. Şi la rândul meu sunt dirijat de profesorul Fontaine, care la rândul lui… Cred că Dany are dreptate, încearcă să mă ajute Pascal. Suntem nişte personaje-convenţii manipulate de un autor-real… toţi facem parte dintr-o poveste pe care o trăim şi în acelaşi timp ne-o istoriseşte cineva cu numele

de „autor”. Să bem pentru Danyel! strigă Victor. Să caute singur finalul cărţii, de aceea e scriitor… chiar dacă până la urmă un personaj va muri, ca în orice roman care se respectă. Nu-i aşa? Eşti macabru! remarcă Micheline. Mai bine să bem! propune Philippe, care a tăcut tot timpul.

După miezul nopţii invitaţii au început să plece. Îi conduc până la scară, ne îmbrăţişăm şi ne promitem să ne vedem în curând. Maşinile trec pe rând prin faţa mea. Chipurile lor defilează pe o bandă desenată, îi aud, îi văd, nu mai ştiu dacă sunt, dacă nu-i visez, dacă eu însumi nu sunt visat de cineva într-un joc sau o glumă, dacă nu scriu-trăind sau trăiesc-scriind… sunt obosit, foarte obosit şi un copil se trezeşte mereu în mine, are ghiozdanul în spate, cămaşă albă, prea albă şi pantofii…

Micheline stă într-un fotoliu şi ronţăie alune. Doamna Vilas şi cei doi chelneri strâng masa în sufragerie. Ai început să lucrezi? mă întreabă Micheline. Nu înţeleg, acolo, la jurnalul meu, sau la Primărie. Da, îi răspund eu. Ancheta a ajuns la noi… se iau declaraţii şi se fac cercetări… Unii au fost destituiţi, schimbaţi, transferaţi în alte oraşe sau la ţară… Câţiva au cerut să fie duşi la Institut. Ai vorbit cu Guvernatorul să mă şteargă de pe lista celor care vor fi sancţionaţi?

Mă uit în ochii ei şi tac…

23

Maşina opreşte în curtea fermei. Primire oficială: flori, discursuri, aplauze, scandări, prezentarea rezultatelor… De unde ştiau că voi veni? Îmi place totuşi… Cer date despre producţia de carne de porc: cât s-a livrat, cât mai au de expediat, dacă s-au făcut vaccinările?… Urmăresc un grafic, aflu că animalele nu pot trăi în grupuri prea mari, sunt preferate „soluţiile vechilor ţărani” pentru a se evita epidemiile devastatoare… Strâng mâini în dreapta şi în stânga, sărut un copil, văd însă un singur chip multiplicat în câteva zeci sau sute de exemplare. În sfârşit, singur cu şeful de fermă. Îl anunţ că Guvernatorul intenţionează să participe la o vânătoare cu câţiva invitaţi. Şeful fermei e un bărbat mărunt, robust, îmbrăcat în halat alb… seamănă cu un vier bătrân poate din cauza unui prognatism accentuat: maxilarele şi gura par un bot. Mergem de-a lungul aleilor şi îmi prezintă crescătoria. Nu-l refuz, de fiecare dată când vin cu Guvernatorul mă duce direct la „vânătoare”. Nou-născuţii – îmi explică ei arătându-mi un şir de cuşti – sunt separaţi de mamele lor imediat după naştere şi alimentaţi întâi cu lapte, apoi cu îngrăşăminte artificiale din resturi menajere şi carne de la abatorul nostru. Cine ştie? se întreabă tot el. Poate din propriii lor părinţi! şi râde scurt, ca un grohăit. Tineretul porcin este trecut apoi în compartimente izolate, şi ne oprim în faţa altor cuşti. Se aplică un tratament special, în care lungi perioade de înfometare alternează cu perioade de hrană formată din carne, păsări şi făină de peşte… când ajung la maturitate sunt lăsaţi în ţarcuri mari – ca acestea din dreapta – pentru a-şi găsi singuri hrana şi a-şi forma instinctul de vânător. Cum adică? întreb eu din ce în ce mai interesat. Hrana e ascunsă în pământ. Îl vedeţi pe

cel negru cum caută? Face gropi de doi metri. Alteori ascundem hrana în căpiţe cu fân sau sub snopi de coceni. Realizăm artificial condiţiile de viaţă ale porcilor sălbatici… Exemplarele slab dezvoltate sunt devorate de cele puternice. Dacă au ajuns în acest stadiu, considerăm că procesul de sălbăticire a fost îndeplinit şi sunt apţi pentru a fi trecuţi în ţarcurile pentru vânătoare. Cele mai bune rezultate le-am obţinut cu cei din rasa Stocli şi Cornwall. Aspectul lor se schimbă: colţii mari, părul scurt şi aspru, devin agresivi, agili, buni alergători… scurmă pământul pe sub garduri, acum doi ani câţiva au evadat. Vânătoarea devine astfel absolut necesară…

Îl ascult cu atenţie, expunerea clară, vocea groasă, puţin grohăită, îmi dă senzaţia că ţine o prelegere în aer liber. Ştiu că e un „text" pe care l-a repetat de zeci de ori în faţa celor care vin însoţiţi de Guvernator, vânătoarea constituie surpriza vizitelor oficiale. Ajungem în dreptul ţarcurilor cu exemplare pregătite pentru „arenă". Ne urcăm pe un mic podium acoperit cu o prelată: putem privi cu uşurinţă în interiorul îngrădirii. Şase vieri negri cu colţi mari, arcuiţi – mici baionete strălucitoare – scormonesc prin pământ, alţii dorm la soare, în faţa cuştilor. Un îngrijitor se apropie tăcut de noi, ne salută cu o plecăciune adâncă şi aşază câteva puşti pe rastelul din faţa mea. Nu-i dau atenţie, azi n-am de gând să vânez, de obicei vin aici pentru a-i face plăcere Guvernatorului. Privesc animalele mari şi puternice. Este invenţia domnului Guvernator, spune şeful de fermă mândru că participă la realizarea acestei „născociri". Nu-i răspund. Constat că mirosul nu mă deranjează ca înainte, azi totul mi se pare mai curat şi ordonat, cu excepţia pământului săpat de râmătoarele negre. Îmi opresc ochii asupra unui vier din rasa Stocli cu colţii mai mari decât ai celorlalţi, înţeleg că e şeful de haită şi cel mai puternic. O găină se strecoară printre bârnele groase ale gardului, ciuguleşte

râme şi scurmă prin bălegar. Vierul Stocli e primul care simte apariţia. Saltă capul, amuşinează cu nările dilatate, mici aspiratoare mişcătoare cu care cercetează în jur. O zăreşte în spatele unei movile de pământ, găina ciuguleşte mai departe musculiţe şi râme. Vierul stă la pândă nemişcat, parcă nu mai respiră. Face un ocol îndepărtat, apoi unul mai apropiat să-i iasă în spate. Începe să alerge. Toţi muşchii încordaţi. Trupul arcuit, negru, pare un obuz tras orizontal cu pământul. O prinde şi îi înfige colţii într-o aripă. Haita aude ţipetele disperate ale găinii. Se trezesc şi cei care dormeau la umbra cuştilor. Au simţit mirosul de sânge. Toţi aleargă într-acolo şi încep să tragă din ea, în câteva secunde nu mai rămân decât câţiva fulgi care plutesc prin aer, apoi se aştern încet în noroiul din jur. Moment de pândă reciprocă, pofta de mâncare a fost deschisă, e căutată viitoarea victimă. Scot sunete înfometate, se rotesc în cerc, se aleargă… Vierul Stocli conduce vânătoarea, nevoia de sânge şi carne trebuie potolită. Mişcări de pahiderme greoaie şi puternice… alteori par feline unduitoare şi perfide. Se rotesc unul în jurul altuia şi toţi în jurul tuturor, un cerc care se desface şi reface căutând de fiecare dată ca unul, cel puţin unul, să rămână afară, să fie ales drept pradă. Le simt ura sălbatică şi nevoia de carne, dar în special de „vânătoare între vânători”. Sarabanda căutării continuă, decizia e greu de luat, poate fi un adversar periculos. Vierul Stocli, şeful de haită, trece pe lângă fiecare, îl pândeşte, îl măsoară, îi dă târcoale, amuşinează, grohăie, loveşte cu picioarele în pământ, ridică botul… Iată! A fost ales! Un strigăt neauzit şi prima lovitură pentru a-l arăta haitei. Acesta e! Acum săriţi pe el! Se strâng în jurul lui. Îşi dă seama că a rămas la mijloc, clipă de panică, apoi începe lupta pe viaţă şi pe moarte. Haita se mişcă lent şi sigur, grohăie ameninţător, câte unul loveşte cu colţii. El vrea să scape, să intre în rândul celorlalţi, e readus imediat la

mijloc. Vânătoarea abia acum începe. Ura lor feroce mă revoltă şi în acelaşi timp mă incită. Animalele dezlănţuite asupra unuia singur. Aş vrea să-i opresc, să plec… dar nu pot. Îl obosesc, îl aleargă, el se răsuceşte, fuge, încearcă să le pareze loviturile, dar de fiecare dată colţii unuia dintre ei ajung să-l izbească în burtă. Ţinta e ştiută. Grohăie, guiţă, aleargă, se apără, dar în spate îl aşteaptă alţi colţi. Gâfâie cu gura deschisă, balele îi curg lăsând dâre lungi care se preling pe pământ, limba i-a ieşit printre colţii albi ce par acum de fildeş. Speriat, împresurat, se împiedică într-o groapă, toţi sar pe el, reuşeşte să scape şi fuge mai departe. Lupta continuă. I-au simţit însă frica, e ca şi învins. Alte lovituri aplicate în burtă, acolo unde pielea e mai subţire şi colţii vierului-şef reuşesc s-o străpungă. Mirosul de sânge aduce bucurie în haită, toţi guiţă şi grohăie, mici locomotive carnivore. Ferocitatea în ura şi foamea lor dezlănţuită. Colţii ascuţiţi apar mai des în acelaşi loc. Rana se cască precum o gură roşie care strigă, pielea se desface ca un fermoar tras de cineva care ar fi ştiut unde e ascuns. Mai reuşeşte să dea câte o lovitură cu râtul, dar puterile îi slăbesc, şuviţe de sânge i se preling din gură, limba îi atârnă într-o parte. Alte lovituri, mereu în acelaşi loc. Carnea e sfâşiată până în dreptul piciorului, în fiecare clipă intestinele pot izbucni afară, dar el continuă să alerge, să scape, să iasă din… Cercul s-a închis, toţi aşteaptă lovitura decisivă. Linişte! Nu-l mai văd, e în spatele unei movile de pământ… Au tăbărât pe el. Un ţipăt prelung, înfiorător de lung apoi din nou linişte. Toţi trag din el câte o halcă de carne, unul fuge cu un picior în gură, am impresia unui animal cu cinci picioare născut dintr-o greşeală a naturii…

Întind mâna, nu ştiu dacă eu am hotărât să întind mâna sau altcineva… privesc ţarcul şi animalele care sfâşie câte o bucată de carne şi fug într-un colţ pentru a mânca… miros de scârnă, noroi şi sânge;

pământul din ţarc pare un buboi imens în care viermi negri se răsucesc într-o parte şi alta devorându-se cu plăcere… Simt patul armei, o ridic şi o sprijin de umăr. Apăs pe trăgaci. Primul cade, al doilea… trag fără să ochesc, eu însumi o puşcă, o gură care împroaşcă gloanţe pentru… viermii negri, scârboşi şi negri să răsucesc şi aleargă… Au simţit ameninţarea. Mă opresc. Cei care au rămas se grăbesc să amuşineze viitoarea victimă din care vor smulge măcar o bucată de carne. Îi las, le dau această satisfacţie, mai sunt trei, nu, doi… sfâşie la întâmplare, muşcă ici şi colo, ling sângele, aleargă la altul. Apăs din nou pe trăgaci cu plăcerea de a-i ucide pe cei care… unul singur, a rămas doar unul singur, înfulecă de zor. Vierul Stocli! Şeful de haită! Iată! A venit şi rândul tău! Nu mă grăbesc. Fuge. Se ascunde. Aşteaptă, se uită, mă caută, aleargă din nou, ştie de unde vine ameninţarea. Îi simt ura adusă de miasmele de sânge, noroi şi carne. Ochesc în spate şi în faţă, îl alerg cu gloanţe. Grohăie, gâfâie, guiţă… Glontele îl izbeşte în picior, aleargă totuşi, se ascunde, îl pierd din vedere… Iată-l! Îl lovesc în burtă, acolo unde el a izbit prima dată… din nou în picior şi în sfârşit cade… ultimul glonte între urechi, capul i se despică în două, pare un pepene tăiat cu un cuţit…

Cobor de pe podium, fac câţiva paşi. Îmi şterg palmele acoperite de sudoare. Trec pe lângă îngrijitorul care m-a salutat cu plecăciune. Ţine în braţe o găină pe care o strânge la piept şi rânjeşte cu o expresie umilă şi tâmpă. Abia acum înţeleg că el a aruncat găina în ţarc… Nu-i spun nimic. Merg pe alee, şeful fermei vorbeşte aferat, simte că mi-a plăcut, e mândru şi vorbeşte, vorbeşte… Ajung la maşină. Îi întind mâna şi trântesc portiera. Am senzaţia că mâna şefului de fermă a rămas în palma mea, o palmă-gură cu cinci colţi în loc de degete, care se hrăneşte… Un vier, eu însumi un vier Stocli! Mă şterg pe haină de parcă aş fi plin de

sânge. Aprind pipa. Greaţă sau plăcere? Perfect lucid ca după „posesiunea unei femele”, eu, vierul-şef-de-haită! La început, vânătoarea între ei… apoi vânătoarea mea…

24

Zâmbesc, ascult, tac şi evit orice explicaţie. Am învăţat să răspund la o întrebare prin altă întrebare, să ridic din umeri sau pur şi simplu să aplec încet din cap. Mă uit la el şi mă întreb unde este vechiul lui aer de lord englez relaxat şi dezinvolt, azi pare febril, stă pe marginea scaunului puţin aplecat spre mine, să fie mai convingător. Respect, teamă, slugărnicie? Micheline e foarte supărată pe tine, îl aud eu spunând cu o falsă îngrijorare, ca şi cum ar zice: Eu te înţeleg, dar… A fost retrogradată într-un post de laborantă după treizeci de ani de muncă şi doctorat în specialitate. A aflat că lista celor sancţionaţi a fost semnată de tine. Nu-i adevărat! protestez eu. Ancheta a fost ordonată de Guvernator şi tot el a semnat-o înainte de a pleca, apoi tac, nu-i spun nimic de tentativa eşuată, nu pot să uit acel „profesoraşule”. Oricum, Micheline spera s-o ajuţi, mai ales acum când ai primit o nouă funcţie. Guvernatorul lipseşte şi ai puteri depline… Tac. Ridic din umeri şi tac. Nu mai poţi face nimic? mă întreabă el şi în acelaşi timp parcă vrea să mă scuze. Nu. E prea târziu. Ce-ar zice colegii ei dacă aş scoate-o din cauză numai pe ea? Da. Ai dreptate… sunt toţi cu ochii pe tine, mai ales la început. Când se întoarce Guvernatorul? Săptămâna viitoare, dar… nu pot să promit nimic. Da. Te înţeleg…

Tăcem amândoi şi fumăm.

Ştii de ce am venit? mă întreabă el. Să-ţi spun despre Micheline, dar… Ghiceşte? Nu ştiu, Papi, şi îi rostesc intenţionat numele, ca şi cum nimic nu s-ar fi schimbat în relaţiile dintre noi. Nu-ţi cer nici o favoare! Zâmbet şiret. Strategia învăluirii: întâi oferă, apoi cere. Te-am aşteptat… Cu ce? fac eu pe naivul. Cartea! Ce?! Ai uitat?! Aş vrea să apari cât mai repede, mai ales după recenta numire… ţi-ar

pica bine. Toţi ar spune: „A publicat o carte! Merită toată cinstea!” Hm! Nu-i rea ideea, Papi! Îţi mulţumesc că nu m-ai uitat, dar… în ultimul timp nu prea am mai scris. Înainte aveam bunul obicei să trec zilnic câteva rânduri în carnet, acum însă… Nu mai am timp nici să respir. Te înţeleg, dar de ce nu-mi dai manuscrisul aşa cum este? Pun un redactor să se ocupe de el, îl aranjează puţin, te consultă, apoi… Nu pot, Papi dragă! Trebuie să-l revăd, e doar la „prima mână” şi nu l-am terminat, adică nu are final… trebuie să aibă totuşi un „sens la urmă”. Nu-i aşa? Finalul cărţii trebuie să fie şi „finalul meu”! De ce? Sunt narator şi personaj… dar şi autor. Sunt curios… teribil de curios să aflu cum va fi sfârşitul. Uneori sunt tentat să-l scriu, să văd dacă „realitatea imită ficţiunea”… alteori mi-e frică, ar însemna că provoc forţe obscure şi tu ştii că nu e bine să ne jucăm, destinul s-ar putea îndeplini… Mi-e teamă să ajung la ultima pagină, să-mi semnez propria sentinţă! Hm! Mai bine lăsam dracului carnetul la Institut şi trăiam liniştit. De ce te gândeşti la o „sentinţă”? Cineva trebuie să moară! Ca în orice roman care se respectă, aşa a zis şi Victor! Hai! Lasă-te de glume, Danyel! Nu-nu! Nu glumesc. Nu ştiu preţul care va trebui să-l plătesc. Nu te mai gândi la prostiile astea! Când mi-o trimiţi? În două luni va fi în librării! Cât de curând, Papi… şi eu sunt teribil de curios…

Mai schimbăm câteva cuvinte, apoi se ridică, ne luăm rămas bun şi pleacă. Hm! Bine că am scăpat de el. M-a plictisit de moarte. Să notez în carnet discuţia cu el. Chiar acum! Îmi pare rău de Micheline. Mă îngrijorează apariţia acestor „mustrări de conştiinţă”. Nu-mi place… nu-mi place deloc! Să nu mă mai gândesc… Îmi cere cartea, cu toate că eu îi spun că n-am scris finalul, vrea să mor, s-ar bucura, ticălosul, să vină la înmormântarea mea! Hm! Face pe naivul şi generosul. Vai-vai! A uitat că şi-a bătut joc de mine? Un şarlatan! Un şobolan! Un incapabil! Pui

de curvă! Să publice cuvintele astea, dacă mă bate la cap să-i dau cartea! Să ştie părerea mea despre el! Să-i trimit o comisie de anchetă la editură şi să-l aud cum guiţă ca un porc înjunghiat. Hm! Mi-a stricat toată ziua! Să beau şi să mă liniştesc…

25

Ies din casă, traversez aleea ce duce spre poartă. O duminică cu cer senin. Nu e prea cald. Primăvara întârzie, magnolia încă n-a înflorit. Privesc straturile cu flori apoi îmi continuu drumul. La poartă văd doi tineri care mă salută lovindu-şi călcâiele, unul este în uniforma Brigăzilor de ordine, celălalt în civil. Îi măsor nedumerit, apoi îmi spun în gând: „Ai băut cam mult aseară! Ai uitat că unul păzeşte poarta, iar celălalt este *garde du corp?”* N-am fost anunţaţi că plecaţi, domnule Intendent, îl aud vorbind pe cel în civil. N-am chemat maşina, şi încearcă să anunţe în aparatul agăţat de gât. Fac o plimbare pe jos, îi spun eu. N-am oprit circulaţia, domnule Intendent! sare el îngrozit, în timp ce ochii i se rotesc în orbite ca două bile negre, înnebunit de intenţiile mele şi lipsa lui de prevedere. Care circulaţie? mă aud eu întrebând. Maşinile şi pietonii! se bâlbâie el. E nevoie? Ca de obicei, domnule Intendent! Putem avea neplăceri! şi continuă să rotească butoanele aparatului, ultima lui speranţă. Din partea cui? Ştiu eu?… Aşa am ordin! Nu vă supăraţi! E în joc pâinea mea! şi în clipa aceea maşina opreşte lângă trotuar. Deschide fericit portiera. Îl privesc din nou: stă aplecat, se uită la mine şi ţine portiera, amestec de spaimă şi bucurie salvatoare, citesc în ochii-bile întreaga mea putere, niciodată n-am fost atât de conştient de ceea ce reprezint… Ăsta sunt?! aud eu un glas în mine poate la fel de speriat ca şi al tânărului. Oricum, mi-a stricat ziua, voiam să fac o plimbare, să iau puţin aer şi să mă duc la Grégoire…

Urc în maşină. Tânărul se aşează lângă şofer. Roţile se pun în mişcare. Aprind pipa, încerc să-mi recapăt calmul. Mergem un timp, apoi… De ce stăm? întreb eu nevăzând nici un stop. Aici ne

oprim în fiecare dimineaţă în drum spre Primărie! îmi explică tânărul întorcând capul, fericit că poate să-mi fie de folos. Ce se petrece cu mine? De Micheline îmi pare rău că au retrogradat-o, aici uit de ce ne-am oprit?! Da. Ai dreptate, mormăi eu nemulţumit. Faleza, stâncile, marea… acolo e „scorbura mea” din copilărie, mă opream dar nu ştiam de ce?! Ca şi cum m-aş fi ascuns în fiecare zi în „uterul de piatră”, chiar dacă apoi plecam la Primărie! A dracului porcărie! Nici cel puţin nu deschid geamul să ascult marea, să-i simt mirosul… parcă mi-ar fi teamă să nu văd un copil care aleargă pe stânci şi se îndreaptă spre scorbura ştiută şi stă acolo cu genunchii la gură şi priveşte valurile…

Îi fac semn că putem pleca şi îi întind adresa familiei Belfont. Intrăm într-un cartier cu blocuri ce seamănă cu o imensă cazarmă. Ajungem. Cobor şi îi spun tânărului să mă lase singur. Ezită, apoi renunţă, simte că de data aceasta nu e bine să se mai opună. Liftul nu funcţionează din cauza lipsei curentului electric, la ora asta e întrerupt… Urc scările întunecoase, miros de bucătărie şi gunoi putrezit. Calc peste mucuri de ţigări, coji de banane, hârtii. Pereţii sunt scorojiţi, iar uşile zgâriate. Ţipete de copii. Gâfâi, transpir, înjur şi ajung în sfârşit la etajul şase. Mă uit din nou pe adresă. Apartamentul 83. Apăs pe sonerie. Se deschide uşa, apare o femeie. Doamna Marie Belfont? Da. Eu sunt, răspunde ea puţin speriată. Nu mă recunoaşteţi? Nu domnule. Ce doriţi?! şi îmi măsoară dintr-o singură privire paltonul elegant cu guler de nurcă şi căciulă din aceeaşi blană. Am locuit împreună, aţi fost chiriaşa mea, pe strada… Domnul profesor Danyel Raynal?! rosteşte ea consternată, ducând mâna la gură. Intraţi! Poftiţi! Vă rog să mă iertaţi că nu v-am recunoscut, dar… M-am schimbat mult, am îmbătrânit, ştiu, doamnă Belfont, încerc eu s-o ajut. Înaintăm pe un culoar întunecos care duce

spre una din camerele apartamentului. Vă rog să mă scuzaţi, la noi e o nebunie întreagă! şi îmi arată mobila înghesuită, scaunele aşezate unele peste altele. Vă mutaţi? Nuuu! Când s-a construit blocul s-au pus ţevi de plastic, îmi explică ea arătându-mi pereţii. Când curge apa caldă… ţevile plesnesc şi suntem inundaţi aproape în fiecare săptămână de cei de la etaj şi… chiar de noi înşine, zâmbeşte şi îmi face semn să mă aşez pe un scaun pe care îl extrage cu dexteritate din grămadă. Voiam să ştiu ce mai faceţi? Unde este Grégoire? Soseşte în curând, e la lucru, şi se aşează pe o canapea lângă un geamantan şi o lampă cu globul spart. Mă bucur că nu ne-aţi uitat, domnule Danyel. Nici nu ştiţi cât vă iubeşte Grig. Vorbim mereu despre dumneavoastră… Atunci v-am supărat, aţi fost nevoit să lucraţi în garaj… Grig se juca cu mingea şi rupea trandafirii pe care îi iubeaţi atât de mult. Nu-i nimic. E un copil minunat. Nu pot să-l uit… într-o zi mi-a adus patru mere şi două sandvişuri. Îmi era foame, teribil de foame. Gestul lui m-a ajutat să iau o hotărâre… Dar de ce nu vă scoateţi paltonul? Vă rog! Îl pun aici, să nu se murdărească! îi face loc lângă ea pe canapea şi mângâie în trecere blana gulerului. Ne aşezăm din nou. Ascult apa cum curge prin ţevile care traversează tavanul şi pereţii, am senzaţia că în orice clipă putem fi împroşcaţi de un şuvoi fierbinte. A venit rândul meu, doamnă Belfont, „să vă ofer un măr”… să vă dau o mână de ajutor să vă mutaţi de aici. Grig unde lucrează? Ce facultate a făcut? E macaragiu în port. Cum? De ce?! Nu răspunde, îşi strânge umerii, parcă i s-ar fi făcut frig, apoi ia o scamă de pe paltonul meu. Nu insist. N-ar vrea să urmeze o facultate? Nu ştiu. domnule Danyel. Eu sunt la pensie, nu pot să-l întreţin prin şcoli. Nu vă faceţi griji, doamnă Belfont. Îl ajut eu, suport toate cheltuielile…

Se deschide uşa. Apare un tânăr. Îl recunosc. Mă priveşte nedumerit în timp ce aşează o servietă

lângă perete. Este domnul Danyel! i se adresează maică-sa. Întoarce din nou privirea spre mine, mă cercetează atent, citesc în ochii lui cât de mult m-am schimbat, parcă ar spune: Bătrânul ăsta cu haine elegante e cel care îngrijea trandafirii şi n-avea ce mânca? Apleacă din cap în semn de salut şi se aşează pe scaun. V-am văzut de câteva ori la televizor şi în ziare, spune el ca şi cum abia acum şi-ar fi amintit… nu de cel care „am fost” ci de cel care „sunt”. Eraţi lângă Guvernator… Ştii, Grégoire, îl întrerupe ea vrând să treacă peste aceste amănunte, domnul Danyel vrea să ne mutăm în alt apartament, să scăpăm de pereţii ăştia cu igrasie, de toată mizeria de aici, şi tu… să urmezi o facultate, şi se opreşte brusc. El lasă ochii în jos, spre mâinile mari, cu degete groase pătate de ulei şi unghii negre, apoi ridică fruntea şi mă priveşte intens. Cred că mama nu v-a povestit ce s-a întâmplat după ce aţi plecat la Institut? De ce taci, mamă? Lasă Grig, lasă… tot ce a fost a trecut… Vă amintiţi ce mi-aţi spus înainte de a pleca? Tac. Nu mai ştiu, am uitat…„Dacă vrei să citeşti, poţi să iei orice carte din biblioteca mea”. Aşa mi-aţi spus, domnule Danyel. Mare greşeală aţi făcut! Mare păcat! Am început să citesc cu disperare cărţi de care nu auzisem până atunci… şi în special cărţile scrise de dumneavoastră. Nu înţelegeam totul, dar… la şcoală nu mă mai jucam în recreaţii, citeam pe ascuns în closet sau pe sub bănci… acasă citeam până noaptea târziu şi uneori nu-mi făceam lecţiile şi mama mă bătea. Voiam să devin şi eu „scriitor”! Eraţi idolul meu! Încercam să vă imit în tot ce făceaţi înainte: îngrijeam trandafirii, citeam în garaj, ascultam muzică simfonică… aveam însă cele mai proaste compuneri pentru că nu spuneam nimic despre Ligă şi Guvernator şi într-un an era să fiu… nu repetent, pentru că repetenţia a fost desfiinţată de câţiva ani, dar să mă trimită la un cămin de înapoiaţi mintali. Devenisem ruşinea şcolii şi eram

ameninţat că voi fi eliminat din Brigăzile şcolare. Nu trebuia să-mi daţi cărţi şi discuri cu muzică! Mare greşeală aţi făcut! În Insula noastră nu e un rău mai mare decât acela de a afla „altceva" decât despre viaţa noastră de aici! Descoperisem o lume care nu-mi va fi accesibilă niciodată! O lume de dincolo de vis, pe care o vedeam în fiecare seară înainte de a mă culca. Aţi deschis în sufletul şi mintea mea o uşă pe care nu trebuia nici s-o ating! M-aţi nenorocit prin cultură şi nu există o nefericire mai mare atâta timp cât eu eram destinat să rămân aici ca şi ceilalţi, adică să fiu un „om fericit al zilelor noastre". Taci, Grig! Te rog să taci! Bine, mamă, o să trec peste ziua în care am fost anunţaţi că suntem obligaţi să ne mutăm, adică să mă despart de cel pe care îl iubeam în absenţă. Se întorcea acasă, îi era redată întreaga locuinţă, aşa că noi… N-am luat nici o carte, nu pentru că ni s-a interzis să ne atingem de vreun obiect, dar ştiam, adică eram convins că mă veţi căuta şi îmi veţi da mai departe cărţi şi vom asculta împreună Vivaldi, Corelli şi Pergolesi… în special Vivaldi. Doream să urmez literele, să devin profesor de literatură şi scriitor. Nu-i aşa mamă? Te băteam la cap toată ziua numai despre… Sau cel puţin un gazetar de mâna a doua. Taci, Grig! Taci, dragul meu! Am aşteptat o săptămână, două, trei… o lună, două, un an… Nimic! Nici un semn de la Idolul meu. Atunci am început să scriu poezii de dragoste adresate nu unei fete de vârsta mea… ci unui bărbat pe care îl iubeam! Am terminat liceul şi eu tot vă mai aşteptam! Visam noaptea cum deschideţi uşa atelierului în care mă aflam şi… Taci, dragul meu! Taci, Grig! Nu, mamă. Azi a venit la noi, trebuie să afle ce a reprezentat în viaţa mea! N-am primit recomandări favorabile pentru a intra în facultate, mama nu era înscrisă în Ligă, iar tata a dispărut când eram de câteva luni, se pare că a fugit în străinătate… De ce plângi, mamă? Nu-ţi fie teamă! Nu-l critic pe domnul Intendent! Din

contra! Îl laud şi îi spun cât de mult l-am iubit şi pentru asta nu putem cere să fim duşi la Institut… Atunci mama a zis: hai să-l căutăm pe domnul Danyel, poate te ajută să intri la facultate. V-am aşteptat în faţa casei, speram să vă zărim când ieşiţi pe poartă să vă facem un semn, dar… de fiecare dată era un civil şi unul din Brigăzile de ordine care ne spunea: „Hai! Circulaţi sau ocoliţi pe cealaltă stradă!” Într-o dimineaţă v-am văzut cum vă urcaţi în maşină… Am strigat: Domnule Danyel! Eu sunt, Grégoire! Aţi întors capul în direcţia unde ne aflam, am strigat din nou, dar maşina a plecat… Atunci s-au spulberat toate speranţele mele. Mama plângea şi încerca să-mi demonstreze că nu m-aţi recunoscut, au trecut câţiva ani şi am crescut… Am renunţat la facultate. Am devenit un bun macaragiu în port. Iată mâinile unui fost posibil scriitor!…

Tace. Îşi şterge cu palma transpiraţia de pe frunte, apoi scoate un pachet de ţigări şi aprinde una. Trage cu furie, încearcă să se liniştească. Doamna Belfont stă pe canapea: spatele adus, mâna dreaptă la gură, parcă ar vrea să-şi reţină un strigăt. E linişte, apa curge prin ţevi, nu m-ar surprinde dacă ar începe să alunece pe ziduri, peste noi… Eşti încă tânăr, spun eu după un timp. Poţi să urmezi o facultate, să studiezi, să citeşti… Prea târziu, domnule Danyel! Mama are o pensie mică, eu câştig cât să nu murim de foame. Priviţi ce haine am, cum arată această casă! Vei primi o bursă, o să vă ajut cu tot ce aveţi nevoie. Nu numai banii îmi lipsesc! Atunci aş fi învăţat pentru dumneavoastră să ajung profesor… acum nu am pentru ce, nu mai vreau nimic. Aţi înţeles? Nimic! N-aş putea să spun că sunt o hazna, un canal de scurgere a gunoaielor… Nu! Sunt un „om al viitorului” care crede cu devotament în Ligă şi Guvernator. Să nu aveţi impresia că am ceva împotriva dumneavoastră, că vă urăsc. Nu! Îmi sunteţi indiferent… Au trecut prea mulţi ani, v-am

uitat, m-am uitat şi pe mine, pur şi simplu nu mai ştiu cine este cel care îmi dădea cărţi sau cel care scria poezii de dragoste. M-am obişnuit şi mi-e bine cu viaţa mea din port. Acolo la cucurigu în macara! Dar cum de v-aţi adus aminte de noi?! Am primit memoriul tău în care te plângi de maistru. Ai avut mare noroc că n-a căzut în mâna Guvernatorului. Aşa aţi aflat adresa noastră? Da. De unde ai avut ideea unui memoriu? De la dumneavoastră. Cum de la mine?! Atunci aţi ţinut un discurs la TV şi aţi trimis mai multe memorii Guvernatorului, mereu vă duceaţi la cutia de scrisori să vedeţi dacă n-a sosit vreun răspuns… Acum mi-am zis: Ce-ar fi să trimit şi eu un memoriu Guvernatorului şi să mă plâng de toate abuzurile ticălosului de Gérôme, zis Bastionul. Îţi face zile amare? Da. Pleacă împreună cu Sigmund, şeful de echipă, iar noi muncim ca proştii pentru ei, descărcăm vapoare până crapă fierea în noi şi tot ei sunt cei care au salarii mai mari?! Şi asta zi de zi, lună de lună… Dar până când, domnule Danyel! Aceasta este situaţia nu numai în echipa mea, dar şi la secţie şi chiar la direcţia întreprinderii… În tot oraşul. Ăştia din Ligă nu fac nimic, dau din gură şi ne mână pe noi de la spate ca pe nişte vite, iar ei se bucură de toate favorurile: salarii bune, case confortabile, îmbrăcăminte gratuită… Cine sunt „ăştia”, Grégoire? De ce taci? Vreţi să vă spun adevărul? Da. Va trebui să mă duc la Institut? Nu. Te asigur! Doamna Belfont iese din cameră şi se îndreaptă spre bucătărie, o aud cum plânge acolo. Eu cred, domnule Danyel, că toţi ăştia sunt… nişte trepte, aşa, unul peste altul şi dumneavoastră vă aflaţi sus şi vă bazaţi pe ei. Da-da! Nu-i rău ce ai zis! Şi tu vrei să „cureţi” puţin aceste trepte? Să sufli peste ele… cum ar bate un vânt şi ar spulbera…

Tace. Parcă s-ar fi speriat. Îşi aprinde iute o ţigară.

Te plângi nu numai de Gérôme şi Sigmund, dar de toţi cei care pornesc de la ei şi până sus… chiar şi de mine, care stau pe treapta a doua. De dumneavoastră nu! De ce? Nu ştiţi ce se petrece în echipa mea. Nici Guvernatorul nu ştie ce se întâmplă în oraşul şi Insula noastră… dacă ar fi informat, n-ar putea să lase lucrurile aşa cum sunt. Şi dacă ţi-aş spune că eu ştiu ce se petrece în echipa ta şi el ştie la fel de bine despre întreaga Insulă? Hm? Ce zici? Ne bazăm pe tine şi pe toţi cei care tac sau cer să fie duşi la Institut…

Nu vorbim un timp. Din bucătărie se aude un scâncet, nu are nimic dintr-un plâns omenesc; nu ţipă, nu urlă… parcă îşi linge rănile în timp ce un străin izbeşte fără milă. Tu crezi că Gérôme şi Sigmund nu fac nimic? Hm! Eşti un mare naiv! Ei sunt paznicii mei şi ai Guvernatorului pentru ca tu să munceşti în tăcere şi în oraşul nostru să nu fie „eretici, eroi şi sfinţi”… Ai făcut primul pas nepermis… Nu ai decât un singur drum. Care? Nu-i răspund. Ai făcut o mare greşeală când ai trimis un memoriu în care ai scris: „Ei au murit pentru ca noi să trăim în demnitate”. De unde ştii cuvintele astea? Dintr-o carte de-a dumneavoastră. Sunt cuvintele mele? Nu cred… Asta chiar mă amuză! Ai început să urăşti paznicii tihnei mele! Păcat nepermis! Nu cred ce spuneţi, domnule Danyel! Sunteţi un om inteligent, scriitor renumit în ţară şi străinătate… aţi făcut mult bine pentru cultura noastră… când aţi primit memoriul meu aţi venit aici. Cine ar fi procedat aşa? Ascultă, Grig! Ce vrei să fac pentru tine? Să-l daţi afară pe Gérôme şi Sigmund! Nu pot. De ce? Ţi-am spus, cere-mi altceva. Vrei să urmezi o facultate? E prea târziu… Uitaţi-vă la mâinile mele, aşa mi-e şi sufletul. Poezii mai scrii? Foarte rar… Ai putea să scrii câteva versuri despre portul în care lucrezi sau despre Ferma de porci? Nu. Ar trebui să scriu despre Gérôme şi Sigmund, iar la porci nu mă pricep. Păcat! Ţi-aş fi dat un post de redactor,

ziarist sau… Atunci n-ai decât o scăpare: Institutul. Să urmezi cursurile şi să te integrezi în echipa condusă de Gérôme şi Sigmund, să devii un „om al viitorului” sau… Sau ce, domnule Dany? Sau… Mai este o soluţie. Care? De ce tăceţi? Nu, îţi spun… N-am uitat ziua în care mi-ai adus patru mere… Îţi aminteşti? Da. Şi ziua în care am plecat la Institut… te-ai apropiat de fereastră şi m-ai urmărit cu privirea până la poartă, toţi vecinii stăteau ascunşi în spatele perdelelor din case. A venit rândul meu să-ţi dăruiesc un măr şi să-ţi deschid poarta… De ce îmi spuneţi toate acestea, domnule Danyel? Pentru că trebuie să pleci de aici. De unde? Din casa asta, din oraşul ăsta, din Insula noastră! Unde? Oriunde! N-ai altă scăpare! Împreună cu mama? Da. De ce tremuraţi aşa? Mi-e frig, e umezeală… Ajută-mă să îmbrac paltonul. Aşa! Acum mi-e bine. Îţi aminteşti de parabola *Soldatului mancurt?* Da. Ce vreţi să spuneţi? Nimic. Poate tu eşti copilul acela, iar eu soldatul şi mă ajuţi, adică… Nu înţeleg? Nu-i nimic. Vei înţelege mai târziu… Notează numărul meu de telefon. Nu! Mai bine hotărâm acum. Peste două zile va fi prea târziu, se va întoarce Guvernatorul… Cheam-o pe mama ta din bucătărie…

26

Stau pe terasă. Fumez şi beau cafea. Nori de ploaie. Primele picături îmi cad pe mână. Oare şi această zi, cu tot ce s-a întâmplat, a fost prevăzută de profesorul Fontaine? Iau telefonul, îl aşez pe genunchi şi formez un număr. Câteva picături strălucesc pe receptor. Alo! Papi? Eu sunt. Ce faci? Ştii de ce te-am sunat? Vreau să-ţi trimit manuscrisul. Am găsit finalul. Ce final? Finalul cărţii. S-a închis parcă singură. Când l-am găsit? Ieri… Personajul principal şi naratorul vor muri… poate chiar şi autorul. Nu! Nu glumesc. Se poate muri şi „altfel" decât ştii tu. Da. Mi-e teamă, dar… Ce titlu i-am pus? *Noul mancurt*. Ce-nseamnă? Vei afla mâine după ce vei citi. Să nu modifici nimic. Absolut nimic! Dacă voi mai simţi nevoia să scriu câteva pagini ţi le voi trimite. Le adaugi la sfârşitul sau… Rămâi cu bine, Papi! Nu plec nicăieri, abia m-am întors din vacanţă. Sper să publici cartea cât mai repede. Sunt foarte curios cum o vor primi criticii?… Noapte bună!

Plouă. Picături mari îmi cad pe faţă! Stau mai departe în fotoliu, privesc pomii şi cerul acoperit cu nori. În dreapta văd totuşi stelele. Mâine va fi senin şi poate vom scăpa de ceaţă…

Epilog

Când ai venit, Marcel? Acum două zile. Băieţii m-au aşteptat cu flori la gară. Erau toţi: Victor, Philippe, Pascal… Am întrebat de tine. Cum o duci? Bine. Ce faci aici? Stau. Pescuieşti? Nu. Atunci de ce ai venit pe frigul ăsta la malul mării? Aşa… De ce taci, Danyel? Nu… Nimic. Deci, te-ai întors, Marcel? Da. De ce? Am îmbătrânit, nu mai puteam rămâne printre străini, vreau să închei conturile acolo unde le-am deschis… Au început săpături arheologice în Nord? Da. Aş vrea să mă ocup de ele. În fond, am venit şi pentru că tu eşti aici. Ce ţi se pare atât de curios? Suntem împreună, avem din nou gaşca întreagă. Nu eşti mulţumit? Ba da… Ce-i cu tine, Danyel? Nimic… Mă bucur că te văd! Într-un timp te-am aşteptat aşa cum Jean m-a aşteptat pe mine, apoi… te-am uitat. Da. Te-am uitat… Ce s-a întâmplat cu Jean? Nu ţi-au spus băieţii? Fără amănunte. L-au găsit pe plajă, nu departe de aici. Nu se ştie dacă a fost accident sau… Era un bun înotător. Da. Foarte bun… Hai. Nu te mai gândi. De ce te uiţi aşa la mine? Nu pot crede că eşti din nou aici. Şi portoricana? Am adus-o împreună cu maică-sa. Astea nu se despart nici moarte. Copiii sunt bine? Da. M-am gândit deseori la tine, Dany… serile petrecute când ai venit la noi… când mă rugai să cânt la violoncel, sau… dimineaţa în care am tăiat capetele pescăruşilor care agonizau pe plaja acoperită cu petrol. Îţi aminteşti? Da. Mă întrebam de ce nu mai dai nici un semn de viaţă, apoi am citit în ziare că ai deveni un adevărat lider al Insulei. M-am bucurat. Sper că mă vei ajuta să obţin lucrările din Nord! Nu pot să te ajut cu nimic, Marcel. Nu mai sunt ce ştiai tu! De ce? Aşa a fost prevăzut sau… a fost o abatere de la prevedere. Nu ştiu. Cum adică?

Fii mai clar? Poate a trebuit să greşesc… iar tu să te întorci când eu nu mai sunt decât ceea ce vezi… Nu înţeleg?! E mai complicat, cu timpul te vei lămuri… Oricum, n-ai nici o grijă, îţi vor da lucrările, au nevoie de un nume cu autoritate, vor să demonstreze că Insula noastră n-a aparţinut niciodată celor din Nord, apoi… nu mai ştiu ce va fi. Aş vrea să te rog ceva, Dany. Nu crezi că ar fi mai bine să mergem la mine, bem un whisky ne încălzim, o vezi pe nevastă-mea şi stăm de vorbă până diseară. Nu. Mai bine rămânem, apoi mă întorc la Institut. Ce Institut? Nu ţi-au explicat băieţii? Mi-au spus ceva, dar… Lasă… De ce stai în locul ăsta? Cred că aici veneam când eram copil, nu mai ştiu… Îţi spuneam ceva… Eu însă am început să tremur, Dany! N-ai vrea totuşi să plecăm? Nu. Ascultă-mă… Vreau să te duci să-i spui… Cui? Te rog să-i spui că eu… n-am putut ajunge decât foarte greu… aşa să-i spui. Cui, Dany dragă? La cine să mă duc? Eu n-am izbutit să ajung… mai întâi a trebuit să trec, da, aşa să-i spui… Cui, Dany? De ce nu-mi răspunzi? Ce-i cu tine, băiatule? Da. Eu a trebuit să trec prin ispăşire, izbăvire şi credinţă, aşa ziceam atunci. Hm! Doamne! Ce-mi trecea prin cap! În fond, am făcut tot drumul pentru a înţelege… doar la urmă, când m-am întors în ţară, numai la urmă mi-am aflat iubirea. Aşa să-i spui! Iubirea ei, dar în special a mea. În special a mea… Şi poate de aceea n-am ştiut mult timp ce m-a determinat să mă întorc după unsprezece ani… Înţelegi, Marcel? Eu îmi căutam iubirea şi în acelaşi timp mă temeam de moarte. Da. Aşa să-i spui. Poţi să reproduci aceste cuvinte? Sunt cam încâlcite şi nu-mi spui cui… Da. E adevărat. Încearcă. Te rog. Repetă după mine! Aşa! Încă o dată! E bine. Nu uita ultimele cuvinte… Dar nu mi-ai spus nici acum la cine să mă duc?! De ce taci, Dany? Nu. Mai bine să nu-i spui nimic… când ceva trece peste… mai bine să taci. Da. E mult mai bine să nu-i spui nimic.

Danyel! Dragul meu! Uite, tremuri! De ce stai aici pe frigul ăsta? Ai mâinile îngheţate! O să te îmbolnăveşti. Hai acum să mergem acasă! Nu. Mi-e bine… mi-e foarte bine, Marcel. Nici nu ştii cât de fericit sunt! Aştept această zi de-o viaţă întreagă.

Acum lasă-mă singur, Marcel. Mă bucur că te-ai întors… Rămâi cu bine…

Cuprins

Table of Contents